

мт

ТРУДЫ

ЭТНОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕДИЦИИ

ВЪ

ЗАПАДНО-РУССКІЙ КРАЙ,

СНАРЯЖЕННОЙ

ИМПЕРАТОРСКИМЪ РУССКИМЪ ГЕОГРАФИЧЕСКИМЪ ОБЩЕСТВОМЪ.

ЮГО-ЗАПАДНЫЙ ОТДѢЛЪ.

МАТЕРІАЛЫ И ИЗСЛѢДОВАНІЯ,

СОБРАННЫЕ

Д. ЧЛ. П. П. ЧУВИНСКИМЪ.

1077 4
ТОМЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ОБРЯДЫ:

РОДИНЫ, КРЕСТИНЫ, СВАДЬБА, ПОХОРОНЫ.

ИЗДАНО ПОДЪ НАБЛЮДЕНІЕМЪ

Д. ЧЛ. Н. И. Костомарова.

С. ПЕТЕРБУРГЪ.

№ 3. Типографія В. Киршбаума, въ д. Министер. Фин., на Дворц. площ.

1877.

3536

L. Soc. 100.54.2.12.6

Exchange note

The Imperial Russian Geographical
Society, Leningrad
Rec. April 21, 1932

Напечатано по распоряженію Императорскаго Русскаго Географическаго Общества.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

РОДИНЫ И КРЕСТИНЫ.

№№ ПЪСЕНЬ.	СТРАН.	№№ ПЪСЕНЬ.	СТРАН.
Примѣты, относящіяся до беременности	1	Примѣты и повѣрья, относя- щіяся къ дѣтямъ.	18
Беременность и акушер- скіе приемы	2	Уроды	—
Рожденіе ребенка.	4	Колыбельныя пѣсни	—
Отрѣзываніе и завязываніе пупа	5	12. Ой ну люлі, люлі (съ вар.) .	19
1. Кому нічь мала, кому нічь мала	7	13. А-а-а-а, люлі!	—
2. Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала	—	14. Люлі, млечки	—
Молитва	8	15. Ходить сонъ по долині (съ вар.)	20
Крестины, приготовленіе къ крестинамъ	—	16. Ходить сонъ по улоньці (съ вар.)	—
Крестины	10	17. Бити вицю, бити (съ вар.) .	21
3. Ой ми вчора на родинахъ були	11	18. Коте сірий	22
4. А ми прийшли зъ Божого дому (съ вар.)	—	19. Ой ти, коте сірий,	—
Зливни	13	20. А-а, а-а! котівъ два	—
Похрестины	—	21. А, а, котино!	—
5. Запрягайте, запрягайте . . .	14	22. Ходить котикъ	—
6. Ой дождавши до неділі . . .	—	23. Ой ну, коте волохатий	23
7. Ой що вишенька, що чере- шенька	—	24. Ой ну люлі (съ вар.)	—
8. Ой у первую неділю	—	25. А, а! котку (съ вар.)	—
9. Бовдурю, бовдурочку	—	26. Ой пойдн жь ти, вицю, (съ вар.)	24
10. Та внадився журавель	15	27. Ой котъ-вореотъ	—
11. И на небі й на землі	—	28. Пушла кішка по воду	25
Средства, которыми народъ лечить дѣтей	16	29. А-а, а-а, котино	—
		30. Пішовъ котъ на торжокъ . . .	—
		31. Люлі, люлі, люляю	—
		32. Коточокъ, коточокъ	—
		33. Котино, котино	26
		34. А, а, коточокъ	—
		35. Ой ти, коте, коточокъ (съ вар.)	—

36. По надъ моремъ-дунаемъ . . .	27	64. А де твій кумъ?—на Дону . . .	37
37. Ой ходила журавочка . . .	—	65. Гайку, гайку	—
38. Ой бувъ собі коточокъ . . .	—	66. Чижийъ-брижигъ, де ти бувъ?	—
39. Ой у полі лобода	28	67. Одинъ, два бьютъ вола . . .	—
40. А у степу надъ річкою . . .	—	Кові	38
41. Мати сина коликала	29	Пижь	39
42. Ой порвалася вурвеченька новая (съ вар.)	—	Блоха	40
43. Березъ тебе, моя ненько . . .	30	Боберь	—
44. Ой ну, люлю, люлю, люлю . . .	—	Журавель	—
45. А, а, гойда	—	Дерь-деръ	—
46. А куликъ наміє	—	Шапошникъ или шапошки . . .	41
47. Трясітєся, рубці!	31	Въ неба	—
48. Чуки, чуки, до мачуки	—	Спускалка	42
49. Гой да-да, гой да-да	—	Коввалка	—
50. Гой да, гойдаша	—	Крутілка	—
51. Ходила вчочка	—	Битокъ	—
Дѣтскія игри и пѣсни.		Ботючки	43
Ладни	32	Навбитки	—
52. Ладки, ладки (съ вар.)	—	Игры въ мячь:	
Ласочна	—	Каша	—
53. Дйби, дйби:	—	Свиня	44
54. Ласочка, ласочка, де ти була.	—	Високій дубъ	—
Сорока	—	Гялка	—
55. Сорока, ворона (съ вар.) . . .	33	Игры дѣвочекъ:	
Печу, печу хлѣбчикъ	—	Кукли	45
56. Печу, печу хлѣбчикъ	34	Мість	—
Зайчику, зайчику	—	Ластівка	—
57. Зайчику, зайчику (съ вар.) . . .	—	Манівочка	46
58. Не йди, не йди, дощичку (съ вар.)	35	Игры обоихъ половъ:	
59. Сонечко, сонечко!	—	Разъ, два, три (въ горѣлки).	47
60. Комашки, комашки	—	Сірій кітъ	—
61. Дѣти дразнять другъ друга . . .	36	Гуси	—
62. Авъ, буки, глаголя	—	Крукъ	49
63. Кума, кума	37	Ціці ба, или куці баба . . .	—
		Квачъ	51
		Чітъ, чи лишка?	—

СВАДЬБА.

Совѣщаніє жениха съ роди- телями	52	5. Чому въ пѣму двору	—
1. Ой гаю мій, гаю, густий— не прогляну	—	6. Посажено квіти	—
2. Не уважай, пане-брате	53	7. Ой, ви, бояре	68
Переговори, предшествуючіє сватанью	—	8. Ой ви, дружечки, сивні голу- бочки	—
Выборъ сватовъ	56	9. Ой прислалося до дівки Ма- роськи	—
Первое посѣщеніє сватовъ	58	10. Завітай, Господи, їхъ та й до насъ	—
Сзываніє сосѣдей	64	11. Сватало Марусю за трое сва- товъ	69
Заручини	65	12. Красна, ясна калина у лузі . . .	—
3. Иде Марьюхна на посагъ	67	13. Не я вишеньку садивъ	—
4. Одчиний, Боже, ворота	—		

14. Тихая въ річенці вода . . . 69
 15. Марисю, наша дівонько . . . —
 16. Бугъ тобі дазь, Ивану . . . 70
 17. Налинувъ соколя въ чужихъ
сторонъ —
 18. Чи ти, Марусенько, у садъ
не ходишъ —
 19. Ой ходила Маруся по мо-
вимъ двору —
 20. Колибъ я знала (съ вар.) . . . 71
 21. Ой піду я потихеньку . . . 72
 22. Чомъ ти, Марусю, не оджа-
вала —
 23. Сивая возуленько —
 24. А въ садочку дві квіточки . . . —
 25. Кучерявий Иванко, кучерявий . . . —
 26. Благослови, Боже 73
 27. Приїхали заручниці (съ вар.) . . . —
 28. Приїхали запивалочки —
 29. Ой думай, Марусю, та не
думай —
 30. Та спасибі тобі, моя матінко . . . 74
 31. На городі підъ рожею —
 32. Ладі, ладі —
 33. Не була жъ бо я дома —
 34. Ой на морі та на камені
(съ вар.) 75
 35. Зелена дівровонька (съ вар.) . . . —
 36. Не дощовая хмара йде 76
 37. Ой гороще, гороще —
 38. Гей зъ сінечокъ двое двері-
чокъ (съ вар.) —
 39. Заручаєшъ, мій батеньку, мо-
лодою (съ вар.) 77
 40. Коло нової світлоньки 78
 41. Молоденька Марьохна 79
 42. Ходила свекровка по полю . . . —
 43. А въ Марусі на зарученахъ . . . —
 44. Котилося яблочко —
 45. Приступи, татоньку, близенько . . . —
 46. У бору, бору на клёну 80
 47. Стукає, стукає —
 48. Ой Марьинчизъ батейко —
 49. Десь въ тебе, матюхно —
 50. Сидла повночі —
 51. Ой матюхно моя рудная 81
 52. Заручена Марусенька —
 53. Молодий Ивасю —
 54. Котилися орішки съ підъ
ліски —
 55. Бодай того морозъ марця —
 56. Зъ-за мора гуска летіла (съ
вар.) —
 57. Кухарочко наша 82
 58. Не хочамъ ми того 82
 59. Говорило пиво, говорило пиво . . . —
 60. Зятю мій любий —
 61. Встаньте, гостоньки, встаньте . . . —
 62. Да чого, сватове, сидете . . . 83
 63. Да чесала дівонька білий
лѣнь —
 64. Веселий батько, мати —
 65. У садочку дві квіточки (съ
вар.) —
 66. Дай же, Боже, въ добрий часъ . . . 84
 67. Вчора зъ вечора да порошень-
ка впала (съ вар.) —
 68. Ой у полі садочокъ не кри-
тий 85
 69. Не була жъ бо я вдома (съ
вар.) —
 70. Да чи я тобі, нейко моя, й
надокучила 86
 71. Да колибъ я знала (съ вар.) —
 72. Ой казала мати:—моя доню
мила 87
 73. Ідь, мій синочку, не стій (съ
вар.) —
 74. Ой ти, душенько, наша Ма-
русенько 88
 75. Ой літає чорна галка по полю . . . —
 76. Суботонька на неділеньку пі-
шла (съ вар.) —
 77. Зеленая рутонька, жовтий
цвітъ 89
 78. Далекая дороженька, жовтий
цвітъ (съ вар.) —
 79. Ой чого, чого въ темнимъ
дворі такъ рано засвічено
(съ вар.) 90
 80. Приснилася мені, мати, по-
тороча въ ночи —
 81. Ой рісѣ орішокъ черезъ стіну . . . 91
 82. Свочу я на витлокъ —
 83. Зъ ліскі горішки летіли —
 84. Ріжъ, мати, китайки —
 85. А въ городі дубъ да береза
(съ вар.) —
 Розглядни 95
 Горочини —
 86. Благослови, Боже, и отецъ,
и мати 96
 87. Не була жъ бо я вдома —
 88. Зеленая рутонька, жовтий
цвітъ 97
 89. Зеленая рутонька, жовтий
цвітъ —
 90. Зъ ліскі горішки летіли —

91. Дай же, Боже, въ добрий часъ . . . 98
 92. Наївпися, напившися . . . —
 Вильце, вінкии двичь вечерь —
 93. А вчора въ ве ора напорощенька впала 99
 94. Благослови, Боже (съ вар.) . . . —
 95. Ой въ лузі калина 101
 96. До бору, старости, до бору (съ вар.) —
 97. Дайся, Иваню, чути —
 98. Вийся, віночку, гладко . . . 102
 99. Летівъ горностай по надъ стагъ (съ вар.) —
 100. Въ долину, дружечки; въ долину (съ вар.) —
 101. Всю ми долину сходили (съ вар.) 103
 102. Коло світлоньки, коло нової . 104
 103. Гильце деревце въ ялини . . . —
 104. Якъ гильце вили (съ вар.) . 105
 105. Чи багатъ Марусинъ батько? —
 106. Шийся, віночку, гладко . . . —
 107. Зъ зими на весну походить . —
 108. Шила Маруся барвінковий віночокъ 106
 109. Ой у полю та овесъ рясний . —
 110. Пусти мене, мій батеньку, на гору тую —
 111. Ой на горі полуціткни процвітають —
 112. Похилоє та дерево ялина . . . —
 113. Похилоє дерево та ялина . 107
 114. Половину гильця вили —
 115. Ишовъ Іваншко на посадъ . . . —
 116. Ой чия то дружина —
 117. Колибъ я знала, колибъ я відала —
 118. Якъ ми гильце вили (съ вар.) 108
 119. Соломонько, да не вилети . . . —
 120. Уже лужечки, бережечки вода поняла —
 121. Ой куди жъ ти, Марусю, походила 109
 122. А въ віру, въ вірочку —
 123. Да не сами ми елечко вили . . . —
 124. А ми тута ялечко звили —
 125. Попались ми въ діло 110
 126. Усе діло поробили —
 127. Знати, Марусю, знати —
 128. Дружба ножа не має —
 129. Ой чи есть яений місяць на зорі —
 130. Хто жъ сѣму велечку господаръ —
 131. Ой старосто, серце (съ вар.) . 110
 132. Ой по-підъ лісокъ, лісокъ . 111
 133. Зацвіли, фіялочки, зацвіли . 112
 134. Де ти, барвінку, рісь, рісь . . . —
 135. Стала зоря до місяця (съ вар.) —
 136. Ой ходила Марисенька по саду 113
 137. Котилося яблучко съ Шайгорода (съ вар.) —
 138. Ой ти, душенько, наша Марусю (съ вар.) —
 139. Ходила дівочка по полю . . 117
 140. Пливе утонька безъ утеняти . . . —
 141. Стоить верба 118
 142. Туда идуть дружечки пишніи —
 143. Да не вий, вітру, въ рові (съ вар.) —
 144. Марусенька серіточка, а Івашко панъ 119
 145. Зелена та дибрівонька (съ вар.) —
 146. Застіляйте столи 120
 147. На горі хвильочка зелененька . —
 148. Ой поле, поле, полечкомъ . 121
 149. Ой городъ, городъ, городокъ —
 150. Ой ходила Марусенька по новимъ двору —
 151. Да ходила Марусенька по городу —
 152. Суботонька, неділенька — якъ одинъ день (съ вар.) . 122
 153. Просила Марисенька дівочокъ 123
 154. Да просимъ вилецъ вити (съ вар.) —
 155. Вумо що істи, пити —
 156. Прихавъ Іваншко до Марусі въ гості —
 157. Ой у саду, у садочку да на зеленій руті 124
 158. Кававъ — есь, батеньку — не дась ми —
 159. Ой іхали боаре горою —
 160. Ой ти, душенько, наша Марусенько —
 161. Ой ходила Маруся на крутій горі (съ вар.) 125
 162. Ой підлітає, крильцями має . 126
 163. Передъ нашими воротами . . . —
 164. Ой увійди, Марусенько, увійди —
 165. Ой ходила Марусенька по полю —

- 166. Черезъ сѣни садочокъ 127
- 167. Да ми въ свой Марусеньки —
- 168. Літала сорока—чигече —
- 169. Ой по горі полониченьки —
- 170. Ой изъ сінечокъ двое дверечокъ —
- 171. Ой ти, душенько, наша Марусю (съ вар.) 128
- 172. Первая вѣтка... Ой пѣпе, поже Гордію (съ вар.) 129
- 173. До ковала зозуленька у садочку (съ вар.) 130
- 174. Продай, продай, панотченьку, свій садъ-виноградъ (съ вар.) —
- 175. Одна була тополенька въ тѣмъ саду 132
- 176. Єдна була тополенька въ тѣмъ саду 133
- 177. Ми, друзки, нудходили —
- 178. Старша друзка иде —
- 179. Благослови, Боже —
- 180. Марусю мати родила (съ вар.) —
- 181. Кропи насъ, мати (съ вар.) 134
- 182. Шасливая та година настала —
- 183. Ой чиі то дружечки —
- 184. Я дружечокъ люблю —
- 185. Шля дружечки радочкомъ 135
- 186. То не уточка пливе (съ вар.) —
- 187. Утинька иде —
- 188. А въ субботу противъ неділеньки —
- 189. Паноченьку голубоньку, ой що жъ мені да за сонъ снівся —
- 190. Одсунь, Марьечко, віконце (съ вар.) 136
- 191. Ой ти, душенько, наша Марусю, Сухая рибонька не третья —
- 192. Ой ти, душенька, наша Маруся, Вілікі скоки—сороки —
- 193. Коло вишневого саду —
- 194. Ой ти, душенько, наша Маруся, Не вий, вітре, въ лузі 137
- 195. Світи, світи, звідечко, ясно —
- 196. Ой ти, душенько, наша Марусю, Ой не гуди рано надъ головою —
- 197. Вже низенько —

- 198. Въ субботу противъ неділеньки 137
- 199. Ой городъ, городъ Лебадивъ 138
- 200. По малу, друзки, йдіте (съ вар.) —
- 201. Та въ неділеньку рано (съ вар.) —
- 202. Ой вили ми низомъ 139
- 203. Ой шлі друзки горою —
- 204. Ой летіла зозуленька, дай ку (съ вар.) —
- 205. Косо моя русая 140
- 206. Ой ходили жъ ми, ходили —
- 207. О чому, чому —
- 208. Ой такъ ми звинули —
- 209. Молода Маруса всі двори обходила —
- 210. Ой, Боже, Боже, погоди 141
- 211. Ой розступися чистожіль —
- 212. Я у матері була —
- 213. Спасибі вамъ за дружку —
- 214. Ми прийшли, панночки —
- 215. Ой, матінко—нене —
- 216. Прибірайся, матінко, прибірайся —
- 217. Ой ти, душенька, наша Маруся, Обметайте двори (съ вар.) 142
- 218. Вийди, вийди, матінко, противу него (съ вар.) —
- 219. Ой ти, душенько наша Марусе, Не познала мати (съ вар.) —
- 220. Вітрець новівав 143
- 221. Черезъ Дунай глибокій —
- 222. Прийшла Маруса зъ села 144
- 223. Були жъ ми за горою —
- 224. Було полемъ не блукати —
- 225. Ой насъ воні не возили —
- 226. Недалекая дорога —
- 227. Добрий вечір, мати (съ вар.) —
- 228. Ой гараздъ ви зробили 145
- 229. Ой гараздъ, дитинко, гараздъ —
- 230. Ой куди ти, моя доно, ходила —
- 231. Ой матеренько, утко (съ вар.) —
- 232. Ми преішли, пашеночки 146
- 233. Добри вечоръ тому (съ вар.) —
- 234. Бодай, здорови були (съ вар.) 147
- 235. Чи метяна хата? —
- 236. Ой метяна хата —
- 237. Благослови, Боже 148
- 238. Дайте намъ совироньки —

239. Славний городъ да дівичь-вечоръ (съ вар.) 148
240. Колисомъ соничко на гору йде 150
241. До насъ, дівонькі, до насъ —
242. Ой давно Львівъ збудовани —
243. А въ садочку дві квіточки, Пусти свату въ хату —
244. Красна Марисенька пшавію ламала —
245. Грайте, музики, різко —
246. Схилилася вишня 151
247. Поворися, Марисенько, покори-ся —
248. Въ лісі на яворі —
249. Стояла калина въ лузі —
250. Видкій соненько всходить —
251. Ой кому жъ ти ся, молода Марисю, кланяешся —
252. Сусідойки, голубойки 152
253. Грайте, музики, різко —
254. Покірне дятлатко Ивасейко —
255. Ой прилетіло два голубойка —
256. Шла Марися на посадь (съ вар.) —
257. Кому жъ ти ся кланяешъ? 153
258. Ой летіла галочка черезъ садъ (съ вар.) —
259. Братъ сестричку за стіль веде (съ вар.) 154
260. Сіла Мариня на посаженьку —
261. Ой братъ сестру за стіль веде 155
262. Горю сонечко колує —
263. Ой хтожъ тобі, Марусю, (съ вар.) —
264. Ой славенъ, славенъ Мари-ненъ посагъ (съ вар.) 156
265. Слала зоря до місяця (съ вар.) —
266. Стала зорейка до місячейка зъ вечора 157
267. Складайтеся, бояри —
268. По за листейко огні горять —
269. Марусинъ батенько да передъ Богомъ стоить (съ вар.) 158
270. Походящая зіронько (съ вар.) 159
271. Где ся мі дівъ, где ся мі дівъ (съ вар.) 160
272. Що то мі за дорога —
273. Місяченько ясний —
274. Даруй мене, родинюнько —
275. Захотіла Марися —
276. Скочила Марися на теренъ 161
277. Даровано Марусеньку —
278. Ой ви, хлопчики маленькі —
279. Де ся тні поділи 161
280. Стань, батеньку, проти мене (съ вар.) —
281. Я повненької випиваю 162
282. Пийте, молодці, пийте —
283. Знати Марисейку —
284. Ой знати, знати —
285. Ступлю я на ломину 163
286. Ой ти, душенько, наша Ма-русю, ой ходила Марусень-ка по коморі —
287. Дружейка осухъ крає —
288. Красная Марисенька —
289. Не била въ дому на своїхъ заручинахъ 164
290. Ходить Марися по новимъ дворі —
291. За воротами трава-мурава —
292. До дунаю стежечка 165
293. Въ вечеръ, въ суботоньку —
294. Летить зовуленька —
295. Чорна галочка на робиті сидла —
296. Ой розточено ленний обрусъ на столі —
297. Сіла Маруса долю 166
298. Підъ добровою —
299. Тамъ за ворота —
300. Розточено, роввожочено въ ко-морі —
301. Половиною місячейко на небі 167
302. Ой въ суботу, передъ вечеромъ —
303. Ой славний, славний князель-скій посагъ —
304. Ой попе, попе, Гордію (съ вар.) —
305. Во городейку, въ батейка 168
306. Ой тамъ на горі —
307. А въ неділейку рано —
308. По-підъ дубраву, по-підъ зелену —
309. Ходить Марисейка 169
310. Дивуєся, чудує ся батейко —
311. Молоденькі Ивасі —
312. Глянь, матенько, на мій посагъ —
313. Ходила Марисейка сімъ літь по лісі —
314. Червона калина 170
315. А въ суботоньку по нешто-ронькахъ година —
316. У новій коморі —
317. Ой матінко, голубонько —
318. Добре було, моя матухно 171
319. У суботоньку надъ вечура —
320. Вуло тобі, зятю, не пити —
321. Літатъ зовулейка —
322. Ходить павойка 172
323. Калинная горойко —

324. Ой дивно жъ намъ, дивно. . . 172
325. Похилеє та деревце та ялина
(съ вар.) —
326. Подъ ганбомъ музиченькі
грають. 173
327. Ой оддаєшъ мене, моя матінко. —
328. Отдай мене, мати, де хороше
въ хаті. 174
329. За городомъ да овесь расєнь. —
330. Ой не наступайте, бояре. . . —
331. По-підъ лісочокъ битая доро-
жечка. —
332. Изъ-за гіръ, изъ-за гіръ. . . —
333. Ой пішла дівчинонька по воду. 175
334. Въ чистомъ поле да овесь
расєнь. —
335. Въ лози, бояре, въ лози. . . —
336. Стенулися сінці, якъ бояресіли. —
337. Наїхали заручнички. —
338. Прїїхали комисарчики 176
339. Ой хміль же дугами. —
340. Топи, мати, хату раненько. . —
341. Скриплять, риплять воротечка
тисовні. —
342. Дежъ бувъ, селезєнь, дежъ
була, утка? —
343. Летишъ, летишъ, соколонько,
черезъ садъ. 177
344. Зажурилася перепілочка. . . —
345. Ой въ городі шевлієчка зеле-
ненька. —
346. Чи я тобі, мій батечку, доку-
чила. 178
347. Ой вийду я да на ганочки. . —
348. Кое мое кохание —
349. Ой ходила Марьєчка да й по
городу —
350. Охъ и говорила 179
351. Да казали: Марусєнька не пряха —
352. Колибъ я знала, колибъ я
відала, —
353. А въ нашого пана свата. . . 180
354. Да сорока, да ворона. . . . —
355. Ой на хаті зілє (съ вар.). . . —
356. А вже минають вишні та че-
рєшні 181
357. Ой кригнувъ орєль. —
358. Пливе утиня коло берега . . —
359. Да зажуриться, да захопо-
чється —
360. Да наказувала куночка . . . 182
361. Запорожці зъ запорога . . . —
362. Пийте, запорожці, пийте . . . —
363. Ой матінко-нєне. 183
364. Ший, Марусєнько, Ивасєві со-
рочечку. 183
365. Пішла Маруса кошулейку . . —
366. Гримнула шука-риба на морі. 184
367. Марієсннхъ три брата. . . . —
368. Марисю, Марисейко —
369. Посланці, коханці. —
370. Посланці, посланчикі. —
371. Съ гилєвъ идемо, съ гилєвъ. 185
372. Братъ кошулейку несе (съ
вар.). —
373. Не страхайся, швагєре —
374. Принєсли ми ся гилю —
375. Королю, королєньку. —
376. Повини, вітройку 186
377. Покажїть намъ того. —
378. Радуйся, королєйку —
379. Посланці, коханці. —
380. Приїхали наливайки. 187
381. Щоби насъ ту не просили. —
382. Да не жалуй мене. 189
383. Ой дай, мати, голжу (съ вар.) —
384. Я швачка въ Вєльбова (съ
вар.). 191
385. Другая квітка—тожъ Тєтяна 193
386. Ой заржали сиви коні, зар-
жали. —
387. Ніякий, дружбонько, ніякий. —
388. Посланці наші коханці. . . . —
389. Зять на мене не двитьєся
(съ вар.). 194
390. Любо-мило давитєся. —
391. Дочє, дружєчка, дочє. —
392. А вже а літомъ не гуляю . . —
393. Вилїзъ дружба на липу —
394. Я на сватові лавці 195
395. Скачє, свісточка, скачє . . . —
396. Ой глянъ, зятєньку, на мене
(съ вар.). —
397. Я въ тебе, зятєньку, перваа
свість 196
398. Не шапочка скачє, ковначокъ —
399. Чи тобі, зятєньку, не соромъ
(съ вар.). —
400. Чи не стидно жъ тобі, ста-
рий сватъ 197
401. Дружбонько чорнобривий (съ
вар.). —
402. Не впися, сванєчко, не впися —
403. На червоному не знаємєся . . —
404. Ой казали — свати богаті
(съ вар.). 198
405. Ой казали людє, зять богатий —
406. Не хочю я червоного —

407. Нашъ піддружба хороший . . . 198
 408. Моя мати не кітлярочка . . . —
 409. Не відай мі трояка . . . —
 410. Убогі бояре, убогі . . . —
 411. На що ся въ дружби бравъ 199
 412. Лінні, бояре, лінні . . . —
 413. Гадали послі почувати . . . —
 414. Ой луговая вузуленько . . . —
 415. Маршалкі, не стійте . . . —
 416. Ой на що жъ ти, да Марь-
 ечко, уповала 200
 417. Даютъ намъ зъ замку знати —
 418. Старший сватъ хоче істи . . . —
 419. Давай, свахо, вечеряти . . . —
 420. На печі медвідь лежить . . . —
 421. Брязнули да ложечками . . . —
 422. Бійтися, кутки, лавки . . . 201
 423. Качуре касатарю —
 424. Крамару, крамаройку —
 425. Благослови, Боже —
 426. Стань, батінко, проти мене —
 427. Милій, Боже, ходить голубъ
 по столі —
 428. Пийте, панянки, пийте —
 429. Положени ложкі й тарілочки 202
 430. Поставлено, та поставлено . . . —
 431. Скочу я та крізь стіночку . . . —
 432. Каплунъ істи варить (съ вар.) —
 433. Первая квітка—то жъ Иван-
 ко., іжте, бояре, вапусту . . . —
 434. Зеленая дїбровенько 203
 435. Іли бояре юшку —
 436. Другая квітка—то жъ Марь-
 ечка, іжте, бояре, юшку . . . —
 437. Прийміте собі тее —
 438. Ой цу, коні, цу! —
 439. Ой гороше, гороше —
 440. Ми не маленькі діти 204
 441. Плаче виця на кухні —
 442. Дружба ножа не має —
 443. Нашъ кокгутъ білокрилий . . . —
 444. Крає, дружбонько, крає . . . —
 445. Крає, дружбонько, крає . . . 205
 446. Світилочка-пані —
 447. Ой, якъ би я пані —
 448. Світилочка ласа —
 449. Два голубойки гніздо вьють . . . —
 450. Старший бояринъ, якъ бол-
 ванъ —
 451. Іли, бояре, іли 206
 452. Не боялисьтєся Бога —
 453. А въ садочку дві квіточки
 іли дружечки іли —
 454. Наша дружка підъ сволокъ . . . —
 455. Не стійте коло груби 206
 456. Стерлася маківочка —
 457. Пішла мати —
 458. У батенька все хорошеенько 207
 459. Ой ходила дівчинонька по
 городу —
 460. Где то ті куковороньки —
 461. Не стій, вербоно, розкидайся —
 462. Добрая госнодиня 208
 463. Повідала намъ сорока —
 464. Вуло що істи, пити —
 465. А де той подчаший —
 466. Ти, батьківъ синочку —
 467. Чого, сватовъе, сидите —
 468. Старості шелагъ дати (съ
 вар.) 209
 469. Ти, кокгуте білокрилий (съ
 вар.) —
 470. Квітъ калиночку ломить . . . 210
 471. Веди насъ, старосто, свати —
 472. Старосто старелький —
 473. Любонъ староста въ постіль-
 цяхъ —
 474. Встань, старосто, на ноги . . . —
 475. Староста дівочий —
 476. Десь у сєго свата 211
 477. Встаньте, дружечки, встаньте —
 478. Где соколи гніздечко вили . . . —
 479. Та що намъ біли столове . . . —
 480. Зъ-за столу, панянки, зъ-за
 столу —
 481. Госта, дружечко, 212
 482. Дівчинонька-паняночка —
 483. Добри - вечоръ, дівчино, чи
 чуєшь? —
 Коровай 214
 484. Марусина мати (съ вар.) . . . 215
 485. Заслуживні жони 216
 486. Рухай, рухай, короваю —
 487. Ой годі, годі, пшенице (съ
 вар.) —
 488. Мовила, говорила 217
 489. Ярая пшеничейко 218
 490. Стеліся хмелику на ліску —
 491. Поможи, Боже, (съ вар.) —
 492. Пречиста Діво-Мати 219
 493. Піду и до Дунаю (съ вар.) . . . —
 494. Поставивъ староста на столі
 свіченьку 220
 495. Збірися, роде, до роду —
 496. А въ суботоньку по нешто-
 роньку годину —
 497. Де ся діла, де ся поділа —
 498. Нічъ наша регоче (съ вар.) . . . —

499. Делонша да Марьюхина мати 221
 500. Три сестри свічку сукало . —
 501. Трійця по церкві ходила (съ вар.) 222
 502. Жовочки, коровайнички . . . 224
 503. У стозі пшениця —
 504. Ой не війте, вітри —
 505. Ой короваю, короваю —
 506. А у саду гільтя вісить (съ вар.) —
 507. Гусоньки по пшониці ходили 225
 508. По-підь боромь, по-підь лісомь —
 509. Місить, місить, коровайнички 226
 510. Вода луги позаливала —
 511. Да говорило пиво зь своїми пивоварами —
 512. Ой на горі городь зряженъ (съ вар.) —
 513. Старшая коровайничко (съ вар.) 227
 514. Короваю, мій раю (съ вар.) —
 515. Ой захотівъ Иванко (съ вар.) 228
 516. Я на коровайшла (съ вар.) —
 517. Ой дайте намъ свічки (съ вар.) 229
 518. А де тая господина (съ вар.) —
 519. Світа, місяченьку, ясною зорою 230
 520. Світи, місяць, зь раю —
 521. Ідьте, свати до Крюкова —
 522. Дорогі купці іхали (съ вар.) —
 523. Вітай же, вітай же 231
 524. Ковайнички-жовочки —
 525. Ми жь були коровайнички —
 526. Рано ми, рано —
 527. Ой поїду жь бо я до ковала —
 528. Де ти ковалі живуть 232
 529. Ой повій, вітроньку —
 530. Ой де пішовъ, де подівся —
 531. Ой де пошовъ Марусинъ батенько —
 532. Да богатъ, Ивасю, батько твій —
 533. До бору, свати, до бору (съ вар.) —
 534. А въ Ивашка весілле 233
 535. Прелетіла да теречка —
 536. Въ Львови гримъ гримить . 234
 537. Якъ коровай місить —
 538. Проси Бога, Марисенько —
 539. Поїдемо по-підь гори —
 540. Зацвіла калина —
 541. Летівъ горностаї черезъ садъ —
 542. Солом'яни стіни 235
 543. Да питавсе коровай у пренічі 235
 544. Питається коровай у перепічі —
 545. Короваєва пара (съ вар.) —
 546. Кучеравий пічъ вимітає (съ вар.) 237
 547. Череватая місила 238
 548. Губатая вчиняла —
 549. Товстая въ пічъ сажала —
 550. Чия жона гожа —
 551. Котора місила —
 552. Наша хата и намъ пець —
 553. Ой носати, коровайниці, носати 239
 554. Ой вите, хлопці, сморкчип —
 555. Пічъ стоїть на сохахъ (съ вар.) —
 556. Ой були жь ми въ дімі 240
 557. Чого намъ снідіє —
 558. Де ся господарь подівъ —
 559. А въ нашого господара —
 560. Старостонька домовий —
 561. Свахи коровай місили 241
 562. Ой батеньку да голубоньку —
 563. Почни, свате, бочку —
 564. Почни, свате бочку —
 565. Якъ я-мъ біла коровайничковъ —
 566. Ми пшеницю пололи —
 567. Дякуймо, молодіці —
 568. Да странулися сїни 242
 569. Дя за короваю куса —
 570. Ой казали люди —
 571. На городі мерва —
 572. За колодою, за дубовою —
 573. Ой де жь тая пішла (съ вар.) —
 574. Ковайниці п'яні (съ вар.) 243
 575. Пече напса, пече —
 576. Короваєво тісто —
 577. Давай, дружба, сувіри 244
 578. Чесъ тобі, короваю —
 579. Ой знаю жь я, знаю —
 580. Ніхто не вгадає —
 581. Повини, вітроїку —
 582. То намъ ся красний вдавъ . 245
 583. Славни господині —
 584. Де жь ти бувавъ —
 585. Обіцялася мати —
 586. Ой догадайся, Марисю, на що то, про що коровай есть —
 587. На припечку луй 246
 588. Ви пьете, галуєте —
 589. Заслужила ти дару —
 590. Ой виплела, виплела —
 591. Запрягаймо воли, корови —
 592. Ми нили и гайнували —

593. Ви-те, сидухи, сиділи . . . 246
 594. Славляно да приславляно . 247
 595. Ой у полі овесь-роса . . . —
 596. Ой у лузі два столі високихъ —
 597. А теперъ же въ насъ да зра-
 дости —
 598. Тамъ туда лежить здавна
 стежойка —
 599. Вийся, короваю —
 600. Въ городеньку чистоколеньку 248
 601. А вже вечера на столі . . —
- Воскресенъе.
602. Поймає Ивасенько 249
 603. Соненько сходить, та й грає —
 604. Кропи насъ, мати (съ вар.) —
 605. Тамъ гудий лежить здавна
 стежойка (съ вар.) 250
 606. Ой крикнула гусенька на морі —
 607. Ясно въ світлонці, ясно . . —
 608. Відна жъ моя головонька
 на свеце 251
 609. Идуть сестриці на вечерниці —
 610. Хвляються ворота —
 611. Щаслива Марися у Бога . . —
 612. Благослови, Боже 252
 613. Чомъ ви, солов'ї, не щебетали —
 614. Въ долину, паненки, въ долину —
 615. Городить Иванко, городять —
 616. Подай, матінко, гребенця (съ
 вар.) —
 617. Ой нема, нема батенька въ
 дома 253
 618. Ой батичку, та голубчику . 254
 619. Кидай, Марисю, биндочки . —
 620. Прийди, матінко, прийди . —
 621. Прийди, матінко, —
 622. Матінко, голубонько —
 623. Склуні на стігъ головку . . —
 624. Не дай, Марисю, коси рвати —
 625. Перше було літечко 255
 626. Вибивайте кілочки —
 627. Ото тобі Марусю за тее . . —
 628. На дворі дерева тешуть . . —
 629. Ой матінко, та голубочко . —
 630. До Дунаю стежечка (съ вар.) —
 631. Ой чи вогонь, чи полумень
 палає 256
 632. Де твій, Марисю, старшій
 братъ (съ вар.) —
 633. Погано, Марьюхно, погано . 257
 634. Ой теперъ же я королицю —
 635. Ой братъ сестрицю да рос-
 плітає (съ вар.) —
686. Росплетала мене дядина . . 258
 687. Ой гаю мій, гаю —
 688. А въ нашій світлиці та Ма-
 рися сиділа —
 639. Ой чи я тобі, дівко Марушко,
 зъ весни не казала —
 640. Ой на горі жито (съ вар.) . 259
 641. Косо, мое кохання —
 642. Приїхали, пані-мати, три па-
 ниче 260
 643. Ой заржали вороги коні на
 стані —
 644. Передъ воротами виноградъ
 росте —
 645. До дому, дружечки, до дому —
 646. Покорися, Марисю, покорися —
 647. Благослови, Боже —
 648. Кланяйся, Марисю, кланяйся —
 649. Кому ся кланяєшъ 261
 650. Золотое зернятко въ стіну б'є —
 651. Грайте, музичі, ризько . . . —
 652. Перша квітка—то Івашко . —
 653. Куди ми вибираємся 262
 654. Якъ будешъ, Марусенько, къ
 вінцю йти —
 655. Благослови насъ, Боже, . . 263
 656. Кланяйся, Иваню —
 657. Похилися, авороньку, похи-
 лися —
 658. Нуте, наші, та не гайтеся . —
 659. Ой вже, ненько —
 660. Иде Мариня зъ ложа —
 661. Въ крузі сонейко иде —
 662. Стукнули ангели на небі . . 264
 663. Идемо до шлюбу —
 664. Отступітеся, вороги (съ вар.) —
 665. Съ Богомъ, бояре, съ Богомъ —
 666. Зустрічай насъ, Боже . . . —
 667. Ой зъ-за гур'я, вороние коні,
 зъ-за гур'я —
 668. Ой заграли, сині коні, за-
 грали 265
 669. Ступайте, коники —
 670. Чи чується, коники, на силу
 (съ вар.) —
 671. Братъ сестрицю випроважавъ 267
 672. Січіте калиноньку съ конца . —
 673. До шлюбу ми идемо (съ вар.) —
 674. Кругомъ, кругомъ сонце вгору
 йде —
 675. Не стій, вербо, розвивайся . 268
 676. Ой по-підъ лісомъ битая до-
 роженька (съ вар.) —
 677. Сплела Марися вінчокозъ . . —

678. Десь та Маруся боярського
роду 268
679. Повій, вітре, дорогою (сь вар.) 269
680. Дяку тобі, матенько —
681. Тамъ на горойці —
682. На болонейку білле 270
683. Ой попе, попе, отче нашъ
(сь вар.) —
684. Відчини, Боже, ворота . . . 271

Вітчаніє.

685. На горі церковця стояла . 273
686. Присягай, Ивасенько —
687. Присягала Марисенька . . . —
688. Ми въ церкві були —
689. Да були жъ ми у церкві . . . —
690. Да були жъ бо ми въ шлюбі 274
691. Да були жъ бо ми въ Бо-
жому дому —
692. Ой де жъ ви бували? (сь вар.) —
693. Сонечко горою йдеть —
694. Сіяла зіронька, сіяла (сь вар.) 275
695. Да спасібі жъ тобі, попоньку —
696. Дякуймо попонькові (сь вар.) 276
697. Задурили съ мо попа (сь вар.) 278
698. Ясній місяцю надъ нами . . . —
699. Ми попа обманули 279
700. Помалесеньку йдіте —
701. По-надъ вишнеvimъ садоч-
комъ —
702. Да метяна улонька —
703. Рано, рано... Сивий, білий та
голубоньку —
704. Стелися, жмелю, по тямі . . 280
705. Іхала дівочка съ-подъ вінця. —
706. Не стуйте, бояре (сь вар.) . . —
707. Ой на горі Маруся жито
жне —
708. Десь ти, дівчино, десь ти, Ма-
русю 281
709. Заковала зозуленька —
710. Не гуди, рою —
711. Не хмілѣ вѣзеться кля ти-
чинки —
712. Ой ходила та Марусенька,
ходила по садочку —
713. Схилилася верба зъ верху
до кореня (сь вар.) 282
714. Ой зъ гори всі дзвони задъ-
звонили 283
715. Ой въ городі вишенька —
716. Ой черезъ цей садъ, черезъ
виноградъ —
717. Коло зеленого кубочка —

718. Ой рано, рано въ неділю (сь
вар.) 284
719. Паламаръ ключі ховає . . . 285
720. Січана, калинонька, січана
(сь вар.) —
721. Ой шлюбъ дано —
722. Лети, лети, соколоньку по
передъ насъ (сь вар.) . . . —
723. Тамъ туди лежить стежкой 286
724. Лети, лети, соволоюку до
батька мого! —
725. Радуйся, муй баценьку . . . —
726. Іде Марися удъ винцю —
727. Ой мій батеньку рідний . . 287
728. За воріточка жъ, та мій ба-
теньку —
729. Схилилася калинонька . . . —
730. Ой кому ти, молода Марисю,
клянцеса —
731. Ой ходила Марусенька по-
въ городу —
732. Ой ходила дівчинонька по
городу 288
733. Ой, вийди, матінко, протг
насъ (сь вар.) —
734. Ой радъ, хлопчино, радъ (сь
вар.) 290
735. Радуйся, матінко (сь вар.) . . —
736. Моя маюнько рідна —
737. День добрий, мати —
738. Ой мати, мати стара —
739. Сива, мала пташенько —
740. Вийди, матінко, зъ свічами
(сь вар.) 292
741. Не жалѣ мене не завждю . . . —
742. Вийди, мати, вийди, мати, зъ
калачемъ —
743. Полети, соколоньку, попередъ
насъ 293
744. Ой, матінко моя (сь вар.) . . . —
745. Вийшла Маруся за воріточка 295
746. Чого криниця та холодная . . —
747. Дашъ мене, моя матінко . . . —
748. Вийди, мати, зъ хати 296
749. Не познала мати (сь вар.) . . —
750. Да чи є у сей хатці —
751. Рано, рано да зозуленька . 297
752. Либонь же ми та потомидися —
753. Пустя, свату, въ хату —
754. Другая квітка — тожъ Ма-
руся...
Росквітється колісця —
755. Котився кристаль съ-пудъ
города 298

756. Старший братіку, одчини во- рітця	288
757. Подсуньте оконце	—
758. На добрий день тому	—
759. Передъ дверми, дверми	—
760. Ой приїхала молода Маруся изъ венца	—
761. Теща зятя привітає	299
762. Бодай здорови, люде!	—
763. Застидайте тисовні столи	—
Встрѣча и приємъ молодыхъ, когда они возвращаются изъ церкви.	
764. Не пий, Иванко	300
765. Слава Богу й Дусі (съ вар.)	—
766. Янголиченьки невеличеньки	301
767. А въ садочку дві квіточки... Станулися сїни (съ вар.)	—
768. Ой красенъ, ясемъ Мару- сенъ посадь	302
769. Ишла Маруся на посадь	—
770. Заходять до насъ вісти	—
771. Брязнули да ложечками	—
772. Брязнули ложки й тарілки (съ вар.)	—
773. По святому „отче наші“	303
774. Частуй, маточка, дружину	—
775. Ми були въ ділі	—
776. Іжте, бояре, капусту	—
777. Ілка капуста, ілка	—
778. Іжте, бояре, іжте	—
779. Изъ-за гори гуска летіла	304
780. Же-бъ мені ложечка новая	—
781. Де тая господиня	—
782. Спочила кўпшка съ печи	—
783. Кучу я, кучу	—
784. А въ садочку дві квіточки... Іли свахи юшку	—
785. Перваквітка—тожъ Ивашко... Ми жъ роду не злодійского	305
786. Ой гороше, гороше	—
787. Ріжъ, дружку, да курячу ніжку	—
788. Знати сванечку, знати	—
789. Чому, Марусю, не іси	—
790. А въ садочку дві квіточки... А якъ би жъ то я пані	—
791. Другаяквітка—тожъ Ивашко... Світлючка пані	306
792. Світлюка, якъ шпилька	—
793. Сороки по кіллямъ	—
794. Старший бояригъ, якъ бол- ванъ	—
795. Миръ-миромъ	—

796. Миръ-миромъ	306
797. До дому, дружен, до дому	307
798. Вже то буде по обїду	—
799. Іли маршалки, іли (съ вар.)	—
800. Устаньте, братте (съ вар.)	308
801. Перваквітка—тожъ Иванко... Вже-жъ бо ми да понїдїли	—
802. Да чого, бояре, сидите	—
803. Старосто старесенькій (съ вар.)	—
804. Старосто старесенькій (съ вар.)	310
805. Зъ-за гірѣя, матінко, зъ-за гірѣя	—
806. Звінчана, Мариса, звінчана	—
807. Де жъ ми ся подїемо	—
808. Ой великий двіръ (съ вар.)	311
809. Задумаъ Иванъ женитєся	—
810. Ой батеньку, та голубоньку	312
811. У недїлю рано	—
812. Летять галочки у три рядочки	—
813. Коло двора тєстѣвого	—
814. Устаньте, князята	313
815. Ой на горі хвїялочки зацві- тають	—
Обѣдъ у молодого и поѣздъ за невѣстой.	
816. Ой сїй, мати, овесъ	314
817. Роди, Боже, жито	315
818. Коло нашої діжки	—
819. Короваю-раю	—
820. Іхала вармяночка	316
821. Первая квітка—тожъ Иванко Мати Иванка родила (съ вар.)	—
822. Ой де жъ пішовъ ти забав- рився	317
823. У сінечкахъ голубецъ гуде (съ вар.)	—
824. Нашъ Ивасенько (съ вар.)	—
825. Ой їдь, синоньку	318
826. Не купуйте, бояри	—
827. Не день ту ся курить	—
828. Не куй, Иванку, золотого но- жика	—
829. Вотецъ сина виражає	319
830. Ой по дївку, Иване, по дївку	—
831. Ивасю, королєйку	—
832. Не зайди жъ, місяченьку, за хмару	—
833. А въ кого коні, сїдлайте	—
834. Розступїтеся, ви, гори камъ- яні	—
835. Стелєся, барвінку	320

836. Не місяць світить, не зора . 320
 837. Ой ти, Іване, відважний ко-
 заче —
 838. На Івасєвямъ дворі —
 839. Ой заграно, забубнено ранейко
 840. Соколонько, ти на вилеті . 321
 841. Черезъ село Радохонское . —
 842. Горіхъ підъ стріхою —
 843. Та поіхавъ Іванко жениться —
 844. Въ неділеньку рано —
 845. Ой лугомъ, лугомъ вода йде 322
 846. До молодіо идемо —
 847. Межи двома береги —
 848. Ой въ суботу въ самъ вечеръ —
 849. Освітимо звіря въ полі . . 323
 850. Дари йдуть, дари йдуть . . —
 851. Одсунь, Марисю, віконце (съ
 вар.) —
 852. На дворі кільце внало —
 853. На соколовімъ полі —
 854. Тамъ на воді, на пумі . . . 324
 855. Сипте пшеницю въ нові корити —
 856. Тамъ туди лежить здавна
 стежойка —
 857. Ой дісомъ ідуть, на кунейки
 стріляють —
 858. На лужельському помірну (съ
 вар.) 325
 859. Повіє вітеръ по горі —
 860. Кожора підхилена —
 861. Та черезъ поле полтавское . —
 862. Просила Марисенька 326
 863. У славнаго тещенька стоїть
 затенько —
 864. Злиха, боаре, ідьте —
 865. Уже гости, уже на помості . —
 866. Ой за ворітьми глибокийдунай 327
 867. Хтось до насъ наступає (съ
 вар.) —
 868. Добрий вечоръ сусідоньку,
 ми до васъ —
 869. Ой принади, Марусю, до столу —
 870. Стоять ворота 328
 871. Вийди, мати, вийди —
 872. Вийди, мати, зъ хати —
 873. За ворітьними дверми —
 874. Ой помагай Вігъ, теще —
 875. Ой десь теща та зятя не
 любить —
 876. Іхали ми три млі (съ вар.) —
 877. Пусти, свату, въ хату (съ вар.) 329
 878. Шо ми вамъ провинили . . 330
 879. Ой у нашого свата —
 880. Лябонъ ми та не влучили . —
- Встрѣча молодого у нещѣты** 330
 881. Миръ зъ миромъ мировалися
 (съ вар.) 332
 882. Перші послы пришли 333
 883. А въ городі гіля (съ вар.) —
 884. Вилетайте, сорожи —
 885. Впустіть насъ, впустіть (съ
 вар.) —
 886. Пусти, свате, въ хату (съ вар.) 334
 887. Впустіть насъ, впустіть . . . —
 888. Відсуньте віконечко —
 889. Ой задудніли кованні вози
 на дворі —
 890. Не вступайте, сильні боаре . —
 891. Приїхали боарове зъ далека 335
 892. Ой гребля, гребля велика . . —
 893. Наїхали свати —
 894. Приїхали заручники —
 895. Не гнівайся, тещю —
 896. У нашого свата —
 897. Ой зять намъ ся стелить . 336
 898. Чи чуешъ, Марисю —
 899. Вийди, Марися, до насъ . . . —
 900. Приїхали гости —
 901. Що то за гости наїхали . . . —
 902. Ой на зятя та метіль мете . —
 903. Летіла зовуленька 337
 904. Въ тузі, місячейко, въ тузі . —
 905. Ой хмарно зъ намъ, хмарно —
 906. Що у гордого тещя —
 907. А въ гордого тещенька —
 908. Ой летівъ соколонько черезъ
 три діси —
 909. Не стріляйте зъ востри . . 338
 910. Ой где зъ ви тамъ два пі-
 слаюшки бивали —
 911. Чи ту ми боаре —
 912. Марисю, паненойко —
 913. Вийди, теще, на двіръ —
 914. Ой то зъ тобі, молодий Ива-
 сю, пихота —
 915. Щось те намъ за даръ дали? 339
 916. Не лявайся теще —
 917. Гдесъ те ся свати забавляли —
 918. Не пий, Івасю, первого пре-
 вітку (съ вар.) —
 919. Вубралась теща увъ овчинки —
 920. Изъ якої причини 340
 921. Тещенька зятя витає —
 922. Добрий вечеръ тому —
 923. Водай здорові були —
 924. Посуньтєся та дівчаточка . —
 925. Росточи, свату, хату 341
 926. Будь, шурину, ласкавъ . . . —

756. Старший братіку, одчини во-
рїтця 288
757. Подсуньте оконце —
758. На добрий день тому —
759. Передъ дверми, дверми —
760. Ой приїхала молода Маруса
изъ венця —
761. Теща зятя привітає 2с
762. Бодай здорови, люде! —
763. Застилайте тиговні столи
Встрѣча и приємъ молодн-
они возвращаются и 346
764. Не пий, Иванко —
765. Слава Богу 347
766. Янголичу —
767. А вѣ —
768. 348
941. Стенуєся сина —
942. Не жалъ же мені ни на кого 349
943. Пливе утенька безъ утиняти —
944. Чого жъ, світлонька та по-
весенька —
945. Чи не жалъ тобі, ньенько,
мене буде —
946. Не жалуй мене, мій батеньку 350
947. Ой хвалилася, вихвалилася —
948. Іздявъ Иванко та на вло-
воньки —
949. Ой хміль по дереві вѣтєся —
950. Ой чого, чого вѣ цїмъ но-
вїмъ домі 351
951. Гнися, калино, гнися —
952. Ой гомїнь, гомїнь, дівко Ма-
рушко —
953. Охоча була молода Маруса —
654. Ой де ви бували, де ранку-
вали 352
955. Да летать галочєи —
956. Хоць гнися, калино, не гнися —
957. Засвіти, дружбо, свїчку —
958. Бережїсе, молодад, бережїсе —
959. Идете, дружечки, идете 353
960. Ой дайте намъ віри —
961. Догадаїсе, догадаїсе, Марь-
ечко —
962. Ой чи будешь, Марусенько,
жалкувати —
963. Не куй, старосто, не золота,
не сребра —
964. Та пливе утена, та пливе
сірее 354

796. Миръ-миръ душечки, нашї —
797. До доу 345
798. Вже —
799. І- —
- 800 —
967. Ой вийся рїй, вийся —
968. Ой ходила та Маруса по полю 353
969. Теперъ же мені, сусїдочки мої —
970. Ой возьми, зятю, швидкий пруть —
971. Котиться хміль изъ-мижъ го-
рода —
972. Що то за ворона —
973. Ой блукавъ же нашъ Ивасє,
не блукавъ —
974. Відсунься, брате, відъ сестри 356
975. Казали, свати богати —
976. На дунаю зїмна вода —
977. Згоди, братейку, згоди —
978. Ой у саду соловейко защебе-
тавъ —
979. Сїда Ивасє на посагъ —
980. Вѣ залїчъ, шурине, вѣ залїчъ —
981. Ой я не паньска дитина —
982. Скупні, бояре, скуцші 357
983. Не у правді братко кохався —
984. Свїтилака—шпилька (сѣ вар.) —
985. Викотили, викотили —
- Теща подносить зятю „обронь“ —
986. Вийди, теще, на двіръ 358
987. Не лязкаїся, теще —
988. Пішовъ дїдъ по гриби —
989. Добрї-вечіръ тому 359
990. Бодай здоровї були —
- Рздача подарновъ молодого —
991. Отде жъ тїи чоботи (сѣ вар.) 360
992. Що вашї подарки (сѣ вар.) 361
993. Ой на хатї зїлля (сѣ вар.) —
994. Перваквітка—тожъ Иванко..
Несїте дари за дари 362
995. У насъ роду много —
996. Нашъ Ивашко (Маруса) якъ
малеванне —
- Подарки со стороны невѣсты —
997. Ой на дворї привѣба (сѣ вар.) 362
998. Ой роде, роде, богатий 363
999. Хутенько ся, маршалку, уви-
вай —
1000. Обдарили дари —
1001. На тихому дунаечку білила —
1002. Дзенькуемъ молодусї —
1003. Решето тороточе (сѣ вар.) 364

- таніє косы и покрытіє головы.
- му іхати по завивайло . . . 365
- здайся, Маруся (съ вар.) —
- ачишь ти, Марисю . . . 366
- Марисенько, до комори —
- дай, батеньку, коровай —
- душечку, наша Мару-
 —
- ь на порігъ-діво . . . —
- ової володочки . . . —
- оглянь, Марусю, на порігъ —
1012. Бережися, сестрице, бере-
жися —
1013. Ой де пішла, де поділася . 367
1014. Ей, догадайся, Марисю . . . —
1015. Покривайниця плаче (съ вар.) —
1016. Ой що жъ боюто унесено . 368
1017. Летіла, летіла сива зову-
ленька —
1018. Куди ти, дівочко, гляділа . . —
1019. Ой вувсоньку рясенъ . . . 369
1020. Ой гоже, гоже, мій мили
Боже (съ вар.) —
1021. Ой гуляй, гуляй, білая риба . . —
1022. Где ся косойна діла? —
1023. Да неділько наша, неділько 370
1024. Ой на горі жито (съ вар.) . . . —
1025. Марисю, Марисейко —
1026. Тамъ за городомъ просо —
1027. Ой вінку жъ мій, вінку —
1028. Приїхали паничі 371
1029. Ми жъ тебе, сестрице, скри-
ваемъ (съ вар.) —
1030. То нашого полку козаць —
1031. Повідали намъ люде —
1032. Захімлили хімлушечку —
1033. Подивися на себе, діво . . . 372
1034. Завивала мене дядина (съ
вар.) —
1035. Роспітала дядина —
1036. Ой погано, Марусю, погано —
1037. Марисю, догадайся —
1038. Марисю дівко (съ вар.) —
1039. Скинь чепецъ, кинь пудъ
столецъ 373
1040. Таки буде не по вашому (съ
вар.) —
1041. Казавъ же ти, та берестонь-
ку (съ вар.) —
1042. Хвалілася внягиня 374
1043. Подивися, дружбонько, на
мене —
1044. Повибивай, мати, клинці . . . —
1045. Зробили жъ ми діло (съ вар.) . 374
1046. Наша Марися, якъ мале-
ванне 375
- Винось и дѣлемъ коровай.
1047. Мне дружко ручки 375
1048. Дружко коровай несе 376
1049. Точися, короваю —
1050. Несуть твоє діло (съ вар.) . . —
1051. Ми пшунью пололи 377
1052. Зрівна, старосто, зрівна . . . —
1053. Ой край ти, дружко, коровай —
1054. Горали ми новицю —
1055. Привезено зілля 378
1056. Витай, витай, святий коро-
ваю —
1057. Да рано, рано, здумайте
боле —
1058. Просили мене до короваю . 379
1059. Разбірайся, короваю —
1060. Дружко хоче коровай бра-
яти —
1061. Благовлови, Боже —
1062. Нашъ старостонько, якъ
нанъ —
1063. Дружко коровай крае —
1064. Нашъ когутъ чернокрилий . . . —
1065. Крайте коровай, крайте —
1066. Дружбонько коровай крае . 380
1067. Дружбоньку нашъ голубоньку —
1068. Подивися, дружко (съ вар.) —
1069. Чи бачишь ти, дружку
(съ вар.) 381
1070. Ой ми роду не злодійскаго
(съ вар.) —
1071. Вибачай, родоньку, лас-
ково —
1072. Попекли свахи гуски 382
1073. Тобі, дружко, не дружко-
вати (къ вар.) —
1074. Засвітіте свічку —
1075. Раздались мо дари 383
- Уминь у невѣсты и прощанье
съ друзнами 384
1076. Давай, мати, вечеряти (съ
вар.) 385
1077. Давай, мати, вечеряти —
1078. Изъ за гори сонечко зій-
шло —
1079. Ви насъ не просіте 386
1080. Тобі, мамко, да навийчки —
1081. Ой іжте та годуйтесе —
1082. Чомъ ти, Ивасю, не іси
(съ вар.) —

927. Ми застави не беремо . . . 341
 928. Ти душенько, наша Марійко —
 929. Ой ви, сватове, білі лебе-
 дове (сь вар.) —
 Вкупъ невѣсты 342
 930. Іхала Хима 343
 931. Сванечки, наші голубочки
 (сь вар.) 345
 932. Дружечки, наші голубочки
 (сь вар.) —
 933. Ой ишла, ишла (сь вар.) . —
 934. А въ садочку дві квіточки...
 Не наступай лятва . . . 346
 935. Шурину, не лякайся (сь вар.) —
 936. Братічку та голубчику (сь вар.) 347
 937. Не дайся, брате звести . . —
 938. Ой братіку та зрадниченьку —
 939. Батькова хата —
 940. Не стій, зятю, за плечима
 (сь вар.) 348
 941. Стенулися снини —
 942. Не жаль же мені ни на кого —
 943. Пливе утонька безъ утиняти. 349
 944. Чого жь, світлонька та по-
 весенька —
 945. Чи не жаль тобі, ньенько,
 мене буде —
 946. Не жалуй мене, мій батеньку 350
 947. Ой хвалилася, вихвалилася . —
 948. Іздивъ Иванко та на вло-
 воньки —
 949. Ой хміль по дереві вьється . —
 950. Ой чого, чого въ цімъ но-
 вімъ домі 351
 951. Гнися, каліно, гнися —
 952. Ой гомінъ, гомінъ, дівко Ма-
 рупко —
 953. Охоча була молода Маруса —
 954. Ой де ви бували, де ранку-
 вали 352
 955. Да летять галочки —
 956. Хоць гнися, каліно, не гнися —
 957. Засвіти, дружбо, свічку . . . —
 958. Бережисе, молода, бережисе —
 959. Идете, дружечки, идете . . 353
 960. Ой дайте намъ віри —
 961. Догадайсе, догадайсе, Марь-
 очко —
 962. Ой чп будешъ, Марусенько,
 жалкувати —
 963. Не куй, старосто, не золота,
 не сребра —
 964. Та пливе утєня, та пливе
 сірее 354
 965. Дружечки, душечки, наші
 голубочки 345
 966. Первая квітка — тожъ Иванко...
 Шелестъ, шелестъ по ду-
 бині (сь вар.) —
 967. Ой вийся рій, вийся —
 968. Ой ходила та Маруса по полю 353
 969. Теперъ же мені, сусідочки моі —
 970. Ой возьми, зятю, швидкий пруть —
 971. Котиться хміль изъ-мижъ го-
 рода —
 972. Що то за ворона —
 973. Ой блукавъ же нашъ Ивасъ,
 не блукавъ —
 974. Відсунься, брате, відъ сестри 356
 975. Казали, святи богати —
 976. На дунаю зімна вода —
 977. Згоди, братейку, згоди . . . —
 978. Ой у саду соловейко защебе-
 тавъ —
 979. Сіда Ивасъ на посагъ —
 980. Въ запічъ, шурине, въ запічъ —
 981. Ой я не паньска дитина . . . —
 982. Скупні, боаре, скупні . . . 357
 983. Не у правді братко кохався. —
 984. Світилка — шпилька (сь вар.) —
 985. Виготили, виготили —
 Теща подноситьъ зятю „оброкъ“.
 986. Вийди, теще, на двіръ . . 358
 987. Не лякайся, теще —
 988. Пішовъ дідъ по гриби —
 989. Добрі-вечірї тому 359
 990. Водай здорові були —
 Роздача подарновъ молодого.
 991. Отде жь тні чоботи (сь вар.) 360
 992. Що ваші подарки (сь вар.) 361
 993. Ой на хаті зілля (сь вар.) —
 994. Первая квітка — тожъ Иванко...
 Несіте дари за дари 362
 995. У насъ роду много —
 996. Нашъ Ивашко (Маруса) язъ
 малеванне —
 Подарки со стороны невѣсты.
 997. Ой на дворі привьба (сь вар.) 362
 998. Ой роде, роде, богатий . . 363
 999. Хутенько ся, маршалку, уви-
 вай —
 1000. Обдарили дари —
 1001. На тихому дунаечку біяла. —
 1002. Дзенькуємъ молодусі —
 1003. Решето тороточе (сь вар.) . 364

Расплетаніе косы и покрытіе головы.

1004. Кому іхати по завивайло . . . 365
 1005. Догадайся, Маруся (съ вар.) —
 1006. Чи бачишь ти, Марисю . . . 366
 1007. Иди, Марисенько, до комори —
 1008. Ой видай, батеньку, коровай —
 1009. Ой ти, душечко, наша Мару-
 сенько... —
 Ой глянь на порігъ-діво . . . —
 1010. Зъ-за дубової молодочки . . . —
 1011. Поглянь, Марусю, на порігъ —
 1012. Бережися, сестрице, бере-
 жися —
 1013. Ой де пішла, де поділася . . . 367
 1014. Ей, догадайся, Марисю . . . —
 1015. Покривайниці плаче (съ вар.) —
 1016. Ой що жъ боѣто унесено . . . 368
 1017. Летіла, летіла сива зову-
 ленька —
 1018. Куди ти, дівочко, гляділа . . . —
 1019. Ой вуйвоньку расень 369
 1020. Ой гоже, гоже, мій мили
 Боже (съ вар.) —
 1021. Ой гуляй, гуляй, білая риба . . . —
 1022. Где ся косойна діла? —
 1023. Да неділько наша, неділько . . . 370
 1024. Ой на горі жито (съ вар.) . . . —
 1025. Марисю, Марисейко —
 1026. Тамъ за городомъ просо —
 1027. Ой вінку жъ мій, вінку —
 1028. Приіхали паничі 371
 1029. Ми жъ тебе, сестрице, скри-
 ваємъ (съ вар.) —
 1030. То нашого полку козаць —
 1031. Повідали намъ люде —
 1032. Захімлили хімлушечку —
 1033. Подивися на себе, діво 372
 1034. Завивала мене дядина (съ
 вар.) —
 1035. Рослітала дядина —
 1036. Ой погано, Марусю, погано —
 1037. Марисю, догадайся —
 1038. Марисю діво (съ вар.) —
 1039. Скинъ чепець, винъ пудъ
 столець 373
 1040. Такъ буде не по вашому (съ
 вар.) —
 1041. Казавъ же ти, та берестонь-
 ку (съ вар.) —
 1042. Хвалилася княгиня 374
 1043. Подивися, дружбонько, на
 мене —
 1044. Повибивай, мати, клинці . . . —
1045. Зробили жъ ми діко (съ вар.) . . . 374
 1046. Наша Марися, якъ малѣ-
 ванне 375
 Выносъ и дѣлемъ коровай.
 1047. Мне дружко ручки 375
 1048. Дружко коровай несе 376
 1049. Точися, короваю —
 1050. Несуть твоє діло (съ вар.) . . . —
 1051. Ми пгуньку пололи 377
 1052. Зрівна, старосто, зрівна . . . —
 1053. Ой край ти, дружко, коровай —
 1054. Горали ми новицю —
 1055. Привезено відля 378
 1056. Витай, витай, святий коро-
 ваю —
 1057. Да рано, рано, здумайте
 бояре —
 1058. Просили мене до короваю . . . 379
 1059. Разбірайся, короваю —
 1060. Дружко хоче коровай вра-
 яти —
 1061. Благовлови, Боже —
 1062. Нашъ старостонько, якъ
 нанъ —
 1063. Дружко коровай крає —
 1064. Нашъ когутъ чернокрилий . . . —
 1065. Крайте коровай, крайте —
 1066. Дружбонько коровай крає . . . 380
 1067. Дружбоньку нашъ голубоньку —
 1068. Подивися, дружко (съ вар.) —
 1069. Чи бачишь ти, дружку
 (съ вар.) 381
 1070. Ой ми роду не злодійсваго
 (съ вар.) —
 1071. Вибачай, родоньку, лас-
 ково —
 1072. Попекли свахи гуски 382
 1073. Тобі, дружко, не дружко-
 вати (къ вар.) —
 1074. Засвітіте свічку —
 1075. Раздались мо даря 383
 Ужиниъ у невѣсты и прощаньє
 съ дружками 384
 1076. Давай, мати, вечеряти (съ
 вар.) 385
 1077. Давай, мати, вечеряти —
 1078. Изъ за гори сонечко зій-
 шло —
 1079. Ви насъ не просіте 386
 1080. Тобі, мамко, да навийчвики —
 1081. Ой іште та годуйтеся —
 1082. Чомъ ти, Ивасю, не іси
 (съ вар.) —

1083. Другая квітка тожъ Маруса
Чомъ не вечераешъ? (съ
вар.) 386
1084. Въ окрудечку лілія . . . 387
1085. Ой гаю мій, гаю —
1086. Зажурилася перепелочка . . . —
1087. Ой на горі, та на кам'я-
ниці 388
1088. Да черезъ сінечки —
1089. Ой кувала зовуленька въ
саду непогоду —
1090. Гули, гули голубоньки . . . 389
1091. Да чи ми жъ тобі, да Мару-
сенько —
1092. Да чогожъ ти, Марусе, безъ
кубля —
1093. Росхилайтеся, дуби, берези . . . —
1094. Ой боромъ, баромъ, боро-
вцею —
1095. Де жъ бувъ селезень . . . 390
1096. А въ вашой Гостомлі шар-
варокъ —
1097. Годій, родоньку, годій . . . —
1098. Вийду я на долину —
1099. Мати всю нічку не спала . . . —
1100. Жаль мені, мій батеньку,
за тебе —
1101. Та вже-жъ, ненько, вже-жъ
нераненько 391
1102. Вигладає Маруса —
1103. Сінечки мої яворови —
1104. Полуднівий вітеръ віє —
1105. Ти, душечко наша, Марусе,
Забарні гості забарилися
въ хаті —
1106. Чого, сватовъє, сидите . . . —
1107. Ли бояре, іли 392
1108. Де ці буряки росли —
1109. Сватоює зъряду зъїжає . . . —
1110. Ой дали намъ дівку —
1111. Ой чого сидишь, Марусю
(съ вар.) —
- Ужинь у старшей дружини.
1112. До дружини, бояре, до дружини 394
1113. До дружини, бояре, до дружини —
1114. До мене, бояре, до мене . . . —
1115. Оттакъ иду собі —
1116. Берегомъ качки плавуть . 395
1117. Де метена улиця, метена . . . —
1118. Застідайте столи (съ вар.) . . . —
1119. Ой вийди, вийди, дружина
мати, въ хаті —
1120. Ой у горі гуска летіла . . . —
1121. Не гнівайся, моя мати . . . 395
1122. Старшая дружечко, 396
1123. Даруйте, дружечки, даруйте . . . —
1124. Брала Маруса лёнъ —
1125. Ой на дворі колодязъ и
ялюка 397
1126. Передъ порогомъ могила . . . —
1127. Ще не часъ, не пора —
1128. Раскотилися кяслиці (съ
вар.) —
1129. Спасибі тобі, Марусенько . . . 398
1130. Прощай, прощай, уже ми
йдемо —
1131. Не сіди, Марусю, зъ ба-
бами —
1132. Чіє у тебе, паніматко, дя-
тятко —
1133. Вступила Маруса на порігъ 399
1134. Не метена уличка, не ме-
тена —
1135. Старша дружка маленька . . . —
1136. Стенулися сїни (съ вар.) . . . —
- Новобрачные танцують послѣ
ужина вокругъ „дїки“ . 399
1137. Дайте намъ простіръ на
двіръ 400
1138. Підемо танцювати —
1139. Ой чия жъ то родина —
- Выїздъ молодыхъ изъ дома роди-
телей невѣсты.
1140. На добра ничъ, на добра
ничъ —
1141. Добра ночь, матенько, добра
ночь 401
1142. Да чи я жъ въ тебе, моя мати . . . —
1143. Ой садись, дівочко, на возі . . . —
1144. Ой братъ сестрицю прова-
жавъ —
1145. Загрїбай, мамо, жаръ, жаръ
(съ вар.) —
1146. Ой коню, коню, нашъ сивий 404
1147. Продай, продай, мій пано-
ченьку —
1148. Ой на горі полуцвіткі . . . 405
1149. Ивасѣ вихвалывся —
1150. Скриня моя молѣвана —
1151. Бодня моя нова —
1152. А вже світъ світає —
1153. Місяць доріженьку освітивъ
(съ вар.) 406
1154. Годі, мати, та журитися . . . —
1155. Южъ сонце надъ горами . . . —

1156. Вийдзі, матко, зъ-за угла . 407
 1157. Ой дали намъ дівку . . . —
 1158. Тв не сиди, Марусю, зъ ба-
 бами —
 1159. Мати Марусеньку родила . . —
 1160. Наїхали гостонькі —
 1161. До бору, возулька, до бору. 408
 1162. До насъ, Марусю, до насъ . —
 1163. Питайся, Марусю, мами . . —
 1164. Ой у садочку, на васнлѣчку. —
 1165. Наша Маруся отъ батенька
 одбіжає —
 1166. Старий діду, стара бабо . . 409
 1167. Казали намъ люде —
 1168. Южъ місячейво на болонейку —
 1169. Ой дівчино, та Марусечко. —
 1170. Да увійди, увійди, да чужий
 батенько —
 1171. Мати донечку шувала 410
 1172. Стань, моя матінко, въ порозі —
 1173. Та калиновий листоньку . . —
 1174. Старшая дружечко —
 1175. Да Марусена сестра —
 1176. Журилася мати 411
 1177. Взійди, місяцю, вийди яс-
 ненкі —
 1178. Я жъ думала, що дзвони
 дзвонять —
 1179. Ходить візочка по крутій
 горі —
 1180. Чи ми тобі не казали —
 1181. Ой колибъ я знала, колибъ
 відала 412
 1182. Черезъ поле пілгавськеє . . . —
 1183. Якъ тобі да тетірко —
 1184. А въ полі да овесъ рясенъ 413
 1185. Казала исъ, моя матінко, не
 могу тебе збудити —
 1186. Ой матінко моя —
 1187. Проїшла мати дочку (съ вар.) —
 1188. Було вити, не впиватися . . —
 1189. Добре було, моя матінко . . 114
 1190. Чого світлонька та нове-
 сенька —
 1191. Ой не сиди, Маруся, не сиди. —
 1192. Звнвсь роєчокъ —
 1193. Ой Иваново у тесенька медъ
 вино пѣе —
 1194. Біжи, братіку, доганай . . . 415
 1195. Тамъ на горахъ, на камені —
 1196. А въ сінечкахъ голубець
 гуде —
 1197. Чего ви, сванечки, сидите
 (съ вар.) —
1198. На горі Иванко ходить . . 416
 1199. Нуте, нуте, бояре, до ко-
 ней —
 1200. Ой запрягайте батькови коні —
 1201. Ой ти, Марусю, вбїрайся . . —
 1202. Ой сїдай, сїдай, коханне мое 417
 1203. Ой коні наші, сиваші (съ
 вар.) —
 1204. Пересердїться, вороги (съ
 вар.) 418
 1205. Підн, мати у комору (съ
 вар.) 419
 1206. Оглядїлася мати 420
 1207. Проведи, матюно, проведи. 421
 1208. Ой були ми въ ліску (съ
 вар.) —
 1209. Викотили, викотили 422
 1210. Світїте, зороньки, надъ нами —
 1211. Изъ подъ тину, тину —
 1212. Радуйся, земля 423
 1213. Соловей зозулку собі на-
 мовляє —
 1214. Риссю, коники, риссю (съ
 вар.) —
 1215. Кучерявий візничий (съ вар.) 424
 1216. Муї милн возниченьки . . . —
 1217. Полетїте, галочки (съ вар.) 425
 1218. Тупу, коники, тупу —
 1219. Щось у насъ да на двори-
 чку —
 1220. Види, мати, приляжъ и къ
 дорозі —
 1221. Іхала дівка черезъ бїрь . . . —
 1222. Мати ся радувала —
 1223. Ой чиї то бояре 426
 1224. А лебеді, лебеді —
 1225. Осталося днище —
 1226. Вітеръ вербу клонить —
 1227. Зъ вишнаго да колодязя . . . —
 1228. За ворїтьми вишня 427
 1229. Сейце Михалковци, пшеницю —
 1230. Постїль твоя біла —
 1231. Одчени, батейку, оконоце . . —
 1232. Да давали конямъ гречку . . —
 1233. Радуйся, муй баценько —
 1234. Одчиний, батьку, двіръ . . . —
 1235. Ясная скала на стрїху впаля 428
- Встрѣча и приємъ молодыхъ въ доми
 родителей жениха.
1236. Перевезено гїлле —
 1237. Ой брязнули кола 429
 1238. Отвори, мати, новий двіръ . . —
 1239. Ой на дворі колодязь и ведро . —

1240. Ой вийди, вийди, матенько,
погляди 429
1241. За воротами вишня —
1242. Ой вийди, мати, погляди (сѣ
вар.) —
1243. Вийди, матінко, зъ хати . 430
1244. Вийди, мати, зъ хати . . . —
1245. Вийди до насъ, матінонька —
1246. Привезена тетеречка (сѣ вар.) —
1247. Що жъ ми тобі привезли . 431
1248. Ой заціла коляненька зъ
ожиною (сѣ вар.) —
1249. Куди ти хавъ, молодий Іванко —
1250. Отвори, мати, хату 432
1251. Я невістці не рада —
1252. Чи рада жъ ти, моя матінонька —
1253. Чи рада жъ ти, моя матонька —
1254. Пустя, сваху, зъ хату . . . —
1255. Огожъ тебе Господь наго-
дять —
1256. На калиноньці 433
1257. Сидить котъ на полиці . . . —
1258. Івасюлева мати двері від-
хияла —
1259. Погнулися лавки —
1260. Наші сваткове—дівці —
1261. Стрійся, Марусю, стрійся . . —
1262. Ясна свала на стріху впала . —
1263. Снігомъ, коняку, снігомъ . . 434
1264. Прилетіла сорока: че, че, че! —
- Комора.**
1265. Цвітъ калиноньку ломить . . —
1266. Ой хто буде спати (сѣ вар.) . 435
1267. Гдзе жъ тая весельная маці —
1268. Не сами жъ ми прийшли . . . —
1269. Ой пійдемо, да поїдемо . . —
1270. Ой привезли да сову зъ села —
1271. Ой бреди, Марусю, бреди
(сѣ вар.) —
1272. По двору, по двору 436
1273. Ой квітами да постіль шита. —
1274. Ми жъ були у постілоньки . . —
1275. Не хочу я істоньки да ни-
тозьки —
1276. Же бъ я була знала 437
1277. Дрімле, невістка, дрімле . . —
1278. Не плачъ, не плачъ, дівчо
Марисю —
1279. Ой мамцю, мамцю —
1280. Горохъ, мати, по дорозі, якъ
череда —
1281. Нашъ вуръ кокоче —
1282. Іду, іду до комори по —
1283. Ти, річенько, бережистая . . 438
1284. Да не куръ, куръ сокоче . . —
1285. Дівчино моя —
1286. Ми гості не самі —
1287. Не самі жи ми прийшли . . . 439
1288. А зъ нашого пана свата . . . —
1289. Ой зятю, зятю гордуєшъ
намп —
1290. А ви насъ не просіте —
1291. Ой вийду я за ворота—млинъ
меле —
1292. Дала мене, моя мати, за-
мужъ —
1293. Кислие буряки 440
1294. Тупу, тупу коло діжечки . . —
1295. Ой, маці, кохай мене —
1296. Годі, свату, да сваритися . . —
1297. Ой наша Марьюхно —
1298. Пришли ко мне хлопці —
1299. На дворі гай, гай (сѣ вар.) . —
1300. Гуска гусава кличе (сѣ вар.) . 441
1301. Наїхали да купці зъ Ромна . —
1302. Стрепену я грушку —
1303. Ой не сїдай, свахо, на лавці . —
1304. Оддай, свату, наше —
1305. Котилося колесце сѣ кліткі . 442
1306. Гуска рака посиць —
1307. Горобей да по бочепці скаче —
1308. Заспівайце, молодзички —
1309. Гойна да гойна —
1310. И батько велівъ —
1311. Михелю, Михелю —
1312. Захотіла калача 443
1313. Темного луку калина (сѣ
вар.) —
1314. Чи сміла ти, мати 444
1315. Прокрутивъ павукъ стелю . . —
1316. Годувала мати бобра —
1317. Ой казали, говорили люде
(сѣ вар.) —
1318. Не кайце-ся придани 445
1319. Калинонька наша, Маруса . . —
1320. Якъ маці родзіла —
1321. Ой підю я у лугъ по калину . —
1322. Ой у полі да овесъ рясень
(сѣ вар.) —
1323. У насъ овесъ рясень 446
1324. Да введьте наше —
1325. Ведемо тура зъ хату —
1326. Йде Маруса зъ ложа —
1327. По двору, по двору —
1328. Що жъ бо то за вілля —
1329. Ой наша Марьюхна —
1330. Зъ огородзе ячмінъ 447

1331. Ради, Боже, жито 447
 1332. Розливайтесь, береги —
 1333. Да пішовъ дощикъ крап-
 листий —
 1334. Батько по донечці тужить —
 1335. Ой іхали, моя мати, щось за
 вани —
 1336. Ходила Марися надъ ровомъ —
 1337. Не співайте сороміцької 448
 1338. Хто въ мене по сіничкахъ по-
 ходивъ —
 1339. Що схтіли, то зробили —
 1340. Ой добрая та годиноньба
 (съ вар.) —
 1341. Ой стояла Маруся на ганку 449
 1342. На дворі два колодязі и
 ведро —
 1343. Любіи та милі гості —
 1344. Ой приданче-коханче, —
 1345. Такъ наша Маруся робила —
- Посольство къ матери невісты.**
1346. Не бійся, матінко, не бійся
 (съ вар.) 450
 1347. Спасибі тобі, таточку 451
 1348. Зпати Марусю, знати 452
 1349. Та добри-день, матінко, доб-
 рп-день —
 1350. Й а зъ калиночки дві кві-
 точки —
 Дякуемъ тобі, сваточку, —
 1351. Були ми у свата на части 453
 1352. А зъ калиночки дві квіточки
 Вчора було свято и въ насъ
 (съ вар.) —
 1353. Суботонька—то збірний день 454
 1354. Іхала перезва до дому (съ
 вар.) —
 1355. Сватеньку та голубчику —
 1356. Уже жъ вамъ, приданки, часъ
 и пора —
 1357. Та идуть дружички пишнні —
 1358. Та горілки, свату, горілки —
 1359. Ой рано ще, рано 455
- Перезва.** —
Якъ молода не чесна —
1360. Говорили Оленковські люде
 (съ вар.) 457
 1361. Хочь ідь, матінко, хочь не
 ідь —
 1362. Въ огородзе грушка —
 1363. Підь сосною спала (съ вар.) —
 1364. За влубочовъ валку 458
1365. Да насію мачку на точку 458
 1366. Спала Марися зъ хлопомъ —
 1367. Тихо, тихо дунай воду хитає —
 1368. Вівсоньку рясний —
 1369. Ой були жъ у Бога —
 1370. Ой вілъ у пшениці 459
 1371. На барану вовна —
 1372. Ой знати, знати —
- „Дружки“ приносять въ по-
 недѣльникъ „молодій сні-
 дать“** 460
- Печеніе пироговъ, „намітна све-
 криси, поднесеніе хлѣба съ ме-
 домъ „молодимъ“.**
1373. Пекла Маруся вирожки 461
 1374. Зять теці злякався 462
 1375. Ой вать тещу просять —
 1376. Ой теще, теще, мати моя —
 1377. Пишна теща, пишна —
 1378. Ой зять тещу веде —
- Молодые идуть къ священни-
 ку за благословеніемъ** 463
- Дарять молодихъ въ домѣ же-
 ниха.**
1379. Уведіте наше —
 1380. Ой роде, роде багатий (съ
 вар.) 464
 1381. Приїхала матюнка —
„Перезвянні пісні“.
1382. Чия то перезва 465
 1383. Гарілки, свату, гарілки —
 1384. Перешнай, муй батеньку 466
 1385. Батенько стає, перепиває —
 1386. Чого свати да паїхали —
 1387. Горілки, свату, горілки —
 1388. Чий же то перезовъ —
 1389. Да варохи, свахи, варохи —
 1390. Перезвінки, панінки —
 1391. Чия то рѣзіна 467
 1392. Хорошая перезовъ наша —
 1393. Ой зятю, зятю, гарзденъ
 нами —
 1394. Я вареної не хочу —
 1395. Чи ти, свахо, глуха —
 1396. Прошла мати дочку —
 1397. Єсть у лузі калина, калина —
 1398. Ой що жъ то за ворона 468
 1399. Несила сьмо пили —
 1400. Ой поне, паночку —
 1401. Ой були ми у пава —
 1402. Не страхайся, сгату —

1403. Ми жъ, свати, не відали . . . 468
 1404. У нашого свата. 469
 1405. Да нема свата дома —
 1406. Росточи, свату, хату —
 1407. Разсунуть свату хату —
 1408. У нашого свата. —
 1409. Теща зятя —
 1410. Поїхала сваха до торгу. . . 470
 1411. Да старощі наши, старощі . —
 1412. Маруся молода —
 1413. Підъ калиною лежала . . . —
 1414. Бодай тебе, да морозоньку . —
 1415. Ой качань, качаночку . . . —
 1416. Ой піду я у лугъ по ка-
 лину —
 1417. А въ неделеньку до сходъ
 сонця 471
 1418. А у мене ни сорочечки . . —
 1419. Що въ липині да въ осичині. —
 1420. Біжіть, біжіть, воронні коні,
 до води. —
 1421. Ой були ми въ попа 472
 1422. Стиха, бояре, йдите —
 1423. Зять тещу веде за ручку . —
 1424. Святий понеділку —
 1425. Годі тий молодиці. —
 1426. Молоденька Марисю —
 1427. Ти, Марисю, калина, малина. —
 1428. Ой що то за новинонька
 настала. —
 1429. Вже ми Марисю поїдуюмъ . 473
 1430. Ой стояла Маруся на ганку . —
 1431. Помогай, Бігъ, сусідоньки,
 ми до васъ —
 1432. Слідомъ, батейку, слідомъ . —
 1433. Не плачь, матінойко, мила. —
 1434. Заказавъ староста своїмъ
 пшшнимъ боярамъ —
 1435. Дали сте намъ соколку . . . 474
 1436. Ой знати Марисю, знати . . —
 1437. Ой шурину, да боярину . . —
 1438. Та добри-день, матінко, добри
 день —
 1439. Ой випили, вихилили —
 1440. Чий то намъ соволонко . . —
 1441. Скидай, Марисю, скидай . . —
 1442. Ой хто у насъ 475
 1443. Ой гляньмо ми да на сва-
 нечку —
 1444. Горобчикъ на бочці літає . . —
 1445. Ой піду я да до торгу до
 новаго —
 1446. Заграно, забубляно —
 1447. Дівчинонька та у батенька. —
1448. Ой приплела калинонька люб-
 лена. 476
 1449. Ой вніхавъ казаченько мимо
 ліски. —
 1450. Ой добре тому, хто вози
 ріже —
 1451. Стояла вербонька на дворі. —
 1452. Ой мовила зора місяцю—ра-
 но, рано —
 1453. Глянь, зятю, на мене —
 1454. Де ти, Марусю, ходила. . . 477
 1455. Вітрець повіває —
 1456. Вийди, Марусю, съ коморн. —
 1457. Вийди, Марусю, вийди . . . —
 1458. Ой люлю, люлю. —
 1459. Де жъ, ти, Марье, родилася —
 1460. Танцювала риба зъ ракомъ —
 1461. Ой гукъ, да гула! 478
 1462. Якъ я була у батенька . . . —
 1463. Тожъ то мене поре, ріже . . —
 1464. Ой дівчино, чия ти? —
 1465. Ой чи такъ, чи не такъ . . —
 1466. Ой гуляла належито. —
 1467. Ой казала мені мати. . . . —
 1468. Ой не коси, буську, сіна . . 479
 1469. Гопа, гопа, гопасеньки . . . —
 1470. Ой хочу я горілочки, хочу . —
 1471. Цілувавъ, цілувавъ. —
 1472. Цапну-лапу по драбині . . . —
 1473. Ой тупнула, підскочила. . . —
 1474. Горбомъ йшла —
 1475. Гопъ, гопъ, гопопа —
 1476. Ой у полю мптєлиця. . . . 480
 1477. Ой казала Ганнуса —
 1478. Ой поїхавъ мій милиненькій
 до млина —
 1479. О півночи, таки въ ночі . . —
 1480. Ой чия то парубчина (съ
 вар.) —
 1481. Поздоровъ, Боже, мого ми-
 лого 481
 1482. Ти до мене не ходи, кучеря-
 вий враже (съ вар.) —
 1483. По підпеньки ходила. —
 1484. А въ середу родилася—го-
 ре жъ мені, горе! —
 1485. Ой вийду я на улицю — на
 улиці хлопці 482
 1486. Пишла Гандя на бураки . . . —
 1487. Дала ми ся біда въ знаки . . —
 1488. Ой піду я до млина та до
 парового —
 1489. Коби мъ була біду знала . . —
 1490. То за маму, то за тата . . . —

1491. Почувала жъ я въ лёху . . . 483
 1492. Завіть мене въ околоті . . . —
 1493. Ой попаде, попаде, попова
 невістка, —
 1494. Приснився ми сонъ давнень-
 кій. —
 1495. И по хаті тинини —
 1496. Ой піду я до попа —
 1497. Якъ я була сімъ літъ вдовою —
 1498. Була собі колись Гандзя . . . 484
 1499. Не стій, дівко, підъ корш-
 мою —
 1500. Піду я до млина —
 1501. Ой красная коломийка . . . —
 1502. Ой піду я лісомъ, лугомъ . . —
 1503. Що ти въ мене, милий, хо-
 чешъ —
 1504. Біду собі купила 485
 1505. Черезъ гречку катлася . . . —
 1506. Шелестъ, шелестъ по дубині. —
 1507. Гиля, гиля, білі гуси —
 1508. Не сама я пду—ведуть мене —
 1509. Тато спить, мама спить . . . —
 1510. Кобъ ти тамъ бувъ, де я
 була —
 1511. Пішла баба въ танецъ (съ
 вар.) 486
 1512. Якій іхавъ, таку здивавъ . . . —
 1513. Коло пеца навстоячки —
 1514. Охъ, ніжечки—кортѣжнички . . —
 1515. Отакечки, отакечки —
 1516. Якъ би тобі така біда, акъ
 мені 487
 1517. Вчора сіла за хатою. —
 1518. Де жъ твоя хатинка, Грицю? —
 1519. Коло млина кремена —
 1520. Ой підъ мостомъ —
 1521. И сплю и дивлюся. —
 1522. Віють вітри, віють буйні . . . —
 1523. Ой знавъ на що бравъ, я не
 твоя ривня —
 1524. Комарі гудуть. 488
 1525. Умеръ батько - байдуже . . . —
 1526. Гой, гой, шумякъ —
 1527. Журилася Катерина —
 1528. Посадила вража баба на
 трѣхъ яйцякъ гусака —
 1529. Пішла Гандзя по петрушку. 489
 1530. У сусіда копитанъ ночувавъ
 (съ вар.) —
 1531. Було літо, теперъ зіма —
 1532. Ой зле орешъ, мій милень-
 кій, зле орешъ. —
 1533. Мама зъ хати мене вигнала —
 1534. Сімъ день молотила (съ вар.) 490
 1535. Ой, мамо, люблю Гриця . . . —
 1536. Сама мама мя послала —
 1537. Закувала возуленька на висо-
 кіймъ ганку —
 1538. А й вінъ бідний 491
 1539. Чи же-мъ тобі не казала. . . . —
 1540. А бабуня юпки тне —
 1541. Чи я взіла, чи я спила. —
 1542. Варвара и Демьянъ —
 1543. Тутъ моя родночка —
 1544. Ой, мамуню, охвицеръ на
 порігъ —
 1545. Ой казала Марця —
 1546. Крутилася, вертілася. . . . 492
 1547. Печерички горою —
 1548. Ишовъ баранъ по-надъ гори —
 1549. Нехай загородять —
 1550. Ой идіть, хлопці, въ танецъ —
 1551. Було не копати —
 1552. Ой славная коломийка —
 1553. Ой ти, мій миленькій, ти ми-
 лий соколю —
 1554. Вдарила нога въ ногу . . . 493
 1555. Иду я по-підъ млинъ —
 1556. Я за своїмъ дідомъ —
 1557. Сухе літо було, коноплі не
 було —
 1558. Чоловіче, чоловіче, дай же
 мені раду. —
 1559. Дідъ свою бабву хвалить . . . —
 1560. Нігди би мъ ся не здрімала,
 хоць би день біленькій . . 494
 1561. Ой горіла, горіла стирта
 сіна. —
 1562. Черезъ садъ-виноградъ по
 воду ходила. —
 1563. Ой идь, миленький, не бався —
 1564. Ти бьешъ, ти пьешъ, може
 бъ я робила —
 1565. Якъ я була молода, не лі-
 нвала —
 1566. Біда, мамцю, не ляшокъ . . . —
 1567. Пряду, пряду—нитки рвуться
 (съ вар.) 495
 1568. Не замай мене, Грицю —
 1569. Прийди, мій миленькій —
 1570. Пішовъ кіть топитися —
 1571. Ой, грайте, музики —
 1572. Нічого я не робила —
 1573. Сварилася, сварилася кума
 съ кумою —
 1574. Ой казала дівчина музиці. 496
 1575. Наілася бараболі —

1576. Черезъ греблю вода йде . . . 496
 1577. Нуте, хлопці, нуте, гожі . . . —
 1578. Чи я тобі не казала . . . —
 1579. Ой вмеръ мій Давидко . . . —
 1580. Погутькало зъ верби впадо . . . —
 1581. Іжъ, коли хочъ . . . 497
 1582. Ой зъ дуба та на пень . . . —
 1583. Ой на горі журавель . . . —
 1584. Пошла, смерть, пошла прочь . . . —
 1585. Ой іхала, іхала . . . —
 1586. Ой шля дівки зъ Бодичивкі . . . —
 1587. Ой рипу, рипу . . . —
 1588. А хто жъ тутъ тікає . . . —
 1589. Пішли дівки за вівцями . . . 498
 1590. Ой тупну я ногою . . . —
 1591. Тато білий, мама чорна . . . —
 1592. А въ покою за двірочками . . . —
 1593. Кучерявий мельникъ . . . —
 1594. Добри вечіръ, кумцю моя, . . . —
 1595. Летіли зозуленьки, кюючи . . . —
 1596. Добри вечіръ, кумцю моя . . . 499
 1597. Водай тебе грімъ убивъ . . . —
 1598. Піду я до гаю . . . —
 1599. Наварила, напалила . . . —
 1600. Дуду, рудуду . . . —
 1601. Прийди, червонястий . . . —
 1602. Любивъ мене молодець . . . 500
 1603. Зъ-за кордону вандровала . . . —
 1604. Нікому такъ не гораздъ . . . —
 1605. Було не рубати зеленого дуба . . . —
 1606. Ой чия то дівчинонька въ
 сивій запащині . . . —
 1607. Пігнала Настя Костя до
 води . . . —
 1608. А мій чоловікъ . . . 501
 1609. И ти така, и я така . . . —
 1610. Колотила добродзійка ле-
 мішку . . . —
 1611. Ой на ставу, на ставочку . . . —
 1612. Мазуръ, мазурочокъ . . . —
 1613. Заграйте мні, стари баби . . . —
 1614. Засідають хлопці въ садку . . . —
 1615. А въ городі пиломъ . . . 502
 1616. Била мене мати, била . . . —
 1617. Била мене мати зъ ранку . . . —
 1618. Відъ вуделі плечи болять . . . —
 1619. А до мене..., а до мене
 решта . . . —
 1620. Недалеко перешла до Лу-
 чинця . . . —
 1621. Помаленьку, Иване . . . —
 1622. Чорна греча, біли крупи . . . 503
 1623. Якъ помащуся солонною . . . —
 1624. Ой ти, гарний Семене . . . —
 1625. Журилася дівчинонька . . . 503
 1626. Котилися вози зъ гори, а
 все зъ борилками . . . —
 1627. Пігнала дівчина коровицю на
 росу . . . —
 1628. Гопа, гопа, гопашечки . . . —
 1629. За городомъ вівці пасла . . . 504
 1630. Прийди, серце Мняколю . . . —
 1631. До мене, хлопці, до мене . . . —
 1632. Гопа, гона . . . —
 1633. По городі ходила . . . —
 1634. Ой Петруско, Петруско . . . —
 1635. Черезъ греблю йду . . . —
 1636. Хоць стій, хоць дивися . . . —
 1637. Коло дядя лежала . . . 505
 1638. Чи я тобі не казала . . . —
 1639. А ти, козакъ, що тамъ буде . . . —
 1640. А въ нашой Тетяні . . . —
 1641. Ой на ставу, на ставочку . . . —
 1642. Пішли дівки оманцями . . . —
 1643. Ой на ставу, на ставочку . . . —
 1644. Стоить Пилипъ надъ водою . . . —
 1645. Будивъ мене Вакула . . . 506
 1646. Гопъ-чукъ, підскочила (съ
 вар.) . . . —
 1647. Мамцю, мамцю, тамъ-то
 Хведь . . . —
 1648. Якъ я була дівкою . . . —
 1649. Очеретомъ качки гнала . . . —
 1650. Ой сердюся . . . —
 1651. Якъ я була сімъ літъ вдовою . . . —
 1652. Черезъ пліть лізла . . . 507
 1653. Любивъ мене попівъ Яківъ . . . —
 1654. Сіла собі на порозі . . . —
 1655. На припічку сиділа . . . —
 1656. На тімъ боці, на толоці . . . —
 1657. А хто п'є?—скрипка та дудка . . . —
 1658. На городі бараболя . . . —
 1659. Дала мені мати корову . . . 508
 1660. На городі кукурудза . . . —
 1661. Не теперъ, не теперъ по
 гриби ходити . . . —
 1662. Я не тихъ богачокъ . . . —
 1663. Пасу, пасу вівці . . . —
 1664. Якъ би я знала, що ти мій . . . —
 1665. Ой ходила дівчина беріж-
 комъ . . . —
 1666. Сиділа киціна на кухні . . . —
 1667. На будяку родилася . . . —
 1668. Пішли наші казаченьки, тіль-
 ки шапки видно . . . —
 1669. Якъ на ставу, такъ на річці . . . —
 1670. Похилився дубъ на дуба,
 явіръ на калину . . . 510

1671. Здається, не дивяться мій миленькій на мене 510
1672. Добре тіі ляшки роблять, що ся покумають —
1673. За нашою слободою —
1674. Поїхавъ мій миленькій на ярмарокъ —
1675. Ой вмирала панна Ганна —
1676. Світъ мені морочиться 511
1677. Жену вурочку черезъ вучочку —
1678. Иде дощъ на білу березу —
1679. Щобъ ся когутъ збудивъ —
1680. Ой варила орлиця лободу —
1681. Ой піду жъ бо я греблю коло ставу —
1682. Ой зродили опенечки 512
1683. Чи ти, дівко одуріла, чи ти ошаліла —
1684. Казавъ мені Гарасимъ —
1685. Підъ вишнею, черешнею лягла спати собі —
1686. И вмір — пе тужила —
1687. Напила-мъ ся, ледве стою —
1688. Напила-мъ ся гардеману 513
1689. Ой тамъ на горі —
1690. Поживъ тую негідницю —
1691. А зъ середи на четверъ —
1692. Ой піду я на майданъ —
1693. Мене мати годувала, въ папіръ заввала —
1694. Вже мивають синиці, полуниці —
1695. Гарбузъ, мамцю, качається 514
1696. На що мені чужий ніль —
1697. Я шарнула по підъ стіль —
1698. Медвідь, медведоньку —
1699. Сама греблю виковала —
1700. Мамка спить, татко спить —
1701. Ой лихо не кума (съ вар.) 515
1702. Ой мамцю моя —
1703. Ой не ори, Грицю, поля —
1704. Несчастливий парубокъ —
1705. Гей я тую багатую —
1706. Ой чи чула, чи не чула 516
1707. Ой ти іхавъ, а я спала —
1708. Чи бачите, брате Климє —
1709. Ой приїхавъ кумъ до куми —
1710. Іхавъ, іхавъ, чомъ до мене не вступивъ —
1711. Ой де були тії луги, то теперъ кренниці —
1712. Дивчина-горляця —
1713. Гативъ-емъ кривиченьку цілий день 517
1714. Колибъ въ мене така свла . 517
1715. Ой не ходи по-надъ воду —
1716. То жъ то мене зо світу губить —
1717. Молодце моя —
1718. Пішли ткачи по деркачи —
1719. Ой впйду я на улицю та стану —
1720. Ой хлопці зуховати 518
1721. Ой жалъ же мені —
1722. Ой дуду, дуду —
1723. Ой не ходи до чужої жінки —
1724. Иде черчикъ дорогою —
1725. Ой пшовъ я зъ вечорниць та й впавъ въ яму 519
1726. Бодай же тя, дівчинонько —
1727. Оть я козакъ Царенко —
1728. Ой на горі дівши (ивки) гнуться —
1729. Ой впаду я на коня, впаду —
1730. Ой згину, мати, згину —
1731. За тобою, моя мила, за тобою дуже 520
1732. Ой надъ ставомъ яворина —
1733. А кумъ куму полюбивъ —
1734. Підъ гаємъ козакъ грає —
1735. Ой ишовъ медвідь, здобавъ бабу —
1736. Якъ були бугайченьки —
1737. Ой дана, дана, дівчино кохана 521
1738. Недавно я оженився —
1739. Кукуріку, чоловіку —
1740. Гуляли парубочки —
1741. На ставочку, на ставочку —
1742. Ой я тебе, твачу, за річкою бачу —
1743. Ой казали хлопці дівці 522
1744. Ой ходивъ Максимъ до Параски —
1745. До дому, до дому, неробо моя —
1746. Шендри-тендри, тендри тана —
1747. Ой дівчино, го-го-го! —
1748. Відна жъ моя головонька, що молода дуже —
1749. Чобіть мені распоровся 523
1750. Ти, руда, иди сюда —
1751. Не журися, дівчино —
1752. Ишли курн на сідало —
1753. Ой траслася трасовина —
1754. Ой попава сіножать —
1755. Ой зъ вечора, о півночя, якъ місяць минився —
1756. Нашъ козакъ нашій дівці . 524

1757. Чернець бабу поваливъ на
лѣду 524
1758. А староста просивъ свахи. . . —
1759. Ой дівчино, дай же, дай же —
1760. Завіяло, замело —
1761. Коли бъ мені до дівчини
допитатися —
1762. А я хлопець жвавий, жва-
вий. —
1763. Ой піду я до криниці . . . 525
1764. Ішла баба на ярмарокъ . . . —
1765. Дівчина хороша —
1766. Изъ гори на долину —
1767. Не вилика поляночка-густі
копиці —
1768. Ой, тату, не бий мами. . . —
1769. Штани мої дубонні —
1770. Ой піду я до дунаю 526
1771. Ожниввся Гарасямъ —
1772. Яка була московочка, . . . —
1773. Терномъ, терномъ, терниною —
1774. Ой, тату, я ся женю —
1775. Журилася дівчина, журилася —
1776. Таки ходивъ, таки просивъ —
1777. Ой піду я на той бікъ . . . 527
1778. По тімъ боці на толоці . . . —
1779. А де ти ся заталапавъ? . . —
1780. Закурився димъ изъ соломя-
ної бочки. —
1781. Біда, біда козакові. —
1782. Потімъ боці на толоці . . . —
1783. Ідень чобіть на обцасі, а
другий на корку —
1784. Бігла коза одъ вовченька . . 528
1785. Качата, гусята гречку поїли. —
1786. А я Гандзі воли пасъ —
1787. Ой я чумаць нещасливий . . —
1788. Котра дівка чорнявая —
1789. Мету хату, мету сини—мені
ляхъ на умі. —
1790. Ой ви, люде, ви сусіди. —
1791. Де я буду, то буду (съ вар.) 529
1792. Ой зъ-за гори вітеръ віє . . . —
1793. Бісь би тебе, Грицю, вбивъ. —
1794. А хто ходить по-підъ городъ —
1795. Ой сидить Адамъ въ краю
раю 530
1796. Качки гречку полопали. —
1797. Не злапашь, дурню, риби. . . —
1798. Кинешъ камень до вірниці . 531
1799. Ходъ дівчина небагата. —
1800. Ой я Гриць, а ти Оляна . . . —
1801. Стара баба Семениха гаманъ
загубила —
1802. Сидить Грицько на припічку 531
1803. Ой у полю дубокъ зеленень-
кій. —
1804. Сижу собі на конику 532
1805. Седить козаць на стерні . . . —
1806. По долині гуси и на горі
гуси —
1807. Ой въ полю криниченька. . . —
1808. Ой дівчино, відчини —
1809. Тутъ моя родиночка. —
1810. Ой, дівчата, молодиці —
1811. Ой, дівчино, трясця твоїй мамі —
1812. Видно гору, видно гору, вид-
но підгорочку 533
1813. Не стій, коню, на преноні. —
1814. Ой бувъ же я въ Міхалівці. —
1815. Любивъ козаць Олену —
1816. Чижикъ, чижиць, де ти бувъ —
1817. Катирно, Марино. —
1818. Прийшовъ, прийшовъ, пока-
латавъ —
1819. Седивъ дідъ на печі, баба
на припічку —
1820. Гандвя, Гандая кучерява . . . 534
1821. Гонъ-чука, Тетяна. —
1822. Ой дина, дна —
1823. На тамтій стороні річка . . . —
1824. Пішли качки лѣдомъ, лѣдомъ —
1825. Чи ти мене, серце, любишь? —
1826. Ой казала Марця 535
1827. Гонъ-чукъ, баранчукъ —
1828. Крутилася, вертілася —
1829. А хто любить гарбузь, гар-
бузь —
1830. Гей, гей, иде зіма. —
1831. Дівчино, забавчино, забавля
сь мене. —
1832. А що жъ то за парубокъ . . . —
1833. Не самъ я зайшовъ, вода
мене занесла 536
1834. За що люблю, за то люблю —
1835. А дідъ баби купивъ лашці. —
1836. Коби не Маруся. —
1837. Ой втративъ я літо, втративъ
я весну —
1838. Ой годі, годі по ринку ходити —
1839. Біда мені нужному, —
1840. Любивъ дівку безъ Петрівку 537
1841. Великою махай, махай —
1842. На тій стороні купалася
врона. —
1843. Ой на горі два яворі, тре-
тій похилився —
1844. Говорили старі люди. —

1845. Тонкая, та високая тополя . . . 537
 1846. Шингарка каже: „Черестань,
чумаче, пшти. —
 1847. Не я виненъ, но ти винна. . . 538
 1848. А вчора изъ вечора —
 1849. Ой на горі підпенёчки, на
долині гречка —
 1850. Ой дівчино, куди идешь? . . —
 1851. Ой зродила верба груші, ка-
лина ожини —
 1852. Пришовъ кумъ до куми . . . —
 1853. Чи я жъ тобі не казала: не
бери жъ ти мене. —
 1854. Задри, задри, бабо, ногу . . . —
 1855. Ой казала дівчина. 539
 1856. Ой на горі монастиръ —
 1857. Ой скажи, дівчино, скажи. . —
 1858. Хвала Богу, що ладна —
 1859. Ой вже чумакъ зачумако-
вався —
 1860. Ишовъ Журило ледомъ —
 1861. Не дивися, дівчино, що я
волочуся 540
 1862. Приходивъ Тодіръ до Па-
раски —
 1863. Молоденькій Іванъ на ка-
пусту оравъ —
 1864. И ти гусаръ, и я гусаръ. Гу-
саревн дочка —
 1865. Я казавъ, що гола молодиця —
 1866. Завела мя въ околоті —
 1867. Ой дівчино, дівчино 541
 1868. Трошкигречки, тропки жита —
 1869. Пішовъ дідъ по гриби —
 1870. Не рубай ліщини, най го-
рішки родить —
 1871. Сію гречку на горбочку, віт-
рець повіває —
 1872. Коли бъ мені сивий кінъ . . . —
 1873. Ой сідла чайка въ житі . . . 542
 1874. Пришовъ рудий до рудоі . . —
 1875. Ой жаль не помалу —
 1876. Ишовъ я до Каменця люльку
купувати —
 1877. Ой Парасю, Парасеньку, руч-
ки не до того —
 1878. Ой дівчино люба —
 1879. Самъ собі думаю —
 1880. Сонце гріє, вітеръ віє . . . 543
 1881. Калюночку ломлю —
 1882. Де-жъ була, де-жъ була . . . —
 1883. Ой лісь осичина —
 1884. „Катерино серце —
 1885. Ой трасеться волосся —
 1886. Відти гора, відти скала . . . 543
 1887. Катерина гречку въязала . . 544
 1888. Молодий молоду... —
 1889. Питалася Катерина Василя. —
 1890. Сидить дідъ надъ водою . . . —
 1891. Нене, нене, дідъ ходить . . . —
 1892. Хоць трясися, не трясися. . . —
 1893. Ой дівчино Тетяна. —
 1894. Ой на ставу, на ставочку . . —
 1895. А звідки ти? Зъ Попелюхъ . 545
 1896. Ой сівъ, зажурився —
 1897. А звідки ти? зъ Могилёва . . —
 1898. Ой матусю, де я була —
 1899. Старий діду, старий діду . . . —
 1900. Оженився біснотатий —
 1901. Ой на горі гарбузъ, на до-
лині дині —
 1902. Нашъ Іванъ нічимъ ся не
журиць 546
 1903. Старий дідъ въ корчми на-
пився —
 1904. Ой дівчино, дівчино, якъ я
мізернію —
 1905. Ой тамъ на оборі —
 1906. На городі бурякъ, висока
травиця —
 1907. Катерина полюбила —
 1908. Ти Гринь, я Маринка —
 1909. Ой тамъ дідъ на долині . . . —
 1910. Гаю, гаю, гаю 547
 1911. Стань, братцю, передъ мене —
 1912. На зеленімъ мачку —
 1913. Ти жъ мене підманула. —
 1914. Отакъ разъ, отакъ два —
 1915. Сію редьку, поливаю —
 1916. Рачки, рачки 548
 1917. Де жъ ти була, моя навіжена —
 1918. И ти козаць, и я козаць . . . —
 1919. На горі товаръ, на долині вівці —
 1920. Забірай, бабко, все свое білля —
 1921. Наївшися, напившися 549
 1922. Головочко моя бідна —
 1923. Ой дівчино Ганно —
 1924. Біжить заецъ дорогою, та й
скаче. —
 1925. Й а варила горлиця лободу. —
 1926. Звідки ти, пане брате, чи не
зъ Городеньки? —
 1927. Ой дідъ-дідушокъ 550
 1928. Пасе чабанъ вівці —
 1929. Ой на горі пільковецькій зро-
диль ожини —
 1930. Клопоть—не курчята, силпю
просо—не клюють —

1757. Чернець бабу поваливъ на
лѣду 524
1758. А староста просивъ свахи. . . —
1759. Ой дівчино, дай же, дай же . . . —
1760. Завіяло, замело —
1761. Коли бь мені до дівчини
допитатися —
1762. А я хлопець жвавий, жва-
вий. —
1763. Ой піду я до криниці . . . 525
1764. Пішла баба на ярмарокъ . . . —
1765. Дівчина хороша —
1766. Изъ гори на долину —
1767. Не вилика поляночка-густі
копиці —
1768. Ой, тату, не бий мамі . . . —
1769. Штани мої дубові —
1770. Ой піду я до дунаю 526
1771. Ожнивися Гарасямъ —
1772. Яка була москочка, —
1773. Терномъ, терномъ, терниною . . . —
1774. Ой, тату, я ся женю —
1775. Журялася дівчина, журялася . . . —
1776. Таки ходивъ, таки просивъ . . . —
1777. Ой піду я на той бікъ 527
1778. По тімъ боці на толоці . . . —
1779. А де ти ся заталапавъ? . . . —
1780. Закурився димъ изъ солома-
ної бочки. —
1781. Біда, біда козакові. —
1782. Потімъ боці на толоці —
1783. Ідень чобіть на обцасі, а
другий на корку —
1784. Бігла коза одъ вовченька . . 528
1785. Качата, гусата гречку поїли. . . —
1786. А я Гандзі воли пасъ —
1787. Ой я чумагъ нещасливий . . . —
1788. Котра дівка чорнява —
1789. Мету хату, мету сині—мені
ляхъ на умі. —
1790. Ой ви, люде, ви сусіди, . . . —
1791. Де я буду, то буду (съ вар.) 529
1792. Ой зъ-за гори вітеръ віе . . . —
1793. Вісь би тебе, Грицю, вбивъ. . . —
1794. А хто ходить по-підъ городъ . . . —
1795. Ой сидить Адамъ въ краю
раю 530
1796. Качки гречку полопали. —
1797. Не злапашь, дурню, риби . . . —
1798. Кинешъ камень до вірниці . 531
1799. Хоць дівчина небагата. —
1800. Ой я Гриць, а ти Оляна . . . —
1801. Стара баба Семениха гаманъ
загубила —
1802. Сидить Грицько на припічку 531
1803. Ой у полю дубокъ зеленень-
кій. —
1804. Сижу собі на конику 532
1805. Сидить козакъ на стерні . . . —
1806. По долині гуси и на горі
гуси —
1807. Ой въ полю криниченька. . . —
1808. Ой дівчино, відчини —
1809. Тутъ моя родиночка. —
1810. Ой, дівчата, молодіці —
1811. Ой, дівчино, трясця твоїй мамі . . . —
1812. Видно гору, видно гору, вид-
но підгорочку 533
1813. Не стій, коню, на препоні. . . —
1814. Ой бувъ же я въ Міхалівці. . . —
1815. Любивъ козакъ Олену —
1816. Чижикъ, чижики, де ти бувъ . . . —
1817. Катиріно, Маріно. —
1818. Прийшовъ, прийшовъ, пока-
латавъ —
1819. Седівъ дідъ на печі, баба
на припічку —
1820. Гандзя, Гандзя кучерява . . . 534
1821. Гошъ-чуга, Тетяна. —
1822. Ой дина, дона —
1823. На татїй стороні річка —
1824. Пішли качки лѣдомъ, лѣдомъ . . . —
1825. Чи ти мене, серце, любишъ? . . . —
1826. Ой казала Марца 535
1827. Гупъ-чухъ, баранчухъ —
1828. Крутилася, вертілася —
1829. А хто любить гарбузъ, гар-
бузъ —
1830. Гей, гей, иде зіма. —
1831. Дівчино, забавчино, забавила
сь мене. —
1832. А що жь то за парубокъ —
1833. Не самъ я зайшовъ, вода
мене занесла 536
1834. За що люблю, за то люблю . . . —
1835. А дідъ баби купивъ лапці. —
1836. Коби не Маруся. —
1837. Ой втративъ я літо, втративъ
я весну —
1838. Ой годі, годі по ринку ходити . . . —
1839. Біда мені нужному, —
1840. Любивъ дівку безъ Петрівку 537
1841. Великою махай, махай —
1842. На тїй стороні купалася
врона. —
1843. Ой на горі два яворі, тре-
тїй похилився —
1844. Говорили старі люди. —

1845. Тонкая, та високая тополя . . . 537
 1846. Шинкарка каже: „Черестань,
чумаче, пшти. —
 1847. Не я виненъ, но ти винна. . . 538
 1848. А вчора изъ вчора —
 1849. Ой на горі підпенёчки, на
долині гречка —
 1850. Ой дівчино, куди идешъ? . . —
 1851. Ой зродила верба груші, ка-
лина ожини —
 1852. Прийшовъ кумъ до куми . . . —
 1853. Чи я жъ тобі не казала: не
бери жъ ти мене. —
 1854. Задри, задри, бабо, ногу . . . —
 1855. Ой казала дівчина. 539
 1856. Ой на горі монастирѣ —
 1857. Ой скажи, дівчино, скажи. . —
 1858. Хвала Богу, що ладна —
 1859. Ой вже чумаць зачумако-
вався —
 1860. Ишовъ Журило лёдомъ —
 1861. Не дивися, дівчино, що я
волочуся 540
 1862. Приходивъ Тодірѣ до Па-
раски —
 1863. Молоденькій Иванъ на ка-
пусту оравъ —
 1864. И ти гусарѣ, и я гусарѣ. Гу-
саревн дочки. —
 1865. Я казавъ, що гола молодиця . . —
 1866. Завела мя въ околоті —
 1867. Ой дівчино, дівчино 541
 1868. Трошкигречки, трошки жита . . . —
 1869. Пішовъ дідъ по гриби —
 1870. Не рубай ліщини, най го-
рішки родить —
 1871. Сію гречку на горбочку, віт-
рець повіває —
 1872. Коли бъ мені сивий кінъ —
 1873. Ой сідла чайка въ житі 542
 1874. Прийшовъ рудий до рудоі . . . —
 1875. Ой жалъ не помалу —
 1876. Ишовъ я до Каменця люльку
купувати —
 1877. Ой Парасю, Парасеньку, руч-
ки не до того —
 1878. Ой дівчино люба —
 1879. Самъ собі думаю —
 1880. Сонце гріє, вітеръ віє 543
 1881. Калиночку ломлю —
 1882. Де-жъ була, де-жъ була —
 1883. Ой лісь оснчпна —
 1884. „Катерино серце —
 1885. Ой трясеться волосся —
 1886. Відти гора, відти скала 543
 1887. Катерина гречку въязала. . . 544
 1888. Молодий молоду... —
 1889. Питалася Катерина Василя. . . —
 1890. Сидить дідъ надъ водою —
 1891. Нене, нене, дідъ ходить —
 1892. Хоць трясися, не трясися. . . . —
 1893. Ой дівчино Тетяна. —
 1894. Ой на ставу, на ставочку . . . —
 1895. А звіден ти? Зъ Попелюхъ . . 545
 1896. Ой сівъ, зажурився —
 1897. А звіден ти? зъ Могилёва . . . —
 1898. Ой матусю, де я була —
 1899. Старий діду, старий діду —
 1900. Оженився бісноватий —
 1901. Ой на горі гарбузъ, на до-
лині дні —
 1902. Нашъ Иванъ нічимъ ся не
журить 546
 1903. Старий дідъ въ корчми на-
пився —
 1904. Ой дівчино, дівчино, якъ я
мізернію —
 1905. Ой тамъ на оборі —
 1906. На городі бурягъ, висока
травиця —
 1907. Катерина полюбила —
 1908. Ти Гриць, я Маринка —
 1909. Ой тамъ дідъ на долині —
 1910. Гаю, гаю, гаю 547
 1911. Стань, братицю, передъ мене . . —
 1912. На зеленімъ мачку —
 1913. Ти жъ мене підманула. —
 1914. Отакъ разъ, отакъ два —
 1915. Сію редьку, поляваю —
 1916. Рачки, рачки 548
 1917. Де жъ ти була, моя навіжена . . —
 1918. И ти козакъ, и я козакъ —
 1919. На горі товаръ, на долині вівці . . —
 1920. Забирай, бабко, все свое білля . . —
 1921. Наївшися, напившися 549
 1922. Головочко моя бідна. —
 1923. Ой дівчино Ганно —
 1924. Віжить заецъ дорогою, та й
скаче. —
 1925. Й а варила горлиця лободу. . . . —
 1926. Звідки ти, пане брате, чи не
зъ Городенки? —
 1927. Ой дідъ-дідушокъ 550
 1928. Пасе чабанъ вівці —
 1929. Ой на горі вільковецькій зро-
дили ожини —
 1930. Клопоть—не курчята, силпю
просо—не влючть —

1931. Ой на дубі на вершечку	550	Діляниця короваю	579
1932. Ой чукъ гочаки	551	Циганщина	580
1933. Ой біда—не ляшокъ	—	Перезувиви	—
1934. Ти думала, дівчинонько	—	Одклуїнщини	—
1935. Ой, дівчино, будь весела	—	Свадьба, записанная въ Жда-	
1936. Ой зъ-за гори, зъ-за гори	—	новкѣ, Полтавскаго уѣзда.	581
1937. Ой дівчино, куди идешъ?	—	Розглядини	—
1938. Ой піду я въ лісь по дрова	—	Сватанне	—
1939. Ой на горі Тимко косить	552	Сговори о подаркахъ	583
1940. Геї, мамцю, умру я	—	Коровай у „молодеї“	584
1941. Ой ремеза, ремезочку	—	Зеленая та дїбровонько	—
1942. Ой вже рікъ и неділь ві-	—	Кучерявий пічъ вимітає	585
сїмъ	—	Дівчї-вечоръ	—
1943. Я волівъ не пожену	—	Вѣчаньє	586
		Рано, рано де зозуленька	587
Свадьба, записанная въ м.		Ти, братіку, не лякайся	588
Борисполѣ, Переяславска-		Татаринъ, братвкѣ, татаринъ	—
го уѣзда, Полтавской губ.	553	Решето тараточе	589
Домовини	560	За хатою липа	—
Бганне верчівъ и короваю	—	Брала Маруся лѣнь, лѣнь	590
Ой пічъ наша на сохахъ	—	Понедѣльникъ	591
Субота	—	Ой брехали—говорили люде	592
Ой летїла зозуленька	561	Ой у нашого пана	—
Косо моя, русая	562	Вторникъ	—
Шли дружечки рядочкомъ	—	Свадьба, записанная въ Гос-	
Не йдіте да молодїці	—	томлѣ, Кїевского уѣзда	593
Ишла Маруся на посадъ	563	Я швачка зе Львова	—
Ой, ви, бояре	—	Поглинь, зятеньку на мене	—
Ой, ви, дружечки, сивнї голубочки	—	Влагослови, Боже	594
Недїля.	566	Ой дай, мати, шубу	—
Изъ-за гори гуска летїла	—	Ивана мати родила	—
Пусти, свату, въ хату,	568	Не вїй, вітре, у розі	—
Ишла Маруся на посагъ	—	Ой коню нашъ сиви,	—
Ой летять галочки	569	Самъ Богъ денце мїсить	595
Даруйте, дружечки, даруйте	572	А теперъ же въ насъ да зрадошти	—
Ой коню, коню нашъ сивий	—	Пічъ на сохахъ	—
Отдай, свату, наше	573	Ой боромъ, боромъ, боровиною	596
Годї, свату, да сваритися	—	Не куй, старосто, золотого ножа	—
Осталося днище	574	Крийся, зятю, крийся	—
Ой, хто буде спати?	—	Летївъ чорний ворохъ	—
За клубочокъ валку	575	Кремень, кремень, ой дай же намъ	
Да насїю мачку на точку	—	огню	—
Ой, не сїдай, свахо, на лавці	—	До мене, сванечко, до мене	597
Перезва	576	Ивану свиней пасти	—
Викотгли, викотгли	577	Розпїтала мене дячина нежалос-	
Дають же їй завивало	—	лпвая	—
Пекла Маруся перожки	—	Розступїтєся, вороги	—
Янъ дарують у понедїлонъ	579		
Уведїте наше	—		

Тупу, тупу коло діжечки	598	Свадьба, записанная въ с. Колосивахъ, Ушицеаго уѣзда, Подольской губерніи	613
Бреди, Марьечко, бреди	—	Зеленая рутонька—жовтий цвѣть	616
Ой зять тешу просить	—	Зеленая рутонька—жовтий цвѣть	—
Свадьба, записанная въ с. Лугинахъ, Овручскаго уѣзда, Волынской губерніи	599	Наївшися, напившися	617
Ишла, ишла	601	Ой чи вогонь, чи полумень палає	618
Даль-Бугъ, устану	—	Чи гораздъ ми зробили	619
Дружко коровай крає	—	Ишла Маруся на посагъ	620
Бодня моя нова	602	Летіли галочки	—
Свадьба, записанная въ о. Млыновѣ, Дубенскаго уѣзда	—	Я на теє та не дивлюся	622
Не хочемъ ми того	603	Благослови, Боже	—
Помалесеньку	604	Січена, калйна, січена	623
Въ саду віття висить	—	По-підъ гаємъ битая дороженька	624
Помела, дружбоньку, помела	605	Ой тещенько—мати	—
Ломіте, свати, родженьку	606	Ой дівчино! го-го-го!	—
Уже-жъ бо намъ не сидіться	—	Коли бъ мені до дівчини допита- тися	—
Ломіте, свати, роженку	—	Ой зять ся намъ стелить	625
Теща зята витала	—	Припадъ, Марусю, до стола	626
Заходять насъ вісти	607	Засвіти, дружбо, свічу	627
Було пити, не впиватися	—	А въ насъ дарівъ много	—
Ой радъ, Иванко, радъ	—	Ой ми ще не палили	628
Ідь, дружбоньку, до колку	608	Поїхала баба до Хотиня	—
Дружбоньку старесенький	—	Було, дружбо, та не дружить	—
Ми сваху підманули	—	Я гусята пасла	629
Ми боярь підманули	—	Ой зятю, зятю! бійся Бога	—
Богъ тому давъ	—	Відчиняй, мати, вістку	630
За воротечка—бистра річечка	—	Наїхали паничи	—
Летіли галочки въ три рядочки	—	Стала Маруся зъ ложа	—
Зеленая рутонько	609	А зъ калиночки дві квіточки	—
Де ви, свати, забарилися	—	Вчора була неділя свята	—
Ишла, ишла дорога къ селу при- лягла	—	А зъ калиночки дві квіточки	—
Дружкові свині пасти	—	Вчора була неділя—свято и въ насъ	631
Чи се тиі чоботи	610	А ні свіпочки, ні огарочка	—
Хвалилася внягиня	—	Знати Марусю, знати	—
Татаринь, братічокъ, татаринь	—	Світи, місяцю, зъ раю	—
Дружко кор вай крає	—	Свадьба, записанная въ м. Полонномѣ, Новградъ-Во- лынскаго уѣзда, Волын- ской губерніи, г. Ящинскимъ	632
А въ понеділокъ раненько	611	Благослови, Боже	634
Чи туръ, чи туриця	—	Ой пічъ наша на стовпахъ	635
Та горілки, зятю, горілки	612	Благослови, Боже	—
Ви, музики, різте	—	Казавъ стареста вильце вить	—
Ви, музики, різте	—	Ой не жалуй, моя доню, молодихъ виновихъ квітъ	636
Въ печі палає	—	Гребинця, матінко, гребинця	637
У нашого св туса на дворі	—	А я свою та й розпустила	—
Росточи, сва ту, хау	613		
Стенулися сїни	—		

ПОХОРОНЫ.

Примѣты, предвѣщающія смерть . . . 697	Приготовление къ погребенію жена-
Агонія 698	таго 704
Приготовление къ погребенію . . . 699	Время, когда покойникъ въ домѣ . 705
Приготовление къ погребенію дѣтей . 700	Приготовление гроба и погребеніе . 706
Приготовление къ погребенію дѣвушки —	Возвращеніе изъ кладбища 710
Приготовление къ погребенію жен-	Поминаніе —
щины 702	Самоубійца 712
Приготовление къ погребенію старухи —	Потерчата 713
Приготовление къ погребенію порубиа 703	Замираніе —

Приложеніе.

Родины и крестины.

Примѣты, относящіяся къ беременности.

Беременная женщина, по мнѣнію народа, должна остерегаться всего того, что можетъ повліять нехорошо на ребенка. При этомъ у народа есть много примѣтъ, предвѣщающихъ, какъ физическія, такъ и нравственныя качества ребенка.

Если ребенокъ вздрогнетъ первый разъ въ то время, когда беременная женщина смотритъ на красиваго человѣка, онъ будетъ красивъ; если же на некрасиваго, то не красивъ.

Если она встрѣтитъ некрасиваго человѣка за двадцать недѣль до рожденія, то эта встрѣча не будетъ имѣть никакихъ послѣдствій.

Если беременная ударитъ свинью, собаку или кота, то ребенокъ будетъ „вилучаться“ (держаться криво, лукою).

Если она будетъ кого дразнить и не вспомнитъ въ это время о своей беременности, то это пройдетъ безъ послѣдствій; но если вспомнить — ребенокъ будетъ калѣкой.

Если вихрь (чертово весілле) пролетитъ по улицѣ въ то время, когда ребенокъ родится, то онъ непременно будетъ калѣкой.

Если беременная шьетъ или рубитъ что нибудь въ праздникъ и вспомнитъ, что она беременна, то у ребенка будетъ какой нибудь членъ или пришить, или отрубленъ.

Если беременная, проходя около падали, закроетъ себѣ носъ или ротъ, то у ребенка будетъ дурной запахъ изо рта.

Не нужно сажать трусить и лазить въ печь, такъ какъ отъ этого ребенокъ будетъ имѣть слабую грудь.

Если беременная испугается пожара и въ это время закроетъ себѣ лице, то на лицѣ ребенка будетъ красное пятно.

Если беременная встрѣтитъ кого съ тремя ведрами, то у ребенка будетъ „жовна“ (разлитіе желчи).

Если беременной хочется меду или соленой рыбы — ребенокъ умретъ; если же свѣжей рыбы или яблокъ — будетъ живъ.

Если ребенокъ трепещетъ въ первый разъ въ утробѣ матери ночью, то будетъ тихаго нрава.

Если трепещетъ въ правомъ боку — будетъ мальчикъ, если въ лѣвомъ — дѣвочка.

Если въ глазахъ беременной дѣлаются круги, то ребенокъ будетъ мальчикъ.

Если мать страстная, то ребенокъ будетъ на нее похожъ, если мужъ — на мужа.

Если первый разъ затрепещетъ во время новолунія — положавный будетъ, если же при полнолуніи — скоро состарѣтся.

Если беременная смотритъ на казнь или анатомирование и ктонибудь скажетъ: „не девись, тобі не годиться“, ребенокъ пойдетъ тѣмъ же путемъ, какъ и покойникъ („наслідуетъ того самого“).

Если зародится во время мѣсячныхъ очищеній, „підъ краскою“ — будетъ очень красивъ.

Если родится сонливымъ — умретъ.

Если во время рожденія ребенка у того же хозяина окотится овца или другое животное, то ребенокъ будетъ счастливъ.

Беременность и акушерскіе приемы.

Беременная женщина пользуется въ народѣ всеобщимъ уваженіемъ; ее слушаютъ и угождаютъ во всемъ ея прихотямъ. Впрочемъ, это уваженіе происходитъ больше отъ страха, такъ какъ, по народнымъ суевѣріямъ, неисполненіе желанія беременной подвергаетъ неисполниваго худымъ послѣдствіямъ. Утверждаютъ, напримѣръ, что если кто-нибудь ее не послушаетъ, то все его платье будетъ испорчено и даже съѣдено мышами. Также если женщина перейдетъ этому человѣку дорогу, то онъ неминуемо заболѣетъ чирьями ¹⁾.

Когда женщина почувствуетъ приближеніе родовъ, то посылаетъ за бабою

¹⁾ Под. губ. Данильченко.

того, кто есть въ хатѣ или мужа съ хлѣбомъ; баба приходитъ тоже съ хлѣбомъ.

Баба не должна быть родственницею; это основано на томъ, что „баби сужені, а куми люблені“.

Баба ни подъ какимъ видомъ не можетъ отказаться идти къ родильницѣ ¹⁾. При входѣ баба читаетъ: Отче нашъ, Вѣрую и Богородице ²⁾. Или также бьетъ тридцать поклоновъ и говоритъ: „Ишовъ Христось на золотій ність, срібною трісткою попірається. Иде молодица до роду. — „Куди ти, молоднице, йдешъ?“ — Иду, Господи, до роду. — Бруті гори роскотітєся, Господня голоса розийдітєся. Яєъ младенецъ—садись на коня, а младениця—берись до гребєна“ ³⁾.

При трудныхъ родахъ предпринимають слѣдующія мѣры:

Баба снимаетъ икону, обмываетъ ее и этой воды даетъ пить больной.

Ставятъ столъ посреди хаты и обводятъ беременную кругомъ три раза. На столѣ на каждомъ углу насыпають по ложкѣ мелкой соли и больная, обходя вокругъ стола, должна ѣсть соль съ каждой кучки. При совершеніи этого бабка приговариваетъ: „Отъ червоної крові, отъ жовтої кости, отъ тонького волоса, отъ хорошаго голоса нехай отходять всі зліі мислі и напасті, щобъ не вредили ні голові, ні череву, ні животу; щобъ св. Петро зъ Павломъ, яєъ по світі ходили и все лихо бачили, то щобъ одвернули всі болі, всі колькї, всі недуги на тую пору, въ которую я прийшла и хочу принести поличъ на удивленіє всьму миру и на потїху родителямъ“.

Баба велитъ родильницѣ ударить три раза пятами о порогъ хаты ⁴⁾.

Мужъ, набравши въ ротъ воды, поитъ больную изъ своего рта.

Отворяють всѣ замки, а лѣтомъ и всѣ двери, и вся семья, стоя на колѣнахъ, молится Богу.

Переводять больную три раза черезъ дорогу.

Входятъ въ гумно (въ конюшню не входятъ, чтобы ребенокъ не былъ вѣтъ).

Привѣщиваютъ въ потодку „рушникъ“, въ которомъ носили пашку, и для уменьшенія боли женщина держится за рушникъ.

¹⁾ Перейна, Балт. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Горностаѣполь, Радомисл. у.

⁴⁾ Славута, Засл. у.

Постель родильницы выбрасываютъ въ свинятникъ; постель ребенка мальчика — закапываютъ подъ *покутя*, „щобъ бувъ хазяинъ въ хаті“, дѣвочка — „щобъ була хазяйка коло печи“¹⁾). Купаютъ ребенка въ корытѣ и связываютъ его *матками* (коноплями съ семенемъ) на томъ основаніи, что, если повяжутъ *полоскунами* (коноплями безъ семени), то онъ будетъ бесплоденъ. Купая ребенка, баба вяжетъ ему пуповину, при этомъ три раза креститъ и повторяетъ слѣдующія слова: „Баба тобі пупъ в'яже, а Господь нехай дає щастя, и здоров'я, и вікъ довгий и розумъ добрий, изъ отцової молитви, изъ материної и бабиної“²⁾).

Воду, въ которой купали ребенка, выливаютъ подъ полъ, или въ свинятникъ, чтобъ свиньи плодились.

Затѣмъ кладутъ ребенка въ черной *запасі*, чтобы дьяволъ не присталъ; можно также и въ красной. При этомъ кладутъ ему подъ голову ножъ и „свяченої води“, чтобъ вѣдьма не испортила новорожденнаго³⁾).

Некрещенаго младенца никогда не кладутъ за плечами матери по тому повѣрью, что дьяволъ старается украсть этаго ребенка и положить на его мѣсто своего, котораго называютъ „відміною“. Для этой же цѣли отъ рожденія до крещенія горитъ всегда свѣчка.

Ребенокъ дьявола узнается довольно легко. Онъ съ большой головой, съ огромными волосами, держится всегда сутуловато. Не говоритъ онъ до семи лѣтъ или больше. Ходитъ только тогда, когда нѣтъ никого въ хатѣ. Но лишь только онъ остается одинъ, лѣзетъ въ печь, съѣдаетъ что только тамъ есть: вареники, кашу, затѣмъ перебьетъ горшки и опять лазитъ по хатѣ какъ ни въ чемъ не бывало.

Пока не окрещенъ младенецъ, нельзя ругаться, драться или вспоминать дьявола.

Также не кладутъ ребенка въ ноги матери, потому что онъ отъ этого заболѣетъ желтухой³⁾).

Родильницу купаютъ въ *цебри* или *дїжці*. Кладутъ туда овесъ, *цебрець* и васильки. Выкупавши, кладутъ ее на полу и перевязываютъ *матками* животъ, говоря при этомъ: „Якъ сволюгу не розвиватися, такъ матці не очуватися“.

¹⁾ Лабитовъ, Пискаго у.

²⁾ Подольской губ. Данильчешко.

³⁾ Под. губ. Данильчешко.

1.

Кому нічъ мала, кому нічъ мала,
Нашій Марусі да за годъ стала.
Ой, якъ шле, да шле части листоньки,
Части листоньки до бабусеньки;
А наша бабусенька готовусенька:
Да скоресенько вшметалася (одяг-
лася);
Въ однимъ чоботі (безъ поветі)
Вона йде, простиру несе,

Да просить Господа Бога
За унученьку:
„Ой, опростай, Боже,
Мою унученьку,
Іі душечку
Та роженую,
Другу душечку
Та суженую“.

(М. Савино, Ост. у.).

2.

Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто въ мене бабусею буде,
Посадила бъ іі та въ садочку у себе
Пахучою та м'ятонкою.
По садочку похожу, на м'яточку гляну,—
Я жъ єю напахуюся;
У світлоньку увійду,
На діточки гляну, —
Я жъ імі навітшаюся.
Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто у мене куманѣчкомъ буде,
Посадила бъ я єго у садочку у себе
Пахучими та васильками.
По садочку похожу, на васильки гляну,—
Я жъ імі напахуюся;
У світлоньку увійду,
На діточокъ гляну,—
Я жъ імі навітшаюся.
Ой коли бъ я знала, коли бъ я відала,
Хто у мене кумасею буде,—
Посадила бъ єі та въ садочку у себе
Чірвоною та рожинькою.
По садочку похожу, на роженку гляну,—
Я жъ єю наврашаюся;
У світлоньку увійду,
На діточокъ гляну,—
Я жъ імі навітшаюся.

(М. Савино, Ост. у.).

Молитва.

Баба одѣвается непременно въ *намітку* и идетъ съ ребенкомъ къ священнику за молитвою; несетъ ему хлѣбъ, двѣ *уричнi* (6 коп.) и не много водки. Прийдя туда, она становится на колѣни и говоритъ: „Кланяюсь и хлѣбомъ, и виномъ, и синомъ новорожденцемъ“. Священникъ, прочитавши молитву, отвѣчаетъ: „поздравляю тебе, бабо, зъ внукомъ Иваномъ“. Этотъ обрядъ совершается еще такимъ образомъ: Прежде нежели баба идетъ къ священнику, мужъ потчуетъ ее и родильницу. Тогда баба несетъ ребенка до попа, „щобъ благословивъ зъ води“.

Батюшка дастъ *мяя* (мя), покропитъ водою и говоритъ: „Слава Богу! поздравляю тебе зъ новымъ семьяниномъ, зъ синомъ Иваномъ“. По возвращеніи, бабу снова потчуютъ водкой ¹⁾.

Тогда приходятъ *молодичи*, приносятъ подарки: бублики, печеное мясо, лѣтомъ—варенныя яблоки, яйца. При входѣ говорятъ: „Магай Богъ вамъ! якъ васъ тутъ Богъ милуе? чи живи, здорови“? Родильница отвѣчаетъ: „Тилько осталися живи, жиру вже нема“.

„Нехай вже на синахъ да на дочкахъ виростае жиръ. На тобі гостиньця да закладай бочки, де були сини и дочки“.

Ихъ приглашаютъ сѣсть, потчуютъ водкой и закуской,—послѣ чего они расходятся ²⁾.

Крестины.

Приготовленіе къ крестинамъ.

Новорожденное дитя, если еще не окрещено, находится, по мнѣнію народа, въ большой опасности отъ чорта и вѣдьмы и потому его стараются крестить въ день рожденія. Кормить ребенка мать не можетъ до тѣхъ поръ, пока его „не орхестать“, и потому въ случаѣ если нѣтъ священника и необходимо отложить обрядъ крещенія на 2—3 дня, то ребенка кормитъ какая нибудь посторонняя женщина.

Крестины начинаются приглашеніемъ воспріемниковъ. Берутъ ихъ по большей части одну пару; только богатый приглашаетъ иногда двѣ. Если

¹⁾ Мокрини, Кобр. у.

²⁾ Борис., Пер. у.

мать уже нягла дѣтей и они умерли, въ такомъ случаѣ воспріемниками берутъ перваго встрѣчнаго, если позволяютъ ему лѣта; но если женщина родитъ первый разъ, то выбираютъ кого либо изъ родственниковъ: „Баби суженні, куми любленні“. Изъ женщинъ не берутъ беременныхъ изъ опасенія, что ребенокъ умретъ. Приглашать воспріемниковъ идетъ мужъ, или, за его отсутствіемъ, тотъ, кто есть въ хатѣ. Онъ идетъ съ хлѣбомъ и солью. Придя къ избранному въ кумовья, кладетъ на столъ хлѣбъ и говоритъ: „Давъ Богъ сына, теперъ не одкажи мені, куме“. Кумъ не отказывается: беретъ принесенный хлѣбъ собѣ, а свой кладетъ на столъ. Мужъ приноситъ его домой и затѣмъ несетъ хлѣбъ кумѣ. У ней повторяется тоже.

Кумовья приходятъ, одѣвшись въ праздничныя платья, и приносятъ кусокъ хлѣба, бубликовъ и *крижмо* (полотна арш. 4). При входѣ говорятъ: „Магай, Вігъ, кланяемось вамъ хлѣбомъ“. Садятся. Ихъ потчуютъ водкой, при чемъ пьющій говоритъ: „Дай, Боже, щобъ синъ да великій рунісь, людякъ на славу, вамъ на помочъ и утіху“. Оставшуюся въ рюмкѣ водку выбрызгиваютъ въ потолокъ для того, чтобы „породилля дрикгала“ и при этомъ говорятъ бабѣ: „щобъ ёго (т. е. новорожденнаго) одреклась, а до другого поволоклась“.

Послѣ баба купаетъ ребенка въ водѣ, которой еще никто не пилъ.

Выкупавши мальчика, сповиваетъ въ рубашку отца, разрѣзавши ее прежде въ трехъ мѣстахъ, дѣвочку—въ рубашку матери; завязываетъ въ рукавъ кусочекъ *печины* (глины изъ печки); уголь и мелкую монету и оглядываетъ куму, говоря: „Нате вамъ, нарощене, намъ принесіть хрещне“. Кумъ передаетъ кумѣ. Если ребенокъ мальчикъ, то его передаетъ на порогъ, если дѣвочка—черезъ гребень. Баба даетъ куму печину и уголь, завязанный въ особый узелокъ, и говоритъ: „Якъ дийдешъ до роснуття, да й кинь верезъ плече и скажи: на тобі, чорте, плату“. Или баба беретъ ребенка и водноситъ къ отцу; тотъ благословляетъ его и говоритъ: „Нехай тебе Богъ благословить и поможе тобі вийти въ християнську віру, дай, Боже, щобъ ти росло велике та щасливе було“. Это же говорятъ и мать. Тогда баба отдаетъ кумѣ: „Занеси, Боже, до хреста святого, позоволь, Боже, во християнську віру ввести. Приведи, Боже, и породілю до першого здоровья; дай, Боже, щобъ вона его охрестила и до розуму довела и на весіллі погуляла ¹⁾“.

¹⁾ Пин. у.

Крестины.

Потомъ всѣ собираются и идутъ въ церковь. При выходѣ кумъ наступаетъ правой ногой на топоръ или гребень. При крестинахъ наблюдается, чтобы мальчишка держала прежде кума, а дѣвочку кумъ. При этомъ замѣчаютъ состояніе ребенка; если онъ скорчится, то значитъ умереть; если чихаетъ, то это предвѣщаетъ ему долгую жизнь и здоровье ¹⁾).

Если родители имѣли уже дѣтей и они умерли, то окрещеннаго ребенка вносятъ не черезъ двери, а чрезъ окно и передаютъ куму, въ противномъ случаѣ отдаютъ бабѣ и говорятъ, что у нее брали „народенного, а принесли „окрещенного“ ²⁾). Или же отдаютъ матери, говоря при этомъ: „Поздравляешъ васъ зъ четвергомъ и зъ синомъ Иваномъ. На жъ, кумо, ваше рожене, а мое хрещене, нехай великий росте и щасливый буде“. Та благодарить: „Спасибі, дай Богъ, щобъ выросло“ ³⁾).

Говорятъ также при входѣ: „А вгадайте, кумо, якъ нашъ Иванъ звется?“ „Нехай великий росте, та щасливый буде, щобъ ми дождали его оженити“ ⁴⁾).

Кумъ и кума даютъ подарки родильницѣ: бублики, пряники, и садятся за столъ. Баба „сповивае“ ребенка и кладетъ въ „колыску“, говоря: „Дай, Боже, сонъ зо всѣхъ сторонъ“. Кумовьевъ подчуетъ водкой отецъ ребенка, а баба идетъ сзывать сосѣдей и родственниковъ на крестины.

„Просивъ (фамиліи родителей) за синомъ горілки пия“.

— Спасибу (фамиліи) и вамъ, бабко.

Оходятся гости и приносятъ съ собою: женщины—колбасы, вареники, сало, яйца; мужчины—хлѣбъ. Все это отдаютъ родильницѣ и говорятъ: „На тобі паляницю да затули бочки, де були сини и дочки“. Приглашаютъ ихъ сѣсть и отецъ подчуетъ всѣхъ водкой, даетъ также нешного и родильницѣ. Баба тѣмъ временемъ даетъ ужинать, что есть: *борицъ*, *юшку*, изъ *юшки* вынимаютъ мясо или рыбу, кладутъ это на *паляницю*, наливаютъ бутылку водки и все это беретъ кумъ и говоритъ: „Кланяюся вамъ, кумо, хлѣбомъ і виномъ и добримъ здоровьемъ“. Послѣ ставятъ на полу и пьютъ водку. Кумъ опять говоритъ: „І жте хлѣб-сіль да годуйте сина“. При этомъ пот-

¹⁾ Под. губ. Давильченко.

²⁾ Холмская Русь.

³⁾ Горностаѣполь, Радомысл. у.

⁴⁾ Кривнѣ, Острожен. у.

чуеть водкою всіхъ и родильницю. Всякъ, когда выпьетъ, приговариваетъ:
„Дай-же, Боже, щобъ вашъ снѣ да многолітній бувъ“. Поужинавши,
вотъ:

3.

„Ой ми вчора на родивкахъ були,
А сѣгодня на хрестини прийшли;
Тамъ намъ було озвару до одвалу.
Ишовъ Иванъ да по бабусеньку,
А бабусенька да радюсенька
До породиллечки на родночки—
Въ однимъ чоботі дай безъ пояса.
Просить породиллечка да бабусеньки:
„Ой на тобі, бабусенько, коробочку гречки,
Бери мене легесенько да за поперечки.
Ой на тобі, бабусенько, половину бочки,
Бери мене легесенко за білі бочки.
Ой на тобі, бабусенько, да грецької муки,
Возьми-жъ мене легесенько за білі руки.
Бабусю жъ моя милая, да матюнко моя рудная;
Ой на тобі, бабусенько, да оцей кубочокъ,
Бери мене легесенько да за животоцокъ.
Бабусю-жъ моя милая,
Матюнко моя рудная!
Да бабуса моя гордая,
Породилля моя легкая—
Куплю бабусі сиву свинку“.

(Борисополь, Пер. у.).

4.

A.

1 А ми прийшли зъ Божого дому;	10 Та що Богъ давъ спожити—
2 Принесли дитину до дому;	11 Въ около весело
3 Дитина хрещена,	12 Істи й пити по столу“.
4 Черезъ куми принесена.	13 А тимъ часомъ прихали брики,
5 Бабусенька гості садовить,	14 Привезли бабусеньки квіти.
6 Горілку зъ пляшкою ставить.	15 Видберає и складає,
7 Частує, приймає,	16 Все на тарілочку виймає;
8 А хрещеного сина вихваляє:	17 Починає відъ духовного,
9 — „Прошу, гостоньки, ся напити	18 Не миває а ні жодного.

Крестины.

Потомъ всѣ собираются и идутъ въ церковь. При выходѣ кумъ наступаетъ правой ногой на топоръ или гребень. При крестинахъ наблюдается, чтобы мальчишка держала прежде кума, а дѣвочку кумъ. При этомъ замѣчаютъ состояніе ребенка; если онъ скорчится, то значить умереть; если чихаетъ, то это предвѣщаетъ ему долгую жизнь и здоровье ¹⁾).

Если родители имѣли уже дѣтей и они умерли, то окрещеннаго ребенка вносятъ не черезъ двери, а чрезъ окно и передаютъ куму, въ противномъ случаѣ отдаютъ бабѣ и говорятъ, что у нее брали „нарожденнаго, а принесли „окрещеннаго“ ²⁾). Или же отдаютъ матери, говоря при этомъ: „Поздравляемъ васъ съ четвергомъ и съ синомъ Иваномъ. На жъ, кумо, ваше рожене, а мое хрещене, нехай великий росте и щасливый буде“. Та благодарить: „Спасибі, дай Богъ, щобъ выросло“ ³⁾).

Говорятъ также при входѣ: „А вгадайте, кумо, якъ нашъ Иванъ звется?“ „Нехай великий росте, та щасливый буде, щобъ ми дождали его оженити“ ⁴⁾).

Кумъ и кума даютъ подарки родильницѣ: бублики, пряники, и садятся за столъ. Баба „сповивае“ ребенка и кладетъ въ „колыску“, говоря: „Дай, Боже, сонъ зо всѣхъ сторонъ“. Кумовьевъ подчуетъ водкой отецъ ребенка, а баба идетъ сзывать сосѣдей и родственниковъ на крестины.

„Просивъ (фамиліи родителей) за синомъ горілки нити“.

— Спасибу (фамиліи) и вамъ, бабко.

Охедятся гости и приносятъ съ собою: женщины—колбасы, вареники, сало, яйца; мушцины—хлѣбъ. Все это отдаютъ родильницѣ и говорятъ: „На тобі паланицю да затули бочки, де були сини и дочки“. Приглашаютъ ихъ сѣсть и отецъ подчуетъ всѣхъ водкой, даетъ также нешного и родильницѣ. Баба тѣмъ временемъ даетъ ужинать, что есть: *бориць, юшки*, изъ *юшки* вынимаютъ мясо или рыбу, кладутъ это на *паланицю*, наливаютъ бутылку водки и все это беретъ кумъ и говоритъ: „Кланяюся вамъ, кумо, хлѣбомъ і виномъ и добримъ здоровьемъ“. Послѣ ставятъ на полу и пьютъ воду. Кумъ опять говоритъ: „Ізте хлѣб-сілъ да годуите сина“. При этомъ пот-

¹⁾ Под. губ. Данпльченко.

²⁾ Холмская Русь.

³⁾ Горностайполь, Радомисл. у.

⁴⁾ Кривинъ, Острожен. у.

чуеть водкой вѣхъ и родильницю. Всякъ, когда выпьетъ, приговариваетъ:
„Дай-же, Боже, щобъ вашъ снѣ да многолітній бувъ“. Поужинавши,
воють:

3.

„Ой ми вчора на родивкахъ були,
А сѣгодня на хрестини прийшли;
Тамъ намъ було озвару до одвалу.
Ишовъ Иванъ да по бабусеньку,
А бабусенька да радюсенька
До породилечки на родиночки—
Въ однимъ чоботі дай безъ пояса.
Просить породилечка да бабусеньки:
„Ой на тобі, бабусенько, коробочку гречки,
Бери мене легесенько да за поперечки.
Ой на тобі, бабусенько, половину бочки,
Бери мене легесенко за білі бочки.
Ой на тобі, бабусенько, да грецької муки,
Возьми-жъ мене легесенько за білі руки.
Бабусю жъ моя милая, да матюнко моя рудная;
Ой на тобі, бабусенько, да оцей вубочокъ,
Бери мене легесенько да за животочокъ.
Бабусю-жъ моя милая,
Матюнко моя рудная!
Да бабуса моя гордая,
Породилля моя легкая—
Куплю бабусі сиву свинку“.

(Борисополь, Пер. у.).

4.

А.

1 А ми прийшли зъ Божого дому,	10 Та що Богъ давъ спожити—
2 Принесли дитину до дому;	11 Въ около весело
3 Дитина хрещена,	12 Істи й пити по столу“.
4 Черезъ куми принесена.	13 А тимъ часомъ прихали брики,
5 Бабусенька гості садовить,	14 Привезли бабусеньки квіти.
6 Горілку зъ пляшкою ставить.	15 Видберає и складає,
7 Частує, приймає,	16 Все на тарілочку виймає;
8 А хрещеного сина вихваляє:	17 Починає відъ духовного,
9 — „Прошу, гостоньки, ся напнати	18 Не миває а ні жодного.

- 19 И готує, и приймає, 24 Щоби було бабусеньці веселенью!⁴
20 Квіточками дарує: 25 Бабусенька стала собі гадати,
21 „Панове гості, та собі погадайте,— 26 Де-би той скарбъ сховати:
22 За вшити хоць по грошу дайте! 27 Гадає, думає,
23 Смирненько, хорошенько, 28 Що-бъ де сховала—не знає.
(Ушицкій у. и Проскуров. у.).

В.

- 1 Б=1 А,
2 Привелисьмо кгречную куму
3 Б=3 А, 4 Б=4 А Зъ бумами милими...
5 Кума кумі даєть дитину,
6 Кума каже: <ходи, мій сину,
7 Маленькій, красенькій,
8 Білого личка повненькій!“
9 Кума куму поздравляєть.
10 Баба за стилъ запрошаєть
11 Б=А, 12 Б=12 А... несено.
13 Баба тамъ же при кумахъ стоїть
14 Хороші квіточки строїть
15 Б=19 А, 16 Б=20 А, 17 Б=17 А Починаєшь..., 18 Б=18 А.
Не минаєшь.. 19 Б=19 А, 20 Б=20 А И валачами...
21 Ви, кумове, весели бувайте,
22 Бесідовъ ся не забавляйте,
23 Гуляйте, співайте,
24 Пречистую Діву вихваляйте,
25 Щоби своєго молила сина,—
26 Яко ёго мати єдина,—
27 За нами слугами,
28 А мати Божая будь зъ нами!

(Zeg. P. стр. 60—61).

Послѣ ужина баба даєть *виноградъ* (яблуки или груши варення). При этомъ роздаєть *квітки* (букети), зимою изъ колосковъ ржи или пшеницы, а лѣтомъ изъ барвинка, васильковъ и калины, для того чтобы ребенокъ былъ здоровъ и ни въ чемъ не нуждался, какъ не нуждается тотъ, кто имѣеть хлѣбъ ¹⁾.

Эту *квітку* каждый долженъ нести домой, иначе его можетъ встрѣтить

¹⁾ Под. губ. Давильченко.

несчастье. Рассказываютъ, что однажды человекъ, бывшій на крестинахъ, возвращался домой безъ *кѣтки*. На дорогѣ подходитъ къ нему бѣсъ и спрашиваетъ: „Де твоя кѣтка?“ — Нема. — Чортъ завель его въ болото, гдѣ онъ долженъ былъ просидѣть цѣлую ночь ¹⁾.

Поднося *кѣтку*, баба потчуетъ всѣхъ „варенухою“. Всѣ пьютъ, желаютъ родильницѣ счастья и здоровья и даютъ бабѣ немного денегъ, говоря: „На тобѣ, бабо, на мило, да выивай онучка; да спасибѣ тобѣ, що по опенечки ходила, да смашной вареной наварила. Дай, Боже, щобъ ти одъ цѣго одрѣклась, да до другого поволоклась“.

Родильница также пьетъ, а если не выьетъ, то выливаетъ въ бутылку и прячетъ. Баба даетъ кумовьямъ пироги, послѣ чего всѣ расходятся.

Зливки.

Обрядъ *зливокъ* совершается или на второй день *хрестинь*, виѣстѣ съ *похрестинами*, или же *похрестинь* на 2-й, а *зливки* на 3-й день. Оба эти празднества, соединенныя виѣстѣ, совершаются такимъ образомъ: Утромъ баба приноситъ „непчатої води“ (такой, которой еще никто не пилъ и не бралъ). Кладетъ въ корыто „навкрестъ“ (т. е. крестообразно) калины, гвоздики, овса, любистку, руты, барвинку и вообще всякаго „зілля“, ставитъ посреди хаты и родильница сливаетъ бабѣ воду на руки надъ ночвами говоря: „Ти менѣ, бабусю, очищала душу, а я тобѣ очищаю руки“. Баба отвѣчаетъ: „нехай тебе, онучко, Богъ прѣститъ грѣхами“. *Зливаніе* повторяется три раза. Послѣ родильница бьетъ три поклона: „Прости мене, Господи, и ви, старі люде“. — Нехай тебе Богъ прощае. Тогда родильница даетъ бабѣ семь пироговъ и *намітку* (этотъ подарокъ называется *пупецъ*). Изъ корыта воду сливаютъ въ горшокъ и, если ребеновъ боленъ *жовтяницею* (желтухой), то изъ этой воды дѣлаютъ для него купель.

Похрестини.

Если обрядъ похрестинь совершается отдѣльно отъ *зливокъ*, то ихъ совершаютъ на второй день послѣ хрестинь.

На похрестини сходятся всѣ родственники родильницы, дѣлаютъ складчину и на эти деньги покупаютъ водки. Сажаютъ кумовой и бабу на

¹⁾ С. Становъ, Под. губ.

борону или *бідку* (двуколесная тележка) и везуть въ корзину; при этомъ поють:

5.

Запрягайте, запрягайте
Да шеснадцять паръ воливъ,
Да повеземъ бабусенку у пиво;
Запрягайте, запрягайте
Да чотирнадцять паръ воливъ,
Да повеземъ пана кума у пиво;
Запрягайте да дванадцять паръ воливъ,

Да повеземъ паню куму у пиво.
Добрий, добрий ковалчочокъ бувъ,
Та й імъ дитинку дай раздобувъ;
И въ рученьки не хулавъ,
И въ ниженьки не тупавъ,
Да й раздобувъ.

6.

Ой дождавши до неділі,
Да придибавъ журавель до породиллі.
— Ось иди, журавель, иди до дітокъ,
Ще не загоївся мій животокъ,
Да вже шостої да неділки

Да придибавъ журавель до породилки.
— Годі-жъ тобі, журавель, нти до ди-
токъ,
Уже жъ загоївся мій животокъ.

7.

Ой що вишенька, що черешенька
Білимъ цвітомъ цвіла;
Наша Марусенька изъ бабусю
Хорошенько жила.
Ой и закладайте, ой и запрягайте
Та дванадцять воливъ,

Та й одвезіте нашу бабусеньку
У саменькій двіръ:
Наша бабусенька, наша голубонька,
Та не пишна була,—
Узяла пирожокъ, ще й наміточку,
Сама й пішки пішла.

(Сообщилъ Новицкій).

8.

Ой у первую неділю
Дибле журавель по родиллю.
Иди геть, журавель,
Не загоївсь въ породиллі
Животочокъ.

Ой на шостую неділю
Дибле журавель по родиллю.
Прийди, прийди, журавель,
Бо загоївсь въ породиллі
Животочокъ.

(Новицкій).

9.

Бовдуру, бовдурочку,
Хто намъ давъ дитиночку?

Кумъ—по лісі, кумъ—по дрова,
А ти, бовдурь, сидівъ дома;
Ти дома сидівъ,
Чому ти не доглядівъ?

(Ушицкій и Проскур. у.).

10.

Та внадився журавель
До бабиньхъ конопель;
А я тому журавлю
Коломъ ноги поломлю.
Ой, кумцю, моя душа,
На около хороша.

Взявъ кумъ куму за ребро:
„Ой тутъ мое все добіо!“
Взявъ кумъ куму за тіло,
Ажъ ся їй істи скотіло;
Завівъ куму въ вишеньки:
„Відпочиньмо трошеньки“.

(Уш. у).

11.

И на небі, й на землі
Та гарная вість,
Що въ нашій Марусечки
Та синочокъ есть.
Ой спасибі тому ковалю,
Що сковавъ дитину

Підъ сюю годину;
И ковавъ, и хотивъ,
И кучи не впотівъ,
И ніжками не тупавъ,
И въ рученьки не хувавъ,
И добро, и тепло
Добувати було.

(Новицкій).

Прійдя въ корчму, пьють за складочныя деньги. Тутъ родильниця дасть шинкаркѣ хлѣбъ и курицу, а та за это—водки. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ послѣ *похрестинъ* наступають *зливки* и также баба приносить воды *непочтої*. Кладеть въ корыто любистку, чернобылю и вербы, лить туда воду, говоря: „Свята вода оліяно, очищає луги и береги, коріння о каління; очисти, Господи, душу и тіло породілі, а руки бабі“. Береть эту же воду лить и надъ корытомъ на руки родильницѣ: „Ти, вода орданная, ти одъ Бога милосердного созданная, прибуваєшь изъ гиръ изъ джерель. Прибудь, Господи, до народженної, хрещенної, молитвлянної раби Божої Марусі“. Тогда родильниця прощається съ бабой, цѣлуеть ее въ руку „Спасибі вамъ, бабусю, що послушали—потрудились, нехай вамъ Господь ваши труди верне“. Нехай тобі, доню, Господь помощь дає; нехай тобі дає выгоди на три годи.

Даютъ бабѣ *рушникъ*, кусокъ полотна, двѣ булки и хлѣбъ, также бутылку воды, иногда дарятъ *очінокъ* ¹⁾.

Есть мѣстности, въ которыхъ *похрестикъ* и *зливокъ* нѣтъ ²⁾, или же обходятъ только *зливки*. На третій день баба варитъ въ горшкѣ вербу, хмѣль, и въ этой водѣ купаетъ ребенка, моетъ родильницѣ ноги и сливаетъ на руки. Обтираетъ *намиткою* руки родильницы и та даритъ бабѣ эту *намитку*.

Послѣ мать, взявши ребенка, должна посидѣть немного *на покути* и подчивать бабу водкой ³⁾. Въ этотъ же день новорожденного нужно заго- няти у рай. Зажигаютъ свѣчку передъ образомъ, баба беретъ за руку ро- дильницу, которая держитъ на рукахъ дитя, и ведетъ во кругъ стола, а всѣ присутствующія стоятъ въ сторонѣ и спрашиваютъ: „Куди ти, бабуся, идешъ?“ — У рай. — „Возьми и насъ“. — Идѣть.

Разстилаютъ полушубки на лавкахъ вокругъ стола, всѣ садятся и пьютъ ⁴⁾.

Въ сороковый день по роженіи ребенка, надѣваютъ на него поясъ, сня- тый съ перваго посѣтившаго въ этотъ день хату. Это дѣлаютъ съ цѣлью видѣть въ послѣдствіи младенца съ хорошей таліей ⁵⁾.

Черезъ шесть недѣль мать съ ребенкомъ идетъ въ церковь за молитвой.

Средства, которыми народъ лечитъ дѣтей.

Ребенка, болѣющаго чахоткой, лечатъ такъ: дѣлаютъ купель изъ ко- ренья лопуху, калины и купають три раза, начиная съ вечера и до восхода солнца. Первый разъ *на покуть*, второй — посреди хаты, третій — на порогѣ. Воду выливаютъ передъ восходомъ солнца подъ вербу. Если верба усохнетъ, то ребенокъ будетъ живъ, если же зазелѣнѣетъ, то умретъ.

Чахотку еще лечутъ такъ: налить воды въ *дѣжу*, взять оттуда три ложки воды и спрятать куда нибудь. На другой день замѣсить тѣсто, сдѣ- лать посреди его кулакомъ крестъ и налить туда воды, а когда сажать хлѣбъ въ печь, собрать эту воду ложкой. Посадивши хлѣбъ, обмыть руки

¹⁾ Шендеревка, Кав. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Кснвиль, Остр. у.

⁴⁾ Липецкая слобода, Хар. г.

⁵⁾ Холмская Русь.

и всё три воды смѣшать вмѣстѣ. Посадить ребенка въ рубашкѣ на лопату, на *притѣну* и, обливъ его водой, разорвать рубашку и сжечь ее. Лечуть и такъ: купаютъ ребенка въ купель изъ *переступи-зілля*, выкопаннаго такъ, чтобы никто не видѣлъ, и на то мѣсто, гдѣ выкопаютъ, кладутъ кусокъ хлѣба, соли и мелкую монету. Варятъ это зелье днемъ, а купаютъ въ немъ ребенка при заходѣ солнца и въ полночь, а чуть-свѣтъ воду выливаютъ на дворъ. Купель эта служитъ хорошимъ лекарствомъ отъ чахотки. Утверждаютъ, что если это зелье растетъ семь лѣтъ, то верхняя его часть будетъ похожа на дыню, у корня отрастаютъ сучки такіе, какъ руки и онъ дѣлается похожимъ на дитя. Также отъ чахотки купаютъ въ огуречныхъ стебляхъ, въ отварѣ перерубленнаго пополамъ чернаго поросенка, въ отварѣ изъ перерубленной заживо мыши. Варятъ двадцать семь галушекъ изъ разной муки, купаютъ въ „юшеѣ“ до восхода солнца, а галушки отдають собакамъ.

Если ребенокъ держится криво, купаютъ въ пеплѣ розы девять разъ; зелье процеживаютъ и пробуютъ разсыпается-ли пепель, если нѣтъ, то купать еще два раза по девять.

Если въ животѣ рѣзь, то толкутъ „стоноги“ (сороконожку) и прикладываютъ въ пуповинѣ.

Вкалываютъ въ шайку иголку, чтобы никто „не назрочивъ“. Также умываютъ въ *тѣмнойбѣ* ушатѣ и вытираютъ подоломъ.

Если имѣетъ „блячку“, то выжариваютъ изъ ступки сало и мажутъ этимъ больное мѣсто, или мажутъ хорошимъ дегтемъ.

Отъ „плиснявки“ вытираютъ во рту волосами, или же мажутъ медомъ, *перезареннымъ* съ перцемъ.

Для излеченія родимчика, кладутъ подъ голову ребенка кусокъ желѣза, также кладутъ подъ постель „кудрявецъ“ и серпъ.

а) Если „клиовата дитина“, (одно яичко меньше другаго), то, для излеченія, воруютъ клинны „захватичі“ съ плуга, и перерубивъ каждый клинокъ на девять частей, кладутъ въ купель и купаютъ ребенка. б) Принесутъ воды непотной, нагрѣвають купель, разбиваютъ яйцо, скорлупою берутъ между ногамъ воду и поливаютъ ребенка.

Отъ бессонницы: а) смачиваютъ темя водкой. б) Варятъ мазь въ молокѣ и дають пить.

Даютъ бабѣ *рушникъ*, кусокъ полотна, двѣ булки и хлѣбъ, также бутылку воды, иногда дарятъ *очінокъ* ¹⁾.

Есть мѣстности, въ которыхъ *похрестинъ* и *зливокъ* нѣтъ ²⁾, или же обходятъ только *зливки*. На третій день баба варитъ въ горшкѣ вербу, хмѣль, и въ этой водѣ купаетъ ребенка, моетъ родильницѣ ноги и сливаетъ на руки. Обтираетъ *намиткою* руки родильницы и та даритъ бабѣ эту *намитку*.

Послѣ мать, взявши ребенка, должна посидѣть немного *на покути* и подчивать бабу водкой ³⁾. Въ этотъ же день новорожденного нужно заганяти у рай. Зажигаютъ свѣчку передъ образомъ, баба беретъ за руку родильницу, которая держитъ на рукахъ дитя, и ведетъ во кругъ стола, а всѣ присутствующія стоятъ въ сторонѣ и спрашиваютъ: „Куди ти, бабуся, идешъ?“ — У рай. — „Возьми и насъ“. — Идѣть.

Разстилаютъ полушубки на лавкахъ вокругъ стола, всѣ садятся и пьютъ ⁴⁾.

Въ сороковый день по рожденіи ребенка, надѣваютъ на него поясъ, снятый съ перваго посѣтившаго въ этотъ день хату. Это дѣлаютъ съ цѣлью видѣть въ послѣдствіи младенца съ хорошей таліей ⁵⁾.

Черезъ шесть недѣль мать съ ребенкомъ идетъ въ церковь за молитвой.

Средства, которыми народъ лечитъ дѣтей.

Ребенка, болѣющаго чахоткой, лечатъ такъ: дѣлаютъ купель изъ коренья лопуху, калины и купають три раза, начиная съ вечера и до восхода солнца. Первый разъ *на покуть*, второй — посреди хаты, третій — на порогѣ. Воду выливаютъ передъ восходомъ солнца подъ вербу. Если верба усохнетъ, то ребенокъ будетъ живъ, если же зазелѣнѣетъ, то умретъ.

Чахотку еще лечутъ такъ: налить воды въ *дѣжу*, взять оттуда три ложки воды и спрятать куда нибудь. На другой день замѣсить тѣсто, сдѣлать посреди его кулакомъ крестъ и налить туда воды, а когда сажать хлѣбъ въ печь, собрать эту воду ложкой. Посадивши хлѣбъ, обмыть руки

¹⁾ Шендеревка, Кав. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Кснвннъ, Остр. у.

⁴⁾ Дилецкая слобода, Хар. г.

⁵⁾ Холмская Русь.

и всё три воды смѣшать вмѣстѣ. Посадить ребенка въ рубашкѣ на лопату, на *примѣту* и, обливши его водой, разорвать рубашку и сжечь ее. Лечуть и такъ: купаютъ ребенка въ купелѣ изъ *переступи-зілля*, выкопаннаго такъ, чтобы никто не видѣлъ, и на то мѣсто, гдѣ выкопають, кладутъ кусокъ хлѣба, соли и мелкую монету. Варятъ это зелье днемъ, а купаютъ въ немъ ребенка при заходѣ солнца и въ полночь, а чуть-свѣтъ воду выливаютъ на дворъ. Купель эта служить хорошимъ лекарствомъ отъ чахотки. Утверждаютъ, что если это зелье растетъ семь лѣтъ, то верхняя его часть будетъ похожа на дыню, у корня отрастаютъ сучки такіе, какъ руки и онъ дѣлается похожимъ на дитя. Также отъ чахотки купаютъ въ огуречныхъ стебляхъ, въ отварѣ перерубленнаго пополамъ чернаго поросенка, въ отварѣ изъ перерубленной заживо мыши. Варятъ двадцать семь галушекъ изъ разной муки, купаютъ въ „ушекѣ“ до восхода солнца, а галушки отдають собакамъ.

Если ребенокъ держится криво, купаютъ въ пепелѣ розы девять разъ; зелье процеживаютъ и пробуютъ высыпается-ли пепель, если нѣтъ, то купать еще два раза по девять.

Если въ животѣ рвѣтъ, то толкутъ „стоноги“ (сороконожку) и прикладываютъ въ пупокъ.

Вкалываютъ въ шажку иголку, чтобы никто „не наврочивъ“. Также умывають въ пупокъ ушатъ и вытирають подоложь.

Если имѣтъ „болячку“, то выжариваютъ изъ ступки сало и мажутъ этимъ больное мѣсто, или мажутъ хорошимъ дегтемъ.

Отъ „писнявки“ вытирають во рту волосами, или же мажутъ медомъ, перемешаннымъ съ перцемъ.

Для излеченія родимчика, кладутъ подъ голову ребенка кусокъ желѣза, также кладутъ подъ постель „кудрявецъ“ и серпъ.

а) Если „клиовата дитина“, (одно яичко меньше другаго), то, для излеченія, воруютъ клинки „захватичі“ съ плуга, и перерубивъ каждый клинокъ на девять частей, кладутъ въ купель и купаютъ ребенка. б) Привесутъ воды непотаной, нагрѣвають купель, разбиваютъ яйцо, скорлупою берутъ между ногами воду и поливаютъ ребенка.

Отъ бессонницы: а) смачиваютъ темя водкой. б) Варятъ макъ въ молокѣ и даютъ пить.

Примѣты и повѣрья, относящіяся къ дѣтямъ.

Когда первый разъ ребенка кладутъ въ колыбель, то прежде кладутъ туда kota, чтобы ребенокъ спалъ.

Если ребенокъ во время сна крикнетъ, это его дразнятъ ангелы. Говорятъ ему: „мать твоя умерла.“ Тогда мать подбѣгаетъ и успокаиваетъ: „Богъ съ тобою, дитятко мое, я ось де!“

Если во снѣ смѣется, то это его ангелы „забавляютъ“.

Если дитя „гливтыковате“ и при этомъ жирное, то умретъ; если худое—будетъ живо.

Если мясо въ глазахъ, или переносе сильнее и вѣки длинны и густы—умретъ.

Подвязывая ребенка, узелъ завязываютъ спереди, чтобы говорило.

До шести недѣль не застегиваютъ ребенка, но неизвѣстно по какой причинѣ.

Пеленки качаютъ и вѣшаютъ на дворѣ только черезъ годъ, чтобы не заболѣло.

Послѣ захода солнца не выливаютъ на дворѣ купели.

Стригутъ дѣтей не прежде, какъ чрезъ годъ, при этомъ волосы дѣвочки кладутъ подъ вербу, а мальчика запираютъ въ комору.

На седьмомъ году поить водкой, если заснетъ—будетъ тихаго нрава и долголѣтенъ; и если не спать спокойно, то будетъ буяномъ.

Уроды.

Уроды рождаются оттого, что мужъ съ женою согрѣшили въ торжественные праздники. Такъ, если беременная женщина мажетъ передъ праздникомъ избу, то она замажетъ глаза своему ребенку и онъ родится слѣпцомъ; если мужъ рубить что нибудь въ праздникъ, то ребенокъ будетъ калѣкой. (Стебловъ Каневского уѣзда).

Планетниками называются тѣ, которые родились, подъ какой-нибудь планетой. Кто изъ нихъ родится подъ хорошей планетой, тотъ будетъ хорошимъ т. е. будетъ заботиться о своей душѣ и людяхъ, будетъ дѣлать добро. Кто родится подъ худой планетой, будетъ сноситься съ дьяволомъ и вредить людямъ. Всѣ *планетники* безъ исключенія могутъ, съ помощью дьявола, предугадывать будущее.

КОЛЫБЕЛЬНЫЯ ПІСНИ.

12.

А.

- 1 Ой ну люлі, люлі...
- 2 Налинули гупі,
- 3 Посіли на люлі,
- 4 Стали думать и гадать,

- 5 Чимъ дітокъ годувать:
- 6 Чи кашою зъ молочкомъ,
- 7 Чи бубличкомъ да медкомъ,
- 8 Чи солодкимъ яблучкомъ.

(Борисполь, Переяс. у.).

В.

- 1 Б=1 А А-а, а-а..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Та сіли...

- 4 Ой ви, гупі, не гудіте,
- 5 Спить дитинка, не збудіте.

(Дударі, Каневск. у.).

13.

А-а-а-а, люлі!..

Чужімъ дітямъ дулі,
А нашому калачі,

Щобъ спало въ день и въ ночи.

(Дударі, Кан. у., Галоби, Ковел. у., Радомисл. у., Ушиц. у., Сборники пісень
Метлинскаго и Максимовича).

14.

А.

- 1 Люлі, люлечки...
- 2 Шовковії вервечки,
- 3 Колисочка новенька,
- 4 Дитиночка маленька!
- 5 Спи да рости,

- 6 Да все въ радости;
- 7 А якъ будешъ великий,
- 8 Будешъ въ золоті ходити,
- 9 И нянёчокъ, и мамочокъ
- 10 Будешъ жалувати.

(Борисполь, Переяслав. у.).

В.

- 1 Б=1 А А-а, а-а..., 2 Б=2 А,
3 Малёвани бильця,
4 Колихала мати чорнобривця.
5 Ой щобъ спало, не плакало,

- 6 А щобъ росло, не боліло,
- 7 На голову не марніло,
- 8 На голову, на все тіло.

(Дударі, Каневск. у., Борисполь, Пер. у., Тальянка, Ум. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А,

- 3 Золотні вервечки,
- 4 Срібні колокольця,
- 5 Малівана колісочка,
- 6 Засни, мала дитиночка.

(Сбор. Укр. п'єс. Максим. ч. I, стр. 105).

15.

А.

1 Ходить сонь по долині	6 Бодай спало—не плакало,
2 Въ червоненькій жупанині	7 Бодай росло—не боїло,
3 Кличе мати до дитини;	8 Головонька и все тіло—
4 — Ходи, соньку, въ волясоньку,	9 Отцю и матці на потіху,
5 Приспи мою дитиноньку.	10 Добримъ людямъ на службу.

(Голоби, Ковельск. у., Борисополь, Пер. у., Гайсин. и Ушиц. у.).

В.

- 1 Спи, дитя, въ колісочці,
- 2 Якъ угорокъ въ долиноньці.
- 3 В=6 А Щоби съ..., 4 Б=7 А Щоби съ..., 5 Б=8 А Ні головка, ні...,
- 6 Щоби личко не марніло
- 7 В=9 А Щоби съ росло..., 8 Б=10 А... послугу.

(Ушиц. у.).

16.

А.

1 Ой ходить сонь по улоньці,	8 И дитини колихати!
2 Въ білесенькій кошулоньці;	9 — А въ насъ хата теплесенькая,
3 Слоняется, тиняется,	10 И дитина маленъкая;
4 Господоньки питається:	11 Ходи до насъ ночовати
5 „А де хата теплесенька,	12 И дитини колихати!
6 И дитина малесенька?	13 Ходи, соньку, въ колісочку,
7 Туда піду ночовати	14 Приспи нашу дитиночку.

(Сбор. укр. п'єс. Максим. ч. 1, стр. 101—102).

В.

- 1 Ходить сонь коло віконь,
- 2 А дрімота коло плота.

3 Питається сонъ дрімоти,

4 А де будемъ ночувати?

5 Б=5 А, 6 Б=6 А Та..., 7 Б=7 А Тамъ будемо..., 8 Б=8 А
Будемъ іі...

(Изъ рукоп. сб. Кулиша, Народ. вѣнор. пѣсни Метлинскаго, Галобы, Ковельск. у.).

17.

А.

1 Бити вицю, бити,—	11 Бити вицю, бити,
2 Не йде молотити,	12 Щобъ вчидась робити,
3 Лапками згортаєти,	13 Черевички шити
4 Хвостикомъ зметати.	14 Та не дороги:
5 Бити вицю по лапкахъ,	15 По три золоті...
6 Най не спаче по лавкахъ.	16 А ні панъ купувавъ,
7 — Коте, коте, котку!	17 А ні піпъ торгувавъ,—
8 Зробивъ ти намъ шводку.	18 Тільки та пані,
9 „Дале-бігъ, то не я,	19 Що ходить въ жупані.
10 То-то виця моя“.	

(Изъ рук. сб. Диминскаго Уш. у., Краснополя, Гайс. у.).

В.

1 Б=1 А... кота,	2 Не хоче робити;
3 Б=5 А... кота...,	4 Б=6 А,
	5 А мій віть,
	6 Та взявъ ціпъ,
7 Б=2 А. Пішовъ...	
8 Намолотивъ гречки,	12 А вусами віе,
9 Коробочку й нецки,	13 А пискомъ зберае,
10 Лапками згортае,	14 А вухами вчиняе.
11 Хвостикомъ зметае,	

(Изъ рук. сбор. Диминскаго; Темпогай, Кременец. у.).

В.

1 А-а, коточокъ!	5 Стала Галя кота битъ,
2 Укрывъ у баби клубочокъ,	6 Не вчись, коте, красти,
3 Да поніє до Галі,	7 Да учися робити,
4 Положивъ на лаві,	

8 В=13 А, 9 В=14 А Да..., 10 В=15 А,

11 Да не ціхъ шевцівъ
12 Переяславцівъ,
13 Да не сѣго ременю,
14 Привезено съ Кременю,

15 Не сії роботи,
16 Привезени чоботи;
17 Да не наськїі,
18 Да черкаськїі.

(Сбор. укр. пѣс. Максимовича, стр. 104).

18.

Коте сірий,
Коте білий,
Коте волохатїй,
Да ходи до хати
Дитиночки колахати;
Дамо тобі папи
Да у твої лапи;

Дамо тобі сала,
Щобъ дитина спала.
Будемъ бити по лапкахъ,
Щобъ не ходивъ по лавкахъ,
Щобъ не скидавъ кружечківъ,
Щобъ не зыдавъ вершечківъ.

(Дударя, Ковельск. уѣз., сбор. Максимовича, Нар. южнор. пѣсни Метлинскаго, Ушиц. у.).

19.

— Ой ти, коте сірий,
Вимети хату й сїни!
„Ой вимету, да не я.

„Хиба мое кошени
Лапкою загребе,
А хвостикомъ замете.

(Глуховск. у. изъ рук. сбор. Кулиша).

20.

А-а, а-а! котівъ два
Сірі-біли обидва...
А ти, котву сірий,

Вимети сїни;
А ти котку волохатїй,
Та оббїжи кругомъ хати.

(Тальянка, Ум. у.).

21.

А, а, котино!
Засни, мала дитино!
Ой на kota ворюота;
На дитину дрімота.

Ой на kota все лихо—
Ти, дитино, спи тихо!
Ой кїтъ буде ворюотати,
Дитиночка буде спати.

* (Сбор. укр. пѣс. Максим. ч. 1, стр. 103, Краснополяка, Гайс. у.).

22.

Ходить котикъ
По дворку,

Избирає солуньку,
Все дитині въ головки...
Ой ну люлі, люлі...

(Борисполь, Переяславск. у.).

23.

Ой ну, коте волохатий,
Да не ходи коло хати,
Да не збуди ти дитяти—
Дитиночка маленька,
Вона спати раденька.

Ой хочъ хоче, да не спить,
Треба її дубцемъ битъ,
А не дубцемъ—руизкою,
Ремінною пужкою.
Ой ну люлі, люлі, люлі!

(Борисполь, Пер. у., Борзенс. у.; Сбор. Максимовича).

24.

А.

1 Ой ну люлі,

2 Коте нашъ!

3 Чи ти вмієшъ

4 „Отче—нашъ?“

5 Отче нашъ,

6 Батько нашъ,

7 Курі кравъ,

8 У міхъ клавъ;

9 А курі собочуть,

10 У міхъ не хочуть...

11 А батька поймали,

12 За курі звязали.

(Борисполь, Пер. у.).

В.

1 Ой ти, коте,

2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

5 Ой я вмію

6 Лучче дъ васъ:

7 Ой я въ школі

8 Родився,

9 Й Отче нашу

10 Навчився.

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Глух. у.).

25.

А.

1 А, а! котку,

2 Не лівъ на колодку,

3 Бо забъєшъ головку,—

4 То буде боліти

5 Нічимъ завертіти.

6 Була въ мене наміточка,

7 И ту дітки вєрали,

8 На ляльки побрали.

9 Купи, мати, шовку

10 Завернуть головку.

- 11 Шовкові вервечки, 14 Золотні бильця —
12 Колисочка швабська. — 15 Колишу я чорнобривця.
13 Дитиночка паньська;

(Радомисл. у., Нар. юж.-р. пісні Метлинського).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А. Да..., 5 Б=5 А,
6 Одна була хустинна.
7 Б=7 А. Дай...,
8 На кули подрали,
9 Букогь наробили,
10 Бутогь засадили.

(Сбор. укр. Максим. Ч. I, стр. 103—104).

26.

А.

- Ой пойді-жъ ти, кицю,
2 Пойди-жъ ти по водицю,
3 Не впади въ криницю,
4 Пошла киця по водицю,
5 Да й упала у криницю.
6 Пішовъ котикъ рятовати,
7 Уже-жъ киці не видати;
8 Витатъ кицю за ухо,
9 Да подеживъ на сухо;
10 „Лези-жъ, кицю, прута,
11 А я знайду прута!“
12 Иде прута на звайшовъ,
13 А вже киці не найшовъ.
14 Ой ну, люлі, люлі.

(Борисполь, Пер. у.).

В.

- 1 Б=4 А, 2 Б=5 А, 3 Б=6 А,
4 За ушиці витагати.
5 Витатъ кицю;
6 Сядъ, кицю, прочутись.

(Изъ рук. сб. Кулиша; Борзенск. у.).

27.

- Ой котъ—воркотъ,
Да на віконечко скогъ,
А зъ віконця въ хижбу,
Поймавъ котикъ мишку,
Кинувъ у колиску;
Мишка буде грати,
Котикъ воркотати,
Дитя буде спати,
И щастячко мати!

(Сбор. укр. пісн. Максим. Ч. I, стр. 103).

28.

Пушла кішка по воду,	Поїдемо до села;
Втопилася у броду;	Будь ти, кішко, здорова:
А кіть пушовъ ратовати,	Поїдемо по дрова.
Кішку за хвістъ витягати;	Сидай, кішко, на барана,
Витягъ її за хвостецъ	Поїдемо ажъ до пана.
Та ударивъ объ стовпець.	А въ барана крути роги,
„Будь ти, кішко, весела:	А въ Ивася біли ноги.

(Галоби, Ковел. у.)

А

29.

А-а, а-а, котино,	Насичочка шовкова,
Зь сіренькими очима,	Подушечка пухова,
Колисочка даньська,	Колисочка нова,
Дитиночка паньська;	Дитиночка мала.

(Темногайці, Кременец. у.; Тальянка, Ум. у.)

А
30.

Пушовъ шевъ на торжокъ,	Вушнъ собъ кожушокъ.
Треба съ коті зняти	Да, дитини дати,
Щобъ чистенько спати!	
Дити, дити, дити,	Бо дітотки маленькі,
Побью котка и полаю,	Вони спадли релєвкі.
Щобъ не хатакъ не ходиръ,	А-а, а-а, а-а а!..
Малихъ дітоткъ не будиръ,	

(Дулиби, Кан. у., Нар. вж.-р. пісни Метлинського).

32.

Коточокъ, коточокъ,
Зливавъ бабину медонокъ,
— Сама баба зливала
И на kota сказала!

(Радомис. у.)

Даютъ бабѣ *рушникъ*, кусокъ полотна, двѣ булки и хлѣбъ, также бутылку воды, иногда дарятъ *очінокъ* ¹⁾.

Есть мѣстности, въ которыхъ *похрестинъ* и *зливокъ* нѣтъ ²⁾, или же обходятъ только *зливки*. На третій день баба варитъ въ горшкѣ вербу, хмѣль, и въ этой водѣ купаетъ ребенка, моетъ родильницѣ ноги и сливаетъ на руки. Обтираетъ *намиткою* руки родильницы и та даритъ бабѣ эту *намитку*.

Послѣ мать, взявши ребенка, должна посидѣть немного *на покуті* и подчивать бабу водкой ³⁾. Въ этотъ же день новорожденного нужно загоняи у рай. Зажигаютъ свѣчку передъ образомъ, баба беретъ за руку родильницу, которая держитъ на рукахъ дитя, и ведетъ во кругъ стола, а всѣ присутствующія стоятъ въ сторонѣ и спрашиваютъ: „Куди ти, бабусю, идешъ?“ — У рай. — „Возьми и насъ“. — Идѣть.

Разстилаютъ полушубки на лавкахъ вокругъ стола, всѣ садятся и пьютъ ⁴⁾.

Въ сороковій день по рожденіи ребенка, надѣваютъ на него поясъ, снятый съ перваго посѣтившаго въ этотъ день хату. Это дѣлаютъ съ цѣлью видѣть въ послѣдствіи младенца съ хорошей талией ⁵⁾.

Черезъ шесть недѣль мать съ ребенкомъ идетъ въ церковь за молитвой.

Средства, которыми народъ лечитъ дѣтей.

Ребенка, болѣющаго чахоткой, лечатъ такъ: дѣлаютъ купель изъ коренья лопуху, калины и купаютъ три раза, начиная съ вечера и до восхода солнца. Первый разъ *на покуть*, второй — посреди хаты, третій — на порогѣ. Воду выливаютъ передъ восходомъ солнца подъ вербу. Если верба усохнетъ, то ребенокъ будетъ живъ, если же зазелѣнетъ, то умретъ.

Чахотку еще лечутъ такъ: налить воды въ *дѣжу*, взять оттуда три ложки воды и спрятать куда нибудь. На другой день замѣсить гѣсто, сдѣлать посреди его кулакомъ крестъ и налить туда воды, а когда сажать хлѣбъ въ печь, собрать эту воду ложкой. Посадивши хлѣбъ, обмыть руки

¹⁾ Шендеровка, Кан. у.

²⁾ Лемешовъ, Пин. у.

³⁾ Ксивинъ, Остр. у.

⁴⁾ Динецкая слобода, Хар. г.

⁵⁾ Холмская Русь.

и всѣ три воды смѣшать вмѣстѣ. Посадить ребенка въ рубашкѣ на лопату, на *притѣлѣ* и, обливши его водой, разорвать рубашку и сжечь ее. Лечуть и такъ: купаютъ ребенка въ купель изъ *переступи-зілля*, выкопаннаго такъ, чтобы никто не видѣлъ, и на то мѣсто, гдѣ выкопаютъ, кладутъ кусоць хлѣба, соли и мелкую монету. Варятъ это зелье днемъ, а купаютъ въ немъ ребенка при заходѣ солнца и въ полночь, а чуть-свѣтъ воду выливаютъ на дворъ. Купель эта служитъ хорошимъ лекарствомъ отъ чахотки. Утверждаютъ, что если это зелье растетъ семь лѣтъ, то верхняя его часть будетъ похожа на дыню, у корня отрастаютъ сучья такіе, какъ руки и онъ дѣлается похожимъ на дитя. Также отъ чахотки купаютъ въ огуречныхъ стебляхъ, въ отварѣ перерубленнаго пополамъ чернаго поросенка, въ отварѣ изъ перерубленной заживо мыши. Варятъ двадцать семь галушекъ изъ разной муки, купаютъ въ „юшкѣ“ до восхода солнца, а галушки отдаютъ собакамъ.

Если ребенокъ держится криво, купаютъ въ пеплѣ розы девять разъ; за тѣмъ процѣживаютъ и пробуютъ рассыпается-ли пепель, если нѣтъ, то купаютъ еще два раза по девять.

Если въ животѣ рѣвъ, то толкутъ „стоноги“ (сороконожку) и прикладываютъ къ животу.

Вскалываютъ въ пазуху иголку, чтобы нигде „не наврочивъ“. Также умываютъ въ *пѣройнѣ* ушатъ и вытираютъ подоломъ.

Если имѣть „болячку“, то выжариваютъ изъ ступки сало и мажутъ этимъ больное мѣсто, или мажутъ хорошимъ дегтемъ.

Отъ „плиснявки“ вытираютъ во рту волосами, или же мажутъ медомъ, *перешаривши* съ перцемъ.

Для излеченія родничка, кладутъ подъ голову ребенка кусоць желѣза, также кладутъ подъ постель „кудрявецъ“ и серпъ.

а) Если „киловата дитина“, (одно яичко меньше другаго), то, для излеченія, воруютъ клинъ „захватичі“ съ плуга, и перерубивъ каждый клинонь на девять частей, кладутъ въ купель и купаютъ ребенка. б) Принесутъ воды непотной, нагрѣваютъ купель, разбиваютъ яйцо, скорлупою берутъ между ногами воду и поливаютъ ребенка.

Отъ бессонницы: а) смачиваютъ темя водкой. б) Варятъ мазь въ молокѣ и даютъ пить.

Примѣты и повѣрья, относящіяся къ дѣтямъ.

Когда первый разъ ребенка кладутъ въ колыбель, то прежде кладутъ туда вота, чтобы ребенокъ спалъ.

Если ребенокъ во время сна крикнетъ, это его дразнятъ ангелы. Говорятъ ему: „мать твоя вмерла.“ Тогда мать подбѣгаетъ и успокаиваетъ: „Богъ въ тобою, дитя мое, я ось де!“

Если во снѣ смѣется, то это его ангелы „забавляютъ“.

Если дитя „гливяковате“ и при этомъ жирное, то умретъ; если худое— будетъ живо.

Если мясо въ глазахъ, или переносые синее и вѣки длинны и густы— умретъ.

Подвязывая ребенка, узелъ завязываютъ спереди, чтобы говорило.

До шести недѣль не застегиваютъ ребенка, но неизвѣстно по какой причинѣ.

Пеленки качаютъ и вѣшаютъ на дворѣ только черезъ годъ, чтобы не заболѣло.

Послѣ захода солнца не выливаютъ на дворъ купели.

Стригутъ дѣтей не прежде, какъ чрезъ годъ, при этомъ волосы дѣвочки кладутъ подъ вербу, а мальчика запираютъ въ комору.

На седьмомъ году поютъ водкой, если заснетъ—будетъ тихаго нрава и долговѣченъ; и если не спитъ спокойно, то будетъ буяномъ.

Уроды.

Уроды рождаются оттого, что мужъ съ женою согрѣшили въ торжественные праздники. Такъ, если беременная женщина мажетъ передъ праздникомъ избу, то она замажетъ глаза своему ребенку и онъ родится слѣпцомъ; если мужъ рубить чтонибудь въ праздникъ, то ребенокъ будетъ калѣкой. (Стебловъ, Каневского уѣзда).

Планетниками называются тѣ, которые родились, подъ какой-нибудь планетой. Кто изъ нихъ родится подъ хорошей планетой, тотъ будетъ хороши, т. е. будетъ заботиться о своей душѣ и людямъ, будетъ дѣлать добро. Кто родится подъ худой планетой, будетъ сноситься съ дьяволомъ и вредить людямъ. Всѣ *планетники* безъ исключенія могутъ, съ помощью дьявола, предугадывать будущее.

Болыбельныя пѣсни.

12.

А.

1 Ой ну люлі, люлі...	5 Чимъ дітокъ годувать:
2 Налинули гулі,	6 Чи кашою зъ молочкомъ,
3 Посіли на люлі,	7 Чи бубличкомъ да медкомъ,
4 Стали думать и гадать,	8 Чи солодкимъ яблучкомъ.
- (Борисполь, Переяс. у.).

В.

- 1 В=1 А А-а, а-а..., 2 В=2 А, 3 В=3 А Та сіли...
- 4 Ой ви, гулі, не гудіте,
5 Спить дитинка, не збудіте.
- (Дударі, Каневск. у.).

13.

- А-а-а-а, люлі!..
Чужимъ дітямъ дулі,
А нашому калачі,
Щобъ спало въ день и въ ночи.
- (Дударі, Кан. у., Галобі, Ковел. у., Радомисл. у., Ушиц. у., Сборники пѣсенъ
Метлинскаго и Максимовича).

14.

А.

1 Люлі, люлечки...	6 Да все въ радости;
2 Шовковій вервечки,	7 А якъ будешъ великій,
3 Колисочка новенька,	8 Будешъ въ золоті ходити,
4 Дитиночка маленька!	9 И нянѣчокъ, и мамочокъ
5 Спи да рости,	10 Будешъ жалувати.
- (Борисполь, Переяслав. у.).

В.

1 В=1 А А-а, а-а..., 2 В=2 А,	6 А щобъ росло, не боліло,
3 Малѣвани бильця,	7 На голову не марніло,
4 Коликала мати чорнобривця.	8 На голову, на все тіло.
5 Ой щобъ спало, не плакало,	
- (Дударі, Каневск. у., Борисполь, Пер. у., Тальянка, Ум. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А,

- 3 Золотні вервечки,
- 4 Срібні колокольця,
- 5 Малівана колисочка,
- 6 Засни, мала дитиночка.

(Сбор. Укр. п'єс. Максим. ч. I, стр. 105).

15.

А.

1 Ходить сонь по долині	6 Бодай спало—не плакало,
2 Въ червоненькій жушанині.	7 Бодай росло—не боліло,
3 Кличе мати до дитини:	8 Головонька и все тіло—
4 — Ходи, соньку, въ колисоньку,	9 Отцю и матці на потіху,
5 Приспи мою дитиноньку.	10 Добримь людянь на службу.

(Голобы, Ковельск. у., Борисополь, Пер. у., Гайсин. и Ушиц. у.).

В.

- 1 Спи, дитя, въ колисочці,
- 2 Яєъ угороеъ въ долиноньці.
- 3 В=6 А Щоби сь..., 4 В=7 А Щоби сь..., 5 В=8 А Ні головка, ні...,
- 6 Щоби личко не марніло
- 7 В=9 А Щоби сь росло..., 8 В=10 А... послугу.

(Ушицк. у.).

16.

А.

1 Ой ходить сонь по улоньці,	8 И дитини колихати!"
2 Въ білесенькій кошумоньці;	9 —А въ насъ хата теплесенькая,
3 Слоняется, тиняется,	10 И дитина маленъкая;
4 Господоньки питається:	11 Ходи до насъ ночовати
5 „А де хата теплесенька,	12 И дитини колихати!
6 И дитина малесенька?	13 Ходи, соньку, въ колисочку,
7 Туда піду ночовати	14 Приспи нашу дитиночку.

(Сбор. укр. п'єс. Максим. ч. I, стр. 101—102).

В.

- 1 Ходить сонь коло віконь,
- 2 А дрімота коло плота.

3 Питається сонъ дрімоти,

4 А де будемъ ночувати?

5 Б=5 А, 6 Б=6 А Та..., 7 Б=7 А Тамъ будемо..., 8 Б=8 А
Будемъ її...

(Изъ рукоп. сб. Кулиша, Народ. вѣнор. пѣсни Метлинскаго, Галоби, Ковельск. у.).

17.

А.

1 Бити вицю, бити,—	11 Бити вицю, бити,
2 Не йде молотити,	12 Щобъ вчидась робити,
3 Лапками згортали,	13 Черевички шити
4 Хвостикомъ зметати.	14 Та не дороги:
5 Бити вицю по лапкахъ,	15 По три золоті...
6 Най не сначе по лавкахъ.	16 А ні паць купувавъ,
7 — Коте, коте, котку!	17 А ні піць торгувавъ,—
8 Зробивъ ти намъ шводку.	18 Тілько та пані,
9 „Дале-бігъ, то не я,	19 Що ходить въ жупані.
10 То-то виця моя“.	

(Изъ рукоп. сб. Диминсько Уш. у., Краснополя, Гайс. у.).

В.

1 Б=1 А... кота,	2 Не хоче робити;
3 Б=5 А... кота...,	4 Б=6 А,
	5 А мій кіть,
	6 Та взявъ ціць,
7 Б=2 А. Пішовъ...	
8 Намолотивъ гречки,	12 А вусами віе,
9 Коробочку й нецки,	13 А пискомъ зберас,
10 Лапками згортае,	14 А вухами вчиняе.
11 Хвостикомъ зметае,	

(Изъ рукоп. сбор. Диминскаго; Темногай, Кременец. у.).

В.

1 А-а, вочочокъ!	5 Стала Галя кота битъ,
2 Укравъ у баби клубочокъ,	6 Не вчись, коте, враси,
3 Да понісь до Галі,	7 Да учися робити,
4 Положивъ на лаві,	
8 В=13 А, 9 В=14 А Да...,	10 В=15 А,

11 Шовкові вервечки,	14 Золотні бильця —
12 Колисочка швабська.—	15 Колишу я чорнобривця.
13 Дитиночка паньська;	
- (Радомир. у., Нар. юж.-р. пісні Метлинського).

Ї.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, Да..., 5 Б=5 А,	6 Одна була хустина.
7 В=7 А Дай...,	8 На кукли подрали,
	9 Куколь наробили,
	10 Кутювъ засадили.
- (Сбор. укр. Максим. Ч. I, стр. 103—104).

26.

А.

— Ой пойді-жь ти, кидю,	8 Витатъ кидю за ухо,
2 Пойди-жь ти по водицю,	9 Да положиць на сухо;
3 Не впади въ криницю,	10 „Лежи-жь, кидю, тута,
4 Пошла кидя по водицю,	11 А я знайду прута!“
5 Да й упала у криницю.	12 Ище прута ня змайшовъ,
6 Пішовъ котикъ рятовати,	13 А вже киді не найшовъ.
7 Уже-жь киді не видати;	14 Ой ну, люлі, люлі.
- (Борисполь, Пер. у.).

В.

1 Б=4 А, 2 Б=5 А, 3 Б=6 А,	4 За ушиці витагати.
	5 Витатъ кидю;
	6 Сядь, кидю, прочутись.
- (Изъ рук. сб. Кулиша; Борзенск. у.).

27.

Ой котъ—воркотъ,	Мишка буде грати,
Да на віконечко скобъ,	Котикъ воркотати;
А зъ віконця въ хижку,	Дитя буде спати
Поймавъ котикъ мишку,	И щастячко мати!
Кинувъ у коліску;	
- (Сбор. укр. пісн. Максим. Ч. I, стр. 103).

28.

Пушла кішка по воду,	Поїдемо до села;
Втопилася у броду;	Будь ти, кішко, здорова:
А кіт пушовъ рятовати,	Поїдемо по дрова.
Кішку за хвістъ витягати;	Сидай, кішко, на барана,
Витягъ її за хвостецъ	Поїдемо ажъ до пана.
Та ударивъ объ стовпець.	А въ барана крути роги,
„Будь ти, кішко, весела:	А въ Ивася біли ноги.

(Галоби, Ковел. у.).

Коточокъ в. А.

29.

А-а, а-а, вотино,	Насичочка шовкова,
Зь сіренькими очима,	Подушечка пухова,
Колисочка даньська,	Колисочка нова,
Дитиночка паньська;	Дитиночка мала.

(Темногайци, Кременец. у.; Тальянка, Ум. у.).

А
30.

Пішовъ кіт на торжокъ,	Малютокъ зоря дити
Вушивъ собі кожухокъ.	Малютокъ й зоря
Треба сь жита взяти	Малютокъ й зоря
Да дитинці дати,	Малютокъ а м дитинці
Щобъ ввипенію спати!	Малютокъ й зоря
	(Сбор. укр. пѣсн. Мамини, 1911, стр. 108).
	Малютокъ й зоря
	Малютокъ й зоря
Діти, діти, дітя,	Малютокъ й зоря
Побью котка и полаю,	Малютокъ й зоря
Щобъ не хатакъ не ходивъ,	Малютокъ й зоря
Малихъ дітовъ не будивъ,	Малютокъ й зоря

(Думали, Кан. у., Нар. юж.-р. пѣсни Метлинського).

32.

Коточокъ, коточокъ,
Злизавъ бибини медонокъ,
— Сама баба зливала
И на kota сказала!

(Радомиш. у.).

Даютъ бабѣ *рушникъ*, кусокъ полотна, двѣ булки и хлѣбъ, также бутылку воды, иногда дарятъ *очінокъ* ¹⁾).

Есть мѣстности, въ которыхъ *поскрестинъ* и *зливокъ* нѣтъ ²⁾, или же обходятъ только *зливки*. На третій день баба варитъ въ горшѣхъ вербу, хлѣбъ, и въ этой водѣ купаетъ ребенка, моетъ родильницѣ ноги и сливаетъ на руки. Обтираетъ *намиткою* руки родильницы и та даритъ бабѣ эту *намитку*.

Послѣ мать, взявши ребенка, должна посидѣть немого *на покуті* и подчивать бабу водкой ³⁾. Въ этотъ же день новорожденнаго нужно загоняи у рай. Зажигаютъ свѣчку передъ образомъ, баба беретъ за руку родильницу, которая держитъ на рукахъ дитя, и ведетъ во кругъ стола, а всѣ присутствующія стоятъ въ сторонѣ и спрашиваютъ: „Куди ти, бабусю, идешъ?“ — У рай. — „Возьми и насъ“. — Идѣть.

Разстилаютъ полушубки на лавкахъ вокругъ стола, всѣ садятся и пьютъ ⁴⁾).

Въ сороковный день по рожденіи ребенка, надѣваютъ на него поясъ, снятый съ перваго посѣтившаго въ этотъ день хату. Это дѣлаютъ съ цѣлью видѣть въ послѣдствіи младенца съ хорошей талией ⁵⁾).

Черезъ шесть недѣль мать съ ребенкомъ идетъ въ церковь за молитвой.

Средства, которыми народъ лечитъ дѣтей.

Ребенка, болѣющаго чахоткой, лечатъ такъ: дѣлаютъ купель изъ коренья лопуху, калины и купаютъ три раза, начиная съ вечера и до восхода солнца. Первый разъ *на покуть*, второй — посреди хаты, третій — на порогѣ. Воду выливаютъ передъ восходомъ солнца подъ вербу. Если верба усохнетъ, то ребенокъ будетъ живъ, если же зазелѣнѣетъ, то умретъ.

Чахотку еще лечутъ такъ: налить воды въ *дѣжу*, взять оттуда три ложки воды и спрятать куда нибудь. На другой день замѣсить тѣсто, сдѣлать посреди его кулакомъ крестъ и налить туда воды, а когда сажать хлѣбъ въ печь, собрать эту воду ложкой. Посадивши хлѣбъ, обмыть руки

1) Шендеревка, Кан. у.

2) Лемешовъ, Пин. у.

3) Ксивинъ, Остр. у.

4) Липецкая слобода, Хар. г.

5) Холмская Русь.

и всё три воды смѣшать вмѣстѣ. Посадить ребенка въ рубашкѣ на лопату, на *притѣту* и, обливая его водой, разорвать рубашку и сжечь ее. Лечутъ и такъ: купаютъ ребенка въ купелѣ изъ *переступи-зілля*, выкопаннаго такъ, чтобы никто не видѣлъ, и на то мѣсто, гдѣ выкопаютъ, кладутъ кусокъ хлѣба, соли и мелкую монету. Варятъ это зелье днемъ, а купаютъ въ немъ ребенка при заходѣ солнца и въ полночь, а чуть-свѣтъ воду выливаютъ на дворъ. Купель эта служитъ хорошимъ лекарствомъ отъ чахотки. Утверждаютъ, что если это зелье растетъ семь лѣтъ, то верхняя его часть будетъ похожа на дыню, у корня отрастаютъ сучья такіе, какъ руки и оны дѣлаются похожими на дитя. Также отъ чахотки купаютъ въ огуречныхъ стебляхъ, въ отварѣ перерубленнаго пополамъ чернаго поросенка, въ отварѣ изъ перерубленной заживо мыши. Варятъ двадцать семь галушекъ изъ разной муки, купаютъ въ „юшеѣ“ до восхода солнца, а галушки отдаютъ собакамъ.

Если ребенокъ держится криво, купаютъ въ пеплѣ розы девять разъ; за тѣмъ процѣживаютъ и пробуютъ рассыпается-ли пепель, если нѣтъ, то купаютъ еще два раза по девять.

Если въ животѣ рвѣтъ, то толкутъ „стоноги“ (сороконожку) и прикладываютъ къ пуговницѣ.

Вкалываютъ въ шалку иголку, чтобы никто „не наврочивъ“. Также умывають въ пѣнойномъ ушатѣ и вытираютъ подоломъ.

Если имѣетъ „болячку“, то выжариваютъ изъ ступки сало и мажутъ этимъ больное мѣсто, или мажутъ хорошимъ дегтемъ.

Отъ „плиснэвки“ вытираютъ во рту волосами, или же мажутъ медомъ, перемешаннымъ съ перцемъ.

Для излеченія родимчика, кладутъ подъ голову ребенка кусокъ жалѣза, также кладутъ подъ постель „кудрявецъ“ и серпъ.

а) Если „виловата дитина“, (одно яичко меньше другаго), то, для излеченія, воруютъ клинки „захватичі“ съ плуга, и перерубивъ каждый клинокъ на девять частей, кладутъ въ купель и купаютъ ребенка. б) Принесутъ воды непотанной, нагрѣваютъ купель, разбиваютъ яйцо, скорлупою берутъ между ногами воду и поливаютъ ребенка.

Отъ бессонницы: а) смачиваютъ темя водкой. б) Варятъ мажъ въ молокѣ и даютъ пить.

Примѣты и повѣрья, относящіяся къ дѣтямъ.

Когда первый разъ ребенка кладутъ въ колыбель, то прежде кладутъ туда kota, чтобы ребенокъ спалъ.

Если ребенокъ во время сна крикнетъ, это его дразнятъ ангелы. Говорятъ ему: „мать твоя вмерла.“ Тогда мать подбѣгаетъ и успокаиваетъ: „Вотъ съ тобою, дитятко мое, я ось де!“

Если во снѣ смѣется, то это его ангелы „забавляютъ“.

Если дитя „гливтыковате“ и при этомъ жирное, то умретъ; если худое— будетъ живо.

Если мясо въ глазахъ, или переносые синее и вѣки длинны и густы— умретъ.

Подвязывая ребенка, узелъ завязываютъ спереди, чтобы говорило.

До шести недѣль не застегиваютъ ребенка, но неизвѣстно по какой причинѣ.

Пеленки качаютъ и вѣшаютъ на дворѣ только черезъ годъ, чтобы не заболѣло.

Послѣ захода солнца не выливаютъ на дворѣ купели.

Стригутъ дѣтей не прежде, какъ чрезъ годъ, при этомъ волосы дѣвочки кладутъ подъ вербу, а мальчика запираютъ въ конюру.

На седьмомъ году поютъ водкой, если заснетъ—будетъ тикаго права и долговѣченъ; и если не спать спокойно, то будетъ буаномъ.

Уроды.

Уроды родятся оттого, что мужъ съ женою согрѣшили въ торжественные праздники. Такъ, если беременная женщина мажетъ передъ праздникомъ нѣбу, то она замажетъ глаза своему ребенку и онъ родится слѣпцомъ; если мужъ рубить что нибудь въ праздникъ, то ребенокъ будетъ калѣкой. (Стебловъ, Каневского уѣзда).

Планетниками называются тѣ, которые родились, подъ какой-нибудь планетой. Кто изъ нихъ родится подъ хорошей планетой, тотъ будетъ хорошъ, т. е. будетъ заботиться о своей душѣ и людямъ, будетъ дѣлать добро. Кто родится подъ худой планетой, будетъ сноситься съ дьяволомъ и вредить людямъ. Всѣ *планетники* безъ исключенія могутъ, съ помощью дьявола, предугадывать будущее.

КОЛЫБЕЛЬНЫЯ ПѢСНИ.

12.

А.

1 Ой ну люлі, люлі...	5 Чимъ дітоєъ годувать:
2 Налинули гулі,	6 Чи кашою зъ молочкомъ,
3 Посіли на люлі,	7 Чи бубличкомъ да медкомъ,
4 Стали думать и гадать,	8 Чи солодкимъ яблучкомъ.
- (Борисполь, Переяс. у.).

В.

- 1 Б=1 А А-а, а-а..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Та сіли...
- 4 Ой ви, гулі, не гудіте,
5 Спить дитинка, не збудіте.
- (Дударі, Каневск. у.).

13.

А-а-а-а, люлі!..
Чужімъ дітямъ дулі,
А нашому валачі,
Щобъ спало въ день и въ ночи.

(Дударі, Кан. у., Галобы, Ковел. у., Радомишл. у., Ушиц. у., Сборники пѣсень
Метлинскаго и Максимовича).

14.

А.

1 Люлі, люлечки...	6 Да все въ радости;
2 Шовковій вервечки,	7 А якъ будешъ великій,
3 Колисочка новенька,	8 Будешъ въ золоті ходити,
4 Дитиночка маленька!	9 И нянѣчоєъ, и мамочоєъ
5 Спи да рости,	10 Будешъ жалувати.
- (Борисполь, Переяслав. у.).

В.

- 1 Б=1 А А-а, а-а..., 2 Б=2 А,
3 Малѣвани бильця,
4 Коликала мати чорнобривця.
5 Ой щобъ спало, не плакало,
- 6 А щобъ росло, не боліло,
7 На голову не марніло,
8 На голову, на все тіло.
- (Дударі, Каневск. у., Борисполь, Пер. у., Тальянка, Ум. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А,

- 3 Золоті вервечки,
- 4 Срібні колокольця,
- 5 Малівана колисочка,
- 6 Засни, мала дитиночка.

(Сбор. Укр. п'єс. Максим. ч. I, стр. 105).

15.

А.

1 Ходить сонъ по долині	6 Бодай спало—не плакало,
2 Въ червоненькій жупаниці	7 Бодай росло—не боділо,
3 Кличе мати до дитини;	8 Головоцька и все тіло—
4 — Ходи, соньку, въ колисоньку,	9 Отцю и матці на потіху,
5 Приспи мою дитиноньку.	10 Добримъ людамъ на службу.

(Голоби, Ковельск. у., Борисополь, Пер. у., Гайсин. и Ушиц. у.).

В.

- 1 Спи, дитя, въ колисочці,
- 2 Якъ угорює въ долиноньці.
- 3 В=6 А Щоби сь..., 4 В=7 А Щоби сь..., 5 В=8 А Ні головка, ні...,
- 6 Щоби личко не марніло
- 7 В=9 А Щоби сь росло..., 8 В=10 А... послугу.

(Ушиц. у.).

16.

А.

1 Ой ходить сонъ по улоньці,	8 И дитини колихати!"
2 Въ білесенькій кошулоньці;	9 —А въ насъ хата тепленькая,
3 Слоняється, тиняється,	10 И дитина маленькая;
4 Господоньки питається:	11 Ходи до насъ ночовати
5 „А де хата теплесенька,	12 И дитини колихати!
6 И дитина малесенька?	13 Ходи, соньку, въ колисочку,
7 Туда піду ночовати	14 Приспи нашу дитиночку.

(Сбор. укр. п'єс. Максим. ч. 1, стр. 101—102).

В.

- 1 Ходить сонъ коло віконъ,
- 2 А дрімота коло плота.

3 Питається сонъ дрімоти,

4 А де будемъ ночувати?

5 Б=5 А, 6 Б=6 А Та..., 7 Б=7 А Тамъ будемо..., 8 Б=8 А
Будемъ іі...

(Изъ рукоп. сб. Кулиша, Народ. вѣнор. пѣсни Метлинскаго, Галобы, Ковельск. у.).

17.

А.

1 Бити вицю, бити,—	11 Бити вицю, бити,
2 Не йде молотити,	12 Щобъ вчилась робити,
3 Лапками згортаєи,	13 Черевички шити
4 Хвостикомъ зметати.	14 Та не дороги:
5 Бити вицю по лапкахъ,	15 По три золотіі...
6 Най не сначе по лавкахъ.	16 А ні панъ купувавъ,
7 — Коте, коте, котку!	17 А ні шпъ торгувавъ,—
8 Зробивъ ти намъ шкодеу.	18 Тільки та пані,
9 „Дале-бігъ, то не я,	19 Що ходить въ жувані.
10 То-то виця моя“.	

(Изъ рук. сб. Диминскаго Уш. у., Краснополка, Гайс. у.).

В.

1 Б=1 А... кота,	2 Не хоче робити;
3 Б=5 А... кота..., 4 Б=6 А,	5 А мій кіть,
	6 Та взявъ ціпъ,
7 Б=2 А. Пішовъ...	
8 Намолотивъ гречки,	12 А вусами віє,
9 Коробочку й нецки,	13 А пискомъ зберає,
10 Лапками згортає,	14 А вухами вчиняє.
11 Хвостикомъ зметає,	

(Изъ рук. сбор. Диминскаго; Темногай, Кременец. у.).

В.

1 А-а, коточокъ!	5 Стала Галя кота битъ,
2 Укравъ у баби клубочокъ,	6 Не вчись, коте, красти,
3 Да понісь до Галі,	7 Да учися робити,
4 Положивъ на лаві,	
8 В=13 А, 9 В=14 А Да..., 10 В=15 А,	

11 Да не ціхъ шевцівъ
12 Переяславцівъ,
13 Да не сѣго ременю,
14 Привезено съ Кременю,

15 Не сії роботи,
16 Привезени чоботи;
17 Да не насъвіі,
18 Да черкаськіі.

(Сбор. укр. пѣс. Максимовича, стр. 104).

18.

Коте сірий,
Коте білий,
Коте волохатий,
Да ходи до хати
Дитиночки колахати;
Дамо тобі папи
Да у твої лапи;

Дамо тобі сала,
Щобъ дитина спала.
Будемъ бити по лапкахъ,
Щобъ не ходивъ по лавкахъ,
Щобъ не свидавъ кружечківъ,
Щобъ не зѣдавъ вершечківъ.

(Дударя, Ковельск. уѣз., сбор. Максимовича, Нар. вжнор. пѣсни Метлинскаго, Ушиц. у.).

19.

— Ой ти, коте сірий,
Вимети хату й сїни!
„Ой вимету, да не я.

„Хиба мое кошени
Лапкою загребе,
А хвостикомъ замете.

(Глуховск. у. изъ рук. сбор. Кулиша).

20.

А-а, а-а! котівъ два
Сірі-білі обидва...
А ти, котку сірий,

Вимети сїни;
А ти котку волохатий,
Та оббіжи кругомъ хати.

(Тальянка, Ум. у.).

21.

А, а, котино!
Засни, мала дитино!
Ой на kota воркота;
На дитину дрімота.

Ой на kota все лихо—
Ти, дитино, спи тихо!
Ой кіть буде воркотати,
Дитиночка буде спати.

• (Сбор. укр. пѣс. Максим. ч. 1, стр. 103, Краснополяка, Гайс. у.).

22.

Ходить котикъ
По дворку,

Ивбірае солуньку,
Все дитині въ головкѣ...
Ой ну люлі, люлі...

(Борисполь, Переяславск. у.).

23.

Ой ну, коте волохатий,
Да не ходи коло хати,
Да не збуди ти дитяти—
Дитиночка маленька,
Вона спати раденька.

Ой хочъ хоче, да не спить,
Треба її дубцемъ битъ,
А не дубцемъ—рунзкою,
Ремінною пужкою.
Ой ну люлі, люлі, люлі!

(Борисполь, Пер. у., Борзенс. у.; Сбор. Максимовича).

24.

А.

1 Ой ну люлі,
2 Коте нашъ!
3 Чи ти вмєшь
4 „Отче—нашъ?“
5 Отче нашъ,
6 Батько нашъ,

7 Курі кравъ,
8 У мїхъ клавъ;
9 А курі сокоцуть,
10 У мїхъ не хочуть...
11 А батька поймали,
12 За курі звязали.

(Борисполь, Пер. у.).

В.

1 Ой ти, коте,
2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

5 Ой я вмїю
6 Лучче дъ васъ:
7 Ой я въ школі

8 Родився,
9 Й Отче нашу
10 Навчився.

(Изь рук. сбор. Кулиша, Глух. у.).

25.

А.

1 А, а! вотку,
2 Не лїзь на колодку,
3 Бо забъешь головку,—
4 То буде боліти
5 Нічимъ завертїти.

6 Була въ мене наміточка,
7 И ту дїтки вбрали,
8 На ляльки побрали.
9 Куш, мати, шовку
10 Завернуть головку.

11 Шовкові вервечки,	14 Золоті бильця —
12 Колисочка швабська.—	15 Колишу я чорнобривця.
13 Дитиночка паньсьва;	

(Радомисл. у., Нар. вѣж.-р. пѣсни Метлинскаго).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, Да...	5 Б=5 А,
6 Одна була хустина	
7 В=7 А Дай...	
8 На кукли подрали,	
9 Букоць наробили,	
10 Бутовъ засадили.	

(Сбор. укр. Максим. Ч. I, стр. 103—104).

26.

А.

— Ой пойді-жъ ти, вицю,	8 Витягъ вицю за ухо,
2 Пойди-жъ ти по водицю,	9 Да полежывъ въ сухо;
3 Не впади въ криницю,	10 „Лемі-жъ, мидротута,
4 Пошла виця по водицю,	11 А я знайду прута!“
5 Да й упала у криницю.	12 Ище прута не знайшовъ,
6 Пішовъ котикъ рятовати,	13 А вже виці не найшовъ.
7 Уже-жъ виці не видати;	14 Ой ну, люлі, люлі.

(Борисповъ, Пер. у.).

В.

1 Б=4 А, 2 Б=5 А, 3 Б=6 А,	
4 За ушиці витягати.	
5 Витягъ вицю;	
6 Сядь, вицю, прочутись.	

(Изъ рук. сб. Кулиша; Борзенск. у.).

27.

Ой котъ—воркотъ,	Мишка буде грати,
Да на віконечко скокъ,	Котикъ воркотати;
А зъ віконци въ хижку,	Дитя буде спати
Поймавъ котикъ мишку,	И щастячко мати!
Кинувъ у коліску;	

(Сбор. укр. пѣсн. Максим. Ч. I, стр. 103).

28.

Пушла кішка по воду,	Поїдемо до села;
Втопилася у броду;	Будь ти, кішко, здорова:
А кіт пушовъ ратовати,	Поїдемо по дрова.
Кішку за хвістъ витягати;	Сиди, кішко, на барана,
Витягъ її за хвостецъ	Поїдемо ажъ до пана.
Та ударивъ объ стовпець.	А въ барана крути роги,
„Будь ти, кішко, весела:	А въ Ивася біли ноги.

(Галоби, Ковел. у.).

29.

А-а, а-а, котино,	Насичочка шовкова,
Зь сіреними очима,	Подушечка пухова,
Колисочка даньська,	Колисочка нова,
Дитиночка паньська;	Дитиночка мала.

(Темногайці, Кременец. у.; Тальянка, Ум. у.).

30.

Кішка вить на торжокъ,	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Купить собі кожухокъ.	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Треба съ кота взяти	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Два дитинки діти,	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Щобъ не вилетіть зъ нею!	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Діти, діти, діти,	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Побью котка и полаю,	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Щобъ не хатакъ не ходивъ,	Щобъ не вилетіть зъ нею!
Малихъ дітокъ не будивъ,	Щобъ не вилетіть зъ нею!

(Думаї, Кан. у., Нар. юж.-р. пісни Меглинського).

32.

Коточокъ, коточокъ,
 Зливавъ сабини, медоноку,
 — Сама баба зливала,
 И на kota сказала!

(Рахомис. у.).

33.

Котино, котино!
Поїдемо по сіно.
Ти будешь сіно власти,
А я буду воли пастя.

(Радомис. у.).

34.

А, а, коточокъ!
Заховався въ нуточокъ,
Поймавъ собі мишву
Да зъївъ у затишку.

(Сбор. укр. піс. Максим. Ч. I, стр. 106).

35.

А.

1 Ой ти, коте, коточокъ!	13 А третюю щасливую—
2 Не ходи рано въ садочокъ,	14 Ой щобъ спало—щастя мало,
3 Не полохай дівочокъ,	15 Ой щобъ росло—не боліло,
4 Нехай зовьють віночокъ	16 На серденько не кволіло.
5 Изъ рутононьки, изъ м'ятоньки,	17 Соньки-дрімки въ колисоньки,
6 Зъ хрещатого барвіночку,	18 Добрий розумъ въ головоньки,
7 Зъ запашного василечку.	19 А росточки у кісточки,
8 Ой спи, дитя, до обіда,	20 Здоров'ячко у сердечко,
9 Покиль мати зъ міста прийде	21 А въ роточокъ говорушки,
10 Да принесе три квіточки:	22 А въ ниженьки ходусеньки,
11 Ой первую зросливаю,	23 А въ рученьки—ладусеньки.
12 А другую сонливаю,	

(Народ. пѣснор. піс. Мелішис., стр. 1—2).

В.

- 1 Ой спи, дитя, безъ словиття,
2 В=9 А... съ поля..., 3 В=10 А.
4 Одна буде дремливая,
5 Друга буде сонливая,
6 А третя щасливая,
7 В=14 А, 8 В=15 А Да..., 9 В=16 А... серденько не скорбію!

10 Б=19 А Ой..., 11 Б=20 А... на..., 12 Б=18 А Разумъ добрий...,
13 Б=17 А... у воченьки!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 95).

36.

По-надъ моремъ—дунаемъ
Вітеръ яворъ хитас;
Мати сина питає:
„Ой сину мій, Иване,
Дитя мое кохане!
А чи тебе оженить,
Чи у військо урядить?...
Якъ я тебе воликала —
Усю ніченьку не спала;
Якъ я тебе зростила —
Сама себе звеселила;
Якъ я тебе ожению—
Всю родину звеселю;
Якъ я тебе въ військо ддамъ —
Собі жалю я завдамъ!“
— Мати-жъ моя рідная,
Порадонько вірна!
Исправъ мені три труби,
Дай усі три мідяня,
А четвертую трубу
Исправъ мені золоту!

У одну трубу заграю,
Якъ коника сідлаю;
А въ другу заграю—
На коника сідлаю;
А въ третю заграю—
Съ твого двора зїздаю;
А въ четверту затрублю,
Середъ війська стоячи
И шабельку держачи,
Щобъ зачула матуся,
До утрени идучи,
Якъ голубка гудучи!“
„Ой сину жъ мій Иване,
Дитя мое кохане!
Ой колибъ-же я зозуля,
Я-бъ до тебе полинула!“
— Якъ би, мати, я сокілъ,
Я бъ до тебе прилетівъ!
„Рости жъ, синку, въ забаву,
Козачеству на славу,
Вороженькамъ въ розправу!“

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 96—97).

37.

Ой ходила журавочка
Да по комншу,
А я свою дитиночку
Да заколишу.
Ой ну, люлі, люлі!...

Ой ходила журавочка
Да на той пожаръ,
Да попекала біли нуйжки,
Стало мені жаль.
Ой ну люлі, люлі!...

(Борисполь, Пер. у.).

38.

Ой бувъ собі коточокъ,
Укравъ собі клубочокъ,

Та сховався въ куточокъ,
Щобъ люде не знали,
Бота не лаяли.

(Народ. ожнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 2).

39.

Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявъ татаринъ
Стидкий, брідкий, поганый;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,
Стидкий, брідкий, поганый!
Поведи мене до батенька въ двіръ,
Батько викупить мене!
Да повівъ еі до батенька;
Батько каже: „не моя!“
— Ой лхая година моя!
Одцуралась родина моя!
Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявся татаринъ
Стидкий, брідкий, поганый;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,

Стидкий, брідкий, поганый!
Поведи мене до свекра у двіръ,
Свекоръ викупить мене!
Повівъ еі до свекорка;
Свекоръ каже: „не моя!“
— Ой лхая-жъ година моя!
Одцуралась родина моя!
Ой у полі лобода,
Тамъ ходила удова,
Зъ маленькою дитиною.
Де ся взявся татаринъ
Стидкий, брідкий, поганый;
Хоче вдову зарубати,
Собі дитину забрати.
— Не рубай мене, татаринъ,
Стидкий, брідкий, поганый!
Поведи мене до милого въ двіръ,
Милий викупить мене!
Повівъ еі до милого;
Милий сказавъ: „се-жъ моя!“
— Ой добра-жъ годинонька,
Не цуралась родинонька!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 97—99).

40.

А у степу надъ річкою
Стрічається синъ зъ матірью,
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Стрічається синъ зъ матерью.
— Не йди, не йди ти до мене,
Бо у мене гости будуть,
Ой ну, люлю, люлю, люлю!
Бо у мене гости будуть.

Будуть гости богаті
И сусіди пріятні,
Ой ну люлю, люлю, люлю!
Ще й сусіди пріятні;
А ти, ньєко, у свитинці—
Стидно буде моїй жуинці,
Ой ну люлю, люлю, люлю!
Стидно буде моїй жуинці.
(Борисполь, Пер. у.).

41.

Мати сина колихала,
Дня и ночі не доспала,
Да думала: „добрий буде,
Що вінъ мене не забуде“.
А-жъ вінъ самий п'яниченька
Й великая ледащиченька:
Де медъ чує, тамъ ночує;
Де горілку, то тамъ днує;
Въ корчму йде—вирукує,
До дому йде—банкетъ веде;
Свою неньку знаважав,
Зъ двора сїявиланяв.
„Да йди, нене, прощай одь мене!
Будуть мене, гости у мене,
То й не треба тебе у мене!
Будуть думи, побратими,
И близькіі сусідоньки;
Будуть куми у жупанахъ,
Побратими у луданахъ,
Сусідоньки въ вармазні;
А ти, мати, въ сірочині!“
Пшла мати, тиливчись,
По-підъ цинню валаючись.
Пшла мати, да плачучи,

Свого сина прогнанаючи:
Щобъ ти, сину, щастя не мавъ,
Ще ти мечаги двора прогнавъ!
Де хаточка тепленькая
И дитина маленькая,
Щіду туда почувати
И дитини колихати!
Ой пішовъ синъ блуваючи,
Матусеньки шуваючи:
„Ой, дякая годивонья!
Оддуралась родивонья!
Оддурались мене думи,
Мої куми, побратими,
И близькіі сусідоньки!
Да йди, нене, прощай одь мене!
Буду тебе повожати,
Буду тобі постіль слати,
Буду тебе укривати!
Чи м'якая постіль моя,
Чи м'якою пославъ тобі?
— Ой, м'якая постіль твоя!
И м'якою жь ти пославъ мене,
И легенько одівъ мене.

(Сбор. укр. півс. Максим. Ч. I, стр. 99—101).

42.

- 1 Ой порвалася вурвеченька новаа,
- 2 Забилася дитиночка малаа.
- 3 Не жаль мені вурвечейки новоі,
- 4 А жаль мені дитиночки жалоі.
- 5 Я вурвечку въ місті за грішъ, за два куплю,
- 6 А дитини за рікъ, за два не згодую;
- 7 Якъ вурвечка порветься, то другаа буде,
- 8 Якъ дитина заб'ється—жаль матері буде.

(Галоби, Ковельск. у.).

В.

1 Б=1 А Урвалась вервечка..., 2 В=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А,
5 А вервечку въ краму купували,
6 А дитину відъ сердца відривали.

(Краснополя, Гайс. у.).

43.

Керезъ тебе, моя ненько,
Скаравъ мене Бунгъ за тебе.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!..
Да вдаривъ грунѣмъ,
Да на мунѣ дунѣмъ.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!...

Да вбивъ жуѣнку,
Щей дитинку.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!..
Да вбивъ кума богатого
И сусіда пріятного.
Ой ну люлю, люлю, люлю,
Люлю, люлю, люлю!...

(Борисполь, Пер. у.).

44.

Ой ну люлю, люлю, люлю!..
Шо нуѣками дитя качать,
А ручками куѣль прасты,

А очима гуси прасты.
Ой ну люлю, люлю, люлю,..
Бая, бая, мое миле...

(Борисполь, Пер. у.).

45.

А, а, гойда!
Чужа мати пойда,
А наша пані,
Ходить у жупані!

(Сбор. укр. пѣс. Максим. Ч. I, стр. 105).

46.

А куликъ намне,
А чаечка намиче,
А сорока нап्राде,
А вочубей витче,

А білі лебеді
Та й убілють на воді,
А білі шукашечки
Да й помиють рубашечки.

(Народ. ожвор. пѣс. Металнск. стр. 4).

47 *).

Триситесь, рубци!
Дивітєся хлопці:
Якъ сука робить,
Такъ вона й ходить!

(Сбор. укр. пѣс. Максим., ч. I, стр. 106).

48.

Чуки, чуки, до мачухи!
А въ мачухи млинці печуть,
И маслицемъ помазують,
Хлопцямъ дулю показують.

(Сбор. укр. пѣс. Максим., ч. I, стр. 106).

49 **).

Гой да—да, гой да—да!...
Ліпше пиво, якъ вода.

(Изъ рук. сб. Дивинскаго, Ушицк. у.).

50.

Гойда! гойдаша!..
Де кобила,
Тамъ лошя,

Таке, якъ ти,
Порося.
Скачи до їх!

(Дудари, Кан. у.).

51.

Ходила квочка
Коло колочка,
Водила дітви
Однолітки.

(Дудари, Кан. у.).

*) Слѣдуюція пѣсни за №№ 47 и 48 припѣвають, тѣша дѣтей на рукахъ, подкидывая вверхъ.

**) Пѣсни за №№ 45—51, поются въ то время, когда маленькихъ дѣтей качаютъ, посадивъ въ колыбели.

Дѣтскія игры и пѣсни.

Л а д и и.

Маленькое дитя берутъ за руки и заставляютъ его хлопать въ ладошки. При этомъ приговариваютъ:

52.

А.

- 1 Ладки, ладки!..
- 2 Побилися бабки;
- 3 А за що? За кісиль,
- 4 Що наїгся Василь...
- 5 Шуги, шуги, шуги!..

Произнеся послѣднюю строку, машутъ руками ребенка.

(Оленовка, Борзенск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
- 3 А за кого, за кого?
- 4 За N (имя дитяти) малого.

(Рудьковка, Козелецк. у.).

Приучая дитя ходить, ставятъ его на ноги, отходятъ отъ него и, протягивая къ нему руки, говорятъ, шевеля пальцами:

53.

Диби, диби!..	А дідь по опеньки
Ишла баба по гриби,	Въ неділю раненько.

(Дудари, Кан. у.).

Л а с о ч н а!

Нянька, взявъ за руку дитя, гладить его ладонь, приговаривая:

54.

„Ласочка, ласочка, де ти була?“
— У Бога служила.

„Що заслужила?“
— Кусокъ сала.

„Де поклала?“
— Підъ столомъ.
„Хто вєравъ?“

— Оришка мєлє хвостомъ,
Якъ мишка!..

Произнося послѣднія слова, нянька щєкочєть ладонь дитяти, отъ чего оно смѣется.

(Полонное, Новградвол. у.).

Сорока.

Маленькое дитя которое, впрочемъ, начинаетъ уже говорить, берутъ за пальцы, вытягиваютъ сначала руку, а потомъ дѣлаютъ видъ, будто ищутъ на ладонь нѣсколько разъ, дотрогиваются указательнымъ пальцемъ до того мѣста, куда наплевали, и говорятъ:

55.

А.

1 Сорока, ворона	8 Дровъ не носивъ,
2 На припичку сидѣла,	9 Діжі не мисивъ,
3 Діткамъ кашку варила.	10 Хати не топивъ,
4 — Цѣму дамъ, цѣму дамъ,	11 Дітокъ гулять не водивъ!..
5 Цѣму дамъ и цѣму дамъ;	12 Шугай-гай на бабину хату
6 А цѣму не дамъ,	13 Перогівъ исти!..
7 Бо, цей буцманъ	

(Дударь, Кан. у.).

В.

- 1 Б=1+3 А,
2 На порозісту била,
3 Тому дала, тому дала,
4 Тому шийку урвала.
5 И полетіла;
6 Шуга, шуга!

(Гру і забаву Golcblowskiego, стр. 8).

Послѣ первыхъ трехъ строкъ поочередно пригибаютъ пальцы дитяти къ ладони, начиная съ большого. Произнося шестую строку, указываютъ на мезинецъ и не пригибаютъ его; потомъ берутъ ребенка за руки около кистей и машутъ ими на подобіе того, какъ машетъ птица крыльями во время полета. Такая же дѣтская забава описана у Терещенка (Быть рус. народа, ч. III, стр. 5), съ тою только разницею, что ребенка, въ концѣ произнесенныхъ словъ, ще-

кочуть и возбуждаютъ въ немъ смѣхъ, послѣ котораго заставляютъ ребенка произносить тоже самое и за каждыиъ удачныиъ повтореніемъ клячуть его.

„Печу, печу хлѣбчикъ“.

Беруть ребенка за голову руками и, отклоняя голову отъ руки къ рукѣ, говорятъ:

56.

Печу, печу хлѣбчикъ,
Меншому—меншии...

Старшому—бѣльшии,
Шусть у пѣчь, шусть у пѣчь!..

Произнося эти послѣднія слова, берутъ ребенка на руки и подбрасываютъ, какъ будто въ самомъ дѣлѣ бросаютъ въ печь.

(Дударя, Кан. у.).

„Зайчику, зайчику“.

Беруть ребенка руками за голову и перебрасываютъ еѣ то въ ту, то въ другую сторону. При этомъ говорятъ слѣдующіе стихи:

57.

А.

1 „Зайчику, зайчику,
2 Де ти бувавъ?“
3 — У млинѣ, у млинѣ.
4 „Що ти чувавъ?“
5 — Тамъ були кравчики,
6 Перебили пальчики —

7 Ледві я втікъ
8 Черезъ попівъ тікѣ,
9 Та черезъ колоду,
10 Та хвостикомъ у воду
11 Шубовсть!

(Дударя, Кан. у.).

В.

1 В=1 А... братіку, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... видавъ?
5 Сімъ мехуивъ оріхівъ:
6 Чомъ ти не вравъ?
7 В=5 А, 8 В=6 А, 9 В=7 А, 10 В=8 А... бабинъ..., 11 В 9=А,
12 В=10 А...,
13 Блюхъ!

(Борисполь, Пер. у.).

58.

Во время дождя, дѣти выбѣгаютъ на дождь, бѣгаютъ и припѣваютъ:

А.

1 Не йди, не йди дощику,	5 Дубъ повалився,
2 Дамъ тобі борщику	6 Горщикъ розбився,
3 У глинянимъ горщику,	7 Дощикъ полився.
4 Поставлю на дуба.	

(Изъ рук. сб. Кулиша, Николаевъ, Борз. у.).

Б.

1 В=1 А Иди, иди..., 2 В=А 2 Звару...

- 3 Чи на дощъ, чи на сонечко,
- 4 Одчени, Боже, оконечко.
- 5 Дай, Боже, дощикъ
- 6 Цебромъ, відромъ, дойницею.

(Изъ рук. сборн. Кулиша, Мановъ, Глух. у.).

В.

1 Не йди дощику!
2 В=2 А, 3 В=4 А... на дубоньці.

- 4 Прилетить три голубоньці,
- 5 Та возьмутъ ты на ерилонька,
- 6 Занесутъ ты въ чужионьку.

(Zeg. P. m. f. I, стр. 47).

Когда пасмурно на дворѣ, а дѣтямъ хочется поиграть на солнышкѣ, они выбѣгаютъ на дворъ и кричатъ:

59.

Сонечко, сонечко!
Одчини, Боже, оконечко,
Я тобі дамъ колочокъ и гвоздочокъ
И три вуколочки.

(Изъ рук. сборн. Кулиша, Мотроновка, Борз. у.).

60.

Разрывая муравейникъ, дѣти, при видѣ суетни муравьевъ, какъ бы вспо-
миная суету въ салѣ въ ожиданіи татарскаго набѣга, приговариваютъ: „Ко-
машки, комашки, ховайте подушки, татаре йдутъ, й васъ поберуть“.

(Роменск. у.).

61.

Дѣти дразнятъ другъ друга.

А. И в а н а.

Иванъ-балабанъ
На капусті сидівъ,
Усі черви поївъ.

(Дударя, Каневск. у.).

Б. Г р и ц ь к а.

Грицько-пицько
По болоту летавъ,
Жабенята хватавъ;
Жабеня пищить,
Вінъ у ротъ тащить!

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Мотроновка, Борз. у.).

Грицькь-буцькь, зозулечка,
Задравъ хвостикъ, мовъ курочка.

(Нѣжинск. у.).

В. С а в е у.

Савка-булавка	Да въ борщъ умочивъ,
Покотивъ булку;	Положивъ на столі:
Да вбивъ бурку	— Дивітеса москалі!
Волочивъ, волочивъ,	

(Изъ рук. сбор. Кулиша, Мотроновка, Борз. у.).

Г. Х в е д ь к у.

Іла баба редьку,
Да ви... Хведьку.

(Нѣжинск. у.).

62.

Мальчики, поступивъ въ школу, сейчасъ же выучиваютъ отъ своихъ товарищей слѣдующіе стихи и съ величайшимъ удовольствіемъ ихъ декламируютъ:

А. Азъ, буки, глагола,
Веде чортъ Василя,
И дубинку несе,
За чупринку трясе.

(Изъ рук. Кулиша, Черн. у.).

Б. Азъ буви, буряви
Печеная кваша.
Збірайтеся до купи,
Вся братія наша.

(Дударь, Кан. у.).

63.

„Кума, кума,
Де ти була?“
— На базарі.
„Що купила?“
— Гуску.

„А я собі—гусака
За цілого пятака.“
— А я собі гуску
За цілу полушку.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

64.

„А де твій кумъ?“—На Дону.
„А твій де?“—Потонувъ.
„Нумъ плакати!“—Нумъ,
„Нумъ, нумъ, нумъ, нумъ!“

Такъ изображаютъ вважающихъ лягушекъ.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

65.

Гайку, гайку!
Дай гриба й бабку,
Сироїжку зъ добру діжку,
Брасноголовця зъ доброго молодця.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

66.

Чижиць-брижиць, де ти бувъ?
— На болоті баньки дувъ.
Випивъ одну, випивъ дві —
Закрутилось въ голові.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

67.

Одинъ, два бьютъ вола,
Три, чотирі—пречипили,
П'ять, шесть—бьютъ шерсть;
Семъ, восімъ—сіно косять...
Дев'ять, десять деньги вісять.

(Ромен. у.).

„Кони“.

Мальчики лѣтъ четырехъ или пяти начинаютъ играть „у коней“. У малорусскихъ мальчиковъ такъ рано пробуждается страсть къ этой игрѣ, что едва они начинаютъ бѣгать, какъ уже вы увидите въ рукахъ каждаго мальчика кнутикъ собственнаго издѣлія, съ которымъ онъ бѣгаетъ по улицѣ и хлопаётъ по землѣ, воображая, что подъ нимъ лошадь и онъ ее погоняетъ.

Зимой, когда дѣтямъ не позволяютъ бѣгать по улицѣ, они нарѣзываютъ изъ хвороста палочекъ, которыя представляютъ собою лошадей и жеребятъ. Потомъ, забравшись въ уголь на печку, цѣлые дни проводятъ забавляясь этими мнимыми лошадеями, ставятъ ихъ всёхъ вряду возлѣ жолоба и какъ будто даютъ имъ овса; или ведутъ ихъ къ водою въ другой уголь печки или привязываютъ къ концу ниточку, воображая при этомъ, что они зануздали настоящую лошадь и ведутъ ее „въ степь на машу“ на середину печки, гдѣ связываютъ лошадямъ переднія ноги, чтобы они не уходили съ пастбища; или опять ихъ ведутъ въ конюшню, привязываютъ имъ на спинѣ тряпки, которыя называютъ сѣдлами, и, обнявъ коня двумя пальцами, какъ наѣздивикъ ногами, ѣдутъ въ третій уголь печки — „въ мѣстечко, на базаръ, купувать для своїхъ коней збрую“ — однимъ словомъ въ этой игрѣ воображеніе мальчика не знаетъ предѣла.

Натѣшившись на печкѣ верховой ѣздой, мальчикъ, незамѣтно отъ родителей или старшихъ членовъ семьи, забираетъ на печку ножъ, туда-же приноситъ корки изъ тывы и кусокъ лубка, изъ которыхъ готовится возъ для любимыхъ лошадей. На возъ накладываютъ сѣна и везутъ посредствомъ тѣхъ же лошадей въ конюшню и складываютъ на зиму для нихъ; насыпаютъ въ маленькіе мѣшечки зерна и везутъ въ мельницу; перевозятъ бревна на постройку теплой конюшни для лошадей и пр. Болѣе взрослые мальчики лѣтомъ вырѣзываютъ длинные прутья, къ концу которыхъ прикрѣпляютъ шнуры — это уздечки — садятся на нихъ верхомъ, бѣгутъ галопомъ по улицѣ, стараясь какъ можно больше поднимать пыли собственными ногами — „басувать“. При этомъ въ шнуры заматываютъ обѣ руки, натягиваютъ такъ, что даже прутья сгибаются, а сами бѣгутъ сколько хватитъ силъ, приговаривая: „Тпру, тпру! Отъ поносить, проклятый, никакъ не вдержитъ, ажъ руки зомлили уже, а вінъ басует!“ Потомъ встрѣтившись на улицѣ съ другимъ, такимъ же сѣдокомъ, подѣзжаетъ къ нему, соротивъ собственную голову на бокъ, прыгая и стараясь по возможности больше поднять ногами пыли:

„Здоровъ, брате!“

— Здоровъ.

„Куда ти идешь?“

— Иду на ярмарокъ коня продавать. Купи, добрый кинь. Баский такой, що до води довести не можна!

И при этомъ гребетъ ногою землю и дергаетъ палочку за поводъ.

„Мій луччий, не хочю. Мій плохенький“.

— Эге, луччий! А давай навипередки, хто кого пережене. И бѣгутъ, востоянно хлопаѣ назадь катуами.

Потомъ стануть, мѣняють своихъ лошадей съ придачей или голова на голову. Если понадобятся деньги для придачи, но сейчасъ-же вынимаются изъ кармана нарочно для этой цѣли приготовленные черепки, замѣняющіе собою деньги. Иногда мальчибамъ родители поручаютъ надзоръ за маленькими дѣтьми, которыя умѣютъ уже сидѣть. Въ такомъ случаѣ старшія дѣти выносятъ меньшихъ на улицу и забавляютъ до тѣхъ поръ, пока не увидятъ другихъ мальчиковъ, играющихъ „у коней“. Замѣтивъ-же бѣгущую четверку, запряженную въ маленькую двуколку, на оси которой прикрѣпленъ ободокъ изъ стараго рѣшета, сейчасъ-же пристають къ ней и забываютъ обо всемъ. Хорошо, если кто либо изъ товарищей предложитъ „посадить дитину на возокъ, за пана“, а самому запречься на пристяжку. Въ противномъ случаѣ мальчикъ увлечется игрою такъ, что оставляетъ ребенка на улицѣ, а самъ какъ необходимый членъ четверки, убѣгаетъ богъ знаетъ куда. Бываетъ очень часто и такъ, что посаженный въ повозку ребенокъ вылетаетъ изъ нея, когда мальчики, увлеченные игрою, начнутъ таскать повозку съ горы, ребенокъ остается на дорогѣ, разбивъ себѣ носъ, и мальчикъ-нянька не обращаетъ на него ни малѣйшаго вниманія, а бѣжитъ за своими лошадьми, чтобы огѣ, гдѣ-либо оси не отломали. Вотъ до какой степени малорусскіе мальчики увлекаются этой игрою.

Игра эта описана и Терещенка. Быть Рус. Нар. Ч. IV, стр. 8 и 9.

П и ж ь.

Мальчики, собравшись играть въ *пжъ*, выбираютъ изъ среды себя *водира*. *Водиръ* долженъ обдѣлать палочку около полуаршина длиною, и на этой палочкѣ сдѣлать по пяти значковъ для каждаго изъ игроковъ. Когда палочка готова, всѣ мальчики, кромѣ *водира*, падаютъ лицомъ къ землѣ. *Водиръ*, осмотрѣвши потихоньбу всѣхъ мальчиковъ, не смотритъ ли который

изъ нихъ, бросаетъ палочку далеко въ сторону, говоря „пижь“. Мальчики, услыхавъ „пижь“, встаютъ и идутъ искать палочку: кто отыщеть, тотъ дѣлается *водиремъ*, а *водирь* идетъ на мѣсто отыскавшаго палочку.

(Новгородол. у.).

Б л о х а.

Въ эту игру играютъ пятеро. Становятся такимъ образомъ:

1	2
3	4
5	

Мальчикъ № 3, ловить мальчика № 2, № 5 ловить № 1, № 4 ловить № 3. Кто изъ нихъ кого поймаетъ, тотъ становится на мѣсто пойманнаго.

(Вас. у.)

Б о б е р ь.

Въ *боберь* играютъ только одни мальчики; играющіе выбираютъ изъ среды себя двухъ мальчиковъ: *стрѣльца* и *бобра*, а всѣ прочіе остаются *хортами*. Когда *стрѣлецъ* и *боберь* избраны, всѣ мальчики, называемые *хортами*, наклоняются лицомъ къ землѣ и закрываютъ глаза. *Стрѣлецъ* накрываетъ ихъ еще одеждою, для того, чтобы *хорти* не могли видѣть, гдѣ прячется *боберь*. Когда *боберь* уже спрячется, *стрѣлецъ* говоритъ: „Бобре, бобре! захвайся добре, бо я хортивъ маю, по полі пускаю. А якъ хорти васъ спіймають, я шкури поздираю, шубы полатаю. „Гейма!“ Услыхавъ это слово, *хорти* разбѣгаются въ разныя стороны искать *бобра*; отыскавшій дѣлается *бобромъ*, а *бобрь*—*хортомъ*.

(Новгородол. у.).

Ж у р а в л ь.

Мальчики цѣпляются одинъ за другого и образуютъ вереницу, имѣющую форму ключа, (такой вереницей летать обыкновенно журавли) и съ крикомъ бѣгаютъ вокругъ церкви.

(Ушицк. у.).

Д е р ь - д е р ь.

Мальчики вбиваютъ колъ на дворѣ, двухъ изъ играющихъ привязываютъ за правую ногу къ колу, такъ чтобы они могли быть шаговъ на тридцать отъ кола и могли бы бѣгать вокругъ; одному даютъ трещетку, а другому жгутъ; обомъ завязываютъ глаза. Первый трещитъ и старается убѣжать отъ жгута; второй, слыша звукъ трещотки, старается ударить первого.

(Обич. и Пов. Мал. Марквнчъ, стр. 76).

Шапошняки или шапошни.

Въ эту игру обыкновенно играютъ мальчики-пастухи, когда выгоняютъ на поле овецъ, телятъ и скотъ.

Всѣ играющіе имѣютъ въ рукахъ *шкабалки*, то-есть, палки длиною не болѣе аршина, и становятся въ рядъ. Потомъ по данному знаку всѣ бросаютъ свои *шкабалки* такимъ образомъ, чтобы онѣ, ударившись однимъ концомъ объ землю, подскакивали вверхъ, въ воздухѣ дѣлали оборотъ, потомъ опять ударялись другимъ концомъ объ землю и кубыркою двигались впередъ. Чья *шкабалка* ближе всѣхъ упадетъ, тотъ долженъ бросать свою шапку. Въ шапку эту попадаютъ всѣ играющіе, бросая уже *шкабалки* своимъ обыкновеннымъ образомъ. При этомъ соблюдается очередь и начинается тотъ, чья *шкабалка* остановилась дальше всѣхъ.

Если при этомъ въ шапку никто не попадетъ, то опять *шкабаютъ*. а если попадетъ хотя одинъ изъ играющихъ, то одна и таже шапка бросается до тѣхъ поръ, пока всѣ не сдѣлаютъ промаха.

(Канев. уѣз.).

В ъ н е б а .

Въ *неба* играютъ вдвоемъ преимущественно мальчики-пастухи.

Вырѣзываютъ сначала небольшой прутикъ, на которомъ-бы было много сучьевъ и забиваютъ его въ землю болѣе толстой стороною; потомъ каждый изъ играющихъ дѣлаетъ для себя *клочку*. Одинъ игрокъ на своей *клочку* обрѣзываетъ кору, чтобы она отличалась отъ *клочки* другого игрока.

Когда все это приготовлено, одинъ изъ играющихъ беретъ по большей части, *колодача* (т. е. нескладывающійся ножъ) за конецъ лезвія и бросаетъ го такъ, чтобы онъ, сдѣлавъ въ воздухѣ оборотъ, попалъ концомъ въ начертанный на землѣ кругъ. Попавшій ножомъ въ кружокъ, вѣшаетъ свою ключку на самый нижній сучекъ. Затѣмъ бросаетъ ножъ другой игрокъ; если попадетъ въ кружокъ, то онъ свою ключку вѣшаетъ на слѣдующій сучекъ, уже выше перваго. А если не попадетъ или-же хотя и попадетъ въ кругъ, но ножъ не воткнулся въ землю, тогда его ключка остается на мѣстѣ, а ножъ бросаетъ другой игрокъ.

Чья ключка достигнетъ самого верхняго сучка, тотъ выигралъ.

Передъ началомъ игры бросаютъ жребій на палкѣ, кому первому начинать.

(Канев. у.).

С п у с к а л к а.

Зимой, когда дорога уѣжена, мальчики выходятъ на гору, взявъ съ собою небольшія саночки, и „спускаются“ съ горы, т. е. съѣзжаютъ, сидя на саночкахъ и управляя попеременно то правою, то лѣвою ногами, чтобы саночки ѣзжали съ горы прямо и не заѣхали въ сугробъ или-же въ ровъ.

За неизвѣнїемъ саночекъ, спускаются на куляхъ соломы, „кїзязкахъ“, „лубкахъ“, особеннымъ образомъ приготовленныхъ.

(Канев. у.).

К о в з а л к а.

Зимой на льду мальчики прочищаютъ сапогами снѣгъ и, разогнавшись на снѣгу, останавливаются сразу на скользкой поверхности льда, по которой, вслѣдствїе инерціи, движутся впередъ.

На ковзалку выходятъ очень часто взрослые парни и дѣвушки.

(Канев. у.).

К р у т і л к а.

Зимой на льду пруда или рѣки прорубиваютъ дыру, въ которую вставляютъ нетолстый столбъ и поливаютъ его вокругъ водою, чтобы онъ хорошо обмерзъ, потомъ, вокругъ этого столба набрасываютъ соломы и тоже польютъ ее раза два водою, чтобы она примерзла ко льду, составивъ шероховатую поверхность, которая-бы давала возможность свободно ходить вокругъ столба. Когда это сдѣлано, на столбъ надѣваютъ колесо, къ спицѣ его привязываютъ длинный шестъ, къ концу шеста прикрѣпляютъ саночки, на саночки садятся. Остальная компанія беретъ шесты, закладываетъ ихъ между спицъ колеса и приводитъ колесо, а вмѣстѣ съ тѣмъ и саночки, во вращательное движеніе.

На саночки садятся по очереди.

На *крутилку* очень часто выходятъ взрослые дѣвушки и парни.

(Канев. у.).

Б и т о к ъ.

Дѣлается на землѣ небольшой кругъ, въ которомъ одинъ изъ игроковъ накладываетъ маленькую пирамидку орѣховъ. Другой игрокъ, на условленномъ разстояніи, стоитъ и бросаетъ свой большой, по возможности тяжелый орѣхъ —

битокъ, такимъ образомъ, чтобы орѣхи, составляющіе пирамиду, отъ удара вылетѣли за черту круга—*за кородъ*.

Орѣхи, вылетѣвшіе за черту круга, составляютъ выигрышъ бросающаго; а противникъ его долженъ пополнить пирамиду. Если же бросающій сдѣлаетъ промахъ, то тогда онъ долженъ ставить свои орѣхи въ пирамиду.

(Канев. у.).

К о т ю ч и а.

Въ *котючки* обыкновенно играютъ на первый и второй день пасхи.

Два мальчика, имѣющіе крашанки или писанки, и желающіе играть въ *котючки*, поступаютъ такимъ образомъ: выбираютъ мѣсто ровное, гладкое и проводятъ черту. Отъ этой черты откладываютъ шесть футовъ. „шість нѣгъ“ На томъ мѣстѣ, гдѣ оканчивается шестая нога проводится другая черта. На одной изъ этихъ чертъ одинъ мальчикъ ставитъ яйцо, а другой мальчикъ пускаетъ отъ другой черты свое яйцо *покотомъ* такъ, чтобы оно попало въ стоящее яйцо. Если катившій попадетъ, то онъ забираетъ себѣ оба яйца, а если сдѣлалъ промахъ, то оба яйца поступаютъ въ пользу ставившаго.

(Канев. у.).

Н а в б и т н и.

Навбитки играютъ мальчики только первые три дня свѣтлаго праздника и на *проводы*.

Мальчикъ, у котораго есть крашенныя яйца, подходитъ къ другому и говоритъ.

„А давай, братъ, навбитки!“

— Давай! Держи крашанку, а буду бить.

„Ну бий, якъ тобі держать, носкомъ, чи гузкою?“

Условившись, которой стороною подставлять яйцо, одинъ держитъ его, а другой такой-же стороною бьетъ. Разбитое съ обѣихъ сторонъ яйцо поступаетъ въ пользу разбившаго. Если при этомъ случится такъ, что одно яйцо разобьется съ одной, а другое съ другой, то играющіе квыты.

(Канев. у.).

Игры въ мячъ.

К а ш а.

Собирается нѣсколько мальчиковъ; одинъ говоритъ: „туть, туть, дити каша!“

И при этих словах ударяет мячом объ землю. Всѣ ловятъ на лету мячъ; кто поймаетъ, тотъ садится на спину—*на коня*—тому, который бросился ловить и не поймалъ. Сѣвъ своему товарищу на спину, всадникъ бросаетъ уже мячъ оттуда. Кто поймаетъ, тотъ садится тому же игроку, а если „каша разсыплется“, т. е. если мячъ упадетъ на землю, не будучи никѣмъ задержанъ въ воздухѣ, тогда опять начинаютъ по прежнему бить мячомъ объ землю.

(Канев. у.).

С в и н я .

Дѣлаютъ *городъ*, т. е. очерчиваютъ на землѣ большой кругъ. Потомъ два мальчика гонятъ палками мячъ: одинъ изъ нихъ—*свинопасъ*—старается загнать *свиню* (т. е. мячъ) *у поле*, а другой старается ту-же самую *свиню* загнать *у городъ*. Если ему удастся загнать *свиню у городъ*, то мѣняются мѣстами и названіями.

(Канев. у.).

Високий дубъ.

Играющіе копаютъ продолговатую ямку, поперегъ которой кладутъ *цурку* (толстая, короткая палочка), на *цурку* опираютъ небольшую дощечку, такъ чтобы меньшая ея часть находилась въ ямкѣ, а другая, гораздо большая—надъ поверхностью *цурки*, такъ что дощечка имѣетъ наклонное положеніе.

Въ ямку кладутъ мячъ такимъ образомъ, чтобы онъ одной стороною опирался на нижній конецъ дощечки.

Потомъ, когда все это устроено, мальчики виміряются на палкѣ, чья рука сверху, тотъ беретъ *илку* и бьетъ по верхнему концу дощечки; мячъ летитъ вверхъ, а другіе мальчики его ловятъ, когда онъ уже опускается на землю. Кто поймаетъ на лету мячъ, тотъ идетъ бить.

(Канев. у.).

Г и л н а .

Играющіе раздѣляются на партіи; каждая партія выбираетъ себѣ *матку*. При выборѣ *матки* бросаютъ жребій на палкѣ, чья рука сверху, тотъ и *матка*. Если при этомъ возникнетъ споръ, то *матка*, не опуская руки внизъ, должна бросить *илку* вверхъ сажня на два.

Одна *матка* подбрасываетъ мячъ, а другая ударяетъ его на лету гилкою; мячъ летитъ, и дѣти той *матки*, которая *илитъ* ловятъ его и, если

поймають въ воздухѣ, то идутъ *илить*; а если мячъ упадетъ на землю, то его берутъ и дѣти противной партіи бросаютъ имъ въ дѣтой той *матки*, которая подбрасываетъ мячъ. Если при этомъ мячъ кого либо ударить, то вся компанія отправляется „свиной пасти“ (ловить мячъ).

(Канев. у.).

Игры дѣвочекъ.

К у к л и.

Кукли—это любимѣйшая игра малорусскихъ дѣвочекъ. Едва дѣвочки начинаютъ говорить, вы непременно найдете у нихъ на печкѣ въ уголѣхъ кучу разноцвѣтныхъ лоскутковъ и нѣсколько куколъ различной величины. Сначала для нихъ дѣлаетъ куклы изъ этихъ лоскутковъ мать, но скоро онѣ, раздѣвая по сто разъ на день и опять убирая куклы по прежнему, начинаютъ дѣлать ихъ сами.

И тогда уже куклы у нихъ на печкѣ во всѣхъ уголкахъ; тогда уже ни одинъ цвѣтной лоскутокъ не ускользаетъ изъ ихъ рукъ; все обращается на *сорочки*, на *спідниці*, на *хвартузи* кукламъ.

По цѣлымъ днямъ не расстаются съ куклами даже ночью, ложась спать, кладутъ возлѣ себя, чтобы никто не смѣлъ ихъ обижать.

А какой поднимаютъ плачь, когда утромъ, проснувшись, не находятъ возлѣ себя любимой куклы! Нашедши куклу, успокоиваются, лѣзутъ на печку, гдѣ куклу то убираютъ въ праздничный нарядъ и ведутъ въ церковь, то раздѣваютъ спать, то заставляютъ ее принимать и угощать другихъ куколъ, пришедшихъ въ гости; однимъ словомъ, игра въ куклы занимаетъ малорусскихъ дѣвочекъ точно также, какъ игра у *коней*—мальчиковъ.

(Канев. у.).

М і с т ь.

Дѣвчата становятся по двѣ въ рядъ, оборотившись лицомъ одна къ другой и взявшись за руки *навхрестъ*. Когда, такимъ образомъ, станутъ всѣ, то крайнія начинаютъ идти подъ ихъ руками, за ними слѣдующія пары и такъ до конца.

(Васильков. у.).

Л а с т і в н а.

Двѣ дѣвушки берутся за руки и становятся напротивъ другой пары, держащейся точно также за руки; одна пара говоритъ:

„Печу, печу мастівки!“

Другая спрашиваетъ:

„На що печешь“?

— Лиха втечешь, лиха й поймаешь!..

Тогда та пара дѣвочекъ, которая начала разговоръ, освобождаетъ свои руки и каждая изъ нихъ бѣжитъ въ противоположную сторону. Другія двѣ, каждая порознь, стараются поймать тѣхъ, которыя прежде разбѣжались, не давая имъ соединиться. Если та пара, которая прежде начала бѣжать, соединится опять, то ей нужно снова уходить, а другой парѣ—ловить; если-же одна изъ дѣвушекъ, находившихся въ той парѣ, которая прежде начала игру, будетъ поймана, то онѣ будутъ уходить: а та пара, „що не збіглась“, должна ловить.

(Канев. у.).

М а к і в о ч н а.

Дѣвушки становятся попарно и берутся за руки по-за спиной такимъ образомъ:

Та дѣвушка, которая стоитъ съ лѣвой стороны, закладываетъ за свою спину лѣвую руку и беретъ за лѣвую руку той дѣвочки, которая у нея съ правой стороны. Дѣвушка, стоящая съ правой стороны точно такимъ же образомъ закладываетъ за свою спину правую руку и беретъ за правую руку своей пары.

Когда пары установятся, каждый членъ пары новарачивается на иѣтѣ одинъ вправо, другой влево; потомъ поворачаются, бѣгутъ, держась за руки и говорятъ:

68.

„Ой на горі макъ, макъ,
А въ долині такъ, такъ;
Маківочки, голубочки,
Зійдімося до купочки,
Обернімось такъ, такъ.“

При этомъ всѣ пары останавливаются на иѣтѣ, оборачиваются по прежнему и бѣгутъ назадъ.

Такъ продолжаютъ бѣгать до тѣхъ поръ, пока не „очортіє“ (надоѣсть)“.

(Канев. у.).

Игры обоихъ половъ.

Разъ, два, три. (*Въ горьлки*).

Въ этой игрѣ участвуютъ оба пола.

Всѣ попарно берутся за руки и одна пара становится за другой; паръ можетъ быть неопредѣленное число.

Впереди всѣхъ паръ стоитъ игрокъ, который, когда уже всѣ стануть въ очередь, говоритъ: „разъ, два, три!“

Въ это время передняя пара раздѣляется и каждая бѣжитъ напередъ, стараясь опять соединиться. А тотъ, который стоялъ напередѣ, долженъ въ это время ловить ихъ. Если поймаешь, то съ пойманнымъ становится въ паръ, назади всѣхъ, а лишившійся пары долженъ ловить такимъ-же точно образомъ другую пару, которая становится сзади и дожидаетъ очереди бѣжать. Передній остается одинокимъ до тѣхъ поръ, пока не поймаешь себѣ пары.

(Канев. у.).

Сірій кітъ.

Играющіе становятся въ рядъ, одинъ за другимъ, потомъ взявши другъ друга за поясъ сзади, ходятъ по площади въ различномъ направленіи: и прямо, и кружкомъ, и вьются. Въ то время, когда они такъ ходятъ, *сірій кітъ*, т. е. играющій, стоящій въ первомъ ряду и водящій всѣхъ спрашиваетъ: „А е миши въ стозі?“ Стоящіе въ ряду послѣдними, называемые мышами, отвѣчаютъ: „е“.

Кітъ: А не боятся кота?

Мыши: Ні.

Кітъ: Ой якъ кітъ поворушить, то всіхъ мышей подушить!

Съ этими словами котъ ловить мышей: кого поймаешь, тотъ дѣлается котомъ, а прежній котъ — мышью.

(Новгород. у.).

Г у с и.

Собираются дѣти и выбираютъ изъ среды себя двухъ: *матку* и *вовка*. *Матка* гонитъ всѣхъ остальныхъ играющихъ, своихъ *дѣтей*, у поле, а потомъ, усѣвшись на известномъ разстояніи, за чертою, которая называется *геродомъ*, зоветъ своихъ дѣтей:

„Гуси, до дому!“

— За для чого? отвѣчаютъ тѣ.

„Вовкъ за горою“.

— Що вінъ робить?

„Гуси скубе“.

— Яки?

Сірі! сірі! Гуси волохати, тікайте просто до моєї хати!—Въ это время они бѣгутъ въ городъ, а *вовкъ* перебѣгаетъ имъ дорогу и старается кого нибудь поймать.

Если *вовкъ* поймаетъ за чертою, то его *гуси* бьютъ крыльями и пойманнаго за чертою гусенка онъ не беретъ къ себѣ, пойманныхъ же въ пути до города забираетъ и усаживаетъ ихъ вмѣстѣ.

Игра эта продолжается до тѣхъ поръ, пока *вовкъ* не переловитъ всѣхъ гусей.

(Канев. у.).

Такая-же игра описана у Терещенка (Ч. IV, стр. 17) съ тою разницею, что когда *вовкъ* переловитъ всѣхъ *гусей*, *матка* отправляется ихъ искать и заходитъ къ волку.

Мат. Здоровъ, куме!

Вов. Здравствуй, кумо.

Мат. Чи не бачивъ моїхъ гусей?

Вов. А які твої гуси?

Мат. Була сіра, була й біла, да зъ двора десь залетіла, ось вже третій день шукаю.

Вов. И не бачивъ, и не знаю.

Матка хочеть итти, но *вовкъ* останавливаетъ ее: „Вернись, кумо, побалакаємъ“. *Матка* останавливается, слышитъ пискъ и шипѣніе гусей.

М. Що се сичить, куме?

В. Да се, кумо, лень товчуть.

Матка уходитъ домой, *вовкъ* опять останавливаетъ: „кумо, побалакаємо!“ *Хозяйка* останавливается и слышитъ, что гуси хлопаютъ крыльями:

М. Шо се тако, куме?

В. Се плаття черуть.

Матка уходитъ, а *вовкъ* опять: „да постий, кумо, побалакаємо“. *Хозяйка* останавливается и слышитъ крикъ гусей. Она оборачивается въ ту сторону, откуда слышенъ крикъ гусей и спрашиваетъ:

„А се шо кричить, куме?“

— Се гуси прилетіли. Иди, подивись, може гутъ и твоі а.
Хозяйка отправляется осмотрѣть и видѣть своихъ гусей; всѣ они сидятъ, сѣдившия ружаи.

„Познавай, кумо, де твоі гуси?“

Хозяйка разнимаетъ руки и говоритъ: „Оце мій, оце мій. А, крий. Боже!
Оце тутенька всі моі! Сірий вовкъ, щобъ ти вгинувъ!“

Она гонитъ своихъ гусей домой, и тѣмъ прекращается игра, и если хотѣть, то снова начинаютъ также.

У Терещенка есть еще другая игра подъ названіемъ „гуси“, но она болѣе похожа на нижеслѣдующую игру *крукъ*, записанную нами въ Каневсколь увздѣ.

К р у к ъ . . .

Дѣти собираются и берутся одно за другого за руки, за свистки или-же за поха. Впереди всѣхъ *матка*, выбираемая съ общаго согласія, самая увертливая дѣвочка или мальчикъ. Потомъ выбираются, тоже съ общаго согласія, *крукъ*, который долженъ ловить дѣтей матки, начиная всегда съ самаго задняго. Когда всѣ стануть гуськомъ и возьмутся, какъ уже прежде было сказано, одно за другого, матка подходит съ своими дѣтьми къ круку, сидящему на землѣ и роющему палочкою яму, и спрашиваетъ:

„Вороне, вороне, шо ти робишь?“

— Ямку копаю, отвѣчаетъ тотъ.

„На що?“

— Окрипъ гріти.

„На що?“

— Твоімъ дітямъ очі заливать, щобъ не ходили до мене капусту аривать.

„А правда, діти?“

— Брехня, кричать всѣ — брехня, брехня!!!...

Брукъ тогда бросаетъ копать ямку и ловитъ дѣтей, начиная съ самаго задняго. — При чемъ матка старается не допустить его до своихъ дѣтей.

Кого поймаетъ, того посадить возлѣ своей печки.

Игра эта продолжается до тѣхъ поръ, пока крукъ не переловитъ всѣхъ.

(Канев. у.).

Ціці-баба, или Куці-баба.

Въ эту игру обыкновенно играютъ дѣти зимою въ большой избѣ.

Одному изъ играющихъ завязываютъ глаза платкомъ и пускаютъ среди

избы. Онъ ходитъ и ловитъ другихъ; кого поймаешь, тому завязываетъ глаза. Потомъ съ завязанными глазами приводятъ его къ дверямъ, гдѣ онъ долженъ стать на порогъ и держаться руками за колючекъ двери. Къ нему подходятъ и спрашиваютъ:

„Бабо, бабо! На чѣмъ ти стоишь?“

— На глахъ-лободахъ, отвѣчаетъ тотъ.

„А що ти їси?“

— У мене каша на полиці.

„А мені-жъ даси?“

— Чорта з'їси!

Тогда тотъ ударяетъ его рукой и уходитъ, а *цици-баба* его старается поймать. *Цици-баба*, выйдивъ по избѣ съ завязанными глазами и никого не поймавъ, такъ какъ всѣ стараются переходить съ одного мѣста на другое, тихо, чтобы нельзя было опредѣлить мѣста, гдѣ кто жаветъ спрятаться, подходитъ опять къ дверямъ и принимаетъ такое-же положеніе. Къ ней подходитъ другой игрокъ и спрашиваетъ:

„А чия то, бабо, каша на полиці стоить?“

— Моя.

„А я виїмъ“.

— А я князь!

„А я утечу“.

— А я дожену.

„А я въ ополонку“.

— А я за головку.

Тогда тотъ уходитъ, а *цици-баба* ловитъ. Послѣ нѣкотораго времени подходитъ третій участвующій и говоритъ:

„Бабо, бабо!.. Чие то поросятко не смітниву ходить?“

— Мое.

„Коли ти его заколешъ?“

— Завтра.

„А мені-жъ даси?“

— Чорта з'їси.

Тотъ ущипнетъ *бабу* и уходитъ поскорѣе. *Цици-баба* походитъ, походитъ по избѣ и опять подходитъ къ дверямъ.

Подходитъ къ ней еще одинъ и спрашиваетъ:

„Ти, бабо, сліпа?“

— Сліпа, синочку, сліпа.

„Що-жъ тобі дати?“

— Дай, синочку, борошенця на галушечки.

Тотъ набереть песку и насыплеть ей въ руку, а самъ уходитъ.

(Канев. у.).

К в а ч ь.

Дѣвушки, а чаще мальчики, становятся въ кругъ. Изъ большого и указательнаго пальцевъ дѣлають кольцо и черезъ это кольцо плюють сверху внизъ, стараясь, чтобы слюна пролетѣла черезъ кольцо, не задѣвъ пальцевъ. Плюнувшій удачно говоритъ: „Чисто наместо, якъ серебро“. И показывають пальцы для осмотра. Такимъ образомъ плюють до тѣхъ поръ, пока кто-нибудь изъ играющихъ, плюнувъ, не задѣнетъ пальца. Тогда всѣ убѣгають съ кружка къ ближнему забору или строенію, чтобы взяться за дерево, а *квачь* (не ловко плюнувшій) старается догнать когонибудь и ударить прежде, нежели тотъ возьмется за дерево и, если поймаетъ, то пойманный становится *квачемъ*, а бывшій *квачь* хватается за дерево. Если же *квачу* не удалось никого поймать, то онъ выжидаетъ, пока кто изъ играющихъ перебѣгаетъ на другое мѣсто. Это *квачь деревяный*.

Залізний *квачь* бываетъ тогда, когда, по условію, играющіе должны хвататься не за дерево, а за желѣзо.

Подобная игра изображена въ бытѣ Рус. Нар.

Терещенко подъ названіемъ „Клецки“, стр. 9, ч. IV.

Чіть, чи лишка?

Въ эту игру играютъ вдвоемъ. Одинъ изъ играющихъ набираетъ въ руку орѣховъ и, обращаясь къ другому говоритъ: „А вгадай: чіть, чи лишка?“

Тотъ отвѣчаетъ или *чіть*, или *лишка*.

Тогда раскрывается рука и оба они считаютъ орѣхи, находившіеся въ рукѣ.

Если въ рукѣ оказалось четное число орѣховъ, и если одгадывающій сказалъ — *чіть*, то онъ получаетъ орѣхи и наоборотъ. А если онъ сказалъ, одгадывая, *чіть*, а въ рукѣ орѣховъ оказалось нечетное число, то одгадывавшій проигрываетъ такое-же число орѣховъ.

(Канев. у.).

Свадьба.

Совѣщаніе жениха съ своими родителями.

Родители, вида, что пора уже сыну жениться, сообщаютъ ему объ этомъ и предлагаютъ ему невѣсту. Если указанная отцомъ невѣста та, которую сынъ себѣ уже высмотрѣлъ, то онъ, конечно, безпрекословно соглашается, благодаря отца за заботливость; если же не та, которую онъ избралъ себѣ, то онъ проситъ родителей не губить его и позволить жениться на выбранной имъ самимъ. Въ большей части случаевъ родители соглашаются исполнить желаніе сына и по этому поводу у нихъ происходятъ семейныя совѣщанія, на которыхъ рѣшаютъ, что и какъ нужно предпринимать для благополучнаго исхода задуманнаго дѣла. Родители стороною стараются развѣдать объ избранной сыномъ невѣстѣ, какая она характеромъ „чи годится до работы, чи спокойна“. При избраніи невѣсты родители жениха (и онъ самъ), всегда руководствуются прежде всего тѣмъ, чтобъ будущая жена ихъ сына была хозяйка. „Вибірай собі жінку не глазами, а ушами“ (Ушице. у.), о ней говорятъ они сыну. По этому поводу въ народѣ сложились пѣсни, показывающія, какими качествами должна обладать хорошая жена и тѣмъ долженъ руководствоваться парень при избраніи жены.

1.

Ой гаю мій, гаю, густий—не прогляну,
Велять мені женитися, да й самъ не знаю.
Велять мені брати у вдівоньки въ хаті;
А въ тієї да вдівоньки три дочки въ кімнаті.
„Чи ту, мамо, сватать, що головка гладка?“
— Сватай, синку, й людей питай, чи метена хатка.

„Чи ту, мамо, сватать, що наместечко висять?“

— Свитай, синку, й людей питай, чи діжу замість.

„Чи ту, мамо, сватать, що дрібненько ходить?“

— Свитай, синку, й людей питай, чи дімечко робить.

„Робить вона діло, да все хорошенько:

Благослови жь ти насъ, Боже, и ти, матусенько!“

2.

Не уважай, пане-брате,

Чи головонька гладка;

Оно пуйди,

Питай люди,

Чи уметена хатка.

Не уважай, пане-брате,

Чи гладко въ таночку ходить;

Оно пуйди,

Питай люди,

Чи сорочку зробить.

Люди зажиточные всегда стараются подыскать своему сыну невесту по богаче, такъ же точно какъ и бѣдные, рѣдко когда пытаются просватать невестку изъ богатыхъ. По этому поводу у нихъ сложились даже и пословицы: „сякий - такий до такої, а горбатий до слипої.“ „Чешися кінъ зъ конемъ, віль зъ волонь, а свиня — въ тинь, ягъ нема зъ кинь“. Въ особенности въ губерніяхъ Полтавской и Черниговской эти отношенія строго исполняются.

Когда на родственномъ совѣтѣ рѣшили годится ли та, о которой толковали, въ жонн сыну, тогда рѣшаютъ другой вопросъ: кого послать въ извѣстный домъ съ предложеніемъ.

Для этого выбираютъ по большей части людей бывалыхъ, пользующихся всеобщимъ уваженіемъ и извѣстныхъ въ селѣ краснобаевъ, которые и называются сватами.

Переговоры, предшествующіе сватанью.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ сватамъ предшествуютъ свахи, которыхъ обязанность состоитъ въ томъ, чтобы узнать, можно ли прислать въ извѣстный домъ сватовъ. „На допити“ присылаютъ по большей части старыхъ бабъ, родственницъ жениха, посылаютъ и постороннихъ лицъ, знающихъ все порядки, соблюдаемые при этомъ случаѣ. Такъ напр., въ Переяславскомъ уѣздѣ отправляются мать и сестра жениха. Они берутъ съ собою хлѣбъ, соль и идутъ къ дѣвушкамъ. Поздоровавшись, они заводятъ разговоръ въ родѣ слѣдующаго:

— А що, люди добрі, чи повиносили сіно изъ погуття? Ми йдемъ гре-

бені витягати, да прости, да й зь собою може заберешъ. А що, свахо, ми пришли до васъ,—спитайте ви насъ? Мать говорить:

„Скажіте ви намъ“.

— Що якъ би намъ Богъ помігъ те ваяти, що думаемъ спитати?

„Якъ зь Богомъ прийшли, то Богъ и поможе“.

— Якъ би Богъ помігъ нашему Ивану да заручить вашу Тетяну, да й імъ Богъ помігъ на світі пожить би.

„Дай, Воже! А пойди, доню, позви батька зь клуні“.

Дочь приводить отца.

— А що, говорить сваха отцу:—ми вже свахи питали, да ще свата дожидаемъ.

„Ну, старий, говорить мать: — вони прийшли нашого дитяти питати. Якъ думаешъ, чи оддати намъ“.

— А що жъ, говорить отецъ;—чи оддати—ми ще не знаємо. Роспитаємось людей, да й дівчини спитаємось, а такички, не питавши людей... скажуть люде: „на порозі хустки подавили“, да й сміяться ще будуть люде; хиба вона въ насъ перестарілася?

„Да що тутъ говорити, обрачається сваха, коли вже вони поговорили, молоді діти. Уже Иванъ нашъ всю правду розказавъ: „Идіть, каже, мамо, я договоривъ, тилько идіть, поспішайте, щобъ люде не сказали, що ми набиваемось, може“.

— Дакъ де жъ ти, Тетяно? говорить мать: — иди сюди, иди лишень у хату. Такъ, донечко, якъ твоя охота, ми не будемо заперещати, нехай Богъ допомагає.

„Спасибі, мамо! А я, мамо, люблю и піду за ёго“.

— Еге, дочко! замѣчаєть сваха:—я, слава Богу, тиха людина и немощная, я тебе жаліть буду.

„Да вже намъ не скуйлько жить! А вони якъ любляться — поберуться да й будуть жить, якъ Богъ дасть. Да випьемо, свахо, по чарці, те й більше речей найдемо. А що, донечко, піди да принеси горілки“.

Дівушка идетъ за водкой и, возвратясь, кричитьъ подъ дверями:

— Мамо, нате цю горілку, я въ хату не пойду, бо будете пить да про мене говорить,—я не хочу слухать.

Мать беретъ отъ нея водку.

— Дозвольте, свахо, говорить сваха матери:—въ своїй хаті нашимъ могоричемъ почастовать.

„Почастуйте!“

Сваха надиваєть и говорить:

— Господи жъ, поможи намъ се діло начать да й кончить веселенько!

„Дай, Боже!“ Пьютъ и начинаютъ бесѣдовать.

— Якъ я вамъ, сваначею, роскажу, говорить мать, свою пригуду. — Дай, Боже, щій донечці, лучче, а якъ я старшюю оддавала, да й здається воно молоде ще було, було бъ и не оддавати, а я її приневодила — такъ вражі люде мене подбили. „Одчиняй ворота, якъ одчиняются!“ такъ и дочку, якъ ягодочку, оддавай, якъ поспиває, то й рви її, а якъ поспіла то й сама опаде. А теперь утопила я її головоньку: що дня йде, да й плаче, якъ ти кажуть приказки:

Гила, гила, сірі гуси,
На пісокъ!
Утопила головоньку —
Думала на часокъ.

А теперички дочка прийде да й плаче, плаче да й жилується. „Десь, каже, матусю, я у васъ діла не робила, що ви мою головоньку на віки втопили“ Людей слухала, а свого розуму не достало, ще зъ роду не отдавала да й присиловала. А теперичка доживу до посліднього, да й скажу: „охота твоя, дитятко, йди, вибрай сама: мені зъ нимъ не жить.“

— Ні, свашко, не бійтесь, у насъ сѣго не буде: тамъ семья велика, а ви знаєте, що въ мене не семья—туйлько дочка да я, а батька и зовсімъ не має; а вона якъ буде слухать, то я її десять разъ буду любить.

„Уже, свашко, не раненько, замѣчаєть дочъ свахи:—пора мабутъ и до дому; добалакайте, чи сѣгодня старостівъ прислать, чи на завтра одложите?“

— Да якъ ви собі знаєте, отвѣчаєть мать невѣсты.

„Да що жъ, свашко, говорить сваха:—люде чутимуть, що ваша дочка ще не посватана, да й будуть лїсти, набивать вамъ голову: сѣгодня подавать би й платки“.

— Ну, якъ знаєте собі, одно вже начинать, да й кончить, думатимемъ одно; бо се вже такє: коли кончатъ до кончатъ, якъ уремья прийшло. Ну, дай по чарці да й на коні, бо щежъ треба и приготовить же и старостівъ зибратъ.

Пьютъ и уходятъ. Дома сынъ спрашиваєть:

— А що, каже, мамо, якъ вамъ сказали?

„Да якъ-же сказали? Спасибі вамъ, діти, що напередъ говорили, а ми

уже за готовиць ладомъ горілки напилися, да ще сваха такъ выкарана (наказана), що старшу приневолила, за цією вже й нічого й не озивалось; позвала її да сказала: „якѣ знаєшь, донечко! А вона — сякзубі їй — да така вийшла смілесенька, да веселенька, хоть и молода ще, та каже: „я люблю и пойду, мамо, за нѣго“. Теперъ же, сину, а тебе повиню, пойдн ти до дядька, да й попроси, да до сусіда, до Колеса, до Омалька, да й идіть за платнами зараненько, що вони скажуть?“

Подобный приступъ къ „сватанью“ съ малыми измѣненіями дѣлается во всей Малороссіи. Вездѣ, прежде офіціального сговора, родители жениха посылають къ невѣстѣ кого нибудь изъ своихъ родственниковъ, тетку, сестру, невѣстку; а не то — отправляется и сама мать и условливается, конечно при благопріятномъ исходѣ, относительно времени присланія жениха. Если родители невѣсты согласны отдать свою дочь, или она сама согласна выйти за извѣстнаго парня, то, прежде выраженія этого согласія словами, они приносятъ водку или хлѣбъ, принесенные старостомъ жениха. Въ большей части случаевъ это служитъ знакомъ согласія родителей невѣсты. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ (на Волыни), послѣ рѣшенія вопроса о времени присылки сватовъ, обѣ родственныя стороны отправляются къ корчму, гдѣ окончательно сходятся и пьютъ могоарычъ.

Этотъ первый актъ въ женитьбѣ, извѣстенъ подъ именемъ, *розвидокъ* въ однихъ мѣстахъ и *допитієвъ* въ другихъ (Полоски, Бѣльскаго у., Сѣдлецкой губ.).

Выборъ сватовъ.

Затѣмъ слѣдуетъ семейный совѣтъ у жениха, на которомъ рѣшается, кого избрать въ сваты. Для этого выбираются два, три бывалыхъ человека, отличающіеся краснорѣчіємъ и пользующіеся всеобщимъ уваженіемъ. Съ этихъ поръ посредники эти въ дѣлахъ жениха получаютъ названіе *сватовъ, старостъ, бояръ, пословъ, дивоснубовъ* ¹⁾.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ ²⁾ дѣло обходится безъ нихъ; тамъ ихъ роль беретъ на себя женихъ и самъ отправляется сватать себѣ жену. А въ другихъ мѣстахъ, мѣсто сватовъ — замѣняютъ свахи ³⁾.

¹⁾ Сѣдл. губ., Бѣл. у.

²⁾ Давыдъ-г., Минск. губ.

³⁾ Турівъ, Люб. у.

Когда родители рѣшаютъ, кого избрать сватами, то посылають сына просить такихъ-то принять на себя эту обязанность.

Придя къ своему будущему свату, парень начинаеть обжегованно прѣтотвѣиель:

— Добри-вечѣръ вамъ, дядьку! Та, Боже, вамъ поможи!

„Спасибѣ! прохоть да сѣдай у насъ“.

— Да сѣдня то нічого не дасть. Я прѣйшовъ до насъ просить васъ...

Дядина. Чи не въ старости, може?

П. Да такъ, дядино, що й вгадали.

Дочь Д. Отъ и намъ свѣтлѣи будуть. Боже, тобѣ поможи!

П. А ви, дядечку, прошу я васъ, не оставте мене, будте й за старосту (если молодой сирота) й за батька, бо въ мене батька нема—я сирота.

Д. Да вже жъ такъ, не давъ Богъ дождать! Одного сына мавъ да й то... И въ насъ дѣти ростуть.—Богъ знае... треба послухать. Чи ще жъ ми кого попроенимо, чи ні?

П. Омелька просивъ, давъ казавъ: пойду; да, пожалуста дядечку, ятъ би заразъ и іхать—раніеенько, щобъ й не дожидали....

Забравши старость, молодой возетъ ихъ сперва къ собѣ.

Мать. А що?

Д. Дожидала сама—ноблагословимъ у двохъ. Нехай не бурлакуе, да буде хозяйномъ, а то тамечка, на нашій улицѣ говорили, що вже й кѣля моламали на іхъ, бѣучись“.

П. Да нуте вже, дядьку, того не споминайте, а то ще мати розсѣдѣться, то слаже робить не здужатимель на старость.

М. Да такъ уже сі свѣтлѣи наскучило менѣ, спшизючи ёго. Всю нічъ гуляє, а вранці смить—дѣвчица й воламъ дае, й наповас,—а виспитъся да й знову пошевъ. Въ загородѣ повю и кизяківъ, и всего—не попрѣбирае. Се вже коло святъ—нічого, схаменився до попрѣбравъ, повивовивъ троки.

П. Да нуте вже, мамо, годѣ жаловаться, давайте по чарці герѣлки, да благословить, да будемо іхать.

М. Да вже сѣдайте. Чого-жъ будете дѣяться!

П. Да вечерайте-жъ ви, старости, а я ще пойду попрошу товарища собѣ.

Д. Хиба ти ще й досѣ не просивъ?

— Да я просивъ—казавъ: прѣйду, да щось й досѣ нема...

Входитъ товарищъ и говоритъ:

— Осъ я й самъ иду.

„Отъ и спасибі, янъ иденъ самъ“.

Д. Може ще й за тобою доведеться,—спасибі, що послухавъ.

Т. Да може-жъ Богъ поможе и мені, до й мене не одцураться...

Съли, выпали по рюмкѣ, поужинали. Сватъ съ матерью сълъ на лавочкѣ (ослоні), передъ столомъ, а паренъ кланяется нѣ въ ноги и говоритъ:

И. Благословить мене!

— Некай тебе Богъ благословить, да й помагае!“ И, держа хлѣбъ и соль, благословляютъ его.

И. Спасибі! Иди-жъ, обращается онъ къ товарищу, который будетъ у него старшимъ бояриномъ:—да завертай коні.

Выходятъ и ѣдутъ къ невѣстѣ ¹⁾).

Такъ дѣлается почти вездѣ, за весьма малымъ исключеніемъ. Напримѣръ, въ Полонномъ, Новогр.-Волин. уѣзда, сватовъ выбираютъ изъ родственной невѣстѣ семьи.

На Рождественскіе праздники родители парня приглашаютъ къ себѣ родственникововъ, сосѣдей и знакомыхъ, причемъ стараются запросить кого либо изъ родственникововъ невѣсты. Съѣзжаются, сходятся гости. Первые два дня праздника проходятъ въ пирушкѣ. Наконецъ, провожая гостей, родители молодца вмѣстѣ съ нимъ просятъ двухъ или трехъ мужчинъ, большею частію изъ родни выглаженной невѣсты, побывать у нихъ еще и на третій день. Тѣ обѣщаютъ придти. Насталъ третій день; приглашенные, согласно данному слову, приходятъ. Родители жениха принимаютъ ихъ весьма привѣтливо и стараются угостить ихъ, какъ можно лучше. Подъ конецъ вечера родители, вмѣстѣ съ сыномъ, просятъ гостей своихъ услужить имъ небольшую службу—быть сватами. Тѣ, узнавъ, что молодець хочетъ жениться на ихъ родственницѣ, соглашаются. Когда начинается вечерѣтъ, сваты, взявши хлѣбъ и соль, отправляются къ тому хозяину, гдѣ живетъ избранная ихъ сыномъ дѣвушка.

Теперь дѣйствіе переносится въ домъ невѣсты. Являются сваты и сообщаютъ цѣль своего путешествія. Обыкновенно они это дѣлаютъ слѣдующимъ образомъ:

Первое посѣщеніе сватовъ.

Подѣхавъ къ дому невѣсты, сваты идутъ подъ окно, стучать и говорятъ:

— Вечоръ добрый вамъ!

¹⁾ Борисполь, Переяславск. у., Полт. губ.

Мать обращается къ дочери:

„Охъ, Тетяно, вже старости прихали! виЙди зъ хати“.

Дочь выходитъ въ сѣни.

Сваты. А пуститъ, будьте ласкаві, въ хату! Що ви за люде? Чи ви Бога не боітесь, чи ви по дорогахъ не іздете? Ось яке лихо на дворі, а ви въ хату не пускаете!

Отець. Да Богъ васъ знае, що ви тамъ за люде такі, що добиваетесь! Ночна доба, — хто ёго знае, чи ви зліі, чи добрі!

Св. Да за окномъ-же не вгадаете; пуститъ, будьте ласкові, въ хату, хочъ гроші возміть, а пуститъ.

Мать. Да пойди старий, одчини; воно-жъ не жиди обзиваються, та-кі-жъ люде. Може, лихо яке, заверуха, то, не дай, Боже, и душею постра-дають.

Отець отворяетъ двери, а мать зажигаєть свѣчу. Дочь жалаєть уйти; но едва отворяетъ двери, какъ женихъ съ товарищемъ ловятъ ее.

Женихъ. — „Да куда ти, сердце, тікаєшь? Ява цікава, втєкти хоче!“

Невѣста. — „Чи ти бачишь! ви мабутъ тутъ изъ дня стоіте?“

Ж. Да чого-жъ тікаєшь? ти-жъ уже знаєшь мене не вчора й не сѣ-годня, да ще захогіла, що-бъ ми тебе шукали по кулахъ, да по ожерєдахъ.

Молодые люди остаются въ сѣняхъ, а старости идуть въ хату. Войдя, они говорятъ:

„И, дай Боже, вамъ вечоръ добрий, да й поможи вамъ, Боже, спати, а намъ те, що задумали взяти“.

Мать. Отъ такі ви, люде добріі, просились ночувать, да вже й ду-маєте насъ и грабувати.

Сваты. Кланяєся вамъ, свате, хлібомъ и сіллю.

От. и мать. Спасибі за хлібъ и за сіль! Проходьте, да сідайте въ насъ.

Св. Да тутъ не такъ, щобъ сідати, коли-бъ чого пошукати.

От. и м. Ви такі одноєі? Ми васъ и садовимо, а ви — все свое! ви таки, мабутъ, недобріі люде.

Св. Да добріі—не добріі, да дайте намъ пошукати кунціі, що ховаєся пундъ соломъяни копиціі.

От. Де-жъ таки ви чули соломъяни копиціі? слави Богу, сей годъ жито вродило—все вѣязали въ снопи, а сіно въ копиціі гребли.

Св. Дозвольте, сватусю, намъ пошукать таки—не кунціі, дажъ лисиціі;

а ми найдемъ и въ солом'яний кошиці. А то ми де-чого й б'льш-бъ балакали, дакъ нема съ кимъ: те старе, а те мило, а такого й нема щобъ було съ кимъ побалакать, бо у насъ ще тутъ на дворі єсть люди. (Отворивъ д'вери въ с'ни). А ну, де ви тутъ, хлопці,—йдіть лишень у хату!“

Мол. и тов. Да ми, ось, идемъ да ще зъ собою й ведемъ.

Нев'ста (въ с'няхъ). Ой, Ивашку, идіть бо сами въ хату, а я сама войду, а то чудно. Ай лишечко, явъ еще тіло трується, не хочу я йти разомъ!

Молод. и тов. Да ходімъ бо!

Нев'ста. Карпусю, братіву, иди бо зъ Ивановомъ! я войду сама.

Св. (Отворяєть оп'ять д'вери). Да що се ви, хлопці-каващина, й досі воней не порозсідлували!

Мол. и тов. Да ми то вже коні порозсідлували, дакъ уздечки не вносемъ“. (Ведуть нев'сту за руки въ хату,—она упираєтся). Каєъ тольво введуть, староста удерживаєть ее и, обрацаєсь къ молодимъ, говоритъ:

Св. Се-жъ не уздоньби,—се-жъ молодая дівонька! Бачъ, свату, кому чою треба; ми таки въ хаті — спасибі, що въ хату пустили... А що-жъ, свату, вже тутъ нічого довго балавать: чи оддасте за нашого Ивана свою дочку? Осъ и наші хлопці—подивиться собі. Пройди лишень, Иване, по хаті—чи не кривий, да не горбатий, чи не сліпий, да не безбокий.

(Верєть его за руку и водить по хатѣ).

— А иди, лишень, Тетяно, бо се-жъ не грушку скоптовить—треба вікъ жити.

(Товарищъ выводитъ ее за руку).

Нев'ста. Да ну-жъ бо, не веди, (тихо) хіба я его не знаю!

Св. А що, свату, подобавъ нашого парубка? А нащъ парубокъ вашу дівку подобавъ. Да й кажіть уже, докіль воду варить—пора й ладъ робить. И ти, стара мати, те-жъ думай, да думай, да кажи, та йди мати, шугай платківъ; твоє вже діло таке...“

Отецъ. Платки то найти не диковина, та ще вона мені не заробила, и весілля ні за що одбувати. Я й не думаю її с'ей годъ оддати. Хоть у їхъ тамъ платки и єсть, да мені їхъ платки не въ моді.

Мать. Да ну вже, старий? воду вари—вода й буде.

Отецъ. Ну, коли такички, що воду вари — вода й буде, то вносьте платки, да й мені чарку горілки дасте.

Св. Ото й спасибі, свату, за добре слово!

Мать. А що-жъ, се таке зіде, що зробила да въ скриню вложила, а

ще придбала, въ соббю забрала. А ну дочко, давай руйники, що напрала! може у тебе не нас? Пов'язи оцїхъ молодцїв, чоге вони хотять одъ насъ!

Св. В'язить уже! та треба вамъ могоричу купить. Мать идеть въ ко-
кору, выносить оттуда платки-кранї и кладеть на стоць. Староста береть мо-
лодаго за руку, молодой молодую и становятся въ парѣ. Староста гово-
рить имъ:

— Вийте, молодї діти, поклоня.

Они крестатся, кладуть по три поклона. Отець и мать садятся на
„ослонї“, къ образамъ спиною и такъ благословляють:

„Нехай Богъ помогае вамъ издружитися. да й въ свїті нажитья; дітей
дождатся, да й попаровати, такъ якъ вамъ Богъ помогае самимъ пару-
ватися“.

Затїмъ невѣста береть со стола платокъ и прежде всего даеть жениху,
который кладеть его въ карманъ, послѣ невѣста даеть по платку или по
рушнику—старостамъ, при чемъ староста говорить:

— Дай, Боже, вамъ на свїті пожити, дітокъ наплодити, пряхи свої мати
и замїжъ давати.

Сїдайте, старости за стїль, а молодї діти и товаришъ, нехай ідутъ да
поклїчуть сусїдъ на могоричъ.

Молодежь отпрапляется, а свать, сѣвши за стоць и вынувъ изъ-за па-
зухи водку, говорить:

— Дайте намъ аршина, у насъ товаръ не дрібний, помїрати, да й по-
пробувати.

Отець подаеть рюмку; свать наливаеть и прежде всего подноситъ отцу
невѣсты, говоря:

— Спасибї, що послухали молодихъ, то й нехай имъ Богъ помогае; якъ
начинаеться, щобъ такъ и кончилось—веселенько да тихенько.

Отецъ.—Дай, Боже!

П'ють и ожидаютъ молодыхъ и сосѣдей¹⁾.

При появленїи сватовъ, невѣста или прячется на печь, или совсѣмъ ухо-
деть изъ дому.

Прїступъ сватовъ и изложенїе ихъ намѣренїй весьма разнообразно. Такъ,
въ Подлясѣ свать говорить родителямъ невѣсты:

¹⁾ Борисполь, Переяслав. уѣзда, Полтав. губ.

— Захотівъ нашъ бичокъ до вашої ялошеньки; (телея), якъ би ласкови, того бичочка и ялошеньку поблагословили. Или:

„Нашъ бичокъ до вашої телушки привіть, якъ-би давъ Богъ дождати вашу телушку до нашого бика загнать“. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ ¹⁾ свати, били войдя въ комнату, послѣ обычнаго привѣтствія,—говорять:

— Добри—вечір! сядемо трохи и підночусмо; — тутъ десь забігла наша телица зъ череди; просимо-жъ васъ, видайте її нашему хазяїну (при чомъ иногда упоминають имя жениха), а ми вамъ за те могоричъ поставимъ. На что получаютъ отвѣтъ:

— Видно вашъ хазяїнъ ледащо, або п'яниця, або ще дуже молодий та дурний, що відъ нѣго худоба втікає ²⁾.

Послѣ возраженія старость, родители невѣсты продолжаютъ:

„Та таки признайся, ми ѣго телиці не бачили. — Не знаємъ, за що така на насъ напасть“.

Свати, какъ-бы въ оправданіе своего мнѣнія, заглядывають на печку и восклицаютъ:

— Отъ вона сама и есть! и стягивають ее за ноги.

Дѣлають это еще и такъ: постучавъ въ двери, свати говорятъ:

„Добри-вечір! одчиніть, здорові будьте!“

— Що ви за люде, спрашивають ихъ изъ хати, — и извѣдія прийшли? Може ви разбойники які? Чого вамъ треба?

Св. Ні, ми люде добрі, ми прийшли до васъ зъ хлѣбомъ, сілью, одчиніть, будьте ласкові, ми вамъ щось хочемъ сказати.

От. Якъ зъ хлѣбомъ зъ сілью, то просимо до хати. (Входять).

— Просимъ покорно сидати.

Свати, садятся и говорятъ:

„Отсе, слава Богу, що добились до вашої хати! Ми зъ нашимъ княземъ були на охоті и ганялись за лисичкою; вона побігла черезъ лѣсъ въ поле, зъ поля, черезъ село въ огорода, а зъ огорода попала въ вашу хату. Чи позволите намъ її тутъ пошукати! Чи зъ охотою видасте її нашому князю? Вона ему подобалась, а чи подобався вінъ їй—нехай скаже“.

От. Де-жъ вашъ князь, покажіть ѣго й намъ.

Староста виходить на дворъ, зоветъ жениха и вѣстѣ входять въ хату.

¹⁾ Подольск. губер., Ушицк. уѣзда.

²⁾ Рудановскій.

Женихъ кланяется и останавливается у порога. (Стіну підпіра). Родители невѣсты обращаются къ нему съ вопросомъ:

„А може ти, сину, самъ прийшовъ до насъ, безъ батькової ради?“

Ж. — Ні, я бравъ благословенне у батька и матери и людей до васъ привівъ ¹⁾

Тогда отецъ, если дочь его „на оддачі“, обращается къ ней съ вопросомъ:

„А що, дочко, чи любишъ ти сѣго хлопця, чи согласна ти за него вийти?“

Если она согласна вийти за пришедшаго парня, то, слѣзши съ печи и скромно потупивъ очи, она становится у *комми* и, какъ будто въ замѣшательствѣ, начинаетъ „длубать“ (ковырять) пальцемъ печь. Въ большей части случаевъ дѣвушка не сразу отвѣчаетъ на вопросъ отца, она какъ будто его и не слышитъ сначала, такъ что отецъ долженъ повторять опять:

„А що-жъ ти тамъ, дівчино, длубаєшъ ничъ, скажи-жъ сімъ добримъ людямъ чи любишъ єго, чи ні?“

Наконецъ она отвѣчаетъ:

— Люблю.

„И підешъ за него?“

— Піду.

Если при этомъ находится отецъ жениха, то ему отецъ невѣсты предлагаетъ спросить молодыхъ отъ себя.

— Ну, свате, теперъ спитай ще ти дітей.

Тотъ спрашиваетъ:

„А що, Иване, согласенъ ти?“

— Согласенъ, тату.

„Ну, гляди-жъ, Иване, роздивляйся добре теперъ, щобъ послі жити, да людей не смішити. Якъ не по праву—скажи; теперъ безчестъ ще не велика буде, якъ розійдемося“.

— Ні, тату, я согласенъ.

„А ти, Варко, согласна йти за мого Ивана?“

— Согласна ²⁾.

Вообще, дѣвушка не спѣшитъ съ объявленіемъ своего согласія, а ссылается на родителей; и когда уже родители согласятся, она все еще упрямится, стыдась упрековъ подругъ-молодиць, которыя потомъ, пожалуй, скажутъ, что

¹⁾ Шивдировка, Канев. уѣз.

²⁾ Подольск. губер.

она сама кинулась челобду на тѣю, а не уступила только упорному желанію родителей. Когда-же родители отозвуются между прочимъ, обращаясь къ сватамъ:

„Меже вона нашъ не здатна, ни ще не маєшъ її за що видати, бо ще не пристарилась“, только тогда она можетъ отвѣчать:

— Я буду стариться, аби була годна; я за ёго таки піду и все, що треба, знайдеться.

Тогда женихъ, услышавъ такой отвѣтъ, кланяется родителямъ невесты, а послѣ этого иногда ¹⁾ цѣлуется съ невестой и виѣсть съ нею кладетъ три земныхъ поклона, цѣлуютъ образа ²⁾ и испрашиваютъ благословенія родителей, которые говорятъ:

— Богъ васъ благословить, мої діти и ми благословимъ...

Послѣ они обращаются къ сватамъ и говорятъ.

— Ну оставляйте-жь, добрі люди, хлѣбъ, а мы посовітуємось зъ добрими людьми, а тоді перекажемъ, якъ буде.

Это называется „хлѣбъ обмінать“.

Въ Бѣльскомъ уѣздѣ Сѣдлецкой губерніи старосты называются *дивоснубами*. Когда уговоръ между родителями невесты и женихомъ кончится, то невеста выноситъ, такъ называемый *дивоснубный сыр*, который рѣжется сватомъ и раздается всѣмъ присутствующимъ по кусочку. Крімъ того невеста даетъ еще жениху кусокъ сыру на дорогу. По пути женихъ всѣмъ встрѣчающимся даетъ по кусочку въ знакъ того, что онъ зарученъ.

Сзываетіе сосѣдей.

Когда родители невесты порѣшатъ съ молодымъ, тогда снаряжаютъ невесту съ дружками жениха и его товарища сзывать сосѣдей „на першу чарку“, какъ говорятъ. Женихъ съ товарищемъ идетъ въ одну сторону села, а невеста въ другую. Невѣста съ старшей дружкой, а въ Сѣдл. губ. съ ней еще идетъ женщина, такъ называемая *присваха*, а въ Пинскомъ уѣздѣ Минской губ. съ невестой ходитъ мать, или (золовка) жена брата; невеста входитъ въ хату; а остальные стоятъ около воротъ. Войдя въ хату, невеста останавливается около порога, кланяется всѣмъ присутствующимъ и говоритъ:

¹⁾ Новосельскій.

²⁾ Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, „засвѣтять свѣчки передъ образами и начнутъ молиться Богу. Молятся сваты и старосты“ Блнецкая Слобода, Харьковск. губери.

„Просишь батько и мати, и я прошу на хлібъ, на сіль, на сватами *)“

Хозяева отвѣчаютъ:

„Спасибі батьку, й матері, и тобі за труда; нехай тобі Богъ помогас.

За кого тобі Богъ помігъ?“

Нес. За Щогля, за Ивана.

Хоз. Отто, говорятъ, хороші люди и зъ діда, и зъ прадіда.

Сойдутся въ домъ невѣсты сосѣди, родные, жарни, дѣвушки; ихъ усаживаютъ за столъ, угощаютъ водкой. Кому подносятъ рюмку, тотъ обращается къ хозяевамъ и молодой четѣ:

„Спасибі вамъ, сусіде, що й мене не забули, нехай Богъ поможе вамъ и дітямъ вашимъ“.

Выпивши могоричъ, гости благодарятъ хозяевъ и расходятся, а сватовья отправляются къ матери жениха. Мать сажаетъ ихъ за столъ и угонцаетъ.

Когда дѣло между невѣстою и женихомъ рѣшено, то случается, что женихъ ходитъ съ этихъ поръ къ ней почевать ¹⁾.

Заручини (*рукодани или руковины*).

На другой день послѣ описанныхъ обрядовъ, или, по крайней мѣрѣ, въ очень скоромъ времени, биваютъ такъ называемыя *заручини*.

Въ домъ невѣсты приходитъ женихъ со сватами, дружбой и со всѣми родными и родственниками. За ними идутъ музыканты, которые пока не играютъ. Вся компанія остается на дворѣ, а женихъ со сватами отправляется въ хату. Послѣ обычныхъ привѣтствій и осведомленій о здоровьи хозяевъ и ихъ дѣтей, женихъ и сватовья просятъ переночевать. Сначала ихъ не принимаютъ, а послѣ соглашаются **).

Тогда они выходятъ на дворъ и, обращаясь ко всей остальной компаніи, говорятъ:

„Насъ пустили въ хату, спасибі імъ, идіть же й ви, е ката и е що істи й пяти,—просимъ и васъ“.

Тѣ входятъ. Ихъ усаживаютъ родители невѣсты за столъ и даютъ всѣмъ

¹⁾ Борис., Переясл. у.; Камнево, Липецкая слобода.

²⁾ А иногда невѣста или женихъ, прийдя приглашать на свадьбу, просятъ у хозяевъ благословенья. Тѣ благословляютъ и кромѣ того даютъ что либо изъ хозяйства: курицу кусокъ полотна и т. п.

^{**)} Сваты при этомъ говорятъ: „Дайте-жъ намъ значки, щобъ люди знали, що ми уже висватали“. Имъ даютъ платки или рушники.

(невѣста или ея мать, или старшая дружка ¹⁾) платки и рушники. Берутъ рушникъ, кладутъ его на тарелку и перевязываютъ имъ бѣтьба молодого, который кладетъ за это деньги; мать перевязываетъ молодого, точно также, только платкомъ; послѣ перевязываютъ всѣхъ старостъ. Всѣ кладутъ на тарелку деньги, которыя идутъ въ пользу невѣсты. Родители невѣсты говорятъ старостамъ или вообще жениховой сторонѣ:

— Эге, оттакі-то ви? Казали, що ви люде чесні, поштенні, добрі, ажъ ви, бачимъ, мошенники, бо не тільки васъ, а и всіхъ, що зъ вами людей повязали.

— Що-жъ, отвѣчаютъ старости: — винимось у цімъ, ми будемо й ви купатись.

— Ну, викупайтесь.

Они ставятъ водку; начинается угощеніе: закуска—невѣсты, молодого—водка, которой онъ долженъ доставить столько, сколько потребуется въ теченіи вечера. Приносятъ водку всегда родители молодого, и если не хватитъ, то отъ себя посылаютъ, изъ дома невѣсты, въ корчму кого-либо изъ своихъ. Крімъ того женихъ приноситъ невѣстѣ въ подарокъ сапоги, *шитунъ*, рубаху, пряники, яблоки, калачи и т. п.; приноситъ три хлѣба, а четвертый получаетъ отъ нея (до парі). По первой рюмкѣ пьютъ водку невѣсты, а остальные—жениха.

Молодой потчуетъ водкой сперва отца и мать невѣсты, старостъ и т. д. послѣ, обращаясь къ невѣстѣ, говоритъ:

„Ну, выпий-же й ти одъ мене, коли любишь.“

Въ такомъ порядкѣ невѣста послѣ жениха угощаетъ гостей, начиная съ ротителей жениха.

Отецъ и мать невѣсты, выпивая первую рюмку, приговариваютъ:

— Дай, Боже, добрый часъ, щобъ вмісті хлѣба-солі поісти и горілки попити и щобъ наші молоді дружка дружку почитали та й родителівъ не забували.

Дружка беретъ платокъ (хустку) и велитъ молодому и молодой взяться за него руками. Въ одну руку онъ беретъ палку и, поднимая ее вверхъ, говоритъ:

„Боже, господару домовий—просимо благословенія разъ, и въ другий разъ, и въ третій“.

¹⁾ Липецк. Слобода.

Молодые по три раза кланяются отцу и матери, которые благословляют их хлѣбомъ, состоящимъ изъ двухъ слѣпленныхъ вѣтвѣ¹⁾, и пучкомъ ржи, четыре пучка которой приносятъ изъ гумна и разставляютъ по угламъ избы. Для благословенія употребляютъ тотъ пучекъ, который былъ „на покуті“²⁾ (въ красномъ углу). При этомъ говорятъ:

„Богъ васъ благословить, дітки! Дай вамъ, Боже, щастя, здоровья и довгі літа“.

Послѣ этого молодые сажаютъ „на покуті, съ лѣвой стороны невѣсту, около невѣсты—ся дружку, около жениха—сваху, около свахи—мать жениха и отца“. Родители невѣсты принимаютъ и угощаютъ гостей.

Поютъ пѣсни:

3.

Иде Марьюхна на посагъ,
Стрічає їй Господь самъ
(То-жъ не Господь—Пречиста)

Изъ долею щасливою
Изъ доброю дитиною (родиною).

(Гостомль, Кіев. у., Лугини Овруч. у., Печеводи, Новоградвол. у., Сборн. Метлинскаго, стр. 144).

4.

Одчиний, Боже, ворота;
Иде на посадь сирота.

Ние серденько, якъ ножемъ крає,
Що батенька не має.

(М. Полонное Новоградвол. у.).

5.

Чому въ цѣму двору
Да порядку немає?
Батька немає,
А рідъ не знає —
Да й порядку немає.
Пошлю зовуленьку
На Вкраїноньку

По свою родиноньку;
А соловейко више неба,
Бо мені батенька треба.
Ни соловья зъ саду,
Ни батенька зъ раю,
Ни родини зъ України.

(Гостомль, Кіевск. у.).

6.

Посажано квіти
Близько винограду...

Дай-же, Боже, зъ того квіта
Та на многіє літа.

(Млынговъ, Дубенскаго у.).

¹⁾ Млынговъ.

²⁾ Кривинь.

7.

Ой, ви, бояре,
Ясні да соколоньки,
Чого ви до насъ нерано
Да й наїхали?

Чи ви бували въ Ольгові
Да на торгові?
Чи купували коники воронні;
Чи набірали жупани голубні?

(Борисполь, Переяслав. у.)

8.

Ой ви, дружечки, сивні голубочки!
Ми не бували въ Ольгові да на торгові,
Не купували кониківъ да вороненькихъ,
Не набірали да жупанівъ голубенькихъ:
У насъ коники да посідланиі стояли,
У насъ жупани пошитіі лежали.

(Борисполь, Переяслав. у.)

9.

Ой приєдналося до дівки Мароськи
Трое старостивъ разомъ:
Первіі прийшли—
У присінечкі ввійшли.
То-жъ калина-малина,
Калинонька вьїла...
Головонька моя,
Жаль мені дівовання! *)
Другіі прийшли,

Въ сінечки ввійшли.
Третіі прийшли,
Въ світілоньку ввійшли.
Що въ присінечкахъ, тимъ частувала.
Що въ сінечкахъ, тимъ одказала;
Що у світілоньки тимъ ручку давала,
Ще й по рушничку,—
Молодому Юрусю—хусточку.

(Старобільськ, Новоїцкій).

10.

Завітай, Господи, їхъ та й до насъ!
Посаджено двоє дзітокъ въ Божій часъ.
Тудою йциме молодий Иванъ,
Да путацїме свого руйднаго баценьба:
— Одъ вого-жъ да, мій руйдний баценьбо,
Да одъ вого посадъ ставъ?—Одъ Пречистой,
Да одъ Бога, одъ мацери Божой,
Мое дзіцятко, да посадъ ставъ.

(М. Давидгородокъ, Мозырск. у.)

*) Этотъ пригвѣтъ повторяется послѣ каждаго стиха.

11.

Сватало Марусю да трое сватівъ:
Перві свати підъ сіними кінцми,
А други свати въ сінечки ввійшли,
А третій свати въ світліочку ввійшли.
Підъ сіними кінцми—хусточку дала,
А що въ сінечкахъ—перстечочъ дала;
А що въ світлонці—сама молода!

(Сб. Могилевського).

12.

Красна, цвѣта калина у лузі,
А красній, ясній Маруся у мати.
Прислалося къ ѳі да трое сватівъ:
Перві свати да не завориттю;
А други свати въ кінцми підъ сіними;
А третій свати тамъ кубочка стане...

(Сб. Метлинського).

13.

А.

1 Не я вишеньку садивъ—
2 Богъ її уродивъ;

3 Не я Марусю любивъ—
4 Богъ мені її судивъ.

(М. Полонное, Новол. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Да... зродивъ, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

5 Причистая мати

6 Певеліла її ваяти.

(Рук. Сб. Кулиша).

14.

Тихая въ річенці вода,—
Хороша Иванова врода.

Потихесеньку йшовъ,
Собі Марьячку найшовъ.

(М. Полонное, Подградвол. у.).

15.

Марусю, наша дівонько,
Покажи намъ своє личенько;

Дай же намъ надивитися,
Щобъ було чимъ похвалитися.

(Млинковъ, Дубинск. у.).

16.

Бугъ тобі давъ, Иванку,
Що твоя Марьюхна хорешенька,
Безъ білого білілечва біленька,
Безъ краснаго краснивечка красненька.

(М. Давидгородокъ, Мозир. у.).

17.

Налинувъ соволя изъ чужихъ сторонъ —

Рано раненько *)!

И сівъ собі на ганочку;
Ой поглядає по всіхъ галонькахъ:
Ой всі галоньки чорні,
Его галонька найчорнійшая.
Наїхавъ Івашко изъ чужихъ сіль,
Ой сівъ собі въ теста за столомъ,
И поглядає по всіхъ дівонькахъ:
Ой всі дівоньки веселеньки,
Его Маруся смутненька сидить,
Сидить смутненька, плаче ревненько.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

18.

— Чого ти, Марусенько, у садъ не ходишьъ,

Ой чому ти руги-м'яти не полешъ?

„Теперь мені, дівочки, не до руги,

Що зв'язали изъ Івасемъ біли руки!

Біла моя рученька да у батенька,

Чи буде біліша у свекорка?“

Чи буде смирнійша Маруся у свекорка?

(Об. Метлицкаго).

19.

Ой ходила Маруся по новимъ двору,

Сіла садъ-виноградъ съ приполю,

Забула воритечки заченити,

Ажъ мусіла батенька просити:

„Ой піди-жъ, мій батеньку, зачини воритця;

*) Этотъ пригвѣвъ повторяется послѣ каждаго стиха.

Якъ приде Иванъ зъ боирами,
То витопче садъ-виноградъ кониками,
То овціте яру руту нагайками.

„Ой не жалуй, моя доню, виноградовихъ лвітъ,
Тильво жалуй, моя доню, молодихъ літъ.
Віновні квіти обновлятса,
Літа твої молодні не вернутса“.

(М. Полонное, Новгородск. у.).

20.

А.

1 Колибъ я знала,	12 Золотого перстнечка,
2 Колибъ я відала,	13 А свавала-бъ я
3 Що засватана буду,	14 Золотні крилушки,
4 Мила-бъ я стіни,	15 Полетіла-бъ я,
5 Щобъ були біли	16 Одвідала-бъ чужу сторону.
6 Для свеворка для старенького,	17 На тагъ сторону, не тагъ чужу —
7 Для приходу ёго.	18 Ягъ чужого батенька.
8 Колибъ я знала,	19 Чи вінъ добрий, чи добровірний,
9 Колибъ я відала,	20 Ягъ мій рідний?
10 Що засватана буду,	21 Чи вінъ буде лускати
11 Не ковала-бъ я	22 На улицю гуляти?

(Витъ рус. нар. Терещ. №№ 503 и 504).

В.

- 1 В=1 А Ож..., 2 В=2 А, 3 В=3 А,
4 Витерла-бъ сини
5 В=4 А Витерла-бъ...,
6 Дрібною рокетою,
7 В=6 А за... за для свого, 8 В=7 А И... поїзду...

(Ждановка, Полт. губ.).

В.

- 1 В=1+2 А Та..., 2 В=3 А, 3 В=4+5 А то, 4 В=6 В Вілюю...
5 Терла-бъ я лавки, щобъ були гладки
6 В=6 В Та зеленою..., 7 В=6 А Все... та..., 8 В=7 А Та... при-
ідоньжу..., 9. В=1 В, 10 В=3 А, 11 В=3 В, 12 В=4 В, 13 В=5 В,
14 В=6 В.
15 Все для свеврухи та для старенької,
19 В=8 В... іі.

(Острож. у.).

21.

Ой піду я потихеньку,
По два двори та минаючи,
До третєго приходяючи;
Ой стану я та послушаю,
Та що люди говорять.
Ажь люди говорять:
Мого свекорва судать,
А батенька хвалить.

Ой дивні та ви мені, люди!
Чому жемі давно не сказали,
Та ажь рушничикъ не брали,
Та ажь мене не измовили,
Та ажь ручокъ не прибавали?
А теперь мене та измовили,
И рушнички побрали, —
Та й ручки прибавили.

(Сб. Метлинскаго).

22.

— Чомъ ти, Марусю, не одязала
Ище вчора изъ вчора? —
„Ой я думала, мої подруженьки,
Та що батенько одяже;
А мій батенько, та ажь голубонько,

Все мною молодой
Та рушнички крає,
Старостамъ дає,
Вінъ мене заручає“.

23.

— Сивая возуленько,
Не вставай раненько,
Не куй такъ жалобненько.
„Ажь мені не лувати, —
Коли має осінь наставати“.
— Марисіна матінко,
Не вставай такъ раненько,
Не плачъ жалобненько.
„Ажь мені не плакати —
Одну дочку маю

И тра оддавати.
Не розвивайся, гаю,
Не задавай жалю;
Не розвивайтесь, лугі,
Не задавайте тугі;
Бо я й такъ тугу маю,
Дочку відъ себе оддаю,
Да въ чужу стороненьку,
Не въ свою родиноньку“.

(М. Полонное, Новогород. у.)-

24.

А въ садочку дві квіточкі...
Говорили люде—сусіди,
Що наша Тетянка не пряха,
А її матюнка не дбаха.
Вона раненько вставала;

Тоненькі подарочки прядала,
У крутому дунаечку білила,
У тихого бережечка сушила,
Всіхъ хорошенько подарила.

(М. Борисові, Переяславск. у.)-

25.

Кучерявий Иванко, кучерявий,
Хто-жъ тобі кучери позавивавъ?

— Позавивала мені Маруся
Темної ночі, ясної світлі,
Ясного сонечка у віконечка.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Всѣ виходять изъ-за стола; *молодыхъ* виводять танцювать хусткою или рушникомъ. Ихъ водять, по большей части, братъ невісти или *бояринъ* по хатѣ, а они кланяются всѣмъ.

26.

Благослови, Боже,
Пречистая Сложе,
И отецъ, и мати,

Своему дитяти
На першій посадь систи.

(Млиновъ, Дубен. у.).

27.

А. т.

1 Приїхали заручники
2 Привезли черевичкі,
3 Черевичкі шимшевні
4 Панчипкі крамовні,
5 Підвязкі едвобніе.

6 Ліпша наша Марися,
7 Ніжъ ваши черевичкі
8 Зъ буракової нчки,
9 Паперомъ подбитіи —
10 По солону ходити.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А А...

5 Наїхали свати, якъ ідѣнь,
6 Привезли китаю, якъ огонь,
7 Дали Марисі читати.
8 Стала Марися читати,
9 Стала Марися плакати.

10 — Ой написано тутъ такъ мні,
11 Якъ тий рибонці на воді.
12 Якъ тий рибонці зъ водою,
13 Такъ мні, матюно, съ тобою.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у. Бѣл. губ.)

28.

Приїхали запивалочкі,
Марьечкі запивати;
Ой, привезли бочку медочку

Батенька частувати,
А горілке дві барілке
Для всієї родинонькі.

(Мокраны, Кобринск. у.).

29.

Ой думай, Марусю, та не думай,—
Пливти тобі дві річечки, третій думай.

За дунаемъ черешенька зъ ягідками,
А все-жъ тобі не гуляти зъ дівоньками.
Обламаю черешеньку, хотъ не всю,
Погуляю неділеньку хотъ одну.

(М. Полонное, Новградвол. у.).

30.

Та спасибі тобі, моя матінко,
Що ти мене рано будила,
А я молода рано вставала,
Рушничківъ придбала;

По кругій горі рано ходила
И рушнички білила,
Старостівъ обдарила.

(С. Ждановка, Полтавськ. у.).

31.

На городі підъ рожею,
Рано, та ранесенько *).
Лежить—не спить Марисинъ братъ;
Прийшла до ёго да сестра ёго;
— Уставай, брате, годі спати,
Прийшли люде одъ нелюба.
— Сестра-жъ моя кохана,
Чи ти не вмієшъ одгадати,
Чужимъ людамъ одказати?
Ще й рушнички не торочени,
Ще й столики не застеляни!

На городі, підъ рожею
Лежить, не спить Марисинъ братъ;
Прийшла до ёго да сестра ёго:—
— Вставай, брате, годі спати,
Прийшли люде одъ милого.
— Сестро моя, кохана,
Чи ти не вмієшъ одгадати,
Своїмъ людамъ одказати?
Вже й рушнички поторочени,
И столики позастеляни.

(М. Полонное, Н. Вол. у.).

32.

Ладі, ладі!
Ой на горі повний дворъ,
А въ томъ дворі змовини:
Тамъ братъ сестру змовляє,
Змовляючи, питає:

— Хто тобі, сестро, миліший?
„Милій мені татечко,
Якъ мое серце во мні!“
— Се вже твоя, сестро, неправда.

(Рук. Сб. Кулиша).

33.

Не була-жъ бо я дома,
Якъ мене заручали;
Була-жъ бо я въ дубривоньці,
Зелені квіточкі рвала

И білі хусточки слала.
Я-жъ думала, що тимъ и одбуду—
Зеленими квіточками,
Білими хусточками,

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждого стиха.

А мені граба да самій иги.
Тамъ мені рученькі зв'язжуть
И вірнее словце скажуть,

А білою хустиною
Изъ вірною дружиною.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

34.

А.

1 Ой на морі, та на камені
2 Тамъ два ангели воду пили,
3 А летівши говорили:
4 „Полетімо на заручени

5 До Маруси та на розлучини;
6 Розлучемо одъ батенька (родини),
7 Прилучимо до свекоренька (дружини).

(Рук. Сб. Кулиша).

В.

1 Б=1 А,

2 Пило воду та два соколи,

3 Напилися, говорили:

4 Б=4 А Летімъ, братця...

5 Тамъ Маруся заручається,

6 Одъ батенька одлучається,

7 До свекорка прилучається.

(Овручск. у., Нар. Южн. п'єсни Метлинскаго).

35.

А.

1 Зелена дїбровонька,
2 Чому не шумишь?
3 Приставлена калусточко,
4 Чому не кипишь?
5 — Ой якъ-би вітеръ,
6 То я би шуміла,
7 Якъ-би приставлена,
8 То я-би кипіла.
9 Оскубеній селезеньку,

10 Чому не летишь?

11 — Якъ-би я крилечка маць,

12 То я-бъ поленувъ,

13 А я въ свого пана свата

14 На вечері бувъ:

15 Вечера, якъ вечера—

16 Да все съ перцемъ, да печена,

17 А на свата домового.

В.

1 Б=1 и 2 А, 2 Б=3 и 4 А, 3 Б=9 и 10 А Осмалений...

4 Коли-бъ я не рубана, то я-бъ шуміла,

5 Б=7 и 8 А.

6 Коли-бъ я не смалений, то-бъ я полетівъ,

7 Полетівъ-би я до Києва,

8 Ой сівъ-би я крамомъ крамовати,

- 9 Обіцявся-бъ всімъ друженькамъ по перогоньку дати,
10 А молодій Марусеньці черевички,
11 Бо у неї ніжки невеличкі.

(Полтавск. губ.).

36.

Не дошова хмара йде
Да не надешне сватанне
— Хлоць тебе, Марусю, сватає?
Хлоць тебе, дівонько, силує?

— Сватає мене Івашечко,
Силує мене мій батенько.
Я батеньку волю учинила:
Молодого Івашка полюбля.

(С. Пешкови, Новоградолеськ. у.)

37.

Ой, горше, горше,
Сібно тебе хорше,
При долу, при долиноці
И при ясному сонці.

Ой Марушко, ти Марушко,
Сватаємъ тебе хорше,
При роду, при родиноці
И при рідзесенькій пенці.

(С. Дудари, Каневск. у.)

38.

А.

- 1 Гей, зъ сінечокъ двое дверичокъ
- 2 Гей, въ вишневий садочокъ;
- 3 А въ садочку два василечки,
- 4 Которого ущипне — пахне;
- 5 А у Марусі два віночки,
- 6 Которого воьме — плаче.
- 7 „Ой не дай мене, ти-жъ, мій батеньку,
- 8 Хочъ сей рочокъ одъ себе;
- 9 Та нехай похожу, нехай повьялю
- 10 Тихъ два віночки у тебе“.
- 11 — Ой есть у мене, доненька моя,
- 12 Ще меншая одъ тебе,
- 13 То та походить, то та повьялить
- 14 Тихъ два віночки у мене.

(Изъ Сб. Кулиша).

Б.

- 1 Ой, ти дупенько вама Марусенько,
1 В=3 А: Черезъ сінечки..., 3 В=4 А: Которий шире..., 4 В=5 А Ой
есть..., 5 В=6 А.

7 Ще хочь чотири годочки,

8 Та нехай поношу, та нехай поношу

9 Б=10 А.

10 Та подержу тебе, дененько, въ себе

11 Три деньки, а не годочки;

12 Та нехай поносять, та нехай поносять

Менши сестриці віночки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

39.

А.

1 — Заручаешь, мій батеньку, молодую,

2 Исправь мені суконечку дорогуу,

3 Щирозлотий поясочокъ на станочокъ,

4 Червонні чоботоньки на ніженьки.

5 „На що жь тобі, дитя мое, дорогий нарядъ?

6 Якъ удасться твій милий да ревнивий, —

7 Дорогая суконичка излежитьься,

8 Щирозлотий поясочокъ да помнеться,

9 Червонні чобітоньки подеруться,

10 Батьвові роскішеньки помянуться“.

11 Якъ положила білу руку на заруку

12 „Ручка-жь моя біленькая у батенька,

13 А чи будешь така біла у свекорка?“

14 — Ой якъ будешь ти, Марусю, покіръенька,

15 Буде твоя рученька ще й біленька!

16 Положила білу руку на заруку:

17 „Ручка-жь моя біленька у матуеньки,

18 А чи будешь така біла у свекрухи?“

19 — Ой якъ будешь ти, Марусю, покіръінька,

20 Буде твоя рученька ще білійша.

(Остерск. у. Черниговск. губ.).

В.

1 Заручена ти Маруся, заручена.

2 Б=11 А Ядъ.. 3, Б=12 А, 4 Б=13 А? 5 Б=14 А,

6 Буде твоя рука біла у свекоренька.

7 Та й устань раненько, умийся біленько

8 И поклонися низенько.

9 Держи світлоньку, якъ у віночку,

10 Рушничокъ на волочку—

- 11 И відеречка що-дня чистенькі,
- 12 И водиці повненькі;
- 13 А яв'є будешь ти, Марусю, та упряма,
- 14 Буде твоя головонька що-дня п'яна.

(Ізъ Сб. Кулиша).

В.

1 Змовлена Марусенька

- 2 В=11 А положила...
- 3 Біла-жъ моя рученька що у батенька,
- 4 Чи буде біленька у свекорка?
- 5 В=14 А... смирененька, 6 В=15 А... що день..., 7 В=13 В... вельми...,
- 8 В=14 Б.

(Черниговск. губ., Сб. Мелгискаго).

Г.

- 1 Якъ піду до свекорка не буде такъ,
- 2 Якъ будешь покорнійша,
- 3 Г=20 А.
- 4 А яв'є будешь вельми неповорна,
- 5 Буде твоя ручка, що день чорна.

(Остерскій уѣздъ. Сб. Мелгискаго).

Д.

- 1 Ой летівъ, летівъ соколенько черезъ вишневий садъ,
- 2 Да вдарився крильцею объ садъ-виноградъ.
- 3 — Чи тутъ моя галочка, чи немає?
- 4 Чи зъ иншимъ соколикомъ літає?
- 5 Литай, та галочко, та вже-жъ ти моя,
- 6 Та уже-жъ ти, галочко, прибурканиа.
- 7 Ой іхавъ, іхавъ Івасъ мимо тестівъ двіръ,
- 8 Та вдарився вінъ конитомъ объ двіръ-частокігъ:
- 9 — Чи тутъ моя Марьечка, чи немає,
- 10 Чи зъ иншими молодцями та гуляє?
- 11 Гуляй, гуляй, та Марьечко заручена,
- 12 Д=11 А, Положила... 13 Д=3 В.
- 14 Яка-жъ будешь ти, рученька, у свекорка,
- 15 Д=14 А, 16 Д=15 А, 17 Д=19 А, 18 Д=20 А.

(Старобільск. у., ізъ Сб. Кулиша).

40.

Коло нової світлоньки
Да веругъ голубоньки облягли,

Да не голубоньки — все сватове.
„Хто-жъ тебе, Марійко, сватає?“

— Сватае мене сватове,
Цілуе мене матюнка.

А я своєї матюнці вгодила:
Молодого Івана полюбила.^а
(Черниговск. губ.).

Молодые иногда таннують, смотря по ихъ желанію; за тѣмъ отецъ ихъ благословляетъ и ихъ опять заводять платкомъ за столъ. Тутъ они мѣняются кольцами.

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ (Млыновъ, Дубенскаго у.) повторяется пѣсня 26, а затѣмъ 3.

41.

Молоденька Марьюхна
Одинъ орехъ мала,
Да й той посадила,
Частоколомъ обгородила.

Українці—бесъ не молодці:
Частокозь поламали
И орешки порвали,
И Марьюхну змовляли.
(Черниговск. губ., Новицкій).

42.

Ходила свекровка по полю,
Посіала сморудоньку рукою.
Росці сморудонька тонкая,
Колібъ моя невіхна такая,

Якъ тая сморудонька тонкая;
Рубайце сморудоньку на зогніть,
Щобъ нашъ зогніть ясно горивъ,
Щобъ нашъ Івашко въ смоли седзівъ.
(Давидь-городокъ, Мозирск. у.).

43.

А въ Марусі на заручинахъ
Все ружовий квітъ;
Іі батенько, іі ріденький
Не може наглядати.

Ой пора ёго, моя доненьку...
Якъ ти мені мила
Своїмъ личенькомъ, своїмъ рум'янимъ
Увесь посагъ закрасила.
(Млыновъ, Дубенск. у. Волинск. губ.).

44.

Катялося яблочко
Зъ гори да до ногъ;
Кланайся, Марьюхно,

Батькові до ногъ.
Батькова ноженька біленька,
Щобъ тобі доленька добренька.
(Лугани, Овручск. у.).

45.

Приступи, татоньку, близенько,
Кланяється дитятко нивенько;

Батькова виженька біленька,
Щобъ тобі доленька добренька.
(Плотницъ, Пинск. у.).

46.

У бору, бору на клёну
Та й висіла кольбілька на шнурі;
А хто въ туй кольбількі колихався?
Молодий Івашко змовлявся.
Колишите мене вусоко,

Щобъ я забачивъ далеко,
Дзі моя Марьюхна гуляе,
Золотіе яблочки качае,
А друібніе орішки кусае.

(Давидъ-городъ, Мозирск. у.).

47.

Стукае, стукае
Марусіна мати,
Скрині одмикае,
Подаруньки добуае:
„Дарі-жъ моі, дарі“

Не за рукъ ви зібрани,
За годину роздани,
За годину, за маленькую,
За Марисю молоденькую.

(Млинновъ, Дубанск. у. Волгинск. губ.).

48.

Ой Марыінчинъ батейко,
Ой Марыінчинъ батейко,
По замітєчкахъ ходить,
Изъ вишнями гозорить:
— Ой вишні-жъ моі, вишні,
Що я маю на мислі?

Ой одну дочку маю,
И ту замужъ даю.
Робити не давчивши,
Разума не довівши.
— Тобі, батейку, жадъ буде,
Якъ учитамуть мене люде.

(Мокрини, Кобринск. у.).

49.

„Десь въ тебе, матюхно,
Каменне серденько?
Вечоръ сидишь —
Не заплачешъ,
Батеньки не розжалишь?“
— На що-жъ мені плавати,

Свое личенько тирати?
Въ мене личко,
Якъ яблучко;
А сама я,
Якъ ягода.

(Лушны, Овручск. у.).

50.

Сиділа повночі —
Дай же цибулі пудъ очі.
Вечоръ седши, не заплачешъ,
Батенька не розжалишь?
На що-жъ мені плавати,

Свое личенько тирати?
Въ мене личко,
Якъ яблочко;
А сама я,
Якъ ягода.

(Лушны, Овручск. у.).

51.

— Ой матюхно моя руйдна,
Пий до мене съ повненькою,
Изъ долею добренькою.
„Знаю, моя донечко, знаю,
А доленькі не вгадаю:

Да чи вунъ пъяница,
Да чи вунъ буде, недбайница?
Якъ пъяница, то на день, на два,
Якъ недбайница,
То по вієъ вікомъ“.

(Лушны, Овручск. у.).

52.

Заручена Марусенька,
Відпірай ти сину нові,
Да подай Ивану водиці.
Що твоя водиця солодка;

Солодій за меду, за вина,
Коли-бъ моя Маруся здорова була!
Здорова, здорова, якъ вода,
А богата, богата, якъ земля!

(Сб. Меглинскаго).

53.

Молодий Ивасю,
Доходять на(мъ) вісти —
Та дають-же намъ істи:

Зъ перцемъ, зъ шафранами,
Зъ дорогими приправами.

(Млынновъ, Дубенск. у., Волинск. губ.).

54.

Котилися орішки съ-підъ ліски,
Да вкотилися у миски;
Іжте ви, бояре, галушки,
А ми, дружечки, орішки,

Щобъ насъ любили женишки,
На чужій стороні хвалили
Ой тамъ друзки молоді бояръ просили.

(Козелецк. у., Черниговск. губ., изъ Сб. Кулиша).

55.

Бодай того мороза марця—
Одморозивъ дружкові...
Завернувъ у хустку,

Та винувъ въ капустку,
А капустка тлуста —
Зліпаюця друзвамъ уста.

(Млынновъ, Дубенск. у.).

56.

А.

1 Зъ-за мора гуска летіла,
2 Капуста зъ перцемъ кипіла;

3 Чи зъ перцемъ, чи не зъ перцемъ,
4 Аби зъ щиримъ серцемъ.

(Млынновъ, Дубенск. у.).

В.

1 В=1 А Изъ-за гори..., 2 В=2 А; 3 В=3 А, Ой хоть... 4 В=4 А.
(Изъ Рук. Сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А Черезъ садъ..., 2 В=2 А, 3 В=3 В, 4 В=4 А, Просимо...
(Гостомль, Кіевск. у.).

57.

Кухарочко паша,
Не шмачена каша.

Сюди, туди поверніте,
Та намъ кашу потерните.

(Млынновъ, Дубенск. у.).

58.

Не хочемъ ми того,
Дайте намъ другого,

Дайте намъ гіншого,
А що разъ ліпшого.

(Млынновъ, Дубенск. у., Волниск. губ.).

59.

Говорило пиво, говорило пиво
Та до своєї пивоварочки:
— Якъ ви мене доварите,
То ви мене не вдержете,
А ні въ бочкахъ, а ні въ кухвочкахъ,
А ні въ щирозлотнихъ кухвочкахъ.

Говоривъ-же панъ Івашко
До свого-же паноченька:
„Якъ ви мене не оженете,
То ви мене и не вдержете
А ні въ полі, а ні въ дворі,
А ні на воронімъ коні“.

(Дударі, Каневск. у., Кіевск. губ.).

60.

Зятю муй любий,
Не будь ти скупий;
Викінь талера,
Викінь другого,

Щобъ музпки заграли,
Щобъ сусіда знали,
Якъ Марьюхну змовляли.

(Лушны, Овручск. у.).

61.

Встаньте, гостонькі, встаньте,
Честь Богу, хвалу дайте,
Да подякуйте Богу
И Духу Святому,

Пану свату и сванейці,
Сванейці и кухаронці
За хліба положенне
За сіль поставленне.

(Млынновъ, Дубинск. у.).

62.

Да чога, сватове, сидете,
Чомъ до дому не йдете?
Ще Маръечка наша, не ваша,
Хоть вона й заручена.

Якъ ми не йдемо,
Вашої чести не пьемо,
Хочъ Маръечка наша, не ваша—
Ми-жъ її не беремо.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

63.

Да чесала дівонька білий лёнъ,
Виганяла сватицю зъ хати вонъ,

Идіте сватойки до дому,
Не залицяйтеся нікому.

(Плотниця, Пинск. у., Могилевск. губ.).

64.

Веселий батько, мати,
Чомъ не идешъ танцювати,
Гости розважати?

И самъ не идешъ,
Гости не ведешъ.

(Кульчинъ, Бѣльск. у., Сѣдлец. губ.).

65.

А.

1 У садочку дві квіточки:
2 Первая квітка — то жъ Івашко,
3 Другая квітка — то жъ Марійка.
4 На сватанні були;

5 На сватанні були,
6 Да горілочку пили—
7 За малую да часиночку
8 Найшли собі да родиночку.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Полтавск. губ.).

В.

1 Б=4 А, На змовинахъ..., 2 Б=6 А.

3 А зъ змовинъ идемъ

5 И орішки кусали

4 Подаручку несемъ.

6 Двое дітогъ змовляли.

(Черниговск. губ., Новицкій).

Мать невѣсты (иногда сама невѣста) даетъ хустки отцу и матери жениха, его врестному отцу, теткѣ, братовой женѣ, однимъ словомъ, всѣмъ его настоящимъ роднымъ по родовому старшинству. Около нея лежитъ кошъ съ платками и калачами; къ ней подходятъ съ тарелкою дружка, она кладетъ на тарелку платокъ и говоритъ, кому должно дать. Когда всѣ надѣлены платками, мать съ тѣмъ же дружкомъ и въ томъ же порядкѣ разсылаетъ калачи,

пряники, яблуки—все что имѣть изъ лакомствъ. Друже, поднося каждому, приговаривають:

„Обсилає свать и сванечка, молодий и молода вгичними подарунками.
Приймайте мале за велике и майте за вдичне“.

66.

Дай же, Боже, въ добрий часъ,
Якъ у людей, такъ у насъ;
Въ щастливую годину,
Звесели родину.
Звеселися родино,

Щобъ намъ жито родило,
Ой якъ жито, такъ й овесъ,
Звеселися ридъ увесъ.
А Ивасивъ напередъ.

(Ушицк. у. Млыновъ, Дубенск. у.).

67.

А.

- 1 Вчера зъ вечера та порошенька впала,
- 2 А о половину нічки та куночка походила.
- 3 Къ білому світу хортики на слідъ спали,
- 4 На слідъ спали, та куночку піймали:
- 5 — Виляй, не виляй ти, чорная куночко,
- 6 Виляй, не виляй—хортикамъ лапку давай,
- 7 А болохивцямъ шеурку отдавай.
- 8 Вчера зъ вечера та порошенька шпала,
- 9 А въ половину ночи та Маръечка походила.
- 10 Къ білому світу старости на слідъ спали,
- 11 Маръечку засвистали:
- 12 — Виляй, не виляй ти, молодая Маръечка,
- 13 Виляй, не виляй—старостамъ ручку дай,
- 14 Старостамъ ручку ще й по рушничку,
- 15 А молодому Ивасю—хусточку.

(Старобільськ., Харьковск. губ.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, А о півночи... 3 В=3 А... старости наслідъ по-
годилися. 4 В=5 А.

- 5 А уже-жъ одъ того не ввиляти!
- 6 Виляй, не виляй, молодая дівочка,
- 7 Виляй, не виляй, по рушничку давай,
- 8 Старостамъ — по рушничку, молодому — хусточку.
- 9 А вже-жъ тобі одъ того не ввиляти,

- 10 Щобъ старостамъ рушнички не подавати.
- 11 Ой перві прийшли, вона тимъ одказала,
- 12 А другихъ почастувала,
- 13 А треті прийшли,—тимъ рушнички дала.

(Изъ Сб. Метлинскаго).

68.

Ой у полі садочокъ некритий,
Зеленою рутонькою обвитий,
А въ тому садочку никто не бувавъ,
Молодий Івашко въ гуслі гравъ.

И свою Марусю підмовлявъ:
— Ходи, ходи, Марисю, зо мною,
Будешъ моею жатенці слугою,
А для мене вірною другою.

(Wolyn Steckiego, стр. 69).

69.

А.

- 1 Не була-жъ бо я вдома (bis)
- 2 На своїхъ заручинахъ—
- 3 Я у полю жито жала, (bis)
- 4 Въ сосіди ночувала;
- 5 Прийшовъ до мене батько: (bis)
- 6 „Иди, доню до дому: (bis)
- 7 Маешъ гостоньки вдома“.
- 8 — Що-жъ то за гостоньки? (bis)
- 9 „Відъ не люба старостеньки“.
- 10 — Сами-жъ їхъ відправляйте, (bis)
- 11 Нічого імъ не дайте“.

- 12 Не була-жъ бо я вдома (bis)
- 13 На своїхъ заручинахъ—
- 14 Я у полю жито жала, (bis)
- 15 Въ сосіди ночувала.
- 16 Прийшла до мене матінка: (bis)
- 17 „Иди доню до дому: (bis)
- 18 Маешъ гостоньки вдома“.
- 19 — Що-жъ то за гостоньки? (bis)
- 20 „Відъ милого старостеньки“.
- 21 — Сами-жъ їхъ відправляйте, (bis)
- 22 По рушничку дайте.

(С. Колюски, Ушицк. у., Подольск. губ.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,

3 Була-жъ я въ сосідочки

4 Рушнички торочила.

5 За мною післи пришли,

6 Б=6 А... Марисю..., 7 Б=7 А, 8 Б=8 А, 9 Б=21 А,

10 Безъ лнести (?) приймали,

11 Б=10 А Безъ жема..., 12 Б=11 А.

13 Съ повними повнонькими,

16 А милому два дала,

14 Съ білими лібоньками.

17 Бо вірне его кокала.

15 Старостамъ по рушничку,

(Подольск. губ.).

70.

— Та чи я тобі, нейко моя, й надокучила,
Що ти мене молодую й заручила?
Заручена Марьечка, заручена:
Положила білу руку на заруку:
— Ручка моя білейкая у батейка,
Чи будешь така біла й у свекорка?
— Якъ будешь ти, Марье, покірнейка,
То буде твоя ручейка все білейка;
А якъ будешь ти, Марьечко, та й управа,
То буде твоя головойка п'яна.

(Жаботинь, Новицкій).

71.

А.

1 Да коли-бъ я знала,	19 Да гуляти доволі;
2 Да коли-бъ я відала,	20 А у свекорка да усюди рівно,
3 Що засватана буду,	21 Да гуляти невільно.
4 Да не кувала-бъ я,	22 А въ городі криниченька одна,
5 Да не золотила-бъ я золотого
перстника;	23 Да вирнае холодная вода,
6 Да покувала-бъ я, да позолоти-
ла-бъ я	24 Тамъ дівчинонька біли руки мила,
7 Золотні криличка,	25 Зъ батенькамъ говорила:
8 Да полетіла-бъ я, да полетіла-бъ я	26 — Ти-жъ, мій батеньку,
9 У чужую сторононьку,	27 Ти-жъ, мій рідненькій,
10 Да розпитуючи, да развідуючи	28 Да ти-жъ мій повільненький світе,
11 Чужої сторононькі;	29 Да куди я пійду, а й забарюся,
12 Да не такъ сторони,	30 Відтиль иду, да й не боюся.
13 Да не такъ чужої,	31 А въ городі криниченька одна,
14 Якъ чужого батенька.	32 Вирнае холодная вода;
15 Да чи вінъ-же добрий,	33 Тамъ дівчинонька біли руки мила,
16 Да чи добровільний,	34 Зъ свекоркомъ говорила:
17 Да чи такий, якъ мій рідний.	35 Ти-жъ мій свекорку,
18 Що у мого батенька, да усюди
гори,	36 Ти-жъ мій батеньку,
	37 Ти-жъ мій невільний світе!
	38 Да куди я пійду, да й не барюся
	39 Відтиль иду, да й тебе боюся.

(Изъ Рук. Сб. Кулиша).

В.

1 Б=1 и 2 А.

2 Що я заручена буду,

- 3 То-бъ я не робила и не ковала
 4 Золото персичка.
 5 То-бъ поробила, то я-бъ поковала
 6 Б=7 А.
 7 То я-бъ полетіла въ чужу сторононьку,
 8 Та я-бъ розвідала, розгляділа чужої сторононьки,
 9 Да не тавъ сторононьки, якъ чужого пан-отченъка:
 10 Да чи вінъ грізний, да чи вінъ не грізний,
 11 Да чи вінъ такий, якъ мий рідний?

72.

Ой казала мати: — Моя доню мила,
 Не журися, не тужи, бо вернеться милий.
 Вийду я на поле, на високу гору —
 Буду ждати миленького, якъ на небі зору;
 Вийду-жъ я на поле, сяду на горбочку —
 Буду ждати миленького въ зеленімъ лісочку;
 Пойду я въ садочки нарву барвіночку —
 Буду ждати миленького, въ зеленімъ віночку;
 Пойду сяду собі въ калиновимъ мости:
 Чи ти ждала, моя мати, такихъ гости?

(Новицкій).

73.

А.

1	Ідь, мій синочку, не стій—	11	До моеї тещенькі гордої,
2	Въ тебе кониченько не свій,	12	До моеї Марусі молодої“.
3	Ніченька темненька,	13	Мати Івася родила—
4	Дороженька далека!	14	Місяцемъ обгорділа,
5	Ишовъ місяць и зоря —	15	Зорею підперезала,
6	Вніжджає Івашко съ подвір'я;	16	До теци одпровожала,
7	А вирізавъ три різки зъ березки,	17	Зъ скрипками, зъ цимбалами
8	А вдаривъ кониченька підъ жижки:	18	Зъ молодими боярами;
9	„Ступай, ступай, кониченьку на	19	По волі бояри дружку ведуть,
	поділъ,	20	Бо на неї сорочка шовкова,
10	До моеї тещеньки просто въ двір'ь,	21	А наша жечрудка зъ Кракова.

(Изъ Рук. Сб. Кулиша, Сб. Метлинскаго.).

В.

- 1 Б=13 А, 2 В=14 А, 3 В=15 А... пов'язала,
 4 Доріжку указала

5 Б=1 А, 6 Б=2 А.

7 Коники наймани,

8 Бояре прохани;

9 Коники німецькі,

10 Усе сини отецькі.

(Рук. Об. Кулини).

74.

Ой ти душецько, наша Марусенько,

Ой не сиди, Марусенько, бокомъ,

Бо то-жъ тобі ненарокомъ;

Присунься близенько—

То-жъ твоє серденько.

(Д. Ждановка, Полтавск. у.).

75.

Ой литає чорна галочка по полю,

Ой черкається чорними крилечками по роки (рожі?):

— Ой одлинь, одлинь, сизъ соколеньку одъ мене,

Може найдешъ ще й кращішу одъ мене.

„Я два сади вишневихъ облітавъ,

А въ третёму яблунёвому пробувавъ,

Ой тамъ я тебе, чорну галочку, сподобавъ“.

Ой ходила дівочка по дворі,

Черкала платтячкомъ по землі:

— Ой одйди, одйди, добрий молодець, одъ мене,

Може найдешъ ще й кращішу одъ мене.

„Ой виходивъ я городи больші,

А въ третёму найбільшому пробувавъ,

Тамъ я тебе дівчину, сподобавъ“.

(Радомисль).

76.

А.

- 1 Суботонька на неділеньку пішла,
- 2 Маруся у шевліенку зайшла:
- 3 — Хто мене въ шевліенці знайде,
- 4 То тому-жъ я, молода, та й достануся.
- 5 Пішовъ батенько — не найшовъ,
- 6 Вирвавъ квіточку, та й пішовъ.
- 7 Суботонька на неділеньку пішла,
- 8 Маруся у шевліенку зайшла:
- 9 — Ой хто-жъ мене въ шевліенці найде.
- 10 Тому-жъ я, молода, та й достануся.
- 11 Пішла-жъ її матінка — не найшла,

- 12 Та вирвала квіточку та й пішла.
- 13 Суботонька на неділеньку пішла,
- 14 Маруся у шевліенку зайшла:
- 15 — Ой хто-жъ мене въ шевліенці знайде,
- 16 Та тому-жъ я, молода, та й достануся,
- 17 Прийшовъ къ їи Ивашко, та й найшовъ,
- 18 Взявъ за рученьку, та й пішовъ.

В.

- 1 Пішла Маруся въ вишні въ градъ,
- 2 Та заблудила въ виноградъ:
- 3 „Хто-жъ ма въ тижъ вінограді знайде,
- 4 Тому-жъ я ся достаку“.

5 В=5 А.

- 6 Ино заплававъ, та й пішовъ,

7 В=1 Б, 8 В=2 Б, 9 В=3 Б, 10 В=4 Б.

- 11 Пішла матенька—не найшла,

- 12 Но заплакала, та й прийшла,

13 В=1 Б, 14 В=2 Б, 15 В=3 Б, 16 В=4 Б, 17 В=14 А..., мнеленькі..., 18 В=18 А... прийшовъ...

(Žegota Pauli, стр. 95, т. 1, изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Зъ суботонькі на неділеньку,
- 2 Пішла Марусенька въ шалвію:

3 В=3 А... въ шалвію..., 4 В=4 Б, 5 В=5 А, 6 В=6 А, 7 В=1 В, 8 В=2 В, 9 В=3 В, 10 В=4 Б, 11 В=14 Б, 12 В=18 Б.

(Žegota Pauli стр. 116, т. 1).

77.

Зеленая ругонька, жовтий цвітъ,
Не піду я за нелюба—піду въ світъ,
Перечеплю рушничовъ безъ плече,

Не іденъ за мною заплаче:
Заплачуть шевці, кравці
И всі храбрїи молодці.

(Ушицк. у. Подольск. губ.).

78.

А.

- 1 Далекая дороженька, жовтий цвітъ... 4 Послала-бъ послы—не смію,
- 2 Де-жъ тебе, Ивашку, досі нїть? 5 Пішла-бъ я сама—забаруся,
- 3 Писала-бъ я письма—не вмію, 6 Далекая доріженька—струдюся.

(С. Перейма, Балтск. у. Подольск. губ.).

В.

1 Б=1 А... зелена рутонька..., 2 Б=2 А Чому..., 3 Б=3 А... листи...,
4 Б=4 А, 5 Б=5 А... боюся...

6 Да въ пудъ дороженькі вернуса,

7 У зеленую рутоньку сховаюся.

(Черниговск. губ.).

79.

А.

1 Ой чого, чого въ темнімъ дворі такъ рано засвічено?

2 Ой тамъ Марьїчка молоденька матіньки ся радять: (bis).

3 — Скажи мені, моя матінько, вого въ дружки взяти?

4 „Избери, синку, усю родинку, близькую й далекую, ..

5 Обсади її все злагідненько, щобъ не було гнівненько“.

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

В.

1 Ой чому, чому

2 У сімъ новимъ дому

3 Такъ рано засвічено?

4 Марисенька встала,

5 Косу чесала,

6 Батенька поражала:

7 „Порадь мені,

8 Мій батеньку!

9 Кого за дружечки брати?“

10 — Бери, доненько,

11 Собі рівненьку,

12 Щобъ не було гнівненько.

13 Садови, доненько,

14 И вище, и нижче,

15 А свою родиненьку ближче.

(Zegota Pauli т. 1, стр. 124 и 125).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 Б Въ сімъ..., 3 В=3 Б, 4 В=4+5 Б..., вісоньку...,

5 Батенька прохала:

6 В=7+8 Б.

7 Кого въ дружки прийняти?“

8 — Бери, доненько, чини, доненько,

11 В=15 Б.

9 Усе свою родиненьку.

10 Садови, доненько, свпше.

(Быть рук. сб. Терещенко, т. 2, стр. 585).

80.

„Приснилася мені, мати, потороча въ ночи;

Въ поторочи чорни очи, ще й рушникъ на плечи“.

— Треба, дню, забувати, да нехай са не спить.

„Якъ же, мати, забувати, коли серце болить?“

(Ушицк. у., Подольск. губ.).

81.

Ой рісць оришокъ черезъ стіну
Та постелився по столу.
Красна Марычка—дівка,

Била-би ся горилка,
Бивъ ся-бъ и медочокъ,
Ивашко порубочокъ.
(Ушицк. у., Подольск. губ.).

82.

Скочу я на зитлодокъ, (bis)
По руту, по барвінокъ.

Тилько мого зарібку,
Що въ городі барвінку.
(Ушицк. у., Подольск. губ.).

83.

Зъ ліскі горішки летіли, (bis)
Дружки горілки хотіли.

Уже рушники поторочили,
А ще горілки не пили.
(Ушицк. у., Подольск. губ.).

84.

Ріжъ, мати, китайки,
Застилай столи и лавки,
Бо идуть дружки — панянки.
Ой, матінко-утко,

Умивайся хутко,
Бо ми ся увивали—
Все село звоёвали.

(Изъ Об. Кулиша, Нар. Юж. гвѣс. Метлинскаго, стр. 132).

85.

А.

- 1 А въ городі дубъ да береза,
- 2 А въ городі червоная рожа.
- 3 Ой тамъ да щипала дівочка рожу,
- 4 Прийшовъ и къ ней таточко.
- 5 „Покінь, доню, да рожу щипати,
- 6 Хочуть тебе за нелюба оддати“.
- 7 — Я нелюбого зроду не любила,
- 8 На туймъ місці камень положила;
- 9 Одинъ лежить, другі покотився,
- 10 Щобъ нелюби близько не сядився.
- 11 А въ городі дубъ да береза,
- 12 А въ городі червоная рожа,
- 13 Тамъ дівочка да рожу щипала,
- 14 Прийшла и къ ёй да мамочка:

- 15 „Покінь, доню, да рожу щипати,
16 Хочуть тебе за любого оддати“.
17 — Я любого изъ роду любила —
18 На туймъ місці перстень положила;
19 Одинъ лежить, другі покотився,
20 Щобъ миленькі близенько сядився.

(С. Довжинъ, Черниговск. губ., Новицкій).

В.

- 1 В=1 А... за городомъ..., 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А.
6 Хочу тебе, доню, Ивашку оддати“. 8 Куди пошла перстень покотила,
7 — Ой я ёго сама полюбила, 9 А де сіла, другій положила.

(Чернигов. губ., Новицкій).

Молодая пьеть къ жениху, „хусткою“, молодой къ ней пьеть „грошинами“ (30 к. и больше). Дѣвушка даетъ при этомъ жениху пестрый платокъ, а тестю и дружку бѣлый, тещѣ — „намітку тонку“ собственной работы. Кроме того (на заручинахъ) „червону квітку“ къ шапкѣ молодого. А еще прежде, въ началѣ вечера, невѣста подходитъ къ жениху, несетъ на тарелкѣ рюмку съ водкой, въ которой лежитъ кольцо. Она падаеть черезъ столъ молодому (потому что онъ уже сидитъ тамъ), онъ выпиваетъ водку, а кольцо надѣваетъ на руку ¹⁾).

Въ этотъ вечеръ рѣшаютъ, гдѣ должна быть свадьба, при чемъ свать свату подаютъ руки; ктонибудь третій перебиваетъ полую, въ знакъ того, что дѣло уже кончено, при этомъ они цѣлуются. Такимъ же образомъ поступаютъ и всѣ остальные: сваха относительно свахи, невѣста — жениха и т. д., кто только есть въ хатѣ ²⁾). Въ этотъ вечеръ дѣвушки и парни гуляютъ иногда до бѣлаго дня или у невѣсты, или идутъ „на вечерки“ ³⁾).

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ женихъ, при входѣ въ домъ родителей, въ день заручень, — кладетъ три земныхъ поклона, цѣлуетъ образа, цѣлуетъ въ руку отца и мать невѣсты, а невѣсту въ лицо ⁴⁾).

Въ другихъ мѣстахъ этотъ обрядъ дѣлается нѣсколько иначе. Такъ на-примѣръ, въ Липецкой слободѣ Харьковской губерніи, молода со старшею

¹⁾ Радомысль, Кіевск. губ.

²⁾ Туровъ, Моз. у.

³⁾ Гостомль.

⁴⁾ Руданскій.

дружкою, какъ и вездѣ, ходитъ звать гостей, а со стороны жениха идетъ или его сестра или тетка, или другая какая родственница.

Гости собираются прежде къ невѣстѣ. Отецъ и мать поднесутъ имъ по рюмкѣ, по другой, закусятъ, посидятъ немного, покалякаютъ; послѣ хозяйнѣ наиболѣе уважаемыхъ приглашаетъ къ своему будущему родственнику.

„Ну, добрі люди, милости просимъ до мого свата“.

Всѣ идутъ въ домъ жениха, остается только дома молодая съ друзьями и лѣпятъ вареники боярамъ. Случается, что въ шутку дружки налѣпятъ варениковъ съ хрѣномъ, съ солью, съ мукою, съ орѣховыми скорлупами и т. п. У молодого въ это время играетъ музыка. Когда гости усядутся, женихъ на тарелкѣ подноситъ имъ по рюмкѣ водки, а они бросаютъ ему на тарелку деньги на дорогу. Отецъ и мать молодого со сватами и гостями остаются дома, а молодой съ боярами и свахами идутъ къ молодой на вареники. Приходятъ къ молодой и ждутъ у дверей. Если вареники еще не готовы, то они въ сѣняхъ или на дворѣ ожидаютъ, не смотря ни на какой морозъ или дождь. Когда вареники готовы, молодая выходитъ къ гостямъ и проситъ ихъ въ хату, говоря:

„Милости просимъ на батьківъ курінь“.

Женихъ идетъ впередъ, а за нимъ и всѣ остальные. Женихъ подаетъ невѣстѣ въ гостинець хлѣбъ. Всѣ гости садятся за столъ, а молодой стоитъ у порога, пока всѣхъ не обнесутъ водкой. (Эта обязанность возлагается на тетку или сестру молодого). Послѣ онъ садится; подаютъ вареники. Если кому попадется вареникъ „съ підманою“, онъ бросаетъ его на дружкѣ.

Въ сѣняхъ въ это время играетъ музыка; дружки танцуютъ. За варениками слѣдуетъ ужинъ; послѣ ужина какое нибудь лакомство — орѣхи или пряники. Молодой ставитъ свою водку. Послѣ всѣ танцуютъ. Немного погодя, женихъ оставляетъ компанію и отправляется домой за тещей. Придя домой, онъ цѣлуетъ руки у тестя и тещи. Теща его спрашиваетъ:

„Ну, що, сынку, чи добре вамъ було? Чи ніхто не обідивъ, чи все благополучно?“

— Усе, мамо, слава Богу.

Если еще старики не поужинали, онъ ожидаетъ. Послѣ ужина, всѣ еще не надолго садятся, „щобъ роі, або старости сідали“. Зять, наконецъ, беретъ тещу и ведетъ ее домой, а всѣ гости, исключая тестя и родственниковъ, расходятся по домамъ. Передъ уходомъ отца жениха, свать ему говоритъ:

„Ну, свату, милости просимъ завтра до мене на пораду; — похмелимся заравомъ“.

Послѣ отецъ неvěсты идетъ домой, къ нему идетъ и вся родня. Здѣсь посидятъ немного и расходятся. Ихъ провожаетъ женихъ. Потомъ вся семья вмѣстѣ съ молодымъ садится ужинать. Поужинавши, тесть говоритъ зятю:

Ну, теперь, моя дитино, иди спать зъ дочкою“.

Молодой съ молодою уходятъ въ комнату или въ какое либо другое мѣсто. Утромъ мать или сестра неvěсты идетъ будить ихъ, говоря, что уже пора „снѣдать“ позавтракавши, молодой уходитъ домой¹⁾.

Если женихъ съ другого села и остается ночевать у неvěсты, то обязанъ на другой день утромъ, вставши, немедленно отправиться въ какой либо чужой, знакомый домъ, гдѣ ожидаетъ своихъ родителей; въ случаѣ если они не прѣхали вмѣстѣ съ нимъ²⁾.

Когда прѣйдутъ къ молодой, останавливаются передъ порогомъ. На встрѣчу имъ выходятъ родители неvěсты съ хлѣбомъ и водкою. Выпивши по рюмкѣ, входятъ въ хату всѣ „заручники“, т. е. всѣ прѣхавшіе съ женихомъ.

Дружко вноситъ въ хату кошель съ пирогами, на кошелѣ висятъ башмаки и чулки молодой, перевязанные „кусникомъ“ (красной ленточкой). Дружка эти подарки вручаетъ неvěстѣ. Дружка въ застольную стѣну вбиваетъ три гвоздя (или колка), вѣшаетъ на нихъ холщевое полотенце, а подъ нимъ икону. Молодая между тѣмъ затыкаетъ за поясъ молодому бѣлый платокъ, за что отъ него получаетъ деньги. Всѣмъ находящимся даютъ хустки или рушники. Дружокъ беретъ на палку рушникъ или хустку и говоритъ:

„Десь тутъ бувъ нашъ панъ млодий, а то просить панна млада на першій марципанъ, а жеби то було прийнято зъ ласкою зъ охотою и зъ подзенькованемъ“.

На это принимающій подарокъ отвѣчаетъ:

„Дякую напередъ Богуви Святому, й батькуви й матери, млодий и молодому и тому, что сидитъ у столу и тоби дружку за твою службу“.

Затѣмъ дружко даетъ молодымъ „платъ“ (большой платокъ) въ руки и самъ, взявши его за другой конецъ, ведетъ ихъ за столъ „на посадъ“, за ними садятся всѣ заручники.

¹⁾ Липецкая слобода.

²⁾ Хорощанка, Бѣльск. у., Сѣдлец. губ.

Когда дружка ведетъ молодыхъ на посадъ, то поетъ „Царю Небесный“, за нимъ женщины поютъ: „Налинувъ соколъ изъ чужої стороны“. Ужинають очень поздно, иногда на разсвѣтѣ, и расходятся по домамъ.

Розглядини.

Розглядини наступаютъ на другой или третій день, онѣ называются еще умовини, ду(о)мовини или еще *печолядини*. Родня молодой идетъ къ молодому съ цѣлью узнать, богатъ ли онъ.

„А може ти, свату, не маєшь ничего?“

Заходятъ въ гумно, въ хлѣвъ, въ огородъ; посмотрятъ воловъ, лошадей, овецъ, куръ, гусей; спросятъ много ли земли, однимъ словомъ осмотрятъ все хозяйство. Условиваются изъ сколькихъ лицъ долженъ состоять свадебный поѣздъ, сколько молодой долженъ дать подарковъ сторонѣ невѣсты, сколько долженъ заплатить брату невѣсты за мѣсто, когда приѣдутъ отъ вѣнца; кроме того долженъ обѣщать дать еще брату подарокъ, напр. складной ножъ, а сестрѣ невѣстиной нѣсколько аршинъ лентъ за то, что „пришле молодому вѣнокъ“. Тещѣ жениха обѣщаетъ рантовые новые сапоги, 5—10 очішківъ, черевики, а тестю барановня рукавицы.

„Якъ будуть чоботи, черевики, такъ бери три свитилки, дві свашки, бояривъ п'ять, и старостивъ два, и дружківъ два, и візнику“. А если чобіть и черевиківъ нѣтъ, такъ поѣздъ бываетъ меньше. Теперь же условиваются по сколько душъ „братъ на коні“ (сажать на возъ), сколько на вінку¹⁾.

Послѣ заключенія условія, выпьютъ, закусятъ и расходятся. Вернувшись домой, говорятъ дочери:

„Гарні люде, построіни до ладу и волики есть, и овечята есть, и конячки мають; а якъ Богъ дасть, то и щастя тобі за нимъ буде“.

Торочини.

Въ пятницу, подъ-вечеръ²⁾ женихъ и невѣста принарядившись идутъ въ село собирать себѣ дружбъ и дружекъ. Женихъ, войдя въ хату, послѣ при- вѣтствія владетъ на столъ валачъ и, обращаясь къ хозяевамъ, говоритъ:

— Я васъ буду просити, пустить своего Хведора за дружбу!

¹⁾ Лубны.

²⁾ Ушицк. у. Под. губ.

„Спасибі, що не цураетесь“, отвѣчаютъ домашніе. „Збирайся, Хведоре, та йди зъ Ивановъ“.

Тоже самое дѣлаютъ и невѣста. Когда женихъ собереть такимъ образомъ известное число дружбъ, а невѣста — дружекъ, они, вмѣстѣ со званними, отправляются по своимъ домамъ, при чемъ дружки и дружбы должны каждый выходить изъ дому съ хлѣбомъ.

Прійдя домой, невѣста проситъ дружекъ садиться за столъ и даетъ имъ „торочити рушники“, т. е. каждой дѣвушкѣ даетъ въ руку иглу и нитки, по два-три рушника и по куску „тороковъ“ *) которые она должна пришить къ концамъ рушника. Потомъ, когда сама невѣста усядется за столъ посреди дружекъ, то старшая дружка (та, которая сидитъ по правую сторону) обращается къ старостѣ невѣсты со словами:

„Мос-пане, браци, мос-пане, старосто!“

— Радимъ слухаць, отвѣчаетъ староста.

„Благословили заручини, благословить и рушникі торочини“.

— Най Богъ благословить.

„По втури“.

— Най Богъ благословить.

„По третему“.

— Най Богъ благословить.

Послѣ этого дружки начинаютъ пѣть:

86 **).

Благослови, Боже, и отецъ, и мати
Своему дитяти рушники торочити.

Потомъ продолжаютъ:

87.

Не була жъ бо я вдома (bis)
На своїхъ заручинахъ—
Я въ полю жыто жала, (bis)

Въ сосіди ночувала.
Пришовъ до мене батенько: (bis)
— Иди, доню, до дому

*) Тороками называютъ куски полотна, которые были прикрѣплены къ качалкамъ веретена на ткацкомъ станкѣ. Они остаются съ длинными висящими нитками; пришиваются на свадьбахъ къ рушникамъ какъ для красы, такъ и для того, чтобы увеличить длину рушника (которые часто бываютъ коротки), чтобы лучше было ими переливать дружбівъ, бояривъ.

**) Эта пѣсня повторяется три раза.

Иди, доню, до дому,
Маешъ гостоньки вдома.
„Що жъ то за гостоньки?“ (bis)
— Відъ нелюба старостоньки
„Сами жъ їхъ відправляйте, (bis)
Ничого імъ не дайте“.
Не була жъ бо я вдома (bis)
На своихъ заручинахъ—
Я въ полю жито жала, (bis)

Въ сусіди почувала.
Прийшла до мене матінка: (bis)
„Иди доню, до дому,
Иди, доню, до дому,
Маешъ гостоньки вдома“.
— Що жъ то за гостоньки? (bis)
„Відъ милого старостоньки“.
— Сами жъ їхъ відправляйте, (bis)
По рушничку імъ дайте.

Невѣста ожидаеъ скорого прибытія жениха и если онъ медлить, то дружки поють:

88.

Зеленая рутонька, жевтий цвітъ— Не ідинъ за мною заплаче;
Не піду я за нелюба—піду въ світъ; Заплачуть шевці, кравці,
Перечеплю рушничоєъ безъ плече— И всі храбриі молодці.

Такъ поють, пока не придетъ женихъ съ друзьями и старостами. Какъ только онъ покажется въ дверяхъ, дружки повторяють пѣсню.

89.

Зеленая рутонька, жовтий цвітъ —
Не піду я за нелюба—піду въ світъ и проч.

Женихъ со своими, поцѣловавши коровай, садятся за столъ, при чемъ каждый изъ пришедшихъ кладетъ на столъ по одному калачу. Музыка, пришедшая съ женихомъ, играетъ что нибудь грустное—Лазора, Миколая и т. п. Дружки продолжаютъ пришивать къ рушникамъ тороки и, какъ только работа окончена, обращаются къ жениху и его гостямъ съ пѣсней:

90.

Эъ ліски горішки летіли (bis) Вже рушники поторочили,
Дружки горілки хотіли, А ще горілки не пили...

Староста жениха прерываетъ ихъ и говоритъ:

„Чекайте, люблята, заразъ дамъ“, и вынимаетъ изъ-за пазухи водку.

Дружки смѣются.

Свять подаеъ старостѣ рюмку, тотъ наполняетъ ее и, обращаясь къ свату, говоритъ:

— Дай вамъ, Боже, здоровья!

„Дай и вамъ, Боже, здоровья!“ отвѣчаетъ свать.

— Дай же, Боже, въ добрый часъ загадати, а въ лучшій скінчати!

„Дай, Боже, взаємні зъ вами, отвѣчаетъ свать и начинаютъ пить.

Музыка начинаетъ играть веселыя пѣсни. Жѣнщины, находящіяся въ комнатѣ, бьютъ въ ладоши, прыгаютъ и начинаютъ пѣть:

91.

Дай же, Боже, въ добрый часъ,
Якъ у людей такъ и у насъ.
Въ щасливую годину
Звесели родину!

Звеселися, родино,
Щобъ намъ жито родило;
Ой якъ жито, такъ й овесь—
Звеселися рідъ увесь!

Когда водка старосты выпита, свать ставитъ свою и велитъ подавать ужинъ. Послѣ ужина всѣ пускаются въ плясъ. Староста первый идетъ „козачка“ съ припѣвомъ:

92.

Наївшися, напившися,
Кгвалтъ, хочу женитися...

Погулявши полъ часа или часъ, всѣ дружки садятся за столъ и принимаютъ за питье вѣнка изъ барвінку для невѣсты. Объ этомъ будетъ сказано ниже. Когда вѣнонь готовъ, женихъ и всѣ гости расходятся по домамъ. Такъ оканчиваются *торочини*.

(Ушицк. у.).

Вильце (*ильце, ильце*), **вінки и дівічъ-вечоръ.**

Въ субботу утромъ женихъ и невѣста идутъ въ церковь, гдѣ исповѣдываются и приобщаются; а послѣ богослуженія возвращается каждый въ свой домъ. Или же молодые въ этотъ день утромъ ходятъ приглашать каждый себѣ гостей ¹⁾).

Невѣста передъ уходомъ благословится у старосты и своихъ родителей. Старшая дружка подходитъ къ старостѣ и говоритъ:

„Мос-пане брате, мос-пане старосто, благословіть на село молоду ввразати“.

„Богъ благословить“.

¹⁾ Борисноль, Колюськи, Ушицк. у.

— Всі три рази..

„Богъ благословить“.

Мать беретъ святую воду, кропитъ ею сначала невѣсту, а потомъ друзей, вручаетъ друзьямъ по платку калачей и тѣ отправляются въ село. Передъ ъходомъ вьютъ гильце или вильце. Вильце это небольшое деревцо, или, правильнѣе, большая вѣтвь, зимой всегда сосновая, а лѣтомъ изъ яблони, груши, вишни, черемухи (хотя, впрочемъ, бываетъ также вильце, состоящее изъ палочекъ). Вѣтвь эту втыкаютъ въ хлѣбъ (въ нѣкоторыхъ мѣстахъ въ коровай) и каждую вѣточку— „пагонъ“—украшаютъ небольшими букетами „изъ калины, овса, барвінку, чернобрівцівъ“, георгинъ и другихъ цвѣтовъ¹⁾; перевязываютъ ихъ цвѣтными нитками, шолкомъ или даже лентами. Къ вѣткамъ прилѣпливаютъ также небольшія зажженныя восковыя свѣчи. Между вѣтвями „вильця“ кладутъ горсть ржи, снопки которой, какъ уже было замѣчено выше, ставятъ во всѣхъ четырехъ углахъ. Иногда вильце бываетъ такъ убрано, что и листьевъ даже не видно—одни цвѣты; оно помѣщается почти всегда на концѣ стола, противоположномъ красному углу, и стоитъ въ теченіи всей свадьбы. Въ потолокъ иногда вбиваютъ гвоздь, къ которому шнуркомъ привязываютъ верхушку „вильця“ для того, чтобы оно не упало, когда навѣсятъ на него цвѣты и другія украшенія.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ начинаетъ убирать „вильце“ отецъ невѣсты, за нимъ мать, а тамъ и всѣ остальные изъ присутствующихъ.

При этомъ друзья поютъ:

93.

А вчора зъ вечора папорошенька впала,
А въ півночи дробень дощикъ пішовъ,
А переді днемъ земля зілля забрала.
Съ чого жъ ми будемъ князеві вінець плели?
Ой є въ городі хрещастий барвінокъ,
Съ того ми будемъ князеві віногъ плели.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 4).

94.

А.

1 Благослови, Боже,
2 И отецъ, и мати,

3 Своему дитяти
4 Гилечко звити.

(Грембовль).

¹⁾ Овруч. уѣздъ.

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А.

4 Барвінковий вінокъ ввіти

(Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 А Намъ...

3 Сей домъ звеселити,

4 Ой ми видьце вили,

5 Да ми меду не пили,

6 Да все тее пиво,

7 Зеленеє вино.

(Маркевичъ, стр. 106).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=4 А Се...

3 Й молодого звеселити

(Сб. Метлянского, стр. 132).

Д.

1 Д=1 А.

2 Пречистая Споже,

3 Сіі віночки звити,

4 Д=3 Б.

(Сбор. Метлянского, стр. 137).

Е.

1 Первая квітка, то Ивашко,

2 Е=2 А.

3 Пречистая Госпоже,

4 Е=2 В, 5 Е=3 В.

(Lud Ukrainski Nowosielskiego, стр. 196).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=3 Е, 3 Ж=2 Г

4 На стіль постановити,

5 Ж=3 Г Весь руйдъ...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

З.

1 З=1 А, 2 З=3 Е.

3 Всі свати въ хаті

4 И ти, отець, мати,

5 Сей віночокъ звити,

6 З=3 В.

(Рукоп. сбор. Булиша).

И.

Благослови, Боженьку! (bis)
Та й ти, рідний батеньку,
Своєму дитятку
Віночокъ спілати
Благослови, Боженьку! (bis)
Та й ти, рідна матінко,
Своєму дитятку,

Віночокъ спілати.
Благослови, Боженьку!
И ти, рідний батеньку,
Та й ти, Божая мати,
Будешъ намъ помогати
Віночокъ спілати.

(Основа, 1862, Апрѣль. Русиньськеє весілля, стр. 3).

95.

Ой въ лузі калина,
Білимъ цвітомъ зацвіла;
Пішли її дружки рвати—
Не далася ламати.

Ажъ пішла Марисенька,
Нарвала, яламала
Та й внесла до світлоньки,
Меже красні дівоньки.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 4).

96.

А.

1 До бору, старости, до бору,
2 Рубайте сосну здорову,

3 Рубайте сосоньку—деревице—
4 Молоді Марисі на гильце.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Б.

1 В=1 А бояре, 2 В=2 А.

3 Привезить її до дому,

4 Поставте її на столі,

5 На гильчастий, на переборчастий скатерти.

(Субботово, Чигиринск. у.).

В.

1 В=1 Б, 2 В=2 А, да довгу, 3 В=4 Б Ставуйте сосну...

4 На сталечку на дубовенькимъ

5 На тонесенькимъ рушничку,

6 На сребренимъ блюдечку!

(Герещенко, 2 стр. 522—523).

97.

Дайся, Иваню, чути!
Не хотять ся вінки вити

Безъ меду, безъ горілки,
Безъ Марисеньки дівки.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 5).

98.

Вийся, віночку, гладко,
Якь червоне яблуко:

Підемо межі людя,
Наша славонька буде.
(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 3).

99.

А.

1 Летявъ горностаѣ по-надъ ставъ, 4 Поплиньте ви по воді,
2 Попускавъ пір'ячко на весь ставъ; 5 Збірайте пір'ячко до пірця
3 А ви, бояри молодні, 6 Молодому до гильця. (Грембовъ).

В.

1 В=1 А ...черезъ садъ, 2 В=2 А ...на ввесь садъ.
Та підіть, дружечки, позбірайте,
Та Марусі звивайте.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 В=1 А ...черезъ,
2 Золотее пір'ячко попускавъ;
3 В=3 Б ...зберите, 4 В=4 Б ...зберите.
(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

Г.

1 На городі липа,
2 Золотомъ облита;
3 Г=3 Б ...обломите, 4 Г=4 В.
(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=2 Б, 3 Д=4 Б;
4 Изъ якого дерева? изъ ялини, 7 Ой, де ми вили? На селі,
5 Изъ червоної калини, 8 Да посталили на столі,
6 Для своєї Марійки княгині 9 На хрещатому скатерті.
(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

100.

А.

1 Въ долину, дружечки, въ долину, 3 По хрещатий барвіночокъ,
2 По червону калину, 4 И по запашний василекъ.
(Грембовъ, Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Хрещатий барвінокъ щипати,

4 Марусі гильце вбрати.

(Дубище, Старок. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Ино кудрявее деревце

4 Молоді Марисі на гильце.

(С. Перейма, Балтського у.).

101.

А.

1 Всю ми долину сходили,

2 Всю ми калину зломали

3 И хрещатий барвінокъ,

6 И запашний василёкъ,

4 Кудрявее деревце

5 Молоді Марисі на гильце.

(С. Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Півъ стога вівса висмикали,

4 Зазиль своє вилечко вбрали.

(М. Солонное, Новградволинск. у.).

В.

1 Усі луги виходили,

2 В=2 А Усю...

Поки Марьєці ильце звили.

(Михайлово, Мозирск. у.).

Г.

1 А ми вильце вили, горилку пили,

2 На століву на тисовенькому,

3 А на тій скатерті переборчастий,

4 Г=1 В, 5 Г=2 А Червону...,

6 Молодий Марисці вильце вили.

(Макишинь, Гор. у.).

Д.

1 Да всі жъ ми сади виходили,

2 Да всі жъ ми вишеньки вигледіли,

- 3 Одну вишеньку злюбили,
4 Да й той вершовець зломил
5 Д=1 В, 6 Д=3 Б, 7 Д=1 Д.
8 Хрещатий барвінокъ вирізали
9 Да таки ми Марусі вільде звилн.

(Новицькій).

Е.

- 1 Ягъ ми Марусі вильде вили,
2 Е=1 В То..., 3 Е=5 Г, 4 Е=9 Д.

(Народн. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 135).

Ж.

- 1 Ж=1 Е Ой коли..., 2 Ж=1 В,
3 Зеленого явора вирубали,
4 Червону ю калиноньку виломали,
5 Ж=3 Д... вищипали,
6 Ярю ю рутоньку вирізали,
7 Ж=3 В.

(Рукоп. сборн. Кулиша).

102.

Коло світлоньки, коло нової, *)
Коло світлоньки, коло нової
Тамъ соловейко облітає, у світлоньку
У світлоньку заглядає —
Тамъ галочки гніздечко вьють,
Тамъ галочки гніздечко вьють.
— Вийте, галочки, собі й мені,
Вийте, галочки, собі й мені,
Собі звийти зъ рутн, зъ м'яти,
Мені звийте зъ пир'ячка.
Коло світлоньки, коло нової,

Коло світлоньки, коло нової,
Тамъ Маруса обліжжає,
Тамъ Маруса обліжжає,
Въ оконечко заглядає,
Въ оконечко заглядає —
Тамъ дівочки вилечко вьють,
Тамъ дівочки вилечко вьють.
— Вийте, дівочки, собі й мені,
Вийте, дівочки, собі й мені,
Собі звийте зъ рутн, зъ м'яти,
Мені звийте зъ барвіночку.

103.

Гильце-деревце зъ ялини,
Изь червоної калини,
Изь хрещатого барвінку,

Изь пахнючого дасильку!
Гильце-деревце—ялина,
Відъ верха до спада калина!

*) Послѣ каждаго нечетнаго стиха слѣдуетъ припѣвъ: „та рано, рано!“; послѣ четнаго: „та ранесенько!“

104.

А.

1 Якъ гильце вили,	7 До насъ гильця вити,
2 Та й горілку пили;	8 Бо ми зов'ємо сами
3 Коло барилочка	9 Краще, якъ зъ вами,
4 Стоить горілочка,—	10 Зъ скрипками, зъ цимбалами,
5 А намъ не дали.	11 Зъ хорошими боярами.
6 Не йдуть молодіці,	

(С. Шиндеровка, Каневск. у., Київск. губ., сборн. Метлинскаго, стр. 133).

В.

1 Б=6 А, 2 В=7 А, 3 В=7 А

- 4 Зъ ясними соволами,
- 5 Зъ чорними галочками,
- 6 Зъ красними паничками.

(Чернигов. губ., Новицкій, Щасновка, Коз. у.; с. Лементаровка, Сосницк. у.,
изъ сб. Кулиша).

105.

Чи багатъ Марусинъ батько?
Зародила пшениченька да й на новниі,
Густі копи въ полі,
Високі стогн на руміі,
Вщє вилечоць на столі.

(Юриновка, Новгородсѣв. у.).

106.

Шийся, віночку, гладко, (bis)
Якъ солодкеє ябко!

Якъ підешъ меже люди
Слово друженькеє буде.

107.

Зъ зими на весну походить,
Ивашко городецъ городить,
До нѣго Марина виходить:
— Городи, Иваню, городецъ,
Бедемо садити барвінець,
То тобі, то мені на вінець.

Ой скочила Марисенька въ огородець,
А за нею Ивашко молодець;
Ой скочила Марина на хвильку,
Нарізала запаску барвінку,—
Тіль ть (?) єє присівку.

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 3).

108.

Шла Маруся барвінковий віночокі, (bis)
Покотила намъ у вишневий садочокъ:
— Ой вінку, вінку, ой ти мій тяжкий жало! (bis)
Вже ся съ тобою, батеньку, разлучаюсь; (bis)
Вже ся съ тобою, Івашку, излучаюсь!
(Новицкій).

109.

Ой у полю та овесъ рясний, (bis)	Якъ я піду за нелюба, (bis)
А у саду виноградъ красний.	То не цвіти, виноградъ, красно, (bis)
Виноградъ, виноградочку! (bis)	Не роди, виноградъ, рясно!
Просю тебе на порадочку,	А якъ піду за милого, (bis)
Просю тебе, та порадъ мене! (bis)	То цвіти, виноградъ, красно (bis)
Тільки прошу, не зрадъ мене!	И зароди ягідокъ рясно.

(С. Колюшка, Умищ. у.).

110.

Пусти мене, мій батенько, на гору тую—
Нехай же я на тій горі погуляю
И цвіточку на квіточку нащипаю,
Хвіялочокъ на віночокъ назриваю.
— На що жъ тобі, дітя мое, сей синенький цвітъ,
Що вже тобі, дітя мое, завъязаний світъ!
(Гадяч., сб. Меглинскаго, стр. 138).

111.

Ой на горі, полуцвітки процвітають,	— Ой піду жъ я, мій батеньку,
Ни одной долини не минають.	На круту гору погуляю
Дочка въ батька прохалася:	И квіточокъ назриваю.

(Гадяч., сб. Меглинскаго, стр. 138).

112.

Похилоє да дерево ялина,
Покірне дитятчко Марусенька!
И отцю, и матці у ниженьки поклонилась,
И дрібними слізоньками да й облилась
(Новицкій).

113.

Похилоє дерево да ялина,
Покірниє дитяточко да Иванко!
Отцю и матці у ніженьки поклонився,
И дрібними слізоньками да облився.

(Новицкій).

114.

1 Половину гильця ввили	5 Якої?—оковитої,
2 И горілки не пили.	6 Для мене працёвитої
3 Марусю, серце!	7 — Якої?—солоденької,
4 Дай горілки зъ перцемъ.	8 Для мене молоденької.

(С. Дубище, Стар. у.).

115.

Ишовъ Ивашко на посадъ,
Стричає ёго Господь самъ

Изь долею щастливою,
Изь доброю годиною.

(Новицкій).

116.

Ой чія то дружина,
Кругомъ діжи ходила,

Изь скрипками, зъ цимбалами,
За молодими да боярами?

(Новицкій).

117.

Коли-бъ я знала, коли-бъ я відала,
Що елечко буде,
То-бъ я послала свого батенька
Та въ лугъ по калину.
Да батенько шійшовъ, калини не найшовъ,
Безъ калини прійшовъ.
— Да стоїть, донечко, калина въ долині
Сильная, зелена;
И вітеръ не віє и сонце не гріє,
Калина не зріє.

Тоже поють матери, брату и сестрѣ, а за тѣмъ:

Коли-бъ я знала, коли-бъ я відала,
Що елечко буде,

То-бъ послала свого мидого Ивася
Да у лугъ по калину.
Та Ивасикъ пійшовъ, калину найшовъ
Сильную, червону:
Вітеръ віє и сонце грає,
И калина зріє!

(Сборн. Метлинскаго, стр. 135).

118.

А.

1 Якъ ми гильце вили,
2 Горілки не пили;

3 Гильця допивали —
4 Медъ, вино розливали.

(Новицкій).

В.

1 В=1 А Ми вилечко.

2 Да горілочку пили,

3 В=3 А,

4 Гарілочку допивали.

5 Дайте-жъ намъ музики,

6 Пуйдемо, погуляємо.

(Черниговск. губ.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Ходімъ до криниці,

4 Напьемось водиці!

(Сборн. Метлинскаго, ст. 133).

119.

Соколенько да не вилети,
Ивашко да не виходи!

Соколонько — да по галочку,
Ивашечко — да по Марусеньку.

(Новицкій).

120.

Уже лужечки, бережечки вода поняла:

Молодую Марусю журба обняла.

Молоденький Ивашко музики найма,

Молоденькій Мані тугу розважа.

Молоденька Маня все плаче, рида:

„Не плачь, не плачь, Марусю, — теперъ ти моя!“

Чи ми-жъ тобі, Марусенько, не казали,
Чи ми твого серденька не втішали?

Не йді, не йді, да до броду по воду,
Та не слухай голубоньківъ, де рано гудуть:
Вони твое дівовання въ поле занесуть!
Вони тебе молодую да израдять, —
Одъ батенька до свекорка переманять,
Изъ дівчини въ молодцю нарядять!

(Народ. юж. пѣсни Метлинскаго, стр. 136 и 137).

121.

— Ой еуди-жъ ти, Марусю, походила;
Що ти собі Ивасенька полюбила?
„Ой ходила, подруженьки, зъ гирь на поділь,
Тимъ я ёго полюбила, що судився мій“.
— Да кому-жъ ти, Марусю, кланяєшся зтихенька,
Що у тебе да матічка нерідненька?
Єсть у полі да билина зелененька,
А въ Марусі та матінка не рідненька...
„Я чужий чужині влонюся,
А своєї матусі не дождуса!“

(Народ. южнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 136).

122.

А въ віру, въ вірочку, Золоте піро втеря.
На жовтімъ пісочку, Играй, не грай, добре, —
Щука-риба гра, Звили гилечко добре!

(Народ. южнор. пѣс. Метлинскаго, стр. 136).

123.

Да не сами ми елечко вили:
Звили елечко два донці,
Да й поставили на стольтці.

(Нар. южн. пѣсни сбор. Метлинскаго, стр. 136).

124.

А ми тута влечко звили, Ой на столі-престолі,
Извили влечко въ рутянці, На тонесенькимъ,
Привезли орханці, На білесенькимъ скатерті.

(Гостомль, Кіевск. у.).

125.

Попались ми въ діло
Намъ личко замарніло...

На Бога ви гляньте,
Намъ горілки дайте.
(Гостомль, Кіевск. у.).

126.

Усе діло поробили,
Горілки не пили,

Підемо до криниці,
Нап'ємось водиці.
(Гостомль, Кіевск. у.).

127.

Знати, Марусю, знати,
Що не рідная мати;

Вийшла зъ сорома зъ хати,
Щобъ горілки не дати.
(Народ. вж. п'єс. Метлинскаго, стр. 133).

128.

Дружба ножа не має,
Намъ хліба не вкрає;

Дайте му колодача,
Най намъ вкрає калача.
(Основа, 1862, Апр., стр. 6.)

129.

Ой чи єсть ясний місяць на зорі,
Ой чи єсть господарь на дворі,
Чи викупить елечко на столі?

Щобъ нашъ коровай ясенъ бувъ,
Щобъ нашъ молодий ересенъ бувъ!
(Черниговск. у.).

130.

Хто-жъ сему велечку господарь,
Щобъ сєє велечко викупавъ?
Ой намъ же плати небагато —

Ой бочка меду и вина дві
Отъ вамъ велечко на столі.
(Новицкій).

131.

А.

1 Ой, старосто, серце,
2 Викупи собі гильце,
3 Не за велику плату —
4 За горілки квартиру.

5 Якъ не будешъ викупляти,
6 Понесемо продавати;
7 Продамо — не продамо,
8 Старості сорома задамо.

(С. Перейма, Балск. у.).

В.

- 1 Казавъ староста вилце вить,
2 А теперъ не хоче викупить.
3 В=1 А, 4 В=1 А,
5 И вилечко вили, 8 Коло барива...
6 Й горілочки не пили; 9 А намъ не дали.
7 Горілочка, якъ віточка;

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 А я, дружбонько, старшій всіхъ,
2 Звивъ собі илечко краще всіхъ,
3 В=1 А, 4 В=2 А,
5 Не за велику плату —
6 За горілки кварту.

(Грембовль).

Г.

- 1 Г=1 А, О... Марисю... 2 Г=2 А,
3 За велику втрату,
4 Г=6 В.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А... матінко..., 2 Д=2 А,
3 За нашую ласку,
4 Ставъ горілці пляшку.

(Гостомль, Київск. губ.).

Е.

- 1 Е=1 А Дружбоньку..., 2 Е=2 А.
3 Съ червоної калини,
4 Для вашої дитини.

(Подольск. губ.).

132.

Ой по-підъ лісовъ, лісовъ,
Припавъ дрібненький сніжокъ.
Мариня походила,
Слідоньки поробила.

Засіли на нюю ловці
Раштовецкі хлопці,
Коники потюмили —
Марині не зловили.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 5).

133.

Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору крутую окрили,
Ино стеженька маленька,
Куди ходила Марися молоденька;
За нею батенько слідою.
„Не ходи, батенько, за мною —
Не маю я порадоньки зъ тобою“.
Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору крутую окрили;
Ино стеженька маленька;
Куди ходила Марися молоденька,

За нею матінка слідою.
„Не ходи, матінко, за мною,
Не маю я порадоньки зъ тобою“.
Зацвіли фіялочки, зацвіли,
Всю гору окрили,
Ино стаженька жаненька,
Куда ходила Маруса молоденька,
За нею Иване слідою.
„Ходи, ходи, Иваню, за мною, —
Маю я порадоньку зъ тобою“.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 3).

134.

Да ти, барвінку, рісь, рісь,
Що такий красний вирісь.
— Я въ лісі при вивниці,
При студений водиці;
Мене вода підходила,

Мене вона холодила;
Прийшовъ часъ годинонька,
Вирізала княгинюшка,
Молодая Марисенька.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 3).

135 *).

А.

1 Слала зоря до місяця:
2 — Ой місяцю, товаришу,
3 Не заходь ти раній мене,
4 Зайдемо обое разомъ,
5 Освіtimo небо й землю,
6 Зрадується звірь у полі,
7 Зрадується гость у дорозі!
8 Слала Марья до Иванка:

9 „Ой Иванку, мій сужений,
10 Не сідай ти на посаду,
11 На посаду раній мене;
12 Сядемо обое разомъ,
13 Звеселемо ми два двора:
14 Ой первий двіръ — батька твого,
15 А другій двіръ — батька мого.

(Маркевичъ, стр. 117).

В.

1 Б=1 А,
2 Рано, рано, ранесенько!
3 Місяченьку, мій братіку,

*) Эта же пѣсня у Терещенько. (Бытъ рус. народа, Т. 2, ст. 573), съ тою разницею, что тамъ послѣ нечетныхъ стиховъ — „рано, рано!“, послѣ четныхъ — „ранесенько!“.

4 Б=3 А... напередъ..., 5 Б=2 А, 6 Б=4 А, 7 В=5 А, 8 Б=2 А,
9 Б=6 А Якъ страхнется..., 10 Б=7 А, 11 В=2 А, 12 Б=8 А, 13 Б=2 В,
14 Мій Івашку, мій друже вірний,
15 Б=11 А... напередъ мене, 16 Б=2 Б, 17 В=12 А, 18 Б=13 А...
отця й неньку, 19 Б=14 А Усю родиненьку, 20 Б=2 В.

(Народ. юж. лівс. Меглинського, стр. 184).

136.

Ой ходила Марисенька по саду,
Та посадила садъ - виноградъ до раду,
Поливала го ситою,
Просила батенька просьбою:
— Запирай, батеньку, воритця,
Не пускай Івасенька молодця,
Бо приїде Івасенько зъ боярами,
Та й витопче садъ-виноградъ кониками.

(Основа, 1862 г., апрѣль, стр. 5).

137.

А.

1 Котилося яблучко съ Шайгорода,
2 Прикачалося підъ ворота.
3 Чи тутъ, чи не тутъ бубни бьють, —
4 А въ нашому дому гильце вьють.

(С. Калюски, Ушицк. у., Подольск. губ.).

В.

1 Б=3 А Въ бору, на валу..., 2 Б=4 А.
3 А зъ якого дерева? — Зъ ялини, 5 Зъ запашнаго васильку,
4 Зъ червоної калини, 6 Зъ хрещатого барвінку.

(М. Полонное, Нов. Волынск.).

138.

А.

1 Ой ти, душенько наша Марусю!
2 Та летять галочки у три рядочки, —
3 Зозуленька попереду.
4 Та всі галочки по лугамъ сіли, —
5 Зозуля — й на калині;
6 Та всі галочки защебетали, —

- 7 Зовуля закувала.
- 8 „Да чого ти куєшь, чого жъ ти жалуєшь,
- 9 Сивая возуленько?
- 10 Чи жаль же тобі темного лугу,
- 11 Чи гіркої калини?“
- 12 — Та не жаль же мені темного лугу,
- 13 Ні гіркої калини,
- 14 А жаль же мені тні тополі,
- 15 Що росте й у полі.
- 16 Та де я літаю, та де я буваю,
- 17 На тополі спочиваю...
- 18 Та йшли дружечки у три рядочки, —
- 19 Маруся й попереду;
- 20 Та всі дружечки по лавкахъ сіли, —
- 21 Маруся на посаді;
- 22 Та усі дружечки та й заспівали, —
- 23 Маруся й заплакала.
- 24 „Та чого жъ ти плачєшь, чого жалуєшь,
- 25 Молода й Марусенько?
- 26 Чи жаль же тобі батенька свого,
- 27 Чи подвір'ячка ёго?“
- 28 — Та не жаль же мені батенька свого,
- 29 Ні подвір'ячка ёго,
- 30 А жаль же мені коси - руси
- 31 И дівочької краси.
- 32 Та косу расплетуть, косу подобгають —
- 33 Всі гуляння й минають;
- 34 Та шо жаль на миленького,
- 35 Що не давъ вінъ мені віночка звити,
- 36 Въ віночку походити *).

(С. Ждановка, Подтавск. у.).

В.

- 1 Б=2 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А, 4 Б=5 А, 5 Б=6 А, 6 Б=7 А,
7 Б=7 А, 8 Б=8 А, 9 Б=9 А, 10 Б=10 А, 11 Б=11 Б, 12 Б=12 А,
13 Б=13 А.

- 14 Тільки мені жаль на соколочка,
- 15 Що зігнавъ зъ дворочка;
- 16 Що не давъ мені гніздечка звити,
- 17 Ні въ нѣму поседіти“.

*) Пѣсня эта поется также на „Дівичъ-вечорі“ и въ воскресенье за столомъ.

18 В=18 А, 19 В=19 А, 20 В=20 А, 21 В=21 А, 22 В=22 А,
23 В=23 А.

(С. Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=2 А, 2 В=3 А, 3 В=4 А... на вишенькахъ..., 4 В=5 А, 5 В=6 А,
6 В=7 А, 7 В=8 А, 8 В=9 А, 9 В=10 А, 10 В=11 А Чи вишневого
саду? 11 В=12 А, 12 В=13 А Ні вишневого саду, 13 В=14 А... калини,

14 Що въ лугахъ процвітає.

15 Я въ лузі днюю, въ саду ночую,

16 На калині зимувати буду:

17 В=18 А, 18 В=19 А, 19 В=20 А, 20 В=21 А... на покуті,
21 В=22 А, 22 В=23 А, 23 В=24 А, 24 В=25 А, 25 В=26 А, 26 В=27 А,
27 В=28 А, 28 В=29 А, 29 В=30 А, 30 В=31 А Панянської...

31 Я въ косі хожу, косоньку держу,

32 Косою й веращаюся.

(Щасновка, Козелец. у.).

Г.

1 Г=2 А, 2 Г=3 А,

3 Дай посіли галочки въ лузі,

4 Г=5 А, 5 Г=6 А, 6 Г=7 А, 7 Г=18 А, 8 Г=19 А.

9 Посіли дружечки по лавці

10 Г=21 А,

11 Всі дружечки пісні запіли,

12 Г=23 А, 13 Г=28 А, 14 Г=29 А, 15 Г=30 А, 16 Г=31 А.

(Макшинець, Черниговск. у., Новицкій).

Д.

1 Д=2 А Що... рядъ по рядочку, 2 Д=3 А... попередочку, 3 Д=4 А...
на гильмі сіли, 4 Д=5 А, 5 Д=6 А, 6 Д=7 А, 7 Д=18 А... рядъ по ря-
дочку, 8 Д=10 А... по передочку, 9 Д=20 А... за столомъ..., 10 Д=21 А,
11 Д=22 А... пісеньки співають.

12 Марусенька сильно ридає.

13 Д=24 А, 14 Д=25 А, 15 Д=26 А, 16 Д=27 А, 17 Д=28 А,
18 Д=29 А, 19 Д=30 А, 20 Д=31 А, 21 Д=8 А, 22 Д=11 А... та ва-
линоньки?

23 Я не того кую, що дуже жалую,

24 Д=13 А Та... калиноньки,

25 Я того кую, що відъ васъ одстаю,

26 Мої чорні галочки!

(Народ. пж. п'єс. Метлинскаго, стр. 151 и 152).

Е.

- 1 Е=8 А, 2 Е=9 А, 3 Е=10 А, 4 Е=11 А, 5 Е=12 А, 6 Е=13 А...
червоної..., 7 Е=14 А... куванечка,
8 Изъ раннёго вставанечка:
9 Я рано кую, я рано кую,
10 На калині ночую;
11 Е=14 А.
12 Що на чистому полі
13 Е=16 А, 14 Е=17 А.
15 А теперъ встято и гилле забрато —
16 Нігде сісти, да й одпочити.

(Народ. вж. п'с. Метлинскаго, стр. 153).

Ж.

- 1+2 Ж=2 А Летілі..., 3 Ж=3 А, 4 Ж=4 А, 5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А,
7 Ж=7 А.
8 Иде Маруся попередъ,
9 А всі дружечки за нею;
10 Ж=20 А, 11 Ж=21 А, 12 Ж=22 А, 13 Ж=23 А.

(Lozin'ski, стр. 40).

З.

- 1 З=1 Д Летять... 2 З=3 А, 3 З=4 А Усі... на лузі..., 4 З=5 А,
5 З=6 А, 6 З=7 А,
7 Чого зовуля, чого сизая,
8 Жалібно куешъ?
9 З=11 А,
10 Чи въ лузі калиноньки?
11 З=12 А, 12 З=10 З Ні..., 13 З=14 А... чистого поля,
14 А въ полі тополеньки.
15 З=16 А Що..., 16 З=17 А, 17 З=7 Д, 18 З=19 А, 19 З=22 А,
20 З=23 А,
21 Чого Марусенько, чого дівонько,
22 Плачешъ жалібно?
23 З=26 А, 24 З=27 А, 25 З=28 А, 26 З=29 А, 27 З=30 А Да...
русої коси, 28 З=31 А Та дівочої...

И.

- 1 А въ три рядоньки летять галоньки,
2 И=3 А, 3 И=4 А, 4 И=5 А, 5 И=6 А, 6 И=7 А, 7 И=10 А,
8 И=11 А, 9 И=12 А, 10 И=13 А, 11 И=12 В, 12 И=14 Б, 13 И=18 А

А идуть..., 14 И=19 А, 15 И=20 А, 16 И=21 А А... на посаги, 17 И=22 А, 18 И=23 А, 19 И=24 А, 20 И=25 А. 21 И=26 А... неньки старої, чи батенька старого, 22 И=27 А, 23 И=28 А... ни ненькі старої, ни батенька старого, 24 И=29 А;

25 Ино мені жаль росіі коси,

26 И=31 А.

(Шодольск. губ.).

139.

Ходила дівочка по полю,
Звила собі віночокъ зъ коволю.
— Носи, носи, дитя мое,
Сей віночокъ да до вечора;

У вечері дружкамъ оддаси, —
Вони твій віночокъ розівьють,
Вони тобі, дитя мое, жалю завдадутъ!

(Народ. юж. гбс. Мезинскаго, стр. 138).

140.

Пливе утонька безъ утенати,
На море почувати,
А проти єї сизий селезень
Съ гарними косицями:
„Ой постой, постой, утко!
Да не пливи хутко,
Що-сь тобі за вість скажу:
Бувъ я на ставку,
Чувъ я славоньку,
И про тебе, сиру утоньку.
Да плетуть сітки
Да на твої дітки
И про тебе, сира утоньку“.
— Да нехай же плетуть
И преплітають,
Я жъ того не боюся:
Я на дно порну,
Я сітки порву
И діточовъ повипускаю.
Идуть дружечки
У два рядочки,
А Маруся — посереду;
А проти єї молодий Андрієчко,
Зъ своїми боярами:

„Ой постой, постой, Марусенько!
Що-сь тобі за вість скажу:
Бувъ я на місті,
Чувъ же я вісті
Про тебе, молода Марусечко.
Да купують чепці
Й кибалочки
Да на твою головоньку“.
— Да нехай купують,
Да нехай торгують,
Я жъ того не боюся:
Я у недиленьку, да у вечери
Да у тее приберуся.
Вийди, матінко, огляди,
Що тобі бояре привезли;
Да привезли скриню, й перину,
И молодую вняганю.
— Ой, коні наші вороні,
Чи чуєте на силу,
Чи звезете внягиню,
Да на тую гіроньку крутую,
Да у тую світлоньку новую?
А у тої світлонці медь-вино пьють;
Да вже нашу Марусеньку давно ждуть.

Мати Марусеньку родила,
Місяцемъ обгородила,
Сонечкомъ підперезила,
До свекорка провозжала.
Да сказали: Марусенька—не пряха,
А матинка Марусеньки — не тваха,
Ажъ вона раненько вставала,
Тонкі рушнички напярала,

У тихого Дніпра білила,
Молодикъ дружківъ дарвала.
Да гадайте, бояре, гадайте,
Да по червонцю складайте,
Бо теперъ годинонька не тая,
И доріженька склизькая, —
Треба нашому Івашечку чобитокъ
И золоченихъ підєвобъ.

141.

Да стоїть верба
Не рікъ, не два.
Да рано, рано!
„Не стий, верба,
Розвивайся!
Да ранесенько!
Розвий собі
Сімсотъ квітокъ,
Да рано, рано!
Сімсотъ квітокъ
И чотири;
Да ранесенько!

Всімъ боярамъ
По квіточці,
Да рано, рано!
У сімъ друзкамъ
По квіточці,—
Да ренесенько!
Андріечку
Нема квітки...
Да рано, рано!
Андріечку квітка —
Марусенька дівка.
Да ранесенько!

142.

Туда идуть дружечки пишні,
Несуть вони коргву, якъ огонь;

А на той корогві листоньки —
То-жъ нашої Марусеньки мислоньки.
(Новицькій).

143.

А.

1 Да не вїй, вітру, въ розі,
2 Да завїй по дорозі;
3 Розмай мою косу,

4 Якъ літнрю росу;
5 Розмай да по волосу,
6 Ростели да по поєсу!
(Черниговск. губ., рук. сбор. Кулиша).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Повій..., 3 Б=3 А... русу...
4 По червоному поясу;
5 Ростели по колосочку,
6 Розбери по волосочку.

(Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 Повій, вітре, дорогою,
 - 2 За нашою молодю,
 - 3 В=3 Б, 4 В=4 Б,
 - 5 По червонимъ плечамъ,
 - 6 Якъ дзісай не розвієшъ,
 - 7 То завтра ніць не подієшъ.
- (Кам.-Под. губ.).

Г.

- 1 Не вий, вітре, добровою,
 - 2 Повій, вітре, да дорогою
 - 3 Г=2 В, 4 Г=3 А... іі..., 5 Г=4 А, 6 Г=4 Б... поясочку, 7 Г=6 Б...
по одному...
- (Народ. юж. півс. Меллинскаго, стр. 169).

Д.

- 1 Ой ти, душенько наша, Марусю!
 - 2 Д=1 А... въ лузі, 3 Д=2 А Та повій..., 4 Д=3 А Розвій іі... 5 Д=4 Б,
6 Д=5 А Розвій... 7 Д=5 В... поясочку.
- (Ждановка, Полтавск. губ.).

Е.

- 1 Не вийте ви, вітри, изъ режі,
 - 2 Е=2 А Повийте ви..., 3 Е=3 В Рознесите..., 4 Е=4 Б... красному...,
5 Е=6 В Розберіте..., 6 Е=5 В Якъ жито...
- (Бытъ русск. нар. Тер. ч. II, стр. 528).

144.

Марусенька сиріточка, а Івашко пань;
Вуло-бъ тобі да шукати такої, якъ самъ.
— Ой виїздивъ всю країну, увесь білий світъ,
Да не найшовъ такої, якъ Маруся-цвітъ!

(Народ. юж. півс. Меллинскаго, стр. 189).

Сиротѣ поють слѣдующю пѣсню:

145.

А.

- 1 Зеленая та дибрівонька,
- 2 Чого въ тебе та пеньківъ много, (bis)

- 3 Зеленого й а ні одного, (bis)
- 4 Одростоньківъ ні відъ одного.
- 5 Молодая ти, дівко Марушко, (bis)
- 6 Чого въ тебе та батеньківъ много, (bis)
- 7 А рідного та ні одного, (ter)
- 8 Порадоньки ні відъ одного; (bis)
- 9 Усе тії, що напитися, (bis)
- 10 Та й нікому й зажуритися; (bis)
- 11 Усе тії, що пити та гуляти, (bis)
- 12 Та нікому поради дати (bis).

(Жаботинь, Чигир. у., Новикій).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А... таборівъ..., 3 В=3 А... та ні..., 4 В=4 А Паростоньківъ, 5 В=5 А... та дівчинонько, 6 В=6 А, 7 В=7 А, 8 В=8 А, 9 В=11 А... що пити, гуляти, 10 В=12 А, 11 В=9 А, 12 В=10 А.

(Ковотовск. у., нар. кж. пѣс. Мелгинскаго, стр. 154).

В.

- 1 Зелена дубрівонько
- 2 В=2 А... тебе пеньку..., 3 В=3 А... да ні годного, 4 В=4 А Паростоньки..., 5 В=5 А... Марусенько! 6 В=6 А Чому... 7 В=7 А Що... годного, 8 В=8 А.

- 9 Коли-бъ мені мій батенько —
- 10 Вся моя порадонька!

(Нар. кж. пѣс. Мелгинскаго, стр. 155).

Г.

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 А Да... да..., 3 Г=3 А, А й... да..., 4 Г=4 А Одросточка..., 5 Г=5 А... молодая Маруся, 6 Г=6 А, 7 Г=7 А, 8 Г=8 А Дай..., 10 Г=10 А Я..., 11 Г=9 В, 12 Г=12 А Я...

(Борисполь, Пер. у.).

146.

Застилайте столи,
Мостіть услови,
Становить кубочки,—
Недалево дружечки.

Сяду, паду ластовскою
Передь сінечками,
Передь своею матінкою,
Изъ своїми дружечками.

147.

На горі хвнялочка зелененька,
Туди ишла Марусенька молоденька,

А за нею Ивасенько втихенька:

— Вернись, вернись, Марусенько, уже жъ ти моя!

Вона стала—одгадала: „Ще жъ я не твоя!

Ще я въ батька паняночка, а ти въ свого пань;

Шукай собі паняночки такої, якъ самъ!

„Изъїздивъ я, Марусенько, усі города,

Та не найшовъ такої, якъ ти, молода“.

(Лубин, сборн. Метлинскаго, стр. 139).

148.

Ой поле, поле, полечкомъ,
Туди їхавъ Андрієчко коничкомъ,
Да різавъ різки зъ березки,

— Бижи, бижи, кониченько, швиденько,
Тутъ наша Ганнусенька близенько.

(Маркевичъ, стр. 105).

149.

Ой городъ, городъ, городинъ,
Приїхавъ Андрієчко челядинъ

На ворономъ коні,
Въ голубомъ жупані.

(Маркевичъ, стр. 105).

150.

Ой ходила Марусенька по новимъ двору,

Ой сіяла винні квіти изъ приполу,

А просила батенька прозьбою:

— Ой зачинай, мій батеньку, новий двіръ;

Не пускай, мій батеньку, бояривъ у двіръ,

Бо витопчуть винні квіти копитами

И винесуть за ворота підковками.

„Ой не жалуй, дитя моє, да виннихъ квітъ,

Ой пожалуй, дитя моє, молодихъ літъ!

Іще жъ твої винні квіти изростуться —

Батьковні роскошеньки поминуться!

Поминуться, дитя моє, такъ, якъ бачешъ,

Не разъ, не два, дитя моє, та й заплачешъ“.

(Нар. южн. піснн, сб. Метлинскаго, стр. 139).

151.

Да ходила Марусенька по городу,

Да садила садъ-виноградъ изъ приполу,

Да забула ворітечокъ зачинити,

Да мусіла свого пана отченька просити:

„Ой зачини, мій батеньку, ворітчка,
Поки прийде Івашко зъ боярами,
Да витопче садъ-виноградъ чоботами“.
— Ой не жалуй, донько моя, сихъ винновихъ квітъ,
Да пожалуй, моя доньку, молоденькихъ літъ!
Сні дві квіточки да зростуться —
Твої всі роскоші да минуться.
„Да минаються роскошеньки, сама бачу,
Не разъ, не два по роскошахъ та заплачу!“

(Нар. южн. пѣсни, сб. Меллинскаго, стр. 140).

152.

А.

- 1 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день,
- 2 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 3 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 4 Ой якъ мені свекорка батенькомъ назвать?
- 5 Назвала бъ я батенькомъ, такъ жаль буде;
- 6 Назвала бъ я свекоркомъ, такъ битъ буде.
- 7 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день,
- 8 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 9 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 10 Ой якъ мені свекруху матінкою звать?
- 11 Назвала бъ я матінкою—жаль буде:
- 12 Назвала бъ свекрухою, такъ битъ буде.
- 13 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 14 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 15 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 16 Ой якъ мені діверка братікомъ назвать?
- 17 Назвала бъ я братікомъ, такъ жаль буде;
- 18 Назвала бъ я діверкомъ, такъ битъ буде.
- 19 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 20 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 21 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 22 Ой якъ мені зовицю сестрицею звать?
- 23 Назвала бъ сестрицею, такъ жаль буде,
- 24 Назвала бъ зовицею, такъ битъ буде.
- 25 Суботонька, неділенька—якъ одинъ день;
- 26 Сумувала Марусенька сей день увесь день:
- 27 — Ой якъ мені сії суми пересумувать,
- 28 Ой якъ мені Івасенька дружиною звать?

29 Назвала бѣ дружиною, такъ жаль буде;
30 Назвала бѣ Ивасенькомъ, такъ бить буде.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 158 и 159).

В.

1 Ой ти, душенько наша Марусю!

2 Б=1 А, 3 Б=2 А, 4 Б=3 А... ці..., 5 Б=4 А... та... батенькомъ
назвать? 6 Б=6 А Назову ёго та... лаяти..., 7 Б=5 А Назову ёго... то...,
8 Б=4 Б, 9 Б=10 А... то свекруку ненькою назвать? 10 Б=6 Б... її свек-
рукою..., 11 Б=11 А Назву її... то..., 12 Б=4 Б, 13 Б=16 А... та...,
14 Б=6 Б... діверкомъ..., 15 Б=7 Б... братівомъ..., 16 Б=4 Б, 17 Б=22 А...
ти..., 18 Б=10 Б... зовицею..., 19 Б=11 Б... сестрицею...,

(Ждановца, Полтавск. у.).

153.

Просила Марисенька дівочокъ,
Щобъ їй вплели віночокъ.
А въ суботоньку—на хвальку,

А въ неділенку—всю днинку,
А въ понеділокъ скинь вінокъ
Зъ золотими биндочками на кілокъ.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 4).

154.

А.

1 Да просимъ вилецъ вйти;
2 Да казали медъ вино пити,

3 Ажъ вони пудманили,
4 Да водою напоіли.

В.

1 Б=1 А Якъ вликала насъ..., 2 Б=2 А То..., 3 Б=3 А... піддурили,
4 5=4 А.

(Нар. южн. пѣсни, сборн. Метлинскаго, стр. 133).

155.

Було що їсти, пити—
Нікому припросити.
Марусенька молоденька,
Дружечка пишненька,—

Не дивуйтеся тому—
Не дружчила нікому;
Першій ся разъ придало,
И то ся не вдало.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 6).

156.

Пріхавъ Ивашко до Марусі въ гості,
Та й сівъ біля неї, та й дивиться на неї

— Чи така суєня у неї, якъ у мене молоденького,
Щобъ не було та поругоньки одъ батенька та рідненького,
Одъ свекорка та старенького,
Одъ матінки та рідненкої,
Одъ свекрухи та старенької.

(Нар. южн. пісні, сборн. Метлинського, стр. 141).

157.

Ой у саду, у садочку, да на зеленій руті,
Плакала тамъ да Марусенька, да віночки вьючи.
Да зачувъ Івась, да по коні йдучи:
„Да чого жъ ти, Марусенько, слівненько плачешъ?
— Ой якъ же мені й не плакати,
Що у тебе молодого да родини много,
А у мене молоді да дари не много.
„Ой я татка упрошу, да родини уменшу;
А мамочки упрошу, да дари приболшу,
Таки тебе, да Марусенько, за себе возьму!“

(Нар. южн. пісні, сборн. Метлинського, стр. 141 и 142).

158.

Казавъ-есь, батеньку—не дась мя, Поставлю въ світлонці—зівьяне,
А теперь важешъ—віддась мя. Пушу на Дунай—поплине;
На що я віночокъ той плела, Ой вже мое панинство загине!
Боли въ німъ не буду ходила?

(Основа, 1862, Апрель, стр. 4).

159.

Ой іхали бояре горою, Дамо тобі віночокъ зъ перлами“.
Да вликали Марусю зъ собою: — А я того віночка не зношу,—
„Ходи, ходи, Марусю, изъ нами, Полюбила Івасенька, якъ душу.

(Нар. южн. пісні, сборн. Метлинського, стр. 143).

160.

Ой ти, душенько, наша Марусенько! Чи на ёго степи, луга, сіновоси,
На кого жъ ти, Марусенько, уповала, Чи на ёго уродоньку, що хорошій.
Що ти того та Іванка сподобала? Ой е въ ёго коники, та не ёго,
Чи на ёго та коники вороніі, Ой е въ ёго та батенько,—багъёо ёго,
Чи на ёго жупаники голубіі, Ой е въ ёго жупаноньки, та й не ёго,
Чи на ёго перстники золотіі, Ой е въ ёго та братієки,—братієки ёго.

Перстенъки золотні, то и не ёго, Степи, луги, сіновоси, то все не ёго.
 Ой е въ ёго та сестриці,—сестриці ёго Хорошая уродонъки то жь тілько ёго.
 (Ждановка, Полтавск. у.).

Сиротѣ:

161.

А.

- 1 Ой ходила та Маруся по крутії горі
- 2 Да загляділа селезня на бистрій воді!
- 3 — Пливи, пливи, селезню, тихо по воді,
- 4 Прибуди, прибуди, мій батеньку, теверь нѣж мені.
- 5 — Охъ, и радъ би я, дитя мое, до тебе устатъ,
- 6 Насыпано сирої землі на руки мої,
- 7 Склепалися карі очі й устонька мої.
- 8 Да ой кланяйся, дитя мое, чужій чужині,
- 9 Нехай дають порадоньку бідній сироті.
- 10 — Да ой кланялась, муй паноньку, не разъ и не три,
- 11 Не хто-жь не дасть порадоньки, якъ рідненъкий ти.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=3 А, 2 В=4 А, 3 В=5 А... прибути къ тобі, 4 В=6 А Да...
- 5 В=7 А, 6 В=9 А Не дамъ тобі порадоньки..., 7 В=8 А... усій родині,
- 8 В=9 А Чи не дасть тобі порадоньки...

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 129).

В.

- 1 В=3 А, 2 В=4 А... моя мати..., 3 В=5 А, 4 В=6 А... на груди...,
- 5 В=7 А... на всій ночі,
- 6 Запеклися уста кровью — не промовлю!

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 129).

Г.

- 1 Г=3 А Десь плавала сіра утка..., 2 Г=4 А, 3 Г=9 А Ой дай мені...,
- 4 Г=8 А Повлонися..., 5 Г=9 А... дадуть...
- 6 Да не разъ, не два, мій батеньку, поклонюся и дрібними слізоньками
обілляся!

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 129—130).

Д.

- 1 Д=10 А, 2 Д=11 А... такої, якъ ти.
- 2 Що чужа родиноньки не посміла,
- 3 А рідная родинонька не схотіла.

(Нар. юж. пѣс. Метлинскаго, стр. 130).

Е.

1 Е=3 А, Пливе, пливе щука риба..., 2 Е=4 А, 3 Е=9 А Та дай мені..., 4 Е=3 Б Ой... доню моя..., 5 Е=3 В, 6 Е=7 А... и уста...

7 Зложилися білі руки та на віки,

8 Е=7 А... на всі ночі, 9 Е ...доню моя я поночі. (?)

(Жаботинь, Чигиринськ. у.).

Ж.

1 Я ходила, молода, по городу,

2 Да гаяла сіріжъ утять да на воду,

3 Ж=3 А... Гиля, гиля, сіре утя..., 4 Ж=4 А, 5 Ж=9 А Ой дай мені...,

6 Ж=3 Б, 7 Ж=6 А Дакъ... мені, 8 Ж=7 А, 9 Ж=7 А... да й до доски,

10 Не промовлю я словечка да й до дочки.

(С. Гирявка, Ковтоп. у., Новаций).

162.

Ой подлетає, врильцями має

Соколь подъ вишнівъ садъ,

Заглядає черезъ тиночокъ

Да въ вишневий садочокъ:

— Десь тута була

Галочка моя,

Собі гніздечко вила.

Ой ій пташечки ротомочні

По перинці збирали,

Ой подбіжає, конемъ играє,

Ивашко подъ тестівъ дворъ;

Заглядає черезъ тиночокъ

Да въ тестівъ дворочокъ.

— Десь тута була

Маруся моя,

Собі еличка звила,

А іі дружечки розпомочали,

По цвіточку збирали.

(С. Юрисовка, Новгородськ. у.).

163.

Передъ нашими воротами

Гуло, гуло, два голубоньки;

Гули, гули, догували,

Якъ ми вінка довивали.

164.

Ой увійди, Марусенько, увійди!

Чи хороше віночокъ извили;

Ой якъ не хороше розірви, —

Ми-жъ тобі ще кращій изовьемъ.

165.

Ой, ходила Марусенька по полю,

Ой, тисні голонки тисні,

Да пледа винокъ съ куюлю;

Да просила матиньки просьбою.

— Ой хотъ проси, доненьку, не проси

До вечера віночокъ доноси,

А въ вечері дружечкамъ оддаси.

(Маркевичъ, стр. 105).

166.

Черезь сіни садочоць,
Вили Марусі віночоць,
Тай покотили по столі,
По ввітчастому сватіртю:
Та прийми, батеньку, віночоць
Изъ ярої руги сердечко *),
Не прийму, доненьку, не прийму,
Зъ жалю руччоць не здійму,

За слізюньками не бачу;
Есть у тебе, доненьку Марусю, слу-
жечка —
Старшая дружечка:
Вона встане й гляне;
Вона й привітатъ,
И на здоровье спитатъ.

(Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 143 и 144).

167.

Да ми въ свой Марусеньки,
Въ дружечкахъ були;
Та ми свой Марусенці

Віночоць звили;
Да звили віночоць въ яливи
Зъ червоної калини.

168.

Летіла сорока — чигече,
Сіла сі на столиць, щечече:
Вплели-сьмо віночоць и вдатний,
Вже тобі, Марисю, остатний.

Ой, встань, Марисю, не сиди,
На сви ся віночоць подиви:
Вплемо-сьмо віночоць и вдатний,
Вже тобі Марисю остатний.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 4).

169.

Ой погорі полониченьки,
Мої любі вечерниченьки!
Вже-жъ болі на васъ не ходитоньки,
Съ панянкями не дружитоньки!

Чи я зілю не вгодила,
Щобъ въ віночку не ходила?
Ой вже-жъ бо я тай не вгоджу,
Якъ той віночоць сходжу.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 4).

170.

Ой изъ сінечоць двое дверчоць;
Тамъ Маруся овесець брала,
Голубоньківъ годовала:
„Да гудіть, голуби! куйте, возулі!
Щебечіть, соловейки!
Да задайте тугу темному лугу

*) Себъ то вершоць изъ ярої руги. (Обьясненіе пѣвца).

И моєму панотченьку,
Що вінъ мене дає, світъ мені зав'язує
Червоною да китайкою, чорною да нагайкою!“
— Я жъ тебе, доненько, даю,
Я жъ тобі даю, що въ домі маю,
А доленьки не вгадаю!
Да проси, доненько, Господа Бога,
Щобъ щастлива доля!

(Нар. юж. п'єс. сбор. Метлинського, стр. 148).

171.

А.

- 1 Ой ти, душенько, наша Марусю!
- 2 Чи ми жъ тобі та, Марусю, не казали,
- 3 Чи ми жъ твого та серденька не розважали:
- 4 — Ой не ходи та до броду рано по воду,
- 5 Та не слухай голубоньківъ, де пара гуде,
- 6 Та не бери гостинчиківъ, якъ Иванко дає,
- 7 Бо ті жъ тебе гостинчички та израдіють,
- 8 Одъ батенька до свекорка переманють;
- 9 А свекорко — не батенько: не б'є, та й болять,
- 10 А свекруха — не матінка: словами в'бляють.

(Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=2 А Дитя моє..., 2 В=3 А... втішали,
- 3 Що уже жъ тобі по садочку не ходити,
- 4 Дорогого да й наряду не носити.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=2 А... дівчинонько..., 2 В=2 Б, 3 В=4 А Та..., 4 В=5 А...
рано гудуть.

- 5 Тії тебе голубоньки та израдіять,
- 6 В=8 А,
- 7 Да не буде у свекорка, якъ въ батенька було,
- 8 Да не буде свекорко гуляти пускать.
- 9 Ой хоть пустить, хоть не пустить, —
- 10 Да ще й пригруститъ:
- 11 — Да иди, иди, чуже дитя, не бирися,
- 12 На сінечнимъ порозі завернися,

13 Увійшовши у світлоньку, поклонися.

14 Ой спасибі, мій батеньку, нагуляла,

15 Що у вічі челядоньки не видала.

(Козелокъ. Изъ рун. сборн. Кулиша).

172.

А.

1 Первая квітка...	6 Нехай дівчата не прядуть,
2 Ой попе, попе Гордію,	7 Нехай Марусі вільце вьють
3 Не дзвони рано въ неділю!	8 Съ тонкого дерева ялини,
4 Задзвони рано въ суботу,	9 Изъ червоної калини,
5 Потерай дівочамъ роботу!	10 Для Марусі книгині.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=2 А, 2 В=3 А, 3 В=4 А да..., 4 В=5 А, 5 В=6 А Даже
вона..., 6 В=7 А... въ дружжі йдуть.

(Рун. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=2 А, 2 В=3 А Та..., 3 В=4 А Та..., 4 В=5 А,
5 Ой щобъ вони не прями, не шили,
6 До нашої Марусі въ дружжі йшли.

(Рун. сб. Кулиша).

Г.

- 1 Г=2 А, 2 Г=3 А, 3 Г=4 А.
4 Потерай дружвамъ роботу.

(Гостомль, Кіевск. у.).

Д.

- 1 Д=2 А, 2 Д=3 А Відчини церковцю...
3 А въ тий церковці святий Спасъ
4 Звінчає двое дітей зъ межі насъ.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

Е.

- 1 Ой Гордій, Гордій, Гордію,
2 Е=3 А, 3 Е=4 А, 4 Е=5 А, 5 Е=6 А, 6 Е=7 А,
7 Зъ хрещатого барвінку,
8 Зъ запашного васильку,
9 Е=9 А 10 Е=10 А Для молоді...

(Нар. кж. пѣс. Мелитинскаго, стр. 128).

173.

А.

- 1 Да ковала зозуленька у садочку,
- 2 Прихиливши головоньку на листочку:
- 3 А що-жъ вона, да кудци, говорпла?
- 4 „Да чи буде зимочка, такъ якъ літечко?
- 5 Ой не буде садовина зеленіти,
- 6 Туильки буде да гулейко стрімити...“
- 7 Да плакала да дівочка у світлонці,
- 8 Прихиливши голивоньку икъ скамниці;
- 9 Ой що-жъ вона, да плачучи, говорила?
- 10 „Ой чи буде такъ свекорко, якъ батенько?
- 11 Ой чи буде вуйнъ гуляти пускати?“
- 12 А ой хотъ пустить, да пригруститъ: — Не барися,
- 13 У сінецвахъ, на дверчицахъ одвернися,
- 14 Увійшовши у світлоньку, поклонися.
- 15 „Спасибо, татусечко, погуляла —
- 16 У сінецвахъ на дверчицахъ постояла,
- 17 Не дудочокъ, не скрипочокъ не видала,
- 18 Дівочого голосочку не чувала“

(Дованякъ, Черниговск. губ., изъ сбор. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=5 А... садъ зимов...
- 4 Тильки буде съ підсніжочку листъ чорніти;
- 5 А якъ буде да літечко да й тепленьке,
- 6 Такъ и буде садовина да й рясененько.
- 7 В=7 А, 8 В=8 А, 9 В=9 А... у свекра якъ у батька,
- 10 Ой чи пустить на улицю погуляти?...
- 11 Лихий свекоръ погуляти да не пустить;
- 12 Ой хотъ пустить молодую да й пригруститъ:
- 13 — Иди, иди, дитя мое — не бирися,
- 14 У сінечки, за дверечки, да й вернися.
- 15 В=14 А, 16 В=15 А... мій батеньку..., 17 В=16 А,
- 18 И челядина у вічи не видала.

(Изъ сб. Кулиша).

174.

А.

- 1 Продай, продай, панотченьку, свій садъ-виноградъ,
- 2 Да справъ мені, панотченьку, дорогой нарядъ:

- 3 Зеленую да суконку до долу,
- 4 Щирозлотий поясочокъ на станочокъ,
- 5 Жемчужного намистечка на шиечку,
- 6 Сапьянові черевички на ножечки.
- 7 — На що-жъ тобі, дитя мое, дорогий нарядъ?
- 8 Ой якъ буде твій миленький да ревнивий, —
- 9 Зелена да суконечка излежиться,
- 10 Щирозлотий поясочокъ поламлеться,
- 11 Жемчужнее намистечко розсиплеться,
- 12 Сапьянові черевички попилятья,
- 13 Въ молоді пинкарки опинятья.
- 14 Молодая пинкарка прибереться, —
- 15 Дитя-жъ мое слізюньками облілеться.
- 16 Молодая пинкарочка носить буде, —
- 17 Тобі, дитя мое, да жалъ буде.

(Микшпінъ, Черніговск. у., Новицкій).

В.

- 1 В=1 А... мій батеньку, цей вишневий садъ, 2 В=2 А... батеньку...,
- 3 В=3 А... низько при землі,
- 4 Червонні черевичокъ изъ пивличокъ (гапличокъ),
- 5 В=4 А Червоний... изъ вихрами, 6 В=5 А И дороге... изъ хрес-
- тими, 7 В=6 А, 8 В=7 А... доню моя..., 9 В=8 А Якъ удасця..., 10 В=9 А,
- 11 А червона черемшина ціломъ припадуть,
- 12 На червонимъ поясочку виєри упадуть;
- 13 А дороге намистечко зовиді порвуть,
- 14 А срібні хрестики собі заберуть.

(Жаботинъ, Чигиринск. у. Новицкій).

В.

- 1 Ой ходила Марусенька да по саду,
- 2 Говорила своєму батеньку на досаду.
- 3 В=1 А... цей..., 4 В=2 А... дівочький..., 5 В=3 А..., сподничку по
- земличку.
- 6 Червонні черевички на ножечки,
- 7 В=4 А,
- 8 Зелені гаплички до споднички,
- 9 В=7 А... дівочький..., 10 В=9 А... споднички..., 11 В=10 А,
- 12 В=11 Б,
- 13 Золоті да гаплички марно пропадуть.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

Г.

- 1 Да ходила Марусенька по світлонці,
- 2 Да носила медъ-вино у скляноцці,
- 3 Частувала отця-неньку и всіхъ у порядъ,
- 4 Г=2 А Исправъ... весь панський..., 5 Г=3 А Да... по земельку,
- 6 Г=4 А, 7 Г=6 В,
- 8 Да на що-жъ тобі, доньку, зеленої сукні?
- 9 Г=8 А Да... твій милий..., 10 Г=9 А То зеленеє суконечко...,
- 11 Г=12 А... вряжа переїсть, 12 Г=6 В... висохнутьсся,
- 13 Усі твої роскоші минуться!

(Нар. вж. півс. Метлинського, стр. 141).

Д.

- 1 Д=1 Г... комнати,
- 2 Будила панотченька зъ вровати:
- 3 Да устань, устань, панотченьку, годі тобі спати!
- 4 Д=2 А,
- 5 Да шовкове суконечко ажъ по землі,
- 6 Д=4 А, 7 Д=6 В, 8 Д=7 А Да..., 9 Д=8 А... паровистий,
- 10 Д=9 А Дорогні суконечки..., 11 Д=10 А... коломнеться, 12 Д=11 В,
- 13 Д=12 А Тільки... жалю завдадуть.

(Нар. вж. півс. Метлинського, стр. 141).

Е.

- 1 Чи я у тебе, мій татухна, не горюю,
- 2 Що видали мене замужъ молодую?
- 3 Е=1 В... же ти, мой татухна, вишновеньки..., 4 Е=4 В... же ти мой родненький, 5 Е=3 А Зелененький сахночокъ да..., 6 Е=6 В... зъ биралю,
- 7 Дитя мое, дитятухно дорогое!
- 8 Коли тобі горе иметься,
- 9 То все твоє потреться,
- 10 Вся твоя худобонька полежитьсся,—
- 11 Е=11 В.
- 12 Горши тобі, дитяточко, туги придадуть.

(Изъ рук. сб. Булиши).

175.

Одна була тополенька въ тїмъ саду,
Єдна була Марисенька въ тїмъ дому.
Всі хлопці на нюю вважали,

Но Марисеньки не взяли;
А Ивасенько ажъ наваживъ,
Та й Марусеньку собі взявъ.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 5).

176.

Єдна була тополенька вѣ тимѣ саду,
Єдна була Марусенька вѣ тимѣ дому.
Вуйнні вітри віяли, —

Вѣ тополі листя не звіяли;
Ажѣ сходовій вітерѣ повіявѣ,
Сѣ тополі листячко звіявѣ.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 5).

177.

Ми, друзки, пудходили,
За венки не платили;
Черепківѣ назберали,
За венки подавали.

Ми, свати, пудходили,
По зілля не ходили,
Ми того назберали,
Що вони поглодали.

(Вел. Глуша, Ковенск. у.)

178.

Старша дружка иде
И влечко весе,
А на юї сукня

Зѣ червоного сукня,
А на юї черевички
Червоні, не велички.

(Лущини, Овручск. у.)

Собиравсь иди на село приглашать родныхъ, сосѣдей и знакомыхъ вѣ
себѣ на сватѣбу, павѣста предварительно просить у родителей своихъ благо-
словенія, при чемѣ друзки поють:

179.

Благослови, Вже,
И отецъ, и мати,

Своему дитяти
На село вихожати.

(С. Кольоски, Ушицк. у.)

180.

А.

1 Марусю мати родила,
2 Місяцемѣ обгородила,

3 Сонечкомѣ підперезала,
4 На село виражала.

(М. Шендеровка, Каневск. у.)

В.

1 Б=1 А... матінка..., 2 Б=2 А... городила, 3 Б=3 А... вперезала,
4 Б=4 А... виправляла,
5 Иди, синку, вѣ щастяливу годинку,
6 Испроси собі всю свою родинку,

7 Близькую, далекую,
8 Великую, маленькую,

(Основа, 1862, Апрѣль, стр. 11).

Получивши благословеніе, невѣста съ друзьями выходитъ на дворъ и передъ порогомъ поетъ:

181.

А.

1 Бропи насъ, мати,	3 ВипрОВОЖай насъ, мати,
2 Свяченою водою,—	4 Щастливою годиною.

(С. Колоски, Ущидь. у.).

В.

- 1 СкромнАй насъ матинко,
- 2 В=2 А,
- 3 Доброю долецькою.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 11).

Послѣ этой пѣсни молодежь отправляется въ путь.

Невѣста заходитъ сначала къ священнику, а послѣ ко всемъ роднымъ и знакомымъ. При входѣ въ комнату невѣста кланяется (иногда падаетъ къ ногамъ) всемъ отъ мала до велика, а одна дружка кладетъ на столъ калачъ и за тѣмъ получаетъ какой либо подарокъ — хлѣбъ, курицу, ленъ, холстъ (по большей части) и проч.

Во все время хожденія невѣсты по салу, дружки поетъ:

182.

Щастливая та година настала,
Маруся по родину послала:

Идутъ сестрички й брати
Марусю замѣжъ оддати.

(Нар. южн. пѣсни, сб. Метальскаго, стр. 128).

183.

Ой чиі то дружечки
Черезъ уленьку перейшли,
Та все то по три, то по чотири?

На ихъ віночки та рутяні;—
Дружечки та молоді.

(Рукоп. изъ сборн. Кулиша).

184.

Я дружечокъ люблю,
До дружечокъ иду:
— Дружечка, голубочка,
Якъ зеленая груша
По двору зеленіе.

Обметайте двори,
Купи, матинко, витайкі,
Та застїлай столи,
Глядіте, голубочки,
Идутъ къ вамъ дружечки.

(Быть русск. нар., Терещенко, часть 2, стр. 508).

185.

Пли дружечки рядочкомъ
По під зеленимъ садочкомъ,

Вирвали квіточку зелененьку,
Обтикали Мар'ячку молоденьку.
(М. Борисполь, Переяславск. у.)

186.

1 То не уточка пливе,
2 Не утенятокъ веде,

3 То Мар'ячка йде,
4 Собі дружечокъ веде.
(М. Борисполь, Переяславск. у.)

В.

1 В=1 А... утинки..., 2 В=2 А, 3 В=3 А То жь..., 4 В=4 А Своіхъ...

(Мая, рукопр.бор. Кулиша).

187.

Утинька йде,
Утенята за собою веде,
За шовковою травою.
Да не утка се йде—

Маруся; не утять веде—
А дружечокъ за собою,
За чорною косою.

(Бать русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 50).

188.

А въ суботу противъ неділеньки,
Ростворилося небо;
Тамъ видно все хрести золоті,
И престоли святі.
Піля престола,
Мати Христова
Плете віночки, стоя;

То зъ шевліеньки,
То зъ червоної розі.
Що зъ шевліеньки,
То молодому Івану,
А що зъ червоної розі,
То молодій Марусі.

(Сборн. стат. свѣд. о Киевск. губ., 1864, стр. 60).

189.

Паноченьку голубоньку, ой що жь мені да за сонъ снівся;
Прилетіли два соколоньки, сіля-пали на ослоні,
Китаечку разослали, жемчугу-манисто насипали.
— Дитя мое, дитя родне, чи ти свого сну не разгадала:
Соколонькі то свати твої,
Китаечка, то подарочки,
Манистечко, то слезоньки.

Макишинъ, Черниговск. у.)

190.

А.

- 1 „Отсунь, Маръчечко, віконце,
2 Да подивись на сонце,—
3 Чи високо сонце на небі,
4 Чи хорошъ Иванко на коні?
5 — Хорошъ, матінко, чорнобривъ!
6 То жъ тобі, доненько, Богъ судивъ.
(Сборн. стат. свід. о Київск. губ., 1864, стр. 71).

В.

- 1 Ой не сиди, дівчинонько, не сиди,
2 Б=1 А... кваторочку оглади, 3 Б=3 А,
4 Чи багато бояръ на землі,
5 В=4 А, 6 Б=2 А Ой... вращій всіхъ.
7 Иванъ наночку више всіхъ,
И сляонився тестеньку ниже всіхъ.
(Изъ рукоп. сб. Кулиша).

191.

- Ой, ти, душенько наша, Марусю!
Сухая рибочка не третъся,
Матінко, богатий женихъ не шлетъся;
А бідний не сміе,
Таъ моя чорна косицька смиріе.
(Бытъ русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 502).

192.

- Ой ти, душенька наша, Марусенько!
Великі скоки—сороки,
Низкі поклони—ворони,
Довгоножка вуличкоъ,
Далеко сліхати дружечкоъ.
Ой ти, душенько наша, душенько!
Лезить горохъ по дорозі,
Твій батенько въ дорозі;
Вінъ того не тае
Що дочка гадае.
(Бытъ русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 509).

193.

- Боло вишневого садочку,
Тамъ соколенько облітае,
И въ вишневий садъ заглядае:
Чи хороше галочки гніздечко вьють?
Чорнимъ шовкомъ починають,
А зеленимъ повивають,
А червоними покрашають.
А пидя двора тестевого
Тамъ Иванко обьїзжае,
И въ тестівъ двіръ заглядае,
Чи хороше дружки вилечко вьють,
Піръемъ овсомъ починають,
А барвінкомъ повивають,
Кялиною покрашають.
(Сборн. стат. свід. о Київск. губ., 1864, стр. 69—70).

194.

Ой ти, душенько, наша Марусю!
Не вий, вітре, вь лузі,
Та повій по дорозі,
Розвій її косу

По червоному поясу;
Розвій по волосочку
По червонимъ поясочку.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

195.

Світи, світи, зіздечко ясно,
Щобъ у Марусі личенько було красно,
Світі еще яснійше

Щобъ буде краснійше,
Ивасеньку веселійше.

(Битъ русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 509 и 510).

196.

Ой ти, душенько наша, Марусю!
Ой не гуди рано надъ головою,
Та загуди рано зеленою дібровою.
Не рійже то гуде, (bis)

То наша Маруса йде
Узькими улличками,
Зъ своїми дружечками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

197.

Вже пизненъко,
Вже вераненько,
Чомъ не учишь, ненько,
Чомъ не навчаешъ,
Якъ свекрусі годити?
„Та годи, доненько,
Та годи Марусю,
Свекрусі, якъ матінці:
Та раненько встань,

Та на добри-день дай,
Въ ніженьки поклонися!
Держи світлоньку,
Якъ въ віночку,
И рушничекъ на волочку.
Держи відерця
Все біленьки
И водиці повненьки.

(Стат. свѣд. о Киевск. губ., 1864, стр. 70 и 71).

198.

Въ суботу, противъ неділеньки,
Мела Марья сїни.
Що нахилиться—
Слівоньками умнеться,
Що розігнетьця—
То рувавцемъ утреться,
Вишла до неї

Матінка єї:
„Чого, доненьку, плачешъ?“
— Якъ же мені да й не плакати,
Що дівочки гуляють,
Стріченьками мають,
А мене не приймають.
Скїнь наміточку,—

180.

А.

- 1 „Отсунь, Марьечко, віконце,
2 Да подивись на сонце,—
3 Чи високо сонце на небі,
4 Чи хорошъ Иванко на коні?
5 — Хорошъ, матінко, чорнобривъ!
6 То жъ тобі, доненько, Богъ судивъ.

(Сборн. стат. свід. о Київск. губ., 1864, стр. 71).

В.

- 1 Ой не сиди, дівчинонько, не сиди,
2 Б=1 А... кватирочку огляди, 3 В=3 А,
4 Чи багато бояръ на землі,
5 В=4 А, 6 В=2 А Ой... кращій всіхъ.
7 Иванъ шапочку више всіхъ,
И скложився тестеньку ниже всіхъ.

(Изъ рукоп. сб. Буливи).

191.

- Ой, ти, душенько наша, Марусю! А бідний не сміє,
Сухая рибочка не третья, Тамъ моя чорна косинька смиріє.
Матінко, багатий женихъ не шлется;

(Быть русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 502).

192.

- Ой ти, душенька наша, Марусенько! Ой ти, душенько наша, душенько!
Великі скоки—сорочи, Лежить горохъ по дорозі,
Низкі поклони—верони, Твій батенько въ дорозі;
Довгоножка кумичоць, Вінъ того не тає
Далеко сліхати дружечоць. Що дочка гадає.

(Быть русск. нар., Терещенко, ч. 2 стр. 509).

193.

- Боло вишневого садочку, А пеля двора тестевого
Тамъ соколенько облітає, Тамъ Иванко об'їзжає,
И въ вишневий садъ заглядає: И въ тестівъ двір заглядає,
Чи хороше галочки гніздечко вьють? Чи хороше дружки вилечко вьють,
Чорнимъ шовкомъ починають, Пір'ємъ овсомъ починають,
А зеленимъ повивають, А барвінкомъ повивають,
А червоними покрашають. Килиною покрашають.

(Сборн. стат. свід. о Київск. губ., 1864, стр. 69—70).

194.

Ой ти, душенько, наша Марусю!
Не вій, вітре, вь лузі,
Та повій по дорозі,
Розвій її косу

По червоному поясу;
Розвій по волосочку
По червонимъ поясочку.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

195.

Світи, світи, звіздечко ясно,
Щобъ у Марусі личенько було красно,
Світі еще яснійше

Щобъ буде краснійше,
Ивасеньку веселійше.

(Битъ русск. нар., Терещенко, ч. 2, стр. 509 и 510).

196.

Ой ти, душенько наша, Марусю!
Ой не гуди рано надъ головою,
Та загуди рано зеленою дібровою.
Не рійже то гуде, (bis)

То наша Маруса йде
Узькими улличками,
Зь своїми дружечками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

197.

Вже пизненко,
Вже нераненько,
Чомъ не учишь, ненько,
Чомъ не навчаешъ,
Якъ свекрусі годити?
„Та годи, доненько,
Та годи Марусю,
Свекрусі, якъ матінці:
Та раненько встань,

Та на добри-день дай,
Вь ніженьки поклонися!
Держи світлоньку,
Якъ вь віночку,
И рушничекъ на волочку.
Держи відерца
Все біленьки
И водиці повненьки.

(Стат. свѣд. о Кіевск. губ., 1864, стр. 70 и 71).

198.

Вь суботу, противь неділеньки,
Мела Марья сїни.
Що нахилиться—
Слізюньками умиється,
Що розігнетьця—
То рукавцемъ утреться,
Вияшла до неї

Матінка єї:
„Чого, доненьку, плачешъ?“
— Якъ же мені да й не плакати,
Що дівочки гуляють,
Стріченьками мають,
А мене не приймають.
Скїнь наміточку,—

Скажемъ тобі всю правдочку;
Скинъ серпаночокъ,

Та надінъ віночокъ,
То приймемъ въ таночокъ.

(Сбор. стат. о Кіевск. губ., 1864, стр. 70).

199.

О городъ, городъ Лебединъ,
Туди їхавъ козаченько молодий;
Да підъ нимъ кониченько вороний,
Да на йому жупанъ голубий,

На голові шапочка боброва;
А у бока хусточка шовкова,
Що дарила дівчинонька здорова.

(Изъ русск. сборн. Брешта).

200.

А.

1 По малу, дружки, йдіте,
2 Пиломъ не пиліте,
3 Щобъ наша павъ,

4 Пиломъ не припала,
5 Щобъ наша внагннн
6 Була червона; якъ калина.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Б.

1 Б=1 А Ой..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... наша..., 4 Б=4 А, 5 Б=3 Б...

слава,

6 По всімъ світу стала.

201.

А.

1 Та въ неділеньку рано,
2 Чого-сь тоє та море грало?..
3 Тамъ Маруся та потопала,
4 Къ собі батенька бажала;
5 А батенько та на бережечку,
6 Є чівничокъ и веселечко:
7 „Потопай, мое сердечко!“
8 Та въ неділеньку рано,
9 Чого-сь тоє та море грало?..
10 Тамъ Маруся та потопала,
11 Къ собі матінку бажала;

12 А матінка та на бережечку,
13 Є човникъ и веселечко
14 „Потопай, мое сердечко!“
15 Та въ неділеньку, рано,
16 Чого-сь тоє та море грало?
17 Тамъ Маруся потопала,
18 Къ собі Ивася бажала;
19 А Ивась та на бережечку,
20 Є човничокъ и веселечко:
21 „Не потопай, мое сердечко!“

(Вить рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 502 и 503).

Б.

1 Ой на морі, та на камені
2 Сине море воровтерлялось...

3 Б=3 А, 4 Б=4 А И вступилу...

5 Ратуї мене, мій батеньку, ратуї,

6 Да не дай жєні да й загинути,

7 Краси вь морі да й покинути!

8 Мій батенько та до бережечка —

9 Нєма човна, а ні веселечка!

Также вють матери жениху. Когда вють уже женику, то оканчивают такъ:

10 А молодой Иванько, та до бережечка,

11 Б=30 А Знайшовъ човна...

12 Вирятувавъ Марусю-сердечко.

(Нар. вж. рус. пѣс. Мелникова, стр. 128—29).

202.

Ой ишли ми низомъ,

У Йвашка кінъ вороненький

Закидана доризенька залізомъ...

Перескочить лугъ зелененький.

(Шиндеровка, Каневск. у.).

203.

Ой ишли дружечки горою,

„Не мушу, сестриці, не мушу, —

Кликали Марусю съ собою.

Полюбила Иванца, якъ душу.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

204.

А.

1 Ой летіла возулька, да й кує:

2 „От-се тобі, Маръчєко, за тєє,

3 Не плети косонькі у троє,

4 Заплети косоньку вь дубушен,

5 А вже-жъ тобі не ходити по дружини.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Б=2 А... за те, 2 Б=3 А... коси..., 3 Б=4 А... косу..., 4 Б=5 А.

5 Рутяного віночка не носити,

6 Дівочоє у таночоє не водити.

(Рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=2 А, 2 В=3 А, Щобъ не плєла...

3 Да заплети въ чотири ряди,

4 Щобъ погуляла въ чотири годи.

(Рус. сбор. Кудина).

205.

Косо моя русая!
Не рікъ, якъ тебе кокала;
Що субігоньки чесала,

Що неділеньки красила, —
За одинъ вечеръ знесила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

206.

Ой ходили-жъ ми, ходили,
Свої ніженьки потонили,
Червони чобітки попилили,

Золотні підковки поламали,
Поки собі дружечокъ назбирали.

(Сбор. стат. свід. о Київск. губ., 1864 г., стр. 71).

207.

Ой чому, чому
Въ новому дому
Такъ рано засвічено?
Молода Маруся
Одъ свого батенька
Прічки виражається.
А ві батенько,
Якъ голубонько,
И просить, и спиняе:
„Не йди, доненьку,

Не йди, Марусю,
Вже роженька процвітає,
Хрещатий барвіночокъ
Встелає садочокъ;
А запашний васілічокъ
Зъ тиномъ рівняється“.
— Вже-жъ мені зъ теі роженьки
Віночка не носитьъ,
И запашного васілічка
Въ рученьки не вьляють!

(Сбор. стат. свід. о Київск. губ., 1864 г., стр. 72).

208.

Ой такъ ми звинули,
Все село стонули,

Отъ колеса до колеса,
Не менули и двора.

(Сбор. стат. свід. о Київск. губ., 1864 г., стр. 71—72).

209.

Молода Маруся всі двори обходила,
Но нігде слези не вронила,
А якъ прийшла на батьківъ двіръ,
То стала, подумала, жалибно заплакала:
„Ой дворе, мій дворе! яке тобі горе;

Не тагь дворянъові, ягь своему батенькові:
Хлібъ ёго переіла, честь ёго перепіла,
Въ світлонці заступіла,

(С. Колыска, Ушицк. у.).

210.

Ой, Боже, Боже, погоди,
Дрібний дощикъ взойди,

Шовковая трава поросла,
Усю свою родиноньку обійшла.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

211.

Ой розступися чистокілъ,
Йде Маруся паньскій двіръ —

Земенинькими лужками,
Зъ молодими друзьками.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

212.

Я у матері була,
Я горілочку піла;

Та не простую, а коричную,
Зъ солодкимъ медкомъ.

(Бытъ рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 508).

213.

Спасибі вамъ за дружку,
За її послужку;

Хоть не уміє співати,
Та уміє танцёвати.

(Бытъ рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 509).

214.

Ми прийшли, пансочекі,
По наши даруночки;

Шибко ся увивайте,
Намъ даруночки дайте.

(Lozin'ski, стр. 26).

215.

Ой матінко-нене!
Ріжъ курку для мене,

Бо курка сокоче,
Бнягния (молода) істи хоче.

(М. Тьвровъ, Винницк. у.).

216.

Прибірайся, матінко, прибірайся,
Да до себе дружечождь сподівайся;
Щобъ була куриця жарена,

И горілка варена,
Ще къ тому и огірки,
Щобъ були дружечки говірки.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

217.

А.

1 Ой ти, душенько, наша Маруся!	5 Дрібни блюдечки,
2 Обметайте двори,	6 Золоті мисочки,
3 Застелайте столи,	7 Отъ идуть дружечки.
4 Кладіте ложечки,	

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 560).

В.

1 Б=2 А, 2 Б=3 А,	3 Словняйте кубочки,
4 Б=7 А,	5 Словняйте повненьки,
	6 Отъ уже близенько.

(Нар. юж. півс. Меглинського, стр. 181—182).

218.

А.

- 1 Вийди, вийди, матінко, противу насъ,
- 2 Глянь же, матінко, на всіхъ насъ:
- 3 Браца Маруся ото всіхъ насъ!
- 4 Не познала мати своєго дитяти.
- 5 За дружечками, за слізечками;
- 6 За дружечками, за миленькими,
- 7 И за слізечками, за дрібненькими.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 568).

В.

- 1 Ой ти душенько, наша Маруся!
- 2 Б=1 А, Вийди матінко..., 3 Б=2 А Поглянь... по..., 4 Б=3 А...
відъ всіхъ...

(Нар. юж. півс. Меглинського, стр. 181).

219.

Да ти, душенько, наша Маруся!	Карими оченьками
Не познала мати	Та за слізочками,
Та свого дитяти, —	Но міжъ дружечками
Поміжъ миленькими	Та за слізочками.
Та за дрібненькими	

(Нар. юж. півс. Меглинського, стр. 181).

„Молодий“ тожє ходить по салу приглашати знакомих и родственни-
вохъ на свадьбу. Идетъ онь безъ „вінка, тільки зъ одними квітками бар-
вінку“. Онь чинить итди итди дружка. Ни парни, ни дівушки не поють
у молодого, „сами тільки жінки зъ найблизчої рідні“.

Возвратившись изъ села, „молодий“ посилаєть кь невѣстѣ дружбѣ съ
подарками „ринтухи, хустку и два калачики гусочки“. Дружбѣ „тричі“ по-
благословившись у старости, идуть кь невѣстѣ съ этими подарками и доро-
гой поють:

220.

Вітрець повіває,	Будь село весело,
Дошкиць покрапляє,	Подарунки несемо.
Иванові подаруночки, якъ маєть про-	Одъ пана молодого до пані молодой,
	цвітають. Бо ми служеньки єго.

А зъ руточки дві віточки, —

Въ особенности поють эту кѣсню, когда придуть во дворъ невѣстки. Ста-
роста невѣстки выводитъ въ сѣни кь посламъ, а невѣста съ дружками и дру-
гими дівушками садятся за столъ. Послы трижды благословятся у старости,
входятъ за нихъ въ хату и отдають ему подарки (дары), а дівушки за
столомъ поють:

221.

Черезъ дунай глибокій	Подаруночки віддайте,
Лежить явірѣ широкий;	Сами ся сїдайте.
Ишовѣ черезъ нѣго дружбонька.	
Просьте Бога дружечка,	Зъ-підъ зеленої вишні
Щобъ дружбонька не втонувъ,	Два боярчики вийшли;
Щобъ подаруночківъ не згубивъ,	Ввійшли вони до хати,
Подаруночка — рубочки,	
За рутяні віночки.	Не уміли ся зшитати.

Міські синочки	На лавці посїдали,
Принесли намъ подаруночки;	Золотомъ всіяли.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 16—17).

По возвращеніи изъ села, невѣста съ дружками идетъ въ свой домъ.
Дружки входятъ въ комнату, а она останавливается передъ порогомъ и остается
на дворѣ до тѣхъ поръ, пока въ комнатѣ не приготовятся кь посаду. „Бо-
гадъ“ или „посагъ“ — почетное мѣсто „на покуті“, подъ образами, назначенное

для молодыхъ. Мѣсто это покрывается рябкомъ, или вывороченнымъ на изнанку „кожухомъ“. Друзья, приготовивъ все какъ слѣдуетъ, выходятъ въ сѣни, куда къ нимъ присоединяется и новѣста и всѣ начинаютъ пѣть:

222.

Прійшла Маруся въ села,
Сіла си въ конецъ стола,
Зачала ся нитати:
— Ой где-жъ мої два брати?

Где молодшій відъ мене,
Поставить ихъ передъ мене.
— Поїхали въ поле чистое
По стадо вороное.

223.

Були-жъ ми за горою,
Були-жъ ми за другою;

Якъ-би бубни не бубніли,
Були-бъ насъ вовен иззіли.

(Колосики, Ушиця. у.)

224.

Було полець не блувати,
Но по хатахъ поплінь дати,

За що вибачайте,
И въ сіняхъ почекайте.

(Колосики, Ушиця. у.)

225.

Ой насъ коні не возили (bis)
Насъ ночи носили;

А ви ся догадайте,
Насъ до хати пускайте.

(Колосики, Ушиця. у.)

226.

Не далекая дорога
Зъ порога до порога;

И ви троха потерпіте
И въ сіняхъ підождіте.

(Колосики, Ушиця. у.)

227.

А.

1 Добрий вечіръ, мати,
2 А зъ сіней до хати!
3 Чи гараздъ ми зробили,

4 Всю родину спросили —
5 Близькую, далеку,
6 Велику, маленьку.

(Основа, Апрель 1862 г., стр. 16).

В.

1 Б=3 А, 2 Б=4 А Шо... сходили, 3 Б=5 А... й далекую,
4 Вбогую и багатую.

(С. Колосики, Ушиця. у.)

228.

Ой гараздъ ви зробили,
Що всю родину обходили:

Близькую й далекую,
Вбогую, й багатую.

(Колісники, Ушиця, у.).

229.

Ой гараздъ, дитинко, гараздъ —
Підемо на посагъ зараздъ.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 16).

230.

Ой буди ти, моя доню, ходила,
Що ти свою головочку вбїлила?
— Ходила у садочокъ-ягодочокъ...
Припавъ мой головоньку цвіточокъ;
А ні ёго буйний вігерь не звіє,
А ні ёго огонь й мати не здїєме.

(С. Колісники, Ушиця, у.).

281.

А.

- 1 Ой матернко, утко,
- 2 Зайвайся хутко;

- 3 Якъ ми ся извивали,
- 4 Все село обмахали.

(С. Колісники, Ушиця, у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Бо..., 4 В=4 А, 5 Відъ кілочка до кілочка,
- 6 Не минули ни двірочка.

(М. Тьвровъ, Винниця, у.).

В.

- 1 Рїжъ мати кітайки,
- 2 Застилай столи й лавки,
- 3 Бо йдуть дружки — панянки.
- 4 В=1 А, 5 В=2 А Увивайся..., 6 В=3 А Бо вже... увивали,
- 7 В=4 А:

(Нар. яз. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 182).

Г.

- 1 Г=1 А.. вутко, 2 Г=5 В, 3 Г=6 В, 4 Г=4 В,

5 Відъ кінця до кінця,
6 Г=6 В... Вурдїяця.
(С. Перейма, Вагск. у.)

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А, ворочайся...
3 Наповняй кубочки,
4 Идутъ до васъ дружечки.
(М. Борисполь, Переяславск. у.)

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 Д... футко, 3 Е=3Д, 4 Е=4 Д, Недалеко...
(М. Шендереша, Каневск. у.)

Ж.

1 Ж=1 А... я утко, 2 Ж=3 В,
3 Изъ сїнець до хати — 6 Краморе, кражороньку,
4 Чесъ убідати дати, 7 Утчини комороньку;
5 Во Марусїна дружинонька убїду 8 Свїй перецъ на горелецъ
пуждає. 9 Ду убїду, ду печенецъ.
(Д. Кульчинь, Вїльск. у.)

З.

1 З=1 А, Матїночко..., 2 З=2 А, Умивайтеся...
3 Ми ся хутко умивали, 5 Найближшу родиноньку,
4 Всї люди поспрїшати: 6 Найменшу дитиноньку.
(Lozinski, стр. 27)

И.

1 И=1 В, 2 И=2 В, 3 И=3 В, 4 И=1 А, 5 И=2 А,
6 Во сонечко низенько 8 Сонечко у Бога,
7 И дружечки бїзенько; 9 А дружечки у порога!..
(Изъ рук. сб. Кулиша)

232.

Ми прийшли, паненочки,
По наши даруночки;
Щицко ся умивайте,
Намъ даруночки дайте.
(Lozinski, стр. 26)

233.

А.

1 Добри-вечоръ тому, (bis) 3 Старому й малому,
2 Хто є въ цїмъ дому; 4 Й Богові Святому.
(С. Колоски, Улицк. у., Основа, Адрїан, 1862 г., стр. 16)

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, А хто въ..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, И Богу.

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

Изъ отвѣчаютъ изъ хаты:

234.

А.

1 Водай адорови буди,
2 Що насъ не забуди;

3 За старого, за малого
4 Й за Бога Святого.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Що ви ся догадали:

4 Намъ вечеръ добрий дали.

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

235.

Чи метяна хата? (bis)
Чи метяни сѣни,

Чи застеляни столи,
Для вашої молодой?

(Колосики, Ушицк. у.).

236.

— Ой метяна хата,
Ой метяни сѣни,

Ой застеляни столи
Для вашої молодой.

(Колосики, Ушицк. у.).

Такъ перекликаются до тѣхъ поръ, пока изъ хаты не скажутъ, что все уже готово. Тогда вызываютъ (старшая дружка) старосту изъ хаты и говорятъ ему:

„Мос-пане брате, мос-пане старосто! Благословиди на село виходити, благословиди и въ цій домъ вступити“.

— Най Богъ благословить!

„По вторигъ!“

— Най Богъ благословить!

„По третаму!“

— Най Богъ благословить ¹⁾!

Дружки поють:

237.

Благослови, Боже,
И отецъ, и мати

Своему дитати
— Вь людей динь уступити.
(С. Колосики, Ушицк. у.).

Тогда староста, а въ другихъ мѣстахъ дружка, беретъ палку, дѣлаетъ ею въ растворенной двери три раза крестъ и всѣ стоящіе въ сѣняхъ входятъ въ комнату. Невѣста кланяется роднымъ до земли. Староста беретъ платокъ, даетъ конецъ его невѣстѣ; она, держась лѣвой рукой за платокъ старосты, въ правую беретъ свой платокъ и конецъ его передаетъ старшей дружкѣ, которая въ свою очередь передаетъ такимъ же образомъ свой платокъ младшей дружкѣ. Такъ они обходятъ столъ, нарочно поставленный по срединѣ комнаты.

Дружки поють:

238.

Дайте намъ сокироньки,
Долотца гостренькаго,
Прибивати святенького.
Друженьку головонького.

Не сокири штукати —
Посагъ забивати.
Можна й такі раду дати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

239.

А.

1 Славний городъ да дівичъ-вечоръ;	9 На маковочці — ластовочка
2 Рано, рано то дівичъ-вечоръ, —	10 Звила гніздечко зъ чорного шовку,
3 Хороше зряжень.	11 А червонимъ обвила.
4 Та не такъ зряжень, якъ обсажень;	12 Вивела дітки, одиолітки;
5 Славно-жъ ёго збудовало,	13 Перце діятко рожене,
6 На три стіни камъяні,	14 Друге діятко сужене.
7 А четверту золотую.	15 Рожене — та Івашко,
8 На тій стіни маковочка,	16 Сужене — та Марьочка.

(Nowosijski, стр. 199).

Б.

- 1 Теперъ у насъ дівичъ-вечоръ,
2 Б=2+3 А, 3 Б=4 А, 4 Б=6+7 А, Уд...

¹⁾ С. Колосики, Ушицк. уѣз., Подольск. губ.

5 А на той стіні теремъ стоить.

6 Б=8 А, А на терему..., 7 Б=9 А, 8 Б=10 А, 9 Б=12 А,

10. Перше дитячко—молодий Івашко

11. А друге дитячко—молода Марусенька:

(Обычай и повѣр. Маркевича, стр. 117).

В.

1 Дивенъ вечеръ зряжений

2 Та, дівичъ-вечоръ!

3 Да рано, рано, да ранесенько,

4. В=6 А, Да на..., 5 В=7 А, А на..., 6 В=3 В, 7 В=8 А, 8 В=9 А,
9 В=3 В, 10 В=12 А, 11 В=3 В, 12 В=10 Б, Що..., 13 В=11 Б,
14 В=3 В.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 156).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 В+3 А, 3 Г=4 А, 4 Г=6+7 А, 5 Г=5 Б,
6 Г=6 Б, 7 Г=9 А, 8 Г=10 А, 9 Г=12 А, Да..., 10 Г=10 Б, 11 Г=11 Б.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А... вечеръ... да рано, рано,

2 Дівичъ-вечоръ славенъ,

3 А ще славній мій чорний воронъ:

4 Чорний воронъ збудувавъ городъ.

5 Д=6 А, Да й у..., 6 Д=7 А, 7 Д=5 Б, 8 Д=6 Б, 9 Д=9 А,
10 Д=10 А, 11 Д=11 А, 12 Д=10 Б, Що..., 13 Д=11 Б*).

(С. Корнієвка, Переяславск. у.).

Е.

1 Дивенъ, зряженъ дівичъ-вечіръ!

2 Е=6 А,

3 А четвертая золотая,

4 Е=8 А, 5 Е=9 А, 6 Е=10 А, Та... гніздо..., 7 Е=12 А, И...,

8 Е=13 А, Одно дитя...

9 А другое суженое:

10 Иванъ роженный,

11 А Марья суженая!

(Сборн. Стат. Свѣд. о Кіевск. губ. 1864 г., стр. 78).

*) Послѣ каждого нечетнаго стиха—„да рано, рано“, а послѣ четнаго—„да ранесенько“.

240.

Колисомъ соничко на гору йде,
Колисомъ ясное на гору йде,

Полкомъ молодий на посагъ иде,
Полкомъ Ивашко на посагъ иде.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

241.

До насъ, дівонькі, до насъ,
Въ насъ усе гораздъ:
Медъ, вино п'ють,
Посагъ забивають;

Въ насъ дубъ є, дорогоє
Віттячко зеленее...
На Марусенькинъ посагъ
Писаръ писавъ одъ Господа Бога.

(Полоски, Бѣльск. у.).

242.

Ой дивно Львівъ збудовани:
На три угли ставлени,
На четвертимъ золотимъ;
А на тимъ золотимъ — маківка;

А въ тій маківці — ластівка.
Ой вивела двое дитятъ:
Перше дитя — Ивашенко,
Другое дитя — Марусенька.

(Zegota Pauli, стр. 92).

243.

А въ садочку дві квіточки...
Пусти, свату, въ хату,
Тутъ-же насъ не багато:

Четверо да п'ятеро—
Усіхъ дев'ятеро.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

244.

Красна Марисенька шалвію ламала;
Ломучи, вона до віконця припала,
А припавши, батенька ся питала:
„А що мі кажешъ, батеньку, робити?
— Покинъ, доню, всю роботу въ суботу,
Сідай, дитятко, съ малимъ Богомъ на посагъ.

(Lozinski, стр. 27).

245.

Грайте, музики, різко!
Склонися Марисю (Ивасю) батенькові (матинойці) низко.
Не рікъ тебе батенько годовавъ,
Нимъ ся твого поклону дочекавъ.

(Lozinski, стр. 21 и 28).

246.

Схилилася вишня
Відъ верху до кореня,
Поклонися, Марисю,
Черезъ стілъ до батенька;
На стілъ головку клонить,
А підъ стілъ слези ронить,
До сиріи землиці,
До білесенькихъ ножокъ.

— Ілляйоса, Марисю,
Старому, низькому,
И батеньки свому,
Бо вже більше не будешъ,
А-о батеньку забудешъ,
Тільки твого уклону,
Що у батенька въ дому.

(Lozinski, стр. 28).

247.

Покорися, Марисенько, покорися,
Свою вітцю поклонися,
Оглянься назадъ себе,

Слоїть родинонька коло тебе;
Склонися, Марисенько, низенько,
Щобъ було родиноньці жалібненько.

(Lozinski, стр. 29).

248.

Въ лісі, на яворі,
Сіділо два ангели;
Сідачи, говорили:
„Полиньмо, полиньмо, брате,
До тої сиротонькі,

Сядемъ та послушаємъ,
Якъ сиротонька плаче,
До стола припадає,
Що батенька не має.

(Lozinski, стр. 29—30).

249.

Стояла калина въ лузі,
Наша Марися въ тузі;
Що вона собі думає,

Що батенька не має.
Нема кому весілле справляти,
Пишного обіда дати.

(Lozinski, стр. 30).

250.

Відкій соненько вскодить,
Тамъ дий Івасъ ходить,
Въ рукахъ шапоўку носить.

Благослови жъ мї, батейку,
На завтрїйшу неділежку.

(Lozinski, стр. 20).

251.

„Ой кому-жъ ти се, молода Марисю, кланяєшъ,
Домъ въ своїмъ дому рідного батенька не маєшъ“?

— Ой є у мене родиноньки не мало,
Буду ся кланяти, щоби мї за батенька стало:
„Ой не стане, молада Марися, не стане,
Южъ твій батенько, на бали ніжки не встане“.

(Lozinski; стр. 23).

252.

Сосідойки, голубойки! Нїть ся кому повлонити,
Сходїтся до купойки: На посагъ випросити,
Пїйдемо ся подивити, Поклонїся сосїдойці,
Якъ сиротойко плаче: Якъ рїдні матїнойці (батенькові).

(Lozinski, стр. 20).

253.

Грайте, музика рїзко! Такъ близькимъ сосїдойкамъ,
Кланяйся, Ивасю, низко; Якъ маленькимъ дїтойкамъ,
Якъ вітцю, матїнойці, И тяжкимъ вороженькамъ.
Такъ і всїй родинойці;

(Lozinski, стр. 21—28).

254.

Покїрне дїтятойко Ивасейко,
Покїрно ся батенькові (матїнойці) кланяє,
Слезамн ноженьки вливає,
Черновъ шапойковъ втирає.

(Lozinski, стр. 21).

255.

Ой прилетїло два голубойки, Милїй батейму, до себе
Крикнули надъ яворомъ. На весїлейко.
Ой заплакавъ князь Ивасейко Ой радъ-жеби я, словейко, пригадати,—
Надъ батейковимъ гробомъ: Прилягла мя сїра земляка, та не могу
„Ой прошу-жь я тебе, встати.“

(Lozinski, стр. 21).

256.

А.

- 1 Шла Марися на посагъ,
- 2 Стричає її Господь самъ,
- 3 Зъ щастячкомъ и здоровьячкомъ,
- 4 И щастливою родинюю.

(С. Волосини, Ушицк. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
 3 И зъ долею доброю,
 4 В=4 А.

(М. Псковское, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 Ишовъ Иванко на посадь,
 2 В=2 А... ёго..., 3 В=3 Б... щасливою, 4 В=4 А, Изъ доброю...

(Щасливица, Ковелецк. у.).

257.

Кому-жь ти ся кланяешъ, — Поклонюся чужому,
 Коли батька (матері) не маєшъ? Буде ми ся виділо, що своему.

(Lozinski, стр. 21—22).

Послѣ невѣста и дружки садатся за столъ и продолжаютъ пѣть:

258.

А.

- 1 Ой летіла галочка черезъ садъ, 4 — Стежте воври — я й пойду,
 2 Крикнула галочка на весь садъ: 5 Благословіте — я й сяду.
 3 „Часъ тобі, дівочко, на посадь!“

(Изъ рук. сб. Куляша).

В.

- 1 В=1 А... летіли біли гуси..., 2 А=3 А... Марусю...
 3 — Ой що-жь вамъ, біли гуси, до того,
 4 До любого посагу того?
 5 Є у мене батенько,
 6 До мого посажіньку.

(Lozinski, стр. 27).

В.

- 1 В=1 А... гусоньки..., 2 В=3 А, Кликати Марусю, 3 В=3 Б...
 гусоньки..., 4 В=4 Б... мого... нишного, 5 В=5 Б... ду того,
 6 Ду посаженьку нишного,
 7 То вінъ мене порадить
 8 И на посаженьку пусадить.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... гуси... ставъ, 2 Г=3 А... Марисю, на ставъ, 3 Г=3 А,
4 А до того посагу дишного.
- 5 — Мостить мости калінові, — то піду,
- 6 Стелить кудри шовкові, — то стану,
- 7 Благословіть отецъ и мати, — то саду.

(Колосієв, Умниця. у.).

Д.

- 1 Вже вечоръ вечеріє — всі зори зійшли.
- 2 Часъ мині молодий на посагъ ити.
- 3 Д=5 Г, Кладить..., 4 Д=6 Г... водри..., 5 Д=7 Г.

(С. Переїма, Балтск. у.).

259.

А.

- 1 Братъ сестричку за стилъ веде:
- 2 — Сестро моя, коса твоя жовтенъкая!..
- 3 Заводжає, научайте:
- 4 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенъкая!..
- 5 Май сведорця за батейка;
- 6 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенъкая!..
- 7 Май свикрошку за матінку:
- 8 Сестро-жъ моя, коса твоя жовтенъкая!..

(Lozinski, стр. 81).

В.

- 1 Б=1 А... сестру..., 2 Б=3 А, Веде її, веде..., 3 Б=2 А... рочесана,
- 4 Часъ тобі на посаженьку сидати.

(Основа, Апрѣль, 1862 г. стр. 21).

260.

Сіла Марина на посаженьку,
Якъ на роженці квітка;
Єі батенько, єі рідненькій,
Не може ся на нюю надвинути.
„Мариню-жъ моя, дитячо-жъ мое!
То-жъ єсь мі теперъ мила!“
— Ой мій батеньку, мій голубоньку!
Чи довго я буду такая? | „Будешъ, дитятко, будешъ,
Якъ у мене будешъ;
А якъ підешъ відъ мене,—
Спаде красота съ тебе —
Зъ личенька румяного,
Зо стану паняньскаго“.
— Ой мій батеньку,
Сивий голубоньку! |
|---|--|

Ні въ чімъ я ті не вгодила:
Ні въ роботоньці,

Ні въ вѣходоньці,
Ні въ півлю, ні на нивоньці.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 22).

261.

Ой братъ сестру за стигъ веде,
Да ведучи, да й питає:
„Хто тобі, сестро, милій усіхъ?“

„Да милій мені мій батенько“.
— Се-жъ твоя, сестро, вся неправда:
Да милій тобі твій миданькій.
(Изъ рук. сб. Булиши).

262.

Горою сонечко колує,
Мариню товаришъ дарує,

Не великимъ даромъ — посагомъ,
А щастямъ, здоров'ямъ за столомъ.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 23).

263.

А.

1 — Ой хто-жъ тобі, Марисю,
2 Та цей хороній посадь писавъ?
3 „О пей посадь писаръ писавъ,
4 Та отъ Господа Бога;
5 Писали ёго писари,
6 Темної ночі при свічи,
7 А=3 А, 8 А=4 А,
9 Ясного сонця у віконця.
10 А=3 А, 11 А=4 А.

(М. Полозное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Ой писали писарі,
2 Въ мого батька на стольці,
3 В=6 А... ночки до свічочки, 4 В=9 А... до...
5 Зъ суботи по неділеньку. 8 Мене мати першу дає —
6 Збирайся мій родоньку, 9 Порядку не знає.
7 Дай мені порадоньку:

(Lozinski, стр. 84—85).

В.

1 В=1 А... молоді, 2 В=2 А, Цей..., 3 В=5 А, 4 В=6 А... при зорі,
5 В=9 А.

(Lud Ukrainski, Nowostebkiego, т. I, стр. 206).

Г.

1 Посаджено Марисю
2 На тимъ пишнимъ посаді,

3 Г=3 А Єя..., 4 Г=4 А Відь...

5 И відь Батенька рідного.

(Lozinski, стр. 31).

264.

А.

1 Ой славень, славень Маринень посагь!

2 Ой почимъ-же вінъ тагъ дуже славень?

3 — По всіхъ віконцяхъ янгели сидять.

4 Янгели сидять, доленьку судять.

5 А надо дверми самъ Господь стоить,

6 Самъ Господь стоить, книжочку читає,

7 Книжочку читає, доленьку роздає,

8 Доленьку роздає, Мариню питає:

9 „Мариню, дитатко, чия ліпша доленька,

10 Ой чи Божая, чи батенькова?“

11 — Ліпша Божая, якъ батенькова:

12 Батенько дає, та й вимовляє,

13 А Господь дає, ще й причиняє“.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

В.

1 Б=1 А... (имя отца) рідь,

2 А ще славнійшій Марисинь посагь!

3 Марисинь посагь, самъ Господь пославъ.

4 Б=3 А, На штирохъ..., 5 Б=5 А, А въ дверяхъ..., 6 Б=6 А...
доленьку судить, 7 Б=11 А, 8 Б=12 А, 9 Б=13 А... самъ.

(С. Колосики, Ушниц. у.).

265.

А.

1 Слала зоря до місяця:

2 — Ой місяцю, мій товаришу,

3 Не виходь ти раній мене,

4 Изійдемо обое разомъ,

5 Освітемо небо и землю!

6 Зрадується звирь у полі,

7 Звирь у полі, гість у дорозі.

8 Слала Маруся до Ивасечка:

9 — Ой Ивасе, мій сужений,

10 Не сідай на посаду раній мене,

11 Обсядимо обое разомъ,

12 Звеселимо два двора разомъ:

13 Ой первый двір — батька твого,

14 А другой двір — батька мого.

В.

1 Б=1 А... рано, рано, 2 Б=3 А... сгодъ же... раніше відь...

3 Б=4 А, Та ходьмо...; 4 В=6 А, То... полю, 5 Б=7 А, 6 В=8 А...
рано, рано, 7 В=10 А... посагъ ранше видь..., 8 Б=11 А, Но...

9 То радується отець и мати,
10 Отець, и мати, и вся родина.

(С. Рогозини, Умань, у.). А

В.

1-В=1 Б, 2 В=1 А... ранесенько,

3 Ой місячко братіку, рано, рано,
4 Ой місячко, мій братіку, ранесенько.

(Бать рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 514).

266.

Стала зоройка до місячейка въ вечера:
— Ой якъ зайдешь, яний місячейко, жди мене,
Ний освітимо небо й землю обоє.
Слалъ сванейка до старостойки зранойка:
— Ой якъ пойдешь, старий старостойка, кличь мене,
Ний ми послужимо тибь молодятамь обоє.

(Детинки, стр. 24).

Во время півня этихъ пѣсень, дѣлають складчину для молодого и му-
зыкантовъ. „Староста боярскій“ спрашиваетъ у „старости домового“ какую
нибудь небольшую посудину. Тотъ для смѣха предлагаетъ ему тѣлѣгу, колесо,
сани и т. п. и, наконецъ, деревянную тарелку. „Староста домовый“ долженъ
положить на тарелку четыре кучки денегъ — для четырехъ колесъ воза. Но
онъ сначала поддразниваетъ компанію и кладетъ то одну, то двѣ кучки, про-
тивъ чего бояре вооружаются и заставляютъ таки его положить четыре кучки.
Сколько онъ положитъ въ одной кучкѣ денегъ, столько долженъ дать каждый
изъ бояръ. Три изъ этихъ кучекъ идутъ молодому; „же сѣ, три кола у воза
куе“, а четвертая отдается музыкантамъ. Во время складчины поютъ

267.

Складайтесь бояри! Обицали намъ грати,
Молодому — по деревному, Въ п'ятночку перестати.
Музикамъ — по талару.

268.

По за листейко огни горять, А въ тибь листейку ковальчкні,
А все терновні; А все молоді,

Кудотъ кончки,
А все боярскі;
Сванейка ходитъ подківкі носитъ,
А все мусажні;
А коралли на дублянки,
А все дорогні.
Ой ковальчички! куйте копитки,

А все боярскі,
Бо ми підемо, пољѣмъ, болодѣмъ,
Ой милій Боже! діскомъ, каменѣмъ;
Будуть вози дудніти,
А підкови бренити;
Вчуютъ насъ люде,
Славно старості буде!

(Luzinski, стр. 25—26).

269.

А.

- 1 Марусинъ батенько да передъ Богомъ стоить,
- 2 Навкрестъ руки держить,
- 3 Господа Бога просить:
- 4 — Ой, Боже мій милій! (віа)
- 5 Пусти мене изъ неба до дому,
- 6 Да нехай я побачу свою долю,
- 7 Чи хороше да наряжена,
- 8 Чи въ добрый часъ да посажена?
- 9 Наряжена, якъ паненятко,
- 10 Сидить вона якъ сиротяточка,
- 11 Ой радъ би я, моя доню, до тебе прийти,
- 12 Насипано сирой землі на ручки мої,
- 13 Склекилися (?) вари очи и уста мої.

(Изъ рук. сб. Кушма).

В.

- 1 В=1 А... лежить, 2 В=2 А,
- 3 Та у Бога ся просить: 6 Нехай я подивлюся
- 4 Та пусти мене, Боже, 7 На своє дитяточко:
- 5 Та зъ неба на землю,
- 8 В=7 А, 9 В=8 А... вчасне..., 10 В=9 А... пантаточко, 11 В=10 А,
Посажене...

(С. Колоски, Умниц. у.).

В.

- 1 В=1 А, Да Марусина мати..., 2 В=2 А, Да..., 3 В=3 А, Да...
- 4 Да пусти-жь мене, Боже,
- 5 В=5 В... до дому,
- 6 Да изъ дому до дому,
- 7 Да до мого хати,
- 8 До мого дитяти;

9 В=7 А, 10 В=8 А, 11 В=9 А, 12 В=11 Б.

13 Наржана, якъ паньска дитина.

14 Посажена, якъ сиротина.

(Изъ уук. сб. Кулича).

Г.

1 + 2 Г=1 А, Марусина..., 3 Г=2 А, 4 Г=3 А... молитъ,

5 Ой Боже мій, Боже,

6 Г=5 А, 7 Г=6 В, А изъ дому та...

8 Ой нехай я по бацу,

9 Г=8 В, Да свою..., 10 Г=7 А, Ой..., 11 Г=8 А, А чи въ пору?..

12 Г=13 В, Наржана..., 13 Г=14 В, 14 Г=9 А... якъ паньськое дитятко,

15 Г=14 В... якъ сиротятко.

(Lud Ukrainski Nowosielckiego, т. I, стр. 121).

Д.

1 Наша Марися — сиротонька,

3 А ей батенько

2 Во батенька не мая;

4 Є у Воженька;

5 Д=1 Б, Передь..., 6 Д=2 А, На кресты..., 7 Д=3 В, Тай у...,

8 Д=4 В, Ой..., 9 Д=6 Б, Ний злізу...

10 Чи добре дитя народжають,

11 На посадь сажартъ!

(Lozinski, стр. 29).

270.

А.

1 Походящая зиронько,

9 Якъ я тобі тяжка!

2 Ти, Мариню дівонько,

10 Не такъ тому дворонькові,

3 Всі двори входила —

11 Якъ своєму батенькові,

4 Слівоньки не вронила!

12 Що молоду замузь дас,

5 А на батьківъ двіръ прийшла,

13 Робити не навчивши,

6 Та й стала, подумала,

14 И розуму не довівши!

7 Подумавши, заплакала:

15 Научать мене люде,

8 — Ой дворе-жъ мій, дворе,

16 Та жалъ батенькові буде!

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Молода Марисейка...

2 В=3 А, 3 В=4 А, 4 В=5 А, Ой скоро на свій...

5 Тяжейко заплакала,

6 В=8 А,

7 Та чимъ я ті тяжейка.

- 8 Б=10 А, 9 Б=11 А,
 10 Хлібця-мъ му переїла, 13 Ой мила-жъ я му буду,
 11 Водницю переїла, 14 Яжъ я відъ него їду.
 12 Сукманки походила.

(Lozinski, стр. 38).

271.

А.

1 Где ся мі дівъ, где ся мі дівъ,	6 Ни чирвонимі, ни золотимі
2 Марисінъ батеньку?	7 Дитатко дарувати,—
3 Чомъ не виїде до нової світлойкі,	8 Сно щастёмъ, здоровлёмъ
4 Чомъ не стане до тисового стола,	9 И добреньковъ доленьковъ.
5 Чомъ не дарує свого дитатка?	

(Lozinski, стр. 38).

В.

- 1 Ой ся дівъ, де ся подівъ,
 2 Марисеньки батенько?
 3 4 Б=3 А, Ой... (bis); 5 6 Б=4 А... не пристуїть (bis), 7 8 Б=5 А...
 Марисеньку на посаді (bis).

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 22).

272.

Що то мі за дорога
Одъ стола до порога?

Родина витоптала,
Мариню дарувала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

273.

Місяченько ясний,
Ивасенько красний,

Що ввійшовъ до хати,
Мариню дарувати.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

274.

Даруй мене родинонько,
Зъ вечора въ суботоньку;
Яжъ я ся запоможу,

Оддати ті можу.
Буду ся гараздъ мати,
Буду ті дякувати!

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 23).

275.

Захотіла Марися
Калинового вінка

И послала батенька
За море по калину.

Батенько приїжджає,
Калина не процвітає;
— Ей калино, калино,
Нешчаслива година!
Несчасливое зілє,
Не поспіло на весілє;

На той день, на неділю,
Марясі на віночокъ.
— Ой поспіла, поспіла
Одна квіточка не дозріла,
Не дозріла въ садочку,
То дозріє въ віночку.

(Lozinski, стр. 39).

276.

Скочила Марина на терень,
Махнула хусточковъ напередъ:
— Розступитьця родино,

Най мене дарує чужина
Не великимъ даромъ—посагомъ,
А щастямъ, здоровьямъ за столомъ.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 23).

277.

Даровано Марусеньку
Ревнеми (гривнями) золотими,
Талярами битими;
А ми ревнихъ не знаємъ,

По столі посуваємъ:
Ляжте — полежіте, ревні,
На тімъ тесовімъ столі,
Та й на льоннимъ обрусі.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

278.

Ой ви, хлопчики маленькі,
Збирайте шеляжки дребненькі:
Треба Марині чобітогъ,

Зъ самого золота підківкогъ,
Що-бъ підківки бриніли,
По-підъ луженьки шуміли.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

279.

Деся тиі поділи,
Що за нами гляділи?

Теперь не ввійдуть до хати,
Мариню дарувати.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

280.

А.

1 Стань, батеньку, проти мене,
2 Та напийся до мене,
3 Повною повненькою,
4 Доброю доленькою,

5 Часъ мене дарувати:
6 Присудила Божа Мати,—
7 Не великимъ посагомъ,
8 А щастямъ, здоровенькомъ.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 22).

В.

- 1 Поздоровляй мене, да мій батеньку,
2 Б=3 А Зъ..., 3 Б=1 Б,
4 Зъ долею добренькою,
5 Щобъ не п'яниця, не ледащиця,
6 Щобъ було зъ нимъ нажититься.

(С. Печиводи, Новоградволинск. у.).

281.

Я повненької випиваю,	Котра долецьку роздає
Щастя долі не вгадаю.	Добрую и лихую
Обое-сте молоденькі,	На челядь молодую.
Просіть Бога долецьки, —	Стань, матінко, проти мене и т. д.
Чистої, пречистої;	

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 28).

282.

Пийте, молодці, пийте,	По чотири золоті;
Но скляноць не побийте:	А порція по грошу,
— У насъ склянки дорогі	Пийте, молоді, прощу!

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

283.

Знати Марисейку,	— Пусти-жъ мене, Божейку,
Знати сиротойку,	Съ черновъ хмаровъ на село,
Що на посагъ засідає;	Съ дрибнимъ дощомъ на землю,
А ей віночокъ	Съ яснимъ соньцѣмъ віконьцѣмъ:
Весь зъ фіалочокъ	Няй я ся подивлю,
Порошкомъ перепадає.	На свое дітатойко,
А ей батейко	Кто му справить весілейко.
Передъ милимъ Богомъ служить.	Справляють ему люде,
Яснень свічененьковъ горить,	Жаль батенькові буде.
Милому ся Богу молитъ:	

(Lozinski, стр. 32).

284.

Ой знати, знати	Стіль застелений,
Марисинъ посагъ,	Двіръ заметений,
Що ей матінка дає:	Гостеньки запрошени.

Ой знати, Марисю, знати,
Що є рідная мати,

Що врояла хусточка
Зъ білої кітаїчки.

(Lozinski, стр. 85).

285.

Ступлю я на ломину,
Махну я на родину:
— Збирайся, родоньку,
Зъ вечора въ суботоньку,
А зъ суботи на неділоньку,

До Марисі на порадоньку!
Близкі и далекі,
Убогі и богаті.
Богаті — на славоньку,
Убогі — на порадоньку.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

286.

Ой ти, душенько, наша Марусю!..
Ой ходила Марусенька по коморі
Та будила свою неньку на спокі:
— Ой устань, устань, ненько-жъ моя,
Годі-жъ тобі спать,

Та вже-жъ мені та у тебе
Не вікъ вікувать,
Тільки цюю одну нічку
Переночувать.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Въ то время, когда молодая „засідає на посагъ“, „староста домовий“
вносить водку и „осуи съ сиромъ“; невѣста угощаєтъ дѣвушекъ-дружекъ.
Обрядъ этотъ называется „посиранкі“ и получилъ свое названіе отъ слова
сыръ. Иногда, впрочемъ, онъ называется также „дружинами“, отъ „дружокъ“.

Когда невѣста угощаєтъ своихъ подругъ, онѣ поютъ „пісні посиранкові“.

(Lozinski, стр. 32).

287.

Дружейка осухъ крає,
Золоцістий ножікъ має.
Що въ жменю,

То въ кішеню,
Дружбойці на вечеру.

(Lozinski, стр. 33).

288.

Красная Марисенька
Заганяла стадонько,
Въ городъ на зілонько:
— Стадо мое вороное,
Витолочъ-же зілле мое;
Нехай ся не зістає,
Матінойці на жаленько,

Бо въ мене матінка
Баръ жалослива:
Що до городейка приїде—
Все мене вспомине:
— Гдєсь мое дітятойко,
Що садило зілейко;
Садла, підлівала,

Єно собі єдень ввила,
Що ся въ нимъ заручила,
Того не сходила;

Сходила го друженька,
Єй вірна служенька.

Иногда оканчивають такъ:

Нехай ся не зістає
Дівойкамъ на вінойки,
Бабойкамъ на чаройки,
(Lozinski, стр. 34).

289.

Не была въ дому на своїхъ заручи-
нахъ
Тамъ въ городейку,
При барвінойку,
Жовтий лёнь простирала.
Вишовъ до неі
Батейко єі:
— До домъ, Марисю, до домъ,

Маєшь тамъ гости
Своей мвлости,
Будешъ їхъ частовати.
„Южь мені, мій любий батейку,
Южь мені не въ тебе бити,
Не плести кіскі
Въ три лонцюшки,
Въ вінойку не ходити.

(Lozinski, стр. 38—39).

290.

Ходить Марися по новимъ дворі,
Косеньку розпустивши,
Ой ходить, ходить,
Сама собі говорить:

Ой не жалъ же мі моеі кося,
Що мъ єі не учисала,
Ино жалъ рідного батенька,
Що мъ его не слухала.

(Lozinski, стр. 30).

291.

За воротами трава-мурава
Золотомъ підливана,
Тамъ Марисенька,
Тамъ молоденька
Съ друженьками стояла;
Прийшла до неі
Матінка єі
Съ повними повноньками.
— Ой, частуй же ся, молода Марисю,
Со своїми друженьками.
Перідъ слёзами,
Перідъ густими

Матінки не пізнала,
Повнонькі не приняла.
Прийшовъ до неі
Ивасё єі
Съ повними повноньками.
Ой частуй-же ся, молода Марисю,
Со своїми друженьками.
Перідъ слёзами,
Перідъ густими
Ивасейка пізнала
Й повноньки приняла.

(Lozinski, стр. 39—40).

292.

До дунаю стеженька,
Кудой бігла Марисенька;
Надъ дунаємъ стояла,
Русу-косу чесала.
Ой, падайте, волоси,
Та изъ моєї коси!

Падете, не тонете
До батенька плинете;
Нехай батенько знає,
За кого мене дає.
— Знаю, дітятко, знаю,
Але долі не відгадаю.

(Lozinski, стр. 40).

293.

Въ вечеръ, въ суботоньку,
Впали ягодонькі
Винні, зелені,
А до того дрібненькі.
Журилася Марисейка

Съ кімъ би їх посберати,
Бо будуть зимовати.
Просила би-мъ батенька, —
Батенько не поможе,
Бо відъ жалю не може.

(Lozinski, стр. 35—36).

294.

Литить зозуленька
По вишнівимъ саду,
На галузойку сіла;
А я мовила,
Що вона ся зломилла,
А вона ся похилила;

Такъ Марусейка
Въ свого батейка
За тисовимъ столомъ сіла,
А я мовила,
Що я го розвеселила,
А я го засмутила.

(Lozinski, стр. 36).

295.

Черна галочка на рокіті сиділа,
Хотіла рокіту ломати;
Рокіті не обломилла,
Єно росу обила.

Дівка Марися на посаді сиділа,
Хотіла матеньку розвеселити;
Матенькі не розвеселила,
Єно гірши засмутила.

(Lozinski, стр. 36).

296.

Ой розточено ленний обрусъ на столі,
Єще до того поволочейки по двору;
Ой по німъ иде князь Ивасейко на посахъ.
Довідуется, питаючися батейка (матінейки),
„Ой відъ кого посахъ, відъ кого посахъ, батейку?

— Ой відъ Бога, відъ добрихъ людей, дитятко.
Ой южъ твій посахъ самъ Господь Богъ осудивъ,
Ой осудивъ—весь боярами обсадивъ.

(Lozinski, стр. 22).

297.

Сіяла Марися долю,
Стоячи надъ водою:
Полини, доле, зъ водою,
Я пійду за тобою;
Є тамъ въ воді могилейка,
Въ могилі лозинийка,
Тамъ станемо випочнемо,
И листойкі напишемо:

Нехай матінка знає
За кого мене дає,
За ліси темненькі,
За гори високні,
За води глубокні;
Я тамъ людей не знаю,
Родинийкі не маю.

(Lozinski, стр. 36—37).

298.

Підъ добровою
Підъ зеленою
Дрібна росонька впала;
Тамъ Марисенька
Тамъ паннуненька
Красойку розсівала;
Пришовъ до неї
Батенько єї:
„Що дієшь, Марисейко?

— Тое я дію —
Красоньку сію
Зъ рукавца витресаю.
Ой якъ мі Богъ дасть
Добру доленьку,
То я ю посбераю;
А якъ мі Богъ дасть
Лиху доленьку,
То я ю понехаю.

(Lozinski, стр. 37).

299.

Тамъ за вороти,
Дунай глибокі;
Коло долу цембрований;
Тамъ тудай ходить
Молода Марисейка.
Вийшовъ до неї

Батейко єї:
— Втонешъ, Марисю, втонешъ,
Чого тамъ тудай ходешъ?
„Ой въ тимъ дунаю втонути,
Чимъ бо мя мала зла доля не минути“.

(Lozinski, стр. 37—38).

300.

Розточено, розволочено въ коморі,
А ще мі кращї ленні обрусї на столі,
Куда мі йшла молода Мариня на посагъ.

(Основа, 1862, Апрель, стр. 21).

301.

Половиною місяченько на небі Ой едень Ивасенько въ батенька
Половину землі освітивъ,
Прийшовъ надъ море—не спочивъ. Прийшла субота — не спочивъ.
Ой, милий Боже, коби ціли, Ой, милий Боже! коли насъ двое,
Що би землейку освітивъ, Щоби ми роботоньку зробили,
Прийшовъ надъ море, та й спочивъ. Прийде субота — спочили.

(Lozinski, стр. 28).

302.

Ой въ суботу, передъ вечеромъ,
Князь Ивасейко черезъ село їздивъ;
Ой їздивъ, їздивъ, бояри спрощавъ,
А спросивши їхъ, вволо стола сажавъ.
Батейко ходить, цїнойкі носитьъ,
А въ тихъ цїнойкахъ мідь-горілоїка.

(Lozinski, стр. 24).

303.

Ой славний, славний князельскій носакъ:
За відонойкомъ два ангеликі,
А на подвіройку самъ Господь ходить.
Ой ходить, ходить, долейку судить,
Осудивъ долейку: старості — сванейку.
Дружбі — дружейку,
Ивасѣви — Марисейку.

(Lozinski, стр. 24).

304.

А.

1 Ой попе, попе, Гордію, 5 Нехай не шпють не прядуть,
2 Не двонн рано въ неділю, 6 Та нехай же вони вінки вьють,
3 Задзвони рано въ суботу, 7 До нашої Марусі въ дружки їдуть.

(Щасноўка, Козелець. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А Потуй дружечкамъ...
5 Нехай вони мені услужуть
6 А свою роботу потують.

(Дубище, Старо-Венстантинювск. у.).

305.

Въ городейку въ батейка
Червоная калпнойка;
Куче на ній возулейка,
Куче вона, куче,
А-жъ мій батейко чуче.
— Сивая возулейко!

Не задавай ми жалейку:
Я й такъ досить маю,
Що дівойку замужь даю,
Молодую, неукую
Въ сторону далебую.

(Lozinski, стр. 41).

306.

Ой тамъ на горі
Фіялойкі заквили,
Всі гори съ долинами закрили.
Тамъ тудой Марися ходила,
Зелений барвінокъ садила.
За нею батейко тихойко:

„Сади сади, Марисю, анизоика“.
— Не ходи-жь ти, мій батейку, за мною,
Не любя ми бесідойка съ тобою;
Ой ходи-жь ти, мій Ивасю, за мною,
Люба мені бесідойка съ тобою.

(Lozinski, стр. 41).

307.

А въ неділейку рано
Море ся розъярало,
Соненько ся купало;
Тамъ Марися воду брала,
А беручи потапає,
Ратунойку волає:
„Ратуй мене, батейку, (матінойко)

Я твое дітатко.
— Не буду ти ратовати,
Не хотіла съ мя слухати,
Свою съ волейку мала,
Мене съ ся не спитала;
Набралась ся своволі
Й людскої намови.

Въ другихъ мѣстахъ оканчивають:

Батенько до береженька —
А ні човна, а ні весла,
Всё буренька віднесла.

(Lozinski, стр. 42).

308.

По-підъ дуброву, по-підъ зелену
Тамъ тудай ходить два тесельчики.
Ой тешуть, тешуть, на дунай мечуть.
Имбіръ деревце не потапає,
Староста сванейкі не сподобає,
Дружба друженькі не сподобає.

Имбір̄ деревце южъ потапае,
Ивасейко Марисейку южъ сподобае.

(Lozinski, стр. 24).

309.

Ходить Марисейка
По підъ сацийку,
Склонила головоюку,
Ріже барвінокъ
Собі на вінонь,
На свою головоюку:

— Ой вінку, вінку,
Зелений барвінку,
Наробивъ есь мі жало—
Ой ужъ я ся со своїмъ батейкомъ
На вікі розлучаю.

(Lozinski, стр. 42—82).

310.

Дивуеса, чудуеса батейко:
Нігде дітатко на ярморочку не било,
А где такого зъ рисами вінця взяло?
Не рікъ, не два Ивасейко ся заліцявъ,
Не рікъ, не два зъ рисами віночогъ обіцявъ,

(Lozinski, стр. 48).

311.

Молоденькі Ивасё
Коло города играе,
А въ городі Марися
Зъ руткі віночогъ вила,
Съ Ивасёмъ говорила:
„Ой, Ивасю, душенько,
Проси батейка о мене,

Нехай видасть за тебе,
Бо якъ мене не видасть,
То я і сама вискочу,
И сриночку виточу,
Золотомъ оковану,
Дарами наповнену.

(Lozinski, стр. 48).

312.

Глянь, матенько, на мій посагъ:
Всіхъ дружочогъ плетена коса
А на мене таки підъ (?) пала,

Що я свою розчесала,
Кісками плечі верила,
Слѣзками личко вмилла.

(Lozinski, стр. 35).

313.

Ходила Марисейка сімъ літь по лісі,
Ой лісомъ, лісомъ зеленимъ барвінкомъ *)

*) Этотъ пригвѣвъ повторяется послѣ каждаго стиха.

А ей батенько до дому кличе:
„Марисю, дівойку, иди до домоўку!“
— Ой ніть, не пійду, вітру ся бою:
Вітру ся бою, соньци ся хороню;
Вітройко повине — косоньку розвине,
Сонейко пригріве — личейко змарніе.

(Lozinski, стр. 41).

314.

Червона калина	„Матінко моя!
На вікно похилилась;	Чи буду я така,
Пішли дружечки рвати —	Якъ калина цяя?“
Не дала ся вломити.	— Будешъ, донько, будешъ,
Пішла Марися сама, —	Доки у мене будешъ;
Нарвала й наломала,	А якъ підешъ відъ мене,
До личенька прикладала.	То спаде троха зъ тебе.
Матінки ся питала:	

(С. Колясники, Ушицк. у.).

315.

А въ суботоньку по нешпоренькахъ година,
Ой збирайтеся, вся Марисина родина!
Ой Марися свого батенька питае:
„На що батенько всю родиноньку збирае?“
— Ой на тое, мое дитятко, на тое,
Ой на твое а весіллячко славное.

(Д. Кульчынъ, Вѣльск. у.).

316.

У новій коморі	Великій двіръ, а маленькій сбіръ:
Тамъ Марися говорить:	Не веселенька родинонька.
„Бідна-жъ моя головонька,	

(С. Млинновъ, Дубинск. у.).

317.

„Ой матінко, голубонько,	— Молодая, ти доню,
Снився мені сонъ дивнесенькій:	Молодий розумъ маєшъ,
Ой що наша хата	Цѣго сна не одгадаешъ:
Чорнимъ шовеомъ основана,	Чорний шовкъ — твоя висонька,
Срібломъ, златомъ погострована.	Срібло и злато — твоя слізонька.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

318.

Добре було, моя матушко,
Да за поінкі (?) піці;
Яко ви буде безъ мене
Дзіло робіці?
Пуйдемъ у поле жита жаці,
Займемъ постаць шировую
Да нікому подганаці.
Усе гнесса, озирнесса,
Слюзками обіллесса.

Жоночки йдуць
И мене зовуць.
Пасхаць моя — недожата,
И снопи моі — не поношени,
Хата моя — не топляна,
Ложкі моі — не помитя;
Где-жъ пошло, где-жъ подзілося
Дзіця мое нароженое?

(Михалково, Мовирск. у.).

319.

У суботоньку, надъ вечура,
Стуять коники ни седлани,
Сваття-буари не вбирани;
Марися ходить желуется,
Біля рученьки заламує!
„Відная жъ моя головонька,
Нещасливий я въ пана Бога,
Що я не маю батенька,
Нікому мене жалувати,
Воронихъ кони посідлати,
Сваття-буари пузбирати.

Тішить ёго матінка,
Тішить ёго рідненька:
„Не журися, дитатко,
Я ще коники пусідлаю,
И сваття-буари пузбираю.
Щасливий я въ пана Бога,
Що я матинку маю,
То вуна мене пожалує,
Мні коники посідлає,
Сваття-буари пузбирає.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

320.

Було тобі, зятю, не пити,
Було тобі, зятю, стричку купити,

Зъ довгими вінчиками,
Зъ золотими стовичиками.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

321.

Літатъ зозулейка
По підъ садойкѣ
А жалостенькѣ кує;
А за нею сивий голубойко:
„Що куєшь зозулейко?
Ходить Марися
По новій світлойци
И жалосненькѣ плаче,

А за нею ходять матінойка:
„Що плачешъ Марисейко?
— Дай же мі покій,
Моя матінойко!
Мені же сь не до того:
Даютъ мі знати—
До шлюби стати
На неділю на ранейко.

(Lozinski, стр. 44).

322.

Ходить павойка
По вишнёвимъ садоўку,
Ой розпустила
Срусїі пуренька
Хоропенько по собі.

Ой не жаль же ми жовтої косойки,
Що я ю розпустила,
Єно мі жаль свого батейка,
Що го буду лишила.

(Lozinski, стр. 48—44).

323.

Калинная горойко,
Чомъ ти ся не лупаєшь?
— Якъ я ся лупати маю,
Я помочи не маю
Ні відъ вітру буйнейкого,
Ні відъ сонця ясененького.
Молодая Марисейко!
Чомъ ти ся не розплачешъ?
— Якъ я плакати маю,

Я жалости не маю—
Музыкѣ ми не грають,
Дівойки не співають.
Мовить ей батейко:
„Бей, Марисейко, до світлойки
Межи красні дівойкі,
Тамъ ті музыкѣ грають
И дівойкі співають.

(Lozinski, стр. 44—45).

324.

Ой дивно жъ намъ, дивно,
Що дружейкі не видно;
Дружейкі ся побоявъ,

Та ся въ солому сковавъ,
Въ ячмінну не въ житную,
Въ чужую, а не въ свою.

(Lozinski, стр. 46)

325.

А.

- 1 Похилее та деревце та ялина,
- 2 Покирнее та дитятко та Марися:
- 3 Низенько у ниженьки вланяця,
- 4 Дрибненько слізюньками вливаеця.
- 5 — Оглянися, Марисю, кругомъ себе,—
- 6 Чи вся твоя родинонька волю тебе?
- 7 Сюди-туди оглянуса — чужа сторона!
- 8 Кому жъ я поклонюся — батенька нема?
- 9 — Покирися, Марисю, покирися!
- 10 Всі свої родиноньці поклонися;
- 11 Поклонися та Марисю сѣму-тому,
- 12 И хто дає подарочокъ, сѣму дому.

(М. Полонное, Новоградовлинск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Щасливої годиночки родилась—

4 Рідненькому отцю, неньці поклонилась.

(Собр. народ. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 175).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... дитяточко да..., 3 В=3 А Отцю и матці...
поклонилась,

4 И дрібними слізоньками да облилась.

(Обычай и повѣрья, Маркевича, стр. 108).

Г.

1 Г=2 А... дитятойко Марисейба,

2 Повірно ся батейкові (мативойці) кланяе;

3 Слізами ноженькі вмивае,

4 Жовтою косойкою втірае.

(Lozinski, стр. 29).

Д.

1 Д=1 А Похилное то дерево..., 2 Д=2 А... поклонилось,

3 Отцу й матери та низехенько,

7 Щобъ вамъ боарамъ було по кві-

4 Не стій, вербо, розвивайся,

точки,

5 Свій, свій собі, вербо,

8 Одну нівісті й молодому,

6 Сімъ сотъ квітокъ,—

9 Ото тобі квітка—

10 Хорошая дівка!

(Бытъ русск. нар. Терещенко, ч. 2, стр. 513).

326.

Подъ ганкомъ музиченькі грають,

Вже Івашко віночка знімае,

Подъ ганкомъ дівонькі гуляють.

Конику на гривоньку кладе,

Гуляйте, дівонькі, гуляйте

Батеньку на славоньку везе.

Вже мое гулянне минае,

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

327.

Ой оддаешъ мене, моя матинко,

Да поливай руту-м'яту

Да й одъ себе.

Да частесенько.

Зостається рута-м'ята

И пизними, и раньними

Уся въ тебе!

Рисочками,

Ой, уставай, моя матинко,

И своїми дрібненькими

Да ранесенько,

Слізоньками.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

328.

Отдай мене, мати, де хороше въ хаті. — Оддамъ тебе, доню,
Де лавочки да биленькі, Да вволю твою, волю;
Де діверки молоденькі. Буде твоє гордовання
Де зовиці ласкові, люблю замишляти, Все передъ тобою,
Зъ діверками жартувати, Буде твоя руса-коса
Будуть мене жалувати. Въ милого підъ ногою.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

329.

За городомъ да овесъ рясець, Якъ не пойду за Ивася заміжъ,
А въ городі виноградъ сажень. Винограде, ти не прймайся,
Ой хто садивъ? молода Марьечка, У віточки да й не розпускайся;
А садячи ще й говорила: А якъ пойду за Ивася заміжъ,
„Винограду, виноградочку! Винограде, ти примися,
Скажу тобі я всю правдочку: У віточки да й розпустися“.

(Щасновка, Ковелецк. у.).

330.

Ой, не наступайте, бояре, Наша Марьечка одъ батька славна,
Снігової грудочки: Одъ роду велична, Ивану прилична.
Сніговая грудочка одъ вітру вьяне,

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

331.

По-підъ лісочокъ битая дорожечка, „Не рубай мене голою шабелькою,
Туди йшовъ Ивасъ зъ буярами, Обвени мене чорною кітайкою;
Калина ёму дорогу заступила; Не для тебе калина посажена,
Стала калина до ёго промовлять: Для тебе Марися наряжена“.

(С. Перейма, Балтск. у.).

332.

Изъ-за гіръ, изъ-за гіръ, И моему батеньку, —
Да бояре въ двірѣ. На що-жъ вінъ мене дає и видаває,
Марьухина по двору ходить А доленьки не вгадає...
Съ голубоньками говорить: Бояри найдуть,
— Ой загудите, сиви голубоньки, Медь-вино попьють,
Защобечите ластовоньки, А доленьки не дадуть.

(Щасновка, Ковелецк. у.).

333.

Ой пішла дівчинонька по воду
Да за кам'яну гору,
А за нею да коваченько:
„Молодая та дівчинонько,
Да поставляй та ведеречка,

Да ступай да на білий камінь,
А зъ каменя да на стремена,
А зъ стремена да на вониченька,
Да пойдемъ до мого батенька“.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

334.

1 Въ чистомъ поле да овесъ рясенъ,
2 А въ городі виноградъ красенъ,
3 Да передючи ягідъ рясно.
4 Якъ я пойду та за нелрба (bis),
5 То не роди агодокъ рясно.

6=1, 7=2, 8=5 Да уродя..., 9=4... милого, 10=8.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

335.

Въ лози, бояре, зъ лози
Да рубайте занози,
Да будемъ дружечокъ запрягати,

Да на тютюнъ орати,
Бо дружечки черевати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

336.

Стенулися сіни, якъ бояре сіли,
Ще не такъ стеньуться, якъ меду напьются;
Стенулися лавочки, якъ сили сванечки,
Ще не такъ стеньуться, якъ пива напьются;
Стенулися причилки, якъ сиди світилки,
Ще й не такъ стеньуться, якъ горілки напьются.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

337.

Наіхали заручнички,
Привезли черевички,
Черевички шаштовні, (?)
А панчощки крамові;
Наіхали свати, якъ ідень,
Привезли кітаю, якъ огонь;
Дали Марисі читати.

Стала Марися читати,
Стала Марися плакати:
— Ой, написано тутъ такъ мні,
Якъ тий рибоньці на воді,
Якъ тий рибоньці зъ водою,
Такъ мні матюкно зъ тобою.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

338.

Приїхали комисарчики,
Зі Львова писарчики,
Господу записати:

Де має король стати,
Король-короленько
Молодий Іваненько.

(Основа, 1862 г., Апріль, стр. 19).

339.

Ой хміль же лугами,
Пшениця ланами;
А вже тобі, Марусенько

Не гуляти и зъ нами,
Говорить и зъ жинками.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

340.

Тоги, мати, хату раненько,
Да прийде синъ соловейко,

Да привезе паняночку
Въ тонькому серпаночку.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

341.

„Скриплять-риплять воротечка тисовні,
Иржуть, иржуть кониченьки ворононі,
Ідуть, ідуть, моя матюнко, въ гостеньки до насъ;
Сховай мене, моя матюнко, у комору,
Щобъ не взяли сії гостеньки и зъ собою“,
— Не съ тимъ вони, моя донечку, приїхали,
Щобъ безъ тебе, моя донечку, поїхали.
„По наздивися (?), моя матюнко, дай безъ мене,
Що не будуть воритечка отчиняться,
Да не будуть тисовні одмикатся.

(Щасновка, Козелецк. у.).

342.

Де-жъ бувъ, селезень, де-жъ була, утка?
Селезень — на ставку, а утонька — на млинку;
А теперъ-же вони у въ однимъ болоті,
Ой, пьють-же вони холодную воду,
А ідять-же вони дрибную ряску,
Де-жъ бувъ Іванко, де-жъ була Марьчечка?
Що Іванко — у батенка, а Марьчечка — у свого;
А теперъ-же вони у въ одний світлиці,
Ой пьють-же вони зеленее вино,

А ідять-же вони дрибні калачи,
У медъ умочаючи, макомъ посипаючи.

(Мокшанинъ, Черниговск. у.).

343.

Летишъ, летишъ, соколонько, да черезъ садъ,
Да вдарився крилечками объ садъ-виноградъ,
Да вдарившись крилечками, да й питає:
— Чи тутъ моя голубонька, чи немає?
Ишовъ, ишовъ да Иванко черезъ тещинъ двіръ,
Да вдарився рученьками объ тисовий стіль,
Да вдарившись рученками, да й питає:
— Чи тутъ моя Марусенька, чи немає?
Чи съ иншими парубками десь гуляє?

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

344.

Зажуриться перепілочка:
„Бідна моя да голівочка,
Що заранне съ вір'я вилетіла,
Нігде сісти и гніздечка свити,
А ще къ тому дітокъ посадити“.
Обовзеться сивъ соколонько:
— Не журись, перепілонько:
Ой е въ полі да три тополи —
На одному гніздечко совьємо,
На другому дітокъ посажаємъ,
На третьому сами посадеємъ.

Зажуриться молода Маруся,
Що молодою да замижъ пошла,
Що не вміє раненько вставати,
А другеє — ділочко робити,
А третее — свекорку годити.
Обовзався молодий Иванко:
— Не журись, молода Марусю,
Ой е въ мене да три нагаечки:
Одна буде раненько вставати,
Друга буде ділочко робити,
Третя буде свекорку годити.

(Изъ рус. сб. Кулиша).

345.

Ой въ городі шевлієчка зелененька,
Туди ишла Марьечка молоденька,
А за ею да Иванко изтихенька:
„Постой, постой, Марусенько, бо вже ти моя!“
— Не подожду, да Иванку, бо ще й не твоя:
Ой я въ світі сиротина, а ти собі пань,
Шукай собі паняночки такой, яєъ самъ.
„Ой виїздивъ я всі села и всі города,
Да не найшовъ я такой, яєъ ти молода“.

(Щасновека, Ковелець. у.).

346.

Чи я тобі, мій батеньку, докучила,
Ой чи мої подруженьки догодали,
Да найпіччо (?) підъ вонцѣ подходили,
Вони мене молодую вигликали.
Якъ не буде, мій батеньку, мене въ тебе,
То не пійдуть подруженьки вікъ до тебе.

(М. Шендеровка, Канѣвс. у.).

347.

Ой виду я да на ганочки,
Дагъ глянупа я да на красочки,
Ажъ но мої красочкы зяють,
Ажъ по мої животочки вьянуть.
Зяйте ви, красочки, не зяйте,—
Мні у татухни не жити
И віночкѣвъ не вити:
Одинъ звила й того не зносила,—

У теремі да й повісила,
У теремі да й за дверами,
На шовковомъ шнурочку,
На золотомъ волочку,
Буди татухна ходе,
Головкою да черкається,
Слѣзками обливається.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

348.

Кое мое кохание
Тяжкое мое здихание:
Не ривъ я, не два кохала,

Що суботоньки чесала,
Що неділеньки красила,
Да за одинъ вечеръ зносила.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

349.

Ой ходила Маръчка да й по городу
Да годила садъ-виноградъ изъ приполу,
Да забула новихъ ворітъ зачинити,
Не мусила свого батенька упросити:
„Ой зачини, мій батеньку, нови ворота,
Да не пускай да Иванка нъ въ бограми,
Бо витопче садъ-виноградъ весь ногами,
Позбиває винни вітки піддівками“.
— Ой не жалій же, мое дитя, да виннихъ вітъ,
Да пожалій, дитя мое, да молодихъ літъ:
Що винні да віточкы зростуться,
Батенькови роскошеньки поминуться.
Що въ батенька крути гори — гуляти доволі

А въ свекора всюди рівно — гуляти не вільно⁴.

— Пусти мене, мій свекорку, погуляти,

За новими воротами постояти.

— Иди, иди, моя невісточко, не барися,

За сінешними да дверима, да й вернися.

— Ой спасибу, мій свекорку, погуляла,

За сінешними да дверми постояла!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

350.

Охъ и говорила

Да туча зъ громомъ,

Да рано, рано,

Охъ и рано, рано, да ранесенько,

Да туча зъ громомъ.*)

Чи славень ти будешъ,

Съ стужомъ-грукомъ?

Да що-жъ ти пувидешъ

Да съ стужомъ-грукомъ,

Й а я за тобою

Изъ друібнимъ дощемъ.

Чи славень ти будешъ

Съ стужомъ-грукомъ,

Ой чи я славнійша

Изъ друібнимъ дощемъ?

Охъ и говорила

Маруся зъ Иванкомъ:

„Й ой ходімъ, Иванку,

Да до церкви;

Да то ти пувидешъ

Изъ музиками,

Й а я за тобою

И зъ дружечками.

Чи славень* ти будешъ

Да музиками,

А чи я славнійша

И зъ дружечками?

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

351.

Да казали: Марусенька не праха,

А сі матенька не теаха, —

Ажъ вона раненько вставала,

Тонкі рушнички напрала,

У тихаго дуная білила,

Молодихъ бояръ дарила.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

352.

Коли-бъ знала, коли-бъ відала,

Відчинила воритця відъ городця,

То-бъ запустила вороненькинь стадо,

Щобъ витоптало, виломало

Руту та шавлію.

Нехай не росте, не кормиться

Мої неьки въ городі.

(С. Дашковцы, Литинск. у.).

*) Послѣ каждаго двухъ строкъ повторяется:

Да рано, рано,

Охъ и рано, рано, да ранесенько,

и послѣдняя изъ двухъ строкъ.

353.

А въ нашего пана свата
Горохъ не толочень.

Горохъ, горохъ, горохъ, горохъ,
Горохъ нетолочений!

Ой нумо ми, пане свате,
Горохъ молотити...

Да будемо, пане свате,
Горілочку пити...

(Изъ рук. сб. Буляша).

354.

Да сорока, да ворона
Да по голлейку поскавала,
Да все голлейко поламала,
Да собі дрозда сподобала:

„Ой ти, дрозде, ти, небоже,
Я-жъ тебе люблю ненарокомъ,
Да повернись до мене бокомъ,
Бо мне бокомъ, ко мне бокомъ. (bis)

(Щасновка, Козелецк. у.).

355.

А.

1 Ой на хаті зилле,
2 А въ хаті весилле.
3 Пусти мене, мати,
4 Въ той рай погуляти —

5 Да поміжъ дудки,
6 Да поміжъ скрипки,
7 Да поміжъ цимбалами,
8 Зъ молодими боярами.

(С. Довжикъ, Чернигов. губ.).

В.

1 В=1 А, Що..., 2 В=2 А,
3 На дворі бояре,
4 Ягъ магъ процвітае.

(Гирявка, Конотопск. у.).

В.

1 В=1 А, У городі...
2 За городомъ насинне,
3 А въ сімъ дому, що ми въ ёму,
4 В=2 А, Зачинае...

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 Б, 4 Г=4 Б.
5 Ой на порозі паничі стоять, 10 Та будемо шанувати,
6 А за столомъ панночки сидять. 11 Щобъ повели танцювати
7 Просимо до столу 12 Бояривъ оглядати:
8 У свою господоньку, 13 Чи не криві, чи не горбаті,
9 Посаджаємъ на ослононьку, 14 Чи вміють танцювати?

(Нар. кж. рус. пѣс. Меленскаго, стр. 200).

356.

А вже минають вишні та черешні,
Суниці та полуниці,
Та вже настають
Весильни вечерниці.
Идуть дівчата на вечерниці
Съ собою Маръечку вличуть.
Вона ходить, рученькі ломить,
Свого батенька просить:
„Ти, мій батеньку, сивий голубоньку!
Пусти-жъ мене на вечерниці:
На вечерницяхъ музика грає,
Мені ся серце крає“.
— Не моя воля, доненько моя,
Проси собі матінки.
Ходить Маръечка, рученькі ломить,

Свої матінки просить:
„Моя матінко, сива голубонько!
Пусти мене на вечерниці:
На вечерницяхъ музика грає,
Мені ся серце крає.
— Не моя воля, доненько моя,
Проси собі милого.
Ходить Маръечка, рученькі ломить,
Свого милого просить:
„Ти, мій миленький, голубъ сивенький!
Пусти мня на вечерниці:
На вечерницяхъ музика грає,
Мені ся серце крає“.
— Теперъ моя воля, Маръечко моя,
Треба сидити въ дома!

(С. Калюсика, Ушицк. у.).

357.

Ой крикнувъ орелъ,
Сидя на лану —
Зажурился козаченько
Въ своєму дому:

„Ой горе мені самому,
Коли-бъ моя дівчинонька зо мною,
Мавъ би я розмовоньку изъ нею.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

358.

Плеве утина коло берега,
Коло липи, коло кореня,
Да боїться-жъ воно лютої зіми.
Ой хотъ воно боїться-жъ,
Хотъ не боїться,
Да на морі зімовать буде.

Ой ходить Маръюхна у свекорка свого
И наругоньки ёго.
Ой хотъ боїться вона, хотъ не боїть-
ся, —
Да въ свекорка віковать буде.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

359.

Да зажурился, да заклопочеться,
Да Марусинъ батенько:
— Да якъ діждемъ літа,
Да насіємъ жита,
Да ни съ кимъ буде жита жати.

Да израдується, да извеселиться.
Да козаченькивъ батенько:
Да якъ діждемъ літа,
Та насіємъ жита,
Да буде съ кимъ жито жати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

360.

Да нагазувала куночка
Своєму чорному собою:
— Ой бувай, бувай, мій соболоньку,
Да до мене у суботоньку!
„Охъ и радъ-би я бувати,
Тебе куночку видати, —
Да до тебе лози густі
И річеньки бистрі“.
— А я лозоньки вирублю,
Бистрі річеньки висушу,
Ой бувай, бувай, мій соболоньку,
Да до мене у суботоньку.

Ой бувай, бувай мій козаченьку,
Да до мене у неділеньку.
„Охъ и радъ би я бувати,
Тебе дівчину видати, —
Да у тебе двори нові
Ще й замочки кріпкі,
Ще й батенько сердитий“.
— А я замочки одимену,
Ворітечка одичню,
Свого батенька вблагаю,
Ой бувай, бувай мій козаченьку,
Да до мене у неділоньку!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Во время пѣсень, дружба (у невѣсты, кромѣ дружекъ, бываетъ иногда и дружба, и староста) ставитъ на тарелку чарку, наливаетъ ее водою и, обращаясь къ старостѣ, говоритъ: „Пане брате, пане старосто, а проше на дрозжкѣ!“

Староста указываетъ на отца невѣсты. Дружба, обращаясь къ нему, начинаетъ:

„Єсть въ цімъ дому наші пані молоді тато ридний. Проситъ пані мо-
лода и я просю на ту почесну (указываетъ на рюмку и кричитъ): А, проше!“

Отець подходитъ, выпиваетъ воду и кладетъ на тарелку копѣйку, или больше и отходитъ. Дружба опять наполняетъ рюмку и вызываетъ мать. „Чарка“ должна обойти всѣхъ, кто только находится въ комнатѣ; причеъ староста слѣдитъ, чтобы дружба никого не обошелъ приглашеніемъ; поэтому то онъ самъ называетъ всѣхъ по имени, а за нимъ дружба выкрикиваетъ: „а проше!“

Если въ сѣняхъ собрались зрители изъ парней, то и ихъ приглашаютъ выпить по рюмкѣ, припѣвая:

361.

Запорожці, зъ Запорога,
А бійтеся ви Бога,

Идїть ви до хата
Марисю частувати.

(С. Колесняк, Ушицк. у.).

362.

Пийте, запорожці, пийте,
Но скляновъ не побийте;
Въ насъ склянки дорогі,

По штири золоті,
Килишки по три гроші,
Запорожці хороши!

(С. Колесняк, Ушицк. у.).

363.

Ой матінко-нене (bis),
Ріжъ курку для мене,

Най курка не сокоче,
Во молода їсти хоче.

Отвѣчаютъ:

Ой въ насъ курка їдна,
Ще до того старая,

А ви зъ трохъ хотъ принесли вісти,
Та вже кажете: хочу їсти.

(С. Колоски, Ушець. у.).

Послѣ этого дружба виводить платкомъ молоду їзъ за стола и идеть съ нею танцовать. Всѣ дѣвушки встають и направляются въ слѣдъ за ними.

Затѣмъ невѣста посылаетъ своему суженому рубаху, которую она сама сшила и которую онъ долженъ надѣть подъ вѣнецъ. „Посланцами“ бываютъ ея братья или вообще родственники.

Рубаха эта бываетъ льняная или їзъ конопля — если невѣста бѣдная.

Посылають слѣдующимъ образомъ: молодая приноситъ рубаху къ столу, а свахи (невѣсты) берутъ отъ нее эту рубаху, свивають ее въ трубку, обвязываютъ лентами, за которые затявають барвинокъ или какую либо другую зелень. Послѣ берутъ вѣтвь, имѣющую три отростка, украшаютъ ее лентами, барвинкомъ и овсомъ, и между этихъ отростковъ вкладываютъ рубаху. Внизу вѣтки привязываютъ бѣлый платокъ, означающій письмо невѣсты къ жениху.

Во время этого приготовления поють:

364.

Ший, Марисенько, Ивасѣви сороченьку,
Випери єю на тихимъ Дунаеньку,
Висуши єю на буйнихъ калинонькахъ,
Перекачай єю на тисовихъ столонькахъ.

(Lozinski, стр. 47).

365.

Шила Мариса кошылейку,
О Боже, при дорозі,
Въ батейка на порозі,
Білыми рученьками,
Дрібними стижойками.
Шила, вишивала, шила,

А въ суботу ю свончила,
Передъ вечари прибрала,
По вечари ю післала,
На неділю на ранейко,
Вбратися до слобойку,
Въ щасливу годинојку.

366.

Гримнула щука-рибойка на морі,
Приплило золото и серебро до берега,
Дружбовому коничкови до чела.
Щоби ся світиль ягъ, ясная зора,
Ой щобъ вінъ зъ дороженькі не зблудилъ,
Щоби вінъ кралиної сорочки не сгубилъ.

367.

Марисінихъ три брати
По стаенойці ходять,
Коничейкі сідлають,
Гдесъ и хатойкі мають,
Въ далеку сторонойку,

Світлойку оглядати,
Где мають Марисю дати,
Чи добрі тамъ люде,
Чи добрі ей тамъ буде?

368.

Марисю, Марисейко!
Где-жъ ти насъ висилаешъ,
Въ далеку дороженьку,
Въ невидную ноченьку?

Місяцю, місяченьку!
Світи намъ въ дороженьку,
Жеби ми не зблудили,
Кошулі не згубили.

Когда рубаха готова, посланцы берутъ ее, берутъ водку и рюмку и
выходятъ. Музыканты ихъ провожаютъ.

Невѣстѣ поють:

369.

Посланці, коханці!
Виберайтеся скоро,

Зъ паненьского дому
До крілевского двору.

Когда уже выйдутъ на дворъ:

370.

Посланці, посланчики!
Не бавтеся довго,
А вертайтеся борзо;
Горілці ся не радуйте,

Ноченьки не ночуйте,
Кошулейку віддайте,
Назадъ ся повертайте.

Музыканты возвращаются, а посланцы отправляются въ путь, къ моло-
дому, тѣмъ временемъ у „невісти“ угощаются; закусивши, благодарятъ хо-
зяевъ и расходятся.

Послы, за котрыми б'вгуть д'вухи съ „посиранокъ“, дорогою поють:

371.

Съ гил'в'в' идемо, съ гил'в'в';	Въ Кракові гофтована,
На той гилі кошулейка,	Въ тимъ дому дарована,
Во Львові вишивана,	До Ивася послана.

372.

А.

1 Братъ кошулейку несе,	4 Сама ю Марися шила
2 Ажъ ся землейка тресе.	5 Білими рученьками,
3 Біла кошуля, біла,	6 Дрібними стижойками.

Б.

1 Мила сорочка, мила
2 Б=4 А... Мариня...
3 А въ новій світлоньці,
При восковий свічоньці—
5 Б=5 А,
6 Коло ясного сонця-віконьця,
7 Для Иваненька молодця.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 20).

Приближаясь въ жилищу молодого, поють:

373.

Не страхайся, швагре:	Є но Марисинихъ три брати
Не жолніри идуть,	Світлойку оглядати.

374.

Принесли ми си гилю,	А на кошулу вінець *)
А на гили кошулю,	Ту Марисинъ молодець.

375.

Королю, короленьку!
Принесли ми ти даруненько,
На неділю на раненько.

*) Иногда невіста посилаєть ему также и в'анчикъ изъ зелени.

Подъ дверями поють:

376.

Повини витройку
По-підъ нову світлойку,

Най ми будемо знати,
Кому Марисинъ даръ дати.

„Староста домовий“ и другіе бояре стоятъ около дверей и не пускають въ хату. Послы достають свою водку и угощаютъ стражей; тѣ въ свою очередь угощаютъ ихъ *). Тѣмъ временемъ тотъ, у котораго въ рукахъ находится вѣтвь съ рубахой, разворачиваетъ бѣлый платокъ, привязанный къ вѣтви и, будто читая, говоритъ: „Видь панни браньской до пана браньскаго“, т. е. отъ невѣсти жениху. Но ему не вѣрятъ и говорятъ, что онъ въ школу не ходилъ, слѣдовательно и читать не умѣетъ, и даютъ другому комунибудь прочитатъ и каждый читаетъ точно также это воображаемое письмо. Послы поють:

377.

Покажить намъ того,
Що писанне до него.

Затѣмъ послы требуютъ, чтобы имъ былъ оказанъ подобающій пріемъ, чтобы имъ отвели нѣсколько „світлицъ“ со всякими удобствами, а для лошадей своихъ требуютъ „стоенъ и вѣса“. Писарь долженъ все это записать.

Когда послы заплотятъ стражамъ водкой „вступное“ и между ними установится полнѣйшее согласіе, тогда ихъ выпускають въ хату. Войдя, они видятъ тамъ молодого съ боярами и поють.

378.

Радуйся, королейку,
На неділю та ранейко,

Вбратися до слубойку
Въ щасляву годинойку.

Потомъ танцуютъ по хатѣ съ рубахой въ рукахъ, пока староста не отберетъ ее и не отдастъ молодому.

Входящихъ пословъ свахи встрѣчаютъ пѣснями:

379.

Посланці коханці!
Що жъ ви приіхали?
Чи світлойку обзирати,

Чи Марисинъ даръ дати?
Ой якъ даръ дати—дайте,
Сами си погуляйте.

*) Иногда послы подходятъ такъ тихо, что никто и не услышитъ — съ цѣлью не дать „впускного“.

Иногда свахи для потѣхи встрѣчаютъ ихъ слѣдующею пѣсней:

380.

Приѣхали наливайки
Безъ воя, безъ нагайки,
Принесли кошулиско,
Витерати коминиско.

Ваша кошуля згребна,
Намъ ту не потребна,
Ми ту лінную мали,
Ивасейка ми си вбрали.

Послы отвѣчаютъ:

381.

Щоби насъ ту не просили,
Ми би ту не ходили.

Отдавши рубаху, послы пьютъ водку, танцуютъ, потомъ садятся въ столу за узинь, съ которымъ ихъ ожидалъ молодой съ боярами.

(Lozinski, стр. 47—52).

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ „вильце“ убираютъ (вьютъ) по возвращеніи невесты съ „просиль“. Возвратившись съ друзьями домой, невеста останавливается у порога.

Мать выходитъ и приглашаетъ въ хату, гдѣ сажаетъ ихъ вокругъ стола и угощаетъ водкой и закуской. Закусивши, начинаютъ вить „вильце“.

Когда вильце изовьютъ, всѣ выходятъ изъ-за стола и отправляются на дворъ или въ сѣни танцовать. Танцуютъ пока не пріѣдетъ „молодий“.

Женихъ, собравши весь свой родъ, идетъ къ невестѣ „цѣлимъ поїздомъ“ съ музыкантами и боярами. Онъ приноситъ съ собою боченоеъ водки и когда отдаетъ его родителямъ невесты, говоритъ: „кланяюсь вамъ хлѣбомъ и сіллю, и бочонкомъ“.

Когда водку выпьютъ, наливаютъ въ боченоеъ воды, насыпаютъ туда овса и возвращаютъ назадъ.

Пришедши въ домъ невесты, дружко три раза машетъ палкой крестообразно и говоритъ:

„Пане старосто, пане подстаросто и ви всі добри люде, благословіть пана молодого за столъ завести“.

Изъ хаты ему отвѣчаютъ:

„Нехай Богъ благословіть.“

Тогда дружко ведетъ молодого и его боярина на „посадъ“. А въ нѣкоторыхъ мѣстахъ молодой садится самъ на посадъ и предварительная церемонія нѣсколько измѣняется: сестра жениха несетъ „квітку“ съ тремя воско-

выми свѣчами. Когда придуть въ хату невісты, она останавливается по эту сторону порога—въ сѣняхъ; на встрѣчу ей выходитъ мать невісты съ восковой свѣчей. Обѣ онѣ ставятъ на „сінечний“ порогъ свои правыя ноги и цѣлуются. Сваха (мать невісты) проситъ ихъ до хаты. Тѣ входятъ въ хату и говорятъ:

„Дай, Боже, вечеръ добрый; да, Боже, поможи вамъ на все добрее. Пусти́те насъ подорожнихъ людей погрітись“.

Ихъ приглашаютъ; „молодий“ самъ садится на „покуті“ и около него по правую руку садится весь его родъ ¹⁾.

Невіста выходитъ въ комору, а на ея мѣстѣ рядомъ съ молодыми садится старшій бояринъ. Женихъ сидитъ за столомъ въ шапкѣ.

Вводятъ изъ коморы или изъ сѣней невісту, которая вноситъ два платка на тарелкѣ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословіть молодому руки „придати“ и подаетъ жениху платокъ. Онъ беретъ платокъ и затыкаетъ себѣ за поясъ.

Невіста наливаетъ рюмку водки, немножко надпиваетъ сама, послѣ дольетъ, поставитъ на тарелку и подноситъ жениху, который водку выпиваетъ, а на тарелку кладетъ деньги. Тоже дѣлаетъ и бояринъ. Послѣ невіста выходитъ въ сѣни и собираетъ себѣ дружекъ; братъ ея беретъ палку, поднимаетъ вверхъ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословіть сестру за стілѣ завести“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста. Братъ снова, стукнувъ три раза въ двери накрестъ, обращается къ нему: „всі три рази заразомъ“.

„Ради слухать,“ опять отвѣчаетъ староста. Тогда братъ подаетъ сестрѣ платокъ и заводитъ ее за столъ, при чемъ дружки поютъ.

Когда молодые усядутся вмѣстѣ, то по правую сторону жениха садятся его родные, а съ лѣвой стороны невісты—ея родные.

Когда всѣ усядутся, къ столу подходитъ отецъ и мать невісты. Отецъ беретъ платокъ, обматываетъ имъ себѣ правую руку, и закрытыми пальцами беретъ рюмку, наливаетъ водки и даетъ прежде жениху, потомъ невістѣ. Тоже самое дѣлаетъ и мать ²⁾. Послѣ она вноситъ „решето хустокъ,“ полчищенныхъ на заручинахъ или змовинахъ, и роздаютъ всему роду. Когда платки уже розданы, молодая наливаетъ въ рюмку водки, а дружкѣ на тарелкѣ по

¹⁾ Борисполь, Переясл. у.

²⁾ Новосельскій, стр. 207. Lud. Ukraiński.

носятъ каждому изъ жениховой родни, которая дарить „молоду“ деньгами за „хустки“.

Послѣ дружко владеть на тарелку пряники и калачи и, разнося, говорятъ: „Дивіться, старости, панове подстарости, ось які одъ нашего пана свата подарки йдуть“.

Сваты, сидящіе за столомъ, берутъ тарелки въ руки и продолжаютъ: „На, свату головатий, ось які подарки нашего свата“.

Отець и мать принимаютъ дары и говорятъ:

„Якъ не годувать дочокъ, коли такі подарки дають“.

„Свахи“ подають орѣхи и бублики, а „дружко“ подноситъ роднымъ молодой.

Въ это время старшая дружка обращается къ старостамъ и говоритъ: „Старосто, пане подстаросто, благословіть молодому квітку пришити“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста.

„Всі три рази заразомъ!“

„Ради слухать!“

Дружки поють:

382.

Да не жалуй мене,
Да моя матінко,
Въ субботу у вечері,
Да пожалуй мене, матінко,
А въ неділеньку, по обідоньку,
Якъ бояри прийдуть

И мене возьмутъ,
И комори спорожнють:
Заберуть свринечки
Да й на возочки,
Периночки на другіи.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Старшая дружка беретъ шапку „молодого“ и отколовши „квітку“ у „молодой“, пришиваетъ ее къ шапкѣ жениха. Причемъ „дружко“ или бояринъ надѣваетъ на молодого свою шапку, чтобы тому не сидѣть съ непокрытою головой.

Дѣвушки поють:

383.

А.

1 Ой дай, мати, голку,
2 И ниточку шовку
3 Пришити квіточку

4 Къ зеленому барвіночку,
5 И къ квітці, и къ китайці
6 И къ Ивановій шапці.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, Щей..., 3 В=4 А,
4 И къ бобровій шапці,
5 Ёъ чирвоній кітайці,
6 В=6 А... княжевій...

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А.
4 Зятевому шличку.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А.
3 Віножь пришивати,
4 По шелягу брати.

(С. Жаботинь, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Первая квітка, тожь Иванко!
2 Да дайте мені голку,
3 Д=2 А, 4 Д=3 А, 5 Д=4 А, Съ зеленого...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, Подайце мнє..., 2 Е=2 А... шолку, 3 Е=3 А, Пришниці...,
4 Е=4 А.

- 5 Шила жъ я, нилма. 8 Хоче пувъ золотого,
6 Да й голку зломилла! 9 Отъ князѣ молодого:
7 Дружка скаче, да чого й она хоче?

(Михалювка, Мовирск. у.).

Ж.

- 1 Сватове, до волку
2 Позолоту йголку,
3 Поедвабну ниточку,
4 Ж=3 А, 5 Ж=4 А.

(Полоски, Бѣльск. у.).

З.

- 1 З=1 Ж, Ідь дружбоньку...
2 Да купи сваненці луть шовку
3 И золоту голочку

- 4 З=3 А, Да... до шапки...
(Кривинь, Острожск. у.):

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А.

3 Зятеві квітку пришити.

4 Я зятеві квітку пришила

5 И=6 Е Золотую...

6 Білу ручку сколола

7 Да для твого зятя сокола.

(С. Гирява, Коношопек. у.).

384.

А:

1 Я швачка зъ Вельбова,

2 Приїхала позавчора,

3 Привезла голку

4 И ниточку шовку, —

5 Квіточку пришивати

6 И по талару брати.

7 Я швачка маленька,

8 У мене ручки біленькі,

9 Не жаль мені дати

10 Квітку пришивати:

11 Я не хочу влєпачівъ брати,

12 Я не буду казанівъ ломати,

13 И не буду горілки курити,

14 Тилькі буду готовую пити.

15 Дайте мені таларъ бѣгий,

16 То буде ковпакъ шитий.

(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

В.

1 В=1 А,

2 Да привезли учора;

3 В=8 А.

4 Въ мене пальці тоненькі

5 Хто не схоче рубля дати,

6 Той не буде квітки мати.

(Кривинь, Острожск. у.).

В.

1 В=1 А... зъ Львова, 2 В=2 А, та... вчора,

3 Квітокъ вишивати,

4 В=6 А, 5 В=8 А, А..., 6 В=4 Б... пучкі..., 7 В=9 А, 8 В=10 А.

9 Та не ниткою—шовкомъ я шила, 11 А свою ручечку сколола

10 Золотую голочку зломіла, 12 А для свого зятенька сокола.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В.

2 Приїхала до свого дома

- 3 Я виліла венки вити,
4 Къ шапкамъ пришивати
5 Г=6 А.

(Томашгородъ, Луцьк. у.).

Д.

- 1 Приїхала швачка съ Лівова
2 У неї тиха мова,
3 Д=8 А У єі..., 4 Д=6 В.
5 Да не жаль же їй дати,
6 Д=5 А.

(С. Гирявка, Конопотск. у.).

Е.

- 1 Якъ я була швачка,
2 Я жъ була да не простачка:
3 Да три лоти шовку испила,
4 Е=10 В,
5 Закі сюю квіточку пришила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Е,
2 Не сільская дочка,
3 Съ Кіева кіяночка,
4 Зъ міста мешчаночка
5 Ж=10 А... пришивала,
6 Да по тарелю брала.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

З.

- 1 Я съ Кіева швачка,
2 З=3 Ж Я...
3 Я зъ города городяночка,
4 Я по торгу ходила,
5 За копу шовку купила,
6 За таліра—голку,
7 Пришити зятю квіточку
8 И къ білому личку.

(Нар. южн. пїснн, сб. Метлинского, стр. 197).

И.

- 1 Ступлю я да на лавочку,
2 Зніму я да шапочку,
3 Пришию да квіточку
4 Къ зеленому барвіночку,
5 Къ бобрової шапці,
6 Къ червоної китайці

7 И=1 Е Ой я..., 8 И=2 Ж Славного батька..., 9 И=4 З... по місту...,
10 Шовки скуповала,
11 И=5 Ж.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

I.

1 Я швала зъ Вільбова

2 I=2 Г... двора, 3 I=3 И, 4 I=6 А Да... давати, 5 I=8 А А въ...,
=4 Б А въ мене голки..., 7 I=5 Ж, 8 I=6 А.

(Народн. южн. русск. пісні, Метлинскаго, стр. 19).

К.

1 До Львова дружечка ходила,

2 К=5 З За таліра...,

3 За червоного голочки.

4 К=5 А... квітки.

(Основа, Апріль, 1862, стр. 18).

385.

Другая квітка—то жъ Тетянка...

Теперь Івашко вейми радъ,

Що знявъ зъ Тетянки весь нарядъ,

Да понісь матюнци на показъ:

„Оце тобі, матюнко, квіточка;

А завтра буде жіночка“.

(Борисполь, Переяславск. у.).

386.

Ой заржали сиви кони, заржали,

Якъ зъ панною молодю до шлюбу іхали.

Не ржіте, сивні коні, не ржіте,

Напасемо васъ подъ Полосками на житі.

(Полоски, Бѣльск. у.).

387.

Ніякий, дружбонько, ніякий:

Має квіточку съ влківъ;

Дружечка відриває,

Золотисту пришиває.

(Основа, Апріль, 1862 г., стр. 17).

388.

Посланці наші коханці,

Стоять коні въ стані,

Стоять коло плота,

Просять околата.

Ли-би й солому...

Чась посланці до дому.

(С. Козюки, Ушицк. у.).

389.

А.

1 Зять на мене не дивиться,	5 Я на зятя не дивлюся,
2 Либонь мені противиться.	6 До стіни обернуся,
3 На мене зять не гляне,	7 До стіни очима,
4 Либонь мене нишкомъ лає.	8 До зятя плечима.

В.

- 1 Б=5 А Я на тоє..., 2 Б=6 А, 3 Б=7 А... оченьками.
4 До дружбоньки плеченьками.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

390.

Любо-мило дивитися,
Де бояре танцёвали:
Наробили хмарно жупанами,
Испустили дощикъ стрілочками,
Наробили ясно шабельками.

Любо-мило дивитися,
Де дівочки танцёвали:
Наробили хмарно юпочками,
Испустили дощикъ вісоньками,
Наробили ясно перстеньками.
(Народ. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 200).

391.

Допче дружечка, допче,
Черевички видопче —

Дружба ся поставить,
Черевички поправить.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

392.

А вже я літомъ не гуляла,
Барвінокъ поливала;
За барвінокъ зелененький
Треба дати червоненький.

Та не луть я шовку вшила,
Золотую голку зломила,
Зади мѣ тую квітку пришила.

393.

Вилізъ дружба на липу,
Потрясає калиту,
Ще три крайцарі має,
Изъ ними розмовляє:

— Що-би зъ ними зробити:
Чи шапку викупити?
Чи горілки випити?
Чи ся оженити?

(Основа, 1862, Апрель, стр. 19).

Затѣмъ викупають шапку. Старшая дружка, пришивши „квітку“, надѣ-

взеть себѣ шапку на голову, становится на „лавку“ (длинная скамья), танцуетъ и поетъ вмѣстѣ съ друзьями:

394.

Я на сватові лавці, (bis)
Я въ дружбові шапці —

Я маю волю,
Дружбоньку, надъ тобою.

(С. Колюсяки, Ушницк. у.).

395.

Скаче, світочка, скаче,
Чогось вона хоче —

Срібного, золотого,
Одъ зятя молодого.

(Нар. вжн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 199).

396.

А.

1 Ой глянь, зятеньку, на мене,
2 Крапцій я козагъ одъ тебе:
3 На мні шличокъ — ковпачокъ —
4 Готуй, зятеньку, шостачокъ!
5 Шостагъ не шостагъ — злотихъ шість,
6 Бо я тобі, зятеньку, рідна свість.

7 Не дивися, зятю, въ лозу,
8 Поглянь по морозу,
9 Заглянь въ кішеню,
10 Вийми грошей жменю,
11 Посипъ на тарелчину,
12 Викупи собі шапчину.

В.

1 Б=1 А Подивися..., 2 Б=2 А Чи не...

3 Въ твоєму члечу-ковпачку,
4 Въ рутяному віноччу.

(М. Полонное, Новградволинск. у.).

В.

1 В=1 А Подивися, дружбонько..., 2 В=2 А Не..., 3 В=3 В Я въ твоїмъ шлячку... 4 В=4 В Та рутянимъ...

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

Г.

1 А въ садоччу дві квіточки...

2 Г=1 А Глянь-же ти, боярину..., 3 Г=2 А... за..., 4 Г=3 А,

5 Тожд не ковпачокъ-шовківка,
6 Тожд не шовківка-ярмивка.
7 Три лоти шовку изшила,

8 Золотую голку зломилла,
9 Закі цюю квіточчу пришила.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Подъ дверями поють:

376.

Повини витройку
По-підъ нову світлойку,

Най ми будемо знати,
Кому Марисинъ даръ дати.

„Староста домовий“ и другіе бояре стоятъ около дверей и не пускають въ хату. Послы достаютъ свою водку и угощаютъ стражей; тѣ въ свою очередь угощаютъ ихъ *). Тѣмъ временемъ тотъ, у котораго въ рукахъ находится вѣтвь съ рубахой, разворачиваетъ бѣлый платокъ, привязанный къ вѣтви и, будто читая, говоритъ: „Видъ панни браньской до пана браньскаго“, т. е. отъ невѣсти жениху. Но ему не вѣрятъ и говорятъ, что онъ въ школу не ходилъ, слѣдовательно и читать не умѣетъ, и даютъ другому комунибудь прочитатъ и каждый читаетъ точно также это воображаемое письмо. Послы поють:

377.

Покажитъ намъ того,
Що писанне до него.

Затѣмъ послы требуютъ, чтобы имъ былъ оказанъ подобающій приѣмъ, чтобы имъ отвели нѣсколько „світлицъ“ со всякими удобствами, а для лошадей своихъ требуютъ „стоенъ и вівса“. Писарь долженъ все это записать.

Когда послы заплотятъ стражамъ водкой „вступное“ и между ними установится полнѣйшее согласіе, тогда ихъ впускаютъ въ хату. Войдя, они видятъ тамъ молодого съ боярами и поють.

378.

Радуйся, королейку,
На неділю та ранейко,

Вбратися до слубойку
Въ щасливу годинойку.

Потомъ танцуютъ по хатѣ съ рубахой въ рукахъ, пока староста не отберетъ ее и не отдастъ молодому.

Входящихъ пословъ свахи встрѣчаютъ пѣснями:

379.

Посланці коханці!
Що жъ ви приіхали?
Чи світлойку обзирати,

Чи Марисинъ даръ дати?
Ой якъ даръ дати—дайте,
Сами ся погуляйте.

*) Иногда послы подходятъ такъ тихо, что никто и не услышитъ — съ цѣлью не дать „впускного“.

Иногда свахи для потѣхи встрѣчаютъ ихъ слѣдующею пѣсней:

380.

Приехали наливайки
Безъ коня, безъ нагайки,
Принесли кошулиско,
Витерати коминиско.

Ваша кошуля згребна,
Намъ ту не потребна,
Ми ту лінную мали,
Ивасейка ми си вбрала.

Послы отвѣчаютъ:

381.

Щоби насъ ту не просили,
Ми би ту не ходили.

Отдавши рубаху, послы пьютъ водку, танцуютъ, потомъ садятся къ столу за ужинъ, съ которымъ ихъ ожидалъ молодой съ боярами.

(Lozinski, стр. 47—52).

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ „вильце“ убираютъ (вьютъ) по возвращеніи невесты съ „просиль“. Возвратившись съ друзьями домой, невеста останавливается у порога.

Мать выходитъ и приглашаетъ въ хату, гдѣ сажаютъ ихъ вокругъ стола и угощаютъ водкой и закуской. Закусивши, начинаютъ вить „вильце“.

Когда вильце извьютъ, всѣ выходятъ изъ-за стола и отправляются на дворъ или въ сѣни танцовать. Танцуютъ пока не пріѣдетъ „молодий“.

Женихъ, собравши весь свой родъ, идетъ къ невестѣ „цілимъ поїздомъ“ съ музыкантами и боярами. Онъ приноситъ съ собою боченокъ водки и когда отдаетъ его родителямъ невесты, говоритъ: „кланяюсь вамъ хлѣбомъ и сілью, и бочонкомъ“.

Когда водку выпьютъ, наливаютъ въ боченокъ воды, насыпаютъ туда овса и возвращаютъ назадъ.

Пришедши въ домъ невесты, дружокъ три раза машетъ палкой крестообразно и говоритъ:

„Пане старосто, пане подстаросто и ви всі добри люде, благословіть пана молодого за столь завести“.

Изъ хаты ему отвѣчаютъ:

„Нехай Богъ благословить.“

Тогда дружокъ ведетъ молодого и его боярина на „посадъ“. А въ нѣкоторыхъ мѣстахъ молодой садится самъ на посадъ и предварительная церемонія нѣсколько измѣняется: сестра жениха несетъ „квітку“ съ тремя воско-

выми свѣчами. Когда придутъ въ хату невѣсты, она останавливается по эту сторону порога—въ сѣняхъ; на встрѣчу ей выходитъ мать невѣсты съ восковой свѣчей. Обѣ онѣ ставятъ на „сінечный“ порогъ свои правыя ноги и цѣлуются. Сваха (мать невѣсты) проситъ ихъ до хаты. Тѣ входятъ въ хату и говорятъ:

„Дай, Боже, вечеръ добрый; да, Боже, поможи вамъ на все добрее. Пустьіть насъ подорожныхъ людей погрѣтись“.

Ихъ приглашаютъ; „молодой“ самъ садится на „покуті“ и около него по правую руку садится весь его родъ ¹⁾.

Невѣста выходитъ въ комору, а на ея мѣстѣ рядомъ съ молодымъ садится старшій бояринъ. Женихъ сидитъ за столомъ въ шапкѣ.

Вводятъ изъ коморы или изъ сѣней невѣсту, которая вноситъ два платка на тарелкѣ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословіть молодому руки „придати“ и подаеть жениху платокъ. Онъ беретъ платокъ и затываетъ себѣ за поясъ.

Невѣста наливаетъ рюмку водки, немножко надпиваетъ сама, послѣ долить, поставитъ на тарелку и подноситъ жениху, который водку выпиваетъ, а на тарелку кладетъ деньги. Тоже дѣлаетъ и бояринъ. Послѣ невѣста выходитъ въ сѣни и собираетъ себѣ дружекъ; братъ ея беретъ палку, поднимаетъ вверхъ и говоритъ:

„Старосто, пане подстаросто, благословіть сестру за стілѣ завести“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста. Братъ снова, стукнувъ три раза въ двери накрестъ, обращается къ нему: „всі три рази разомъ“.

„Ради слухать,“ опять отвѣчаетъ староста. Тогда братъ подаеть сестрѣ платокъ и заводитъ ее за столъ, при чемъ дружки поютъ.

Когда молодые усядутся вмѣстѣ, то по правую сторону жениха садятся его родные, а съ лѣвой стороны невѣсты—ея родные.

Когда всѣ усядутся, къ столу подходитъ отецъ и мать невѣсты. Отецъ беретъ платокъ, обматываетъ имъ себѣ правую руку, и закрытыми пальцами беретъ рюмку, наливаетъ водки и даетъ прежде жениху, потомъ невѣстѣ. Тоже самое дѣлаетъ и мать ²⁾. Послѣ она вноситъ „решето хустокъ,“ полученныхъ на заручинахъ или змовинахъ, и роздаютъ всему роду. Когда платки уже розданы, молодая наливаетъ въ рюмку водки, а дружокъ на тарелкѣ под-

¹⁾ Борисполь, Переясл. у.

²⁾ Новосельскій, стр. 207. Lud. Ukraiński.

носить каждому из жениховой родни, которая дарит „молоду“ деньгами за „хустки“.

Послѣ дружко кладеть на тарелку пряники и калачи и, разнося, говорить: „Дивіться, старости, панове подстарости, ось які одь нашего пана свата подарки йдуть“.

Сваты, сидящіе за столомъ, берутъ тарелки въ руки и продолжаютъ: „На, свату головатий, ось які подарки нашего свата“.

Отець и мать принимаютъ дары и говорятъ:

„Якъ не годувать дочокъ, коли такі подарки дають“.

„Свахи“ подаютъ орѣхи и бублики, а „дружко“ подносятъ роднымъ молодой.

Въ это время старшая дружка обращается къ старостамъ и говоритъ: „Старосто, пане подстаросто, благословіть молодому квітку пришити“.

„Ради слухать,“ отвѣчаетъ староста.

„Всі три рази заразомъ!“

„Ради слухать!“

Дружки поють:

382.

Да не жалуй мене,
Да моя матінко,
Въ субботу у вечері,
Да пожалуй мене, матінко,
А въ неділеньку, по обідоньку,
Якъ боари прийдуть

И мене возьмутъ,
И комори спорожнють:
Заберуть скринечки
Да й на возочки,
Периночки на другий.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Старшая дружка беретъ шапку „молодого“ и отколотивши „квітку“ у „молодої“, пришиваетъ ее къ шапкѣ жениха. Причемъ „дружко“ или боаринъ надѣваетъ на молодого свою шапку, чтобы тому не сидѣть съ непокрытою головой.

Дѣвушки поють:

383.

А.

1 Ой дай, мати, голку,
2 И ниточку повеу
3 Пришита квіточку

4 Къ зеленому барвіночку,
5 И къ квітці, и къ витайці
6 И къ Ивановій шапці.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, Щей..., 3 В=4 А,
4 И къ бобровій шапці,
5 Къ чирвоній вітайці,
6 В=6 А... княжевій...

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А.
4 Зятевому шмичку.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А.
3 Вінокъ пришивати,
4 По шелягу брати.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Первая квітка, тожъ Иванко!
2 Да дайте мені голку,
3 Д=2 А, 4 Д=3 А, 5 Д=4 А, Съ зеленого...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, Подайте мене..., 2 Е=2 А... шолку, 3 Е=3 А, Пришниці...,
4 Е=4 А.
5 Шила жъ я, вишла. 8 Хоче пузь золотого,
6 Да й голку зломил! 9 Отъ князѣ молодого:
7 Дружка скаче, да чого й она хоче?

(Михалювка, Мозирск. у.).

Ж.

- 1 Сватове, до волку
2 Позолоту йголку,
3 Поедвобну ниточку,
4 Ж=3 А, 5 Ж=4 А.

(Полоски, Бѣльск. у.).

З.

- 1 З=1 Ж, Ідь дружбоньку...
2 Да купи сваненьці луть шовку
3 И золоту голочку

- 4 З=3 А, Да... до шапки...

(Кривинъ, Острожск. у.):

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А.

3 Зятеві квітку пришити.

4 Я зятеві квітку пришила

5 И=6 Е Золотую...

6 Білую ручку сколола

7 Да для твого зятя сокола.

(С. Гурявка, Конотопск. у.).

384.

А.

1 Я швачка зъ Вельбова,

2 Приїхала позавчора,

3 Привезла голку

4 И ниточку шовку,—

5 Квіточку пришивати

6 И по талару брати.

7 Я швачка маленька,

8 У мене ручки біленьки,

9 Не жаль мені дати

10 Квітку пришивати:

11 Я не хочу клепацівъ брати,

12 Я не буду казанівъ ломати,

13 И не буду горілки курити,

14 Тилькі буду готовую пити.

15 Дайте мені таларъ битий,

16 То буде ковпакъ шитий.

(М. Полонисе, Новоградъ-Волинск. у.).

В.

1 В=1 А,

2 Да привезли учора;

3 В=8 А.

4 Въ мене пальці тоненькі

5 Хто не схоче рубля дати,

6 Той не буде квітки мати.

(Кривинь, Острожск. у.).

В.

1 В=1 А... зи Львова, 2 В=2 А, та... вчора,

3 Квітокъ вишивати,

4 В=6 А, 5 В=8 А, А..., 6 В=4 Б... пучкі..., 7 В=9 А, 8 В=10 А.

9 Та не ниткою—шовкомъ я шила, 11 А свою ручечку сколола

10 Золотую голочку зломла,

12 А для свого зятенька сокола.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Г.

1 Г=1 В.

2 Приїхала до свого дома

- 3 Я ви́ліла венки вити,
4 Къ шапкамъ пришивати
5 Г=6 А.

(Томашгородъ, Луць. у.).

Д.

- 1 При́хала швачка съ Лівова
2 У неї тиха мова,
3 Д=8 А У еі..., 4 Д=6 В.
5 Да не жаль же їй дати,
6 Д=5 А.

(С. Гирява, Конотопсь. у.).

Е.

- 1 Якъ я була швачка,
2 Я жъ була да не простачка:
3 Да три лоти шовку исшила,
4 Е=10 В,
5 Закі сюю квіточку пришила.

(М. Ворисполь, Переяславсь. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Е,
2 Не сільская дочка,
3 Съ Кіева кіяночка,
4 Зъ міста мешаночка
5 Ж=10 А... пришивала,
6 Да по тарелю брала.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

З.

- 1 Я съ Кіева швачка,
2 З=3 Ж Я...
3 Я зъ города городяночка,
4 Я по торгу ходила,
5 За копу шовку купила,
6 За талара—голеу,
7 Пришити зятю квіточку
8 И къ білому личку.

(Нар. жн. піснн, сб. Метлинського, стр. 197).

И.

- 1 Ступлю я да на лавочку,
2 Зніму я да шапочку,
3 Пришию да квіточку
4 Къ зеленому барвіночку,
5 Къ бобрової шапці,
6 Къ червоної витайці

7 И=1 Е Ой я..., 8 И=2 Ж Славного батька..., 9 И=4 З... по місту...,
10 Шовки скуповала,
11 И=5 Ж.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

I.

1 Я пвала зъ Вільбова
2 I=2 Г... двора, 3 I=3 И, 4 I=6 А Да... давати, 5 I=8 А А въ...,
=4 Б А въ мене голки..., 7 I=5 Ж, 8 I=6 А.

(Народн. южн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 19).

Б.

1 До Львова дружечка ходила,
2 К=5 З За таляра...,
3 За червоного голочки.
4 К=5 А... квітки.

(Основа, Апрѣль, 1862, стр. 18).

385.

Другая квітка—то жъ Тетянка... Да повісь матюнци на показъ:
Теперь Ивашко вейми радъ, „Оце тобі, матюнко, квіточка;
Що знявъ зъ Тетянкѣ весь нарядъ, А завтра буде жіночка“.
(Борисполь, Переяславск. у.).

386.

Ой заржали сиви кони, заржали,
Якъ зъ панною молодою до шлюбу іхали.
Не ржіте, сивні коні, не ржіте,
Напасемо васъ подъ Полосками на житі.
(Полоски, Бѣльск. у.).

387.

Ніякий, дружбонько, ніякий: Дружечка відриває,
Має квіточку съ влківъ; Золотисту пришиває.
(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 17).

388.

Посланці наші коханці, Просяють околота.
Стоять коні въ стані, Ли-би й солому...
Стоять коло плота, Часъ посланці до дому.
(С. Колюска, Ушицк. у.).

389.

А.

1 Зять на мене не дивиться,	5 Я на зятя не дивлюся,
2 Либонь мені противиться.	6 До стіни обернуся,
3 На мене зять не гляне,	7 До стіни очима,
4 Либонь мене нишкомъ лає.	8 До зятя плечима.

В.

- 1 Б=5 А Я на тоє..., 2 Б=6 А, 3 Б=7 А... оченьками.
4 До дружбоньки плеченьками.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

390.

Любо-мило дивитися,
Де бояре танцѣвали:
Наробили хмарно жупанами,
Испустили дощикъ стрілочками,
Наробили ясно шабельками.

Любо-мило дивитися,
Де дівочки танцѣвали:
Наробили хмарно юпочками,
Испустили дощикъ вісоньками,
Наробили ясно перстеньками.

(Народ. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 200).

391.

Допче дружечка, допче,
Черевички видопче —

Дружба ся поставить,
Черевички поправить.

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 18).

392.

А вже я літомъ не гуляла,
Барвінокъ поливала;
За барвінокъ зелененький
Треба дати червоненький.

Та не дуть я шовку вшила,
Золотую голку зломла,
Задн мѣ тую квітку пришила.

393.

Вилізъ дружба на липу,
Потрясає калиту,
Ще три крайцарі має,
Изъ ними розмовляє:

— Що-би зъ ними зробити:
Чи шапку викупити?
Чи горілки випити?
Чи ся оженити?

(Основа, 1862, Апрель, стр. 19).

Затѣмъ викупають шапку. Старшая дружка, пришивши „квітку“, надѣ-

ваєть себѣ шапку на голову, становится на „лавку“ (длинная скамья), танцуетъ и поетъ вмѣстѣ съ друзьями:

394.

Я на сватові лавці, (bis)
Я въ дружбові шапці —

Я маю волю,
Дружбоньку, надѣ тобою.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

395.

Скаче, свісточка, скаче,
Чогось вона хоче —

Срібного, золотого,
Одъ зятя молодого.

(Нар. вжн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 199).

396.

А.

1 Ой глянь, зятеньку, на мене,
2 Крапій я козаць одѣ тебе:
3 На мні шличокъ — ковпачокъ —
4 Готуй, зятеньку, шостачокъ!
5 Шостаць не шостаць — злотихъ шість,
6 Бо я тобі, зятеньку, рідна свість.

7 Не дивися, зятю, въ лозу,
8 Поглянь по морозу,
9 Заглянь въ кішеню,
10 Вийми грошей жженю,
11 Посипъ на тарелчину,
12 Викупи собі шалчину.

В.

1 В=1 А Подивися..., 2 В=2 А Чн не...

3 Въ твоєму члечку-ковпачку,

4 Въ рутяному віночку.

(М. Полонное, Новградволынск. у.).

В.

1 В=1 А Подивися, дружбонько..., 2 В=2 А Не..., 3 В=3 В Я въ твоімъ шлячку... 4 В=4 В Та рутянимъ...

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

Г.

1 А въ садочку дві квіточки...

2 Г=1 А Глянь-же ти, боярину..., 3 Г=2 А... за..., 4 Г=3 А,

5 Тожд не ковпачокъ-шовківка,

8 Золотую голку зломилла,

6 Тожд не шовківка-ярмивка.

9 Закі цюю квіточку пришила.

7 Три лоти шовку изшила,

(М. Борисловъ, Переяславск. у.).

Д.

- 1 Не гнисе, дружко, не гнисе,
- 2 Старшой дружечки вклонисе.
- 3 Д=9 А... нагнисе..., 4 Д=10 А... бери...
- 5 Клади на тарелочку
- 6 Да за красну цветочку.

(Колошовка, Чигиринск. у.).

397.

Я въ тебе, зятеньку, первая свість, Хоть не шість—повтора,
Готуй мені таларівъ шість; Буде твоя шапочка готова.
(М. Полонное, Новградволынск. у.).

398.

Не шапочка скаче — ковначоць, Якъ не даси пошточка,
Готуй сватоньку пошточоць; То не викупишь ковначка.
(Дубище, Староволинск. у.).

399.

А.

1 Чи тобі, зятеньку, не соромъ,	12 Въ сестриному віночку.
2 Що ти идешъ полемъ безъ лучка,	13 Маніте, не маніте —
3 Сідаешъ за столомъ безъ плічка,	14 Шостава не кладіте!
4 Безъ сестринога віночка?	15 Якъ купкою брязнешъ—
5 Зять на те не погляне,	16 Тоді плічокъ возьмешъ.
6 Що свість вінокъ каляе —	17 Не боюся, зятю, отомана—
7 Объ стелю объ стелиночку,	18 Клади, зятю, півъ-талара;
8 Объ білую папериночку.	19 Не боюся я усіхъ намісничківъ —
9 Глянь, зятеньку, на мене:	20 Клади, зятю, підкіснички!
10 Брацкая свістонька одъ тебе;	21 Не боюся я усіхъ людей —
11 Въ зятнѣвому плічку,	22 Клади, зятю, сімсотъ рублей.

(Нар. ж. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 198—199).

В.

- 1 В=1 А Чи не соромъ, дружбоньку...
- 2 Іхати безъ пола, безъ жучка,
- 3 В=3 А Стояти въ світлоньці..., 4 В=4 А... рутяною...

(Основа, 1862 г., Апрель, стр. 17).

В.

- 1 В=9 А Ой..., 2 В=10 А Меншая...

3 Чи не соромъ тобі, зятеньку,
4 В=3 А Що въ поле идешъ..., 5 В=2 А А въ теста стоїшъ...,
6 В=4 А.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 198).

400.

Чи не стидно-жъ тобі, старий свать, Безъ калиновї стрілочки,
Шо твуй князь молодий сидить такъ, Безъ шовкової квіточки.
Шо въ поле іде безъ лучка,

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Дружко хочеть выкупить шапку у старшей дружки, поднося ей на тарелкѣ нѣсколько конфетъ и рюмку водки, она отказывается, желая получить больше. При этомъ дружки поють слѣдующія п'єсни:

401.

А.

1 Дружбонько, чорнобривий,	6 Вийми грошей жменю,
2 Люблю тя, якъ Богъ милій;	7 Посипъ на тарели,
3 Люблю тя и кохаю,	8 Якъ на біли папери;
4 Бо въ тебе гроші—знаю;	9 Посипъ на тарілку —
5 Посягни въ кешеню,	10 Пий до дружки горілку.

(С. Колюсика, Ушица. у.).

Б.

1 Тихо, дружбонько, тихо,
2 Не здуришъ, дружбонько, тихо:
3 В=5 А, 4 В=6 А Витягни..., 5 В=7 А, 6 В=8 А... білому папері.
7 Випи си шапку въ мене.

(Основа, 1862 г., Апрѣль, стр. 18).

На эту п'єсню, свадебная дружина молодого отвѣчаетъ:

402.

Не впися, сванечко, не впися, У насъ горілка — не вода,
Возьми чарочку, напийся — Частує дружечка молода.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 201—202).

Дружки продолжаютъ:

403.

На червоному на знаємся, Положите шелягъ битий,
На білому догадаємся; Вкупите ковпакъ шитий.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

404.

А.

- 1 Ой казали—свати богаті,
- 2 Ажъ рони скуповаті,
- 3 Да по місту ходили,

- 4 Шеляги збирали,
- 5 Шлички викупали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 Да..., 2 В=2 А... да убогі,
- 3 Сами пішки ишли,
- 4 Молодого въ мешку несли;

- 5 Молодого ноги стерчали,
- 6 А на ёго собаки гарчали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

405.

Ой казали люди — зять богатий,
Ой казали люди — грошей міхъ...
Бладе копію, ягъ на сміхъ!

(Нар. южн. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 199).

406.

Не хочу а червоного,
Дайте мні золоткового;

Мої ножки невеличкі,
Щобъ були черевички.

(М. Тамашгоръ, Луцкаго у.).

407.

Нашъ піддружба хороший,
Повичъ дружбі грошей,

Бо нашъ дружба въ неславі —
Его шапка въ заставі.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

408.

Моя мати не кітлярочка,
Я не кітлярчина дочка.

Я кітлівъ не латала,
Щобъ имъ по грошу брала.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

409.

Не видай мі трояка —
Я не люблю дворака,

Кинь мені шестачиска,
Бо я люблю простачиска.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

410.

Убогі бояре, убогі:
Сімъ літь по сміттяхъ ходили,

Черепки збирали,
Та свасі за квітки давали.

(М. Кривинь, Острожск. у.).

411.

Нащо ся въ дружбі бравъ,
Коли грошей не мавъ?
Було піти молотити,

Шістака сі заробити—
Шапочку викупити.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

412.

Линиві, бодре, линиві,
Сімъ день молотили,

Шостака заробили,
Шличоць викупили.

(Нар. вж. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 199).

Дружко съ дружкой наконецъ сходятся въ цѣнѣ. Дружка снимаєть съ себя шапку и надѣваєть ее на молодого:

413.

Гадали послѣ ночувати,
Чимъ ми їх будемъ годувати?
Злапаємъ сову въ стодолі,
Зваримо імъ въ росолі.
Чимъ ми імъ будемъ солити?

Чимъ ми імъ будемъ перчити?
Є много куколю на полю,
Є много полену по селу;
Куколемъ будемъ солити,
Поленемъ перчити.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 19).

414.

Ой луговая зузуленько,
Луговая зузуленько!
Чи всі лугі облянула?
Не такъ лугі, аєь лужечкі,
Не стій, вербо, надъ водою,
Не стій, вербо, надъ водою!
Да звий собі сімсоть квітокъ,
Сімсоть квітокъ,
Сімсоть квітокъ и чотирі.
Іхали да мимо тебе,

Мимо тебе сімсоть боаръ,
Сімсоть боаръ и чотирі;
Всімъ боарамъ по квіточці,
Всімъ боарамъ по квіточці,
Иванкові квітки немає,
Иванкові квітки немає.
Иванкові квітка,
Иванкові квітка —
Да Маръечка дівка *).

(Изъ рук. сб. Кулиша).

415.

Маршалкі, не стійте,
Стеліте доріженьку
Молодий и молодому
До богатого дому.

Маршалкі, до коней,
До ясноі броні!
Уже квітки попрішивали, —
Ви ще й коней не сідали.

(С. Полоски, Бѣльск. у.).

*) Послѣ каждаго нечетнаго стиха припѣвъ: „да рано, рано!“ послѣ четнаго: „да ранесенько!“

416.

Ой, на що-жъ ти, да Маръечко упо- Що хороший?
вала, — Да не на ёго худибоньку,
Що ти собі да Иванка сподобала? Не на гроші,
Да чи по ёго худибоньку, А на ёго урядоцьку,
Чи на гроші; Що хороший.
Чи по ёго урядоцьку,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Когда начинаются приготовленія въ ужину, дружки поють:

417.

Даютъ намъ въ замку знати, Юшейку перченую,
А до городейска вѣсти, Чи съ пердѣмъ, чи не съ пердѣмъ,
Же намъ готують істи: Аби було съ щиримъ серцѣмъ.
Куройку печеную,

(Lozinski, стр. 52).

418.

Старший свать хоче істи, Сивий сокілчику,
Нема ёму где сісти, Садь собі на стилчику.
(Wolyn, Steckiego, стр. 75).

419.

Давай, свахо, вечеряти, Зъили коні солому,
Бо ми будемъ почувати; Часъ намъ, свахо, до дому;
Сонъ головоньку клонить, А зъідать загату,
Ничъ до домоньку гонить, Заки мъ виберемося зъ хати.
(С. Дубище, Староконстант. у.).

420.

На печі медвѣдь лежіть, Хоче ту бабу извѣсти,
До гори лапи держить, Шо не дае намъ істи.
(С. Ковосинь, Ушиць. у.).

421.

Брязнули да ложечками, Марусіна челядь
Срібними тарілочками; Сідае вечерять.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Друзки обрацаются въ новѣствѣ:

422.

Вийтесе, бутки, лавки,
До заічної бабки,

А ви ся догадайте,
Намъ вечеряти дайте.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

423.

Качури косатарю,
Марисини проматарю,
Проси своїхъ гостей,
Щобъ вони їли и пили.
И веселенькі були,

Якъ птичка на весні:
Въ поле йде — гуде,
А съ поля йде — грає,
Якъ маєць процвітає.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

424.

Крамару, крамаройку!
Приправляй вечеройку,
Сипъ перецъ на паперецъ,

Лижейки на тарелець,
На нашу вечеройку.

(Lozinski, стр. 53).

425.

Влагослови, Боже,
И отецъ и мати,

Своёму дитяти
Цей рідъ частувати.

(С. Перейма, Балтск. у.).

426.

Стань, батінко, проті мене,
Та наійся до мене

Зъ повною повночкою,
Зъ щасливою донечкою.

(С. Перейма, Балтск. у.).

427.

Милій Боже, ходить голубъ по столі,
Фрильці въ пивцю вмочає,
Всі памяночки частує,

Ино Марисеньку минає,
Бо вже зъ панянства вистає,
До старихъ людей пристає.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 25).

428.

Вийте, панянки, пийте,
Но скляноць не побийте:
У часъ склянки дороги:

По чотири золотні,
А порція по грошу!
Пийте молодці, прешу.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 24).

429.

Положени ложки й тарілочки, —
Напиймося горілочки.

Положени ще и ложечкі, —
Напиймося хоць трошечки.
(С. Дубище, Староконстантинопольск. у.).

430.

Поставлено, та поставлено,
Тільки насъ та не прошено;

Ляъ-би насъ просили,
То-би ми ся поживили.

(Колосники, Ушиця. у.).

431.

Скочу я крізь стіночку,
Нарву я барвіночку,

Щобъ було зеленесенько,
Вечерати веселесенько.

(Wołyn Steckiego, стр. 74).

432.

А.

- 1 Каплунъ істи варить,
- 2 Кокгутъ наливає,
- 3 Воробій мовить: тутъ, тутъ,
- 4 Будемъ істи тутъ, тутъ!
- 5 Гороше, гороше, сіяно тебе хороше,

- 6 При лугахъ, при дорогахъ,
- 7 При всіхъ святихъ,
- 8 При яньголахъ божихъ,
- 9 При битихъ гостиньцяхъ.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

В.

- 1 Б=2 А... на кухні палить, 2 Б=1 А А...
- 3 Соловій долітає, 5 А воробецъ воду носитьъ,
- 4 Радойкі додаває; 6 А сорока гості просить,
- 7 Б=3 А Голубецъ ноговъ...
- 8 Южъ вечеройка туй, туй.

(Lozinski, стр. 53).

Невѣста встаєть и, кланяясь на обѣ стороны, просить гостей ужинать.
Въ большей части случаевъ ужинъ починається борщомъ или капустой.

Друзки поють:

433.

Первая квітка — то-жъ Иванко...
Іжте, бояре, капусту;
Наша капуста не пуста —

Наша княжна садила,
Та раненько вставала,
Частанько поливала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

434.

„Зелена дѣбривонько,
Чому не шумишь?
Проставлена капусточко,
Чому не кипишь?
— Ой якъ-би вітеръ,
То я бѣ шуміла;
Якъ-би поставлена,
То я бѣ кипіла.

Оскубаний селезеньку,
Чому не летишь?
— Якъ-би я крилечка мавъ,
То-бѣ я поленувъ.
А я въ свого пана свата
На вечері бувъ,
Вечеря, якъ вечеря,
Да все съ перцемъ, да печена.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

435.

Ли бояре юшку,
Да верали галушку,
Да въ міхъ, да въ рукавицю —

Дівчатамъ на вечерниці;
Да въ міхъ да въ кишеню —
Батькові на вечерю.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

436.

Другая квітка то-жъ Маръчча.
Іжте, бояре, юшку,
Да тягайте петрушку —

У насъ юшки горшками,
А петрушки грядками.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

437.

Пріймите собі тее,
Дайте намъ другее,
Що разъ ліпшее.

(Wolyn Steckiego, стр. 74).

438.

Ой цу, коні, цу!
Я боршу не хочу;

На Бога гляньте,
Намъ каші дайте.

(С. Колодєски, Ушицк. у.).

439.

Ой гороше, гороше,
Сіжно тебе хороше:
И при розі, и при дорозі,
И при ясному сонечу.
Молодая та Марусенька,

Змовляли тебе хороше:
И при роду, и при родині,
При родному батеньку;
Якъ змовляли то кониківъ давали,
Якъ змовили — забрали,

Да й нічого не дали.
Та все-жъ то плутня,

Усе боломутня,
Усе свому та неправдонька.

(Шасновка, Козелець. у.).

Когда вашу уже съѣдять, кухарка инѳгда нарочно спрашиваеъ: „може ще каші?“ на что дружки отвѣчаютъ пѣсней:

440.

Ми не маленькі діти —
Боло каші сидіти.
Ой, цу, коні, цу!

Я каші не хочу,
На Бога ви гляньте,
Намъ печені дайте.

(С. Колюсика, Ушиць. у.).

Послѣ каші дають м'ясо. Если долго не приносять его, то дружки поють:

441.

Плаче виця на кухні,
Ажъ її очі запухли;
Чого ти, вицю, плачешъ,
Може істи хочешъ?

— Не хочу я істи —
Кухарка м'ясо ззіла,
На мене відповіла.

(С. Колюсика, Ушиць. у.).

442.

Дружба ножа не мае, (2)
Намъ хліба не вкрае;

Дайте ему колодача,
Най намъ вкрае калача.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 6).

Когда жаркое подано, его ставятъ передъ дружкомъ, который долженъ порѣзать на куски и предложить гостямъ. Дружба разрѣзываетъ, а еи поють:

443.

Нашъ кокгутъ білокрилий,
Нашъ дружбонька чорнобривий,

Не жаль ёму дати,
Печеню покряти.

(С. Колюсика, Ушиць. у.).

444.

Крае, дружбонько, крае,
Дружвамъ підъ столъ дае,
За назуху ковае,

Зъ пазухи въ кешеню —
Овітільці на вечеру.

(С. Колюсика, Ушиць. у.).

445.

Крає, дружбонько, крає,
Золотий ножикъ має,

Срібная тарілочка,
Золотее віделечко.

(С. Колісники, Ушицьк. у.).

446.

Світилочка — пані,
Вечеряй съ нами.
Не веліла мати

Рота роззявляти:
Великі зуби
Вісять черезъ губи.

(С. Рудковка, Козелецьк. у.).

447.

Ой, якъ-би я пані,
То не сиділа-бъ зъ вами;

Та сиділа-бъ зъ паничами,
За білими балачами.

(Сборн. ст. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 75).

448.

Світилочка ласа,
Да вхватила м'яса,

Якъ-би не Данило,
Світилоньку-бъ вдавило.

(Изъ рук. сб. Булиша).

449.

Два голубайки гніздо вьють,
Наші бояри вино п'ють.
А що намъ били столове?
А все натвари тисове.
Вступилъ Сусъ до Кани галилейски
И самъ постановилъ станъ малжен-
ский.

Радуймося, веселимося!
А бись-мо весоли були,
А що намъ били обрусі?
А все намъ били лінні.

Вступивъ Сусъ и т. д.
А що намъ били хліби?
А все намъ били пшенишни.
Вступивъ Сусъ и т. д.
А що намъ били мисойки?
А все намъ били цінови.
Вступивъ Сусъ и т. д.
А що намъ била горілка?
А все намъ била не гірка.
Вступивъ Сусъ и т. д.
Вступивъ Сусъ и т. д.

(Lozinski, стр. 53—54).

450.

Старший бояринъ, якъ болванъ,
Витрищивъ очі, якъ баранъ;
Обручами голова збита,

Мачулою свитка зшита,
Личкомъ підперезався,
У бояре прибрався.

(Piesni ludu ruskiego Pauli, стр. 127).

451.

Іли бояре, іли,
Цілого вола зъили:

На столі не кришечки,
Пудь столомъ не куйсточни.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

452.

— Не боялистеся Бога,
Не наїлистеся дома,
Сорому не знаєте,

Въ запаски ховаєте.
„Ми люде подорожні,
У насъ запаски порожні“.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

453.

А въ садочку дві квіточкі...
Іли дружечкі іли,
Пуйвъ голубонька зъили,

По столу качаючи,
Въ медъ вино мачаючи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

454.

Наша дружка підъ сволокъ,
Зъила калачивъ сорокъ.

Най ся ніхто не прогнівить,
Най ся здорова живить.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

455.

Не стійте коло груби,
Не заглядайте въ зуби,

Ми собі заробили,
Шоби съ-мо ся поживили.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 24).

456.

Стерлася мавівочка,
Упріла матіночка,

Перці, шафрани, тручи,
Вечеру готуючи.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

457.

Пішла мати
Дочки частувати,
На досвіткі да посилати.
„Да вже, ненько,
Да вже нераненько,
На досвіткі да невісиленько.
По-за дворомъ чистоколонька,

А у дворі та стара жонка,
У порога та ружинонька,
Коло бока та дружинонька,
Що у дворі та поставлено,
У порога та заряджена,
Коло бока та посажена.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

458.

У батенька все хорошенько:
Мидь, вино п'ють, кубочки б'ють,
Мулудую Марисю садеть.
Излянули два анголи зъ неба,
Сіли-пали за столикомъ, де треба;
Стали собі по янельській гадати:
„Куго ми маемъ на пусаженъу сажати,
Пусадимо двое дитокъ въ добрий часъ,
Дай же намъ, Боже, щастливу й годину и Божий часъ.
(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

459.

Ой ходила дівчинонька по городу,
Та сіяла дрібний макъ изъ приполу.
Ой яко мені сей дрібенъ макъ позбирати?
Ой якъ мені та свекорка називати?
Позбираю дрібенъ мачокъ сивимъ голубцемъ,
Назову я та свекорка ріднимъ пан-отцемъ;
Позбираю я дрібенъ мачокъ сивою голубкою,
Назову я та свекруху рідною матінкою.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 160).

460.

Где-то ті вухароньки,	Староста стареньки,
Що варили истоньки?	Якъ голубъ сивеньки!
Сухихъ дровъ не палили,	Тра вухарівъ пошукати,
Красно істи зварили.	На весіллі показати.

(Lozinski, стр. 55).

461.

Не стій, вербино, роскидайся,
Не сиди, Марусю, розмишляйся:
Чимъ свого свекорка називать будешь?
„Назову я свекорка ріднимъ батенькомъ:
Я-жъ потому, я-жъ потому
Лиха не буду“.
Не стій, вербино, роскидайся:
Не сиди, Марусю, розмишляйся:
Чимъ свою свекруху називать будешь?

„Назову свекруху рідною матінкою:
Я-жъ потому, я-жъ потому
Лиха не буду“.

Такоже поють сестрѣ и брату.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 159—160).

462.

Добрая господиня
Добрий борщъ зварила,

Мало дровъ спалила,
Добрий борщъ зварила.

(Wolyn, Steckiego, стр. 74).

463.

Повідала намъ сорока:
— Тече горілка зъ потока.
А ми поти не підемо,
Поки всіє не випіємо.
Повідала намъ синиця!
— Повная пива ливниця.

А ми поти не поїдемо,
Поки всіє не випіємо.
Повідала намъ ворона:
— Повна пирогиwь комора.
А ми поти не підемо,
Поки всіхъ не поїмо.

(Lozinski, стр. 53).

464.

Було що їсти, пити (bis)
Нікому припросити:
Марисенька молоденька,
Дружечка пишненька.

Не дивуйтеся тому:
Не дружчила нікому,
Перший ся разъ придало,
И то ся не вдало.

(Оскова, Апрѣль, 1862 г., стр. 6).

465.

А де той подчаший
Що прибіра чаші?
Пріймайте собі ложки, тарилкі,

Дайте намъ трошкі горілки,
Пріймайте ложечкі,
Дайте намъ хоть трощечкі.

(Wolyn, Steckiego, стр. 74).

466.

Ти, батьківъ сночку,
Пьемъ добре горілочку;

Ще будешъ лучче пити,
Бо маємъ чимъ платити.

(С. Перейма, Балтск. у.).

467.

Чого, сватовъе, сидите,
Чомъ до домоньку не йдете?

Коні ригочуть,
Соломи конуть,

А свати до дому не хочуть:
Ще-жъ Маруся наша—не ваша,
Ще-жъ ви її да не вуйзьмете.
„Да хочъ же бо ми сидимо,
Да не вашу честь пьемъ.

Хочъ за валними столами,
Дагъ за сватъніми чашами
Завтра неділя — на Бога надія,
А Маруся да наша буде.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Послѣ ужина всѣ поднимаются изъ-за стола и поють:

468.

А.

1 Старості шелнѣ дати,
2 Щобъ вивівъ насъ съ хати
3 На двірѣ погуляти.
4 Я-бъ ёму й два дала,

5 Кобъ я зъ нимъ погуляла;
6 Дала-бъ ёму и чотири,
7 Кобъ який, чорнобривий.

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

В.

1 Нашъ староста дівочий,
2 Покажи свої очі,
3 Нехай ми знаємъ,
4 Кого сторостовъ звати маємъ.
5 В=1 А, 6 В=2 А, 7 В=4 А Я би-мъ му..., 8 В=5 А Щоби-мъ...

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 25).

469.

А.

1 Ти, кокгуте білокрилий,
2 Намъ староста чорнобривий,
3 Та виведи-же насъ зъ хати
4 На двірѣ танцювати,
5 Боляръ оглядати:

6 Чи високі подкови,
7 Чи чорні брови?
8 Ой чи чорні, чи рудні—
9 Все буяре молоді.

(С. Дашковцы, Лѣтинск. у.).

В.

1 Старосто, старесенькій,
2 Голубе сивесенькій!
3 Б=3 А, 6 В=4 А... погуляти.

3 Ударъ чоломъ,
4 Знай соромъ:

(С. Колюсики, Ушицк. у.).

В.

1 Ой зъ-за гірѣ, місяцю, зъ-за гірѣ,
2 Ведемо Маръечку зъ застілля,
3 На яснеє та краснеє подвірѣ,
4 В=4 А Ведемо..., 5 В=5 А Старосту...

6 Чи не кривий, чи не горбатий,
7 В=4 А чи вміе...

(С. Колосики, Ушицк. у.).

470.

Квітъ калинойеу ломить,
Сонъ головойкі влонить.
Панове старіі,

Просимъ васъ, молодні;
Дайте намъ розказати,
До сіней таньцѣвати.

(Lozinski, стр. 46).

471.

Веди насъ, старосто, спати,
Бо намъ тра рано встати,
Подвірѣ замітати,

● Гостей ся сподівати, —
Гостейка любого:
Ивася молодого.

(Lozinski, стр. 46).

472.

Старосто, старенький,
Голубе сивенький,

Виведи насъ зъ-за стола,
Не чини намъ сорама!

(С. Колосики, Ушицк. у.).

473.

Любонъ староста въ постильцахъ,
У біленькихъ онучкахъ,

Та боітця устати,
Щобъ онучоць не зваляти.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

474.

Встанъ, старосто, на ноги,
Якъ стодоленька на сохи;

Якъ не встанешъ, то підведемо,
Таки тебе до сорома приведемо.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

475.

Староста дівочий!
Покажи намъ чорни очн,
Няй ми будемо знати,
Кого старостовъ звати.
Ой дивно-жъ намъ, дивно,
Що старости не видно.

Дівойкі, панинойкі!
Зробімъ свою славу,
Зломімъ старості лаву,
Няй старостейка знае,
Няй добру лаву дае.

(Lozinski, стр. 45).

Поють эту пѣсню три раза, стоя; потомъ опять садятся и продолжаютъ.
Ктонибудь изъ домашнихъ обращается къ старостѣ: „А виведить їхъ зъ-за
стола, бачите якъ вони гарно васъ просять“.

„А прошу, лишень, дівчата, прошу!“ Виводить ихъ изъ-за стола; дѣ-
вущки поють:

476.

Десь у сѣго свата
Та смолови лавки,

И сами не виходять,
И насъ не виводять!

(Сбор. ст. св. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 75).

477.

Встаньте, дружечки, встаньте,
Честь Богу, хвалу дайте,
Напередъ Бога—Богу Святому,
Потімъ отцу, й матінці,
И ёго дочці и кухарці,

За хлѣбъ поставлений,
За сѣль положену
И за добрую згоду —
Пьемъ горілку, якъ воду.

(С. Колюсика, Ушицк. у.)

478.

Где соволи гнізденько вили,
Тамъ бояри медъ-вино пили,
И за хлѣбъ дяковали:
— Встаньте, бояре, встаньте,
Шапочки поздіймайте,
И подякуйте:
Напередъ Богу
Матері Божій
Святий Пречистий,
Вітцямъ духовнимъ,

Панамъ державнимъ,
Кгосподарові,
Кгосподиноньці,
Ёго діточкамъ
И кухарочкамъ
За той красні обідокъ,
За хлѣба принесеніе,
За пива приставленіе,
За студеную воду
И за добрую згоду.

(Lozinski, стр. 54—55).

479.

Та що намъ біли столове,
А все намъ біли тисове.
Подякуйте, дівойкі,
Господу Богу,
Господареві,
Господиноньці,
Вшисткі

За красні ужиткі.
Подякуйте, дівойкі,
За красні посиронобокъ,
За два тарилі сира,
За печиво хлѣба,
За спустъ горілки,
Же ся попали дівкі.

(Lozinski, стр. 46).

480.

Зъ-за столу, панянкі, зъ-за столу,
На Марисіне подвір'я!

Давно ми въ Марині бували,
На еі подвір'ю гуляли.

(Основа, Алуцьк., 1864 г., стр. 26).

481.

Гісти, дружечко,
Кладіте ложечки,
Стеліте дорожечки,
Шобъ мягко ступати,

На двіръ танцѣвати,
Съ скрипками, цимбалами,
Съ хорошими боярами.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

482.

Дівчинонька — паняночка,
Козаченько — панъ;
Шукай собі, козаченьку,
Такої, якъ самъ.
— Ой виїздивъ, дівчинонько,
Села й города,

Да не найшовъ да такої,
Якъ ти молода;
Ой виїздивъ, дівчинонько,
Увесь білий світъ,
Да не найшовъ, да такої,
Якъ ти, рожевъ цвітъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

483.

„Добри — вечиръ, дівчино, чи чуешъ?
Остатнюю ніченьку ночуешъ“.
— Здоровъ, здоровъ, Ивашечку, я чую —
Остатнюю ніченьку ночую.

(С. Печиводы, Новоградволинск. у.).

Староста, а въ другихъ мѣстахъ (Борисполь) дружко, при этомъ подаєть невѣстѣ и дружкамъ конець платка и, такимъ образомъ, выводитъ ихъ изъ-за стола и ведеть на дворъ. Музыка играетъ „провидної“. Начинають танцовать. Всѣ расходятся по домамъ, а женихъ съ дружками и свахами остається. Мать невѣсты вноситъ изъ коморы „рушники“, вяжетъ дружка чрезъ плечо и говоритъ:

„А щѣ, попалися, хлопці, въ коморі, добрі люди спать пошли, а ви чого осталися—на разглядяни у насъ?“

Тѣ отвѣчаютъ:

„А що-жъ, свахо, простіть, ми осталися разглядати, чи нема де сала. Да ми такі свое візьемо, хоть ви пов'язете насъ! Коли хочете, помиримось поческі, да виньемо могорича, а то не теперъ, то въ четверъ візьемо свое“.

Випивають по рюмѣ водки; родители невѣсты продолжаютъ:

„Сей разъ прощаємо васъ, а въ друге не робіть такъ. А що повішено на васъ, то понесіть такъ“.

Дружки отвѣчаютъ:

„Изъ цѣль, свахо й свату, прощайте; а такы насъ сподівайтесь—ми що схочемо, до зробимо“.

„Щаслива дорога вамъ, дружки, говорить сваха, да не робіть шкоди, а васъ прошу“.

Всѣ расходятся ¹⁾).

Бываетъ, впрочемъ, что, послѣ ужина, всей компаніей отправляются въ домъ молодого.

Когда придуть въ хатѣ жениха, встрѣчаютъ ихъ родители жениха на порогѣ сѣней. Молодые по эту сторону порога, т. е. въ сѣняхъ еще, три раза кланяются въ ноги отцу и матери; родители каждый разъ благословляютъ ихъ хлѣбомъ и солью, а послѣ вводятъ въ хату.

Дружко три раза машетъ накрестъ палкой и вводитъ молодыхъ за столъ „на посадъ“. Около жениха садится „свѣтилка“, а около невѣсты дружка; бояринъ занимаетъ мѣсто напротивъ. Родители жениха, обмотанною платкомъ рукою, подносятъ молодымъ по рюмкѣ водки. Наступаетъ опять ужинъ. Молодые не ѣдятъ вмѣстѣ съ другими, а послѣ ужина молодыхъ ведутъ въ „комору“, и тамъ угощаютъ.

Послѣ ужина весь „поїздъ“ возвращается опять въ домъ невѣсты. Отецъ и мать выходятъ въ сѣни на встрѣчу молодымъ; наступаетъ еще разъ троекратное благословеніе черезъ порогъ. Дружко вводитъ молодыхъ на посадъ, а хоръ поетъ. Опять ужинаютъ. Послѣ начинаются танцы, которые иногда продолжаются цѣлую ночь. Женихъ и старшій бояринъ не уходятъ домой, а ночуютъ у невѣсты ²⁾).

Говоря о „вильце“ мы сказали, что въ то самое время, когда у молодой вьютъ вильце, у молодого иногда его родственники дѣлаютъ тоже. Вильце у жениха бываетъ большею частію сосновое. Пѣсни поются тѣ же, что и у невѣсты. Въ нѣкоторыхъ же мѣстахъ ³⁾ женихъ со всіми своими родными и родственниками, въ сопровожденіи музыки, идетъ къ невѣстѣ. Впередѣ шествуетъ старшій свать и на головѣ несетъ вильце, за нимъ слѣдуетъ музыкка, за музыкой сваты и свахи, которымъ цѣпляютъ черезъ плечо красные или синіе пояса; за ними идетъ женихъ съ отцомъ, матерью и своими родственниками. Пришедши въ домъ къ невѣстѣ, свать ставитъ вильце на столѣ—

¹⁾ Борисполь, Переяславск. у.

²⁾ Новосельскій, Lud Ukrainski, стр. 209.

³⁾ Полонное.

невѣста свое принимаетъ,—а родители невѣсты просятъ всѣхъ пришедшихъ садиться. Когда всѣ усядутся за столъ, невѣста даритъ жениха рубахой и платкомъ, а онъ въ свою очередь даритъ ее деньгами и сапогами, въ которые кладетъ иногда бублики, орѣхи и т. п., а бояринъ подноситъ „устілки“. Свахи тотчасъ обуваютъ невѣсту и заставляютъ ее пройти нѣсколько разъ по хатѣ и протанцевать, для того, чтобы узнать хороши ли сапоги и можно ли будетъ въ нихъ свободно танцевать невѣстѣ на своей свадьбѣ. Если сапоги окажутся или тѣсны, или слишкомъ большіе, то женихъ долженъ взять ихъ обратно, а невѣстѣ дать лучшіе. Если же сапоги хороши, то женихъ долженъ потчевать всѣхъ присутствующихъ своей водкой. При этомъ водку наливаютъ въ миски, чтобы удобнѣе и скорѣе можно было пить. Гуляютъ до поздней ночи ¹⁾).

Такимъ образомъ проводятъ субботу—наканунъ вѣнчанья—почти во всей Малороссіи. Въ нѣкоторыхъ, весьма немногихъ, впрочемъ, мѣстахъ, субботу проводятъ нѣсколько иначе. Напримѣръ въ Туровѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи, молодой идетъ къ своей невѣстѣ съ подарками. Несетъ ей большой „пірнижъ“, платокъ, въ которомъ она должна стоять подъ вѣнцомъ, и „зернята гарбузови“. Невѣста отъ себя даетъ жениху платокъ, который онъ долженъ носить за поясомъ во время свадьбы. Молодая собираетъ своихъ друзей, выпьютъ, закусятъ и расходятся по домамъ безъ пѣсень, безъ музыки. Въ Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, „дівичъ вечеръ“ носитъ названіе „дівочьихъ запоінъ“. Состоятъ они въ слѣдующемъ: молодая ходитъ къ своимъ подругамъ, собираетъ „стѣнжки“ и проситъ ихъ на „дівочьіе запоїни“. Вечеромъ они вьютъ вѣнокъ изъ этихъ „стѣнжекъ и барвінку“. Въ Полоскахъ, Бѣльскаго уѣзда, молодой пріѣзжаетъ къ своей невѣстѣ. Прежде сажаютъ за столъ родню невѣсты. Женихъ и невѣста становятся передъ столомъ и просятъ благословенія. Молодая цѣлуетъ всѣхъ три раза, а молодой кланяется троекратно всѣмъ присутствующимъ. Послѣ родители невѣсты выходятъ изъ-за стола и приглашаютъ туда родителей жениха, который самъ ведетъ платкомъ невѣсту за столъ. Послѣ выходятъ изъ хаты на дворъ, гдѣ и танцуютъ до поздна.

Коровай.

Если невѣста выходитъ первый разъ замужъ, то въ ея домѣ пекутъ „коровай“.

¹⁾ Полонное.

Въ субботу, или вообще за день, за два до вѣнчанья, отецъ и мать невѣсты, или сами идутъ просить „молодиць, изобгать коровай“, или поручаютъ это кому либо изъ родственницъ, которыя получаютъ названіе „просильницъ“, или, наконецъ, сама „молода“ отправляется въ сесѣдямъ и вообще къ знакомымъ и приглашаетъ ихъ „бгать верчі и коровай“. Входя въ хату, пришедшая кланяется и говоритъ:

— Добри-день вамъ! прошу васъ на весілля. Просить батько й мати, и я прошу на хлѣбъ, на сіль, на коровай, на горілку и на що Господь Богъ давъ.

„Спасибо батькові й матері“, отвѣчаютъ ей, „и тобі за труда“.

Каждая изъ приглашенныхъ получаетъ названіе „коровайниці“. Выходя изъ дому, онѣ берутъ съ собой „паланицю“, нѣсколько яицъ, немного муки, кусокъ сала или масла. При входѣ въ домъ невѣсты, все это отдаютъ хозяйкѣ дома, говоря: „Воже, вамъ поможи на все добре“.

Хозяйка отвѣчаетъ имъ на это: „Дяковать вамъ. Прошу я васъ, изобгайте моімъ дітямъ коровай“.

Тѣ, конечно, соглашаются. Сначала ихъ угощаютъ, а послѣ они принимаются за дѣло.

„Коровайниці“ выносятъ „ночви“ (корыто), ставятъ среди хаты и, обращаясь къ хозяевамъ, говорятъ:

— Пане свате и свашко голубко, просимо облагословенство въ першій разъ, въ другій и третій!

„Нехай Богъ благословить!“

Онѣ убираютъ головы „квітками“ изъ барвинку.

Въ ночвы насыпаютъ муку (по большей части пшеничную) хозяйскую и ту, которую съ собой приносятъ, при чемъ поютъ:

484.

А.

1 Марусина мати	5 Прибудьте єг мені,
2 По сусідонці ходить,	6 Да до моєї хати,
3 Сусідь своїхъ просятъ:	7 Да до мого дитяти
4 „Да сусідоньки мої,	8 Короваю бгати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

Б.

1 В=1 А Да Ивашкова... (bis), 2 В=2 А Да по сонці... (bis), 3 В=3 А Да... (bis).

(Обычай и повѣрья, Маркевичъ, 108 стр.).

В.

- 1 Ивашковъ татко
- 2 По юлонці ходзіць, (bis)
- 3 В=3 А,
- 4 Не къ собі, къ двіцяті,
- 5 Коровай бгаці.

(Михалково, Мозирск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А По улці..., 3 Г=3 А, 4 Г=4 А.
- 5 Та ходіть до мене, 8 Підете зъ мислочками,
- 6 Та зміпите коровай красни, 9 Якъ на небі зъ зирочками,
- 7 Якъ на небі місяць ясни,

(Lozinski, стр. 16 и 17).

485.

Заслуживі жони,
Ставайте до коровай;

А ви, вдовиці,
Сповняйте повниці.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

486.

Рухай, рухай, короваю.
Изъ Божого раю.

Ми до тебе горовесеньки,
Якъ лебеді білесеньки.

(Дубище, Староконст. у.).

487.

А.

- 1 Ой годі, годі, пшенице,
- 2 Сімъ літь у стозі стояти!
- 3 Часъ тебе, пшенице, почати,
- 4 Иванові коровай зібгати.
- 5 А вже-жъ то насъ потомили,
- 6 Горілеи не пили,

- 7 На Бога жъ ви гляньте,
- 8 Та намъ горілеи дайте.
- 9 Вечеръ, мати, вечеръ,
- 10 Нашъ коровай не спечентъ:
- 11 Коровайниці п'яні—
- 12 Коровая не зобгали.

(Изъ рук. сбор. Кулиша).

В.

- 1 Та пшенице моя,
- 2 Не подобонька твоя
- 3 В=2 А... годівъ..., 4 В=3 А, 5 В=4 А, 6 В=5 А... ми попотіли,
- 7 В=6 А... захотіли, 8 В=7 А, 9 В=8 А, 10 В=9 А, 11 В=10 А, 12 В=11 А,
- 13 В=12 А.

(Сбор. стат. свѣд. о Кіевск. губ., стр. 67).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... бгати.

(Млынговъ, Дубенск. у.).

Г.

1 Г=3 А, 2 Г=4 А... зіпхати, 3 Г=6 Б, 4 Г=7 Б, 5 Г=7 А,
Г=8 А, 7 Г=9 А, 8 Г=10 А.

Д.

1 Д=9 А Ой на дворі..., 2 Д=10 А, 3 Д=11 А, 4 Д=12 А... ко-
роваю...,

5 А ви погадайте,

6 Д=8 А... намъ,

7 Горилочки солоденької

8 Для мене молоденької.

(Новицкій).

Е.

1 Е=1 Б, 2 Е=2 Б.

3 У стогахъ стояти,

4 У стогахъ лежати.

(Гостомль, Кіевск. у.).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А.

3 Часъ зъ тебе, коровай, опхать.

(Lozinski, стр. 15).

З.

1 Ой пшенице, ярице,

2 З=2 Б.

3 Та цілий рікъ у полі бують,

4 З=2 А, 5 З=3 А, 6 З=4 А Нашей Марісі...

(М. Полозное, Новоградъ-Волицк. у.).

488.

Мовила, говорила

Ярая пшениця:

„Не подоба моя

У стозі стояти,

Ой подоба моя

У короваі розростати“.

Мовила, говорила

Червона калина:

„Не подоба моя

У лузі стояти,

Але подоба моя

У коровай сніяти“.

(Pies. lud. Rus. Pauli, стр. 104).

489.

Ярая пшеничейко,
Не въ стозі тобі буті,
Тра тя молотити,

До млина возити,
Коровай зъ тебе вити.

(Lozinski, стр. 14).

490.

Стелися, хмельнюку, на ліску,
Родися, пшениченько, на піску,
Густая, буйная—на ниві,

Часті снопочки на жниві,
Да високі стоги на гумні,
Висшій нашъ коровай на столі.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

Наливають воду, а иногда и водку, „щобъ веселий бувъ коровай“. Передъ началомъ работы одна изъ „коровайницъ“ просить у хозяевъ благословенія:

— Благословіте, батько й мати, сей чесний хлібъ замішати.

„Богъ благословить“, отвѣчаютъ имъ.

— Разъ, другій разъ и третій разъ.

„Богъ благословить!“

Онѣ моють руки и начинаютъ работу. Мѣсять только двѣ женщины, другія же въ это время рѣжутъ лапшу, мѣсять пряники, варять „варѣну“. Начиная мѣсять, поють:

491.

А.

1 Поможи, Боже,
2 Пречиста мати,
3 Въ тимъ дому,

4 При тисовимъ столу,
5 Коровай бгати.

(Рохавъ, Томановск. у.).

В.

1 В=1 А Благослови..., 2 В=2 А... госпоже,
3 Всі святи у хаті
4 Сей коровай зобгати,
5 Сей домъ звеселити.

(Изъ рук. сб. Булша).

В.

1 В=1 В, 2 В=2 А И ти моя...,
3 Своій дитині
4 В=5 А... бгати.

(Полоски, Бѣльскаго у.).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б, 3 Г=4 Б... зліпяти, 4 Г=5 Б.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=3 В, 3 Д=4 В.

Е.

1 Е=1 Б,

2 Отець и мати,

3 Е=4 Б.

(С. Перейма, Валгск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Б, 2 Ж=2 А, 3 Ж=4 Б.

(С. Кривинь, Острогск. у.).

З.

1 З=1 Б, 2 З=2 Б, 3 З=2 Е,

4 Своему дитяти

5 З=4 В.

(Сб. Київск. Стат. Ком., стр. 67, 1864 г.).

И.

1 Зъ руточки дві квіточкі...

2 И=1 Б, 3 И=2 А... поможе,

4 И отець, и мати... своему дитяти,

5 И=5 А... рочиняти.

(Wolyn Sleskiego, стр. 71).

І.

1 І=1 Б, 2 І=1 А, 3 І=4 З, 4 І=4 В.

(М. Полонное, Новоградъ-Волинск. у.).

492.

Пречиста Діво-Мати!

Вийди до насъ, до хати;

До насъ словенько речи—

Будемъ коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

Богда коровай м'сяць, поють:

493.

А.

1 Піду я до Дунаю,

2 Стану подумаю:

3 „Да чи мені да воду брати,

4 А чи мені коровай бгати.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 Б=1 А Ой... погуляю, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Чи коровай
може...

(Обыч. и повѣр., Маркевича, стр. 101).

494.

Поставивъ староста на столі свіченъку:

— Гори, гори, свіченъко, ажъ до півночі,

Доки наша пече короваю не спече.

(Дубище, Староконст. у.).

495.

Збирайся роде до роду,

А старіі мужи—на пораду,

Молодніі молодниці—къ короваю.

(Лучини, Овручск. у.).

496.

А въ суботоньку, по нешпороньку годину,

Збирается Марисіна родина.

А Марися свого батька питае:

„На що ся то родинонька збирае?“

— Ой на тое, мое дитятко, на тое,

Ой на твое весіллечко славное,

Ой на твое гуляннечко пишное,

Ой на твоіі низьвніі уклони.

(С. Хорощанка, Бѣльск. у.).

497.

Де ся діла, де ся поділа

Марусіна матінка?

Нехай прийде,

Нехай принесе

Съ криниці

Водиці;

Нехай поминуть

Коровайнички ручки.

(Дубище, Староконст. у.).

498.

А.

1 Пічъ наша регоче,

2 Коваю хоче;

3 А припечоць усміхається,

4 Коваю сподівається.

(Шендерева, Каневск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

5 Хто всадивъ, той приймає;

8 До пана комисара.

6 А якъ не буде приймати,

9 Таки буде наша справа!..

7 То будемо позивати (bis)

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А Пнечка..., 2 В=2 А.

3 У печи коровай ще

5 „Ци на меду загилися,

4 Коровайничокъ кличе:

6 Що ви мене да забилиса?“

(Турово, Мозирск. у.).

Г.

1 А лавки дригають,

2 А огни моргають.

3 Д=1 А, 4 Д=2 А Бо...

(Полоски, Бѣльск. у., с. Хорошанка, того же уѣзда).

Д.

1 Д=5 Б... и вийме.

2 Бо ся иншій не прийме:

3 Д=6 Б Якъ ся..., 4 Д=7 Б, 5 Д=8 Б, 6 Д=9 Б.

(Lozinski, стр. 19).

Богда сучать свѣчу для коровай, поють:

499.

Де пошла да Марьюхина мати?

Нехай везме червоного шовку,

Нехай пуйде до нової крамниці,

Да обмотати Марьюхні свѣчку.

(Лушны, Овручск. у.).

500.

Три сестри свѣчку сукало,

Щобъ любилиса дѣтки;

Трѣхъ зілля клало:

Щобъ любилиса, цаловалиса,

И руту, и м'яту,

Щобъ все люди здивовалиса.

Крещасті квітки,

(Лушны, Овручск. у.).

Вимѣсивши хорошо тѣсто, кладуть его на столъ. Всѣ садятся вoкpугъ стола и отрѣзавши по куску тѣста, дѣлають „лишки“ и „верчі“, при чемъ поють:

501.

А.

1 Трійця по церкві ходила,	10 Чи зъ села селяночка,
2 Спаса за ручку водила:	11 Ніхто не вгадає,
3 „Ходи, Спасе, до насъ,	12 Що въ нашимъ короваі!
4 А въ насъ усе гаразъ:	13 Семилітняя пшениця,
5 Скрипки, цимбали грають,	14 Изъ трохъ криниць водиця,
6 Коровайниці коровай бгають“.	15 Сімъ кіпъ яецъ,
7 Ніхто не вгадає,	16 Дрищей гарнець—
8 Хто въ насъ коровай бгає:	17 Нашъ святий короваецъ.
9 Чи зъ міста міщаночка,	

(Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Иди..., 4 В=4 А,
5 Хороші коровайнички.
6 В=6 А Що хороше...
7 Що привезли мішокъ мукі на коровай.
8 Хвалите Бога, пшенишний буде нашъ коровай
9 В=7 Б... діжку сиру..., 10 В=8 Б... сиряний..., 11 В=7 Б... гор-
щокъ масла..., 12 В=8 Б... масляний...

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 Б, 4 В=4 А.
5 Чотирі да ножі въ діжі,
6 И чотирі коровайниці
7 В=6 Б.
8 Да сиромъ поливають.
9 Сь середини сиромъ, масломъ,
10 Около — добримъ щастямъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А,
3 Ой, Спасе нашъ, Спасъ,
4 Г=3 А... теперъ..., 5 Г=4 А,
6 Самъ Богъ коровай місить,
7 Пречистая світять,
8 Ангели воду несять,
9 Господа Бога просять.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А,

3 Пречистая маці!

4 Прийди къ нашей хаці,

5 Весілле зачинаці,

6 Коровай росчинаці.

(М. Туровъ, Мозырск. у.).

Е.

1 Е=1 А Пречиста..., 2 Е=2 А, 3 Е=3 А Ходимъ..., 4 Е=4 А,

5 Святое воскресенне

6 Просимо на весілле.

(Гостомь, Кіевск. у.).

Ж.

1 Ж=3 А Ступи, Боже..., 2 Ж=4 А Теперь у насъ...

3 Тай ти, Божая мати!

4 Ходи намъ помогати —

5 Коровай убирати.

(Žegota Pauli, стр. 104).

З.

1 Ой приіхали подоляне зъ Подолу,

2 З=7 Б Ой... мірку пшениці..., 3 З=8 Б, 4 З=1 З, 5 З=7 Б... солі...,
6 З=8 Б... солоний, 7 З=1 З, 8 З=7 Б... купу яецъ..., 9 З=8 Б... зъ яй-
цями..., 10 З=1 З,

11 Ой привезли свої игронькі съ собою;

12 Ой загадали хорошенько играти,

13 А старости зъ свашечкою скакати;

14 З=1 З, 15 З=11 З, 16 З=12 З,

17 А парубку зъ дівчиною скакати.

18 „Лучче я буду круті гори копати,

19 Якъ я маю зъ поганимъ скакати.

(Нар. вж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 161).

И.

1 Изъ суботонькі до понеділоньку година,

2 Zobралася вся Ивашкова родина;

3 И=2 З Изнесла, звезла..., 4 И=8 Б, 5 И=1 И, 6 И=2 И, 7 И=5 З,
8 И=6 З, 9 И=1 И, 10 И=2 И, 11 И=8 З, 12 И=9 З, 13 И=1 И,
14 И=2 И, 15 И=7 Б... фаску масла, 16 И=12 Б, 17 И=1 И, 18 И=2 И,
19 И=9 Б, 20 И=8 Б... зъ сиромъ...

(Гостомь, Кіевск. у.).

I.

1 I=1 А, 2 I=2 А, 3 I=3 Г,

4 Ходи до насъ въ хату,

5 I=4 А, 6 I=6 Г, 7 I=7 Г, 8 I=8 Г, 9 I=9 Г И зъ насъ...

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

502.

Жоночки, коровайночки,
Гбайте коровай, гбайте,
Въ кишені не ховайте;

На лихо вамъ пришло,
Въ кишені тісто зійшло.

(Кульчинь, Бѣльск. у.).

503.

У стозі пшениця,
Підъ стогомъ криниця,
Тамъ щука-риба грала,

Золотее піро мала,
Сама собі дивовала,
Що хороше вигравала.

(Гостомль, Київск. у.).

504.

Не вййте, вітри,
Подъ нашу світлицю:
А въ нашій світлиці
Самъ Богъ коровай місе,
Пречистая світе,

Янголи да водуносять,
Миколая на помочъ просять;
Просили, просили, да й не упросили.
Дакъ вони сами замісили.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

505.

Ой короваю, короваю,
Мені до тебе кошту треба:
Корець муки пшеничної,
Цеберъ води криничної,
Фаску масла яровихъ коровъ,

Копу яецъ молодихъ курей,
Гарнець солі ледової,
Гарнець рути зеленої,
Корчъ калини червоної.

(Полоски, Бѣльск. у.).

506.

A.

1 Ой у саду гільтя висить,
2 Ой самъ Господь коровай місить,
3 Пречистая підливає,
4 Хусточкою накриває.

5 Явъ ми коровай місили —
6 Зъ дунаю воду носили.
7 Сестриці місять — заплачуть,
8 Зовиці місять — заскачуть.

(Дубище, Староконст. у.).

В.

- 1 В=5 А... ліпили, 2 В=6 А,
3 А дунай же къ намъ промовлявъ:
4 Да не берить водиці зъ дунаю,
5 Да наберить водиці въ криниці,
6 Бгайте коровай, молодиці.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=5 А, 2 В=2 А, 3 В=5 Б Принесить... зъ...,
4 Принесить коровай, сестриці
5 В=4 Б Принесить...
6 Зробимо коровай на славу.

(Перейма, Балтск. у.).

Г.

- 1 Г=5 А, 2 Г=6 А До... по воду ходили,
3 Ой що змовишь дунаю?
4 — Я-жъ вашого короваю не знаю.

(Гостомль, Киевск. у.).

Д.

- 1 Д=5 А... воля... лепили,
2 У дунай по воду ходили;
3 А дунай зъ моремъ говорить:
4 Д=4 Б, 5 Д=5 В, 6 Д=5 Б... берите воду съ..., 7 Д=6 Б Да ле-
ште... съ пшениці.

(С. Козагора).

Е.

- 1 Чи мині воду брати,
2 Чи коровай бгати?
3 Е=3 Г... думаю, 4 Е=4 Г, 5 Е=5 Б, 6 Е=6 Б.

(Шендеревка, Каневск. у.).

507.

Гусоньки по пшониці ходили
Да колосогъ щипляють,

Изъ того коровайниці
Коровай гигають.

(Лугины, Овручск. у.).

508.

По-підъ боромъ, по-підъ лісомъ,
Зродилося просо;

Наіхали коровайниці
И видупкали босо.

(Рохань, Холмск. у.).

509.

Місіть, місіть, коровайнички,
Щобъ не було затірочки,

Якъ будемъ коровай робити,
Щобъ васъ не судити.
(Дубище, Староконст. у.).

510.

Вода луги позаливала,
Дорогі позаберила,
Нікуда переїхати,
Ивасєві на заручини!

Его тестенко любить,
Ему мостонькі мостить
Зъ каменя дорогого,
Зъ перстєня золотого.
(Lozinski, стр. 16).

511.

Да говорило пиво изъ своїми пивова-
рами:
— Молоді пивовароньки, якъ ви мене
не уварите,
Да якъ ви мене не удержите
Да ни въ кухвахъ, ни въ бочкахъ,
Ни въ золотихъ кубочкахъ.

Да говоривъ козаченько,
Да зъ своїмъ батенькомъ:
— Якъ ви мене не ожените,
Да й ви мене не удержите,
Да ні въ полі, ні въ домі
Ні на вороному коні.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Сиротъ поють:

512.

А.

- 1 Ой на горі городъ зраженъ,
- 2 На городі виноградъ сажєнь;
- 3 Тамъ Маруся ходила,
- 4 Зъ виноградомъ говорила:
- 5 — Винограде, виноградочку,
- 6 Просю тебе на порадочку;
- 7 Просю тебе та не зрадь мене,

- 8 Молодую, та порадь мене.
- 9 Якъ я піду за милого заміжъ,
- 10 Просю тебе, изиходь рано,
- 11 Просю тебе, зацвіти красно,
- 12 Та й уроди ягодокъ рясно,
- 13 Ви, віточки, поскиляйтеся,
- 14 Ви, ягодкі, посповняйтеся.

(С. Перейма, Балтов. у.).

Б.

- 1 Марусєнъа по садочку ходить,
- 2 Винограда на порадку просить:
- 3 Б=5 А, 4 Б=6 А. Прошу..., 5 Б=8 А. Прошу жъ тебе...
6. Бо немає батька у мене.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

513.

А.

1 Старшая коровайничко,	6 Казала лопата,
2 Глядь у віконечко:	7 Що е въ кожної хата;
3 Чи високо сонечко на небі?	8 Кажна свій димъ має,
4 Якъ ще рано—погуляймо,	9 Свого мужа порови знає.
5 А якъ пізно—розийдімося різно.	

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

- 1 Г=1 А... дружечко,
2 Подивись въ окошечко,
3 Б=3 А,
4 Чи багато бояръ на дворі?

(Обичай и повѣрья, Маркевича, стр. 102).

Винувши тѣсто изъ дѣжи, дѣлають изъ него коровай; затѣмъ къ дѣжѣ прилѣпляютъ пять слѣпленныхъ вмѣстѣ восковыхъ свѣчей и одну большую къ ношу, лежащему на днѣ дѣжи. Когда уже окончательно вытѣсять коровай, ставятъ по среди хаты „ослонъ“, на немъ „дѣжу ткну“, на дѣжѣ кладутъ вверхъ рубцами „віко“ и на него накрестъ кладутъ два небольшие пучка соломы, посыпають мукой, замѣшиваютъ и дѣлають коржъ, который называется „подожвою“ коровай. Коржъ этотъ твердый, предназначается для „музыкъ — щобъ музыка спідкі не вгрізь“.

(Миргородск. у., Полтавск. губ.).

Сверхъ этого коржа кладутъ готовое уже тѣсто—коровай и украшая его, поють:

514.

А.

1 Короваю, мій раю,	3 На золоті качаю,
2 Я коло тебе играю,	4 На сріблі сажая.
- (Туровъ, Мозирск. у.).

В.

- 1 Б=1 А... жъ..., 2 Б=2 А,
3 Надокола сиромъ, масломъ
4 Въ срезвіні добримъ щастюмъ.

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

- 1 В=1 Б,
- 2 Я-жъ тебе убіраю
- 3 Да въ рожеві квіти,
- 4 Щобъ любилися діти.

(Нар. юж. нѣс. Меглинскаго, стр. 165).

Г.

- 1 Г=1 А Ой раю жъ ти...
- 2 Пшенишний короваю—
- 3 Зъ семи крениць водиця,
- 4 Зъ семи стогівъ пшениця,
- 5 Пекла его пекаройка
- 6 Зъ Львова шинкаройка.

(Pis. lud. Rus. Ž. Pauli, стр. 85).

515.

А.

- 1 Ой захотівъ Иванко
- 2 Зъ кални віночка.
- 3 Ой пославъ вігъ батенька
- 4 За дунай по калину.
- 5 Батенько приступає,
- 6 Кална зацвітає:
- 7 — Ой калино малино,
- 8 Довго жданное зілля,
- 9 Чомъ не поспіло на весілля?"
- 10 — Ой поспіла и дозріла,
- 11 Одна квіточка не дозріла,
- 12 Да й та дозріває,
- 13 До корова я поспіває.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

- 1 Захотіла Маруся
- 2 Б=2 А, 3 Б=3 А И послала..., 4 Б=4 А, 5 Б=5 А, 6 Б=6 А,
- 7 Б=7 А, 8 Б=8 А Нещасное...
- 9 Чомъ не поспіла до мого батенька
- 10 На коровай-весілле?
- 11 Ой не поспіла, не поспіла,
- 12 Б=11 А, 13 Б=12 А И тая..., 14 Б=13 А На коровай...

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

516.

А.

- 1 Я на коровай ишла,
- 2 Коробку яецъ несла,
- 3 Здибали мене хлопці,
- 4 Зробили мені біду,
- 5 Зъ чимъ я на коровай піду?

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А Въ короби яйца..., 3 Б=3 А,
4 Побили яйца въ короби,
5 Здибали хлопчята,
6 Побили яйченята.

(Этнографическ. свѣд., Данильч., стр. 30).

В.

- 1 Ми идемо на короваецъ,
2 Несемъ коробочку яецъ,
3 В=3 А Переняли насъ..., 4 В=4 Б.

(Дубище, Староконстант. у.).

Отецъ невѣсты кладетъ въ середину корова я нѣсколько копѣекъ, а мать покрываетъ это мѣсто чѣмъ-нибудь — платкомъ, рушникомъ — и дѣлаетъ на немъ локтемъ углубленіе. Въ это углубленіе вдѣлываютъ приготовленные изъ тѣста изображенія солнца, луны, голубей или сосновыхъ шишекъ, а вокругъ украшаютъ различными шишечками, птичками, сдѣланными тоже изъ тѣста. Потомъ нѣсколько женщинъ берутъ „віко“ съ короваемъ и накрываютъ дѣжу.

517.

А.

- 1 Ой дайте намъ свѣчки, 3 Да калини ламати,
2 Підемо до річки, 4 Коровай вбирети.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Помела мачіти
4 Чее (?) коровай саджити.

(Полоски, Бѣльск. у.).

518.

А.

- 1 А де тая господиня, 7 Нехай вона старається
2 Що въ шубі? 8 Помела.
3 Нехай вона старається 9 А де тая господиня,
4 Коцюби. 10 Що въ хаті?
5 А де тая господиня, 11 Нехай вона старається
6 Що була? 12 Лопати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,

3 Нехъ старається до короваю,

4 Б=4 А, 5 Б=9 А, 6 Б=10 А, 7 Б=3 Б, 8 Б=13 А,

9 Де Марисине братие,

12 Жюночки-коровайночки,

10 Нехай витаювъ шуваять,

13 Чась коровай садити.

11 И въ печі вимітають.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

519.

Світи, місяченьку, ясною зорою

Де коровай убірають; вишні, якъ черешні,

Винні ягодонькі, райські пташонькі,

Де коровай убірають, хорошенько співають.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

520.

Світи, місяцю, зъ раю

Нашому короваю,

Аби билъ коровай красній,

А якъ сонечко ясный;

Аби намъ ся бяло видно

Коровай плести дрібно:

Зъ підсподу ризочками,

А зъ верху квіточками.

(Zegota Pauli, стр. 67—68. Lozinski, стр. 17).

521.

Ідьте, свати, до Брюкова,

А зъ Брюкова до Львова,

По тіи малярчики,

Що хороше малюють,

Золотомъ гафтують.

Не треба намъ малярчикивъ —

Въ насъ хорошинські жюночки,

Хороше коровай гафтують:

Да коло зороньками,

Райськими пташеньками.

(С. Хорошанки, Бѣльск. у.).

522.

А.

1 Дорогні вупці іхали,

2 Золотий обручъ везли,

3 На честь, на хвалу

4 Да нашому короваю.

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

1 Б=1 А Изъ Києва... ідуть, 2 Б=2 А... везуть, 3 Б=3 А Чи... чи...,
4 Б=4 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 Б... да..., 2 В=2 Б Золотие да нови...

3 Срібние да череночки,

4 Мили наші коровайнички.

523.

Вітай-же, вітай-же,
Нашъ жоруваю руманий,
Відъ пана Бога,
Відъ добрихъ людей zesланий.
Тільки ми турбації зажили

Заки-мъ ми на тебе, коруваю,
Зъ семи ніль ишениці добили.
Тільки ми турбації зажили,
Заки-мъ ми на тебе, коруваю,
Съ підъ білихъ куръ яецъ добили.

(Рахонь, Холмск. у.).

524.

Коровайнички-жоночки,
Хоропій коровай гбали,
Въ середину місяць вгали,

Около—вороньками,
Райськими птапеньками.

(Д. Кульчинь, Вільск. у.).

525.

Ми-жъ були коровайнички,
Ми вмѣли коровай пекти,

Около окильцями,
Въ середині червінцями.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

526.

Рано ми, рано
Ходімъ до коваля,
Щобъ намъ сковавъ вочергу,
Щобъ намъ печку вигребти.
Рано ми, рано

Ходімъ до коваля,
Щобъ намъ сковавъ лопату
Да широку, якъ лаву,
Спечемъ коровай на славу.

(Лушны, Овручк. у.).

527.

Ой пойду-жъ бо я да до коваля:
— Да скуй мені, коваленько, острый мечъ,
Да й прорубаю зверху печь,
Щобъ нашъ коровай' спужавсе,
Съ печки на вечко собравсе,
Зъ вечкомъ у комору сковавсе.

(Колошовка, Черниговск. у.).

528.

Де тні ковалі живуть,
Що золоти сокіри кують,
Ковалю-коваленьку,

Скуй мені совіроньку;
Будемо пічъ рубати,
Коровай добувати.

(Млынъ, Дубенск. у.).

529.

Ой повій вітроньку
Да на нашу світлоньку,
Да на наші коровайниці, |

Що хороше коровай бгають,
Масломъ поливають.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

530.

Ой де пішовъ, де подівся,
Та Марьюхнинъ батенько?
Да нехай пунде

До ярихъ пчулокъ,
Воску вуйзъше
Да зсувати свічку.

(Душны, Овручск. у.).

531.

Ой де пошовъ Марусинъ батенько?
Да нехай увійде, да нехай уступе
У сю нову світлоньку!
Да нехай запалить, да нехай засвітить

Трейчатую свічку,
Да й стане по конецъ стола,
Щобъ видно ёго дитаті
Коровай бгати.

(Нар. вж. п'єс. Метлинскаго, стр. 162).

532.

Да багать, Ивасю, батько твій!
Густо пшениці на новині,
Да високі стоги на гумні,
А ще вище коровай на столі.

(Нар. вж. п'єс. Метлинскаго, стр. 165).

533.

А.

1 До бору, свати, до бору,
2 Да рубайте сосну здорову,
3 Да трощіте її на дрізки,
4 Да несіте її на загніть,

5 Да кладіте її на огонь,
6 Да нехай нашъ коровай гнететься;
7 Да кладіте її на загніть...
8 Славний нашъ коровай на весь світъ;

(Млынъ, Дубенск. у.).

В.

- 1 В=1 А... бояре..., 2 В=2 А,
3 Везіте її до дому, 6 Щобъ нашъ коровай ясенъ бувъ,
4 Трощіте її дрібненько, 7 Щобъ нашъ Ивась щасливъ бувъ.
5 Щобъ вона горіла ясенько;

(Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 В=1 А Идїть, сватове..., 2 В=2 А... зелену, 3 В=7 А Рубайте...,
4 В=8 А.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А... бояре..., 2 Г=2 А... до дому,
3 Трощіте на огні
4 Загнічовати коровай,
5 Г=6 В, 6 Г=7 Б... у весь рідъ весель...

(Остеръ, Нар. вж. пѣс. Метлицкаго, стр. 162).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А... червону,
3 Да валіте гілочки додолу
4 Нашимъ дружечкамъ до вбору.

(Изъ рук. сборн. Кулиша).

Е.

- 1 Да стояла сосонька сколько леть,
2 Е=4 А... рубайте..., 3 Е=4 Г, 4 Е=6 Б, 5 Е=7 Б.

534.

А въ Ивашка весілле,
Икъ на павоньці пірѣ.
Вітрець не повіе,

Перъечка не розмае.
Ивашкови коровайничкі,
Якъ макъ процвітае.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

535.

Прилетіла да тетеречка,
Прилетіла да теперечка,
Сіла-пала на віконечку,
Питається на здоровъчко:
— Чи тутъ тні коровайничкі,
Що шиті да рукавочки?

Ой шкода імъ дати
Коровай бгати!..
Да изъ села да селяночка,
А изъ міста міщаночка,
А изъ Києва войнова —
Тожъ наша майстровая.

(Нар. вж. пѣс. Метлицкаго, стр. 162—163).

536.

Въ Львови гримъ гримить,
Въ Сандумеру дощъ.
А скіль ду насъ наступаешъ,
Нашъ святий куруваю?
Я мь есть одъ Бога-надолий,
Черезъ аньолць зусланий;
Наступаю на нови двори,

На тисови столи,
На льняниі обруси.
Іі батенько, викодечи, питае:
Скіль ду насъ наступаешъ, нашъ свя-
тий куруваю?
Я мь есть одъ Бога надолий... и т. д.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

537.

Якъ коровай місить,
Батенько ся тішить.

(Zegota Pauli, стр. 95).

538.

Проси Бога, Марисенько,
Щобъ Богъ давъ,
Щобъ ті ся коровай вдавъ:
Якъ день білий,

Якъ Богъ милий,
Якъ яснее соненько,
Що світить въ віконенько.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

539.

Поїдемо по-підъ гори
Купувати підпори,

Підпори купувати,
Стоженьки підпірати.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

540.

Зацвіла калина
Не літомъ-зімою,
Надъ тею коморою,

Де коровай вбірають,
Хорошенько співають.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

541.

Летівъ горностай черезъ садъ,
Пустивъ пір'ячко на весь садъ;
Ходить, сестриці, зберемъ,
Да хорошенько коровай уберемъ.

Бо не буде короваю дома,
Да поїде коровай до Львова;
Тамъ чужая сторона,
Щобъ не було сорома.

(Коченевъ, Новоградволинск. у.).

542.

Соломяні стіни, Желізні пеці,
Ялові двери, Будемо коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

543.

Да питавсе коровай у перепичі: Да будемо музики наймати,
Да чи є стежечка до клети? Да будемо муравочку топтати,
Ой є стежечка, да маленька, Короваю міста шукати.
Да на нї муравочка зелененька.

(Ковароги, Черниговск. у.)

544.

Питається коровай у перепичі,
Чи є стежечка до клети?
Ой є стежечка, да маленька,
Аби наша ручочка зелененька,
Аби наша Маруся молоденька.

(Нар. яз. півс. Метинського, стр. 165).

545.

А.

1 Короваева пара	6 А въ нашої печі
2 По припечку грала,	7 Срібні плечі,
3 Підъ пічъ заглядала:	8 Орлові крила,
4 Чи є въ печі місце	9 Щобъ коровай гнітила.
5 Короваєві сісти?	

(Перейма, Балтск. у.).

В.

1 Б=6 А, 2 Б=7 А Золотий..., 3 Б=8 А А срібні..., 4 Б=9 А
Жебъ... прикрила.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 В=6 А У..., 2 В=2 Б, 3 В=3 Б, 4 В=9 А... загнутила.

(Кривинь, Острожск. у.).

Г.

1 Г=6 А А у..., 2 Г=2 Б, 3 Г=3 Б, 4 Г=9 А.

(Этнографич. свѣд. Данилюченка, стр. 80 и Русская Днѣстр., стр. 57).

Д.

- 1 Д=6 А, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Б, 4 Д=9 А... укрила,
5 А припадає 7 Жюночки коровайночки,
6 И въ печі заглядає. 8 Часъ коровай садити.

(Хорощанка, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А Коровайная..., 2 Е=3 А Въ..., 3 Е=2 А,
4 Чи буде нашъ коровай красний?

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 13).

Обыкновенная форма коровай — большой хлѣбъ, но иногда готовятъ его и другимъ способомъ. Бедутъ коржъ, посыпаютъ его овсомъ, сверху кладутъ копѣйку или больше. На этотъ коржъ накладываютъ одна на другую „7 паланиць“ и на верхней дѣлаютъ изображеніе мѣсяца, а вокругъ его полагаютъ пять шишекъ, обводятъ каймой ¹⁾ — „підперезують коровай“. Изображеніе мѣсяца, шишки и кайма — все это дѣлается изъ того же тѣста. Въ большую, находящуюся по срединѣ коровай, шишку втыкаютъ пять слѣпленныхъ вѣстѣ свѣчей, или обтыкаютъ вокругъ ими коровай, зажигаютъ ихъ и вѣстѣ съ короваемъ сажаютъ въ печь. Кромѣ коровай дѣлаютъ „верчь“ (очень похожъ на коровай): шишки пшеничныя, булочки, снизу обведенныя каймой изъ тѣста, а сверху до низу двѣ такія же каймы, прекращающіяся по срединѣ, гдѣ придѣлывается кусокъ тѣста на подобіе сосновой шишки. Двѣ большія шишки красятъ сурикомъ ²⁾, онѣ назначаются для молодого и молодой, которые ходятъ съ ними приглашать на свадьбу. Дѣлаютъ еще „лежинь“ большой калачь.

Когда собираются сажать коровай въ печь, обращаются къ старостѣ и говорятъ:

„Старосто, пане підстаросто, благословить коровай у пічъ посадить!“
— Богъ благословить, отвѣчаетъ староста.

Тогда коровайницы зовутъ кого-либо изъ шарней и, называя его „вучерявимъ“, говорятъ ему:

„Кучерявий! вимети пічъ, да посадишъ нашъ коровай“.

„Кучерявий“ выметаетъ, т. е. беретъ „помело“ и имъ три раза махаетъ въ печи. Коровайницы вѣстѣ съ нимъ поютъ:

¹⁾ Овручь, Волынской губ.

²⁾ Миргородъ, Полтавской губ.

546.

А.

- 1 Кучерявий *) пічъ вимітає,
- 2 Кучерява въ пічъ заглядає:
- 3 Чи хороше вимітає.
- 4 Питається коровай перепечі:
- 5 Чи далеко доріженька до печі?
- 6 Дайте пирога підператься,
- 7 Щобъ до печі доріженькі допитаться.

(Гостомль, Київск. губ.).

Б.

- 1 Б=1 А... замитає, 2 Б=2 А,
- 3 Пече наша, пече,
- 4 Спечи нашъ коровай гречий.

(Жаботинь, Чигиринск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Вермянко...
- 3 Въ щасливому місті
- 4 Короваю сісти.

(Маркєвич, обичай и повѣрья, стр. 104).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А А чорнява...
- 3 Якъ не виметешъ печи,
- 4 То набъємо въ плечи.

(С. Суботовъ, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Д=2 А Півень..., 2 Д=1 А... хвостомъ...
- 3 Короваюлі помогає.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Кучерявий пічъ мете,
- 2 А багатий сажає,
- 3 Богъ ёму да помогає.

(Черняговской губ.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А А хороший...
- 3 Богъ ёму помогає.
- 4 Пічъ на сохахъ,

*) Въ другихъ мѣстахъ вѣсто „кучерявий“ поють „виряний“ (Волянск. губ.), „Пелехетий“ (Киѣвск. губ.).

5 А діжа на рукахъ.

6 Поцілуйтеся, помилуйтеся,

7 Хто кому миль.

(Нар. южн. русск. піснн, Медлинскаго, стр. 164),

Когда посадятъ коровай въ печь, свѣчу, горѣвшую внутри дѣжи, гасятъ.

Поютъ:

547.

Череватая місила,
Губатая ліпила,
Горбатая сажала,

Хорошая, румяная
У пічъ заглядала.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

548.

Губатая вчиняла,
Рилатая мясила,

А красная да хорошая
У пічъ усадила.

(Михалково, Мозырск. у.).

549.

Товстая въ пічъ сажала,
А зубатая зазірала,

А чорнявая, сердечная
Изъ печи виймала.

(Туровъ, Мозырск. у.).

550.

Чия жона гожа,
Що зубами ночви гложе?

Мойсеева *) да жона гожа,
Що зубами ночви гложе.

(Туровъ, Мозырск. у.).

551.

Котра місила—
Щобъ трясаця трусила,

Котра вимітала—
Щобъ її не покидала.

(Лушны, Овручск. у.).

552.

Наша хата и намъ пець
И дівчина—добра річъ,

Ми сі потимили,
Жъ есьмо коровай всадили.

(Рахань, Холмск. у.).

Когда вынимаютъ изъ печи лопату, которой сажали коровай, то „хлопці“

*) Старшая коровайница.

отнимають у женщинъ лопату и если отнимуть, то скачуть съ нею, и поють ¹⁾):

553.

Ой носати, коровайниці, носати,
Що дали хлопцямъ зъ лопатою скавати.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Ихъ угощаютъ водкой. Если же бабы при себѣ удержуть лопату, то онѣ, въ свою очередь скачуть съ лопатою прицѣвая:

554.

Ой вите, хлопці, сморкачи, У пічъ усадили,
Вже нашъ коровай у печи, Зъ лопатою поскакали,
Вже ми коровай заміслия, Треба, щобъ намъ горілки дали.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

„Бучераваго“ выталкивають изъ хаты въ шею. Коровайниці моють руки и ту воду двѣ женщины несутъ „на тогъ“, говоря:

„Скільки паръ руки мили, щобъ отільки паръ нашъ Ивашко волівъ мавъ“.

Возвращаются въ хату, берутся всѣ, мужчины и женщины за дѣжу, по-дымають ее три раза, ступають обѣ „сволокъ“, цѣлуются навкрестъ, носятъ по хатѣ, танцуютъ и приговариваютъ:

555.

А.

1 Пічъ стоить на сохахъ, 3 Пече жъ наша, пече,
2 Діжу носятъ на рукахъ. 4 Спечи намъ коровай съ гречі!

(С. Суботово, Чигиринск. у.).

В.

1 Б=1 А... наша..., 2 Б=2 А,
3 Пічъ наша, испечи жъ намъ
4 Коровай красень.

С. Ждаювка, Полтавск. у.).

В.

1 И пічъ на сохахъ, 4 Помилуймося,
2 А діжа на рукахъ; 5 Хто вому радъ.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

¹⁾ Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.

Г.

1 Г=1 А Ой..., 2 Г=2 А,

3 Пече наша, пече й ваша,

4 Испечи коровай изъ речей.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Затѣмъ ставятъ дѣжу на прежнее мѣсто, а сами становятся около нея и поютъ:

556.

Ой були жъ ми въ ділі,
Намъ чоло золотило;

На Бога гляньте,
Намъ горілки дайте!

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Мать невісты угощаєть коровайницъ водкой и закуской, пока не придетъ пора ужинать:

557.

Чого намъ свідіє...
Деніро прибору потребує:
Обруса шовкового,
Хліба пшенишого,

Вина зеленого,
Доброї горілоньки,
Любої бесідоньки.

(Рохань, Холмск. у.).

558.

Де ся господаръ подівъ?
До комори сі сховавъ.

Ми го видімъ безъ шпару,
Ходъ до насъ, господару.

(Рохань, Холмск. у.).

559.

А въ нашего господара
Головка кучерява;

Вінъ головку рочеше,
Намъ горілки принесе.

(Полоски, Бѣльск. у.).

560.

Старостонька домовий!
Чого жъ ти такой ваговий,
Не троха гостей маєшь,
Чого жъ ти їх не вітаєшь,
Горілки імъ не даєшь?
Горілки, горілки,
Свахамъ на поділки,

Горілки ся напити,
Поділки погасити,
Мали сваненьки працю,
Замісли муки, мацю,
А ви ся догадайте:
Горілки імъ дайте.

(Lozinski, стр. 15—16).

561.

Свахи коровай місили,
Та ся поволотили;
А ви ся догадайте,

Горілки ім'я дайте,
Аби ся погодили.

(Lozinski, стр. 15).

562.

Ой батеньку да голубоньку,
Частуй мої коровайниці,
Бо я часу не маю,

Бо я шлюбу дожидаю,
Бо вже жъ бо я забарився,
Бо я въ шлюбі опізнився.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

563.

Почни, свате, бочку,
Що стоить у куточку.

Поки тебе, коровай, випечемо,
Тебе, бочечко, виточемо.

(Кривинь, Острозск. у.).

564.

Почни, свате, бочку,
Що стоить у куточку.

Пока тебе, короваю, випечено,
Тебе, бочечко, виточено.

(Кривинь, Острозск. у.).

565.

Якъ я мъ била коровайничковъ,
Вміла мъ коровай вати.

Вида мъ коровай, вила мъ,
Мідь-горілоюку пила мъ.

(Lozinski, стр. 17).

566.

Ми пшеницю пололи,
Ручки покололи;
Повинни свати
Соромъ знати,
Намъ коровай дати.

Ми пшениченьку жали,
Короваю не кушали,
Повинни свати соромъ знати—
Намъ коровай дати.

(Полоски, Бальск. у.).

567.

Дякуймо, молодиці,
За тії паляниці
И за зелене вино,
И за добріи вжити.
Весільная мати,

Ходи танівати,
Тупни по помости,
Раввесели гости
Для своєї любости.

(Хорошанин, Бальск. у.).

568.

Да странулися сїни,
Ягъ коровайниці сїли;

А ще лучче странуться,
Ягъ горилкі наньються.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

569.

Да за короваю куса
Всю ночку товкуса,

Да не чарки горїлені,
Ни красної дївки.

(Туровъ, Мозирск. у.).

570.

Ой казали люди,
Що Тетянка вмерла,
А Тетяна на печі
Ще й ноги задерла.
Прийшовъ пігъ,

Прийшовъ дягъ,
Тетяни ховати,
А Тетяна на печі
Стала реготати.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

571.

На городі мерва,
Джиджуриха вмерла,

Ой тамъ попи співали,
Джиджуриху скували.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

572.

За колодою, за дубовою,
Тамъ козинні роги.

Коровайниці, добре жони,
Позадзирали ноги.

(Михалково, Мозирск. у.).

573.

А.

1 Ой де жъ тай пішла,
2 Що въ пічъ коровай несла?
3 А на юй сукня

4 Съ червоного сукна,
5 А на юй черевички
6 Червони, не велички.

(Лущини, Овручск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А..., до печі...

3 Ой на ней свита шовкомъ шита,

4 Соболями обложена,

5 Да на неї изложена.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
 3 Сіла на рогъ мечи,
 4 Коровая стережи,
 5 Щобъ хлопці не вкрали
 6 И за дунай не задали.

- 7 Наши хлопці не тавовски:
 8 Коровая не вкрадуть,
 9 За дунай не зададуть.
 (Хорошанка, Вільск. у.)

574.

- 1 Коровайниці пляні
 2 Весь коровой покрали,
 3 Да въ кешені поховали.
 4 Якъ изойшло тісто —

- 5 Стало въ кешеняхъ тісно.
 6 Кешени подралися,
 7 А ми сорома набралися.

(Гостомль, Кіевск. у.)

В.

- 1 В=1 А,
 2 Коровай побгали,
 3 В=3 А,
 4 Оке дико—пришло тесно,
 5 Съ кешені вишло тесто.

(Бодотонка, Черниговск. у.)

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, ... все цесто...
 3 То въ мехъ, то въ кешеню,
 4 То дзецямъ на вечерю.

(Михалково, Мозирск. у.)

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ отецъ съ матерью беруть подъ мышку во пирогу и танцюють:

575.

- Пече наша, пече,
 Ти жъ намъ коровой спечешъ,
 А мы звідся не підемо,

- Доки ёго не вийемо,
 Не будемъ наймати
 Коровою виймати.

(Дубище, Староконстант. у.)

576.

- Короваево тісто
 Летіло черезъ місто,

- Черезъ все село текло,
 Ажъ ся въ Ивася спекло!

536.

Въ Львови гримъ гримить,
Въ Сандумеру дощъ.
А скіль ду насъ наступаешъ,
Нашъ святий куруваю?
Я мъ есть одъ Бога-надолий,
Черезъ аньолць зусланий;
Наступаю на нови двори,

На тисови столи,
На льняниі обруси.
Іі батенько, викодечи, питае:
Скіль ду насъ наступаешъ, нашъ свя-
тий куруваю?
Я мъ есть одъ Бога надолий... и т. д.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

537.

Якъ коровай місяць,
Батенько ся тішить.

(Zegota Pauli, стр. 95).

538.

Преси Бога, Марисенько,
Щобъ Богъ давъ,
Щобъ ті ся коровай вдавъ:
Якъ день білий,

Якъ Богъ милий,
Якъ яснее соненько,
Що світить въ віконенько.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 18).

539.

Поїдемо по-підъ гори
Купувати підпори,

Підпори купувати,
Стоженьки підпіратн.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 13).

540.

Зацвіла калина
Не літомъ-зімою,
Надъ тею коморою,

Де коровай вбірають,
Хорошенько співають.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.).

541.

Летівъ горностай черезъ садъ,
Пустивъ пір'ячко на весь садъ;
Ходить, сестриці, зберемъ,
Да хорошенько коровай уберемъ.

Бо не буде коровай дома,
Да поїде коровай до Львова;
Тамъ чужая сторона,
Щобъ не було сорома.

(Коченевъ, Новоградволинск. у.).

542.

Соломяні стіни, Желізні печі,
Ялові двери, Будемо коровай печи.

(Lozinski, стр. 18).

543.

Да питавсе коровай у перепичі: Да будемо музики наймати,
Да чи є стежечка до клети? Да будемо муравочку топтати,
Ой є стежечка, да маленька, Короваю міста шукати.
Да на юй муравочка зелененька.

(Коварогн, Черниговск. у.)

544.

Питається коровай у перепичі,
Чи є стежечка до клети?
Ой є стежечка, да маленька,
Аби наша руточка зелененька,
Аби наша Маруся молоденька.

(Нар. вж. п'єс. Метинського, стр. 165).

545.

А.

1 Короваева пара	6 А въ нашої печі
2 По припечку грала,	7 Срібні плечі,
3 Підъ пічъ заглядала:	8 Орлові крила,
4 Чи є въ печі місце	9 Щобъ коровай гнітила.
5 Короваєві сісти?	

(Перейма, Балтск. у.).

В.

1 В=6 А, 2 В=7 А Золотий..., 3 В=8 А А срібні..., 4 В=9 А
Жебъ... прикрила.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 В=6 А У..., 2 В=2 Б, 3 В=3 Б, 4 В=9 А... загнітила.

(Кривинъ, Острожск. у.).

Г.

1 Г=6 А А у..., 2 Г=2 Б, 3 Г=3 Б, 4 Г=9 А.

(Этнографич. свѣд. Данилоченка, стр. 80 и Русская Дѣвѣстр., стр. 57).

Д.

- 1 Д=6 А, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Б, 4 Д=9 А... укрила,
5 А припадає 7 Жюночки коровайночки,
6 И въ печи заглядає. 8 Часъ коровой садити.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А Коровайная..., 2 Е=3 А Въ..., 3 Е=2 А,
4 Чи буде нашъ коровой красный?

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 18).

Обыкновенная форма коровая — большой хлѣбъ, но иногда готовятъ его и другимъ способомъ. Бедутъ коржъ, посыпаютъ его овсомъ, сверху кладутъ кофѣйку или больше. На этотъ коржъ накладываютъ одна на другую „7 палиницъ“ и на верхней дѣлаютъ изображеніе мѣсяца, а вокругъ его располагаютъ пять шишекъ, обводятъ каймой ¹⁾ — „підперезують коровай“. Изображеніе мѣсяца, шишки и койма — все это дѣлается изъ того же тѣста. Въ большую, находящуюся по срединѣ коровая, шишку втыкаютъ пять слѣпленныхъ вмѣстѣ свѣчей, или обтыкаютъ вокругъ ими коровай, зажигаютъ ихъ и вмѣстѣ съ короваемъ сажаютъ въ печь. Кромѣ коровая дѣлаютъ „верчъ“ (очень похожъ на коровай): шишки пшеничныя, булочки, снизу обведенныя каймой изъ тѣста, а сверху до низу двѣ такія же каймы, прекращающіяся по срединѣ, гдѣ придѣлывается кусокъ тѣста на подобіе сосновой шишки. Двѣ большія шишки красятъ сурикомъ ²⁾, онѣ назначаются для молодого и молодой, которые ходятъ съ ними приглашать на свадьбу. Дѣлаютъ еще „лежинь“ большой калачъ.

Когда собираются сажать коровай въ печь, обращаются къ старостѣ и говорятъ:

„Старосто, пане підстаросто, благословить коровай у пічъ посадить!“

— Богъ благословить, отвѣчаетъ староста.

Тогда коровайницы зовутъ кого-либо изъ парней и, называя его „кучерявимъ“, говорятъ ему:

„Кучерявий! вымети пічъ, да посадишь нашъ коровай“.

„Кучерявий“ выметаетъ, т. е. беретъ „помело“ и имъ три раза махнеть въ печи. Коровайницы вмѣстѣ съ нимъ поютъ:

¹⁾ Овручъ, Волинской губ.

²⁾ Миргородъ, Полтавской губ.

546.

А.

- 1 Кучерявий *) пічъ вимітає,
- 2 Кучерява въ пічъ заглядає:
- 3 Чи хороше вимітає.
- 4 Питається коровай перепечі:
- 5 Чи далеко доріженька до печі?
- 6 Дайте пирога підператься,
- 7 Щобъ до печі доріженькі допитаться.

(Гостомль, Київск. губ.).

Б.

- 1 Б=1 А... замитає, 2 Б=2 А,
- 3 Пече наша, пече,
- 4 Спечи нашъ коровай гречий.

(Жаботинь, Чигиринск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Вермянко...
- 3 Въ щасливому місті
- 4 Короваю сісти.

(Маркевича, обичай и повірья, стр. 104).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А А чорнява...
- 3 Якъ не виметешъ печи,
- 4 То набъємо въ плечи.

(С. Суботовъ, Чигиринск. у.).

Д.

- 1 Д=2 А Півень..., 2 Д=1 А... хвостомъ...
- 3 Короваї помагає.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Е.

- 1 Кучерявий пічъ мете,
- 2 А багатий сажає,
- 3 Богъ ёму да помагає.

(Черниговской губ.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А А хороший...
- 3 Богъ ёму помагає.
- 4 Пічъ на сохажъ,

*) Въ другихъ мѣстахъ вмѣсто „кучерявий“ поють „вірняний“ (Волинск. губ.), „Пелехетий“ (Київск. губ.).

- 5 А діжа на рукахъ.
6 Поцілуйтеся, помилуйтеся,
7 Хто кому милъ.

(Нар. южн. русск. пѣсни, Меллинскаго, стр. 164),

Когда посадятъ коровай въ печь, свѣчу, горѣвшую внутри дѣжи, гасятъ.

Поютъ:

547.

Череватая місила,
Губатая ліпила,
Горбатая сажала,

Хорошая, румяная
У пѣчь заглядала.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

548.

Губатая вчиняла,
Рилатая мясила,

А красная да хорошая
У пѣчь усадила.

(Михалково, Мозирск. у.).

549.

Товстая въ пѣчь сажала,
А зубатая зазірала,

А чорная, сердечная
Изъ пѣчи виймала.

(Туровъ, Мозирск. у.).

550.

Чия жона гожа,
Що зубами ночви гложе?

Мойсеева *) да жона гожа,
Що зубами ночви гложе.

(Туровъ, Мозирск. у.).

551.

Котра місила—
Щобъ трясця трусила,

Котра вимітала—
Щобъ її не покидала.

(Лушны, Овручск. у.).

552.

Наша хата и намъ пѣць
И дівчина—добра річь,

Ми сі потостили,
Жѣ есьмо коровай всадили.

(Рахань, Холмск. у.).

Когда вынимаютъ изъ пѣчи лопату, которой сажали коровай, то „хлопці“*

*) Старшая коровайница.

отнимають у женщинъ лопату и если отнимуть, то скачуть съ нею, и поють ¹⁾):

553.

Ой носати, коровайниці, носати,
Що дали хлопцямъ зъ лопатою скакати.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Ихъ угощаютъ водкой. Если же бабы при себѣ удержуть лопату, то онѣ, въ свою очередь скачуть съ лопатою припѣвая:

554.

Ой вите, хлопці, сморкачи, У пічъ усадили,
Вже нашъ коровай у печи, Зъ лопатою поскакали,
Вже ми коровай замісили, Треба, щобъ намъ горілки дали.

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

„Кучераваго“ выталкивають изъ хаты въ шею. Коровайниці ноють руки и ту воду двѣ женщины несутъ „на токъ“, говоря:

„Скільки паръ руки мили, щобъ отільки паръ нашъ Ивашко волівъ мавъ“.

Возвращаются въ хату, берутся всѣ, мужчины и женщины за дѣжу, поднимають ее три раза, ступають обѣ „сволокъ“, цѣлуются накрестъ, носятъ по хатѣ, танцуютъ и приговариваютъ:

555.

А.

1 Пічъ стоить на сохахъ, 3 Пече жъ наша, пече,
2 Діжу носять на рукахъ. 4 Спечи намъ коровай съ гречі!

(С. Суботово, Чигиринск. у.).

В.

1 Б=1 А... наша..., 2 Б=2 А,
3 Пічъ наша, испечи жъ намъ
4 Коровай красенъ.

С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 И пічъ на сохахъ, 4 Помилуймося,
2 А діжа на рукахъ; 5 Хто кому радъ.
3 Поцілуймося,

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша),

¹⁾ Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.

Г.

1 Г=1 А Ой..., 2 Г=2 А,

3 Пече наша, пече й ваша,

4 Испечи коровай изъ речей.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Затѣмъ ставятъ дѣжу на прежнее мѣсто, а сами становятся около нея и поють:

556.

Ой були жъ ми въ ділі,
Намъ чоло золотило;

На Бога гляньте,
Намъ горілки дайте!

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Мать невѣсты угощаєть коровайницъ водкой и закуской, пока не придетъ пора ужинать:

557.

Чого намъ снідіє...
Допіро прибору потребує:
Обруса шовкового,
Хліба пшенишного,

Вина зеленого,
Доброї горілоньки,
Любої бесідоньки.

(Рохань, Холмск. у.).

558.

Де ся господаръ подівъ?
До комори сі сховавъ.

Ми го видімъ безъ шпару,
Ходь до насъ, господару.

(Рохань, Холмск. у.).

559.

А въ нашего господара
Головка кучерява;

Вінъ головку рочеше,
Намъ горілки принесе.

(Полоски, Бѣльск. у.).

560.

Старостонька домовий!
Чого жъ ти такой ваговий,
Не троха гостей маєшь,
Чого жъ ти їхъ не вітаєшь,
Горілки імъ не даєшь?
Горілки, горілки,
Свахамъ на поділки,

Горілки ся напшти,
Поділки погасити,
Мали сваненьки працю,
Замісили муки, мацю,
А ви ся догадайте:
Горілки імъ дайте.

(Loziuski, стр. 15—16).

561.

Свахи коровай місили,
Та ся поволочили;
А ви ся догадайте,

Горілки їмъ дайте,
Аби ся погодили.

(Lozinski, стр. 15).

562.

Ой батеньку да голубоньку,
Частуй мої коровайниці,
Бо я часу не маю,

Бо я шлюбу дожидаю,
Бо вже жъ бо я забарився,
Бо я въ шлюбi опізнився.

(Млинковъ, Дубенск. у.).

563.

Почни, свате, бочку,
Що стоить у куточку.

Покі тебе, коровай, випечемо,
Тебе, бочечко, виточемо.

(Кривинъ, Острожск. у.).

564.

Почни, свате, бочку,
Що стоить у куточку.

Пока тебе, коровай, впечено,
Тебе, бочечко, виточено.

(Кривинъ, Острожск. у.).

565.

Якъ я мъ била коровайничковъ,
Вміла мъ коровай вити.

Вила мъ коровай, вила мъ,
Мідь-горілоюку пила мъ.

(Lozinski, стр. 17).

566.

Ми пшеницю пололи,
Ручки покололи;
Повинни свати
Соромъ знати,
Намъ коровай дати.

Ми пшениченьку жали,
Короваю не бушали,
Повинни свати соромъ знати—
Намъ коровай дати.

(Полоски, Бѣльск. у.).

567.

Дякуймо, молодиці,
За ті паляниці
И за зелѣное вино,
И за добрі вжитки.
Весільная мати,

Ходи танѣвати,
Тупни по помости,
Развесели гости
Для своєї любости.

(Хорошанин, Бѣльск. у.).

568.

Да странувся сїни,
Якъ коровайницї сїли;

А ще лучше странувся,
Якъ горилки напьяються.

(Млинковъ, Дубенск. у.)

569.

Да за коровай куса
Всю ночку товкуса,

Да не чарки горилки,
Ни красної дівки.

(Туровъ, Мозирск. у.)

570.

Ой казали люди,
Що Тетянка вмерла,
А Тетяна на печі
Ще й ноги задерла.
Прийшовъ пігъ,

Прийшовъ дякъ,
Тетяни ховати,
А Тетяна на печі
Стала реготати.

(Млинковъ, Дубенск. у.)

571.

На городі мерва,
Джиджуриха вмерла,

Ой тамъ попи співали,
Джиджурику скували.

(Млинковъ, Дубенск. у.)

572.

За колодою, за дубовою,
Тамъ козинні роги.

Коровайницї, добріе жоннї,
Позадзирали ноги.

(Михалково, Мозирск. у.)

573.

А.

- 1 Ой де жъ такъ пішла,
- 2 Що въ пічъ коровай несла?
- 3 А на ѱй сукна

- 4 Съ червоного сукна,
- 5 А на ѱй черевички
- 6 Червони, не велички.

(Лушны, Овручск. у.)

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А...; до печі...

3 Ой на ней свита шовкомъ пита,

4 Собоями обложена,

- 5 Да на ней изложена.

- В.
 1 В=1 А, 2 В=2 А,
 3 Сіла на рогъ мечи,
 4 Коровая стеречи,
 5 Щобъ хлопці не вкрани,
 6 И за дунай не задали.

- 7 Наши хлопці не таковски:
 8 Коровая не вкрануть,
 9 За дунай не зададутъ.

(Хорошанька, Бальск. у.).

574.

- А.
 1 Коровайниці п'яні
 2 Весь коровай покрали,
 3 Да въ кешени поховали.
 4 Якъ вийшло тісто...

- 5 Стало въ кешеняхъ тісно.
 6 Кешени подралися,
 7 А ми сороба набралися.

(Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 В=1 А,
 2 Коровай побгали,
 3 В=3 А,

- 4 Охъ, лихо—пришло тесно,
 5 Съ вандені вийшло тесто.

(Колозівка, Чернигорск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, все цесто...
 3 То въ мехъ, то въ кешеню,
 4 То дзєцямъ на вечеру.

(Михалково, Мозырск. у.).

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ отецъ съ матерью беруть подъ мышку по пирогу и танцуютъ:

575.

- Пече наша, пече,
 Ти жъ намъ коровай спечешъ,
 А ми звідси не підемо,

- Доки ёго не виймемо,
 Не будемъ наймати
 Короваю виймати.

(Дубище, Староконстант. у.).

576.

- Короваево тісто
 Летіло черезъ місто,

- Черезъ все село тепло,
 Ажъ ся въ Ивася спекло!

568.

Да странудися сїни,
Якъ коровайниці сїли;

А ще дучче странуться,
Якъ горилкі нап'ються.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

569.

Да за короваю куса
Всю ночку товкуса,

Да не чарки горилки,
Ни красної дївки.

(Турювъ, Мозирск. у.).

570.

Ой казали люди,
Що Тетянка вмерла,
А Тетяна на печі
Ще й ноги задерла.
Прийшовъ піть,

Прийшовъ дякъ,
Тетяни ховати,
А Тетяна на печі
Стала реготати.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

571.

На городі мерва,
Джиджуриха вмерла,

Ой тамъ попи співали,
Джиджуриху схували.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

572.

За колодою, за дубовою,
Тамъ возинні роги.

Коровайниці, добре жони,
Позадзирали ноги.

(Михалково, Мозирск. у.).

573.

А.

1 Ой де жъ тая пішла,
2 Що въ пічь коровай несла?
3 А на юй сукна

4 Съ червоного сукна,
5 А на юй черевички
6 Червони, не велички.

(Лушны, Овручск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А...; до печі...

3 Ой на ней свїта повкомъ шита,

4 Соболями обложена,

5 Да на ней вложена.

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,
- 3 Сіла на рогахъ мечи,
- 4 Коровая стеречи,
- 5 Щобъ хлопці не вкрали
- 6 И за дунай не задали.

- 7 Наши хлопці не таковски:
- 8 Коровая не вкрадуть,
- 9 За дунай не зададуть.

(Хорошанька, Вільск. у.).

574.

А.

- 1 (Коровайниця) п'яні
- 2 Весь коровай покрали,
- 3 Да въ кешені поховали.
- 4 Якъ вийшло тісто —

- 5 Стало въ кешеняхъ тісно.
- 6 Кешени подралися,
- 7 А ми сорома набралися.

(Гостомль, Київск. у.).

В.

- 1 В=1 А,
- 2 Коровай побгали,
- 3 В=3 А,
- 4 Охъ, лихо—пришло тесно,
- 5 Съ кешені вийшло тесто.

(Кодолотка, Черниговск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, ... все цесто...
- 3 То въ мехъ, то въ вешеню,
- 4 То дзєцямъ на вечеру.

(Михалково, Мозырск. у.).

Послѣ этого въ нѣкоторыхъ мѣстахъ отецъ съ матерью беруть подъ мышку
по пирогу и танцуютъ:

575.

- Пече наша, пече,
- Ти жъ намъ коровай спечешъ,
- А ми звідси не підемо,

- Доки ёго не вийеємо,
- Не будемъ наймати
- Короваю виймати.

(Дубище, Староконстант. у.).

576.

- Короваево тісто
- Летіло черезъ місто,

- Черезъ все село текло,
- Ажъ ся въ Йвася спекло!

А якъ довивали,
Мідь, вино розливали.

(Lozinski, стр. 18).

582.

То намъ ся красний вдавъ!
Підовша ему желізна,
Обручі ему срібні,
А на вершочку завше цвітъ;
Славни нашъ коровай на весь світъ!

(Lozinski, стр. 19).

583.

Славниі господині,
Якъ хлібъ виробляли,
Затірку вибірали.
То-жъ тобі, Ивасю, вдача:

Твій коровай удався,
Срібнимъ обручемъ обнявся,
Золотими шашечками облявся.

(Плотька, Бѣльск. у.).

584.

Де-жъ ти бувавъ,
Що ти чувавъ,
Святий короваю?
— Бувавъ-же я, чувавъ-же я
Місяця зъ зорю.

Не естъ-же то, не естъ-же то
Місяць изъ зорю,
А естъ-же то, а естъ-же то
Иванко зъ жоноу.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Богда вынимають коровай изъ печи — поють:

585.

Обіцялася мати
Намъ комороньку дати,
Де коровай схвати.

(Булчичь, Бѣльск. у.).

586.

Ой догадайся, Марисю, на що то, про що коровай естъ,
На короваю вповиваннечко,
Твоїй косоньці прикриваннечко?
— Ще ся я вчора догадала, що моей косоньці терень буде,
А мні молоденькій отъ батенька.

(Хорошанька, Бѣльск. у.).

На припечку луй,
А ти, дурню, стуй.

А ти вирачи очі,
Щобъ бачивъ у ночі.

(Туровъ, Мозирск. у.).

588.

Ви пьете, галнуєте,
Комори не будете.

(Мищовъ, Дубенск. у.).

589.

Заслужила ти дару:
Славного короваю.

(Кривинъ, Острожск. у.).

590.

Ой виплела, виплела,
Комора за мора,
Ой винесла, винесла
Два корці пшениці,

А все-жъ бо то, а все-жъ бо то
Нашому короваю,
А все-жъ бо то, а все-жъ бо то
Намъ усімъ назахвалу.

(Полоски, Бѣльск. у.).

591.

Запрягаймо воли и корови,
Отпроводьмо свечу до комори.

(Лушны, Овручск. у.).

Вынувши изъ печи коровай, владуть на довольно большое покрытое соломой, а потомъ скатертью „віво“, которое маршалокъ или одна изъ женщинъ ставить себѣ на голову и несетъ въ комору въ сопровожденіи коровайницъ. Возвратившись изъ коморы, поють:

592.

Ми пили и галнували,
И комору збудували,
И коровай сховали.

(Мищовъ, Дубенск. у.).

593.

Ви-ге, сидухі, сиділи,
Ми горе горovali —
Коровай до комори сховали.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Если же не несутъ въ комору, а ставятъ на столъ, то поютъ:

594.

Славляно да приславляно,
Да на столі поставляно!
На столі-престолі
Славенъ нашъ коровай стоить.
Ото тобі, Марисю, твоя вірна заслу-
чина,

Що ти заслужила у Господа Бога
Та въ ріднаго батенька
Тихими да походами,
А низькими уклонами.
Теперь же намъ покорися,
Ще й нивенько поклонися.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

595.

Ой у полі овесь-роса,
На столі коровай-краса;

Ой красуйся, молодой Ивашку,
У свого батенька.

(Полоски, Вільск. у.).

596.

Ой у лузі два стогі високіхъ,
А на столі нашъ коровай ще й вищій,
Возміте его сковайте, щобъ его ніхто не видавъ,
Жебъ самъ Господь Богъ оглядавъ.

(Хорошанки, Вільск. у.).

597.

А теперъ же въ насъ да радости:
А пічъ наша да бика привела,
А прищокъ да телушечку,
А запічокъ да егнушечку,

А кочерга да яецъ нанесла,
Ступа на яйцяхъ сиділа,
А лисиця хвостомъ вертіла,
А помело кудкудакало.

(Гостомль, Київск. у.).

598.

Тамъ тудай лежить здавна стежойка?
Ой Богъ намъ давъ —
Коровай намъ ся вдавъ:

Ясний, красний
Якъ місяченько,
Якъ ясное соденько.

(Lozinski, стр. 19).

599.

Вийся, короваю,
Ще вижшій відъ гаю,

Якъ думейка по раю,
А рыбойка по дунаю.

(Lozinski, стр. 17).

600.

Въ городеньку чистокореньку,
Тамъ ходить Ивасуненько,
Просить вѣточкывъ до шапочки
Своей паненки Марисеньки:
„Бігъ же би-мъ дала, не жаловала,
Но ся бою батенька“.
— Ой не бійся батенька свого,
Ой бійся мене та й молодого:
Батенька гроза, якъ літняя роса,
А моя гроза гірша лютого мороза.
(Lozinski, стр. 16).

601.

А вже вечера на столі.
Деся наша пані-матка на дворі,
Нехай прийде до хати
Насъ до вечери прохати.
(Дубище, Староконстант. у.)

Послѣ всего этого коровайвицы ужинають и, немного погодя, расходятся по домамъ.

„Спасібі вамъ“, говорить хозяйка, „спасібі, що послушали насъ“. Прощайте, а завтра прибувайте, глядіть“.

Въ тоже самое время готовится коровай и у молодого, съ тѣми же совершенно церемоніями и пѣснями, какія мы только что упомянули.

Въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ Малороссіи ¹⁾ коровай пекутъ въ воскресенье, когда молодые отправятся къ вѣнцу, при чемъ самый обрядъ нисколько не измѣняется: тѣже приемы, тѣже пѣсни отъ начала до конца.

Воскресенье.

Утромъ рано женихъ и невѣста идутъ къ заутрени вмѣстѣ съ боярами и дружками. Отслушавши заутреню, дѣвушки идутъ къ своей молодой, чтобы принарядить ее къ вѣнцу; сюда же приходятъ и музыканты отъ молодого и „відгравать на добри-день для пані молодой“. Провгравши, они уходятъ опять къ молодому, который готовится „до шлюбу“. Въ это время „старосціни“ (свахи) убирають для своего молодого коровай. Украшаютъ его барвинкомъ и разною зеленью; а въ середину втыкають „пригалузасту різгу“, которою каждую вѣточку обвивають овсомъ, барвинкомъ, васильками, рутою и т. п.

Послѣ того молодого сажаютъ на „ослоні“, староста расчесываетъ ему волосы, а послѣ надѣваетъ на голову шапку. При этомъ поютъ:

¹⁾ Михайлово, Мозырскаго у.; Гостомль, Кіевск. у.

602.

Поймає Івасенько
Кониченька сідлати;
Кониченька сідлає
И зтихонька гадає,
Злезами ся вмиває.
Прийшла до него
Матінка его:
Чого плачешъ, Івасеньку?

Ой якъ-же мені,
Моя матенько,
Молодому не плавати—
Самъ я не знаю,
И не згадаю,
И не скажуть люде,
Яка ми доля буде.

(Lizinski, стр. 58).

603.

Соненько сходить, та й грає,
Іванё коника сідлає.
Его ся батенько питає:
„Де-жъ ти ся, сину, зберашъ?“

— До людей, батеньку, до людей:
Я сі тамъ дівоньку полюбивъ,
Котру мі Господь присудивъ.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 26).

Когда онъ уже совершенно готовъ, обращается къ родителямъ и проситъ у нихъ благословенія. Послѣ „маршалокъ“ (староста) беретъ убранный коровай, а дружба нагайкой дѣлаетъ въ дверяхъ хаты и сѣней крестъ, подаетъ молодому платокъ и выводитъ его на дворъ, гдѣ они всѣ становятся въ кругъ. Ихъ угощаютъ водкой и мать окропляетъ ихъ священной водой. Поютъ:

604.

А.

1 Кропи насъ, мати,
2 Свяченою водою
3 И доброю годиною.
4 Ломіте роженьку,

5 Стеліте дороженьку
6 Молодий и молодому
7 До Божого дому.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Правою рукою,
4 Доброю доленькою.

(Рахань, Холмск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 Виражай насъ, мати, 4 В=3 А (Щасливою...

(С. Кольска, Ушицк. у.).

Молодой клянется всімъ присутствующимъ „до найменьшого дитяти“ и „цѣловъ весілле“ идетъ къ невѣстѣ. Дорогою поють:

605.

А.

1 Тамъ тудий лежить здавна сте-	5 Стежейковъ иде старий старостойво:
жойка,	6 До слюбу идемо,
2 До слюбу идемо.	7 До ясної зброї,
3 Ідъ пана молодого,	8 До церквці святої,
4 Во сьмо слуги его.	9 А за нимъ иде молода сванейка.
10 А=2 А, 11 А=7 А, 12 А=8 А, 13 А=9 А... молодой дружбойка.	

Затѣмъ еще два раза повторяются послѣдніе четыре стиха, только слово „сванейка“ замѣняется первый разъ словомъ „дружбойка“, второй разъ „дружойка“.

(Lozinski, стр. 59).

В.

1 Б=1 А, 2 В=2 А,	
3 Молодого ведемо.	6 Відъ нашого дому
4 Щипайте роженъки,	7 До Божого дому,
5 Стелить доризинъки	8 Нашому молодому.

(М. Тымровъ, Вивнищ. у.).

Въ это время у невѣсты также происходятъ приготовленія къ вѣнцу; музыканты, какъ уже было сказано, „відграють на добри-день“, она начинаетъ одѣваться, при чемъ дружки поють:

606.

Ой крикнула гусенька на морі,	Розіллють восоньку по плечку.
Заспівала сванечка у полі,	Хто-жъ у насъ той віночокъ викупить,
Почула Маруся у коморі.	То той-же намъ бочку меду викотить,
„Ой, батеньку рідний, вісти йдуть,	Бочку меду солоденького и вина дві,
Уже мою кісоньку расплетуть,	Почастує свої дівоньки на дворі,
Уже-жъ мої слезоньки розіллють,	Ой ти, Марусю, всімъ дівкамъ доклонишъ
Расплетуть восоньку по плечку,	И на своє весіллячко попросишъ.

(Гродненск. губ., Кобринск. у.).

607.

Ясно въ світлонці, ясно!	Най ся матенька дивить,
Уберить мене красно,	Чи ей ся жаль учинить.

(Lozinski, стр. 60).

608.

Бідна моя головонька на свече,
Хто мою русу косу росплеце?

Дала-бъ пану-ойцу-жъ,
Тільки мому серденьку жалъ бендзе,
(Мокраян, Кобринск. у.).

609.

Идуть сестриці на вечерниці
Марью у воріть вкличуть.
„Та идіть, сестриці,
Жалю мені не чиніте,
Та йдіть, сестриці,
Та не гомоніте.
Ой пусти-жъ мене, мій батеньку,
Та на ти вечерниці“. (bis)
— Та не моя воля, доненько моя,
Просися у матерки.
„Ой пусти-жъ мене, мати,

Та на ти вечерниці“. (bis)
— Ой не моя воля, доненько моя.
Просися у Іванка.
„Ой пусти-жъ мене, мій Іванку,
Та на ти вечераці! (bis)
Бо на вечерницахъ
Музика грає,
Челядонька гуляє“.
— Хочъ моя воля, Марьечко моя,
То не пійдешъ ни ти, ни я. (bis)

(Изъ рук. сб. Кулиша).

610.

Хлипаються ворота (bis)
Кланяється сирота,

Ажъ ся серденько крає,
Що батенька не має.

(С. Копьиски, Ушица. у.).

611.

Щаслива Марися у Бога,
Стояли Анголи у порога,

Просили паненочъ, просили,
Щобн ей віночокъ звили.

Молода садится на скамью или дѣжу. Старшая дружка, обращаясь къ старшему свату, говоритъ:

„Пане старосто, пане підстаросто, голубчику нашъ ласковий, благослови на все добре, благослови ще й молоду росплести?“

„Богъ благословить!“ отвѣчаєть старшій свать.

Холостой (непрѣмънное условіе) братъ невѣсты подходитъ къ ней и начинать росплетать косу. Если брата нѣтъ, то его мѣсто занимаетъ родственникъ или вообще молодой парень, представляющій въ данную минуту брата невѣсты. Иногда начинаетъ росплетать косу невѣсты ея отецъ.

Видѣвъ съ этимъ дружка расчесываютъ косу своей подруги, мажутъ масломъ или медомъ и вилетаютъ нѣсколько копѣекъ (женихъ даєть) и кусокъ

хліба, а родители или родственники обыкновенно кладуть зубокъ чеснока, чтобы „все злее відъ неї відходило“, такъ какъ чеснокъ по народному убѣжденію „всю заразу відганяє“. Коса заплетается вѣнкомъ, послѣдній уже разъ.

Обрядъ этотъ сопровождается пѣніемъ:

612.

Благослови, Боже (bis)
И отецъ, и мати

Своѣму дитяти
Косу расплетати.

(С. Колосники, Ушицк. у.).

613.

Чомъ, ви, солов'ї, не щебетали,
Якъ сади процвітали?
Чомъ ти, Марисю, не плакала,
Якъ косу расплетали?

— Ой я жъ думала, молоденка,
Що въ карточки грати,
Ажъ то садяться благословляться
Косу расплетати.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

614.

Въ долину, паненкі, въ долину
По червону калину,
По крачастий барвінокъ,
Молодій дівчині на вінокъ.
И зъ руточки

Дві квіточкі;
Благослови, Боже,
И вотець, и мати,
Що будемо зачинати.

(Lozinski, стр. 61).

615.

Городить Иванко, городить,
До него Маруса приходить:
— Шо-жъ ти, Иванко, городишь?

„Городець, Марусю, городець,
На зелененький барвінець;
Буде и тобі, буде и мені на вінець“

(С. Колосники, Ушицк. у.).

616.

А:

1 Подай, матінко, гребенця
2 Росчесати косоньку до венця;
3 Подай матінко водиці
4 Зъ винного колодезя-криниці,
5 Бо вже моя водиця дорога —

6 Дорогша медочку й вина.
7 А вже я, матінко, не твоя,
8 Уже того пана,
9 Съ кімъ на шлюбоньку стану.

(Плотвица, Пинск. у.).

Б.

1 Іхала Маруся до вінця,

2 Б=1 А Да винутила додолу..., 3 Б=3 А... Івасю..., 4 Б=2 А За-
чесати русу-косу...

5 Я-жъ тобі, Марино, не молодець,

9 Щобъ подававъ я тобі гребенець.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 167).

В.

1 До німець, братчику, до німець

2 Купити щоточку, гребінець,

2 В=2 А... русу косу підъ вінець.

(Lozinski, стр. 61).

Г.

1 Треться, мнеться горносталь

3 Трут'ся, мнут'ся дружечки

2 Коло дерева, явірця,

4 Коло еї русої кісочки,

5 Г=1 А Гребінця, мати..., 6 Г=2 А... русу косу...

7 Дай мені, мати масла,

9 Гонила на росу;

8 Бо я тобі коровицю пасла —

10 Дай масла на косу.

Д.

1 Д=1 А Гребенця..., 2 Д=2 А Росчесати...

3 А той гребенець зъ Олякі

4 Росчеше кісоньку на вікі.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Е.

1 Давай, мати, стильця,

2 Е=1 А Золотого..., 3 Е=7 Г Давай..., 4 Е=8 Г Я корову...

5 Давай хоць трошечкі

11 Ой, просо, просо, болота!

6 Помаслити косенкі.

12 Ой, косо, косо, золота!

7 Де твій старшій братъ,

13 Не рікъ я тебе, косо, некала;

8 Що косу рослітавъ?

14 Покі м'я тебе, косо, дождала,

9 На тихій Донай

15 Моновимъ борщивомъ змевала.

10 Припліткі попускавъ.

(Дубице, Старокопостантинівск. у.).

617.

Ой нема, нема батенька въ дома,
Ой поїхаль до Львова

Зъ білої риби білий гребінець купувати,
Марисеньку росчесати.

(Lozinski, стр. 61).

618.

Ой батечку, та голубчику,
Увійди та въ світлоньку,
Поглянь же ти та на мій посадь:
Всі дівоньки въ косахъ,

А я свою та й розпустила,
Кісоньками та плечі ввряла,
Слізоньками личенько зміта.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

619.

Бндай, Марисю, биндочки,
Нехай походять дівочки:

— Хоть не рада, та мушу:
Полубля Іваса, якъ душу.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

620.

Прийди, матінко, прийди,
То зніми зъ мене бинди;

Уже мені въ биндахъ не ходити,
Треба дружокъ обділити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

621.

Прийди, матінко,
До мене,
Поздймай бинди
Зъ мене,

Да подкінь бинди
Підъ лавочку,
Дай чіпокъ
На головочку.

(С. Млинювъ, Дубенск. у.).

622.

Матінко голубонько,
Зглядь мені головоньку,

Білими рученьками,
Дрібними слізоньками.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

623.

Склучи на стіль гуловку,
Нехъ ті руснете братикъ косоньку,
Нехъ повишлетяє едвобни шнурочки,

Нехай пооддає матюнці въ ручки,
Нехай матюнка скуває въ скриню,
Бо вже піде за господиню.

(Д. Кульчинь, Вільск. у.).

624.

Не дай, Марисю, коси рвати,
Бо тяжко було годувати,
Що суботонькі вимивати,
Що неділенькі заплетати,

Роскидай братиє, росу по плечу по волосу —
 Роскидай, Боже, братове жито по полю по колосу.
 625.

Перше було літечко,	Уже мою русу косу
Теперь зима;	Росплітають.
Посіяла чорнобривці,	Уже-жъ мої чорнобривці
Та вже не пора.	Росцвіли,
А же-жъ мої чорнобривці	Уже мою кісоньку
Росцвітають,	Росплели.

(С. Млинновъ, Дубенск. у.).

626.

Вибивайте кілочки,	А забивайте новіі
Де вісіли биндочки;	На серпанки тонкіі.

(Дубице, Староконстантиновск. у.).

627.

Ото тобі Марусю за тае, **Заплітай росу-росу въ дребниці,**
 Не заплітай роси коси утросе. **Щобъ тебе не росплели сестриці.**
 (С. Колоски, Ушицк. у.).

628.

На дворі дерева тешуть,	На дворі дотешують,
А въ хаті коси чешуть;	А въ хаті дочешують.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

629.

Ой, матинво, глаголубово, **Дрібне золото, порозсинали,**
Приснився мені сажъ диньеньки, **Зъ радъ пшаниці твої дружиці,**
Зъ радъ пшаниці вилітали, **Чорний шоввь — то твої кісниці,**
Чорний шоввь — проєнували. **Дрібне золото — то твої слёзки.**
 (С. Колоски, Ушицк. у.).

630.

1 До дунаю стежечка (bis),	5 Та на воду пускала.
2 Туда йшла Мариса;	6 „Плеви, косо, за водою,
3 Надъ дунаємъ стояла,	7 А я за тобою;
4 Росу росу чесала,	8 Та станимо, спочинимо.

- 9 Листонька напишемо, 12 За кого мня видає?
10 До батенька відипшимо, — 13 — Знаю, доненько, знаю (bis),
11 Нехай батенько знає, 14 Ино долі не вгадаю.
(С. Колоски, Улицк. у.)

В.

- 1 В=1 А, 2 В=1 А... убито,
3 Слізоньками улита.
4 Тамъ Маръечка
5 В=4 А Русу..., 6 В=5 А дунай...
7 Ой ви-те, мої волосо,
8 Пленіте, не тоніте,
9 Бога долі просіте.

(Полоски, Вільск. у.)

631.

Ой чи вогонь, чи полумень палає,
Чи на Марисі золотий вінокъ сєє?
А на ню її матінка вглядєє.
— Ой не вглядай, моя матінко, на мене, —
Не сходьла я кращого вінка у тебе.
Ой не рікъ, не два, якъ ся Ивасє залицьєвъ;
Ой вінъ мені золотий вінокъ обіцьєвъ.

(С. Колоски, Улицк. у.)

632.

А.

- 1 Де твій, Марисю, старшій братъ, 5 — Кинувъ на вогонь не згорили,
2 Що тобі русу-восу росліцьєвъ? 6 Кинувъ на дунай не поплили,
3 Де твої косицькі подіцьєвъ? 7 Понісь до міста — не продавъ,
4 Чи въ жаръ, чи въ дунай жодіцьєвъ? 8 Старшій дружечці подарувєвъ.

(М. Тьером, Визини. у.)

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А... запліцьєвъ.
3 Ніхъ же прійде росліцьєте,
4 А собі золото забере.

(Wolyn' Steckiego, т. I, стр. 75).

В.

- 1 В=2 А Старшій свать кісоньку..., 2 В=3 А Де жъ... випіцьєки

3 Чи на тихій дунай попускавъ,
4 Чи меншій сестриці подававъ?

5 На тобі, сестрице, старшої знавъ,
6 Суди, Боже, дождати и тобі такъ.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

633.

Погано, Марьюхно, погано;
Скинь кибалку та кинь підъ лавку,
Наложь віночокъ на голову.

(М. Лушны, Овручск. у.).

634.

Ой теперъ же я королицею:
Вловили дівку молодницею,

На девять синовъ та й писариковъ,
А на десятю дочку швачечку.

(С. Хорошанка, Вільск. у.).

635.

А.

1 Ой братъ сестрицю та росплітає, 5 А хрещастий та барвіночокъ
2 Все рожу спомнає: 6 Устилає садочокъ,
3 — Та не йди, сестрице, молода за- 7 А запашний та василёчокъ
мужъ. 8 Исъ тиномъ ся рівнає.
4 Якъ роза процвітає,

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Роженьку...
3 Не йди, сестро, замужъ,
4 В=4 А Бо..., 5 В=5 А... барвінокъ
6 Садокъ устидає.
4 В=7 А... василёкъ, 8 В=8 А.

(М. Коломиє, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 А... росплітавъ
2 Дзе ти улети подзевавъ?
3 — Меншій сестрі дарувавъ:
4 На тобі... улети,
5 Суди, Боже, тебе такъ.

(С. Михалково, Мозырск. у.).

Г.

1 Г=1 А... сестру...,
2 Де куснички діває?

3 Въ коморі, на тарільці,
4 Що найменчуї сеструнці.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

Д.

1 Д=1 В, 2 Д=2 В Ой де жъ... виплетки...
3 Да попускавъ випліткі на ріжі,
4 Да расплели косоньку на вікі.

(С. Печиводы, Новоградволинск. у.).

Е.

1 Е=1 В, 2 Е=2 Д... распліткі...
3 Повісь на місто, не продавъ,
4 Меншій сестриці такъ отдавъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

636.

Расплетала мене дядина,
Да не жалосливая;
Сестриця прийнялася

Слѣзками облилася.
Якъ расплетала—порвала,
Пудъ чіпокъ клала—зломала.

(С. Колошовка, Червиговск. у.).

637.

Ой, гаю мій, гаю, (bis)
Я жъ тебе кохаю,
Я жъ тебе да викохувала,

На дорогу да...
Щобъ гай зелененькій,
Щобъ руйдъ молоденькій.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

638.

А въ новій світлиці та Марися сиділа.
Прийшла до ней друга — товаришка любя:
— Убираймося обі, товаришки любі,
Бо прийде Івашко, возіме тебе зъ собою.
Я буду плакати,
Бо не маю съ кимъ гуляти.

(С. Колюска, Ушицьк. у.).

639.

„Чи я тобі, дівко Марушко, зъ весни не казала:
Не копай градки, не сади мятки, хто буде підливати“.
— Ой есть у мене ненька старенька, то буде підливати.
Рапо—росою, въ вечерь—водою, то й буде ся приймати.

Ой есть у мене молода сестра, буде ся затикати,
Іі запахомъ та найпахнюшимъ буде ся любовати.

(Колыска, Ушица. у.).

640.

А.

1 Ой на горі жито,	10 Ой сиділи лебеді на воді,
2 А въ долині просо;	11 Та й полинули на ріки,
3 Ой жаль мені тебе,	12 Роспустили русу-косу на віки.
4 Моя русаява косо.	13 Ой тобі, Марусю, за тебе—не плети
5 Ой просо, просо, вагота!	кісоньку (въ три коси),
6 Ой косо, косо золота!	14 Завтра заплети кісоньку въ дро-
7 Та не рікъ я тебе кохала,	бушпи—
8 Що неділоньку уберала,	15 А вже жъ тобі не ходити въ дружки.
9 За одинъ рочокъ стеряла.	

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

В.

1 Б=5 А, 2 Б=6 А, 3 Б=7 А... разъ...	7 Ясного сонця до віконця;
4 Червонимъ борщикомъ умивала,	8 Теперъ тебе рушу—
5 Золотимъ гребінцемъ чесала,	9 Заплакати мушу.
6 Темної вички до свічки,	

(М. Тывровъ, Винниця. у.).

В.

1 В=5 А, 2 В=6 А, 3 В=7 А Не рікъ, не два тя..., 4 В=4 Б Въ... борщикю...

5 По-підъ калину майла (?),
6 Сама жъ тебе, росо-косо, строіла.

(С. Колыска, Ушица.).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А... руса...	7 Коса моя—коханне
5 Моя русая коса	8 Тяжке, важке здиханне.
6 Та паняньская краса.	
9 Г=3 Б... я..., 10 Г Що субботи чесала, 11 Г=8 А А въ..., 12 Г=9 А ..	

вечерь...

(Щасновка, Козелець. у.).

641.

Косо, мое коханне,
Тяжкое мое здиханне!
Не рікъ я, не два кохала,

Що суббітоньки чесала,
Що неділеньки красіла,
Да за одинъ вечеръ зносила.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

642.

Пріхали, пані-мати, три паниче,
Взяли мою косоньку пудь мече,
Стали мою косоньку трепати,
Стала моя матюнка плакати.

— Не плачъ, матюнко, по косе:
Да не лучче й косе на росе,
Ой лучче й косе пудь чепцомъ.

(Колошовка, Черниговск. у.).

643.

Ой занржали ворони коні на стані,
Шо вже поплили срібни копита на ріки.
Ой заплакала Марися молода въ матіки,
Шо вже роспела росу косу на віки.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

644.

Передъ воротами виноградъ росте,
Зъ-підъ винограду вода тече,
Тамъ Марися білилася,
Свого батенька просилася:
— Чи хорошенько вбралася?

„Ой хорошенько, дитя мое,
Ой хорошенько, дороге,
Ой якъ білая лелієнька,
Якъ чирвона валинонька.

(Lozinski, стр. 15—16).

645.

Додому, дружечки, додому,
Свинамъ мішати полову.

Дружки отвѣчають:

— А ви, буяри за нами,
Істи полову зъ свиняма.

(Дубище, Староконст. у.).

646.

Покорися, Марисю, покорися,
Та всі свої родиноньці поклонися,

У родини рученька біленька, —
Буде твоя доленька добренька.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

647.

Благослови, Боже,
И отецъ, и мати

Своєму дитяті
Низенько ся кланяти.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

648.

Кланяйся, Марисю, кланяйся,
Своєму родоньку жалуйся!

Ми-жъ тобі молодця привели.
Ми-жъ тобі косоньку розпели.

(С. Млинко, Дубенск. у.).

649.

Кому ся кланяешъ,
Шо родного батенька не машешъ?

— Повлонюся чужому, та й буде,
Тилько мому серденьку жаль буде.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

650.

Золотое зернятко въ стіну бье,
Молодая Мариса поклонъ дае
Отцеві и матиновці,

Всі свої родиноньці,
И найменшіи дитиновці.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

651.

Грайте, музики, ривько!
Кланяйтеся, молодята, низько,
Якъ вотцю, матиновці.

(Lozinski, стр. 20).

652.

Перша квітка—то Ивашко,
Друга квітка—то Мариса.
Ходимо до кола-стола,
Просимо Господа Бога:
„Да зустрінъ же насъ, Боже,
На піршомъ порозе

И на щасливей дорозе“.
Хвляйтеся вітки,
Кланяйтися дітки,
Отцю й матоньці,
И всій родиноньці,
Щобъ Богъ давъ долиньку.

(Лупкій у.).

Когда расплетутъ косу и молода встанеть со сваьми, дѣвушки наперерывъ стараются сѣсть на ея мѣсто. будучи вполне увѣрены, что которая скорѣе сядеть, та скорѣе выйдеть замужъ.

Слѣдуетъ замѣтить, что иногда косу расплетаютъ въ церкви, когда уже молодне стоятъ „на рушницѣ“¹⁾.

Наконецъ, приходитъ женихъ съ своими боярами. Молода даетъ подарки: молодому — хустку, а боярамъ — рушники собственной работы, которые они носятъ за поясомъ. Потомъ молодне просятъ у родителей благословенія. И когда ихъ поблагословятъ, дружка подаетъ хустку, за которую берутся женихъ и невѣста, дѣлаеть нагайкой или палкой въ дверяхъ крестъ и выводитъ на дворъ, гдѣ мать окропляетъ ихъ священной водой. Иногда мать осмыкаетъ молодыхъ хмѣлемъ. Послѣ этого они отправляются въ церковь.

¹⁾ Плотниця, Цивса. у.

Впрочемъ, часто молодые идутъ къ вѣнцу не вѣстѣ. Въ этомъ случаѣ молодой является въ церковь раньше и тамъ ожидаетъ свою невѣсту. Впереди всѣхъ поѣзжанъ идетъ дружка, за нимъ „свѣтилки“ преимущественно молоденькія дѣвушки. Одна изъ нихъ несетъ брачныя свѣчи, а другая—мечъ (предковскій). Мечъ этотъ бываетъ по большей части деревянный; но случается иногда достать гдѣ нибудь старую шпагу или саблю. Какъ деревянную, такъ и металлическую „шаблю“ или „мечъ“ увиваютъ рутою, барвинкомъ, „ласковицами“, васильками, калиновымъ цвѣтомъ и другою зеленью.

За тѣмъ идетъ молодая чета, окруженная боирами, дружками, „піддружками“, и свахами и весь этотъ „поїздъ“ или „весілля“ заключается двумя-тремя „музиками“, которые играютъ, когда молодые возвращаются изъ церкви. Впрочемъ, иногда играютъ также, когда ведутъ молодыхъ къ вѣнцу. Если ѣдутъ въ церковь, а не идутъ, то кромѣ описанныхъ обрядовъ, передъ выходомъ изъ дому къ вѣнцу, существуетъ еще слѣдующій. Когда подѣдутъ возы, на которыхъ поѣдутъ молодые, выходитъ мать, кладетъ передъ лошадыи хлѣбъ, а на молодыхъ сыплетъ соль, чтобы ихъ „відъ вробівъ охоронити“. Во главѣ „дружини“ ѣдутъ верхомъ или на возу молодой съ дружкой, который держитъ въ рукахъ „весільну корогву“, небольшую хоругвь, сдѣланную изъ платка, привязаннаго къ палкѣ. Отъ этой хоругви дружка получаетъ названіе „хорунжого“. На слѣдующемъ болѣе вѣстительномъ возу, запряженномъ тройкой или четверкой, ѣдетъ молода съ дружкой, свахами (старосцынами) и музыкантами. Старосты ѣдутъ также и везутъ съ собой коровай. Мать остается дома.

Всю дорогу поють:

653.

Куди ми вибіраємся,
Чи въ гай, чи въ діброву,
Чи до Божого дому?

Ні въ гай, ні въ діброву,
Але до Божого дому.

(Хотинскій у.).

654.

Якъ будешъ, Марусенько, къ винцю йти,
Не забувай, молода, до матки зайти:
Ростоци ніжками травку-муравку,
Розмиї слізками жовті піски,
Изніми ручеями гробові дошки,
Поклонися матоньці низенько у ніжки!

(Нар. пж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 166).

655.

Благослови насъ, Боже,
Пречистая Мати,
До шлюбу іхати.

(Холмскій у.).

656.

Кланяйся, Іваню,
Кланяйся, дитетко,
Отцу й матці,

Брату й сестричонці,
И всій родиноньці.

(Холмскій у.).

657.

Похилися, явороньку, похилися!
Поклонися, Марисю, поклонися! —
Старому, й малому,
И Богу Святому.

Ой заграйте, музички, різенько,
Кланяється вамъ Марися доворне,
Физенько
Нехай її благословлять хорощенько.

(Думца, Староконстант. у.).

658.

Нуте, наші, та не гайтєся,
Та до шлюбу вибїрайтєся,

Не застанемъ попа дома,
Щобъ не було намъ сорома.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

659.

Ой вже, ненько,
Нераненько;
Виражай насъ
Борзенько,

Щобъ ми тамки
Не стояли,
Попові ся
Не кланяли.

(С. Колоски, Ушицк. у.).

660.

Иде Мариня зъ ложа,
При ней Матинька Божа;

Вложили корононьку,
На єї головоньку.

(Lozinski, стр. 62).

661.

Въ крузі сонейко иде,
Молода Марися до шлюбу иде;

Просить рідного о споможєнне:
— Нехъ тебе, дятятко, Бїгъ помогає!

(Lozinski, стр. 62).

662.

Стужнули ангели въ небі,
Збудили батенька въ гробі:

— Вставай, батеньку, до суду,
Иде твоє дитатко до слябу.

(Lozinski, стр. 62).

663.

Идемо до шлюбу,
До Божого суду.
Відь Бога судь,

Відь ксенза шлюбъ,
Відь короля (молодаго) весілля.

(Холмского у.).

664.

А.

1 Отступитесь, вороги,
2 Не переходьте дороги,
3 Нехай перейде Господь Богъ

4 Зъ Пречистою Святою,
5 Зъ ясною зорю.

(Луцкии, Озарукск. у.).

В.

1 Зъ дорогі, ворогі, въ дорогі,
2 В=2 А, 3 В=3 А,
4 Рідна мати наперідь.

(Плотница, Пинск. у.).

665.

Съ Богомъ, бояри, съ Богомъ,
И съ ангели Божиими,
И со всіма святыми,

До ясноі збороі,
До церковці Святоі.

(Lozinski, стр. 64).

666.

Зустрічай насъ, Боже,
На першімъ порозі,

На новому возі,
На битимъ костинці?

(Полоски, Бѣльск. у.).

667.

Ой зъ-за гурья, вороние коні, зъ-за гурья
Випровожай насъ, Найсвятіша Мати, съ подвурья.
Найсвентная Мати въ воротахъ стояла,
Золотимъ прижомъ намъ дороженью зеччала.

(Бѣльск. у., Седльци. губ.).

668.

Ой заграли сиві коні, заграли,
Якъ зъ панею молодю до шлюбу іхали.
Не ржіте, сивін коня, не ржіте,
Напасемо васъ нодъ Полосками на жити.

(Полоски, Бѣльск. у.).

669.

Ступайте, коники,
Сивні, не великі,
На дорогу пісчаную,
Підъ церковъ святую;

Зазвоните, звони,
Заспівайте, ангели,
Засвітїть свічки —
Двоє дітять звінчати.

(Lozinski, стр. 65).

670.

А.

1 Чи чуетесь, коники, на силу,
2 Чи подвезете княгиню
3 Підъ тую гору кругую,
4 Підъ тую церковію святую?

5 А въ тій церковці святий Спасъ
6 Одчинить церковцю противъ насъ,
7 Звінчає дітонькі въ Божий часъ.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Б.

1 Чуйся, коню, на силі,
2 Б=2 А... доведешъ..., 3 Б=3 А, 4 Б=4 А Підъ церковъ...
5 Подъ звони голосні,
6 Подъ свічі ясні;

7 До костѣла римского,
8 До стану малженського.

(Бѣльск. у.).

В.

1 В=1 А Ой коні, коні, чи чуєте себе на..., 2 В=2 А... доведете...,
3 В=3 А, 4 В=4 А.

(С. Дашковци, Липинск. у.).

Г.

1 Г=1 А... кониченьки..., 2 Г=2 В, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А.

(Заславск. у.).

Д.

1 Д=1 В... ви, сивеньки, 2 Д=1 А... ви на силі, 3 Д=2 А... виве-
зете..., 4 Д=3 А, 5 Д=4 А, 6 Д=5 А... самъ...

7 Вийди, пононьку, до насъ.

Е.

1 Е=1 Г, 2 Е=2 В, 3 Е=3 А... гороньку..., 4 Е=4 А.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Ж.

1 Ж=1 Г, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А Да..., 4 Ж=4 А Да у..., 5 Ж=5 А,
6 Вінчавъ дітки однолітки въ Божій часъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 167).

З.

1 Ой, коню, коню, вороний,

2 З=1 А Чи бересья..., 3 З=2 А Чи звезешъ..., 4 З=3 Е На..., 5 З=4 Ж,
6 З=5 А,

7 Звінчай діточки въ гожій часъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 167).

И.

1 И=1 Д... ви..., всі сяви, 2 И=1 А... ви въ силі, 3 И=2 А, 4 И=3 А,
5 И=4 А, 6 И=5 А, 7 И=7 Д... противъ...

8 Возьми собі двоє дітей змежи насъ.

(Каменьць-Подольск. у.).

І.

1 Ой, ви, коні ваши, ворони,

2 І=2 З... чуєте..., 3 І=2 А, 4 І=3 Е Да на...

5 Да у тую світлоньку новую?

6 А у той світлоньці медъ, вино пьють,

7 Да вже нашу Марусеньку давно ждуть.

(Быть рус. нар. Терещенко, ч. II, стр. 119).

К.

1 К=1 І... коні воронні, 2 К=2 И,

3 Чи витягнете насъ підъ гору,

4 К=3 А, 5 К=4 А, 6 К=5 А,

7 Ой, попе, попе, батьку нашъ,

8 К=6 А Отвори церковъ..., 9 К=8 И И извиңчай, извиңчай двоє...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 28).

Л.

1 Л=1 А... пудъ...,

2 Пудвезіте пудъ гору книгню.

3 Л=3 Е, 4 Л=4 А, 5 Л=5 А, 6 Л=7 Д... противъ насъ,

- 7 Ви-те, диченьки, съ ключейками,
8 Кобъ намъ тні двоє дітокъ звінчати.

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

М.

- 1 Високо соненько надъ нами;
2 М=1 А... підъ нами, 3 М=2 А, 4 М=3 Е, 5 М=4 А.

(Луцк. у.).

671.

Братъ сестрицю випровожавъ,
Золотні ворітечка прочинявъ:

„Ото тобі, сестрице, дорога,
Иди до шлюбу здорова“.

(С. Косеневъ, Новоградволынск. у.).

672.

Січіте калиноньку съ конца,
Ведіте дівоньку до венця,
Изсікли калиноньку съ кінця,

Зевели дівоньку до венця,
Изсікли калиноньку, зрубали,
Уже нашу дівоньку звенчали.

(Плотниця, Пинск. у.).

673.

А.

- 1 До шлюбу ми идемо 4 Червона, якъ калина,
2 Молоду (молодого) ведемо. 5 Солодка, якъ малина.
3 Молода, якъ ягода,

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

В.

- 1 Тамъ туди лежить здавна стежойка,
2 Б=1 А, 3 Б=2 А Молодята...
4 Якъ едно, такъ друге,
5 Єднакні обое;
6 Б=3 А, 7 Б=4 А, 8 Б=5 А.

(Lozinski, стр. 64—65).

674.

Кругомъ, кругомъ сонце вгору йде,
Мулудая Марися до шлюбу йде.
Куго ся радила, до шлюбу йлучи?
„Радилася я мноого Бога,
Милого Бога. Я батенька рідного“.

(Д. Кульчинъ, Вѣльск. у.).

675.

Не стій, вербо, розвивайся,
Бо туди й піjde сімъ сотъ свативъ,
Каждому сватові по квіткови,
Єно ся старості не достало старому;
Але старості досталася сванейка.

(Lozinski, стр. 65).

676.

А.

1 Ой по-підъ лісомъ битая доріженька,
2 А середъ ліса рублена криниченька,
3 Коло криниці червона калинонька;
4 Ой туди іхавъ Іванько съ боярами;
5 Ёму калина дорогу заступила.
6 Вийнявъ шабельку, ставъ калину рубати,
7 Та стала ёму калина промовляти:
8 „Ой не для тебе ця калина сажена,
9 Тільки для тебе Маруся паражена“.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 А... ишовъ..., 3 В=5 А, 5 В=6 А, 5 В=7 А Калина до ёго...

6 „Ой не рубай мене голою шабелькою,
7 Обверни мене своєю китайкою.
8 В=8 А Та...

(М. Тимровъ, Винницк. у.).

677.

Сплела Марися віночокъ
Зъ ярої рути кусочокъ;
Перекотила безъ дороженьку

У вишневий садочокъ,
— Піди, матінку, у садочокъ,
Прпрнеси мені віночокъ.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

678.

Десь та Маруся боярського роду.
Якъ ми підъ церковці приїзжали,
Та сами ся двери одчиняли,

Та сами ся книги читали,
Та сами ся свічки засвічали,
Тамъ наши дітоньки шлюбъ брали.

(Минновъ, Дубенск. у.).

679.

А.

1 Повій, вітре, дорогою
2 За нашою молодю;
3 Розмай косу по волосу
4 По червоному поясу!
5 Стрічай же насъ, Боже,

6 Перший разъ на дорозі,
7 Другий разъ на порозі,
8 Третій разъ при шлюбі,
9 При Божому суді.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 В=1 А Не вий... въ розі, 2 В=1 А... по дорозі, 3 В=3 А... росу,
4 В=4 А.

5 Нехай коса має,
7 Якъ макъ процвітає.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 Б А... лозі, 2 В=2 Б,
3 По кованимъ возі,
4 В=3 А... русу косу, 5 В=4 А.

(Lozinski, стр. 65).

Г.

1 Г=1 А Вій..., 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... ій косу росу, 4 Г=4 А,
5 До одного волоска.
6 Нехай піде поголоска,
7 Що була паняночка.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 28).

Д.

1 Д=1 Б Да... вітру..., 2 Д=2 Б, 3 Д=3 А... русу косу, 4 Д=4 А.

680.

Дяку тобі, матенько.
Що мене породила,
Хорошого сина:
На мене люде дивлять,

На мене пани смотрять,
На мене задивилися
И о книгахъ помилялися.

(Д. Кульчиць, Бѣльск. у.).

681.

Тамъ на горойці
Стоить церьковця,

Святий Спась,
Вийди, всенжуню, противъ насъ,
Ой жеби насъ темна ноченька не запала,
Єще молода Маруся сьлюбойку не брала.

(Lozinski, стр. 51).

682.

На болонейку билле,
А въ городейку зілле: —
Покажи намъ, Марусейко,

Въ котормъ дому весілейко,
Бо ми не знаемо,
По селойку блукаемо.

(Lozinski, стр. 60).

683.

А.

1 Ой попе, попе, отче нашъ,
2 Одчини церковку, звінчай насъ.
3 Якъ не будешъ насъ вінчати,

4 Будуть твої кудерки трещати;
5 Ой якъ злий морозъ на дворі.
6 Таєъ твої кудерки да на голові.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Б.

1 В=1 А... батьку..., 2 В=2 А... проти...

3 А въ тій церковці Святий Спась

4 Звінчає діточоць у Божій часъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 В=3 А... піповьку, 2 В=4 А... кудровьки..., 3 В=5 А... лютій...,
4 В=6 А.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б,

3 Вінчай дітки однолітки

4 Въ Божій часъ;

5 Г=3 А... поповьку..., 6 Г=4 А, 7 Г=5 А Якъ лютій..., 8 Г=6 А.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Д.

1 Д=1 Б, 2 Д=2 Б, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г.

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, стр. 210).

Е.

1 Е=1 Б Отченьку (bis)..., 2 Е=2 Б, 3 Е=4 А Да повінчай дітки...

(Площина, Пивск. у.).

684.

Ведчани, Боже, ворота —
Иде до шлюбу сирота.

Серце ся крае,
Що батенька (матінки) не мае.
(С. Калюски, Ушицк. у.).

В ѳ н ч а н і е.

Говоря объ обрядѣ вѳнчанья, мы исключительно обратимъ вниманіе на народныя обычаи и суевѳрія, которыми малороссъ сопровождаетъ этотъ обрядъ.

Невѳста еще передъ вѳнчаніемъ начинаетъ заботиться о томъ, какъ достигнуть вліянія надъ будущимъ мужемъ.

Вѳруя въ чудодѳйственную силу извѳстныхъ пріемовъ и наслышавшись рассказовъ, переходившихъ много вѳковъ изъ устъ въ уста, о тѳхъ благодѳтельныхъ результатахъ, какіе ими достигаются, невѳста прибѳгаетъ къ этимъ пріемамъ; она наступаетъ своему жениху на жупанъ въ то время, когда ихъ исповѳдываетъ священникъ передъ вѳнчаніемъ.

Отправляясь къ вѳнцу, невѳста даетъ „дружку“ бѳлый холщевый „рушникъ“, который онъ разстилаетъ въ церкви передъ аналоемъ и на которомъ молодыя должны стоять во время вѳнчанья. На этотъ „рушникъ“ обыкновенно бросаютъ нѳсколько крупныхъ мѳдныхъ монетъ подъ ноги невѳстѣ и жениху, когда они становятся на „рушникъ“. При этомъ обыкновенно невѳста старается первая поставить ногу на „рушникъ“, будучи вполне убѳждена, что если она это сдѳлаетъ, то будетъ держать мужа подъ башмакомъ. На этомъ же самомъ основаніи она кладетъ руку сверхъ руки жениха, когда священникъ связываетъ руки брачующихся платкомъ.

Тутъ же въ церкви, во время вѳнчанья, по пламени свѳчей, которыя держать въ рукахъ брачующіеся, опредѳляютъ не только характеръ будущей жизни супруговъ, но и продолжительность ея. Такъ, напримѳръ, если у жениха или невѳсты при вѳнчаньи свѳча горитъ тускло, то послѣ замужества жизнь будетъ мрачная, невеселая и на оборотъ. Если у кого либо изъ брачующихся свѳча погаснетъ въ то время, когда священникъ обводитъ ихъ вокругъ аналоя, это служитъ, въ глазахъ народа, самымъ неопровержимымъ доказательствомъ, что тотъ, у кого погасла свѳча, долженъ умереть прежде, чѳмъ тотъ, у кого свѳча все время горѳла.

Послѣ вѣнчанья обыкновенно вступившіе въ бракъ выходятъ изъ церкви другими, боковыми дверьми, чтобы счастье, которое ожидаетъ ихъ въ супружеской жизни, никогда ихъ не покидало и не замѣнялось горемъ ¹⁾).

Кромѣ вышеупомянутыхъ повѣрій, относящихся исключительно къ браку, т. е. къ невѣстѣ и жениху, есть еще суевѣрія, относящаяся къ свадебной дружинѣ, преимущественно къ подругамъ невѣсты, отъ которой онѣ находятся въ нѣкоторой зависимости.

Если старшая дружка, которая держитъ вѣнецъ невѣстѣ, желаетъ въ этомъ же году выйти замужъ, то она во время вѣнчанья, приближаясь къ невѣстѣ, говоритъ ей на ухо: „протягни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пошла замѣжъ!“

Если при этомъ невѣста, услыхавъ просьбу своей старшей дружки, подвинется впередъ, хотя на столько, чтобы та могла поставить на „рушникъ“ пальцы своихъ ногъ — дѣло рѣшено: она въ этомъ же году выйдетъ замужъ. Если же невѣста не подвинется впередъ и не освободитъ мѣста на „рушнику“ своей подругѣ, то послѣдняя „ще буде цілий рікъ ходитъ у вінку“ ²⁾).

Желая всѣмъ своимъ подругамъ, присутствующимъ при вѣнчаніи, скорѣйшаго выхода замужъ, невѣста, отходя отъ аналоя, при которомъ она вѣнчалась, незамѣтнымъ образомъ толкаетъ его ногой; проходя между дѣвцами, она разбрасываетъ имъ зѣлье или же окидываетъ ихъ взоромъ — все это ускоритъ имъ выходъ замужъ ³⁾).

По выходѣ изъ церкви, за оградой, молодыхъ встрѣчаетъ иногда „тройстая музыка“, состоящая изъ сѣрипки, „бубна“ или „решета“ и „цимбалъ“; музыка играетъ маршъ. Вышедшіе изъ церкви соединяются съ тѣми, которые вышли на встрѣчу и съ музыкой, пѣніемъ, а иногда даже и танцами, отправляются чаще всего къ родителямъ невѣсты, хотя во многихъ мѣстностяхъ — напр. въ М. Туровѣ, Мозырск. уѣзд., въ Дубицахъ, Староконст. уѣзд., въ Харьковской губерніи — молодые изъ церкви отправляются каждый въ свой домъ. Точно также есть мѣстности, — и такихъ мѣстностей несравненно больше — гдѣ новобрачные отправляются въ домъ родителей невѣсты. Если церковь далеко, тогда ѣдутъ лошадыми и размѣщаются на возахъ слѣдующимъ образомъ:

¹⁾ Подольск. губ. Ушицк. уѣзда.

²⁾ Борисполь, Полтавск. губ., Переяславск. уѣзда.

³⁾ Лозинскій.

На большой, хорошей возъ, въ который обыкновенно закладываютъ самыхъ лучшихъ лошадей, садится „молода“, возлѣ нее — „старша дружка, сваха, свашка и дружка“. Остальная же свадебная дружина разбивается на остальныхъ возахъ какъ попало, за исключеніемъ молодого, свата старшаго и свата меньшого, которые ѣдутъ верхомъ. Дорогою поютъ: сваха, свашко и другія:

685.

На горі церквица стояла, А вінчавъ-же ихъ Господь Богъ,
Тамъ Єва зъ Гадамомъ шлюбу брала, А вінчаючи научавъ:
На едвабнимъ рушничку стояла, „Якъ прийдешъ, Гадаме, одъ шлюбу,
А Пречиста віночка держала, Не отпускай своєї Єви до суду!“
Янгельская музиченька имъ граля,

A=1 A, 11 A=2 A Марися зъ Ивасёмъ...

Дружечка віночка держала; „Якъ прийдешъ одъ шлюбу,
А вінчавъ-же ихъ священникъ, Не забувай отця и матки до суду,
А вінчаючи научавъ: Не пускай Марисині до суду!“

(Млиновъ, Дубенскаго у.).

686.

Присягай, Ивасенько, Передъ всіми святими,
Три рази, рази Передъ людьми добрими:
Передъ образи, Не здраджу тя, Марисенько!
(Lozinski, стр. 68).

687.

Присягала Марисенька, (bis) — Гадала мѣ сі гадайки
За короля Ивасенька; (bis) Въ вишневимъ садойку:
Шось сі Марися гадала, При батейку не бити,
Яке съ слюбойко брала? Дівойковъ не ходити.
(Żegota Pauli, стр. 79—80).

688.

Ми въ церкві були Богові небесному
И Богу ся молили, И попові напасному.
(Хотинскій уѣздъ).

689.

Да були-жь ми у церкві И книги читали,
Молилися Богу, Духу Святому, И двое дітобъ звінчали.
(Нар. вж. рус. пѣсни, сб. Метлинскаго, стр. 168—169).

690.

Да були-жъ бо ми въ шлюбѣ
И въ Божому суді—
Одъ попа—шлюбъ,

Одъ Бога—судъ,
Одъ короля весілле.

(С. Мишовъ, Дубенскаго у.).

691.

Да були ми въ Божому дому,
Теперь идемъ до дому,
До стола тисового,

До хліба виненшого,
До вина зелёного.

(Полоски, Бѣльск. у.).

692.

А.

- 1 Ой де-жъ ви бували?
- 2 Ой що жъ ви чували?
- 3 — Да були жъ ви у Бога
- 4 Да у Духа Святого,

- 5 Да видали два вінці,
- 6 Два вінці на столці,
- 7 А третій на головоньці,
- 8 На русій косонці.

(Иар. вж. пѣс. рус. Мелгискаго, стр. 178).

В.

- 1 В=3 А А ми були..., 2 В=4 А, 3 В=6 А Бачили..., 4 В=7 А.

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

В.

- 1 Були ми въ церкві,
- 2 В=8 Б, 3 В=7 А... Марійці.

(Изъ рукоп. сбора Кулиша).

Г.

1 Г=1 В

2 Да бачили диво,

3 Г=6 А, 4 Г=7 А.

(С. Коселевъ, Новоградволинск. у.).

693.

Сонечко горою йдеть,
Марьечка зъ вінчання йдеть;
Єі батейко, виходи, питаєть:
— Де ти, дитятко, бувало?
„Бувало, батейку, во Вожому дому“.

— Марьечко, дитятко, що ти видало?
„Видала, батейку, Святую Пречисту;
Святаю Пречиста віночокъ вила,
Мені къ вінчанню одноґо дала,
Извинилася, навадь узяла“.

(Мокрини, Кобринск. у.).

694.

А.

- 1 Сіяла зиронька, сіяла; 5 „Почімъ ти мене, Марисю, пізнала,
2 Їз кімъ же ти, Марисю, шлюбъ брала?“ 6 Що ти мене місяцемъ назвала?
3 — Съ тобою, Ивасю, съ тобою, 7 — По мові, Ивасю, по мові,
4 Ягъ ясний місяць зъ зорою. 8 Ще бувъ царській віноць на голові.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

В.

- 1 Б=1 А... зоронька..., 2 Б=2 А... Мариню..., 3 Б=3 А... Иваню,
3 Б=4 А Ягъ зъ ясною..., 5 Б=5 А... мя..., 6 Б=6 А Щось... зорою...,
7 Б=7 А,

8 Червона шапочка на тобі,

9 Червона шапочка, ягъ огінь,

10 Чорні оченька, ягъ терень.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 29).

695.

А.

- 1 Да спасибі жъ тобі, попоньку, 6 Не багато насъ державъ,
2 Не багато взявъ — копоньку, 7 Не велику плату взявъ:
3 Ой два талери битие, 8 Повъ-шеста да копу
4 Да две хусточки шитие! 9 Да за русу косу.
5 Да спасибі жъ тобі, попоньку,

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 Да не дякуемъ даченьку,

2 Да подякуемъ пупоньку,

3 Б=2 А

4 Да за дівочю куйсоньку,

5 Б=3 А, 6 Б=4 А И дві...

7 Да за еі походи тихіі,

8 Да за еі уклони низькіі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 Первая квітка тожъ Ивашю...

2 В=1 А, 3 В=2 А Що..., 4 В=4 Б За Марійчину...

(Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А Що..., 3 Г=4 В,
4 Да за єі тихві походи,
5 Да за єі низькі поклони.

(М. Гостомль, Київск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=4 В.

(Изъ рукъ об. Бунина).

696.

А.

- 1 Дякуймо попонькові, 4 Й не багачько взявъ:
2 Ягъ рідному батенькові, 5 Червоного золотого
3 Що намъ шлюбъ давъ, 6 Одъ нана молодого.

(Дубице, Старокост. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Й нашому...,
3 Що насъ хутко звінчавъ,
4 В=4 А, 5 В=5 А Півтора..., 6 В=6 А.

(Заславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Своему...,
3 Що наши дітки звінчавъ, 5 Чотири зедотие
4 Немножечко взявъ: 6 За наши молодие.

(Полоски, Вільск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 В Ягъ..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В,
5 Литовськую копу
6 За дівочькую косу.

(Мокрани, Кобринск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А,
2 Своему ойченькові,
3 Д=3 В, 4 Д=4 В И..., 5 Д=5 В По штирі..., 6 Д=6 В.

(Полоски, Вільск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
3 Що насъ звінчавъ,

4 Е=4 В И...

5 Дали йому шеляжище,

6 А вінъ думавъ, що рублище.

(Млинковъ, Дубенск. у.).

Ж.

1 Ж=... ксенжункові, 2 Ж=2 Б, 3 Ж=3 Е,

4 Не багато въ насъ взявъ,

5 Ж=5 А, 6 Ж=6 А. Відъ нашого...

(Lozinski, стр. 67).

З.

1 Дякуемъ попойкові

3 Же намъ шлюбойко дали,

2 И ёго дачейкові,

4 Не чимало въ насъ взяли.

5 З=5 Б Но..., 6 З=6 А Відъ нашого...

(Zegota Pauli, стр. 8 ч. 1).

И.

1 И=1 А, 2 И=2 А, 4 И=4 В, 5 И=6 А Відъ..., 6 И=5 Б.

(М. Тывровъ, Винниц. у.).

І.

1 І=1 А Дяковать..., 2 І=2 А Нашому..., 3 І=3 Е, 4 І=4 А И недо-
рого..., 5 І=5 Б, 6 І=6 А За князя...

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

К.

1 К=1 А Дякую..., 2 К=2 В А..., 3 К=3 Е, 4 К=4 А, 5 К=5 А,
6 К=6 А,

(Wolyn Steckiego, стр. 76—79).

Л.

1 Л=1 А (bis), 2 Л=2 А, 3 Л=3 Е... вінь..., 4 Л=4 А.

(Этнограф. свѣд. о Подол. губ., выш. 1. 1869 г., Данильченко, стр. 31).

М.

1 М=1 А... попенькові, 2 М=2 А, 3 М=3 А, 4 М=4 А И немного
відъ насъ..., 5 М=5 Б, 6 М=6 А... нашого...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

Н.

1 Н=1 А Ой спасібі..., 2 Н=2 І, 3 Н=3 Л, 4 Н=4 А Не багато...,
5 Н=5 Б, 6 Н=6 А Отъ князя...,

7 За русую косу,

8 За панянску красу.

(Сборн. Стат. Свѣд. о Киевск. губ., стр. 76, 1864 г.).

697.

А.

1 Задурились-мо пона,
2 Якъ доброго хлопа—

3 Ми редьки накресли,
4 А вінъ думавъ, що талари.
(Камеяць-Подольськ).

Б.

1 Ой на горі копа,
2 Б=1 А, 3 Б=3 А... ріпш..., 4 Б=4 А.

(С. Болдуськи, Ушицьк. у.).

В.

1 В=1 Б,
2 Здурили-жь ми пона:
3 Дали ёму два злотківці,
4 В=4 А... що червінці...

(С. Дубище, Староконстантинівськ. у.).

Г.

1 Г=1 Б... у полі..., 2 В=1 А Підманули..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В... два...
(Брянськ, Острозськ. у.).

Д.

1 Д=2 В Ой..., 2 Д=2 А... старого...,
3 Що намъ шлюбъ давъ,
4 Не багацько взявъ.

(Этнограф. свід. о Подольск. губ., вип. 1, 1869 г., Данильченко, стр. 81).

Е.

1 Е=2 Г, 2 Е=2 А... скопа...,
3 Ми по смітті ходили,
4 Черепкі збирали,
5 Попові давали.

(Млиновъ, Дубенськ. у.)

698 *).

Ясний, місяцю, надъ нами,
Воронні коні підъ нами.—
Чуйтеся, коні, на силу,

*) Эта пісня поется послѣ вѣнчанья, также какъ и до вѣнчанья (см. стр. 265, № 670).

Чи підвезете книжницю
Підь туя гірняку врутню,
А въ туя церковцю сватую?
А въ тій церковці Святий Спасъ,
Одчинивъ церковцю проти насъ,
Повінчавъ діточкомъ въ Вошій часъ.

(Млиншъ, Дубенск. у.).

699.

Ми пона обманули (bis),
Церковъ одмикали,
Двохъ дітокъ вінчали.
(Изъ рук. сб. Булиша).

700.

Помалесеньку йдіте,
Щобъ Ивашкова пава
Пиломъ не пиліте,
Пиломъ не припала.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

701.

По-надъ вишневиць садочкомъ
Йшли дружечки рядочкомъ
Да щипали руту-м'яту зелененьку,
Обтикали Марьчечку молоденьку.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

702.

Да метяна улонька
Зъ вошця,—
Да ведяна дішонька
Зъ вінця,

(Шилохниця, Пинск. у.).

703.

Рано, рано...
„Сивий-білий да голубоньку,
Ци бувъ-же ти на дунаеньку,
Ци бачивъ ти да голубоньку?“
— Бувъ-же я на дунаеньку,
Бачивъ я сиву голубоньку:
Подъ єї вода бежиць,
А на єї перьї звениць.
„Молодий Иванко,

Чи бувъ-же ти въ своєї дещеньки,
Чи бачивъ ти свою Марьюкчу?"
— Бувъ-же я въ своєї дещеньки,
Бачивъ я свою Марьюкчу:
Ходить она по надвор'ю,
Да на ей сунна шамжиць
И подь ею земля дрожиць.

(М. Давидъ-городокъ, Мовирск. у.).

704.

Стелися, хмелю, по тину,
А ти золото по бму;
Бо йде наша княгиня до дому.

(Нар. вжн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 169).

705.

Іхала дівочевъ въ-подъ вінця,	Живи ти, мой татухна, безъ мене,
Изломилъ березку въ верховця.	Безъ моєї русої косухни,
— Стой, моя березка, безъ верха,	Безъ моєї тихої ухонухни,
Безъ кудрявою голляйва,	Безъ моєї низької ухонухни.
Безъ широкого листейва.	

(Изъ рук. сб. Кулиша).

706.

А.

1 Не стуйте, бояре,	4 Стеліте дороживку
2 Єкъ макъ зацвіте,	5 Отъ сельця до сельця,
3 Щиплите роживку,	6 Куди іхать одъ вінця.

В.

1 Охъ, у насъ бояре,
2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=А Да стелить..., 5 В=5 А, 6 В=6 А...
Ішла...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

707.

Ой на горі Маруса жито жне	Чотири дяки, а п'ятий пінь.
И серпа въ ручьи не бере;	Звінчана Маруса за сімь кіпъ.
А за нею молодою густий сніпъ:	

(Сбор. Ст. Св. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 67).

708.

Десь ти, дівчино, десь ти, Марусю, По воду йде спотинається,
Кам'яне серце маєш, Сльозами умивається;
Що ти свою ненюку дуже стареньку Нові відерця нелюбіває,
На віки повідаєшъ. Сльозами долчиває.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

709.

Заковала возуленька — Не плачъ, не плачъ, Марусенько,
У лісі, на дубі; Добре тобі буде—
Заплакала Марусенька Умнешся слезоньками,
У церкві, при слюбі. Хоть води не буде.

(Zegota Pauli, стр. 100).

710.

Не гуди, рою, То не рій гуде,—
По-надъ головою! То Маруся до дому йде.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 169).

711.

Не хмиль в'ється кля тачинки,— Ой не самъ вінъ ходить,
Тільки ходить Івашко кля дівчини; А Марусю за собою водить.

(Мокрань, Кобринскаго у.).

712.

Ой ходила та Марусенька, ходила по садочку,
Годувала та голубоньківъ на жовтімъ пісочку;
И годувала и напувала,
Зъ голубками промовляла:
„Загудить мені, сизі голубонькі,
Защебечить, соловеички,
Та завдайте тугу темному лугу
И рідному батеньку,
Що вінъ мене дає,
И самъ не знає, долецькі не вгадає“.
— Та доненько-жъ моя!
Не Господь-же я, щобъ твою долю знати;
Та просі, доненько, Господа Бога,
Щобъ було щастя й доля.

(Ждановка, Полтавск. у.).

748.

А.

- 1 Схилюлася верба зъ верху до корени,—
- 2 Вінчалася Маруся зъ ранку до полудня;
- 3 Та вінчалася вона підь вінцемъ,
- 4 Чесала кісоцьку гребенцемъ;
- 5 Упавъ гребенець підь столець,
- 6 „Подай, Иване, гребенець“.
- 7 — Ой я жъ тобі не вдовець,
- 8 Щобъ я тобі подавъ гребенець.

(С. Жаботина, Чигиринс. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А... дівочка...
- 3 Да багатого батька, да разумної матки,
- 4 Да великого роду—поїдець до дому.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А... знизу..., 2 В=2 А... дитинка...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Г.

- 1+2 Г=1 А, 3+4 Г=2 А,
- 5 Да разумного батька
- 6 Да разумне дитятко.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

Д.

- 1 Первая квітка—то жъ Ивашко,
- 2+3 Д=1 А... да до..., 4+5 Д=2 А... да до...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1+2 Е=1 А, 3+4 Е=2 А.

(Щасновка, Козелец. у., М. Гостомль, Киевск. у., Народ. вк. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 168).

Ж.

- 1 Ж=1 Д,
- 2 Стояла Маруся пудъ вінцемъ,
- 3 Ж=4 А... русу косу..., 4 Ж=5 А Да Я..., 5 Ж=6 А, 6 Ж=7 А,
- 7 Ж=8 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

3.

1 З=З А Стояла Маруся..., 3 З=4 А,
3 Примочувала росою,
5 Вихвалялася красою.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

714.

Ой зъ гори всі дівони звонили,
За чотири милі колокола греміли;
Плачь, плачь, Марусю,
Преси въ Бога щастя,

Бо вже твій Іванко
Зъ-за гори виїзжає.
Маруся віронькі не нняла,
Слізки не вронила.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

715.

Ой въ городі вишенька,
За городомъ дві,
Да зацвіли білимъ цвітомъ обидві:

Роскотються білі квітки надвое,
Що хороші молодятка обое.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

716.

Ой черезъ цей садъ, черезъ виноградъ
Стежечка утоптана.
Ой хто-жь утоптавъ? (bis)
Молода й Марусенька,
Калиновий листъ прогортаючи,
Батенька шуваючи.
— Пошлю соловейка,

Пошлю маленького
До батенька рідненького;
А вузуленьку на українку
По рідну родиночку.
Ні соловья зъ гаю,
Ні батенька зъ раю,
Ні родни зъ України!

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

717.

Боло зеленого кучочка
Обсіялася руточка.
„Ой, рутю-жь моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?“
— Преси, Марусю, батенька,
Щобъ помігъ руті збирати.
„Ой, рутю-жь моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?“
Та не буду батенька прохати,
Не вмі мене кохати!
И не кохати, и не зодягати,

Ні при собі держати“.
— Преси, Марусю, матінки,
Щобъ помогла руті збирати.
„Ой, рутю-жь моя, дрібна й зелена,
Съ кимъ тебе позбіраю?“
Та не буду матінки прохати,—
Не вмі мене кохати,
И не кохати, й не зодягати,
Ні при собі держати“.
— Преси, Марусю, Іванка,
Щобъ помігъ руті збирати,

„Ой, руто-жъ моя, дрібна й зелена, Вінъ уміє мене кохати
Съ кимъ тебе позбіраю? И при собі держати“.
Та буду Йванка прохати:

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

718.

А.

- 1 Ой рано, рано въ неділю
- 2 Пішла Маруся въ шевлію,
- 3 — Ой и хто жъ мене въ шевліи знайде,
- 4 То тому я достаюся!
- 5 Пішовъ батенько—не знайшовъ,
- 6 Вирвавъ квіточку та й пішовъ;
- 7 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 8 Що Марусі не має.
- 9 Пішла й матінка—не знайшла,
- 10 Вирвала квіточку та й пішла.
- 11 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 12 Що Марусі не має.
- 13 Пішовъ братічокъ—не знайшовъ,
- 14 Вирвавъ квіточку та й пішовъ,
- 15 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 16 Що Марусі на має.
- 17 Пішла сестриця—не знайшла,
- 18 Вирвала квіточку та й пішла;
- 19 На квітку гляне, серденько вьяне,
- 20 Що Марусі не має.
- 21 Пішовъ Иванко, та й знайшовъ,
- 22 Взявъ за рученьку, та й пішовъ.
- 23 — Ой хто жъ мене въ шевліи знайшовъ,
- 24 То тому-жъ я й досталась!

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Ишла Марися..., 3 Б=3 А Ой..., 4 Б=4 А...
ся вістану, 5 и 6 Б=5 и 6 А.

7 Дону моя люба, мила,

8 Кому ти ся зостала?

9, 10, 11 и 12 Б=1, 2, 3 и 4 Б. 13 Б=17 А, Ишла матінка. 14 Б=
18 А. 15 и 16 Б=7 и 8 Б. 17, 18, 19 и 20 Б=1, 2, 3 и 4 Б. 21 Б=21 А
Иванко... 22 Б=22 А.

23 Марися мила, кохана,
24 Мені ся ти зостала.

719.

Паламаръ ключі ховає,
Ивась Марусю питає:
„Чи я-жъ тобі, Марусенько, вельми любъ,
Що ти зо мною брала шлюбъ,
Підъ царскимъ вінцемъ стояла,
За правую рученьку держала?“
Изъ правой рученьки перстень знявъ
Да на мою рученьку ліпший давъ.

(Нар. южн. рус. пісни, сб. Метлинскаго, стр. 168).

720.

А.

1 Січана, калинонька, січана, 5 Ой у Києві куповавъ,
2 Вже-жъ наша Марусенька звінчана. 6 А въ Василькові підковавъ—
3 Червоні чобіточки на носі, 7 Своїй Марусці подаровавъ.
4 Що купивъ Івашко въ дорозі.

(Изъ рук. сб. Булиши).

Б.

1 Квічана калінонька, квічана,
2 Б=2 А Та... та Маруся..., 3 Б=3 А,
4 Золотий перстникъ на руці
5 Б=4 А.

(С. Жданова, Полтавск. у.).

721.

Ой шлюбъ дано — Ксѣндзи намъ шлюбъ дали,
Истинно звінчано! А дяченьки помагали.

(Lozinski, стр. 67).

722.

А.

1 Лети, лети, соколоньку, попередъ насъ,
2 Неси, неси вістоньку батеньку одъ насъ:
3 Що вже его діточки звінчани;
4 На білому рушничку стояли,
5 Золоті перстенечкі міняли.

(Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 В=1 А вище..., 2 В=2 А скоріше...,
2 Та винеси чашу меду, частуй насъ,
4 Бо-вже наша Маруся гістемъ у насъ.

(Ушиця у.).

В.

- 1 В=1 А передомъ...
2 А прилети до домоныку, дай чоломъ,
3 Та нехай виходать съ калачомъ,
4 Зв'язали рученьки съ панничомъ.

(С. Милковъ, Дубенск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А,
2 А дай матінці добру вість, 4 Да не такъ у селі—за селомъ,
3 Що вже зятенько въ селі есть; 5 Незабаромъ буде за столомъ.

(Кривинь, Острозск. у.).

723.

Тамъ туди лежить стежойка,
Видъ шлюбу вдемо (ідемо),
Молодять ведемо:

Якъ едно, такъ друге
Єднакіі обоє.

(Lozinski, стр. 67).

724.

Лети, лети, соколоньку, до батька мого!
Нехай же вінъ столи тисові застілає,
Нехай свічі восковні зажигає,
Нехай мене молоді дожидає.

(Нар. южн. пісня, сб. Метлинського, стр. 170).

725.

Радуйся, муй батеньку,
Що молодъ оженився.

— Такъ, мые дзітатко,
Якъ на світъ народився.
(М. Давидъ-городокъ, Мозирск. у.).

726.

Іде Мариса удъ винцю,
Сіє золото зъ рукавцю;
За нею батенько ступою,

Сбирає золото' рукою.
— Мій ти, батеньку, ни зберемъ,
А свої слівоньки розудлемъ.
(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

727.

— Ой мій батеньку рідний,
Зв'язав пань всендзь руани,
Поменяв перстенічки,
Перстенічки золотие,
Два віночки рутьяние.

Ой Марисю дитинко!
Ой волів би я тибиці дати,
Жебь тобі ручки розв'язати, (bis)
И перстенічки золотие,
И два віночки рутьяние*.

(Полески, Більск. у.).

728.

„За воріточка-жъ, та мій батеньку,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— И самъ не піду, и тебе не пуцду,
Просися у матінки.

„За воротечка-жъ, моя матінко,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— И сама не піду, и тебе не пуцду,
Просися у Іванка.

„Та за воротечка-жъ, мій Іваночку,
Пусти-жъ мене погуляти!“

— Та и самъ не піду, и тебе не пуцду,
Сидімо у купочці.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

729.

Схилилася калиннонька,
Схилилася червоцяя
Черезъ шлють до садоньку,
Черезъ шлють до вишнёвого;

Кланялася Марися,
Кланялася молодая
Черезъ стуль до батенька,
Черезъ стуль до рідного.

(Д. Кульчинь, Більск. у.).

730.

Если невѣста не имѣетъ отца:

Ой кому ти, молода Марисю, кланяєся,

Ой коли ти рідного батька не маєшъ?

— Ой єсть у мене а родинонькі не мало,

Треба кланяти, щобъ за батенька ставало.

(Д. Кульчинь, Більск. у.).

731.

Ой ходила Марусенька по-въ городу,

Та заняла сіру й утку та на воду.

— Та поплинь, поплинь, сіра й утко, тихо по воді,

Прибудь, прибудь, мій батеньку, тепера єь мені.

„Ой, радъ би я, дитинко, да тебе прибудь“

Насипали сирі землі на груди мої,

Закривися карі очі й устоньки мої!

Ой кланяйся, дитя моє, чужої чужині,
Нехай дає порадонок бідній сироті“.

— Ой кланялась, мій батеньку, вже й не разъ

Нема-жь того радочку, якъ було-бъ при васъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

732.

Ой ходила дівчинонька по городу,

Вивидала свої квіти та на воду,

Та забула ворітечка зачинити,

Та мусіла, та батенька попросити:

— Ой зачини, мій батеньку, ті ворота,

Бо наїде мій Іванко зъ боярами сюда;

То потопче мої квіти чобітками,

Повиносить за ворота підківками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

733.

А.

1 Ой виїди, матінько, проти насъ,

2 За своє дитятко спитай насъ:

3 Де твоє дитятко бувало?

4 Підъ царскимъ вінцемъ стояло,

5 Зъ молодимъ Івашкомъ плюбъ брало.

(М. Гырловъ, Винницк. у.).

В.

1 В=1 А Иди...,

2 Звитайся,

3 Свого дитяти

4 Спитайся:

5 и 6 В=3 А, 7 и 8 В=4 А плюбъ брало.

(С. Перейма, Валкск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=4 Б Своёго дитятка..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А Съ хорошимъ Іванёмъ...

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

Г.

1 Г=1 А,

2 Частуй кубочкомъ усікъ насъ,

3 Ой, напъ кубочокъ зелененькій,

4 Зелененькій, вина повненькій.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

Д.

1 Д=1 А ...пані-матко..., 2 Д=2 Г Да витай куночокъ...

3 Да питай донечкі: чи твоя?

4 Вже-жъ я, пані-матко, не твоя;

5 Вже-жъ я, пані-матко, віччана,я,

6 Вже-жъ я, пані-матко, Ивасева віччана,я.

(Нар. яз. рус. півс. Мелитвського, стр. 178).

Е.

1 А въ садочку дві квіточкы.

2 Е=1 А.

3 Внеси кубочокъ, частуй насъ,

4 Теперъ же я, матюно, гість у васъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Ж.

1 Ой, матюно, утко,

2 Чомъ не виходишь хутко?

3 Чомъ зятя не витаешъ?

4 Чомъ дочкі не питаешъ:

5 Съ кімъ вона шлюбъ брала,

6 Кому присягала?

7 — Присягала я Вогу

8 И Йвасєві своєму.

(Д. Кульчинъ, Вільск. у.).

З.

1 З=1 Ж, 2 З=2 Ж Ворочайся...

3 Да вже сонце низько,

5 Да вже сонце въ розі,

4 Да вже гості близько,

6 Да вже гості на порозі,

7 З=1 А, 8 З=2 Г, 9 З=3 Д, 10 З=4 Д Да вже-жъ бо я, матюно...

11 З=5 Д матюно... 12 Иванова віччана,я.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

И.

1 И=1 Ж, 2 И=2 З, 3 И=3 З, 4 И=4 З дружкі..., 5 И=5 З, 6 И=

6 З дружкі...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

И.

1 И=1 Ж, 2 И=2 З, 3 И=3 З,

4 Вже твоя дочка близько.

(Гостомль, Київск. у.).

Е.

1 К=1 А противъ...,

2 Запятай, матінко, всіхъ насъ:

3 К=3 А,

4 Що твое дитятко чувало?

5 К=4 А, 6 К=5 А Эъ правої рученькі...

7 Отчиняйтеся, ворітця,

10 Эъ щасливої дороги,

8 Отклоняйтеся, колесця,

11 Во у насъ коняжі ворони, —

9 Отступітеса, ворогі,

12 Підоб'ємо вероги під ноги.

(Оборн. стат. свід. о Києвск. губ., 1864 г., стр. 79).

Л.

1 Крикнули янголі въ небі,

2 Збудили батенька въ гробі,

3 Л=2 Б Встань, батеньку..., 4 Л=2 Б (bis), 5 Л=3 А, 6 Л=4 А.

7 Л=5 А.

(С. Колюсина, Ушицк. у.).

734.

А.

1 Ой, радъ, хлопчикоць, радъ,

5 Изъ головкі віночоць,

2 Що й у церковці побувавъ,

6 Понісь мамочці значоць.

3 Дівочку за ручку поддержавъ,

7 — На тобі, мамочко, значоць,

4 Эъ правої ручки перстень знявъ,

8 Се моєї дівочці віночоць.

(Изъ рук. сб. Куцша).

В.

1 В=1 А Иванко...,

2 Що зъ Марусею шлюбъ прийнявъ,

3 В=4 А, 4 В=6 А на показъ..., 5 В=7 А цей..., 6 В=8 А Це... церстничоць.

(М. Гостомль, Києвск. у.).

В.

1 В=1 Б Ивась..., 2 В=2 А Що въ Божому дому...,

3 На білимъ рушничку постоявъ,

4 В=4 А рученькі перетня...,

5 А зъ щарою сердца присягавъ.

(Кривинь, Острожск. у.).

735.

А.

1 Радуйся, матінко,

5 — Перше мѣ ся радовала,

2 Взяло шлюбъ дитятко

6 Якъ єго годувала;

3 И твое, и чужее, —

7 Теперь ся величаю,

4 Теперь твої обідвоє!

8 Бо двоє дітей маю.

(Каменець-Подольскъ).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Якъ... такъ...,

4 Южъ то твоє обое

5 Наподіраешко твоє.

6 Коби-сь, мати, крижомъ пала,

7 Ти би съ іхъ, не розвндала.

(Zégota Pauli, стр. 80).

В.

1 В=1 А матіонько.., 2 В=2 А дятятонько...,

3 Якъ едно, такъ друге.

4 В=4 А Вже-жъ то... обое, 5 В=5 А Тоді-емь-ся..., 6 В=6 А Якъ

емь ты..., 7 В=7 А, 8 В=8 А.

(Основа, Апрель, 1662 г., стр. 29).

736.

Моя матюно рідна,
Вийди на дорогу,
Послухай на дуброву:
Чи шумить дубровонька,
Чи стучить дороженька,
Чи іде розмай-коса,

Чи спала зъ личенька краса?
— И шумить дубровонька,
И стучить дороженька,
И іде розмай-коса,
И спала зъ личка краса,
Якъ зъ калинонькі роса.

(Полоски, Бѣльск. у.).

737.

День добрий, мати!
Чи гараздъ въ тебе въ хаті?
Чи помити ложки й тарілки

Да безъ молодой дівки?

Чи застеляти столи,

Та безъ мене молодой?

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

738.

Ой мати, мати старая,
Застялай столи коврами.

Да не сама я йду—съ боярами,

Да не сама я саду—зъ панами.

(Народн. Южн. рус. пѣсн. Метлинскаго, стр. 170).

739.

Сиво, мала пташенько,
Рябая возуленько,
Ой полинь дорогою,
За нашою молодю,
Занеси матюнці вісти,
Нехай матюнка чує,
Нехай прагогує,

Нехай застилає тисовий стіль,
Нехъ покладає пшенишний хлїбъ,
Нехъ наливає зелене вино,
Нехъ сподиває любихъ гостей:
Господа Бога зъ анголами,
Свого дитяти зъ боярами.

(Полоски, Бѣльск. у.).

740.

А.

- 1 Вийди, матінко, зъ свічами— 3 Пудь голосними дзвонами,
2 Вже твої діточки звінчали; 4 Пудь ясними свічами.
(М. Гостомль, Бієвск. у.).

В.

- 1 Да виходь, матінко, зъ калачами,
2 Уже твое дитятко звінчаемь,
3 В=1 А, 4 В=2 А... твое дитятко...
(Плотняца, Пинск. у.).

В.

- 1 Матінко зъ отцемь
2 В=1 Б Вийди проти насъ..., 3 В=2 Б Звнчали твою дочку зъ паничемь.
4 Хоть не зъ паничемь—зъ мужикомь,
5 Звзали рученькі рушникомь.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Що-жъ вамъ, дітки, казали,
2 Що такъ довго въ церкві держали?
3 — Казали, матінко, казали,
4 Зъ паничемь руки звзали,
5 Г=4 В Та не такъ..., 6 Г=5 В.
(Млинков, Дубенск. у.).

741.

- Не жаль мне на завзюлю, Исправила шубоньку —
Что рано куе, Носаць не дае,
А жаль мне на матухну, Да у тої шубоньці
Что молоду оддае. За-мужь оддае.
(С. Михалково, Мозирск. у.).

742.

А.

- Вийди мати, вийди мати, зъ калачемь, —
Вже звнчали твою дочку зъ паничемь;
Не зъ паничемь, не зъ паничемь, а зъ мужикомь.
Ой звззали їй ручки рушникомь.

Вийди, мати, витати,
Свої доненьки питати:
„Где-жъ ти, доненько, бувала,
Що підъ царскимъ вінцемъ стояла“?
— Ой стояла, мамонько, підъ вінцемъ,
Росчесала кісоньку гребінцемъ;
Ой уважь, мамонько, гребінець підъ столець,
Ой подай, мамонько, гребінець!“
„Ой я тобі, доненько, не слуга,
Щобъ я тобі гребінець подала;
Єсть у тебе, доненько, молодецъ,
Нехай тобі подає гребінець“.

(Wofyn, Steckleg, T. I, стр. 77).

743.

Полети, соколоньку, попередъ насъ,
Занеси вістоньку відъ насъ:
Нехай виходить матінка зъ калачемъ,
Зв'язали їй доненьку зъ паничемъ.
Чи зъ паничемъ, чи не зъ паничемъ,
Звінчали ю зъ мужикомъ,
Зв'язали біли ручки рушникомъ.

(Lozinski, стр. 66).

744.

А.

1 Ой, матинко моя,	5 Шлюбъ шлюбовала,
2 Вже-жъ я не твоя:	6 Да передъ попомъ,
3 Вже-жъ я того пана,	7 Да передъ дякомъ,
4 Съ кимъ я шлюбъ приймала;	8 Зъ Ивановъ козакомъ.

(Гостомль, Києвск. у., и рук. сбор. Кулина).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... побрала,
5 Кому ручку дала...
6 Одъ віку до віку
7 Доброму чоловіку.

(Лунин, Овручск. у.).

В.

- 1 Цяду я ластяркою,
2 Передъ своєю матінкою:
3 В=1 А Охъ..., 4 В=2 А, 5 В=3 А, 6 В=4 А... на шлюбі стала,
7 Щиру правду казала.

(Мокрань, Бобринск. у.).

Г.

- 1 Гоя, матіночку, гоя
- 2 Юже я теперь не твоа,
- 3 Г=3 А Юже я у...
- 4 Зъ котория слобойко брала.

(Zegota Pami, стр. 80).

Д.

- 1 Д=1 В Сяду-паду..., 2 Д=2 В, 3 Д=1 А Матіночко..., 4 Д=2 А Теперь..., 5 Д=3 А Теперь я...
- 6 Що зъ нимъ обвінчана.
- 7 Лети, лети, соколоньку, попередъ насъ,
- 8 Занеси тамъ вістоньку перше за насъ,
- 9 Що добродій... милостивъ на насъ,
- 10 Вибравъ дівку чорнобрівку одну изъ насъ,
- 11 Щобъ панъ-отець и пані матка и вся родня
- 12 Вийшли, повітали да съ донькою сына.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 170—171).

Е.

- 1 Е=1 В Падала..., 2 Е=2 В, 3 Е=1 А, 4 Е=2 А, 5 Е=3 А, Е=4 А.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 Д, 2 Ж=2 В, 3 Ж=1 Г... матіно..., 4 Ж=2 А... бо..., 5 Ж=3 А,
- 6 Що зъ нимъ шлюбъ взяла.

(С. Войтовски, Ужниц. у.).

З.

- 1 З=1 В Владу..., 2 З=2 В, 3 З=1 А, 4 З=4 Ж, 5 З=3 А, Ой... бо...
- 6 Що зъ нимъ присягала.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 29).

И.

- 1 Попливу я утюнкою
- 2 Да передъ матюнкою.
- 3 И=1 А, 4 И=2 А Да..., 5 И=3 А, 6 И=4 А,
- 7 Шлюбъ брала, хрестъ ціловала,
- 8 Бггу присягала
- 9 Зъ молодимъ Ивасемъ.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 172).

Г.

1 I=1 Д... утонькою, 2 I=2 В... мою..., 3 I=3 Д, 4 I=4 Д, 5 I=5 Д,
6 I=6 Д, 7 I=7 Д, 8 I=8 Д, 9 I=9 Д... зъ бороною..., 10 I=10 Д,
11 I=11 Д, 12 I=12 Д... повітати та й зъ донею...

(Сборн. ст. свѣд. о Кіевск. губ., 1864 г., стр. 77).

745.

Вийшла Маруся за ворітчека,
Та глянула въ чисте поле.
— Щожъ то, матінко, моя рідная,
У полі ківьми грає?
„Ой, то-жъ, доненько, ой то-жъ, доненько,
Иванко зъ боярами“.
— Сховай мене, матінко, въ себе,
За три горі кам'янні,
Та й укрий же мене, матінко, въ себе,
Моїми віночками;
Та й обсади мене, матінко, въ себе
Вишнями, та черешнями.
„Та сховаю тебе, доненько, въ себе
За тесовими столами,
Та й укрию тебе, доненько, въ себе
Тонкими скатертями,
Та й обсажу тебе, доненько, въ себе
Твоїми дружечками“.

(С. Ждановка, Подгавск. у.).

746.

Чого криниця та холодная,	Матінку покидаєшъ?
Такъ рано замерзла?	— Ой якъ-же-жъ мені не покидати,
— Ой якъ-же мені не замерзати,	Що те хоче зодягати:
Коли люті морози.	Що сукно крас — не домірає,
Чого, Марусю, така молода	Що й мейшій зоставляє.

(С. Ждановка, Подгавск. у.).

747.

Дашь мене, моя матінко,
Чи міжъ турки, а чи міжъ татари, (bis)
Чи міжъ тї кам'яні гори?
Ой тамъ гора кременистая,
Тамъ свекруха ровнистая:

Куди піду — сліди перемірить,
Зроблю діло — вона й переробить, (bis),
Скажу слово — то й переговорить;
Сяду їсти — вона скося гляне,
А у мене ажъ серденько в'яне.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

748.

Вийди, мати, зъ хати,
Дитетя витати,
Свуйго дитетя
Наричоного зета.

Вчора бувъ наричоний,
А дзись уже звінчоний.
Вийди, мати, съ кумори,
Привитай свуе дите зъ дуруги!

(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

749.

А.

1 Не познала мати
2 Да свого дитяти.
3 Якъ ёго познати:
4 По плечамъ косонька,

5 По личку слѣзонька,
6 А въ рукахъ ширинка
7 Да тоненька, біленька,
8 Одъ слѣзогъ мокренька.

(Колошовка, Черниговск. губ.).

В.

1 Вийди, мати, зъ хати,
2 Позвавати дятати:
3 В=1 А, 4 В=2 А,
5 За русни косоньками,
6 За дрібними слізоньками.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

В.

1 А въ садочку дві квіточки,
2 В=1 Б, 3 В=2 Б,
4 Да можеть дружечками,
5 В=6 В Облилося...

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

750.

Да чи є у сей хатці
Марисева мати?
Да чи буде насъ питати:

Чи далеко бували,
Чи гаррадъ достывали?
— Двоє дітокъ звенчали.

(Колошовка, Черниговск. у.).

751.

Подоходь кь воротамъ:

Рано, рано, де зозуленька,
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ соловейко кругомъ неі облігає.
Рано, рано, де зозуленька
Гніздечко звиває ранесенько,
Тамъ, де Марушка віночокъ звиває,
Рано, рано, де Марушка віночокъ звиває, ранесенько,
Тамъ Иванко кругомъ двору обвізжає, ранесенько,
Та въ тестівъ двіръ заглядає,
Рано, рано де Маруся
Віночокъ звиває, ранесенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

752.

Лебонь-же ми да потомилися,
Не до свата прибудилися;

Бо якъ би до свата,
То просили бь у хату.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

753.

Пусти, свату, въ хату,
Тутъ насъ небагато:

Тільки свашка, до світилочка,
Да Иванкова вся родиночка.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

754.

А.

- 1 Другая квітка—то-жъ Маруся,
- 2 Роскоти́теся, колісця,
- 3 Одчипі́теся, ворітця,

- 4 Иде наша Маруся одь вінця,
- 5 Веде собі Ивашка молодця.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Шасновка, Козелецк. у.).

В.

1 В=2 А Подкоти́теся..., 2 В=3 А, 3 В=4 А Иде Маруся...

- 4 Да її сердешко скинає,
- 5 Що рідного батька не має.

(М. Гостомль, Київск. у.).

В.

1 В=4 А Да иде Маруся..., 2 В=5 А.

(Ист. рук. об. Бунина).

755.

Котився кристаль съ-пудъ города, Іде Маръечка одъ вінця;
Да й пудкотився пудъ ворота, Не сама іде — зъ болярами,
— Очиняйтеся, ворота, Не сама сидить — съ князями.
Очиняйтеся до конца —

(Изъ рук. сб. Кулиша).

756.

Старшій братіку, одчини ворітця
До вінця, —
Іде твоя сестриця.
Одъ вінця.

(Нар. дж. рус. п'єс. Мелниського, стр. 190).

Входя въ хату:

757.

Подсуньте овноце,
Ци високо сонце;
Нехай же ми забачимо,
По що ми приїхали.

Ци по козацьке серденько,
Ци по боярське дитятко?
— Не по козацьке серденько,
А по боярське дитятко.

(Полоски, Б'яльск. у.).

758.

На добрий день тому,
Якъ то сему дому:

Старому й малому,
И Богові Святому.

(Wolyn, Steckiego, стр. 77—78).

759.

Передъ дверми, дверми,
Да намощено вельми.
Ой тамъ тещенька
Свого зятенька

Медомъ, виномъ частовада,
Дочкою даровала:
„Дарую, зятю, дочку,
Якъ білу лобідочку.“

(С. Манювъ, Дубенск. у.).

760.

Ой приїхала молода Маруся изъ венцю,
Ой висипала друбное золото изъ паперцю;
За єю матюнка ступає
Друбное золото збирає.
— Хоть ступай, матюнко, не ступай,

Дрюбного золота не зберешъ,
Тулько свої слёзонькі розолешъ.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.)

761.

Теща зята привитае,
Да у ёго питае:
— Да яки, зятю, ти пьяни,
Чи не биде *) мого дитятя?
А моя дитинка ніжная
Да на подушечкахъ лежала;
Не пила води — все меду,
Да не іна хліба — да все пироги.

А зять теці отказавъ,
Якъ ножикомъ одрѣзавъ (bis):
— Вся ніга минеться
Пушкой лустой **) нажреться,
Зъ лёдомъ води напыеться,
Да стоячи висинеться,
Да подъ ціномъ вимнеться:

(Изъ рук. сб. Кулиша).

762.

Водай здорови, люде!
Туть вамъ гораздъ буде:
Будете істи й пити,
Веселні будете,

Якъ на весні пішла:
А въ поле йде — гуде,
А зъ поля йде — грае,
Якъ макъ процвітае.

(Wolyn. Steckiego, стр. 78).

763.

Застилайте тесовні столн,
Накладайте пшенишні хлібн,
Наливайте медъ-вино въ кубки,
Сподівайтеса любого гостя, зятенька мого.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.)

Встрѣча и пріемъ молодыхъ, когда они возвра- щаются изъ церкви.

Когда молодые, возвращаясь изъ церкви, подъѣзжаютъ къ воротамъ невѣсты, на встрѣчу имъ выходятъ ея родители, держа въ рукахъ бутылку воды и „віко“, накрытое бѣлою; на большей части, домашняго приготовленія скатертью, на которой лежатъ хлѣбъ съ вотнутымъ въ него кускомъ соли.

Молодые, подойдя къ родителямъ, кланяются имъ. Сначала отецъ, а потомъ

*) Не обидеть.

**) Хлѣбъ испеченный изъ невѣянной ржи.

мать, благословляют ихъ, приговаривая: „Нехай васъ, дітки, Богъ благословить, довго въ світі жить“. Отець невісты подноситьъ жениху рюмку водки, которую тотъ беретъ и передаетъ черезъ правое плечо „маршалку“, а „маршалокъ“ выливаетъ ее черезъ себя назадъ. При этомъ поютъ:

764.

Не ний, Иванко,
Першого привіту,
Бо перший привіть
Лихій на зустріть;
Одай маршалку
Черезъ праве плечо,

Нехай вінъ вишне
Коназь на гриву;
Нехай потече
Ажь до колінечка,
Одъ колінечка
До колінечка.

(С. Перейма, Валтса. у.)

Дружко беретъ „рушникъ“ за одинъ конецъ, другой подасть молодому, который въ свою очередь подасть конецъ своего платка молодой, и такимъ образомъ, дружко, идя впереди, обведетъ молодыхъ три раза вокругъ дѣжи, поставленной нарочно для этого посреди двора. Потомъ тесть, обращаясь къ зятю, говоритъ: „Вузь ти наречений, а теперъ сужений“. После этого родители невісты поднимаютъ вверхъ на рукахъ „віко“, а молодые проходятъ въ эти, такъ сказать, ворота, образовавшіеся съ одной стороны отъ поднятія руки отца, съ другой — матери, поддерживающихъ „віко“.

Въ иныхъ мѣстахъ, какъ наприкладъ, въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подол. губ. молодую встрѣчаютъ мать, надѣвъ на себя шубу шерстью вверхъ и говоритъ: „Язь цей кожухъ мохнатий, такъ буде зять багатий“. При этомъ поютъ:

765.

А.

1 Слава Богу й Дусі,
2 Вийшла мати въ кожусі.

3 Язь цей кожухъ мохнатий,
4 Такъ буде зять багатий.

(С. Колыска, Ушицк. у.)

В.

1 Ой въ Святумъ Дусі,
2 В=2 А Вийди, матінво..., 3 В=3 А Який..., 4 Б=4 А тий,.

(Освова, Апрель, 1882 г.; стр. 30).

Въ то же время, пока все это дѣлается на дворѣ, на „повуті“ приготавлиють „посагъ“ — мѣсто, на которомъ должны сѣсть молодые, войдя въ избу. Бабы, находящіяся въ избѣ, отодвигаютъ на столько столъ, чтобы можно было

свободно пройти между столомъ и „лавачи“ (скамьями); затѣмъ берутъ тулупъ, выворачиваютъ его шерстью вверхъ и кладутъ на скамью, „на покүтї“, такъ, чтобы шерсть была кверху.

Молодые входятъ въ избу и застаютъ „рундѣ молодухи“ сидящихъ на лавкѣ.

Молодые подходятъ и кланяются имъ. Затѣмъ подходятъ къ нимъ дружка, подаетъ конецъ „рушника“ молодому; молодой конецъ своего платка подаетъ молодой и всѣ вѣстѣ три раза обходятъ вокругъ стола; потомъ садятся молодые за столомъ на приготовленномъ для нихъ мѣстѣ¹⁾. Когда они усядутся, возлѣ молодого садится староста и говоритъ: „Дайте-жѣ намъ отдохнуть, дайте-жѣ намъ исти—ми зъ дороги приїхали!“ Къ столу подходитъ мать невесты съ „чаркою и пляшкою“; сначала пьетъ сама за здоровье вступающей въ новую жизнь дочери три раза, а потомъ потчуетъ другихъ.

Подаютъ обѣдъ, состоящій изъ „капусты“, „юшки“, галушок“, „неченї“ и проч. Всѣ обѣдаютъ, за исключеніемъ молодыхъ, которые, какъ и на „дівичь-вечорї“, обѣдаютъ въ коморѣ. Въ это время поютъ:

766.

Янголиченьки невеличеньки
И къ оконцю та припадають,
Молодая Маруся у свого батечка
Благословенна прѣсїть:
„Благослови мене, та мій батенько,

На посадонці сїсти“!
— Богъ благословить та, дитятко мое,
И всі святї на помічѣ,
Янголі на радощї.

(Щасновка, Козелецк. у.).

767.

А.

1 А въ садочку двї квіточки...
2 Стинулися сїни,
3 Якъ бояри сїли;

4 Ще не такъ стеньуться,
5 Якъ меду напьються.

(Борисполь, Черкасска. у.).

В.

1 Затряслися сїни
2 Б=3 А,
3 Ще й бїльнїе затрясуться,
4 Б=5 А... горїлки...

¹⁾ Мокрани, Кобринск. у.

768.

Ой, красенъ, ясенъ Марусинъ посадь:
Край оконця янголі сидять,
А въ конець стола Пречиста сама,
А у порога самъ Господь стоить;
Янголі сидять да посадь веселять,
Пречиста сама да порядокъ вела,
Самъ Господь стоявъ да доленьку дававъ,
Да доленьку дававъ, щастемъ надлявъ.

(Макшинець, Чигиринск. у.).

769.

А.

1 Ишла Маруса на посадь,
2 Стрінає її Господь самъ

3 Съ долею щасливою,
4 Съ доброю годиною.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А... дівчина..., 2 В=2 А Зострічавъ..., 3 В=3 А Изъ..., 4 В=4 А.... та...

(Изъ рук. сб. Кулиша).

770.

Заходять (до) насъ вісти,
Будуть давали намъ істи

Съ перцями, зъ шафранами,
Зъ дорогими дриправами.

(Врлянъ, Ходьск. у.).

771.

Брязнули да ложечками,
Срібнимъ тарілочками:

Марусина челядь
Свда: вечерять.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

772.

А.

Брязнули ложки й тарілки,—
Дайте намъ кришку горілки;

Дайте намъ напитися,
Щобъ по шлюбi звеселитися.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

1 В=1 А Положили..., 2 В=2 А Напиймося...

3 Положили ще й ложечки,

4 Напиймося хоць трошечки.

(Дубище, Староконст. у.).

Дружко читаєть „Отче нашъ...“, послѣ чого всѣ садятся на своихъ мѣстахъ, а дружки продолжаютъ пѣть:

773.

По святому „отче нашѣ“
Дайте намъ мо чаші.
Наши батьки пиввали.

Та й намъ приказали,
Щобъ по повний випивали.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

774.

Частуй, маточка, дружину,
Сяя дружина мені служила,

Усю нуиченьку не спала,
Да за мною прмичала.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

775.

Ми були въ ділі.
Горілочки захотіли:
Хоть на Бога гляните,
Намъ по каплі дайте!

Де нашъ господаръ дівся:
Чи въ клоччя завертівся,
Чи сіножаті косить?
Чому вінъ насъ не просить?

(Плотниця, Пинск. у.).

Поподнявавъ всѣхъ присутствующихъ водкой, на столъ подають обѣдъ.
За каждымъ кушаньемъ дружки поють соотвѣтствующія пѣсни. Когда на столѣ
стоитъ капуста:

776.

Іште, бояре, капусту—
Наша капуста густа,
Наша капуста вродила,
Наша Маруся садила,
Раненько вставала,
Капусту поливала,

Просимъ васъ,
Ужидайте у насъ;
Не чужа сторона—
Не буде вамъ сорома;
Тутъ не чужіі люде—
Сорома вамъ не буде.

(Изъ рукоп. сборн. Кулиша).

777.

Ішка капуста, ішка,
Кришила її дівка

Білими рученьками
Зъ чорними бровеньками.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

778.

Іште, бояре, іште,
А ви, музичи, ріште.
Не на те ми прибіралися,

Чорного кабана вбили,
Чорного, то гладкого,
Во ми роду богатого.

(Заславск. у.).

779.

Изъ-за гори гуска летіла,—
Наша капуста [зъ перцемъ] впила,
Съ перцемъ, не съ перцемъ,
Просимо съ щиримъ сердцемъ.
Ізте, свашки, не дивітьця,

На що инше не надійтеса,
Бо ще горохъ не молочений,
Чечевица у копахъ стоїть;
Щука риба въ морі,
Перецъ у коморі.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

780.

Же-бъ мені лежечка нова,
Якъ то капуста добрая:
Тобъ я івъ, тобъ я івъ...

(Полоски, Бальскаго у.).

781.

Де тая господина,
Що ту страву варила?
Нехай прийде покоштуе,

Чого вона потребуе?
Чи добрая страва,
Чи буде їй слава?

(С. Кривинъ, Остржск. у.).

782.

Скочила кнѹшка съ печи
Да вмочила въ капусту плечи,
А бояри не відали
Да капусту пообідали.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

783.

Кучу я, кучу,
Я капусти не хочу;

Дайте намъ шо иншого,
Що разъ, то лѣпшого.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

Послѣ этого дають „юшку“. Когда подадутъ ее на столъ, дружки, насѣ-
хаясь надъ свашами, поють:

784.

А въ садочку дві квіточки...
Ли свашки юшку,
Та украли галушку,

Сховали въ вѣшеню,
Дівчатамъ на вечеру.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Свахи отвѣчаютъ:

785.

Первая квітка—то-жъ Иванко...
Ми роду не злодійского,
А ми роду королівскаго:

Ми галушки не крали
И въ кишению не вляли.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Въ то время, какъ подадутъ на столь горохъ, вродолжають пѣть:

786.

Ой, гороше, гороше,
Сіано тебе хороше,
При лузі, при долині,
При чирвоный калини.

А що хороший варений,
На столыку поставлений,
На столыку, на тисовому,
На обрусі на білому.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Когда на столь подаютъ жаркое, которое дружка обязавъ порѣзать на
мелкіе куски:

787.

Ріжь, дружку, да курачу ніжку
На тарілочки и на кружку,

Да неси домой, жінці своѣй
И діточкамъ маленькимъ.

(Макишинъ, Черниговск. у.).

788.

Знати, сванечку, знати,
Що зъ богатої хати:
Сирами оклалася,

Пирогами подперезалася,
Ковбасами застяглася.

(Полоски, Бѣльск. у.).

Пообѣдавъ, всѣ сидятъ за столомъ и поють пѣсни, относящіяся къ раз-
личнымъ лицамъ свадьбы:

789.

Чому, Марусю, не іси,
Що матінка наварила?
Варила вона все голубочки,
Да для молодой дочки.

Чому, Иване, не іси,
Що тещенька наварила?
Варила вона голубьята
Та для молодого зятя.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

790.

А въ садочку дві квіточки...
Якъ би-жъ бо .я пані, (bis)

Не сиділа-бъ зъ вами,
А сиділа-бъ зъ панями,

Зъ ними за столами,
За сладкими медами,

За пшенишними калачами,
Зъ молодими паничами.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

791.

Другая квітка—то-жъ, Иранко...
Світлочко пані,
Обідай ти зъ нами;
Яка бо ти пишна,

Якъ у саду вишня;
Въ саду вишня зелененька,
Світлочка молоденька.

(Борисполь, Переяславск. у.).

792.

Світляк, якъ шпилька,
На ій сорочка не її;
Прийшла сусіда—торкає:
„Скидай сорочку, смеркає“.

— Ой, матінко-жъ тв моя,
Та не роби мені сорома,—
Прийду до дому, скину сама.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

793.

Сороки по кіллямъ,
Свапки по підстіллямъ;

Червони, якъ раки,
Врешуть, якъ собаки.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

794.

Старший бояринъ, якъ болванъ,
Витрещивъ, очі, якъ баранъ,
Голова его въ полові,

Шапка его въ соломі,
Личкомъ підперезався—
У бояри вбрався.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

795.

Мирь-миромъ—
Пероги зъ сиромъ,
Вареники въ маслі;

Ви, дружечки красни,
Помиримся.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

796.

Мирь-миромъ—
Пероги зъ сиромъ,
Вареники въ маслі,—

Бояри погани—
Не миримся.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

797.

Свахи:

А друзи:

До дому, друзи, до дому,
Мешати свинямъ полуву.

А ви, сванечки, за нами,
Істи полуву зъ свинями.

(Косенець, Новоградволнск. у.).

798.

Вже то буде по обіду,
Бо вже перігъ на стіль іде.

(Рохань, Холмск. у.).

799.

А.

- 1 Іли маршалки, іли, 8 Въ масло вмочаючи.
- 2 Цілого вола зъли, 9 — Радъ-би, друже, істи,
- 3 На столі ни кришечки, 10 Та нема де сісти.
- 4 Підъ столомъ ни кісточки, 11 Довгі' руки має,
- 5 Іли дружечки, іли, 12 Зъ-за стола достає,
- 6 Півъ голуба зъли, 13 Дайте ёму стільчикъ,
- 7 По столі качаючи, 14 Нехай сяде, якъ совильчикъ.

(М. Полонное, Новоградволнск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А бодре..., 2 Б=2 А да..., 3 Б=3 А А... да..., 4 Б=4 А А... да..., 5 Б=5 А, 6 Б=6 А Веребейка не...,
- 7 А на столі да всі кришечки,
- 8 А підъ столомъ да всі кісточки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 А, 3 В=3 А ...рісточки, 4 В=4 А.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Г.

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 А,
- 3 Чорного, рогатого,
- 4 Бо вони роду богатого.

(М. Косенець, Новоградволнск. у.).

Д.

- 1 Д=1 Б, 2 Д=2 А, 3 Д=3 А, 4 Д=4 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

г.

- 1 Е=5 А, 2 Е=6 А Голубонька не...,
- 3 На столі гарнесенько,
- 4 Підъ столомъ чистесенько.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

800.

А.

1 Устаньте, братге,	6 И Духу Святому,
2 Підведітєся,	7 Свату, сваненці
3 Господу Богу	8 И кухаронці,
4 Помолітєся;	9 И ёго дочці
5 Господу Богу	10 За обідъ, за вечеру.

(Кривинь, Острожск. у.).

В.

- 1 Встаньте, гостоньки, встаньте,
- 2 Честь Богу, хвалу дайте,
- 3 Б=5 А Подякуйте..., 4 Б=6 А, 5 Б=7 А Пану... и... 6 Б=8 А
- Сванейці..., 7 За хліба положенне,
- 8 За соли поставленне.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

801.

Первая квітка—то-жъ Иванко...	Пійдемо, погуляемо,
Вже-бо ми да по виділи,	Світонька повидаемо.
Світонька да не виділи.	

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

802.

„Да чого, бояре, сидите,	„Ще ви її да не візьмете,
Чомъ да до домонокъ не йдете?“	Хоть засватана и повінчана;
— Да ще дівчина не вийшла наша.	Ще-жъ ви її да не візьмете“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

803.

А.

1 Старосто старесенькій,	4 Пізнай соромъ;
2 Голубе свесенькій,	5 Виведи насъ зъ хати
3 Та вдаръ чоломъ,	6 На двіръ погуляти.

(Дубяще, Староконстантиновск. у.).

В.

- 1 Качуре сизокрилий,
2 В=1 А... чорнобривий, 3 В=5 А, 4 В=6 А,
5 Де ся староста подівъ? 7 За ворітьми пси вили,
6 — До води коні повівъ. 8 Старосту вовки ззіли.
(М. Тывровъ, Винниця. у.).

В.

- 1 А вже-жъ бо ми до понеділи,
2 Що світа Божого не виділи.
3 В=5 А, 4 В=6 А... петядцѣвати,
5 Бояръ оглядати,
6 Чи високі підкови,
7 Чи чорні брови.
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Г=1 В Уже-жъ... да..., 2 Г=2 В И світонька да..., 3 Г=4 В Ой
ідемо..., 4 Г=5 В Да...
5 Чи не криві, чи не горбати,
6 Чи вміють танцювати.
(Изъ рук. об. Кулиша).

Д.

- 1 Щесіте розоньку,
2 Стеліте доріженьку,
3 Д=3 Г,
4 Близя виглядати,
5 Д=5 Г... кривий... горбатий..., 6 Д=6 Г... вміе...
(Гостомль, Кіаск. у.).

Е.

- 1 Да панове старце,
2 Просетъ молодце
3 Е=6 А... двурь..., 4 Е=4 Г, 5 Е=5 Г... слепий... кривий,
6 Чи въ жовтихъ чоботахъ, 10 Поідемо у бурь, у бурь,
7 Чи вже танцювати? 11 Нарубаемъ пудпурь, пудпурь,
8 Да коли-жъ слепий, 12 Да будемо пудперати,
9 Да коли-жъ кривий, 13 Щобъ умівъ танцювати.
(Касимовка, Черниговск. у.).

Ж.

- 1 Ж=5 А Да пустіть насъ нзъ..., 2 Ж=5 В... розглядати, 3 Ж=5 Г
Да чи не сліпі..., 4 Ж=6 Г.
(Изъ рук. об. Кулиша).

804.

А.

- 1 Старості старесенькій,
- 2 Виведи насъ изъ лави,
- 3 На двірть танцювати.

(Заславск. у.).

Б.

- 1 Старосту запівати,
 - 2 Старості шелягъ дати,
- 3 Б=3 А Щобъ вивівь...

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Послѣ обѣда изъ застола дружка виводить молодихъ на дворъ, гдѣ играеть музика.

Выводя, поють:

805.

Зъ-за гиря, матінко, зъ-за гиря,
А йде молода изъ-за стола,
Та на батькове та на матерене подвірья.

(М. Тывровъ, Винницк. у.).

Виводить изъ-за стола точно также, какъ и заводитъ. Первый танецъ принадлежитъ молодымъ, которые подъ музыку пройдутъ раза два, держась за „рушникъ“ дружка; послѣ нихъ танцуютъ присутствующіе на свадьбѣ пари и дѣвушки.

Затѣмъ женихъ отправляется домой; въ домѣ невѣсты продолжаютъ пѣть:

806.

Звінчана Мариса, звінчана; Дарожшя, одъ меду й одъ вина;
Пойди своїй матінці послужа, Я золотъ коромисать аломилла;
А съ криниця, водниця кринеси, А срібни відерця любилла;
— Теперъ моя водниця, дорога, Якъ матінці не воду ходила.

(Г. Млищанъ, Дубенск. у.).

807.

Де-жъ ми ся похіємо, (bis)
То-жъ ми теперъ вдіємо?

Вже пані пана має (bis),
А за насъ вже не дбає.

(С. Колоскиа, Ушицк. у.).

Когда невіста сирота:

808.

А.

1 Ой, великий двір,	9 По батенька рідненького;
2 Да не великий збір,	10 Пошлю зозуленьку,
3 Не вся моя родинонька!	11 Пошлю малесеньку
4 Та нема родини	12 По матінку рідненьку.
5 Ні половини,	13 Ні соловья зь саду,
6 Ні рідного батенька.	14 Ні батенька зь раю,
7 Пошлю соловейка,	15 Ні родини зь України.
8 Пошлю маленького	

(Изь рук. сб. Кулиша).

Б.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Що не вся...

4 Пошли, Марусю,

5 В=7 А Въ садъ..., 6 В=6 А По свого..., 7 В=10 А Сиву...

8 На україноньку,

9 По свою родиноньку,

10 В=13 А, 11 В=14 А, 12 В=15 А.

(Изь рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Та малий..., 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А,
6 В=6 А, 7 В=4 Б Цосилай...

8 Соловейка зь гаю,

9 До батенька до раю,

10 В=7 Б Ще...

11 В=8 Б.

12 Цо рідну родину.

13 В=13 А зь гаю, 14 В=14 А, 15 В=15 А.

16 Ще соловей не долітає,

20 И порадоньку дати,

17 Батенько промовляє:

21 Та сира земля

18 „Ой, радъ-би я встати

22 Дверці залагла

19 До свого дитяти

23 И віконечко заслонила“.

(Жаботинь, Чигиринск. у.).

809.

Задумавъ Иванъ женитися, Найму соловейку за дешевейку,
 Да нікому журитися: Пошлю въ рай по таточку.
 Батька не має, мати стара, — Ні соловья зь саду, ні таточку зь раю.
 А самъ пораду не знає: Ні якої родиночки.

(Изь рук. сб. Кулиша).

810.

Ой, батеньку, та голубоньку,
Переплинь до мене
Калиною та малиною,
Щасливою годиною
— Я до тебе перепливаю,

Щастя й долі не вгадаю;
Калиною та малиною,
Щасливою та годиною,
А зь вірною та дружиною.

(С. Млинкоз, Дубенка. у.)

811.

У неділю рано (bis)
Синее море граю.
Не море-жъ то грає—
То Марися потопає.

„Гоя, батеньку, гоя! (bis)
Вирятуй мене зь моря“.
— Не моя, доню, воля,
Ратувать тебе зь моря.

(С. Колоски, Ушиця. у.)

812.

Летать галочки у три рядочки,
Зозуля попереду;
Всі галочки по лугамъ сіли,
Зозуля на калині;
Всі галочки защебетали,
Зозуля заковала.
— Ой, чого вуєшь, чого жалуєшь,
Сивая зозуленька?
Чи жаль тобі низького літанячка,
Чи рав'єго куваннячка?
Та идуть дружечки у три рядочки,
Маруся попереду;
Всі дружечки по лавкамъ сіли,
Маруся на посаді;

Всі дружечки заспівали,
Маруся заплакала.
— Ой, чого плачешъ, чого жалуєшь,
Молодая Марисю?
Чи тобі жаль русої коси,
Чи дівоцької краси?
„Дівки гуляють, вісоньки мають,
А мене не приймають,
А хоча й приймуть,
Або й пригорнуть —
Правдоньки не скажуть:
Ой, їди собі та й до світлиці,
Тамъ сидить молодниця“.

(М. Дожиков, Новоградволинська. у.)

813.

Коло двора тест'євого
Соколе облітає,
Да зь вишневий садъ заглядає;
Тамъ галочка гнездечко в'є.
— Вий, галочко, собі й мені,
Собі извий на калині,
Мені—на яворі;
Собі извий зь руги, зь м'яти,

Мені—изъ барвенку.
Коло двора тест'євого
Тамъ Иванко об'їзжає;
Та зь тестевъ двуръ заглядає,
Тамъ Маруся веночку в'є.
— Вий, Марусю, собі й мені;
Собі извий зь руги, зь м'яти,
Мені извий изъ барвенку.

Коло стола тесового
Сидять гости незнатные,
Держать свечи венчанние:
Одна свеча шовкомъ вѣта,
Друга—заполоччу.

Иванкова шовкомъ вѣта,
Марусина—заполоччу;
Одна свеча ясно горить,
Друга затухае,
Слезоньками зливае.

(Колошовка, Черниговской губ.).

814.

Устаньте, князѣта,
Пшеница не жата;

Устаньте, зошніте,
У ношн зложіте.

(Мокрань, Бобринск. у.).

815.

Ой, на горі хвѣялочки зацвітають,
Усю гору каменную украшають.

Просила се Маруся у батенька:

— Пусти мене, муй батеньку,

На круту гору,

Ой, нарву я хвѣялочку на віночокъ.

„На що тобі, дитя мое, хвѣяловнй цвітъ,

Ой, е въ тебе Иванко, якъ рожевнй цвітъ“.

Обѣдъ у молодого и поѣздъ за невѣстой.

Обѣдъ у молодого начинается довольно поздно, а оканчивается уже при заходѣ солнца, такъ что сейчасъ же послѣ обѣда отправляютъ поѣздъ въ домъ невѣсты. Когда соберутся „боаре“, садятся за столъ въ такомъ порядкѣ: на „покуті“ садится „молодий“, по правую его руку по старшинству размѣщаются „боаре“, а по лѣвую — „світалки“, сперва старшая, а потомъ младшая, а за ними двѣ свашки. Напротивъ молодого садится „дружко“, а дальше „візний“ (возница) и „старости“.

Когда всѣ усядутся — подаютъ обѣдъ и подчуютъ водкой. Сперва подносятъ по рюмкѣ отецъ, а потомъ мать. Въ то время, когда сидящимъ за столомъ подносятъ водку, свашки поютъ пѣсни, соответствующія данному случаю. (Пѣсни эти помѣщены выше при описаніи обѣда у невѣсты). Дружко подходитъ къ каждому съ тарелкой и собираетъ деньги молодому на дорогу. Каждый бросаетъ на тарелку, сколько можетъ. Послѣ обѣда всѣ встаютъ, молятся Богу и выходятъ на дворъ, совершивъ предварительно слѣдующую церемонію: на столѣ ставятъ миску съ водкой, куда кладутъ ложку; дружко водить вокругъ стола

„князя“ (молодого) за платокъ; за который держится „бояринъ“, ведущій за собою другого „боярина“; этотъ въ свою очередь ведетъ третьяго и т. д. Эта длинная процессія заканчивается „свѣтилкой“, которая идетъ съ зажженной свѣчей. Такимъ образомъ „дружка“ обводитъ вокругъ стола три раза. Каждый изъ участвующихъ въ этой процессіи, подойдя къ мискѣ, пьетъ ложкою водку, а за третьимъ разомъ все пьютъ непосредственно изъ миски.

На дворъ выносятъ скамейку, на нее ставятъ „дѣжу“, покрытую чистымъ полотенцемъ; на „дѣжу“ кладутъ тотъ хлѣбъ, которымъ родители благословили своего сына, и кусокъ соли. Возлѣ скамейки ставятъ ведро воды и маленький кувшинчикъ, которымъ обыкновенно пьютъ воду. Молодой съ бояриномъ становится передъ хлѣбомъ. Въ это время изъ хаты выходитъ мать жениха въ тулупѣ наизнанку и въ шапкѣ, держа въ подолѣ овесъ, орѣхи, подсолнечныя сѣмечки, сѣмена тывы и мелкія деньги, которыя мать обыкновенно для этой цѣли собираетъ со дня рожденія сына. Одинъ изъ бояръ подходитъ къ ней и подаетъ „граблі“ или „вила“, представляющія въ данномъ случаѣ лошадь, на которую она садится верхомъ. Дружка беретъ вилы за конецъ и обводитъ вокругъ „дѣжи“, а бояринъ идетъ сзади съ вnutомъ и подгоняетъ. Во время этаго шествія мать вынимаетъ изъ полы овесъ и разбрасываетъ его во все стороны. Обвѣхавши третій разъ, дружка подводитъ „лошадь“ къ ведру, изъ котораго „молодой“ зачерпываетъ „кухлемъ“ (кувшиномъ) воды и поитъ „лошадь“ (льетъ воду на конецъ вилъ). Потомъ опять набравъ воды, передаетъ черезъ плечо ее боярину, который, взявъ кувшоль, старается бросить его черезъ голову такъ, чтобы тотъ разбился въ дребезги. Затѣмъ мать оставляетъ „граблі“, которыя бояры ломаютъ и забрасываютъ. Такой обычай существуетъ въ м. Борисполь, Переяславск. у.

Въ другихъ мѣстахъ этотъ же самый обычай совершается нѣсколько иначе. За матерью, которая на вилахъ обвѣживаетъ „дѣжу“, идетъ женихъ, держа въ рукѣ платокъ; за этотъ платокъ держится „бояринъ“, ведущій въ свою очередь за платокъ другого „боярина“, за нимъ идетъ третій и т. д. Позади всѣхъ или же рядомъ съ матерью, идетъ „свѣтилка“, держа въ рукѣ связку „василѣкъ“, въ серединѣ которыхъ находится деревянная сабля, зажженная свѣча и „цѣлушка“ хлѣба. Во время обвѣванія свадебной „дружини“ матерью молодого, хоръ собравшихся на свадьбу дѣвушекъ поетъ:

816.

Ой сій, мати, овесъ,

Та на нашъ рідъ увесъ,

Щобъ нашъ овесь ряsenzъ бувъ,
Щобъ Іванивъ рідъ красенъ бувъ.

(М. Шендеревка, Каневск. у.).

817.

Роди, Боже, житю
На новеє літо
Густее, колосистее,

На стебло стеблистее,
Щобъ наши діти мали
И стоячи жали.

(Млишовъ, Дубенск. у.).

818.

Коло нашої діжки
Зародили сиріожки.
Чи сиріожки брати,

Чи въ дорогу ступати,
Въ дороженьку щастну,
По Марьюхну красну?

(М. Душны, Овручск. у.).

Послѣ этой церемоніи, заканчивающейся обыкновенно съ заходомъ солнца, женихъ беретъ подарки для невесты и ея родственниковъ и отправляется въ ней. Для невесты и ея матери беретъ сапоги, для отца—бараньи рукавицы, для родственницъ—„свашевъ“, „світлоевъ“ и другихъ—нѣсколько платковъ, „очинківъ“, для брата невесты—„складаникъ“ (складной ножъ), для сестры—нѣсколько аршинъ красной ленты и т. д. Обо всѣхъ этихъ подаркахъ предварительно условливаются на „розглядинахъ“¹⁾. Все это несетъ младшій дружба. Старшему дружбѣ даютъ „гильце зъ коровай“, а иногда коровай, назначенный невестѣ въ подарокъ. „Молодий“ беретъ хлѣбъ, которымъ его благословляли, когда онъ шелъ къ вѣнцу, и, отдавъ по поклону родителямъ, всѣ выходятъ съ музыкой и пѣнемъ. За поѣздомъ идутъ „вози“, на которыхъ, кромѣ „візного“, по большей части никто не сидитъ. Бѣдутъ въ томъ только случаѣ, когда невеста живетъ слишкомъ далеко. Поѣздъ этотъ идетъ въ слѣдующемъ порядкѣ: впереди женихъ съ „старшимъ дружкомъ“, за нимъ всѣ „богре“ идутъ попарно, за послѣдней ихъ парой—музыка, за музыкой—родители и родственники жениха. На пути къ невестѣ женихъ, вмѣстѣ съ бограми, свѣтилками, заѣзжаетъ къ церкви, подходитъ къ занортынымъ дверямъ, бьетъ три поклона и палуетъ въ замокъ. Дорогою поютъ:

819.

Коровай-раю!
Я тебе прибіраю,

И до міста висилаю,
По медь и по горилку,

¹⁾ Шендеревка, Каневск. у., С. Колюски, Ушниц. у., Lozinski).

И по красную дівку;
По дівойку хорошую,

По косоїку жовтую,
По постель біленькую.

(Lozinski, стр. 81).

820.

Іхала вармяночка,
Минула наши вороточка:
— Ідь, Івасеньку, зь нами,
До туроць на ярмароць,
Дарунки куповати, —

Тестенька доровати.
Пишного тестенька масиць,
Великого дару хоче:
Конника вороного,
Сідельця золотого.

(Lozinski, стр. 81).

821.

А.

1 Первая квітка—то-жъ Иваню...	5 Въ доріженьку випровожала:
2 Мати Иванка родила, (bis)	6 Да ідь, сночку, не барись:
3 Місяцемъ обгородила,	7 Возьми Марусю да й вернись.
4 Сонечкомъ цуѣдперезала,	

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=2 А, 2 В=3 А, 3 В=4 А... підперезала,
4 До милої виражала.

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 180).

В.

1 В=2 А... сина..., 2 В=3 А, 3 В=3 Б Зорою..., 4 В=5 А.	
5 — Ідь, снчу, ідь,	8 Въ тую світлоньку новую,
6 Въ тую доріженьку да ясную,	9 По тую Марью молодую.
7 На тую гороньку крутую,	

(Сбор. стат. свѣд. о Киевск. губ., 1864 г., стр. 81).

Г.

1 Г=5 В... мій сночку, не стій,	
2 Въ тебе кониченью не свій,	7 А вирізавъ три різки зъ березкі,
3 Ніченька темньенька,	8 А ударавъ кониченька по-підъ
ніжки:
4 Доріженька далекая!	
5 Изшовъ місяць и зоря,	9 Біжи, коню, та не спотыгайся,
6 Влізжає Иванко зь подвір'я;	10 До моєї тещеньки простої
11 Г=10 Г... гордеї, 12 Г=10 Г... Марусі молодой, 13 Г=2 А,	
14 Г=3 А, 15 Г=5 В.	
16 До тещі одпровожала.	

(Нар. кж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 180).

822.

Ой де-жъ пішовъ та забарився

Та Иванкинъ батенько?

Чомъ не рядить, не виражає

Свого сина въ дорогу?

— Я-жъ ёго ряжу и виражаю

Свого сина у дорогу:

Осідлавъ ёму дев'ять коней свихъ,

А десятого вороного

Підъ ёго молодого.

Ой де-жъ пошла да забарилася

Та Иванкова матінка?

Чомъ не рядить, не виражає

Свого сина въ дорогу?

— Налекла ёму дев'ять печей хліба,

А десятую пічъ — десятого вороная.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

823.

А.

1 У сінечкахъ голубецъ гуде,

2 А въ світлоньку голосовъ иде,

3 Де Иванко наряжається,

4 Все батенька та питається:

5 „Порадь мене, (та мій) батеньку,

6 Скільки мені та бояръ брати?“

7 — Бери, синку, всю родиноньку

8 И близькую, й далекую,

9 И вбогую, й богатую.

10 Богатую — за для славоньки,

11 Убогую — для порадоньки;

12 Зъ богатомъ медь-горілку пити,

13 А вбогомъ порядки чинити.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 168—169).

В.

1 Радився Ивасенько

2 Свого батенька:

3 В=5 А, 4 В=6 А Якъ много бояривъ...

5 — Синопьку, Ивасеньку!

6 Що синопько зможе,

7 Господь Богъ допоможе;

8 Хоть сто коней верховихъ,

9 А зо двадцать возовихъ.

(Lozinski, стр. 83).

824.

А.

1 Нашъ Ивасенько,

2 Нашъ короленько,

3 На лови виїзжає;

4 Ёго батенько

5 Красненько виправляє:

6 Черезъ світлойку

7 Ясновъ свіченьковъ,

8 А бесідонька

9 Съ добровъ доленьковъ,

10 Черезъ подвореньковъ

11 Въ щасливу годинойку.

12 — Ідь-же, синойку,

13 По чужу дитинойку.

14 Не пий, синойку,

- 15 Першого напоеньку; 19 Під тобою горденько,
16 Ой вилий же го 20 То-жъ-то намъ буде
17 Коненькові на гривойку; 21 Всімъ боярамъ славненько!
18 Коничокъ пуйде

(Lozinski, стр. 86).

В.

- 1 Мати сина враджала,
2 А враджавши навчала:
3 В=14 А... синовьку,
4 Першої чести въ тещи,
5 Вилій, синойку,
6 В=17 А... гривоньку,
7 Щобъ гривонька ласновенька була,
8 Щобъ наша дівонька прикладненька була.

(Wolyn Sackiego, стр. 79, Т. I).

825.

- Ой їдь, синовьку, Любу, сердешну,
У Божий часъ по дівоньку, Ажъ до віку безпешну.

(Кравчикъ, Острожск. у.).

826.

- Не купуйте, бояри, Полемъ, болонемъ,
На жени (?) строї; Піскомъ каменемъ;
Ено си купуйте Вудуть коні дудніти,
На вози окови, А воўйки брєнїти;
Підъ коні підкови; Вчууть насъ люде,
Бо ми поїдемо Славно старості буде!

(Lozinski, стр. 86—87).

827.

- Не день ту ся курить, Язъ бояре позберати,
Нашъ ся Івашко журить, По дівойки поїхати.

(Lozinski, стр. 82).

828.

- Да не куй, Іванку, золотого ножива,
Подкуй, Іванку, воробного коника.
Да будемо іхати боромъ зеленимъ,
Боромъ зеленимъ, мостомъ кам'янимъ;
Боръ буде шуміти, а камєнь звеніти,

Да зачують люди, тамъ слава буде;
Та заче Марусенька, намъ рада буде.

(Нар. южн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 181).

829.

Вотець сина вирижає, Тестєві всю правду,
Вирижає, навазує: Бо тесть тобі не батенько.
— Та не кажи, сину,

(Lozinski, стр. 86).

830.

Ой по дівку, Иване, по дівку! Чи маєшъ сваху-співаху,
Чи маєшъ у полі присівку, Чи маєшъ світилку-чорнобривку?
Чи маєшъ кониченька вороного, Во чужая сторона,
Чи маєшъ боярина молодого, Щобъ не було намъ сором.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

831.

Ивасю, королейку, Тамъ ся бояри сідуть,
Вийди си підъ світлойку, По дівойку пойдуть.
Заграй си на фуярейку;

(Lozinski, стр. 82).

832.

Не зайти-жъ, місяченьку, за хмару, Ой молоденький коника сідлає
Прведемо молоденьку на славу. — Ой увидишъ, татуненьку, на змерку,
Ой на дворі сонейко сїдає, Яку и тобі невісточку приведу.

(Zegota Pauli, стр. 113).

833.

А въ кого коні, сїдлайте, Щобъ намъ не дойти сором.
А въ кого сини, вирижайте; Ой не бійся, Иванко, та не чужа
Ой поїдемо въ чужину, сторона,
У чужу сторону. А въ насъ родина все своя.
Ой тамъ чужая сторона;

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 180—181).

834.

Розступітєся ви, гори кам'яни — Десь узалась молода свашейка,
Будуть їхати бояри молодні, (bis) Та позбрала китички золотні, (bis)
Будуть губити китички золотні; Та позвивала два віпочки дорогі.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

835.

Стелися, барвінку,
Ідемо по дівку,

Зъ скрибками и цимбалами,
Зъ молодими боярами.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

836.

Не місяць світить, не зора,
Внівджає парубокъ изъ двора.
Чи чуєте, воронні коні, да на ноги,
Що перебігли чотири милі дороги,
А п'ятую та залізними мостами,
Щобъ дівочку въ свого батенька застали.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 184).

837.

— Ой ти, Иване, відважний козаче!
Де ся вибіраєшъ въ дорогу по ночі?
Ой де-жъ ти будешъ ноченьку ночувати?
Ой де-жъ ти будешъ вечерю вечеряти?
„Ой маю-жъ бо я надієньку въ Бозі —
Ой маю-жъ бо я тестенька при дорозі,
Ой тамъ я буду ноченьку ночувати,
Ой тамъ я буду вечерю вечеряти,
Ой тамъ я буду розмову розмовляти“.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 80—81).

838.

На Ивасѣвнмъ дворі,
Съїхалися бояри;
Межи ними Ивасенько,
Межи ними молоденькі,
Въ руді шляпочку носитьъ,
Свої бояри просятъ:
— Бояри молодні,

Учнитъ волю мою,
Та ходімъ зо мною
До тестенька на двіръ,
До Марисенькі за стілъ,
Тамъ ми Марисенька мила,
Бо ми сорочку вшила.

(Lozanski, стр. 88).

839.

Ой заграно, забубнено ранейко,
Ой зберайся, князю Ивасю, борзайко,
Та пійдемо тихімъ дунаємъ до замку,

Постаємося во три радочен на ганку,
Тамъ будемо білий камень лупати,
Чей би сьмо могли молоду Марисю пуймати.

(Lozinski, стр. 84).

840.

Соколонько, ти на вилеті,
Козаченько, ти на шізді;
Соколонько та по галочку,
Козаченько та по дівчину;

Соколонько по чубатую,
Козаченько по богатую;
Соколонько по сивокрилу,
Козаченько по чорнобрюву.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлицького, стр. 179—180).

841.

Черезъ село Радохоньское
Ідуть купці чужоземці,
Везуть нитъе дорогее,

Все медъ-віно зеленое;
Кто-жь нимъ буде шинковати?
— Старостонька со сватонькомъ.

(Lozinski, стр. 87).

842.

Горіхъ підъ стріхою
Зогнувся дугою.
Тутъ десь наша мила,

Шо зъ нами говорила,
Каза(ла) приходити,
Серцанокъ приносити.

(С. Колюсєки, Улиць. у.).

843.

Та поїхавъ Иванко жениться,
Та забувъ батеньку вклониться:
— Стійте, бояре, вернуса —
Я своєму батеньку вклонюся.
Да покуль батеньку я вьєднавъ,

И свою шапочку зтеръ та змьжавъ.
Та поїхавъ Иванко жениться,
Та забувъ матці вклониться:
— Стійте, бояри, вернуса,
Я свой матці вклонюся.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлицького, стр. 179).

844.

Въ неділеньку рано,
По всімъ селу заграно,
Заграно забубнено,
Бояри побуджено.
— Встапьте, бояри, встапьте,
Коники посідайте,
Сами ся убірайте,

Бо поїдемо ранкомъ
По-підъ високімъ замкомъ,
Будемъ замь ламати,
Марусеньку доставати.
И замківъ не зламади,
И Марусеньку достави.

(Lozinski, стр. 84).

845.

Ой лугомъ, лугомъ вода йде,
А по-підъ лугомъ—стежечка;
Туди-жъ молода Маруся ходила,
И изъ луговою водою говорила:
— Ой водо, водо луговая!
Якъ була я у батенька молодая,
То я тебе відеречномъ набірала,
Та все своє біле личко вмивала,
Шитимъ білимъ, рушникомъ вити-
рала,
Митий, білий рушничокъ показала,
Таки я того Іванка сподобала.
Лугомъ, лугомъ вода йде,
По-підъ лугомъ — стежечка,
Ой туди їхавъ староста;
Изъ далека кониченька зупиняе,
Изъ-підъ бока шабельку витягае,

Та на тую калиноньку заміряе.
Стала тая калинонька къ ёму про-
мовляти:
— Ой стій, старосто, не рубай!
Не для тебе ся калинонька сажена,—
За для тебе сванечка зражена.
Лугомъ, лугомъ вода йде,
По-підъ лугомъ — стежечка,
Туди їхавъ молодий Іванко;
Издалека кониченька зупиняе.
Изъ-підъ бока шабельку витягае,
Та на тую калиноньку заміряе.
Стала къ ёму калинонька промовляти:
— Ой стій, Іванку, не рубай!
Не для тебе ся калинонька сажена,
Задля тебе Марусенька зражена.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 181—182).

846.

До молоді йдемо,
Подарки несемо,

Житній, пшенишній,
Щобъ були велишні.

(С. Перейма, Балтска у.).

847.

Межи двома береги
Стоить коней три ради;
Вишолъ до нихъ старостонька:
— Чомъ, коники, стоите,
Чомъ оброку не істе?
Чують на себе дорогу,

Тяжкий товаръ повезуть,
Тяжкий товаръ — сванейкі.
Коники їхъ не зтягнуть,
Возойкі їхъ не звезуть,
Мостойки їхъ не здержать.

(Lozinski, стр. 86).

848.

Ой въ суботу въ саяъ вечеръ,
Молодий Івасё свати сберавъ:
— Ей, мої мли боареньки,
Не будѣте дуже остали,
Щоби били коні кованиі,

Самні молодіи врибранні,
Бо якъ поїдете до тестенька —
Підковами вобразуйте
И суконками пошафлюйте.

(Lozinski, стр. 82).

849.

Освітимо звіря въ полі,
Щуку-рибу въ морі,
Чумака у дорозі.

(Нар. кж. рус. пѣс. Мелгнського, стр. 184).

850.

Дари йдуть, дари йдуть,
Одъ Ивася молоденького,

Одъ ёго неньки да старенької
Дари йдуть.

(Нар. кж. рус. пѣс. Мелгнського, стр. 186).

851.

А.

1 Одсунь, Марусю, віконце,
2 Та подивися на сонце,—
3 Чи високо сонечко на небі,
4 Чи багато боярівъ на землі,
5 Чи хорошъ Ивашко на коні?
6 — Та хороший, матюно, кращій
всіхъ,

7 Изнявъ шапочку швидче всіхъ,
8 И поклонився нижче всіхъ.
9 Ой одсуну-жъ я віконце,—
10 Стоить Ивашко, якъ сонце;
11 Коничокъ припавъ росю,
12 Самъ вінъ молодий красою.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

В.

1 Другая квітка—тожъ Изанко.
2 Не сиди, Марусю, не сиди,
3 Одчнни кватирочку погляди,
4 В=3 А, 5 В=4 А... бояръ..., 6 В=5 А... хороший..., 7 В=6 А...
чорвобрівъ,

8 Десь мені, матюно, Бунгъ суднівъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

852.

На дворі кільце впало,
Тутъ ся намъ сподобало,

Бо Марися молоденька
Пристала до серденька.

(С. Колодичи, Уманск. у.).

853.

На соколовімъ полі...
Слетілися соколи;
Межи ними соколонько,

Межи ними свисинькі,
Крылоньками махає,
Легітопські гадає

Въ темні лісоньки,
Межи чорні галоньки;
Тамъ му галонька мила,
Го му гніздочко вила;
Увила, перевивала,
Вінкомъ дообладала.

(Lozinski, стр. 83).

854.

Тамъ на воді, на шумі
Купалося дві кумі;
Купавшися, понули:
— Ой сестройко, кумойко!
Купаймося борженько,
Бо туди пуйде весіле,
Забере намъ одіпне;
Старестойка забере,
Свахайку: си прибере.

(Lozinski, стр. 84).

855.

Спите пшеницю въ нови корити,
Кони Івашка кормити.
Поїдемо въ велику дорогу,
До мого тестеньки, слава Богу!
А въ мого тестеньки троє ворітець:
Въ одни ворітці місяць засвітить,
Въ други ворітці соненько зайде,
Въ треті ворітці молодиченькь вьїде.
Місяць засвітить — видненько буде,
Соненько зайде — тепленько буде,
А хлопець вьїде — веселенько буде.
Иде хлопець до дівки,
Якъ місяць до зірки,
Цитається свого батька,
Що нада говорити?
— Я шлю бояри для того —
Тамъ будуть медь-віно пити,
За тебе говорити.

(Лук. у.).

856.

Тамъ туди лежить здавна стежойка,
Зять ся до теши стелить:
Підъ горойку хмелёмъ,
По-підъ сінъ — ячменёмъ,
По сіняхъ — барвінкомъ,
По світлоїці — василькомъ,
А за столомъ — соколомъ.

(Lozinski, стр. 87).

857.

Ой лісомъ ідуть — на кунейкі стріляють,
Ой полемъ ідуть — переполонькі імають,
Селомъ виїзжають — колонькі підтинають,
На двіръ приїзжає — коңичокъ двіръ копає,
До сней входить — шапочки не здіймає;
Ой де звононьки звонять — голосоньке заходить,
Тамъ тобі було, Івасейку, до слобу ставати.

(Lozinski, стр. 85).

858.

А.

1 На лужельському помірку	7 Пустимо стрілку перлову.
2 Стояла береза зь барвінку;	8 Виб'ємо стіну кам'яну,
3 Тудою іхавь Іванко,	9 Возмемо Марусеньку молоду.
4 Виламав зь берези три різки,	10 Я-ж зь свою Марусеньку познаю,
5 Сікнув кониченька під ніжки:	11 Я-ж зь її косоньку розмаю,
6 — Біжи, біжи, кониченьку, по-за	12 Я-ж зь її слизонькі розоллю,
стіл,	13 Я-ж зь її сь собою посаю.

(Нар. жж. рус. півс. Метлинського, стр. 188).

В.

- 1 А вь садочку дві квіточки..
 2 Ой іхали бояре ряд зь по ряду,
 3 А наш Іванко попереду.
 4 Та вирізав три рузки зь берузки,
 5 Б=5 А Як ударить... 6 Б=6 А Ступай, ступай широко,
 7 Ще-ж до Марусі далеко
 8 Б=6 А... дрібненько, 9 Б=7 А Вже-ж... близенько.

(М. Ворисполь, Переяславск. у.).

859.

Пові вітер зь гори,
 Пришовь молодий зь війни,
 Ой где стане — земля стоне,
 Кудя глане — трава вяне;
 А каже Львів розбивати,

Королеву добивати.
 Ой молодий ти, небоже,
 Най ти Госнодь допоможе,
 Королева ти не рувна.
 (Львівські, стр. 89).

860.

Комора підхилена,
 Постілька застелена;
 Моя матінка спала,
 Там зь рузі процвітали.
 — Вийди-ж ти, молоденька, зь ко-

мори,
 Та покажи личенько родові.
 „А хоть я вь ночі ходила,
 Красну я цноту носила;
 Носила цнотоньку у личеньку,
 А щирю правдоньку вь серденьку“.

(Zegota Pauli, стр. 114).

861.

Та через поле полтавське
 Рано, рано ішло, ішло міськи Буарське.

Підь тимъ військомъ кінъ говорить,
Слова не промовить — ранесенько:
— Та колибъ я, кінъ, старостівъ бувъ,
То бъ у мене була грива шовкомъ шита,
Шовкомъ шита, золотомъ оббита.
Та черезъ поле подтавськее
Рано, рано іхало військо буярськее,
Підь тимъ військомъ кінъ говорить,
Слова не промовить, — ранесенько:
— Та колибъ я, кінъ, князівъ бувъ,
То-бъ у мене грива була-бъ шовкомъ шита,
Шовкомъ шита, золотомъ оббита.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

862.

Просила Марисенька
Свого татусенька:
„Татунечку, мій любий,
Запірай вороточка,
Не пусти Івасенька“.
— Дитинонько моя любба,

Якъ го не пустити,
Коли вінъ сі просить,
Коли вінъ сі стелить
Хмелемъ коло двору,
Бервінкомъ — коло столу,
Соколомъ — за столомъ.

(Zegota Pauli, стр. 114).

863.

У славного тесенька стоить затенько
Передъ ворота.
Знать ви те юго не любите,
Що ви те юго не впустите.
— У насъ нелюбивъ не чувати,
Все сини отецькі,

На їхъ шепунькі шляхецькіі.
Свашкове, не стійте,
Мурадоньку дучіте,
Нужками, острожкама и червоними
чобутками.

(Д. Бульчинъ, Бѣльск. у.).

864.

Зтиха, бояри, ідьте,
Явора не ломіте,
Явора зеленого,

Въ коріняхъ глубокого,
Въ листочкахъ широкого.

(Lozinski, стр. 87).

865.

Уже гості, уже на помості,
Въ сіначки вступають!
Захочай мена, моя матінко,

Въ вишневій садочокъ.
Обсади мене, моя матінко,
Вишнями, черешнями.

— Заховаю тебе, моя доненько,
За тисовий столникъ

Обсажу тебе, моя доненько,
Молодими дружечками.
(М. Польне, Новоградцолнск. у.).

866.

Ой за ворітьми глибокий дунай,
Тунемъ, Марусю, въ ёго, тунемъ!
— Ой волила-би въ той дунай вто-
нути,
Нижъ мені має лиха доля бути.

Ой кого-жъ бо я вірне любила,
Той стоить за дверима,
А кого-жъ бо я родомъ не знала,
Тому ся я зістала!

(С. Коларска, Ушиц. у.).

867.

▲

1 Хтось до насъ наступае,
2 Підковками двірь копае,
3 Ой зять намъ стелеть
4 По подвірью хмелемъ,

5 А въ сіняхъ—барвіночкомъ,
6 А въ хаті—василёчкомъ
7 Передъ столомъ коломъ, воломъ,
8 А за столомъ, якъ соколомъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

Б.

1 В=1 А Щось..., 2 В=2 А Копитами...

3 Чи съ поля телята,
4 Чи зъ ліса звірата,

5 Чи зъ міста міщани,
6 Чи зъ села селяни?

(Кривий, Остронск. у.).

868.

Добрий вечоръ, сусідоньку, ми до васъ,
Залетіло наше пташе межі васъ.

Наше було пташечко значное,

На нимъ було пірочко златое;

Ви собі пташечку держіте,

Лишь намъ пірочко верніте.

(Zegota Pauli, стр. 114).

869.

Ой припади, Марусю, до столу,
Да пусти голось по двору,
Нехай почуе рідь-племьзя

И твое вірне діверье.
Якъ почувуть зовиді — заскануть,
Якъ почувуть сестриці — залачуть.

(Кривий, Остронск. у.).

870.

Стоять ворота
Зъ шірого золота,
А за тими воротами
Вишнєвий садочко,
А въ тимъ садочку
Не цюлойки рояться,

Ено ся бояри строятся.
Ой скоро ся сїдуть,
По дівойку поїдуть,
По дівойку молодую,
По косоїку жовтую.

(Lozinski, стр. 85).

871.

Вийди, мати, вийди, —
Не зробили кривди;

Хочъ нічку пробавили,
Аби дівку прибавили,
(Плотниця, Пинск. у.).

872.

Вийди, мати, зъ хати,
Свого зятя вітати;

Вчора бувъ наречений,
А сєгодня звінчаний.
(Wolyn Steckiego, т. I, стр. 80).

873.

За ворітними дверми,
Тамъ тещенька свого зятя

Медомъ-віномъ частувала,
Дочкою дарувала,
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

874.

Ой, помогай-Бігъ, теще!
Не багацько насъ е ще:

Тридцятєро й трєе
На подвір'я твоє.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

875.

Ой десь теща та зятя не любить,
Чому вона зъ хати не виходить, (ніс)
Чому вона зятя не частує?

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

876.

1 Іхали ми три милі,
2 Коники попотїли.
3 Ой нашъ жилий свату,
4 Пусти-жъ насъ у хату.

5 Коникамъ супочити,
6 Намъ суков'яки посушити;
7 Коникамъ обрікъ їсти,
8 А намъ въ господі сїсти.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

- 1 В=4 А... свату...
 2 Ой доки-жъ ми та стоятимемъ,
 3 Зелену траву та топтатимемъ
 4 Червоними та чобітками,
 5 Золотими підковками.
 (Ждановка, Полтавск. у.).

В.

- 1 В=1 В,
 2 Насъ тутъ не багато:
 3 Сваха да світілька,
 4 Да вся наша родинка.
 (Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Г.

- 1 Первая квітка—тожъ Иванко,
 2 Г=1 А... та за три..., 3 Г=2 А,
 4 И шубоньку да помочили. 7 Ми шубоньки просушимо,
 5 Пустіте да одпочити, 8 И кубочки попорожнимо,
 6 Шубоньки обсушити; 9 А Марьечку собі возьемо.
 (М. Борисполь, Переяславск. у.).

877.

А.

- 1 Пусти, свату, въ хату,
 2 Тутъ насъ не багато,
 3 Тутъ намъ не стояти,
 4 Травиці не топтати,
 5 Червоними чобітками,
 6 Золотими підковками.
 (Сбор. ст. св. о Києвск. губ. 1864 г., стр. 81).

В.

- 1 Нашъ милий свату,
 2 В=1 А... насъ...
 3 А ми тобі не докучимо,
 4 Но суконьки пересушимо;
 5 У насъ не великі шати,
 6 Аби намъ Марисю достати.
 (Wokun Steckieg, стр. 80, т. I).

В.

- 1 В=1 А... свате...
 2 Ми тобі не докучимо,
 3 Сюю ніченьку заночуємо,
 4 И бочечки попорожнимо,
 5 И дівочку собі возьемо.
 (Нар. вж. рус. гвс. Метлинскаго, стр. 185).

Г.

1 Г=1 А... пустці..., 2 Г=2 А,

3 Дай рученьки нагрєці,

4 Дай дзєвойку оглядзєці:

5 Ці хорашє наражєна,

6 Чи гороздъ посажєна?

(М. Давидгородокъ, Мозирск. у.).

Д.

1 Д=1 Г,

2 На пїчъ погрїтися,

3 На молоду подивитися.

4 Д=5 Г, 5 Д=6 Г На посаді...

(С. Пюгнїца, Пинск. у.).

878.

Шо ми вамъ провинили,

Шо ви насъ изпенили?

Даємо вамъ горїлки,

Пускайте насъ до дївєн.

(С. Коляска, Ушицк. у.).

879.

Ой у нашого свата

Солом'яна хата;

Боїтца насъ пустити,

Щобъ її не розвалити.

(Дубице, Староконстантиновск. у.).

880.

Либонь ми та не влучили,

До свата не заїхали;

Бо якъ-би вони намъ свати,

То пустили-бъ до хати.

(С. Перейма, Балтск. у.).

Встрѣча „молодого“ у невѣсты.

Поѣздъ молодого, подойдя къ двору невѣсты, застаєть ворота запертыми. Съ обонхъ концовъ стоить обыкновенно множество молодѣжи, исключительно мужескаго пола; всѣ держать поднятыя вверхъ палки и не позволяютъ поѣзду войти въ дворъ. (Въ сѣверной части Радомисльскаго уѣзда — на воротахъ стоятъ старики). Сначала поѣздъ молодого просить, чтобы они отперли ворота и пустили ихъ во дворъ—тѣ остаются неумолимы. Потомъ вступаютъ будто-бы въ драку и берутъ приступомъ ворота. Многочисленная толпа молодѣжи оказываєть сильное сопротивление, такъ что поѣздъ молодого, испробовавши свои силы и, видя неудачу, вступаетъ, наконецъ, въ переговоры.

Во время борьбы и переговоровъ двое старостъ изъ поѣзда молодого

перелазятъ черезъ ворота—имъ дають свободный проходъ—и подходятъ къ столу, установленному по срединѣ двора. На этомъ столѣ лежатъ хлѣбъ и соль. Увидѣвъ прибывшій поѣздъ, изъ избы невѣсты выходятъ также двое старостъ, выносятъ каждый по хлѣбу и всѣ четверо становятся возлѣ стола накрестъ такимъ образомъ, чтобы каждый изъ старостъ молодого стоялъ противъ старосты молодой. Ставши въ такомъ порядкѣ, старосты мѣняются хлѣбами и при этомъ цѣлуются; староста молодого передаетъ хлѣбъ старостѣ молодой, который, возвращая ему свой хлѣбъ, перегибается черезъ столъ и цѣлуетъ его. Потомъ другіе противуположныя старосты, точно также, мѣняются хлѣбами и цѣлуются. Эта церемонія повторяется три раза. Пещло-вавшись послѣдній разъ, старосты кладутъ хлѣбы на столъ по угламъ и начинаютъ угощаться водкой. Сперва подносятъ во рюмжѣ всѣмъ староста молодого, а потомъ потчуетъ староста молодой. Послѣ одинъ изъ старостъ молодого отправляется въ избу и несетъ тещѣ кувшинъ пива или „друшовой шки“, что иногда за недостаткомъ того и другаго замѣняется простымъ квасомъ. Кувшинъ этотъ обремененно покрываютъ сверху „шишкою“. Вошедши въ хату, староста говоритъ:

„Здрастуйте! кланялся свать сватові, и сваха—свасі, а молодой—молоді, а бояре—дружкамъ. Приміте насъ у кумпанію къ собі“. Онъ подноситъ кувшинъ тещѣ.

Теща беретъ кувшинъ, пробуетъ содержащееся въ немъ питье сначала сама, а потомъ передаетъ и другимъ гостямъ, говоря:

„Милости просимъ!“ Въ это время возлѣ воротъ оканчиваются торги: староста предлагаетъ, заранѣе уже приготовленную бутылку водки и „верчь“. Молодежь, взявши этотъ выкупъ за входъ, выпиваетъ водку и подбрасываетъ бутылку вверх¹⁾).

Въ другихъ мѣстностяхъ молодежь, вмѣнивши предложеную ей за входъ водку, наполняютъ бутылку собственной водкой и вмѣстѣ съ шишкой возвращаютъ старостѣ.

Ворота отпирають и во дворъ проходитъ молодой, за нимъ бояре, музыканта, родня, вся свадебная дружина и, наконецъ, вѣзжаетъ возъ. Въ это время мать невѣсты, выворотивъ козухъ наизнанку и взявъ съ собою чашку съ овсомъ, выходитъ изъ избы на встрѣчу молодому и поджидаетъ его на дворѣ возлѣ стола, на которомъ положенъ хлѣбъ и соль. Какъ только „мо-

¹⁾ Лишецкая слобода, Харьковской губ.

людей* подойдёт къ столу, она сначала крошитъ его святой водою, затѣмъ подаетъ ему чашку съ водою и овсомъ. Зять подноситъ чашку ко рту, дѣлая видъ будто пьетъ изъ нея, послѣ бросаетъ ее черезъ голову. Стоявшій въ это время сзади дружка молодого старается палкою разбить чашку палкой.

Если при этомъ ударъ будетъ удаченъ и чашка разлетится въ дробсти сразу—то это хорошее предзнаменованіе; оно по народному вѣрованію предвѣщаетъ хорошую жизнь невобрачннмъ. Послѣ тѣща беретъ отъ свахи водку, потчуетъ зятя и всю пришедшую съ нимъ свадебную дружину. Угостивши всѣхъ, она приглашаетъ ихъ войти въ избу; тѣ подходятъ къ порогу и неждидить, пока окончится слѣдующая церемонія:

Двѣ свахи—одна со стороны жениха, а другая со стороны невесты—съ зажженными восковыми свѣчами, хлѣбомъ и солью, подходятъ къ порогу — одна съ одной стороны, а другая съ другой, и ставятъ свои правныя ноги на порогъ. Потому оба зажженныхъ свѣчи слѣвливаются вмѣстѣ и черезъ порогъ сблудутся⁴⁾.

При этой встрѣчѣ поютъ:

881.

А.

- 1 Миръ съ миромъ мировались,
- 2 Дві сванечки ціловались
- 3 На першомъ порозі,

- 4 Да на лютомъ морозі,
- 5 Да злепілі свечки до купки,
- 6 Да зведемо дітки до хатки.

(М. Лугны, Овручск. у.)

В.

- 1 У тебе свеча, и въ мене свеча,
- 2 Да чья свеча више,
- 3 Того дитятко краше.

4 В==5 А, 5 В==6 А... до парни.

(Михалюко, Мозирск. у.)

В.

- 1 Да да мене, сванечки, до мене,
- 2 В=1 Б... и въ мене, 3 В=5 А Злінемо свічечки..., 4 В=6 А... дітей...

(Михалюко, Мозирск. у.)

Въ Ушицкомъ уѣздѣ, Подол. губ., въ то время, когда женихъ войдетъ въ сѣни, ему на встрѣчу выходитъ тѣща и обмѣнивается съ нимъ хлѣбомъ.

⁴⁾ Лушны, Овручскаго уѣзда.

Потомъ старшій дружба беретъ „серпанокъ“, въ который кладеть три калача и съ двумя старостами вносить въ ибу и кладеть ихъ на столъ. Теща вынимаетъ принесенные калачи и кладеть туда свои, которые дружка и старосты забирають вмѣстѣ съ „серпанкомъ“ и возвращаются въ сѣдло. Все это они дѣлають молча, почему имъ дружки и поеть:

882.

Перші послѣ пришли, Щобъ вмѣли говорити;
Не вмѣли говорити; Дайте имъ хлѣба їсти,
Дайте имъ води пити, Щобъ вмѣли видповісти.

(С. Колюськи, Ушицк. у.).

А на дворѣ, независимо отъ этого, свадебная дружина молодого поеть:

883.

А.

1 А въ городѣ гдѣ, 4 Якъ мажъ процвітає,
2 А въ хатѣ весіліє, 5 И хорошій молодецьки,
3 А на дворі боєре, 6 Коло хати близенько.

(С. Черныя, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А Ой на хаті..., 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

(Нар. кж. рус. пѣс. Мелгінскаго, стр. 187).

884.

Вилетайте, сороки, Зъ бѣлыми лебѣдками,
Налецели лебеді, Зъ молодими молодцями.

(Махалюво, Мозирск. у.).

885.

А.

1 Впустіть насъ, впустіть, 4 Жовтими чоботками,
2 Або намъ отворіть; 5 Злодістими підковками.
3 Нїя ми не дочемо...

(Lozinati, стр. 91).

В.

1 В=1 А А бо насъ..., 2 В=2 А,

3 Ми стуть не бивали; 5 Насъ кодами прости,
4 Жеби насъ не жадали; 6 Жеби имъ послужити.

(Lozinski, стр. 91).

886.

А.

1 Пусти, свате, въ хату,
2 Тутъ намъ не стояти,
3 Травиці не топтати

4 Червоними чоботками,
5 Золотими підківками.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 187).

В.

1 Прбсимо, бояре, до хати
2 Б=3 А Годі травицю..., 3 Б=4 А, 4 Б=5 А.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 187).

887.

Впустіть насъ, впустіть,
Або намъ отворіть;
На насъ слотонька б'є,
Сукмана на насъ гнє;

Ми люде зъ дороженькі,
Волять насъ ноженькі;
Ми люде дорожні,
Намъ животи порожні.

(Lozinski, стр. 91).

888.

Відсуньте вікенечко,
Нехай вуйде сонечко,

Щоби ми побачили,
По що приїхали.

(Lozinski, стр. 89).

889.

Ой, задудніли ковани вози на дворі,
Ой, заплакала молода Марися въ коморі.
Ой, не дудніте же, ковани вози, на дворі,
Най не плаче молода Марися въ коморі:
— Не дай-же ма, мій батейку, відъ себе,
Най я складжу зъ єдну сукману въ тебе.
„Ой вжъ ти не єдну въ мене складла,
Давно ти ся добримъ людамъ судила“.

(Lozinski, стр. 88).

890.

Не вступайте, сильні бояре,
Не талабайте, золоті цішейкі;

Бо золота цішейка, —
Марисейка въ батейка.

(Lozinski, стр. 89).

891.

Приїхали боярове зь далека,
Розвигнули хороговку зь золота;
Ой щожь мені на тої хороговці зв'исання?
— Молода Марися відь батейка відстає.

(Lozinski, стр. 89).

892.

Ой, гребля, гребля велика,
Ой туча, туча глибока!
Ой пускай, пускай до хати,
Не дай намъ стояти;
Бо нашъ короваєць великий,
Не може дружба втримати.
(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 81).

893.

Наїхали свати,
А всі бородати;
Гонтами голова бита,
Сніпками борода шита;
А всі того, а всі того
Ивася молодого.
(Lozinski, стр. 84).

894.

Приїхали заручнички,
Привезли черевчички;
Черевчички шамшовні,
Панчпшкі крамовні,
Підв'язки едвабніні.
Ліпша наша Марися,
Ніжъ ваши черевчички
Зь буракової гички,
Паперомъ подбити,
По солому ходити.
(Полоски, Вільск. у.).

895.

Не гнівайся, тестю,
Не у мнозі зять иде,
Не багато бояръ везе:
Да сто коней верховихъ
Да сімдесятъ возовихъ
И чотири сванечки,
Рідні сестрички.
— Сестриці ви порадиці,
Порадьте-жъ ви мене:
Чимъ тестя да даровати?
„Да даруй, братко, дари,
Собі дівочку бери“.
(Нар. кж. рус. вѣс. Мелгнського, стр. 185—186).

896.

У нашого свата
Підь васлякомъ хата,
Горіхъ підь стіною
На вічно сі похляє,
По слову промовляє:
„Гдавъ е ту наша мила,
Що зь вами говорила“.
(Zagola Pauti, стр. 115).

897.

Ой, зять намъ ся стелить
По подвірью хмелець,
По сіняхъ василькомъ,

По хаті барвінкомъ,
А за стомъ столемъ,
Сивенькимъ соколемъ.

(Осава, Адріанъ, 1862 г., стр. 27).

898.

Чи чуєшь, Марисю,
Що на синее море туча б'є
Підъ синіми, підъ зеленими зільми,
Де калина процвітає?
Тебе батенько продає,

За тебе грошей не бере.
Тебе бояре торгують,
За тебе грошей не дають.
Всімъ боярамъ — на руки,
А молодому — на віки.

(Дубище, Старокопчантинськ. у.).

899.

Вийди, Марисю, до насъ,
Во въ насъ всього гораздъ;
Віночокъ зелененькій,

Кусничокъ червоненькій,
Ивасє молоденькій.

(Lozinski, стр. 92).

900.

Приїхали гости
До Марисенькі въ прости,
На підсінєйку стали,
Злотомъ заблескали:

— Вийди, Марисю, вийди,
Гостейки привитати,
Золото відобрати.

(Lozinski, стр. 90).

901.

Що то за гости наїхали?
Ставляли коні по дорогахъ, —
А сами піїшли по господахъ.
Ой вийшла до нихъ Марисю,
Знизенька ся велонила,
Зтихонька промовила:

— Ой, мої милі бояронькі!
Не дайте мені доганонькі,
Моему батенькові неславонькі:
У моего батенька стаєнь много,
Стаєнь новосельськихъ,
А світлиць білесенькихъ.

(Lozinski, стр. 90).

902.

Ой на вятя та метіль мете,
На сванечонъ дрібенъ дождь иде.
Крийся, зятю, та вуницями,

Куніцями та лисцями,
Братцями та сестрицями.

(Нар. ж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 186).

903.

Літала зовуленька (bis)
Цілий день веселенька;

Якъ стало вечеріти,
Стала вона смутіти.
(С. Колоски, Улиц. у.).

904.

Въ тузі, місничейко, въ тузі;
Станьте, бояре, въ крузі;

Станьте си на риночку,
На зеленимъ барвіночку.
(Lozinski, стр. 98).

905.

Ой хмарно-жъ намъ, хмарно,
Коло порога гарно,
А въ сіняхъ болото,

А въ хаті золото.
Кобъ намъ доступити,
Золото видиймити.
(С. Колоски, Улиц. у.).

906.

Що у гордого тестя:
Стій, зятю, за воротами!
Що на зятя та метіть мете,
Дрібенъ дощівъ иде.
Крийся, зятеньку, крийся,

Да кунами, да бобрами,
Чорненькими та соболями".
— Ой, де-жъ мені соболівъ набрати,
Своє військо та покривати?
Та пустить насъ до хати!
(Нар. жж. рус. півс. Метлинського, стр. 185).

907.

А въ гордого тестенька
Стоить зять неділяює,
А о нимъ нікто не відає;
Єдна Марися відала,
Зъ-за стола вискочила,

Батеньку до нігъ впала:
— А, мій батеньку, рідний,
Пускай бояренькі въ двіръ,
Мого Ивася за тисови стіль.

(Lozinski, стр. 90—91).

908.

Ой, летівъ соколенько черезъ три ліса,
А на четвертимъ ставъ на попасі,
Ставъ на попасі въ галонькі на гвізді;
А ёму галонька дуже раденька,
Ягодонькі збірає, соколонька приймає.
Ой, іхавъ Ивасенько черезъ три селі,
А на четвертимъ ставъ на попасі;

Ставь на попасі въ тещеньї на дворї,
А ёму Марусенька дуже раденька,
Дала конёви зеленого сїна,
А ёму, молодому, меду й вина.

(Lozinski, стр. 89).

909.

Не стріляйте зъ востри, Гостейка любого,
Не розганяйте гостей, Ивася молодого.

(Lozinski, стр. 92).

910.

Ой, где-жъ ви тамъ два післаушки бивали?
Ой, що-жъ ви тамъ два післаушки видали?
— Ой, бивали сьмо въ тимъ дому,
Ой, видали сьмо молоду Марисю за столомъ,
Ой, сидить собі въ свого батейка зъ соколомъ.

(Lozinski, стр. 98).

911.

Чиї ту ми бояри Старостови бояри
На полі шоломъ стояли? На полі шоломъ стояли.

(Lozinski, стр. 88).

912.

Марисю паненкойко! Дай конёмъ вивсяни снїпъ,
Дай конёмъ стайнойку, Боярамъ пшеничний хлїбъ;
А боярамъ світлойку; Дай кониченькамъ сїна,
Няї си конї постають, А боярамъ—вина, пива.
Бояри посїдають;

(Lozinski, стр. 89—90).

913.

Види, теще, на двіръ, Видно теща злякалася,
Не лявайся, язъ звїрь! И на пїть сковалася.

(С. Болоски, Ушица у.).

914.

Ой, то-жъ тобі, молодїй Ивасю, пихота,
Зачиняє твій тестенько верота;

Позачинавъ, позамикавъ замками:
Постуй си, Ивасю, за воротами.

(Lozinski, стр. 88).

915.

Щось те намъ за даръ дали?
Єно пултора гуски,
И то зъ гречаної луски,

И то ісьте не мали,
По частинці позмітали.

(Lozinski, стр. 92).

916.

Не лякайся, теще,
Не багато насъ плеще:

Двадцятиро й трое
На подвір'ячку твоїмъ.

(С. Колоски, Ушиць. у.).

917.

Где-сь те ся свати забавляли,
Чи-сь те кониківъ доставали?

— Хоть доставали, не доставали,
Коцюбиськами поганяли.

(Lozinski, стр. 98—94).

Когда мать невѣсты встрѣчаетъ жениха и подчуетъ его водой, поетъ:

918.

А.

- 1 Не пий, Ивасю, первого привіту,
- 2 Бо перший привіть лихий.
- 3 Дай старшему свату, родному брату,
- 4 Ой нехай виле кониву на гриву,
- 5 Ой изъ гривоньки на копитечки,
- 6 А зъ копитечка на сиру землю.

(С. Кульчинъ, Бѣльск. у.).

В.

- 1 В=1 А... затю теї честі одъ тещі, 2 В=4 А Вилий, затю...
- 3 Шобъ у коня грива кудрява була,
- 4 Шобъ на тебе теща ласкова була.

(Заславск. у.).

919.

Вубралась теща у вовчинки,
Для зятнїї причинки,

Да хотіла зятя злякати,
Не хотіла дочку оддати.
Да зять того не боїться,
Близько кіля дочку садовиться.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 191—192).

920.

Изъ якої причини Теща вбралася въ овчини? Хоче зятя злякати,	Щобъ дочкі не дати; А зять не боїться, Проти тещі становиться. (Лумина, Овручск. у.).
--	--

921 *).

Тещенька зятя питає, А зять тещу питає: „Тещенько, сива голубонько, Що-жъ ти мені даруєшь?“	— Дарую, зятю, дарую, Пару кониківъ гожаю. „Моя тещенько, моя голубонько, Я-жъ тобі не зять буду“.
--	---

Входя въ избу:

922.

Добрий вечіръ тому, Хто въ цьому дому:	И старому, й малому, И Богові святому. (М. Полонное, Новоградволинск. у.).
---	--

Въ избѣ отвѣчають:

923.

Бодай, здорові були, Що насъ не забули;	За старого й малого, И за Бога святого. (С. Колодички, Ушиця. у.).
--	--

924.

Посуньтєся, та дівчаточка, А відъ стола да до запічка;	Нехай сяде чужина, Вся Иванкова дружина. (М. Тетровъ, Винницк. у.).
---	---

*) Тоже повторється еще четыре раза, только вмѣсто „пари кониківъ“ теща дарить зятю: 1-й разъ—„пару волківъ“, во 2-й—„стадо овецъ“, въ 3-й „скриню й перину“, въ 4-й—„дочку“. Только въ 4-й разъ послѣдніе два стиха—отвѣтъ зятя—мѣняются:

„Тещенько, рідна матінко,
Я-жъ тепера тобі синъ буду“.

925.

Росточи, свату, хату
И новенькі сіни,
Жебъ преввіни сіли.

(Полоски, Бѣльск. у.).

926.

Будь, шурину, ласкавъ
Та даємъ тобі заставъ:

Одъ пана молодого
Коника вороного.

(Дубище, Староконстант. у.).

927.

Ми застави не беремо
И Марисю не даємо;

Якъ буде ласка наша,
То буде Марися ваша.

(Дубище, Староконстант. у.).

928.

Ой ти, душенько наша, Марійко!
Зъ підъ похилої вишні
Два друженьки вийшли,
Не зміли говорити,
Ні шапочки зняти,
Ні рученьки дати.

Шапочки пришиті,
Рученьки прибиті!
Дай-же імъ сиру їсти,
Щобъ зміли у насъ сісти;
Дай же імъ пива пити,
Щобъ зміли говорити.

(Нар. кж. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 186—189).

929.

А.

- 1 — Ой ви, сватове, білі лебедове,
- 2 Чого-жъ ви такъ зіпанилися,
- 3 Що такъ довго забаралися?
- 4 Десь кониківъ доставали,
- 5 Десь сувонь позичали?
- 6 „У насъ коні по станахъ стояли,
- 7 У насъ сукні по скриняхъ лежали;
- 8 Забаривъ же насъ Івасівъ батенько
- 9 У сінечкахъ низькими укланами,
- 10 У світлонці білими валачами,
- 11 На подвір'ячку скрипками, цимбалами,
- 12 За ворітьми приязними словами“.

(Кривинь, Острожск. у.).

Б.

- 1 Чи ви, бояре, коней позичали,
- 2 Б=1 Б, жупанівъ добували...,
- 3 Що нерано до насъ, наїхали?
- 4 Б=6 А Наші коники..., 5 Б=7 А Наші жупани у...,
- 6 А въ нашего Ивана да ласкавая ненька,
- 7 Наповала насъ солодкими медами,
- 8 Годувала пшенишними пирогами,
- 9 Да просила прозьбою и грозьбою,
- 10 Щобъ ми не довго гостили,
- 11 Не впорожні поприїздили,
- 12 Щобъ ми привезли скриню й перину
- 13 И Марьечку княгиню.

(Нар. южн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 188).

Выкупъ невѣсты.

Когда приходятъ въ избу такъ называемые первые послы, то невѣста уже сидитъ „на полу“, приклонивъ голову къ столу. Ее прикрываютъ платкомъ или „намітею“ („серпанкомъ“) и на голову кладутъ хлѣбъ и кусочекъ соли. Старшій братъ ея сидитъ съ правой стороны, а младшіе — немного поодаль: каждый изъ нихъ держитъ въ рукахъ палку.

Когда третій разъ дружба и старосты приносятъ въ избу калачи, имъ говорятъ:

„Отъ ми й не знаємъ, що ви за люде!“

— Ми, отвѣчаетъ дружба: идемъ зъ турещини руському царю служити, — а соцкий квартиру намъ тутъ показавъ.

„Е! бачили ми такихъ людей!.., а покажіть намъ свій прашпортъ!“

Относительно „прашпорта“ пришедшіе умалчиваютъ, и старшій дружба старается завести другой разговоръ.

„А то що таке за козаки у васъ?“ спрашиваетъ онъ, указывая на тѣхъ братьевъ невѣсты, которые стоятъ за столомъ съ палками, поднятыми вверхъ.

— Це наши воїни“, отвѣчаютъ ему.

„А ну, нехай покажуть свою храбрость!“ говорятъ всѣ разомъ — дружба и старосты, поднимая свои палки вверхъ и храбро приступая къ столу.

Братья невѣсты вступаютъ съ ними въ драку.

Домашніе опять подходятъ къ нимъ и настаиваютъ, чтобы тѣ показали пашипортъ.

„Та покажіть но намъ перше пращпортъ—не бійтеся!“

— Заразъ, говорить дружба и при этомъ вынимаетъ изъ кармана ключекъ испещренной бумаги и, смотря въ бумагу начинаетъ говорить, что только придумасть смѣшнаго. Вотъ одинъ изъ такихъ „пращпортвъ“.

930.

Іхала Хима
Зъ Русалима
Сивою кобилю,
Тарадайкою драгнивою.
Тарадайка тарахкоче,
Бобила тягнути не хоче.
Пішла Хима до хати
Кня шукати;

Вовки засіли,
Кобилу иззіли;
Вийшла Хима та й плаче.
„Цить, Химо, не плаче,—
Дасть тобі Богъ таланъ:
Съ хвоста гарапникъ,
Съ шкури жупанъ,
Та й пойдешъ собі, якъ панъ...“

Когда дружба кончить чтеніе, домашніе берутъ тѣ „рушники“, въ которыхъ въ пятницу дружбы принимали торожі, подходятъ сзади, вяжутъ ихъ и кричатъ:

„Ви розбіяли! Ви читаете якесь баламутство, а не пращпортъ!“

Перевязавъ ихъ рушниками, цѣлуются и пьютъ могоричь. Дружба и старости предлагаютъ по калачу въ видѣ выкупа за невѣсту, а если есть родные братья невѣсты, то имъ даютъ складные ножи ¹⁾).

Въ другихъ мѣстностяхъ при выкупѣ невѣсты братьямъ ея предлагаютъ за нее деньги. Братья уговариваются сколько имъ должны заплатить денегъ и до тѣхъ поръ не уступаютъ своего мѣста возлѣ сестры, пока имъ не выдаютъ известной суммы.

„А хто це наше місце зайнявъ?“ говорить дружко, подходить съ палкою въ столу.

— А що ви таке за люда, що ще ви насъ и читаете?—отвѣчаютъ братья жвѣсты—ми заробили, що тутъ сіли.

„А ну, покажіть, де ви заслужили; бо у насъ есть чимъ васъ прогнать“. При этомъ они грозно поднимаютъ палки вверху.

— И въ насъ же есть. А ви думаете, що тумлько у васъ... и ми еще зъ вами зделаешъ.

Говора это, и они поднимаютъ свои палки вверху.

„А знаєте, братця, що? чи не лучше-бъ намъ помириться?“

¹⁾ С. Колюсники, Ушицеаго уѣзда.

— Такъ би ви давно зробили, а то ні, оттакі бродяги пов'язані, да ще хотіли зъ нами битися!

„А ну-те бо вже, не сніжняйте, бо ажъ стидно слухать“.

— А ну вип'єшь не чарці могорича—продолжаєть друже—да уступитъ намъ оце місце.

„Ми могорича и такъ нап'ємося, а за місце гроші вун'ємемъ!“

— Нехай вамъ місце; дайте намъ оте, що накрите.

„Е... голуб'ята! у насъ те, що накрите дорого стоить: воно у насъ поімо полу, солому, капусту; кочани варили да годовали!“

— Да хочъ-би подивиться, що воно тавес?

При этомъ друже подымаєть платокъ, вторымъ покрьта нев'єста, и смотритъ.

„А скун'ьки-жъ вамъ грошей за ёго?“

— Дайте сто червун'иць?

„Охъ лихо, якъ дорого! За сто червун'иць сто и купитъ можна. Ну, нате-жъ вамъ (бросаетъ на тарелку н'єсколько монетъ)... чи веі?“

— Ні, ще не всі, ще стун'ьки положіте.

Дружеко оиять бросаетъ на тарелку деньги и спрашиваєть:

„А теперъ усі?“

— Усі уже.

П'ють могоричъ. Дружеко продолжаєть:

„Дай-же, Боже, на пожитокъ, щобъ ви въ добрімъ здоров'ї гроші пропили, а ми на вун'єзъ положили да повезли. А теперъ купи да й гуни. Дружками їхъ!“

Въ это время братья оставляютъ свою сестру за столомъ, а сами подъ столомъ уходятъ изъ избѣ. Женихъ подходитъ къ нев'єстѣ, подымаєть платокъ, котрымъ она была накрита, и ц'єлуєть ее.

Дружба — братъ обыкновенно им'єетъ съ собою „пашку съ червонимъ буряковимъ борщемъ“ (квасомъ) и ув'єряєть, что ему „не треба герілки молодого, бо самъ вінъ має вино“, что онъ „обійдеться и безъ бесіди съ старостомъ“, потому что на то у него есть „письмо й книги“, и продолжаєть споръ въ этомъ родѣ, если парень расторопный. Женихъ, желая отд'єлаться отъ него, ставитъ на тарелку „дві гусочки“ и каждый разъ все больше и больше денегъ, „встромляє рядомъ въ ті гусочки...“ Д'євушки, видя, что надежда на защиту подруги плоха, уходятъ изъ-за стола, оставляя тамъ нев'єсту одну съ дружками. Тогда дружбы берутъ молодого и три раза обводять его „по лавахъ“ вокругъ стола. За третьимъ разомъ молодой оставив-

ливается около своей невесты, а она „чей-би (ніби) одъ великаго страху“ держится за столъ; молодой отрываетъ ее отъ стола, цѣлуетъ и садится самъ около нея.

Если же женихъ, по застѣчивости, не захочетъ поцѣловать невесты при стеченіи многочисленной публики, то дружки насмѣхаются надъ нимъ и его товарищами-боярами.

Въ Харьковской губерніи братъ молодой, продавши сестру и выбѣжавши изъ избы, садится на лошадей и увѣзжаетъ. Дружко долженъ выкупать. Въ это время хоръ дружекъ и свахъ поетъ.

931.

А.

- 1 Сванечки, наші голубочки!
- 2 Заспівайте намъ пісеньки

- 3 Весильної, приїждої.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А прежнюю хорошую пісеньку...

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

932.

Дружечки, наші голубочки!
Не вміємо, не сміємо...
Се чужа сторона,
Доведе сорома.
Пішки ишли,

Пішки несли;
Підбилися, потомилися;
Улиці тісні—погубили пісні,—
Просимо васъ.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 196).

933.

А.

- 1 Ой ишла, ишла
- 2 Да на полю лягла,
- 3 А наша молодая
- 4 Къ скамьи прилягла.
- 5 — Ой устань, Марусю, не лежи,
- 6 Онъ батько йде, гостинці несе.

- 7 „Я не встану, не привітаю,
- 8 Гостинці не приймаю“.
- 9 — Ой устань, Марусю, не лежи,
- 10 Ой Иванько йде гостинці несе.
- 11 „Ой я встану и привітаю,
- 12 И гостинці приймаю“.

(Нар. юж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 193).

В.

1 Б=2 А Шовкова трава..., 2 Б=8+4 А... до стола 3 Б=5 А вличе тебе батенько, 4 Б=7 А... не гляну...

5 Есть у мене служечка—
6 Старшая дружечка,
7 Вона встане, гляне и привітає
8 Б=3 Б... матінка..., 9 Б=4 Б, 10 Б=5 Б, 11 Б=6 Б, 12 Б=7 Б,
13 Б=3 Б... Иванко.

14 — Ой устану, й гляну, й привітаю,
15 И Иванка на здоровья спитаю.

(Нар. ж. рус. півс. Мелгиского, стр. 192—193).

934.

А въ садочку дві квіточкі...
Не наступай, литва, (bis)
Буде міжъ нами битва;

Будемъ бити да воевати,
Титянки не давати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

935.

А.

1 Шурину, не лякайся,
2 Ще лучче постарайся:
3 Не продавай сестри
4 За грипъ за чотири:

5 Бо грипи бра —
6 Сестриця родима,
7 За столомъ яєъ калина,
8 Весь родъ звеселила.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=1 А,
2 Съ сестрою поставляйся
3 Б=3 А, 4 Б=4 А,
5 За штири золотіи
6 Б=5 А Затѣви гроши...
7 Брату сестра мила,
8 Б=7 А,
9 Кісоньку розпустила.

(Крививъ, Острожск. у.).

В.

1 Сядь, шурину, да намісничку *),
2 Сядь собі да на кріслечку **),

Далѣя отъ 3 до 7 стиха вар. А.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

*) Въ другихъ мѣстностяхъ, вм. „намісничку“, поютъ: „ремесничку“ (С. Жаботинъ, Чигирин. уѣз.), „невисличку“ (Рус. сб. Кулиша), „невиснику“ (М. Борисполь, Переяславск. уѣз.).

**) Вм.: „кріслечку“ поютъ: „гесличку“ (С. Жаботинъ, Чигиринского уѣзда), „крісличку“, „кріслику“.

Г.

- 1 Братъ... сестриці сидить, 4 Чужой чужиноньці
2 Да за рученьку держить, 5 Своєі родної сестриці.
3 Да не хоче да попустити 6 — Ой, братіку, да намісничку!
7 Г=2 А, 8 Г=3 А, 9 Г=4 А За рубъ...
10 Гроши, якъ полова,
11 Сестра чорноброва.

(Изь рук. сб. Кулиша).

936.

А.

- 1 Братчику та голубчику! 4 Не дай за грішъ, не дай за два,
2 Возьми собі сокирочку, 5 Не дай за чотири,
3 Січи, рубай — сестри не дай, 6 Щобъ ся зъ тебе не впили.

(С. Колосики, Улицк. у.).

В.

- 1 Сікай, братейку, сікай
2 Б=3 А Своєі сестрейки...
3 Не радуйся клепахові,
4 Не дай сестри смаркахові.

(Lozinski, стр. 98).

937.

Не дайся, брате, звести,
Не дай си взяти сестри!

Въ тебе сестра дорогая,
Єй коса жовтенькая *).

(Lozinski, стр. 98).

938.

Ой, братіку, ти зрадниченьку,
Сівъ же ти коло мене;
Та либонь, братіку,
Та либонь, рідненькій,
Чи не зрадишь ти мене?

— Сестрице моя, не зражу я тебе,
Запродамъ же я тебе,
Запродамъ тебе, сестрице моя,
За сто золотихъ червонихъ.

(М. Полонное, Новоградводинск. у.).

939.

Батькова хата,
Батькова лава,

И ми батькові діти,
Можна намъ посидіти.

(С. Колосики, Улицк. у.).

*) Золотая.

940.

А.

- 1 Не стій, зятю, да за плечима, (bis) 4 Да виймай грошей жменю;
2 Да не муляй очима. 5 Клади на тарілку
3 Клади руку у кишеню, 6 За Марьечку дівку.
(Шасновца, Ковалець. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Не свети...,
3 Треба, зятю, треба, зятю, 5 Щобъ шурина, щобъ шурина,
4 Сімъ день молотити, 6 Зъ покутя звукити.
(Нар. кав. рус. пісні Меглинскаго, стр. 194).

В.

- 1 В=1 А... дружба..., 2 В=2 Б,
3 Не жалуй червоного, 5 Треба дружбі копу бити,
4 Заведи молодого. 6 Жйби червоного заробити.
(Lozinski, стр. 98).

941.

А.

- 1 Стенулися сини, 3 Ще й не такъ стелуться,
2 Якъ бояре сіли, 4 Якъ пива нап'ються.
5 А=1 А... лавочки,
6 Якъ сіли сванечки,
7 А=3 А, 8 Б=4 А... меду..., 9 А=1 А... причілки, 10 А=6 А...
11 А=3 А, 12 А=4 А.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

942.

Да на жалъ же мені ни на кого,
Якъ на свій рідъ,
Да не давъ мені погуляти
Хоть цей рікъ.
Да не давъ мені вечерничокъ доходити,
Рутяного віночка доносити,
Да батенькового подвір'ячка докрасити.
— Ой е въ тебе, да Марьечко, меньшая сестра,
Вона твоіхъ вечерничокъ доходить,

Рутяного віночка да доносить,
А батькового подвірьлячка да докрасить.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

943.

Пливе утонька безъ утинати
На море почивати,
А проти єї сизай селезень
Съ чорними косицями.
— Ой постій, утко, да не пливи хутко,
Щось тобі за вість скажу:
Бувъ я въ стаюньку, чувъ я славоньку
И про тебе, сіра утко;
Да плетуть сітки да на твої дітки
И на тебе, сіра утонько.
„Да нехай же плетуть и приплітують,
Я жъ того не боюся,
Я на дно пурну и сіті порву,
И діточокъ повинускаю“.

Идуть дружечки у два рядочки,
А Марусетка попереду;
Пусти єї, молодий Ивасечко, съ своїми
болами,
— Ой постій, постій, молода Марусечка,
Щось тобі за вість скажу:
Бувъ я на місті, чувъ же я вісті
И про тебе, молода Марусечко,
Да купують чепці и кибалочки
Да на твою головочку.
„Да нехай купують, да не хай торгують,
Яжъ того не боюся;
Я у недлоньку да у вечері
Й а у тез приберуся“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

944.

Чого жъ, світлонька, та новесенька,
Чого жъ стоїшь темнесенька?
— Ой якъ мені, новесенькій,
Не бути темнесенькій:
Стріха низенька,
Вікна маленькі,
Сонечко не всакуе.
Чого, Марусю, молоденька,
Чого жъ сидишь смутненька?

— Ой якъ же мені, молоденькій,
Не бути смутненькій?
Що обсіла мене Иванкова рідня,
Зъ правого и зъ лівого боку:
Зъ правого боку—усе діверки,
Иванкови братіки;
Зъ лівого боку—усе зовиці,
Иванкови сестриці.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

945.

Чи не жаль тобі, ненько, мене буде,
Ой якъ возьмуть та відъ тебе мене люде,
Та якъ будуть подружечки поузь двірѣ ити,
Та не будуть къ твоїй хати привертати,
Та не будуть кватирочки одсுவати,
Та не будуть на вулицю викликати.
Та не разъ, не два, ненько моя, та й заплачешъ,

Поки мене въ своїй хаті ти побачишъ;
Та не разъ, не два, ненько жод, ти затужишъ,
Поки мене черезъ люде перечуешъ.

(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

946.

Не жалуй мене, мій батеньку,
У суботу въ вечері,
Пожалуй мене, та мій рідненькій,
У неділеньку, по обіденьку,
Якъ саду я за кубочками,

Зъ молоденькими дружечками.
Дружечки будуть медъ-вино пити,
А я буду слізеньки лити;
Дружечки будуть пісні співати,
А я, молодая, плакати-ридати.

(Щасновка, Козелецк. у.).

947.

Ой хвалилася, вихвалилася
Білая березонька,
Що у мене кора, якъ біль біла,
Листоньки—якъ калина.
Якъ обізвався зелений явірокъ:
— Не хвалися, березонька,
Та вітеръ повіе,
Листячко звіе,
А кора измарніе.

Ой хвалилася, вихвалилася
Молодая Марусенька,
Що у мене коса ажъ до пояса,
Личенько—якъ калина.
Якъ обізвався молодий Івашко:
— Не хвались, Марусенько,
Та я жъ тебе візьму,
Кісоньку зомну,
Личенько змарніе.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

948.

Іздивъ Іванко та на вловоньки
У зелені дібровоньки;
Піймавъ собі перепеличку,
Привівъ еі та до домочку, (bis)
Пустивъ еі по застолячку,
Та й питає свого батенька:

— Чи мила, тату, перепеличка?
„Нехай тобі, мій синочку, мила,
Аби мені ділечко робила,
Аби мені білу постіль слала,
Аби мене батенькомъ узвала *).

(Щасновка, Козелецк. у.).

949.

Ой хміль по дереві в'ється,
Жовте стебелечко...

Що мовить Іванъ:
— Марусю, мое сердечко!
(С. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

*) Затѣмъ повторяється всѣ стихи съ перваго, только слово „бачечку“ замѣщается словомъ „матусі“.

950.

Ой чого, чого въ цімъ новімъ домі
Такъ рано засвічино?
Та засвітили, та засвітили
Марусини два братіки,
Стали думати, стали гадати,
Чимъ зятя дарувати:
— Подаруймо ёго, зятенька свого,
Коникомъ вороненькимъ.
Коника взявъ, шапочки не знявъ,
Якъ іхавъ—не уклонився.

Ой чого жъ, чого въ цімъ новімъ домі
Такъ рано засвічено?
Та засвітили, та засвітили
Марусини два братіки,
Стали думати, стали гадати,
Чимъ зятя дарувати:
— Подаруймо ёго, зятенька свого,
Сестрою молодю.
Сестрицю взявъ, шапочку знявъ,
Якъ іхавъ—подякувавъ.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

951.

Гнися, калино, гнися,
Ти, Ивасю, не журися:

Ми калину обломимо,
Зъ собою Марусю намовимо.

(С. Дубище, Староконстантиновск. у.).

952.

Ой гомінъ, гомінъ, дівко Марушко,
Въ тебе підъ віконечкомъ,
Поприкодили твої подружки,
Вличуть тебе та на улчку.
— Ой идіть собі, мої подруженьки,
Та гуляйте безъ мене,
Бо візьмуть мене добрі люде,
Тамъ мені добре буде:

Якъ обізвався молодий Иванко:
— Не журись, Марусю,
Ой е у мене дві нагайки,
Нагайки дротанки:
Що одна навчить, якъ у світі жить,
А друга—свекрусі годить,
А третая навчить, якъ діло робить.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

953.

Охоча була молода Маруса
На тії вечорниці,
На вечерниці піде, не вечеряе,
А на вечерниці йде.
Єі батенько та рідненький
Просить єі, зупиняе:
— Не йди, донечко, не йди, Маруся,
Повечерявши, нійдешъ.
— Ой гірки жъ мені тії вечорниці,
Повечерявши йдучи;

На вечорницяхъ скрипочки грають,
Мое серденько крають.
Я въ ворітечка, а батько въ віко-
нечко:
— Иде зъ гульні, моя донечка.
Я жъ бо ёму ні словечка.
— Десь тобі, донечку, музики не грали,
Й танцювати не брали?
— Музики грали й танцювати брали,
А я гулять не скотіла.

(Шасновка, Козелецк. у.).

954.

О де ви бували, де ранкували,
Молоді бояре?

— Ой бували ми, ранкували ми
У святої Покрови.

(С. Щасновка, Козешч. у.).

955.

Да летять галочки
Да й у три рядочки—
Зозуленька да попереду.
Що й усі галочки
По вишеньках сіли—
Зозуленька на камні;
Що усі галочки да защебетали—
Зозуленька да закувала.
— Ой чого куешь, чого жалуешь,
Ти сивая да зозуленька?
Ой чи жалко тобі зеленого лугу,
Чи вишнёвого саду?
Ой йшли дружечки
Да й у три рядочки—
А Марьечка да попереду;

Що усі дружечки по лавочкамъ сіли—
А Марьечка да на покуті;
Що усі дружечки заспівали—
А Марьечка да й заплакала.
— Ой чого жь ти плачешь, на кого жа-
луешь,

Молодая дівко, Марьечко?
Чи жалко тобі, вишнёвого саду,
Чи батькового подвір'ячка?
„Ой не жалко мені ни вишнёвого
саду,
Ни батькового подвір'ячка;
Ой жалко мені русої коси,
Да дивоцької краси“.

(М. Борисюк, Переяславск. у.).

956.

Хоць гнися, калино, не гнися,
Ти, Марусю, не журися.
Ми калини не дамо ламати,

Ми Марусі не пустимъ намовляти.
Якь буде ласка наша,
То буде Маруса ваша.

(С. Дубище, Старобогданівск. у.).

957.

Засвіти, дружбо, свічку
Та кинься по запічку;

Треба всей рідь обділити,
Щобь ёго не розгнівити.

(С. Колодички, Ушицк. у.).

958.

Бережисе, молодая, бережисе,
Вже-жь твоя матица зь війскомъ иде,
Да білее завивайло на війску несе;
Да білее, біленькее,
Да вічнее, віченькее.

(Колошовка, Черніговск. у.).

959.

Идете, друзки, идете,
Да молодого князя ведете;

А же ми пундемъ уведемъ,
Ми-жъ васъ сорома доведемъ.

(Колошова, Черниговск. у.).

960.

Ой дайте намъ віри,
Шайгородскоі віри;

Ми будемо вірати,
Ви будете вірити.

(С. Болосники, Ушицк. у.).

961.

Догадайсе, догадайсе, Марьечко,
Чого мати въ клетъ пошла:
Чи по руманий венець,

Чи по шовковий чепецъ?
— Не по руманий венець,
А по шовковий чепецъ.

(Изъ рук. сб. Букина).

962.

Ой чи будешъ, Марусенько, жалкувати,
Якъ итимуть подружечки та гуляти,
Будуть тебе, молодую, викликати:

— А чи дома, Марусенька, чи немає?

Нехай иде на й улоньку, погуляе.

Обівветься отецъ, мати, сидя въ хаті:

„Ой немає Марусеньки та дитяти,

Нехай єі послае чужа мати“.

— Иди, иди, чуже дитя, не барися —

У сінецахъ на дверечкахъ завернися.

„Ой спасибі, чужа матонка, погуляла,

Ні скривочокъ, ні дудочокъ не чувала,

Ні одніе челядини не ввдала“.

(Щасновка, Ковелецк. у.).

963.

Да не вуй, старосто, не злота, не
сребра,

Да покуй, старосто, пудъ ноги пуд-
кови:

Якъ будемо іхати

Да боромъ зеленимъ

Мостомъ кам'янимъ —

Біръ буде шуміти,

А камєнь звеніти;

Зачують людє —

Намъ слава буде;

Зачують отецъ, мати —

Вони раді будуть.

(Пудлице, Прилуцк. у.).

964.

Та пливе утєня, та пливе сїрес
Коло лини; коло корєня;
Боїться воно лютої зїмп,
Ще й холодної води.
— Та не бїйсь, утєня, та не бїйсь, сїрес;
Водиця не холодна!

Хочь холодна, не холодна,
Та на морі зїмувать будешь.
Та боїться Маруся свєкорка свого
И подвїр'ячка єго.
— Та не бїйсь, Маруся, свєкорка свого
И подвїр'ячка єго.

(Щасновка, Бозелець. у.).

965.

Дружечки, душечки, наші голубочки!
Не совїль перенїсь по дубничкамь, по березничкамь:
Потомились, пісєньки поспївали.
Спївайте ви сами, то й ми будемь зь вами!

(Нар. юж. рус. пїс. Мєглинського, стр. 196).

Если женихъ невѣсты не поцѣлуетъ:

966.

А.

- 1 Первая квітка—тожь Иванко...
- 2 Шелєсть, шелєсть по дубнї,
- 3 Пасти боярамь *) свинї,
- 4 А Ивашку **) заганати,
- 5 Що не вїє цїлувати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Бояре шляхецькї,
- 2 Ви сини отецькї!
- 3 Межь вами женишице,
- 4 Якъ горїєє днище.
- 5 Воарамь свинї пасти,
- 6 В=4 А, 7 В=5 А.

(Нар. юж. рус. пїс. Мєглинського, стр. 195).

967.

Ой вивєя рїй, вивєя,
Да хотївъ полетїти
На Ивасєву сосну;
А Ивасєва сосна

Тонкая да високая,
Тонкая да кудрявая,
На пчолї придала!

(Нар. юж. рус. пїс. Мєглинського, стр. 195).

*) Иногда поють: „молодому“, „старостї“.

**) Воарамь.

968.

Ой ходила та Маруся по полю,
Та вила віночокъ съ куколю;
Та просила въ батенька гризъбою.

— Ой хочъ проси, донечко, не проси,
До вечора віночокъ поноси,
А въ вечері дружечкамъ оддаси.

(Щасновка, Козелецк. у.)

969.

Теперь-же мені, сусідочки мої,
Лихая та годинонька,
Що піjde й одъ мене, полине й одъ
Хулавая та дитиночка.
Теперь моя хата проти свата
Та й не буде прибрата;

Уже-жъ мої сїни та проти неділі
Та не метені будуть;
Уже-жъ мої лавки та тесовні
Та не митні будуть;
Уже-жъ мої ложки та підъ лавкою
Та заростуть ще муравкою.

(Щасновка, Козелецк. у.)

970.

Ой возми, зятю, швидкий пруть,
Та зажени шуреньцівъ въ тїсний куть.

(С. Колюска, Ушицк. у.)

971.

Котється хмїль изъ-мижъ города,
Та підвотився підъ ворота.
— Стелись, стелись, хмїленьку, по тину,
Грайте, музики, по двору,

Сипте золото по столу!
— Ми вашого золота не беремо
И своєї дивочки не дамо!

(Нар. юж. рус. нѣс. Мелгисваго, стр. 194).

972.

Що то за ворона
Стоїть у порога? —
Руки росхавила,
Рота роззявила?

Заглянь у кешеню,
Вийми грошей жменю,
Викинь на тарілочку,
Шурине, на горілочку.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.)

973.

Не бувавъ въ насъ Ивасѣ, не бувавъ,
Та нашої Марисі не цілувавъ;
Поцілувавъ скрїзь хустку,
Ми думали, що дружку.

(С. Колюска, Ушицк. у.)

974.

Відсунься, брате, відъ сестри,
Сяде ближайший ніжли ти.

(Lozinski, стр. 99).

975.

Казали—свати богати, (bis)
Ажъ вони скуповати:

По шелягу скидають,
Дівку викупають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

976.

На дунаю зімна вода,
Сталася зъ нами згода;

Далъ ся намъ Бугъ згодити,
До купи ся случити.

(Lozinski, стр. 99).

977.

Згода, братейки, згода,
Медъ-віно попіете,

Нашу Марисю молодую,
Ивасєві спустите.

(Lozinski, стр. 99).

978.

Ой у саду соловейко защебетавъ,
Иванъ Марисю поцілувавъ.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

979.

Сіда Ивасє на посагъ,
Стрічає ёго Господь самъ,

Зъ долею щасливою,
И зъ доброю годиною.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

980.

Въ запічъ, шурине, въ запічъ
Зъ котами воевати,
Не сестру продавати,

(Wolyn Steckiego, стр. 81, т. I).

981.

Ой я не паньска дитина,
Щобъ я червінці лічила;
Я така, якъ-би й ви,—

Давайте мені пятави;
Пятакъ, не пятакъ—шагівъ шість!
Я-жъ тобі, зятеньку, рідна свіщъ.

(Lud Ukrain, Nowosielskiego, т. I, стр. 220).

982.

Скупні, бояре, скупні—
Сімъ літъ по сміттю ходили,
По шеляжечку збирали,
Шурпина зъ місця скидали.

Було свату не сватувати,
Було піти дежь поганяти,
Шелягъ заробити,
Шурпина зъ місця скупити.
(Дубище, Староконстантиновск. у.)

983.

Не у правді братво кохався,
Що за сестрицю змагався, —
Да побачивъ чарку на тарільци,
Пропивъ сестрицю на горільци.
— Оттеперъ я коваць,

Що на мені червоний ковнаць.
Не смієте, не вмієте
Ко мні приступити,
Зо мною говорити,
Медъ, горілочку п'ять.

(Нар. вж. рус. п'вс. Метлинського, стр. 194—195).

984.

А.

1 Світилка — шпилька
2 У стині,
3 А сваха — бурлаха
4 У хліві;

5 А бояре — пудсвинки
6 Пудъ хлівомъ;
7 Молоді дружечки
8 За столомъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

В.

1 В=1 А Да..., 2 В=2 А При...
3 Да на ій сорочка
4 Не її;
5 Три дні бояре

6 Молотили,
7 И світилиці сорочку
8 Заробили.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

985.

Викотили, викотили
На улиці бочку;
Видурили, видурили
Да й у свата д'ючку.
Ой ми її не дурили, —
Вона сама хтіла:

Уложила чорний ковнаць,
Да й межъ нами сіла;
Викотили, викотили.
Зъ тіста паланицю,
Якъ схотіли, то й зробили
Зъ дівки молодлицю.

(Киевсь, Острозск. у.)

Теща подносить зятю „оброкъ“.

По окончаніи продажи невесты, совершается еще одинъ обрядъ *)—подношеніе зятю „оброку“ (овса). Когда въ избѣ пьютъ маторычъ, макодой стоятъ въ сѣняхъ. Свахи вызываютъ тещу на дворъ слѣдующими гѣсьнями:

986.

Вийди, теще, на двірь,
Не лякайся, якъ звірь;

Видно теща злягалася
И на пѣчь сховалася.

987.

Не лякайся, теще,
Не багато насъ плеше:

Двадцатеро й трое
На подвір'ячку твоюю.

Когда свахи пропоятъ, теща, приготовивъ горшокъ „оброку“, смѣшаннаго съ водой, беретъ хлѣбъ и выходитъ къ зятю. Благословивъ его хлѣбомъ, она поднимаетъ горшокъ съ овсомъ вверхъ и говоритъ:

„Сину, дай тобі, Боже, здоровья!“

— Дай, Боже!—отвѣчаетъ тотъ.

„Дай, Боже, щобъ бувъ веселий, якъ весна, богатий, якъ земля, а здоровий, якъ вода“.

— Дай, Боже! повторяетъ зять.

Теща надпиваетъ три раза изъ горшка; музыка играетъ „вівать“, а свахи поютъ:

988.

Пішовъ дідъ по гриби,
Баба по опеньки;
Дідъ свої посушивъ,
Бабини сиреньки;
Дідъ свої посушивъ,
Баба поварила (bis),

Діда накормила.
„Хлещи, діду, юшку,
За бабину душку,
Ще й за того дідуса,
Що хороша бабуся“.

Теща, выпивъ третій разъ немного „оброку“, передаетъ его зятю, который, попробовавъ предварительно, бросаетъ горшокъ черезъ голову. Если при этомъ горшокъ разобьется, значитъ у новобрачныхъ будутъ дѣти; если же нѣтъ—останутся бездѣтными. Въ послѣднемъ случаѣ обыкновенно дружбы жениха

*) С. Колюснки, Ушицкаго у.

стараясь сейчас же разбить горшокъ палками. Послѣ этого теща пьетъ къ зятю, приговаривая точно также, какъ и тогда, когда подчивала зятя „оброкомъ“. Затѣмъ она подноситъ по рюмкѣ всѣмъ, стоящимъ въ сѣняхъ, послѣ чего всѣ идутъ въ избу. Въ это время свахи поютъ:

989.

Добрн-вечірѣ тому (bis),
Хто е въ цімъ дому:

Старому й малому,
И Богові святому.

На это привѣтствіе свахъ, дружки въ избѣ хоромъ отаиваютъ:

990.

Бодай, здорови були,
Що насъ не вабули, —

За старого й за малого,
Й за Бога святого.

Невѣста, при входѣ въ избу жениха, беретъ съ „гильця“ въ руку овса и бросаетъ въ глаза жениху, а сама припадаетъ къ столу, при чемъ старшая дружка накрываетъ ей голову платкомъ. — Приходитъ женихъ и цѣлуетъ ее, о чемъ было уже сказано выше. Затѣмъ въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ слѣдуетъ обрядъ пришиванія „квітки“, о которомъ было упомянуто при описаніи „дівичь-вечора“.

Роздача подарковъ молодого.

Свахи кладутъ по порядку на тарелку всѣ подарки, какіе только женихъ забралъ изъ дому для родителей и родственниковъ невѣсты. Сверхъ подарка (платка или чего либо въ этомъ родѣ) кладется калачъ; дружка беретъ тарелку и кричитъ: „Есть въ цімъ дому нашего пана молодого и пані молоді тато родзони; просятъ панъ молодой и пані молода, сватъ и сваха, и я просю на той чесний подарунокъ — а проше!!!“

Отець „молодоі“, услыхавъ, что его дружка проситъ принять „чесний подарунокъ“, подходитъ, кланяется на всѣ стороны, беретъ „подарунокъ“ и отходитъ. Потомъ такимъ-же точно образомъ дружка кладетъ на тарелку подарокъ, назначенный для тещи — сапоги. Дружка вызываетъ тещу получить отъ молодого подарокъ:

Есть въ цімъ дому, говоритъ онъ; — нашего пана молодого и пані молоді мама родзона; просятъ панъ молодой, пані молода, сватъ и сваха, и я просю на той чесний подарунокъ — а проше!!!

Теща, взявъ сапоги, кланяється и говорить:

— Дякую сватові, свасі, нану молодому и дружбі за послугу.

Сказавъ это, она виходить на середину хати, поднимаетъ сапоги вверху и, держа ихъ надъ головою, начинаеть танцовать и пѣть:

991.

А.

1 Отце жъ тні чоботи,	17 Та за цюю вражськую
2 Що зять давъ;	18 Шванину,
3 А за ціі чоботи —	19 Узавъ мою рідную
4 Дочку взявъ,	20 Дитину.
5 Чоботи, чоботи,	21 Чоботи, чоботи
6 Ви моі!	22 Ви моі!
7 Чомъ діла не робите	23 Вколупили серденька
8 Ви мені? *)	24 Ви мені.
9 На річку йшла, чоботи,	25 Уже тні чоботи
10 Скрипучи,	26 Въ коморі,
11 А зъ річки йшла, чоботи,	27 А вже моя донечка
12 Ришучи,	28 Въ неволі.
13 Отце-жъ тні чоботи,	29 Уже тні чоботи
14 Що зъ бячка,	30 Деруться;
15 Чомъ діла не робите,	31 Роскішоньки дочечці
16 Явъ дочка.	32 Мнуться.

(С. Ждановка, Полтавськ. у.);

В.

- 1 В=1 А Чи се..., 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А,
6 В=14 А Изъ..., 7 В=7 А, 8 В=16 А, 9 В=5 А, 10 В=6 А,
11 Наробили влопоту,
12 В=8 А,
13 Я думала чоботи
14 Юхтові,
15 В=9 А А се, бачу...
16 Шканові.
17 На річку йшла, чоботи,
18 Скрипучі,
- 19 А зъ річки йшла, чоботи,
20 Хлипучі и проч.

(С. Колосники, Ушицьк. у.).

В.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,
7 В=11 Б... славоцьки, 8 В=8 А, 9 В=27 Б, 10 В=28 Б, 11 В=29 Б,

*) Этотъ припѣвъ повторяется послѣ каждыахъ четырехъ строкъ.

12 Хлипучи.

13 В=5 А, 14 В=6 А, 15 В=11 В... славоньки, 16 В=8 А,
17 В=17 В,

18 Скрипу, скрипу,

19 В=19 В,

20 Схлепу, схлепу.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

992.

А.

- 1 Що ваші подарки — 4 А наши подарки —
2 Чорніе чоботи, 5 Білої китайки.
3 Шевскої роботи;

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=2 А Наши й... (bis), 2 В=3 А,

3 Зъ Києва привезени,

4 Шовкомъ мережени.

(Нар. пм. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 186).

Въ то время, когда теща поетъ эту пѣсню, всѣ, находящіеся въ избѣ, скачуть и бьютъ въ ладони, исключая свахи и дружбы, которые, не обращая на окружающихъ вниманія, продолжаютъ раздавать родственникамъ невѣсты подарки жениха.

Свахи поють:

993.

А.

Ой на хаті зілля,
А въ хаті весілля;
На дворі бояря,
Лєз макъ процвітає.

За хатою липа,
Золотомъ облита,
Підіть обдеріте,
Свашокъ *) обдаріте.

(Ждановка, Полтавск. у.).

В.

Ой на дворі призьба,
На ній рушниківъ триста.

Підіте, унесіте,
Та боярь прикрасіте.

(С. Кольсикъ, Ушицк. у.).

*) Вм.: „свашокъ“ поють: „дружокъ“; „боярь“ (Коченевъ, Новоградволинск. у.).

994.

Первая квітка — то жь Иванко...
Несіте дари за дари,
Да шобъ нашні дари
Да у Кііві стали.

Зъ Боршполя привезени,
Шовкомъ мерезани,
Золотомъ гаптовани,
Свому роду даровани.

(М. Боршполь, Перяславск. у.).

На что имъ дружки отвѣчаютъ:

995.

У насъ роду много,
У васъ подарківъ нежного;

Є кому відбрати,
Нема чимъ дарувати.

(С. Колюськи, Ушицк. у.).

Свахи:

996.

Нашъ Иванко (Маруса) якъ малѣвання, (bis)
Треба ѣму пошановання,
Треба ѣго пошанувати,
До боку хустку дати.

(С. Колюськи, Ушицк. у.).

Подарки со стороны невесты.

По окончаніи этихъ пѣсень, теща отправляется въ комнату за „рушниками“, которые потомъ дружка невесты долженъ раздать родителямъ и родственникамъ жениха. Когда теща идетъ въ комнату, дружки и свахи поютъ:

997.

А.

1 Ой на дворі прязьба, (bis)
2 На ній рушниківъ триста;

3 Цідіте, унісіте,
4 Боярїєъ прикрасіте.

Б.

1 У коморі сволоєъ, (bis)
2 На нимъ рушниківъ сто сороєъ;
3 Б=3 А, 4. Б=4 А.

(С. Колюськи, Ушицк. у.).

Теща, возвратясь изъ комнаты съ рушниками, передаетъ ихъ „дружбѣ“ невесты. Онъ кладетъ одинъ рушникъ на тарелку и кричитъ: „Єсть въ цімъ“

дому нашого пана молодого староста (говорить имя старосты); просить пань молодий, пані молода, свать и сваха, и я прося на цю барву—а проше!..“

Такъ дружба невѣсты вызываеъ доодиночкѣ всю родню жениха.

Тѣ подходятъ, берутъ „рушницѣ“ съ тарелки и благодарять за поднесенный подарокъ.

Во время раздачи подарковъ поють:

998.

Ой роде, роде богатий!
Даруй товаръ рогатий;

А ви, сестриці—телиці
А ви, протійці—по копійці.

(С. Жаботинъ, Черваск. у.).

999.

Хутенько ся, маршалочку, увивай,
А всю нашу родиноньку обсилай.

У насъ родоньку есть много,
Обсилай ёго всёго.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1000.

Обдали дари,
Яй съ мо маги;
И житніи й пшенишніи,

Родові вилишніи;
И житніи й ашніи,
Родові удячніи.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1001.

На тихому дунячку білила,
На вкрутому бережечку стелила,
А всю свою родиноньку одарила.
То-жъ-то наша Маруся прядка була,
То-жъ-то вона раненько вставала,
На подарочки напрала;

Усю свою родиноньку обділила.

Не дивуйте, маршалочки,

Що короткі подарочки.

Нова, нова не зродила,

Стара ненька не зробила,

А я молоденька, гуляти раденька.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1002.

Дзенькуемъ молодусі
За тоненькі обруси,
Що раненько вставала,

Да тоненько напрала,

И біленько вбілила,

И всіх бояръ обділила.

(Кривинъ, Острожск. у.).

Когда подарки раздадутъ, постороннія женщины берутъ рѣшето и становятся возлѣ печки на „лаву“, стучать въ рѣшето и пригѣвають:

1003.

А.

- 1 Решето тороточе, 3 Півтора золотого
2 Чого-сь воно хоче: 4 Да й одь князя молодого.
(М. Шендревца, Каневск. у.).

В.

- 1 В=1 А... тороче, 2 В=2 А, 3 В=4 А Відь пана..., 4 В=3 А.
(М. Ткаровъ, Вышницъ у.).

В.

- 1 В=1 А... торохоче, 2 В=2 А, 3 В=3 В, 4 В=2 А Червоного...
5 И відь слугъ ёго.
(С. Колоски, Ушицк. у.).

Свахи, дружи и старости бросать въ рѣшето по копѣйкѣ. Если женщины замѣтятъ, что имъ набросали въ рѣшето уже довольно денегъ — ухажать съ лавы; а если нѣтъ, поютъ ту же пѣсню до тѣхъ поръ, пока не будутъ удовлетворены.

Расплетаніе косы и покрытіе головы.

Послѣ этого слѣдуютъ, въ различныхъ пунктахъ Малороссіи, различныя обряды. Въ однихъ мѣстахъ ¹⁾, приступаютъ къ дѣлежу коровай, а въ другихъ ²⁾, принимаются „расплетать косу“ невесты и завязывать ей голову „серпанкомъ“ или „наміткою“, и потомъ уже, совершивъ этотъ обрядъ, дѣлятъ коровай. Мы уже говорили выше о расплетаніи косы, поэтому здѣсь только упомянемъ о тѣхъ мѣстныхъ особенностяхъ или добавленіяхъ, о которыхъ не было сказано при расплетаніи косы въ воскресенье, передъ вѣнцомъ. Въ Липецкой слободѣ, Харьковской губ., косу расплетаетъ невесты сестра ея. Сваха становится возлѣ жениха съ правой стороны, а сестра невесты возлѣ нея съ лѣвой стороны. Женихъ выплетаетъ изъ косы невесты красный кусокъ ленты, который называется „вісникомъ“, или же „восникомъ“, и беретъ его себѣ. Потомъ сваха и сестра невесты, продолжая расплетать ея косу, говорятъ:

„Старости, пани старости! Благословіть чесну косу расплетати, молоду покрити!“

¹⁾ М. Гостомль, Кіевского уѣз.; Липецкая слобода, Харьковск. губ.

²⁾ Михалково, Мозырского уѣз.; Лугины, Овручскаго уѣз.

— Богъ благословить! отвѣчаютъ имъ.

„Въ друге и въ третє!“

— Богъ благословить всі три рази!

При этомъ подаютъ на тарелкѣ гребешокъ и немного масла. Свашка, расчесавъ голову жениха, расплетаетъ косу молодой, которую потомъ расчесываютъ тѣмъ же гребешкомъ, смазываютъ масломъ и заплетаютъ въ двѣ косы. (Дѣвицы на лѣвой сторонѣ Днѣпра носятъ волосы, заплетенные въ одну косу). Свашка плететъ одну, а сестра другую. Невѣста плачетъ. Тогда мать невѣсты подходитъ къ столу съ „серпанкомъ“, или „наміткою“ въ рукахъ ¹⁾, три раза перекрестится и „завиваетъ“ дочь свою въ „серпанокъ“. Въ Новоградволинскомъ уѣздѣ, передъ повязываніемъ головы, свахи машутъ платкомъ надъ головою невѣсты, которая, какъ будто не желая оставить навсегда „дівування“ и покрыть свою „головоньку“, старается вырвать платокъ и бросить его подъ ноги; но всѣ усилія ея остаются напрасны: ея повязываютъ.

При этомъ поютъ:

1004.

Кому іхати по завивайло,
Та на море підъ білѣ камень?
Дружко іхати по завивайло,
Та на море підъ білѣ камень.
Дружко поіхавъ, каменя не знявъ:

И завивайло не взявъ.
Ой, кому іхать и т. д.
Молодий поіхавъ, каменя знявъ
И завивайло доставъ.

(Lud Ukrainski, т. I, стр. 221).

1005.

А.

1 Догадайся, Марусю,
2 Чого мати у комору пішла?
3 Чи по рутьяний вінокъ,
4 Чи по біле завивайлечко?

5 Білее, та білесенькее,
6 До паперу рівненькее,
7 Що въ білого цвіту
8 Та по всему світу.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 206).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А,

3 Чи по медь, чи по горілку,

4 Чи по тонку намітку?

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

¹⁾ Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, впрочемъ, невѣсту повязываютъ обыкновеннымъ платкомъ.

1006.

Чи бачишь ти, Марисю,
Якъ свати муштруються,
До вісонькі готуються.

(С. Млицовъ, Дубецк. у.).

1007.

Иди, Марисенько, до комори
Зо скриню поговори;

Вінеси полотенце,
Тонее накриванце.

(Lozinski, стр. 128).

1008.

Ой, видай, батеньку, коротай;
Ой, видай зъ нової комори;

Ой, видай на тисовні столи,
Ой, видай на кружати обрусн.

(Lozinski, стр. 129).

1009.

Ой, ти, душечко наша, Марусенько,
Ой, глянь на порігъ—диво:
Несуть твое діло,
Якъ біль білесеньке,

Якъ папіръ тонесеньке;
Біле білування,
Вічне покривання.

(Нар. вж. рус. гвс. Метлинскаго, стр. 207).

1010.

Зъ-за дубової волудочки,
Да виползло три мурашечки,
Да винесли да завивальце

Тонее, біленьке,
И паперу рівненьке.

(Михалково, Мозирск. у.).

1011.

Поглянь, Марисю, на порігъ:
То йде дружбонько, ворогъ твій,
Та несе коровай на віці,
Білее завивало на тарільці,
Якъ біль біленьке,

Якъ папіръ тоненьке.
Та ні вітеръ ёго не звіе,
Ні сонце ёго не спале,
Ні дрібенъ дощикъ не змоче:
Молода Марися вносе!

(Нар. вж. рус. гвс. Метлинскаго, стр. 207—208).

1012.

Бережися, сестрице, бережися!
Онъ твій братецъ изъ вікомъ иде,

И біле завиванне несе.

— Мені сее завиванне да не на нічть:

Мені сее завиванне на увесь вікъ,

Пійде славоныя на увесь світъ...

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 208).

1013.

Ой, де пішла, де поділася,
Да Марусина мати?
Да нехай йде изь-підъ пису,
Да нехай несе малёвану мису
И білее завивалечко.

Ой, білее та біленькее,
Якъ димъ, да тоненькее;
Ой білее да завивайло,
Да вічнеє покривайло.

(Нар. юж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 207).

1014.

Ей, догадайся, Марисю,
На що коровай внесено,
На коровай повиванне,
На твою косу покриванне?

— Южь я ся давно догадала,
Що мені въ батенька не бити,
Зъ рутки віночківъ не вяти,
До тавочка не ходити.

(Lozinski, стр. 129).

1015.

А.

- 1 Покривайниця цдаче—
- 2 Покриватись не хоче.
- 3 Серпанки — поганки,
- 4 Биндочки — коханочки.

- 5 Покриваю тебе, моя доненько,
- 6 Будь здорова, якъ вода,
- 7 А богата, якъ земля.

(М. Полоннов, Новоградволинск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А,

- 3 Якъ-би вона не хтіла,
- 4 То би въ батенька сиділа.

(С. Колюски, Ушиця. у.).

В.

- 1 В=1 А Завивалночка...

- 2 Завиваліся хоче
- 3 У тканки въ серпанки,
- 4 Въ дорогіє подарки.

(Давидь-городокъ, Мозирск. у.).

Г.

1 Г=1 А Покривалочка..., 2 Г=2 А,

3 Не такъ покриваться,

4 Якъ съ нами роставаться.

(Быть рус. нар., Терещенко, т. II, стр. 228).

Д.

1 Д=1 Г, 2 Д=2 А... хоче,

3 Щобъ не дівувать,

4 А бабувать.

(Быть рус. нар., Терещенко, т. II, стр. 528).

1016.

Ой, що-жъ бо то унесено,
Що дивиться та весело,

Зъ-підъ білого цвіту,
Що по всьму світу?

(Lud Ukrainski, Nowosielskiego, т. I, стр. 222).

1017.

Літала, літала сива зовуленька;
Стало вечоріти, стала нижче летіти;
Стало смеркати, стала вона кувати.
„Ой, чого куєшь, чого жалуєшь, сива
зовуленька?

Ой, чи тобі жаль темного луку,
Чи гіркої калини?“
— Ой, не жаль мені темного луку,
Ни гіркої калини, —
Тільки мені жаль про літаннечко,
Раннємъ куваннечко“.
Гуляла, гуляла дівка Марися
Весь день веселенька;
Стало вечоріти,

Вона стала смутіти;
Стало смеркати,
Вона стала плакати.
„Чого плачешъ, чого жалуєшь,
Молодая Марися?

Ой, чи тобі жаль батька старого,
Чи подвір'ячка його?
— Ой, не жаль мені батька,
Тільки жаль мені русої коси,
Дівочької краси;
Дівки гуляють, вісками мають,
А мене не приймають.
Хоча й приймуть, хочъ не приймуть,
Такі правдоньки не скажуть.

(С. Дашковци, Ігитис. у.)

1018.

Куди ти, дівочко, гляділа
Що ти собі розикєя (?) вигляділа?
Совинні вочі, цаплинь нось,
Ой вінъ, дівочки, велми не пригожъ.
Чого ти, дівко, грибки дмешъ,

Чи ти свого розикєя не дождешъ?
Ой, рожа, рожа, білий цвітъ!
За чимъ моро-дитинки досиль нітъ?
Писала-бъ письма — не вмію,
Посилала-бъ посли — не смію.

Ой, сама-бъ пошла — боюся,
Зъ чистого поля вернуся.
А въ честинь полі сторожа,
Тая-жъ мене сторожа умове,

По голоску вгадае,
И по моей русой косухні,
По моей шовкової стѣжухні.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1019.

Ой, вувсоньку расенъ (bis),
Мий роде прекрасенъ!

Да гуляйте зо мною,
Якъ изъ ягодою.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1020.

А.

1 Ой, гоже, гоже, мій мили Боже,
2 Що-жъ бо я учинила!
3 Ой, кого-жъ бо я вірно любила,
4 Той стоить за плечима;
5 А зъ кимъ-же була луба розмова,
6 Той стоить край порога.

7 А съ кимъ стояла на західъ сонця,
8 Той стоить край віконця.
9 Ой, кого-жъ бо я роду не знала,
10 То зъ тимъ до шлюбу стала;
11 Не знала роду, ні родини його,
12 Та й стала дружиною.

(С. Дашковци, Лятивск. у.).

В.

1 Б=1 А Ой, ой же, ой же..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А... гарне..., 4 Б=4 А... дверима,
5 За дверима за дверочками,
6 Вмивається слівочками;
7 Б=9 А, 8 Б=10 А... на рупничокъ..., 9 Б=11 А, 10 Б=12 А Судилась...

(Полянне, Новоградчицк. у.).

1021.

Ой, гуляй, гуляй, білая риба,
По тихому дунаю,
Бо якъ підешъ на бистрі ріки,
Не будешъ гуляти:
Тамъ тебе зловлять,

Луцицю здоймуть,
И славний обідъ буде.
А зъ Марисі здоймуть віночокъ,
Надінуть серпаночокъ —
Славна жона буде!

(Мокрань, Кобринск. у.).

1022.

Где ся косойка діла?
Чи въ поле полетіла,
Чи ся въ клубойко звила?

Вона въ поле не летіла,
Єно ся въ клубойко звила.

(Lozinski, стр. 130).

1023.

Да неділько наша, неділько,
Та не вже-жъ наша Марися не дівка.

Вже въ її косоньки немає,
Тильки її весільце гуляє.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1024.

А.

1 Ой, на горі жито,
2 А въ долині просо;
3 Ой, жаль мені тебе,
4 Моя русявая косо!
5 Ой просо, просо — волоття,
6 Ой, косо, косо — золоття!
7 Да не рибъ я тебе кохала,
8 Що суботоньки чесала,
9 Що неділеньки вмивала,
10 За одинъ ранокъ зтирала.

11 Ой, сиділи лебеді на воді,
12 Та й полетіли на ріки,—
13 Распустили русу косу на віки.
14 Отъ тобі, Марусю, за тоє,
15 Не плети кісоньки у троє;
16 Завтра залети кісоньку въ дрі-
бушки,
17 Та вже-жъ тобі не ходити въ
дружки.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 206).

В.

1 Б=1 А... криничейка, 2 Б=2 А А на...
3 Жаль ми тя завивати,
3 Б=4 А... жовтая...

(Lozinski, стр. 129).

1025.

Марисю, Марисейко!
Где-сь діла свій вінойко?
— Дала мѣ ю оковати,

До скриноўкі сховати.
За замки товгні (?)
На віки вічніі.

(Lozinski, стр. 130).

1026.

Тамъ за городомъ просо;
Сховайся, жовта косо,

До скрині замчистої,
На віки вічистіі.

(Lozinski, стр. 129).

1027.

Ой, вінку-жъ мій, вінку,
Зъ врячасто(го) барвінку!
Купувала-мѣ ты въ ринку,

Замикала-мѣ ты въ скринку,
Теперкі ты не рушу—
То й залпавати мушу.

(Lozinski, стр. 128).

1028.

Приїхали паничі,
Взяли косу підъ мечі;

Посікли, порубали,
Підъ рубойку сковали.
(Lozinski, стр. 130).

1029.

А.

1 Ми-жъ тебе, сестрице, скриваемъ,
2 Щастья й доленьки не знаємъ...
3 Будь здорова, якъ вода;

4 А багата, якъ земля,
5 А пригожа, якъ рожа.

(М. Шендеровка, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А Я... скриваю,
2 Щастемъ, здоровьемъ наділяю.

3 В=3 А, 4 В=4 А А будь..., 5 В=5 А.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 208).

В.

1 В=1 В А... накриваю, 2 В=2 В, 3 В=3 А Та..., 4 В=5 А...
згода, 5 В=4 А А...

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 208).

Г.

1 Г=1 А,
2 Щастемъ, здоровьемъ наділяемъ.

3 Г=3 А, 4 Г=4 А Будь..., 5 Г=5 А Будь...

6 Будь прекрасна, якъ весна.

1030.

То нашого полку козаць,
Бо на німъ білий ковпакъ;

Роса коса расплетена,
Наміточка надъ очима.
(С. Кольска, Ушицк. у.).

1031.

Повідали намъ люде,
Ой що то туръ буде;

Ой не туръ, не туриця,—
Єно красна молодиця.
(Lozinski, стр. 131).

1032.

Захімлили хімлушечку,
Якъ у нолі грушечку;

Сѣму, тому хімлушечка,
А Ивану, якъ душечка.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 209).

1033.

Подивися на себе, діво,
Яке то твоє діло:

Вечернее покривалачко,
Вічне завивалачко.
(С. Колосник, Ушицьк. у.).

1034.

А.

1 Завивала мене дядина
2 И кісонькі не пригладила;

3 Завивало изложила
4 И кісоньки не вронила.
(М. Шендерова, Калевск. у.)

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А. (Михалково, Мозирск. у.).

1035.

Роспітала дядина
Да не жалослива,

А сестриця приймалася,
Такъ слізками облилася.
(Нар. вж. рус. півс. Метлинського, стр. 206).

1036.

Ой, погано, Марусю, погано;
Свинь чепецъ підъ столецъ,
Латку поганку

Свинь підъ лавку,
Рутвяненький віночокъ
Склади на головку!
(Нар. вж. рус. півс. Метлинського, стр. 209).

1037.

Марисю, догадайся,
Повивати не давайся!
Повинь чепецъ
Підъ пецъ,

А кібалку
Підъ лавку,
А віночокъ
На головку.
(I. Ozinski, стр. 130).

1038.

А.

1 Марисю дівко,
2 Кинь шапку до дідька:

3 То тобі не подоба,
4 Бо не пристало до лоба.
(Кривинь, Острожск. у.).

Б.

1 Б=3 А Це-жъ тобі, Марусю..., 2 Б=4 А Не пристає чепецъ..
(Нар. вж. рус. півс. Метлинського, стр. 207).

1039.

Свинь чепецъ, кнць пудъ столецъ,
Да надінь стрічки и коснички,
Да ходімъ зъ нами на вечорнички.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1040.

А.

1 Таки буде не по вашому,	13 И стрілку, и лучокъ,
2 А буде по нашому;	14 И передній топичокъ.
3 Якъ би ми схотіли,	15 Слухайте, дружечки, де голубка
4 Ми-бъ її до дунаю повели,	гуде?
5 Ми-бъ її тамъ кісоньку заплели,	16 Не голубка гуде,
6 Ми-бъ її зъ собою увезли.	17 То Марусенька гомонить —
7 Слухайте, бояри, де голубъ гуде?	18 Дівовање здає:
8 То не голубъ гуде,	19 Натє вамъ, дружечки,
9 То Иванъ гомонить —	20 Дівовање мое,
10 Молодество здає:	21 Шапку и вінонь,
11 — Натє вамъ, бояри,	22 И первий починокъ.
12 Молодество мое	

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 529).

Б.

1 Б=3 А Коли-бъ...,	2 Б=4 А... розвертіли,
3 Повели у садочокъ,	6 Изъ собою посадили;
4 Извели віночокъ;	7 Да склались по грошу,
5 Дівкою нарядили,	8 Купили стрічку хорошу.
- (Нар. вж. рус. півс. Мезинського, стр. 210).

В.

1 В=1 Б,	2 В=2 Б,	3 В=3 Б... ліски,
4 Заплели-бъ у кіски.		
- (Нар. вж. рус. півс. Мезинського, стр. 210).

1041.

А.

- 1 Казавъ-же ти, та берестоньку,
- 2 Що не пуцу зъ себе листоньку —
- 3 А тепера пускаєшъ,
- 4 Спру землю вериваєшъ.
- 5 Казавъ-же ти, та мій батеньку,

6 Що не дамъ тебе, моя доненько;
7 Теперъ даешъ, та й не жалуешъ,
8 И світъ мені та й зав'язуєшъ
9 Білою павутиною
10 И съ чужою дитиною.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Да й..., 3 Б=3 А... да й..., 4 Б=4 А... да й
устилаєшъ, 5 Б=5 А.

(Новицкіі).

1042.

Хвалилася внягиня,
Що є дарівъ скриня;

Хиба їхъ не маєте,
Що намъ їхъ не даєте.

(Lozinski, стр. 131).

1043.

Подивися, дружбонько, на мене,
Твоя шапочка у мене;
Ой не шапочка — колпачокъ,

Вийми, дружбонько, постачокъ;
Ой не постачокъ — таляра,
Буде твоя вся слава.

(Lozinski, стр. 128).

1044.

Повибивай, мати, клинці,
Где вішала Марися вінці;
Вибивайте кілочекъ,

Где висіли биндочки;
Забивайте нові
На серпанни тонкіі.

(Lozinski, стр. 128).

1045.

А.

1 Зробили-жъ ми діло,
2 Ажъ намъ чоло впріло:

3 Зъ воржа — паланицю,
4 Зъ дівки — молодицю.

(М. Тьвровъ, Винницк. у.).

В.

1 Що хтіли,
2 Те зробили
3 Б=3 А, 4 Б=4 А.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

В.

1 Теперъ нарядили,

2 Якъ сами хотіли:

3 В=3 А, Зъ вниша..., 4 В=4 А.

(Нар. кж. рус. пѣс. Мелннскаго, стр. 210).

Г.

1 Г=1 Б, 2 Г=2 Б То..., 3 Г=3 А Зъ тіста..., 4 Г=4 А.

(Lozinski, стр. 131).

Въ Ушицкомъ уѣздѣ, послѣ завязыванія невѣсты „серпанкомъ“, подносятъ жениху на тарелкѣ платокъ.

Въ это время поютъ:

1046.

Наша Мариса, якъ малеванна, Треба її пошанувати —
Треба її да пошануванна; За хустку гроші дати.

Женихъ выбрасываетъ деньги изъ кармана, соображаясь съ цѣнностію платка, а невѣста беретъ платокъ и затываетъ его за поясъ жениху съ правой стороны.

У гоцуловъ ¹⁾ и въ западныхъ уѣздахъ Волынской губ., не расплетаютъ *молодой* косы, а отрѣзываютъ. Самое отрѣзываніе косы происходитъ такъ: Свекоръ, взявши конецъ косы въ руки, привязываетъ еѣ въ нарочно вбитому для того въ стѣну гвоздю. Женихъ, танцующій съ дружкой, долженъ при этомъ показать столько ловкости, чтобы конецъ невѣстиной косы непременно отрубить однимъ ударомъ топора. Если ему это не удастся, то гоцулки прощаютъ молодой несчастливое житье; если же коса будетъ отрублена, то — счастливое.

Выносъ и дѣлежъ коровай.

Дружка моетъ руки, приготовляясь рѣзать коровай, для того чтобы разделить его между присутствующею публикою. Ему поютъ:

1047.

Мне дружка ручки, Чи вісять рушнички,
Поглядає на колочки, Повтерати ручки.

(М. Лушны, Овручск. у.).

Дружко, помивъ руки и помолившись Богу (Отче нашъ...), отправляется

¹⁾ Лозинскій, стр. 131.

въ вомору и выносить оттуда на „віці“ коровай, на которомъ сверху лежить „очіпокъ“, „серпанокъ“ и два „рушники“. Взявъ коровай, онъ говорить:

„Господи, Иисусе Христе!“

Старосты на это возваніе ко Христу, отвѣчаютъ: „Аминь“.

„Спасибі й за Аминь,“ говорить друже, а потомъ, подойдя къ порогу избы, продолжаетъ далѣе: „Старости, пани підстарости! Благословіть цей чесний хлібъ у чесний домъ унести!“

— Богъ благословить! отвѣчаютъ ему.

„Въ друге и въ трете“.

— Богъ благословить всі три рази!

Друзьки, увидѣвъ друже съ короваемъ въ рукахъ у порога избы, поють:

1048.

Друже коровай несе
И кудрами трасе;

Хоть траси, не траси,
Намъ короваю даси.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1049.

Точися, короваю,
Черезъ сѣни до світлойки,
Межи красні дівойки.

(Lozinaki, стр. 94).

1050.

А.

1 Несуть твоє діло:	9 Коровай край,
2 Коровай зъ шишками,	10 Всю нашу родиноньку обсилай,
3 Розлука зъ дружками.	11 Насъ, дружечокъ, не забувай
4 Світи, Боже, зъ раю,	12 И намъ шишечку оставляй.
5 Нашому короваю,	13 Якъ намъ шишечки не буде,
6 Щобъ було виднесенько	14 То ми на дорозі перейдемъ,
7 Краяти дрібнесенько.	15 Силою конника одйимемъ
8 Дрібненько, боароньку,	16 И до сорома приведемъ.

(М. Полоное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Б=5 А... місяцю...,	2 В=6 А До Божого...,	6 Б=7 А,	4 В=8 А,
5 Во марисинъ рідъ великий,	7 По Вираїні, по Волні,		
6 Шобъ було чимъ обділити:	8 По всенькій родині.		

(С. Милковъ, Дубовск. у.).

1051.

Ми пшуньку пололи
И руку покололи;

А ви, дружки, знайце,
Намъ короваю дайце.
(С. Михайлово, Мозырск. у.).

1052.

Зрівна, старосто, зрівна,
Край коровай здрібна;

Треба ся складати,
Всю родину даровати.
(Lozinski. стр. 104).

1053.

Ой, край ти, дружко, коровай,
Та всімъ родичамъ роздавай;

А вамъ, дружечки, шпичечки,
А вамъ, бояри, шпичечки.
(С. Ждавова, Полтавск. у.).

1054.

Горали ми новицю,
А сіяли пшеницю

По горі и по долині,
Щобъ було всій родині.
(Дубище, Старокоштаньковск. у.).

Потомъ дружко повторяетъ воззваніе: „Господи, Іисусе Христе, сине Божий!“
Старости отвѣчаютъ: „Аминь“.

„Спасибі й за аминь,“ говорятъ онъ. Затѣмъ продолжаетъ: „Старости,
пани підстарости, благословить цей чесний хлібъ на чесний миръ рознести!“

— Богъ благословить.

„Въ друге и въ третє!“

— Тричи разомъ!

Получивъ благословіє, „дружко“ рѣжетъ коровай; а „поддружій“
держитъ тарелку, на которю кладетъ отрѣзанные дружкомъ куски коровай
и разносятъ по старшинству, именно такъ: прежде всего дружко, вырѣ-
завши верхнюю „шишку“ коровай, разрѣзываетъ ее пополамъ и передаетъ
жениху и невѣстѣ; потомъ отрѣзываетъ еще кусокъ и посылаетъ отцу и ма-
тери невѣсты; за тѣмъ отрѣзываетъ еще кусокъ и, обращаясь къ поддружому,
говоритъ: „А це намъ въ тобою, товарищу!“ и отдаєтъ ему кусокъ; наконецъ,
рѣжетъ опять и подаєтъ „поддружому“, который, положивши на тарелку,
разноситъ по порядку всѣмъ гостямъ, находящимся въ избѣ ¹⁾.

¹⁾ Линецкая слоб., Харьковской губ.

До раздачи коровай, когда онъ стоитъ еще на столѣ, повѣтъ:

1055.

Привезено зілля
Зъ трохъ гірѣ на весілле;
Поставляно зілля,
На столі-престолі.
Одгадай, дружбовьку,
Що жъ то за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю;
Бо статечний розумъ маю.

Угадай, сванечку,
Що жъ то за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю,
Бо статечний розумъ маю.
Одгадай, Марисю,
Що жъ то, за зіллячко?
— Бігъ же, не вгадаю —
Ти нашъ святий короваю.

(С. Минновъ, Дубенск. у.).

1056.

Витай, витай, святий короваю;
Витай, витай изъ Божого дому.
„Дежъ ти бувъ, святий короваю?
Що жъ ти видавъ зъ Божю дару?“
— Бувавъ же я въ чистому полі,
Стуявъ же я яруу пшеницею,
А теперъ стою на тисовому столу,
А теперъ стою на льняному убруси;
Видавъ же я місяце зъ зорю;
Видавъ же я убоє ясенькі.

Не есть то ясенькій місяченько,
Но то мні е риденькій батенько.
Не есть то мні ясная зуронька,
Но то мні есть ридная матюнка.
Сидеть собі двое удади
И спувняють собі повненькі повні;
Сидеть собі въ нувенькуй свитлиці,
Спувняють медъ, вино склянниці;
Тамъ вони у золути сеють.
И медъ-вино спувнеють.

(Кульчинъ, Бѣльск. у.).

1057.

Да рано, рано, здумайте, бояре,
Нешто въ лесе звеніло,
Не звеніло-говорило:
— Да за горою новий двуръ,
А въ томъ двурі весілле:
Да стоять столи тисовіе,
И скатерті бельчатіе,
Лежить коровай гибчастий.
А що жъ въ тому короваі?
Зъ семи полей лпеница,
Зъ семи крениць водиця,
Зъ семи мажей сольниця,
Зъ семи двуровъ маслечко,
Зъ ярихъ пчоловъ медочокъ,

Зъ семи куроць ячка.
Да здумайте, бояре,
А которому дружку
Коровай краяти?
Меншому дружку коровай краяти!
Меншій каже: „не вмю,
Ще къ тому не смю,
Я ни ножика не маю—
И коровай не вкраю“.
Большому дружку коровай краяти!
Большій каже: „я вмю,
А ще къ тому я смю—
Я и коровай украю“.

(Михалково, Мозырск. у.).

1058.

Просили мене до короваю,
А я ножика не маю:

Ой, ристю, коню, ристю, въ ногоно
По ножикъ до дому.

(Рохань, Холмск. у.).

1059.

Розбірайся, короваю,
Зъ зеленого розмаю,
Зъ червоної калини,

Зъ зеленого барвінку,
На тисову тарілку.

(Рохань, Холмск. у.).

1060.

Дружко хоче коровай кряти,
Да не знає звідкіль почати,

Чи зъ гіроньки, чи зъ долиноньки,
Чи зъ серднеі шишкі.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

А когда дѣлать коровай, то поють слѣдующія пѣсни:

1061.

Благослови, Боже,
И отецъ и мати

Своему дитяти
Коровай роздати.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1062.

Нашъ старостойко, якъ панъ,
На нимъ зелений жупанъ;

Вміє коровай кряти,
Родині роздавати.

(Lozinski, стр. 104).

1063.

Дружко коровай кряе,
Їму Буйгъ помогае...
Золотий ножикъ мае,

Сребную тарілочку
Обсялати родиночку.

(Мокрань, Кобринск. у.).

1064.

Нашъ когутъ чернокрилий,
Нашъ дружбонька чорнобривий;

Не жаль ѣму дати,
Коровай кряти.

(Основа, Апрель, 1862 г., стр. 34).

1065.

Крайте коровай, крайте,
Родоньку не минайте:

Одъ меншого до веньшого,
Хоть по кусочку дайте.

(Рохань, Холмск. у.).

1066.

Дружбонько коровай крає
Усю нашу родиноньку обсямає,
Бо въ насъ роду есть много—

Обсилай ёго всего;
Щобъ ёго обділити,
Щобъ ёго не гнівити.

(Заславск. у.).

1067.

Дружбоньку нашъ, голубоньку,
Ой, дай же намъ хоть крайнюю
Коровайнюю шишечку;

Якъ не даси, у бору перейму,
И воня одйму,
Старшому боярину подарю.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1068.

А.

1 Подивися, друже,
2 Що бояре коровай крадуть,
3 Да за пазухи владуть.
4 То въ михъ, то въ ямьню—

5 Батькамъ на вечеру;
6 То въ михъ, то въ рукавиці—
7 Дівчатамъ на вечерниці.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Б.

1 В=1 А Да чи бачишь ти..., 2 Б=2 А Якъ...,
3 За вилечко захиляються,
4 Короваємъ запихаються.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 Староста коровай крає,
2 Злоцісти ножикъ має;
3 В—4 А Що въ жменью...;
4 Сванейці на вечеру.

(Lozinski, стр. 103).

Г.

1 Г=1 Б Дружео...,
2 А бильнъ роскридає.
3 Г=4 А То въ ротъ..., 4 Г=4 В Для дітей...

(С. Млинновъ, Дубенск. у.).

Д.

1 Нашъ дружба коровай ріже,
2 А ёму сопель зъ носа лізе;
3 Знать дружба дітей має,
4 Бо коровай ховає,

5 Д=3 В То..., 6 Д=4 В Дітямь...

7 Нашъ дружба пелехатий

8 Літає въ коло хати;

9 Не має де сісти,

10 Де короваю зьїсти.

(Рохань, Холмск. у.).

1069.

А.

1 Чи бачишъ ти, дружку,

2 Що за тобою жінка стоїть,

3 Семеро да дітей держать,

4 Да усі съ кошелями,

5 Увесь коровай забрали:

6 Хто въ міхъ, хто въ рукавички,

7 Дівчатамъ на вечернички.

(Изъ рук. об. Булша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... твоя..., 3 В=3 А,

4 На кожній дитинотці

5 По штири торбиноньці.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1070.

А.

1 Ой ми роду не злодійского,

2 А ми роду королівского;

3 Ми кошелівъ не брали,

4 Короваю не крали,

5 Въ кипеню не брали —

6 Дружечки сбрехали.

(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А... таківского, 2 В=2 А... старосвітского,

3 По запічкомъ не ховаємося,

4 Подарочківъ не цураємося.

(С. Колосиня, Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А... попівского, 2 В=2 А,

3 Щобъ же ви не дождали,

3 Щобъ ми у васъ коровай крали.

(Изъ рук. об. Булша).

1071.

Вибачай, родоньку, ласкаво,

Що вамъ гусокъ не стало,

Гуси води захотіли,

На дунай полетіли.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 84).

1072.

Помекли свахи гуски
Зъ гречаної лускі —

Роду не обділили,
Сами ся поживили.

(Основа, Апрѣль, 1862 г., стр. 84).

1073.

А.

1 Тобі, дружко, не дружковати,
2 Тобі, дружко, да назовати,

3 Йъ хорошиямъ станомъ,
4 У Києві паномъ.

(М. Борисполъ, Переяславск. у.).

В.

1 В=1 А... та...,

2 Тобі, дружко, череду пасти,

3 Зъ сірою собакою,

4 Зъ товстою ломакою.

(Иъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 В=1 А... да..., 2 В=2 А.. свині пасти, 3 В=4 В... великою...,
4 В=3 Б... да...,

5 Возьми пугу, да йди къ лугу

6 Да воливъ поганяти,

7 Да не по талеру брати.

1074.

Засвітїте свѣчку,
Глядитъ роду по запічку;
Бо въ Марусі рідъ великій,

Щобъ ёго обдарити,
Щобъ ёго не гнівити.

(Дубище, Старокиевск. у.).

Въ мѣстечкѣ Борисполѣ, Полтавской губерніи, Переяславскаго уѣзда, дружко, который самъ „крае и роздае коровай,“ отрѣзавъ кусокъ, вызываетъ тѣхъ, кому слѣдуетъ поднести, слѣдующими словами: „Де старий батько й мати? ось який гостинець одъ молодихъ дітей вамъ!..“ Вызываемые выходятъ, получаютъ *гостинець* и говорятъ: „Спасибі молодимъ дітямъ и вамъ, пани маршалки, за цей гостинець“.

Когда раздѣляютъ коровай, спрашиваютъ старость: „Старости, пани під-старости!“

— Ради слухати, отвѣчаютъ тѣ.

„Чи доводьни хлібомъ, сіллю?“

— Довольни, сясибі!“ и начинають пѣть:

1075.

Раздали-сь мо дари,
Які-сь мо ми малі:

Житні й пшеничні,
А би були велишні.

(Рохань, Холмск. у.).

Въ Новоградволинскомъ уѣздѣ, старшій сватъ несетъ коровай изъ коморы на головѣ, сопровождаемый музыкомъ. Принесши въ избу, ставитъ его на столъ и, точно такимъ-же образомъ, срѣзываетъ верхнюю шинку для молодыхъ; потомъ свою обязанность—рѣзать коровай—передаетъ меньшему свату, а самъ раздаетъ родственникамъ жениха и невѣсты коровай съ подарками.

Раздавая коровай и подарки, сватъ подымаетъ руки выше головы; въ одной изъ рукъ онъ держитъ тарелку съ короваемъ, а въ другой—подарки и говоритъ: „Десь у вашого князя молодого и княгині молодіоу були близькі приятели (такіе то). А е вони, чи ні? Якъ е, то нехай обзиваютьця; а ні,—то запорозцягъ оддамъ. Запорозці—добри хлопці цей подарунокъ приймуть“. Если при этомъ есть въ избѣ тѣ, которыхъ сватъ звалъ, то онъ отдаетъ имъ подарки и коровай; если же нѣтъ, то беретъ себѣ, или отдаетъ обратно тому, у кого взялъ, или же, наконецъ, *запорозцямъ*, о которыхъ онъ упоминалъ въ обращеніи къ *приятелямъ*, разумѣя подъ словомъ *запорозці* тѣхъ лицъ, которыя не участвуя въ свадьбѣ, находятся зрителями ея.

Въ Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи, обращаются къ *хлопцямъ-запорозцямъ* только тогда, когда коровай остается много послѣ того какъ обдѣлятъ всѣхъ родственниковъ и гостей, Дружко, положивши на тарелку оставшуюся часть коровай, за исключеніемъ, такъ называемой, „підшви“ т. е. самой нижней части, которая обыкновенно назначается *музикамъ*, обращается къ *запорозцямъ*. „Обсилає князь и княгиня даромъ Божиимъ, не такъ даромъ Божиимъ, якъ красою своею. Де тутъ вѣть запорозці — добри хлопці, щобъ ласкави були на сей часъ до насъ прибули да даръ Божий принали. Озовітєся, мої голубчики! Чи дома ви тамъ? Може пошли гулять зъ молодими жонками? Хлопці-запорозці, просимъ на коровай!“ „Молодые жоначи“ приходятъ „зъ памеломъ, лонатомъ, рогачами“ и пр. и берутъ оставшуюся часть коровай, и вмѣсто денегъ, которыя здѣсь обыкновенно бросаются на тарелку, получивши кусокъ коровай, начинаютъ дарить *молодымъ* различныя вещи, которыхъ, конечно, молодые никогда не получаютъ; а это дѣлается исключительно для того, чтобы дать возможность

собравшейся публикѣ вдоволь посмѣяться. Иногда „хлопці-запорозці“ свои рѣчи приправляютъ циническими выходками; но это, впрочемъ, бываетъ только тогда, когда они находятся подъ вліяніемъ спиртныхъ напитковъ.

„Даруюць хлопці-запорозці — говорятъ они, получивши коровай — тѣ пчели, що сѣдзязь у улы и гудуць, якъ дурні; кошелями медъ носяць, на галлі чапляюць; и даруюць того кабана, що ходиць за Днпромъ, личеть оре, хвостомъ боронує, все те Бугъ поровнує; и даруюць хлопці-запорозці, це рукавички, що сімъ гудъ робили зъ здохлої цялички...“

Каждый изъ „хлопцівъ-запорожцівъ“, которые въ данной свадьбѣ не принимаютъ на себя никакихъ обязанностей, а пришли только поглазѣть, и, желая превзойти одинъ другого въ остроуміи предъ многочисленной толпой, — старается придумать для молодыхъ такой подарокъ, который-бы возбуждалъ всеобщій смѣхъ и старается высказать свое предложеніе, какъ можно эффективно, т. е. чтобы въ рѣчи его все было сказано *до прикладу*.

Ужинъ у невѣсты и прощанье ея съ друзьями.

Передъ тѣмъ, какъ наступаетъ время жениху увозить къ себѣ невѣсту съ ея приданымъ: *скриней**), подушками и вообще со всѣмъ имуществомъ, полученнымъ ею отъ родителей, наступаетъ ужинъ, *вечеря*. Женихъ и невѣста садятся за столъ въ такомъ же самомъ порядкѣ, какъ сидятъ они на *посаді*, т. е. *молодий* въ красномъ углу на *покуті*, а *молода* возлѣ него съ правой стороны. Возлѣ жениха садятся свахи, а возлѣ невѣсты *приданки*. *Старшій бояринъ* садится противъ *молодикъ*. Когда всѣ усядутся въ вышесказанномъ порядкѣ, дружка забираетъ ложки, подходитъ къ столу и говоритъ:

„Пани старости, пани підстарости!“

Ему отвѣчаютъ: — Ради слухать!

„Благословить сей дрібний товаръ (при этомъ поднимаютъ вверхъ ложки) на стуилъ положить“.

— Богъ благословить!

„Разъ и другій разъ, и третій разъ“.

— Богъ благословить вѣ три рази.

Дружка кладетъ ложки на столъ и сейчасъ же подаютъ ужинъ, который обыкновенно состоитъ изъ капусты, гороху, мяса, пироговъ, кашни съ молокомъ, галушокъ съ молокомъ и проч.

*) *Скриня* во многихъ мѣстахъ Малороссіи замѣняется *боднею*, въ особенности у мало зажиточныхъ крестьянъ.

На Подлясьи ¹⁾, подають жаренаго пѣтуха, котораго приготавлиють оригінальнимъ образомъ: гдѣ либо на горѣ, за селомъ привязывають его живемъ къ лѣстницѣ и раскладываютъ подъ нимъ огонь; потомъ его варять и подають подъ названіемъ „бажанта“. За столомъ сидятъ всѣ, за исключеніемъ новобрачныхъ, которые обыкновенно ужинають въ коморѣ и только иногда за общимъ столомъ. Какъ въ первомъ, такъ и во второмъ случаѣ, молодые ѣдятъ только для выполненія обычая.

Если новобрачные ужинають въ коморѣ, имъ подають одну тарелку на двоихъ и одну ложку, которою они должны ѣсть, чередуясь. Во время ужина, кромѣ пѣсень, относящихся исключительно къ кушаньямъ, поютъ:

1076.

А.

1 Давай, мати, вечеряти, (bis)	3 Давай, мати, хочь жижки,
2 Бо будемо тутъ ночувати;	4 Бо вже порожні вишени.
- (С. Колюсика, Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А... свахо...	
2 Бо не будемъ ночувати.	
3 Сонъ головоньку клонить,	
4 Нічъ до домоньку гонить.	
- (Дубище, Староконстантиновск. у.).

1077.

Давай, мати, вечеряти,
По вечері поділимося.
Ходімъ, мати, у комору,
Поділимъ добро зъ тобою:
Тобі, мати, нити й бердечко,
Мені давай полотенецько;
Мені, мати, скрині та першпи,— | Тобі, мати, горохъ-горохвини;
Тобі, мати, нові дойниці,
Мені давай рябні телиці;
Тобі, мати, нові обори,
Мені давай рябні корови;
Тобі, мати, порожні бодні,
Мені давай тилько довести. (коні). |
|--|---|
- (Нар. вѣн. рус. пѣсни, Мелітнського, стр. 212—213).

1078.

Изъ-за гори сонечко зійшло—
Сімъ сотъ дружокъ прийшло, | Сімъ сотъ и чотири
Да всі чорнобриві. |
|---|--|
- (Изъ рук. сб. Кулиша).

¹⁾ Lozinski, стр. 112.

1079.

Ви насъ не просите, Треба душу траговати.
Тільки на стіль несіте, Якъ ми душу потрагуемъ,
Бо ніколи дзіньковати, Въ той часъ подзіньуемъ.

(Плотниця, Пинск. у.).

1080.

Тобі, мамко, да навийчнки, Мені, мамо, полотенецько;
Мені, мамко, да сувийчнки; Тобі, мати, та стіна німа,
Тобі, мати, нити й бердечко, Мені, мамо, постіль біла.

(Нар. джн. русск. пѣсни, Метлинскаго, стр. 213).

1081.

Ой іште, та годуйтеся, Бо ви подорожні люде,
Та вічому не двуйтеся, Вамъ сорома не буде.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

1082.

А.

1 Чомъ ти, Ивасю, не іси, 3 То курятину, то гусятину,
2 Що Маруся зварила: 4 То зъ перцемъ лебедину?

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А Все то матінка...
3 Ой варила, приправляла,
4 Передъ зятемъ то погляда.

(С. Колосики, Ушицк. у.).

1083.

А.

1 Дружня світка... по зъ Маруся... 5 Варила матюнка
2 Чомъ не ввечерашъ, 6 Да все голубочки,
3 Мелода Марусє, 7 За для любіи дочки.4 Що матюнка наварила?

(М. Боржисль, Переяславск. у.).

В.

1 Б=2 А, ... ти Марусю не гиснишь, 2 Б=4 А Все то... варила,
3 Ой варила голубочка,
4 Б=7 А Все то для своєї...

(С. Колосики, Ушицк. у.).

1084.

Въ округечку лілія,
 За округечкомъ шальвія,
 Тамъ панна сиділа,
 Віночокъ робила
 Ружавий, ружавий, ружавий.
 Прийшовъ до неї молодий панъ:
 „Дай мені віночокъ хочъ іденъ“.
 — Дамъ тобі віночокъ,
 Бо твоя дівочка,
 Бо съ молодий, бо съ молодий, бо съ
 молодий.
 Въ округечку стежечка,
 За округечкомъ другая,
 Тамъ мандрували три кавалери,
 Четверта дівочка.
 Іденъ каже: „люблю тя“.
 Другий каже: „возьму тя“.
 Третій каже: „мандруй зо мною,
 Та будешъ мені жоною“.
 Ой, на тарілці білий сиръ,
 А въ сосідонькі жвавий синъ.
 Коли бъ я знала, що вінъ мій,

Дала бъ єму перстень свій,
 Перстенець зъ золота,
 Краковська работа.

 Старосто, батьку нашъ,
 Дай намъ пива, кеди машъ.
 — Волайте ключнице—
 Єсть пиво въ певнице,
 Най вамъ дастъ, най вамъ дастъ.
 „Збудую тобі підсіння
 Зъ калинового насіння;
 Збудую тобі хаточку
 Зъ калинового цвіточку,
 Щобъ була моя миленька
 Весела, весела, весела“.
 — Товді я була весела,
 Якъ у батенька я жила;
 Якъ відъ него вдружена,
 То стала смутена.
 Ой, гоа, гоа, роскошь моя.
 Коли тебе я пустила?

(С. Колосики, Ушиць. у.).

1085.

Ой, гаю мій, гаю,
 Я въ тобі часто буваю,
 Василечкомъ обсіваю,
 Барвіночкомъ обстилаю;

А тепера цвітъ покриваю,
 Тебе, гаю, покидаю (bis)
 Въ превеликому жалю.

(Изъ рук. об. Кулиши).

1086.

Зажурилась перепелочка:
 „Бідна моя та голо очка!
 Що я рано изъ вирію вилетіла,
 Нігде мені гнізда звяти,
 Нігде мені дітокъ наплодити:
 Що по горахъ сніги лежать,
 По долинахъ води біжать!“

Озоветься соловейчко:
 — Не журися, перепелочко,
 Єсть у мене три сади зеленні:
 Що въ першому да гніздо зовьемъ,
 А въ другому дітокъ наведемъ,
 А въ третёму дітокъ погодуемъ.

(Нар. южн. пѣсни Метлинскаго, стр. 211—212).

1087.

Ой на горі та на кам'яниці
Танцювало два козаки и дві дівчини,
Й два голубонька воду пили,
Й два недмеденьки віженьки мили;
Ой, ти, видмеденьку, ой ти борогий,
Ой, ти, пане свате, ой ти домовий.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1088.

Да через сінечки,
Да через новні
Усе сади да вишневі.
Молода Марися
Голубці годувала,
Зъ голубцями да розмовляла:
„Голубоньки мої,
Загудите мені;
Зашебечіть, соловейкі,
Да задайте тугу
Темненькому лугу,
Ще й моему та паноченьку,
Що вінъ мене дає,
А н самъ не знає —
Щастя й долі та не вгадає“.
— Да не самъ-же я Богъ,
Да моя донечко,
Щобъ я вгадавъ
Твою долечку.
Та проси, донечку, да Господа Бога,
Щобъ щасливаа твоя доля.

„Да уже просила, да уже молила,
Да й не давъ Богъ, якъ хотіла!
Ой, хто любивъ вірно,
Той стоїть за дверима,
Тяжко, важко да й здихає,
Слізоньками умивається.
Любивъ за сонця —
Стоїть пудъ оконоємъ,
Въ свистілочку да виграє;
Хто ходивъ нарокомъ,
До сидить пудъ бокомъ
И зъ Марисею розмовляє“.
— Да чи мнѣ-жъ тобі, дитя мое,
Не казали,
Чи ми твого серденька
Не втішали?
Що й уже це тобі
По садочку не ходити,
Дорогого та й наряду
Не носити.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1089.

Ой, кувала зозуленька въ саду непогоду!
Хвалилася дівчинонька: „заміжъ не піду“.
Да сухая рибка не треться,
Да багатий, ненько, не шлеться;
А убогій, ненько, не сміє,
Такъ моя руса коса заговіє.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1090.

Гули, гули голубонькі,
Въ поле летячи,
Марусине дівування
Въ крильцяхъ несучи.
Ой, просила да Маруся
Свого братіва:

„Ой, перейми, мій братіку,
Сивихъ голубцівъ.“
— Не такъ вони, да сестрице,
Да поленули,
Щобъ твое дівування
Да й вернули:

(М. Борисовъ, Переяславск. у.).

1091.

Да чи ми-жъ тобі, да Марусенько,
Не казали?
Чи ми-жъ твого да серденька
Не втішали?
Да було-жъ не йти да до броду
По воду;

Та було-жъ тобі не слухати голу-
боньківъ,
Де два загуде;
Бо ті-жъ тебе голубонькі
Да й зрадять:
Одъ батенька до свекорка
Цереманять.

(М. Борисовъ, Переяславск. у.).

1092.

Да чого ти, Марусе, безъ кубла,
Да чи ти кудельки не скубла,

Да чи тобі матінка не давала,
Да чи тебе охота не брала.
(Нар. яз. рус. півс. Метлинського, стр. 213).

1093.

— Росхилайтеся, дуби, берези,
Росхилайтеся, зелененькіі,
Нехъ я забачу батенька свого,
Нехъ я забачу родненького. —
„Вже ти, Марисю, звінчана:
Буйни вітри не розвіють,
Дрібни дощі не розмиють,
Людські язики не розмовлять“;

— Буйни вітри на лісь пойдуть,
Людські язики занімють!
И схилилася верба сверха до кореня;
Схилилася Марися черезъ стіль до
матюнкі,
На стіль головку клонить,
А подъ столомъ слізюньки ронить.

(С. Хорошанка, Вільск. у.).

1094.

Ой, боромъ, боромъ боровицею,
Ой, хто-жъ то іде вечориною?
Ой, іде, іде Іванъ п'яний:
— Одчиний, Марисю, я твій коханий!

(М. Гостомль, Київск. у.).

1095.

Де-жъ бувъ селезень?
Де-жъ була утінка?
Селезень — на ставу,
Утінка — на плару.
Теперь на одному
Сидять вони плаву;
Взрум на плавочку,
Та ідять рясочку;
П'ють вони водмицю

Зъ одної криниці.
Де-жъ бувъ Иванко?
Де-жъ була Мар'єчка?
Иванко — у баточка,
Маруся — у матинкі;
У одній світлоньці.
Ідять паланиці;
П'ють вони медь-вино
Изъ кубка одного.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 214—215).

1096.

А въ нашой Гостомлі шарварокъ —
Поїдемо въ ярмарокъ,

Да купимо серпанокъ,
Да повеземо її въ подарокъ.
(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1097.

Годій, родоньку, годій!
Южъ гусонькі на воді;

На дунай полетіли,
Во питойкі скотіли.
(Loziński, стр. 114).

1098.

Вийду я на долину,
Стану я на білину,
Кригну я на родину;
— Сходися, родойку,
Сходися въ купойку,

Якъ близькій, такъ далекий,
Убогий и багатий,
Подарунки видберати, —
Житнії, пшенишніи —
Все въ Бога велишніи.

(Loziński, стр. 113—114).

1099.

Мати всю нічку не спала,
Пірачко збрала,
Подушки складала.

Хто буде на нихъ спати,
То той буде викупляти.

(С. Перейма, Балтск. у.).

1100.

Жаль мені, мій батеньку, за тебе,
Остається мое зіллячко у тебе.
Уставай раненько,

Да поливай зілля частенько;
Ранніми и пізніми рісоньбеами,
Дрібними своїми сізоньбеами.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 216).

1101.

— Та вже-жъ, ненько, вже-жъ нера-
венько,

Чомъ не вчишъ мене, ненько,

Якъ свекорку годити?

„Та годи, доненько,

Годи, доненько,

Свекорку, якъ батеньку.

Да держи въ світлонці,

Якъ у відочку,

Рушницю на кілочку.

То держи відерця,

Все новенькі,

Водниці повненькі,

Ть свекорку війде,

Сюди, туди гляне,

Вінъ тебе й не полає.

(С. Ждановка, Полтавськ. у.).

1102.

Виглядає Маруся

Изъ-підъ тонкого сирняка;

Питається у людей,

Чи грозний єі свекоромъ?

Хоть грозний, не грозний,

Та не такий, якъ твій рідний.

(Быть рус. нар. Терещево, т. II, стр. 520).

1103.

Сінечки мої яворови!

Будете не метени:

Ненька старенька, а сестра маленька,

Я піду відъ батенька.

(Нар. вж. пѣс. Метлинскаго, стр. 214).

1104.

Полуднєвий вітеръ віє,

Всю капустницю розвіє;

Або намъ камень дайте,

Або красомъ піддивайте;

Капустяца зъ мукою,

Не шйде намъ рукою.

(Lozinski, стр. 113).

1105.

Тя, душечко наша, Марусе,

Забарнні гості забарилися въ хаті;

А на дворі коня взито,

За дунай завдато —

За медъ, за горілку,

За Марусю дівку.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 215).

1106.

Чого, сватовъє, сидите,

Чомъ до домоньку не йдете?

Додому, свати, до дому,

Поли коні соломѹ;

На стані стоять — плачуть,

Свати до дому не хочуть.

(М. Ворисиль, Переяславск. у.).

1107.

Ли, бояре, іли,	Підъ столомъ — ні кришечки.
Цілого вола зъїли,	Наша капуста родила,
По столу качаючи,	Наша Маруся садила,
У попелъ вмочаючи;	Раненько вставала,
На столі — ни кісточки,	Частенько поливала.

(Нар. южн. рус. пісні, Метлицкаго, стр. 215—216).

1108.

Де ці буряки росли,	Чи кипіли, чи не кипіли,
Що до насъ на стілъ прийшли.	Аби въ зубахъ не рипіли.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1109.

Сватоїко зъ ряду збіжає,	А сиділко въ комору ховає,
Свої коники на стіни ставляє,	А суконькі въ скриню владає.

(Плотняца, Пявск. у.).

1110.

Ой, дали намъ дівку,	Скриню и перину,
Дайте ще постільку,	И въ двіръ господню.

(Нар. южн. рус. пісн. Метлицкаго, стр. 213).

1111.

А.

1 Ой, чого сидишь, Марусю,	9 Скоро батенько на порігъ —
2 Чомъ не дакуешъ батеньку?	10 Впала Маруся ажъ до нігъ:
3 Уже-жъ коники позапригани,	11 — Спасибі тобі, ти мій батеньку,
4 Коники позавертани,	12 За твое коханнячко.
5 Велю коникамъ віса дати,	13; Що я-жъ у тебе бувала,
6 А музиченьки постоять,	14 Важкого діла не знала;
7 Та поки прийде батенько зъ саду	15 Ой тільки-жъ знала кісоньку змити,
8 Та до мене на пораду.	16 Та въ таночку походить *).

В.

1 Б=11 А, 2 Б=12 А За своє... 3 Б=5 А... конямъ сіна..	
4 А боярамъ погуляти,	6 Зъ саду - винограду.
5 Поки вийде мій паноченько	7 Батенько йде зъ саду

*) Тіжє стихи повторяются еще два раза, только вместо „батеньку“ поется въ 1-й разъ „матішко“, а во 2-й „братічку“.

- 8 Марисю ведуть съ посаду. 10 Да за гуляннячко,
9 Дякую тобі, мій батеньку,
В=13 А... гуляла, 12 В=14 А, 13 В=15 А... хату підмести,
14 Підь кудількою сидіти.
(Мокшань, Черняговск. у., Новикій).

В.

- 1 Чого-жъ ти, Марусю, досяживаєшь?
2 В=2 А, 3 В=3 А... запряжени, 4 В=4 А И повозочки...
5 Тильке, батенько,
6 Сісти та поїхати;
7 Тилько, батенько, не пора,
8 Угада Маруса батеньку виздо:
9 В=11 А, 10 В=12 А... коханнеце, 11 В=11 В... у тебе ..., 12 В=
14 А, 13 В=15 А... до світочку,
14 Та на уложу,
15 Та за віночокъ,
16 Та въ таночокъ.

(Быть рус. нар. Теращенко, т. II, стр. 531).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 А... кониченьки позапрягувати,
4 Погоничи на возахъ сидять,
5 Г=9 А... поруиць,
6 Мариса ёму низько въ ноги:
7 Г=11 А,
8 Да за твою роскүйшененьку:
9 Г=13 А Що... гуляла, 10 Г=14 А,
11 Куйсоньку счешу, личенько змию,
12 Г=15+16 В.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Д.

- 1 Д=3 А Да вже... запряжени, 2 Д=1 А... Марусенько, 3 Д=2 А,
4 Д=3 А...
5 Підь ворота підведени!
6 Д=5 А Я... конямъ оброкъ..., 7 Д=6 А Возниченьки..., 8 Д=7 А
Якъ прийде мій...
9 Зъ саду-винограду,
10 Такъ Марусенька съ посаду:
11 Д=11 А Ой, спасибі, мій... 12 Д=12 А... гуляннячко, 13 Д=13 А...
гуляла, 14 Д=14 А,
15 Що въ неділечки, то все дівочи

16 Тамъ же я, молодая.

17 Д=1 А, 18 Д=2 А... матюньці, 19 Д=3 А,

20 У двірѣ уведени.

21 Д=6 Д... 22 Д=7 Д, 23 Д=7 А Поки мати прийде..., 24 Д=9 Д, 25 Д=24 А До дочки на пораду..., 26 Д=11 А... мамочко, 27 Д=10 Б За твое..., 28 Д=11 Б, 29 Д=14 А, 30 Д=15 Д, 31 Д=16 Д, 32 Д=1 А... Марусенько, 33 Д=2 А... братіку, 34 Д=3 В Да вже..., 35 Д=5 Д И підъ сїни..., 36 Д=6 Д, 37 Д=7 Д, 38 Д=7 А... братізь..., 39 Д=6 Б, 40 Д=8 В Такъ Марусенька..., 41 Д=11 А.. шїй братіку..., 42 Д=27 Д... гулянейко, 43 Д=11 Б, 44 Д=14 А, 45 Д=15 Д, 46 Д=16 Д.

(Нар. кж. рус. нѣс. Метяльскаго, стр. 225—227).

Ужинъ у старшей дружки.

Въ Новоградволинскомъ уѣздѣ, во время послѣдняго ужина въ домѣ родителей невесты, бояре собираются и поють:

1112.

До дружки, бояре, до дружки;
Хорошая вечеря у дружки;
Що поїхавъ панъ-отець на вловн,

Та застреливъ панъ-отець тетерю, —
Зготовала пані-матка вечерю.

(О. Жданова, Полтавск. у.)

1113.

До дружки, бояре, до дружки,
На пуховні подушки,
На сиряни та на масляни пирожки.

(М. Помонное, Новоградволинск. у.)

Старшая дружка, приглашая къ себѣ на ужинъ бояръ, поють:

1114.

До мене, бояре, до мене,
Добрая вечера у мене.

Забивъ панъ-отець тетерю,
Зготовила пані-матка вечерю.

(Изъ рук. сб. Кулиша)

Затѣмъ бояре подходятъ къ старшей дружкѣ, берутъ ее подъ руки и ведутъ въ домъ ея родителей, гдѣ уже заранѣе ожидаютъ ихъ прихода. При этомъ поють:

1115.

Оттакъ иду собі
И дівчину веду собі,

Ваявши її за рученьку,
Вона вде, не вроченьку.

(С. Коларска, Ушицк. у.)

1116.

Берегомъ качки плывуть,
Дружку горою ведуть,
Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ молодими боярами.

Полямъ бояре дружку ведуть,
На ней сорочку не порвуть,
Во' на ней сорочка шовкова,
А наши друженки зъ Бракова.

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1117.

Да метена уличка, метена,
Да й барвіночкомъ плетена,
Туди нашихъ дружечокъ ведемо.
Да метена уличка дервачемъ,
Поведено дівочекъ зъ панничемъ.

Стенулися сїни,
Якъ дружечки сїли.
Да не такъ-же стентуся,
Якъ между нап'ються.

1118.

А.

1 Застїлайте стіль,
2 Мостїте услопи,

3 Становїте кубечки,
4 Недалеко дружечки.

В.

1 Да виметайте, матїнко, да нови двори,
2 Да застїлайте, матїнко, тїсови столи,
3 В=3 А Сповний, матїнко..., 4 В=4 А Во вже ближенько...

(Изъ рукъ сб. Булиша).

1119.

Ой, вийди, вийди, дружчина мати, зъ хати,
Винеси свїчку тонкую воскову —
Привели тобі дружечку молодую.

(С. Жданонка, Полтавск. у.).

1120.

Ой у горі гуска летїла,
Съ перцемъ капуста кипїла;
Съ перцемъ, не съ перцемъ —
Прсымо изъ щиримъ сердцемъ!

Іжте, бояри, резовий хлїбъ,
А ви, дружечки, калачї,
Щобъ полюбили васъ панничї.

1121.

Не гнївайся, моя мати,
Що я тобі ростеньки навела,

Бо я зъ тими гостоньками іла и пила,
Да до себе на учту запросила.

(С. Колюсина, Ушица. у.).

1122.

Старшая дружечко,
Одчини да окошечко,
Погляди да на сонейко,
Та чи рано, чи пузно?

Да коли-жь ище рано,
Ще-жь ми погуляемъ;
Да коли-жь уже пузно —
Розейдімося рузно.

(Коломязка, Черниговск. у.).

Родители старшей дружки потчуютъ бояръ водкой и подаютъ ужинъ, который по большей части состоитъ изъ варениковъ съ сыромъ, блиновъ, къ которымъ подаютъ сметану и „печені“. Бояре, немного перекусивъ, берутъ старшую дружку точно такимъ же образомъ подъ руки и ведутъ обратно на свадьбу, гдѣ застаютъ еще на ужинъ.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ дружки и другія, непринимающія участія въ свадьбѣ дѣвушки, уходятъ домой еще передъ ужиномъ, который обыкновенно бываетъ поздно; въ м. Борщевѣ дѣвушки остаются на свадьбѣ въ домѣ родителей невесты до окончанія ужина и принимаютъ участіе въ хорѣ дружекъ. Послѣ ужина невеста прощается со всѣми дружками. Сидя за столомъ, она потчуетъ ихъ водкой, а онѣ бросаютъ ей на тарелку деньги. Прощаясь съ дружками, она цѣлуется съ ними „черезъ стуль“.

Когда настанетъ время гуляющей публикѣ расходиться по домамъ, дружко обращаясь къ ней, говоритъ: „А пора, бояре, до коней“.

Бояре идутъ и готовятъ повозку, на которой будетъ ѣхать невеста въ домъ жениха; а молода проситъ дружекъ, „щобъ заспѣвали одхидно“.

Дружки поютъ и уходятъ.

Прощаясь съ молодою, дружки поютъ:

1123.

Даруйте, дружечки, даруйте,
По золотому сѣндайте:

А завтра буде ярмарокъ —
Купимо Титянци серпанокъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1124.

А:

- 1 Брага Маруся лёнь,
- 2 Виганала своїхъ дружечокъ виць.

3 На що було насъ брати, —

4 Коли вінъ виганати.

(Бать рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 531).

В.

1 Б=1 А,

2 Ідіть, дружочки, вонъ, вонъ;

3 Ідіть, дружочки, зъ хати,

4 Во я піяду съ молодимъ спати...

(Lozinski, стр. 104).

1125.

Ой на дворі колодязъ и кляка —
Теперь-же зъ гостями розлука;

Ой лучче-бъ було не знатися,
Ніжъ тепера розстатися.

(Мокранн, Кобринск. у.).

1126.

Передъ порогомъ могила,
А въ тій могилі калина,

Спустили гилечку до долу,—
Часъ вамъ, дівочки, до дому!

(Нар. вж. рус. пѣс. Мелитинскаго, стр. 211).

1127.

Ще не часъ, не лора,

Ще зірочка вечірна не зійшла.

(Нар. вж. рус. пѣс. Мелитинскаго, стр. 211).

1128.

А.

1 Розкотилися клявці —

2 Розрізнилися сестриці,

3 Теперъ розлука намъ съ тобою,

4 Якъ изъ рідною сестрою.

(С. Субботово, Чигиринск. у.).

В.

1 Уже-жъ ми відъ тебе ідемо,

2 На добра-ничъ тобі даємо.

3 Б=3 А И...

4 Якъ рибоньці зъ водою.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

В.

1 А въ садочку дві квіточки.

2 Жаль-же намъ, сестричко, та тебе,

3 Що вчора просила до себе,
4 А с'годні одсилаєш від себе.
5 В=3 А Да... наша..., 6 В=4 А.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Г=2 В... тебе, Марусенько, 2 Г=3 В Що позвала насъ..., 3 Г=5 В.
4 Г=4 А... съ...

(Быть рус. нар. Терещенко, стр. 531).

Д.

1 Д=2 В... Марисю, на тебе, 2 Д=3 В, Що ти насъ позбегала...
3 А теперъ відъ тебе идемо,
4 Добра-нічъ даємо.

(Lohuski, стр. 108).

1129.

Спасибо тобі, Марусенько,
Що ти насъ въ дружечки брала,
Що ближенько около себе сажала.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1130.

Прощай, прощай уже ми идемо,
Уже твое дівованне,
Зъ собою беремо.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1131.

Не сідн, Марусю, съ бабами,
Ходи зъ нами, паннами,
Дамо тобі віночокъ зъ перлами.

Свахи отвѣчаютъ:

Не йди, Марисю, зъ дівками,
Сіди зъ нами, бабами,
Дамо тобі шнурочокъ съ шнурками.

(Lohuski, стр. 108).

1132.

Чіе у тебе, пані-матко, дитятко?
Шлеєш її противу ночки!

Дай її проводничка, хоть братічка,
Дай її проводниці, хоть сестриці.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 530).

1133.

Вступила Маруся на порігъ,
Махнула рушничкомъ на перігъ.
„Къ сторони, дружечки, къ сторони,
А пустіть мене къ столові.

Чимъ-сь мене матінка дарує?
Великимъ даромъ—посагомъ,
А вічнимъ мужомъ Іваномъ.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1134.

Не метена уличка, не метена,
Ще старша дружечка не ведена;

Треба уличку промести,
Треба дружечку провести.

(Нар. кж. рус. кѣс. Метлинскаго, стр. 211).

1135.

Старша дружка маленька,
У неї мати старенька:
Шлетъ вона послы и посилає,
Шобъ еї дитина дома була,

Шобъ еї дитину привели,
Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ хорошимъ боярами.

(Быть рус. нар. Терещенко, т. II, стр. 580).

1136.

А.

1 Стенулисн стіни,
2 Красно бояри сіли,
3 Въ батейка въ світлойці,
4 За тісовимъ столомъ,

5 За ліннимъ обрусомъ,
6 За пшеничнимъ хлібомъ,
7 За зеленимъ виномъ,

(Lozinski, стр. 105).

В.

1 У нашого свата,
2 Калиновая хата,
2 Б=1 А Оріховні..., 4 Б=2 А.

(Lozinski, стр. 105).

Новобрачные танцуютъ послѣ ужина вокругъ „дѣжи“.

Сейчасъ же послѣ ужина выносятъ на дворъ *дѣжу*, которую ставятъ на скамью, покрываютъ чистымъ полотенцемъ и кладутъ на ѣѣбъ, а на немъ кусокъ соли. Когда *дѣжа* уже установлена на дворъ, дружка *рушничкомъ* вводитъ *молодихъ* изъ избы. За ними слѣдуютъ *свѣтилки* и свахи и поютъ:

1137.

Дайте намъ простіръ на двіръ,
Трошечки погуляти,
Нижевьки проломати;

Въ насъ ноги не криві,
Ми самі молоді.

(Плотниця, Пясек. у.).

1138.

Підемо танцювати,
Бояривъ оглядати,
Чи високо підкови,

Чи не криві ноги,
Якъ баранячі роги.

(Дубице, Староконстантиновск. у.).

Вся эта компанія обходить три раза вокругъ дѣжи, *музика* при этомъ играетъ имъ маршъ. Обыкновенно это либо изъ дальнихъ родственницъ жениха опредѣляетъ степень трудолюбія невѣсты слѣдующихъ образомъ: беретъ полѣно и въ то время, когда *молода* обходитъ вокругъ дѣжи, бросаетъ ей подъ ноги. Если при этомъ невѣста переступитъ черезъ полѣно и продолжаетъ безостановочно свой путь — „*лїнива буде, не роботяца*“, если же она полѣно отброситъ въ сторону ногою, то „*буде хазяйка, чепурна*“, если, наконецъ, невѣста, подойдя къ нему, нагнется и рукою отброситъ его въ сторону, то „*буде чепурна хазяйка, трудяца и роботяца*“. *Свахи, дружки и поддружки* танцуютъ при этомъ и поють:

1139.

Ой чия жъ то родина
Кругомъ дѣжи ходила

Зъ скрипками, зъ цимбалами,
Зъ молодими боярами?

(М. Шендерева, Каневск. у.).

Выѣздъ „молодихъ“ изъ дома родителей невѣсты.

Исполнивши этотъ обрядъ, *молоді* возвращаются опять въ хату, одѣваются и, приготовляясь къ отъѣзду, выпиваютъ „*по чарці на коні*“. Свахи въ то время возлѣ воза поють:

1140.

На добра-ничъ, на добра ничъ,
И ни на ідну годину, и ни на всю ничъ,
И ни на всю ничъ, и ни на весь рікъ,
И ни на весь рікъ, а на весь вікъ.

(С. Кольсика, Ушицк. у.).

1141.

Добра-ночь, матенько, добра ночь! Да той „добра-ночь“—на весь вікъ,
Да не той „добра-ночь“, що на ночь, Пошла славонька на весь світ.

(Плотноца, Пинск. у.).

1142.

— Да чи я жъ въ тебе, моя мати,
Не дитина;
Ой ти мене противъ ничкі
Да шлешъ прички?
Дай же мені проводничка,
Хоть братчика.

„На шо жъ тобі, дитя мое,
Проводничкі?
Будуть тобі проводникі
Да діверки;
Будуть въ тебе проводниці
Да зовиці“.

(М. Ворисполь, Переяславск. у.).

1143.

Ой, садись, дівочко, на возі,
Да покидай батькови нарови:
Первіе наровки—вечорки,

Другіе наровки—попрядки,
Третіі наровки—игрища.
Коло тебе нагаечка засвище!
(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

1144.

Ой братъ сестрицю провожавъ,
Да й доризеньку вказавъ:
— Отъ тобі, сестрице, дорога,

Ідъ одъ мене здорова,
Будь здорова, якъ вода,
Богата, якъ земля.
(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

1145.

А.

1 Загрибай, мати, жаръ, жаръ,
2 Буде тобі дочки жалъ, жалъ;
3 Укїдай, мати, нь нічь трїски, —
4 Дожидай, мати, невістки.
5 Нумо, мати, да вечеряти,
Певечерявши, ділитися:

7 Тобі, мати, да навійчикъ, (?)
8 А мені скриню и сувійчикъ;
9 Тобі, мати,
10 Мені скриня и периночка;
11 Тобі, мати, борщъ да галушки,
12 А мені перини да подушки.

(Макишинъ, Черниговск. у., Новицкій).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А... донечки..., 3 В=3 А Закидай..., 4 В=4
4 Закидай, мати, дрова,
5 Оставайся здорова.

(Изъ рук. сб. Булиша).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Коли..., 3 В=3 А Да видай... у... дрова, 4 В=5 В Зоставайся...

(Нсвицкій).

Г.

1 Г=1 А, 2 Г=2 А, 3 Г=3 В, 4 Г=4 В И...

(Щасновка, Коселецк. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А Буде тебе...
3 Наквидай, матко, дрова,
4 Д=5 В Да й бувай..., 5 Д=3 А Накладай...
6 Поведемъ дочку пішени.
7 Д=4 В Кладзі..., 8 Д=4 Д.

(Михалково, Мозирск. у.).

Е.

1 Е=1 А, 2 Е=2 А,
3 Якъ витимешъ сорочокъ прати,
4 Будешъ дочку споминати.

(Новицкій).

Ж.

1 Ж=1 А, 2 Ж=2 В, 3 Ж=2 В, 4 Ж=3 В, 5 Ж=5 В.
6 Отъ тобі, мати,
7 И прачи зъ-за хати;
8 Ж=3 Е Якъ будешъ прачомъ; 9 Ж=4 Е... мене...

(Новицкій).

З.

1 З=1 А, 2 З=2 А, 3 З=3 В, 4 З=4 В.

(Ждановка, Полтавск. у.).

И.

1 И=2 А (bis), 2 И=2 А, 3 И=3 А... дрова, 4 И=5 В.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

І.

1 І=1 А, 2 І=2 А, 3 І=4 В, 4 І=5 В.

5 Уродила гречка на точку—
6 Дакуймо свату за дочку;

7 Подякуймо свату за цюю,—
8 Нехай імъ Богъ згодус другую.

(Кривинъ, Остроговск. у.).

К.

1 К=1 А Сгортай..., 2 К=2 А, 3 К=3 В, 4 К=5 Б.
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

Л.

1 Л=1 А, 2 Л=2 А, 3 Л=3 В, 4 Л=4 В Та...
(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

М.

1 М=1 А, 2 М=2 А, 3 М=3 В, 4 М=5 Б.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Н.

1 Н=1 А, 2 Н=2 А Чи не..., 3 Н=4 Б, 4 Н=4 В.
(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинскаго, стр. 227).

О.

1 О=4 Б... трійски, 2 О=4 А Сподівайся..., 3 О=6 Ж.
4 И прачъ у загаті;
5 О=8 Ж, 6 О=9 Ж.
(Нар. южн. рус. пѣсни, Метлинскаго, стр. 227).

П.

1 П=1 А, 2 П=2 А, 3 П=3 А, 4 П=4 В.
(Изъ рук. сб. Булиши).

Р.

1 Р=1 А, 2 Р=2 А, 3 Р=4 Б Кідай въ пѣчку..., 4 Р=4 В.
5 Викачуй зъ комори бочку,
6 Висолай сватамъ дочку.
(Луцкій у.).

С.

1 С=6 Ж.
2 Праникъ у загаті
3 С=3 Е Явъ будешъ хуста..., 4 С=4 Е.
5 Сядьмо, мамо, повечераймо, 7 Тобі скриня зъ веретенцями,
6 По вечері побеседуймо; 8 Мені скриня зъ полотенцями.

Т.

1 Т=6 Ж, 2 Т=2 С, 3 Т=3 Е... підешъ..., 4 Т=9 Ж То...
(Шендеревка, Каневск. у.).

У.

1 У=6 Ж Теперь..., 2 У=4 О, 3 У=8 Ж... плаття..., 4 У=9 Ж.
(М. Гостомль, Кіевск. у.).

1146.

А.

1 Ой, коню, коню нашъ сивий,	6 А въ тий світлоньці
2 Ой чи чуєшся ти на силу,	7 Медъ, вино п'ють,
3 Чи звесешъ нашу княгиню	8 Тамъ нашої княгині
4 На тую гору вругую,	9 Давно ждуть.
5 У тую світлоньку новую?	

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=6 А,
7 В=7 А,

- 8 Молодої Марисі,
9 В=9 А.

(Новгороді).

В.

- 1 Ой коні наші ворони,
2 В=2 А... чується..., 3 В=3 А... звесете..., 4 В=4 А, 5 В=5 А, 6 В=
6 А, 7 В=7 А.

- 8 Да вже-жъ нашу Марисеньку
9 В=9 А.

(Новгороді).

Г.

- 1 Г=1 В... мої ведмеді, 2 Г=2 В, 3 Г=3 В, 4 Г=4 А,
5 На сь річенку биструу,
6 Г=5 А Да сюю..., 7 Г=6 А, 8 Г=7 А,
9 Вони мене, молодця,
10 Г=9 А.

(Изъ рук. сб. Кулина).

1147 *).

—Продай, продай, мій паноченьку,	Червонне чоботонькі
Цей вишневий садъ.	На ниженькі.
Исправъ, исправъ, мій паноченьку,	— На шо жъ тобі, дитя мое,
Дорогий нарядъ:	Дорогий нарядъ,
Що зеленую да сподяницю	Якъ удасться да твоїй милій
По землицю,	Ревнивий,
Щирозлотий поясочокъ	Щирозлотий излежиться
На станочокъ;	Дорогий нарядъ;

*) См. № 29.

Червоні чобіточкы
Пиломъ припадуть.

Вони мні, молоденькій,
Жаю завдадуть.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1148.

Ой на горі полуцвіткі
Процвітають,
Усю гору кам'яною
Устілають.
Ой просила та Маруся
Паноченька свого:
— Пусти мене, мій паноченьку,
На сюю гору,
Нехай же я зь полуцвітківъ
Віночокъ зов'ю.
„На шо тобі, дитя моє,

Той віночокъ?
Уже жь тобі не ходити
У таночокъ;
Уже жь тобі не водити
Подружечокъ.“
— Ой є вь мене, паноченьку,
Меншая сестра,
Вона моїхъ подружечокъ
Да й доводить,
Вона мого да віночка
Да й доносить.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1149.

Ивасє вихвалювся:
— Що вже я нагулявся,
Якь сокілъ налітався —
А вь чистому полі

На вороному коні,
Підь румянимъ вінцемъ,
Підь повнимъ пірцемъ.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

1150.

Скрина моя малєвана!
Да не рокъ, не два прада,
Да не зімочку ткала,

Да не літо білила,
Ввесь рудь обдаряла.

(Новицкій).

1151.

Бодня моя нова,
А вь бодні основа,

Бо не рокъ, не два дбала,
А вь бодню не наклала.

(Лушны, Овручск. у.).

1152.

А вже світъ світає,
Якь макъ процвітає—
Молода Марися
Одъ матінки втікає.

Іі матінка просить:
„Молоденька Марисенько,
Переночуй хоть ниченьку,
Бо вже рожа розцвітається,

Барвіночокъ ростіається".
— Мені въ рожі не ходити,
Барвіночку не носити:

Полюбила Іваса,
Та й не могу одступити.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

1153.

А.

1 Місяць доріженьку освітивъ,	4 Ідь до свекорка здорова!
2 Братъ сестриченьку випровадивъ:	5 Ой будь здорова, якъ вода,
3 — Отъ тобі, сестрице, дорога;	6 Ой будь багата, якъ земля.

(Изъ рукъ сб. Булаша).

Б.

1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А Оце..., 4 В=4 А.

5 Оце тобі, сестрице, ломава,

6 Щобъ не порвала собака".

(Новицкій).

В.

1 В=2 А... виражає,

2 Вінь єі щастячка жає:

3 В=4 А „Бувай, сестрице..., 4 В=3 Б... тобі до свекорка..., 5 В=6 А, 6 В=5 А Бувай...

7 И будь хороша, якъ рожа".

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1154.

А.

1 Годі, мати, та журитися...

2 Нумъ, мати, та ділитися:

3 Тобі хата, та вомірочка,

4 Мені свиня, та худобочка.

(Щасюва, Козелецк. у.).

Б.

1 В=1 А Уже... повечерали, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А.

(Новицкій).

1155.

А.

- 1 Южь сонце надъ горами,
2 Зберайся, Марисю, въ нами,
3 Бо ми добрі люди,
4 Добре тобі въ насъ буде:

5 Вода сама въ гарнець тече,

6 А сонейко хлібъ пече.

7 Не будешъ ніць робити,

8 А будешъ всімъ рядити.

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А,

3 Съ нами, боярами,

4 До свекорця на сніданне;

5 Загорнися въ загортойку,

6 Пійдешъ въ чужу стороноюку.

(Lozinski, стр. 116).

1156.

Вийді, матко, зъ-за угла,

Да подзелемъ добро съ кубла.

(Михалково, Мозырск. у.).

1157.

Ой дади намъ дівку,

Дайте намъ постільку

И скриню, й перину,

И въ двіръ господиню.

(Гостомль, Киевск. у.)

1158.

Та не сиди, Марусю, зъ бабами,

Та иди, Марусю, и зъ нами.

Поведемо тебе въ садочокъ,

И скинемъ тобі віночокъ,

Заплетемъ косу въ дробушки,

Та вже тобі не ходити у дружечки.

(Ждановка, Полтавск. у.).

1159.

Мати Марусеньку родила,

Місяцемъ обгородила,

Сонечкомъ підперезала,

До свекорка випроважала.

(Новицкій).

1160.

Наіхали гостонькі

Зъ пуджої сторононькі,

Взялися підпивати,

Марисю намовляти.

„Ідь, Марисенько,

Ідь въ нашу сторононьку;

До насъ, Марисю, до насъ,

Добре тобі буде въ насъ;

Въ насъ гори золотні,

Травонькі шовковні,

Річенькі медовні,

Въ насъ столи тісовні,

Стінонькі золотні*.

Прилетіла зозуленька,

Та й стала ковати,

Всімъ правду казати:

— Світъ же я облітала,

А того не видала;

Всюде гори земляні,

Травонькі зелені,

Річенькі воденні,

Стіни деревянні.

(Lozinski, стр. 116—117).

1161.

—До бору, зозулька, до бору,
Тамъ тобі гніздечко увяте,
Зеленою рукою покрите;
Тамъ тобі ягодки сонниці
И водиця въ криниці.
„Ой не правда, пташечки, не правда,
Волики травцю иззіли,
Пташички ягідки об'їли“.

—До свекрухи, Марисю, до свекрухи,
Тамъ тобі вечера готова,
Тамъ тобі білая постіль стелена.
„Не правда, сванечки, не правда,
Гостоньки вечеру иззіли,
Дівери постільку залягли,
Зовухни лавочки засіли.“

(Полоски, Бѣльск. у.).

1162.

До насъ, Марусю, до насъ,
Бо въ насъ усе гораздъ:
Ветрець хату мете,

А сонечко хлібъ испече,
Вода сама летється—
Въ насъ гораздъ ведеться.
(Переїма, Балтск. у.).

1163.

Питайся, Марисю, мамя.
Чи поїдешъ ти съ нами?
Завеземо тя въ гори,
Не повернешъ ніколи.

Южъ са Марися напередъ зберас..
Балинко, малинко,
Червона ягідко!

(Lozinski, стр. 117).

1164.

Ой у садочку, на василечку,
Тамъ зозуленька кувала.
Вийшла Маруся рути щипати
И зозуленьки питати:
„Скажи мені, сива зозуленька,
Скільки мені въ батенька бути?“
—Ой бути тобі, дівко Марусё,

Сімъ неділь и чотирь.
„Бодай-же ти, зозуленько,
На той рікъ не кувала,
Якъ ти мені, молодій,
Правди не сказала:
Бути мені въ батенька свого
Сей день до вечора“.
(Щасновка, Козелецк. у., Новоцикій).

1165.

Наша Маруся одъ батенька окъізае,
Попереду соколонька посилае:
„Лети, лети, соколоньку,
До свекорка въ двурь,—
Нехай, двори вимітають,

Нехай столи тисові застілають,
Нехай хліби пшеничні накладають,
Нехай свічи воскові не згасають,
Нехай мене, молоді, дожидають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1166.

Старий діду, стара бабо,
Старий оселедцю,
Ти не стоїшь (bis)
Ні за стару редьку,

Ні за стару,
Ні за малу,
Ні за молоденьку,

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1167.

Казали намъ люде,
Що чести не буде,

А намъ чести здосить—
Гарцями горілку носять.

(Полоски, Вѣльск. у.).

1168.

—Южъ місячейко на болонейку,
Якъ млиневское коло:
Зберайся, Марисю, зберайся съ нами споро. —
„Якъ я ся маю споро съ вами зберати?
Маю батейка, якъ голубойка,
Жаль мі го зіставляти“.

(Lozinski, стр. 116).

1169.

Ой дівчино, та Марусечко,
Позасивай свої стежечки,
И стежечки, и доріжечки;
То рутою, то мъятою,
Хрещатенькимъ та барвіночкомъ,
Запашненькимъ та василечкомъ.
Туда йтиме твоя матінка,
Те віллячко прогоратиме,

Марусеньки та шукатиме.
— Зилля мое та охайнее,
Дитя мое та коханее!
Я-жъ тебе та охайла,
Марусеньку та угаяла;
Я садила, я поливала,—
Марусенька, якъ не бувала.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 228—229).

1170.

Да увійди, увійди, да чужий батенько,
У нову сѣтлоньку;
Да стань, да послухай,
Якъ сирітонька плаче.
Да сирота плаче, силненько ридаеть,

Що порядку не має;
Що всі ті, що напиться,
А нікому зажуритися;
Що всі пити, да гулати,
Да нікому порадоньки дати.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 221).

1171.

Мати донечку шукала
То въ василёчкахъ, то въ барвіночку—
Не знайшла.
„Где-сь моя донечка пречъ пішла.

А ми таки-жъ доломъ,
Та за своїмъ родомъ;
Ми-жъ таки та долиною,
За своєю родиною.“

(Новицкій).

1172.

— Стань, моя матінко, въ порозі,
Вже-жъ я, молода, въ дорозі.
Не жалослива матуса!
Напротивъ ночі вонъ гонишъ
И проводничка не даєшъ!

Стань, моя матохно, въ порозі;
Я-жъ тобі, матохно, ведонося,
Кіскою земельку устелю,
Слізками ніжки оболью!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 227).

1173.

Та клиновий листоньку,
Куди тебе вітеръ несе?
Чи зъ гори да въ долину,
Чи въ чужу україну?
Молодая та дівчинонько,
Куди тебе батько оддає?

Чи міжъ турки, чи міжъ татари,
Чи въ чужую землю,
Чи въ велику семью?..
Чужа земля підъ коріннячкомъ,
Чужа земля підъ нарівьячкомъ.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 222).

1174.

Старшая дружечко,
Одчини да оконечко,
Погляди да на сонечко:
Да коли-же рано,
То ще й погуляймо;
Коли же пізно,

Розійдімося різно!
Ище рано,
Ище погуляймо:
Ще зірочка одъ місяця не одійшла,
Ще Марьчєвка одъ свого батенька не
одійшла.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 218).

1175.

Да Марусина сестра
У віконця сидла,
Зъ боярами да говорила:
— Грайте, бояре, грайте,
Кіньми двора та й не грузіте,

Марусеньки да й не беріте:
Ище-жъ моя сестра мала,
Ище-жъ вона да не гуляла
И личенькомъ да й не сіяла.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1176.

Журилася мати,
Чимъ зятя віновати?
Дати зятеві, дати

Сто коровъ и теляти,
Сто подушокъ жпмшовихъ,
И сто червонихъ готовихъ.

(Lozinski, стр. 118).

1177.

Взійди, місяцю, вижди ясненькі,
Та й зъ-за чорної хмари;
—Зберайся, красна наша Марисю,
Поїдешъ уже съ ними.

„Якъ же я маю ся вибрати,
Та й съ вами іхати?
Маю батейка, якъ соколонька,
Жаль ми го покідати.“

(Lozinski, стр. 116).

1178.

Я-жъ думала, що дзвони давонять,
Ажъ жінки говорять

Надъ мою головою,
Надъ русою восою.

(Цвъ рук. сб. Кулиша).

1179.

Ходить кізочка по крутій горі,
Нижкою, якъ тупъ, такъ тупъ!
Сірому вовку наругається:
„Я-жъ тебе, сірий вовку, не боюся!“
А въ неділеньку, рано по-раненьку
Кізочки, якъ нема, такъ нема,
Тільки осталися ніжки та ріжки,
Та біліі копятьця.

Ходить Марьечка по новихъ сіняхъ,
Нижкою, якъ тупъ, такъ тупъ!
Своєму Іванку наругається:
„Я-жъ тебе, Іванку, не боюся!“
А въ понеділокъ, рано по-раненьку
Марусеньки, якъ нема, такъ нема,
Тільки осталася русая коса
Та дівоцкая краса.

(Нар. юж. рус. гвс. Меланьського, стр. 229—230).

1180.

Чи ми тобі не казали,
Чи ми твого серденька не розважали:
„Та не йди, не йди до броду
Рано й по воду,
Та й не слухай голубоньківъ де два загуде,
Бо ті-жъ тебе та голубоньки підведуть,
У чужу сторононьку та й завезуть.
А чужа сторононька безъ вітру шумить,—
Чужий батько, чужа й мати не б'є, та й болять.
А свекруха, де ступила—

Невістку судить:
— Солнивая, дрімливая,
Невістка моя,
Та не хоче рано вставати,
Молодої челядоньки пробужати“.

(Жаботинь, Чигиринск. у., Новицкій).

1181.

Ой коли бь я знала, коли бь відала,
Що вь батенька не бути,—
Не садила-бь я, не поливала
Шавлія та руту,
Щобь шавлія не зеленіла,
А рута не цвіла тута.
Ой одчиню я оть городечка
Новні воротечка,
Да пуцу я орлів-коникив
Воронее стадечко;
Нехай витопчуть я виломають
Шавлію та руту,
Щобь шавлія не зеленіла,
А рута не цвіла тута.
Ой колибь я знала, колибь відала,
Що вь батенька не бути,
Не ковала-бь я, не золотила

Перстенька на рученьку;
А сковала-бь я, позолотила
Золотні крилечка.
Полетіла-бь я, та одвідала
Чужої стороненьки;
Не такь сторони, не такь чужої,
Якь чужого батенька.
Чи вінь-же добрий, чи вінь хороши,
Чи такий, якь рідний мій?
Вь мого батенька круті гори,
Та гуляти доволі;
А у свекора усюди рівно,
Та гуляти не вільно.
Порівняй, Боже, гори, долини,
Щобь було рівнесенько,
Щобь одь свекорка та до батенька
Ходити близесенько.

(Новицкій).

1182.

Черезь поле пїтавськее
Шло військо боярськее;
Да ранесенько!
Попереду старостивь кїнь;
Да ранесенько!

Що й у ёго грива шовкомь звята.
Да ранесенько!
Колибь-же Иванківь кїнь,
До бь у ёго грива золотомь звята.
Да ранесенько!

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1183.

— Якь тобі, да тетїрко,
По пожару да не вїлко?
„Де пожарь погорить—
Крыльцями підлечу;
Де травиця полягла—

Нїжками підбіжу“.
— Якь тобі, да Марусю,
У чужого батенька?
„Я свекорку угожу—
Вїду постіль постелю;

А свекрусі ужоу—
Въ головоньку погляжу;
А діверку ужоу—

Кониченька запражу;
А зовиці ужоу—
Русу косу заллету.

(Нар. юж. рус. півс. Метлинського, стр. 221—222).

1184.

А въ полі да овесь расемь, (bis)
А въ насъ весь рідь красенъ;
А въ нашому роду
Та не буде переводу;

Одъ старшого да до меншого,
Суди, Боже, до мезинного,
Щобъ не було шолудиваго.

(Новицкій).

1185.

Базала нсь, моя матюно: „не могу тебе збудити;—
Напаси теперь свої корови на моей ярой руті“,
А теперь кажетъ, моя матюно: „не могу на тебе поглядіти,
Якъ у садоньку, у вишнёвому на чирвоні квіти...“

(Хороманка, Бѣльск. у.).

1186.

Ой матіно моя,
Теперь я не твоя;

Теперь того пана,
Съ кимъ я щлюбъ побрала.

(Плотница, Липск. у.).

1187.

А.

1 Пропила мати дочку
2 На солодкімъ медочку,
3 На горілоньці - оковитоньці,

4 Сама йде додомоньку.
5 Не сама-жъ пропивала —
6 Родинонька помогала.

(Полоски, Бѣльск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 В=2 А;

3 Упившиися, смаче,

4 А проспувшиися, плаче.

(С. Плотница, Липск. у.).

1188.

Було пѣти, не впиватися,
Ща личенько надивлятися.

А ми пѣли, не вбивалися,
Ща личенько приглядатися.

(С. Милковъ, Дубенського у.).

1189.

Добре було, моя матінко,
Та горілочку пити,
Якого-сь буде, якого-сь буде
Да безь донечки жити!
Підешь, матюно, у поле

Та зеленого жита жати,
Та зайнешь широкую постать:
Ні зь кимь жита жати!..
Сядешь, мати, да полуднати,
Ні зь кимь розмовляти...
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлянского, стр. 224).

1190.

Чого, світлонька та новесенька,
Чого стоїшь темнесенька?
Чого, Маруся молодесенька,
Чого сидишь смутнесенька?
— Ой, якъ-же мені, молодесенькій,
Не сидіти смутнесенькій,

Що обсіла мене чужа чужина,
Иванкова вся родиночка.
Що зь правого боку усе зовиці,
Иванкови все сестриці;
А зь лівої руки все діверки,
Иванкови все братіки.
(Нар. вж. рус. п'єс. Метлянского, стр. 220).

1191.

Ой не сиди, Маруся, не сиди,
Одчини кватироньку, погляди,
Чи хорошъ Иванко на коні?
— Та хорошъ, матюно, краще всіхъ,

Та изнявъ шапочку, вище всіхъ,
Та припавъ зь кониченьку росюю, —
Ставь Иванко красюю.

(Щасновка, Козелецк. у., Новицкій).

1192.

Звився роёчокъ
У вишнёвомъ садочку,
На зеленомъ дубочку;
Хоче полетіти
Изъ бору да на дуброву;
Сподобавъ собі сосну
Тонку да високу,
Подголюю, кучерявюю.

Розигрався хлопчичокъ
Да на батьковомъ дворю,
Да на вороненькомъ коню;
Хоче поїхати зь міста на місто —
Одъ батька до теста;
Вибравъ собі дівку
Хорошую да пригожую,
Молодую да рум'яную.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1193.

Ой Иванко у тестенька медъ-вино п'є,
Попереду соколонька до батенька шле:
„Лети, лети, соколоньку, до батенька вь двір'!
Нехай двори-частокони повимітають,

Нехай кубки срібра, злата наповняють,
Нехай свічи до півночі не стухають,
Нехай мене зъ Марусею дожидають.“

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 219).

1194.

— Біжи, братіку, доганай,
Свою сестроп'ю, одбірай!
Бігъ, бігъ братічокъ — не догнавъ,
За боярами не познавъ,
За музиками не почувъ;
Почувъ-же вінъ голосочокъ, якъ її,
А вже вь свекорка на дворі;
До свекорка на порігъ ступає,

Свекоркові добри-вечоръ оддає:
„Добри—вечоръ, свекорку, до тебе,
Прийми мене, молоденьку, до себе,
Бо мене ніченька заняла,
Инеємъ сувонька припала,
Русая косонька—росою,
Білее личенько—слезою.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1195.

Тамъ на горахъ, на камені,
Сіділо два ангели;
Сідили, говорили,
Зелене вино пили:

„Ходімъ-же, пане брате,
На тую розлучейку,
Якъ ся буде розлучати
Марися відъ батейка“.

(Lozinski, стр. 115).

1196.

А вь сінечкахъ голубецъ гуде,
А вь світлоньку голосокъ иде;
Ми-жъ думали — голубецъ гуде,
Ажъ Иванко тестя просить:
„Тестеньку, мій батеньку!

Пусти мене да додомоньку:
Теперь нічки да темненькі,
Дороженькі да не певні;
Коні наши потомилися,
По воліна поодбивалися!..

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинського, стр. 217).

1197.

А.

1 Чого ви, сванечки, сидите,
2 Чомъ додомоньку не йдете?

3 Ще Маруса не ваша — наша,
4 Ще-жъ ви її да не возьмете.

(Изъ рук. сб. Кулаша).

В.

1 В=1 А... дружечки..., 2 В=2 А,
3 Вь Бога надія

4 Сьогодні неділя...

5 Буде Маруся наша.

(Из рук. сб. Кулиша).

1198.

На горі Іванко ходить,
Шаблею кійло носить,
Та підь кониченька носить,
Да кониченька просить:

— Іжъ, коню, білее кійло,
Щоби здужавъ та дунай плисти,
Нашу Марусеньку увести!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 218).

1199.

Ну-те, ну-те, боляре, до коней!
Не бійтеся темної ночі,
Богъ вамъ та до помочи,
А Пречистая мати
Буде васъ зустрічати!
Марусенька догадалася
Да помостила мости
Зъ калинової трощі;
Да погатила гатки
То зъ рутки, то зъ м'ятки.
Іванко до дому радиться,
А Маруся догадується;
Вивела й коня зъ стани,
И вивнесла и сіделочко:

„Іванку, моє сердечко!
Переночуй хоча ниченьку!“
— Ой, Марусю, моя душечко,
Попитайся своєї матінки,
Чи буде частувати?
Якъ буде частувати,
Дакъ будемо дві ночі ночувати;
Якъ не буде частувати,
То поїдемо о-півъ-ночі.
Ли коні гречку,
Якъ їхали по дівочку;
Теперь іжте солому,
Бо поїдемо додому!

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 219—220).

1200.

Ой запрягайте батькові коні,
Ой щірі, вороні;
Батькові коні смутненько іржуть,
Та зъ двора княгиню не везуть.

Ой запрягайте свекрови коні,
Сірі, лівії;
Свекрови коні веселенько іржуть,
Та зъ двора княгиню везуть.

(Нар. вж. рус. пѣсн. Метлинскаго, стр. 225).

1201.

Ой ти, Марисю, вбійрайся,
На возоньки вкладайся;
Чесь, пора - годивонька
На битъ виізжати.

„Ой уже-жъ-бо я убрана
И въ возоньки уклана, —
Де-сь пошла моя матюнка,
Ще-жъ бо я не кланялась“.

(Полоски, Бѣльс

1202.

Ой сїдай, сїдай, коханнїя мое,
Нїцъ не поможе плаканнїя твое:
Стоять конї у повозї —
Вже плаканнїя не поможе:
Теперьъ ти моя!..

Свахи отвѣчаютъ:

Зачекай менї, хочъ півтора дня,
Я ще своєму батеньковї не дякувала.
„Дякую тобі, тато,
Шо ходила въ тебе гарно,
Теперьъ не буду!“

Дружбы:

Ой сїдай, сїдай, коханнїя мое, и т. д.

Свахи:

Зачекай менї, хочъ півтора дня,
Я ще своєї матінцї не дякувала и т. д.

Дружбы:

Ой сїдай, сїдай... и т. д.

Свахи:

Зачикай менї, хочъ півтора дня,
Я ще своєму пороговї не дякувала:
„Ой дякую вамъ, пороги,
Де ходили білі ноги,
Теперьъ не будуть!..“

(С. Кольсикъ, Умидъ. у.)

1203.

А.

1 Ой, конї наші, спваші,	5 Да на тую гіроньку крутую,
2 Чи були ви на пашї?	6 Да у тую світлоньку новую?
3 Чи чуетесь на силу?	7 У тїй світлонцї, медъ-вино пьють,
4 Чи доведете княгиню	8 Тамъ тебе, Марусю, давно ждуть.
- (Нар. южн. рус. пѣсни Меллинскаго, стр. 218).

В.

- 1 Ой, конї, конї — медведї!
- 2 Б=3 А, 3 Б=4 А,

- 4 Черезъ тіі річки бистрії,
- 5 Черезъ тіі гори крутіі,
- 6 Та въ тіі комори новіі?

(Нар. вж. рус. пѣс. Меклинскаго, стр. 217).

В.

- 1 Іхали бояре горюю,
- 2 Кликали Марусю зъ собою:
- 3 „Ой иди-жъ, Марусю, изъ нами,
- 4 Дамо-жъ тобі хусточку зъ цвітами,
- 5 Та верий Иванка полами.
- 6 Ой ви-жъ, коникі — ведмеді!
- 7 В=3 А... ви..., 8 В=4 А... ви сержню, 9 В=4 А Ще й молодую...,
- 10 В=5 А, 11 В=6 А, 12 В=7 А А въ..., 13 В=8 А... її молодіі...

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Г.

- 1 Г=1 В, 2 Г=2 В Манили..., 3 Г=3 В, 4 Г=4 В... віночокъ зъ орлами,
- 5 Я того віночка не зношу;
- 6 Полюбила Ивашка, якъ душу.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1204.

А.

- 1 Пересердїться, вороги,
- 2 Не переходьте дороги;
- 3 Нехай-же намъ перийде Господь Богъ,
- 4 А послі батько мій;
- 5 А ясная зора, то мати моя,
- 6 А ясень Богъ, то батько мій.

(Луцкій у.).

В.

- 1 В=1 А Роступітєся..., 2 В=2 А, 3 В=3 А... самъ,
- 4 И наша ненька старенька,
- 5 Щобъ була долецька щасливенька.

(М. Гостомль, Кіевск. у.).

В.

- 1 В=1 Б, 2 В=2 А,
- 3 Нехай перейдзе родзина,
- 4 В=5 В... щаслива годзина.

(Михалково, Мозирск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А Оступитєся..., 2 Г=2 А Изъ вязевої...
- 3 Бо пидибють кониченьки підъ ноги.

4 Г=3 Г... пидибьють,

5 Ой щобъ не було ворогівъ тутъ.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Д.

1 Д=1 А Одступітєся..., 2 Д=2 Г, 3 Д=3 Г, 4 Д=4 Г Ой..., 5 Д=5 Г.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 228).

1205.

А.

1 Піди, мати, у комору —

2 Скрині нема;

3 Ой глянь, мати, на вішалку —

4 Одежі нема;

5 Піди, мати, у світлицю —

6 Дитини нема;

7 Ой глянь, мати, у віконце —

8 Тільки слідъ.

9 Золоті вербоньки поросли,

10 Куди твою дитиноньку повезли.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Б.

1 Б=1 А Вишла..., 2 Б=2 А, 3 Б=3 А Вишла... у вомнату, 4 Б=

4 А Дочки... 5 Б=7 А Вишла... за ворота,

6 Ажъ слідъ знать,

7 Куди мою донечку

8 Повізъ зять.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

1 У вїйду я у світлицю,

2 В=2 А Дочки..., 3 В=1 А У вїйду я..., 4 В=2 А,

5 Одчиню я кватирочку,

6 Ажъ и світъ;

7 В=5 Б Ой вїйду я..., 8 В=8 А Ажъ и...

9 По дорозі васклевки

10 Поросли,

11 В=7 Б Туди...

12 Повезли.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Г.

1 Такъ бувъ зятенько,

2 Якъ не бувавъ, —

3 Тільки мое подвір'я

4 Кіньми стопає,

5 Тільки мою комору

6 Ограбувавъ,

7 Тільки мою дитину

8 Собі взявъ.

9 Увїйду я у комору —

10 Не скрині;

- 11 Гляну я на кровать — 13 Пойду я въ світлоньку —
12 Не перини; 14 Не дитини;
15 Г=5 В, 16 Г=6 В Уже...,
17 Де моя дитина —
18 Г=8 А,
19 Маслечкомъ доріженька
20 Мазана,
21 Г=11 В... моя дитинонька,
22 Везена.

(С. Млинновъ, Дубевск. у.).

Д.

- 1 Д=7 А Ой вйду я..., 2 Д=6 В Слідки..., 3 Д=11 В,
4 Повбюзь зять.
5 Золотне вербочки
6 Д=10 В, 7 Д=11 В, 8 Г=12 В.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

Е.

- 1 Бряжчали колокола, бряжчали;
2 Туди-жъ нашу Марьечку помчали.
3 Е=16 Г Вйду я за ворітечка, ажъ..., 4 Е=2 Е+8 А.

(Нар. юж. рус. пѣс. Меглинскаго, стр. 229).

1206.

- Огляділася мати, И горшки підъ лавкою (bis)
Ажъ нема дочки у хаті: Заросли муравкою.
И хата не мегена,

(С. Ждановъ, Полтавск. у.).

Во время пѣнія этихъ пѣсень, бояре выносятъ на возъ имущество невесты — *скриню* или *бодню*, подушки и вообще все то, что дадутъ невестѣ ея родители въ приданое. Пока бояре укладываютъ на возъ вещи, въ избѣ происходитъ слѣдующая сцена: родители невесты снимаютъ съ *божницѣ* двѣ иконы и кладутъ ихъ на столъ, передъ которымъ стоитъ уже заранѣе приготовленная скамья; садятся сами на скамью спиною къ столу и благословляютъ *молодицъ*, которыхъ *рушникомъ* подводитъ къ нимъ *дружка*. *Молоді* кладутъ прежде передъ образами по три земныхъ поклона, прикладываются къ образамъ и подходятъ, наконецъ, къ родителямъ, которые, благословляя ихъ, говорятъ:

„Щаслива вамъ, дитки, годинонька въ дорогу їхать; щаслива доріженька нехай стелеться передъ вами“.

Молоді цѣлуютъ отца и мать въ руку, а всѣхъ остальныхъ родственниковъ (невѣсты) въ лицо, начиная съ самаго старшаго и, оканчивая самымъ младшимъ. Прощаясь съ невѣстой, родственники ея говорятъ ей:

— Дай, Боже, тобі доіхати дівкою; бо завтра будешь уже жуїнкою...

Благословивши дѣтей, отецъ беретъ одну икону со стола и вручаетъ ее зятю, другую — мать даетъ дочери. Послѣ этого *молодикъ* выводятъ изъ хаты; бояре подсаживаютъ невѣсту на возъ и бросаютъ ей подъ ноги черную курицу, данную матерью.

Въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ ¹⁾ невѣста встаетъ на возу на колѣни и молится Богу на всѣ четыре стороны. Посадивъ невѣсту на возъ, иногда ²⁾ покрываютъ ее сверху — *рядномъ*. Женихъ, предшествуемый *дружкомъ*, обходитъ вокругъ воза три раза. Каждый разъ, проходя возлѣ невѣсты, женихъ слегка ударяетъ ее по спинѣ палкой или вѣнцомъ и за каждымъ разомъ приговариваетъ:

„Кыдай батькови норови, та берм моі“.

Послѣ садится самъ на возъ около невѣсты; возлѣ нихъ садятся *свахи* и *бояринъ*, а остальная компанія размѣщается на другихъ возахъ. Когда всѣ усядутся, мать невѣсты подходитъ къ тѣмъ лошадямъ, которыя повезутъ новобрачныхъ, беретъ ихъ подъ уздцы и ведетъ за ворота, еще разъ желая своей дочери счастливаго пути:

„Щаслива тобі, донечко“ говоритъ она, „доруѣженька и цяя нуїченька“.

Затѣмъ поютъ:

1207.

Проведи, матюно, проводи
Вороного кониченька за поводи,

Та у туу доріженьку щасную,
Та по туу Марусю красную.

(Щасновка, Ковелецк. у., Новицкій).

1208.

А.

1 Ой були ми въ ліску,
2 Та й поймали ліску,
3 Черную та чубатую,
4 Хорошу та багатую.

5 Ой крий, мати, ліску,
6 Везе синъ невѣсту,
7 Съ-підъ гилля-вореня,
8 На твое подвір'я.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

¹⁾ Липецкая слобода, Харьковск. губ.

²⁾ Д. Дудари, Каплевск. уѣз.

В.

1 В=1 А Вічний, мати..., 2 В=6 А Ведемъ тобі...

3 До вомори влюшницю,

4 До хати робітницю.

(М. Тивровъ, Винницьк. у.; С. Колоски, Ушицьк. у.; С. Перейма, Балтск. у.).

В.

1 Ой радуйся, мати,

3 Своему рожденному,

2 Своему дитяти;

4 Другому сужденному.

5 В=1 Б Стружи..., 6 В=6 А Привезли...

7 И скривю, перину,

8 Въ хату господиню,

9 В=4 Б Въ полі...

10 А въ хаті охвітницю.

(Луцькій у.).

1200.

Викотили, викотили

Та медову бочку,

Видурили, видурили

Въ пана свата дочку.

Да й ми її не дурили —

Сама схотіла,

Наклала чорну шапку

Та изъ нами сіла.

(С. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1210.

Святіте, зороньки, надъ нами,

Да тягніте, кониченьки, підъ нами,

Уже наша Марусенька зъ нами.

(Новицькій).

1211.

Изъ-подъ тину, тину,

По залізному плоту,

Тамъ скакала да голубочка;

Адкуль взявся молодий Іванъ,

Поймавъ тую да голубку,

Посадивъ да подъ шубочку,

И приніссь до домочку.

„Да це міла, мамко-голубко“.

— Тобе, сннокъ, міла,

А мене би лідь діло робила.

(Михалково, Мозирск. у.).

1212.

Радуйся, земля,
Самъ Буйгъ да на небо ідзе;
Радуйся, маці,

Синъ невіхну везе,
Пілную да рабочую,
Да до діла охочую.

(Михалково, Мозирск. у.).

1213.

Соловей зозульку собі намовляє:
— Линьмо ми, зозулько, до мого са-
доньку;
У моемъ садоньку усе хорошенько,
Усе хорошенько, усе веселенько.
Иванко Марисю собі намовляє:
— Ідьмо, Марисю, до мого батенька,

У мого батенька усе хорошенько,
Усе хорошенько, усе веселенько:
Колодязъ на дворі, яблуньку въ терені.
Водиці зачерпнешъ, яблучко вищепнешъ,
Водиці напъешся, яблучка укусишъ,
Яблучка укусишъ—заплакати мусишъ.

(Полоски, Бѣльск. у.).

1214.

А.

1 Риссю, коники, риссю —
2 Ідемо зъ кориссю:
3 Веземо користочку—

4 Молоду невісточку,
5 Скриню и периню,
6 И до хати господиню.

(М. Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А До дому..., 3 В=3 А, 4 В=4 А.

(Душны, Овручск. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А Поїдемо..., 3 В=3 А, 4 В=4 А До хати...

(Заславск. у.).

Г.

1 Жовтий корінь зъ Остірь,

2 Готуй, матінко, постіль,

3 Г=5 А, 4 Г=6 А.

5 Одъ комори клошницю,

6 А одъ серця розлучницю.

(Дубище, Староконстант. у.).

Д.

1 Д=1 А, 2 Д=2 А.

3 Зъ якою да користкою?

4 Зъ молодю да невісткою.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А, 2 Е=2 А Да дому...,
3 Что ми сюю ніченьку не спали,
4 Таки себе селянина придбали
5 Їз весне-красне кросна тваць,
6 А вь Петру-теплу жито жаць.

(Михалово, Мозирск. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А.

(Новицкій).

З.

- 1 Бити коні та нагайками,
2 Золотими та булавками;
3 З=1 А Да біжить..., 4 З=2 А.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1215.

А.

- 1 Кучерявий візничій, 4 Що батьківъ двіръ баче.
2 Поганай коні швидче, 5 — Ще лучче заплачу,
3 Бо молода плаче, 6 Якъ свекра побачу.

(М. Сміла, Червасск. у.).

Б.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А... воли...
3 Якъ не будешъ поганати,
4 То тутъ будемъ почувати.

(М. Жаботинъ, Чигиринск. у.).

В.

- 1 Ой бий, поганай влячу,
2 В=3 А,
3 Ой я плачу (bis)
4 В=4 А Поки... бачу, 5 В=6 А... свекра...
6 То встану й поскачу.

(Новицкій).

1216.

- Муї мили возниченьки, Але ближче й до свекорка;
Затишайте кониченьки Нехъ я не буду того чути.
Далій, далій одъ батенька, Що мій батенько по мні плаче.

1217.

А.

1 Полетіте, галочки,
2 До моєї матоньки;
3 Занесіте вістоньку,
4 Що везу я невістоньку:

5 У дімъ домовницю,
6 А въ поле робітницю;
7 Въ-дома да метілкою,
8 А полі перепелкою.

(Плотниця, Пинск. у.).

В.

1 Леці, леці, соколоньку,
2 Упадзі на століку,
3 Б=3 А И накажи..., 4 Б=4 А,.. везуть...

(М. Давидгородовъ, Мозирск. у.).

1218.

Тупу, коники, тупу,
Веземо тобі ступу;

Де будемо почувати,
Тамъ будемо пихати.

(С. Колюсикъ, Ушице. у.).

1219.

Щось у насъ да на дворичку
Прилегає и къ оконечку;
А ти, дівочка,
Не врий свого личка.

Дай ёму подивиться,
Конемъ моімъ да настояться,
Воярамъ да нагуляться.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1220.

Види, мати, приляжь и къ дорозі,
Чи не шумить дуброва;
Чи не стугнить дорога,
Чи не ідуть боари,

Чи не піють свашки пісень?
— Піють, да не тую;
Ведуть молодую.

(Изъ рук. сб. Кулиша)

1221.

Іхала дівка черезъ бірѣ,
А на ій сукня въ дев'ять піль.

Якъ стала сукня сіяти,
Стала дуброва палати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1222.

Мати ся радувала,
Якъ сина годувала;

Теперь ся утішає,
Бо двоє дітокъ має.

(С. Колюсикъ, Ушице. у.).

1223.

Ой чіи то бояре
Селомъ-містомъ іхали,
По три та по чотирі?

Підъ їми коні воронні,
На їхъ жупани та голубні,
На їхъ шапочки все бобровні.
(Щасновка, Козелецьк. у.).

1224.

А лебеді, лебеді, (bis)
Да й де жъ ви бували?
А й де жъ ви бували,
Да й де жъ ви бували,
Да що жъ ви видали?

(Новицькій).

1225.

Осталося днище,
Да ще й гребенище;
Не журися, теще,
Я приїду ище,
Да й те заберу.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1226.

Вітеръ вербу клонить,
Ой зять теці просить:
— Сватейку, моя голубойку!
И прибудь до мене,
И приїдь до мене,

И стоить у мене,
И лежить у мене
Семь бочекъ и полубочекъ
Да солодкого меду,
А прошу, гости, да на беседу.
(Новицькій).

1227.

Зъ винного да колодязя
Да Маруся воду брала,
Въ свой край позирала.
Забачила два голубчика.
— А ви жъ мої, два голубчики, (bis)
Поляціце въ мою сторону,
Накажіце мойму таточку,
Нехай мене одвідае,
Хочъ родзину присилае,

Хочъ самъ прибувае.
„Хочъ самъ прибуду,
Хочъ родзину пришлю“.
— Ці я тута завоєвана,
Ці я тута запродазена,
Ці я такъ оддадзяна.
Коли завоєвана—одвоїйце,
А коли запродана—викупуїце,
Коли такъ оддадзяна—одвідайце.
(Михалково, Мозирск. у.).

1228.

За ворітьми вишня,
Туди наша матінка вийшла
Холодної води брати,
Невісточка виглядати.

— Ой матінко-утко!
Ворочайся хутко:
Уже жь сонце низенько,
Невістка близенько.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1229.

Сейце, Михалковци, пшеницу,
Привезу вамъ яглицю;

Будзе на межі лежачі
Да вереб'ї пужачі.
(Михалково, Мозирск. у.).

1230.

Постіль твоя біла,
Вся золотомъ нита, (bis)
Чи не будешъ, Марусю, бита?

(Ждановка, Полтавск. у.).

1231.

Одчени, батейку, оконце —
Веземо невістку, якъ сонце;

Одчини, батейку, обое —
Веземо дітойкі обое.
(Мокрань, Кобринск. у.).

1232.

Да давали конямъ гречку,
Якъ їхали да по дівочку,

А тепера сочевицю —
Веземъ молодницю.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1233.

Радуйся, муй баценько,
Що я, молодъ, оженився:
Привізъ собі мешаночку,
У тоненькімъ серпаночку.

(М. Давидгородокъ, Мозирск. у.).

1234.

Одчинилъ, батьку, двіръ,
Бо вже іде сніговъ твій
Зъ молодою Марисею,
Буде тобі вірною слугою.

(М. Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1235.

Ясна : ала на стріху впала, Ци буде свекорко, якъ рідний батенько?
 Молода Марися на двірѣ наіхала; Не буде зіма, якъ тихе літо,
 Скар наіхала, зорі запитала: Не буде свекорко, якъ рідний батенько
 „Ци буде зіма, якъ тихе літо?

(С. Хорошанка, Бальск. у.).

Встрѣча и приємъ „молодихъ“ въ домѣ родителей жениха.

Въ то время, когдa *молоді* переѣзжаютъ изъ дома родителей нестѣжы къ дому жениха, *боляре*, выбѣжавшіе напередъ поѣзда, готовятъ къ новому обряду, который *молоді* должны совершить и который, нужно замѣтить, во многихъ мѣстахъ съ каждымъ днемъ все болѣе и болѣе вытѣсняется изъ числа обрядовъ, по мнѣнію народа, необходимыхъ при свадьбѣ. Мы говоримъ о томъ кострѣ, черезъ который новобрачные должны переѣзжать. Этотъ обрядъ во многихъ мѣстностяхъ, совершенно утраченъ; въ другихъ-же онъ до нѣкоторой степени варьируется. Въ Дударяхъ, Каневск. уѣз. на дорогѣ зажигаютъ кулъ соломы и, когда *поїздъ* приближается къ огню, тушатъ пламя; а лошадей перегоняютъ черезъ угасающую золу. Въ м. Полонномъ, Новоградволинск. уѣз., въ ожиданіи новобрачныхъ, *боляре* розводятъ огонь у воротъ жениха и когда молодые подѣдутъ, бояре останавливаютъ лошадей, берутъ новобрачныхъ подъ руки и ведутъ черезъ горящую солому. Въ Липецкой слоб., Харьковск. губ. *молодыхъ* встрѣчаютъ съ зажженнымъ факеломъ, приготовляя его изъ вѣтви дерева, обернутой паклей, облитой дегтемъ; или же просто зажигаютъ смолу, или пропитанную дегтемъ *мазницю*. Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ, при встрѣчѣ молодыхъ, цѣлый поѣздъ обрызгиваютъ водою. Приѣхавшія съ *поїздомъ*, а равно и вышедшія на встрѣчу изъ хати женщины поютъ:

1236.

Привезено гілле	Єно дві ягодики,
Ой зъ-за гірѣ та й въ поділле.	А обі червонийкі:
Посаджено го въ місті, въ городочку,	Першая ягодийка —
Підъ муромъ въ холодочку,	Старенькій старостийка.
На білимъ камінейку;	(Молодецькій дружбойка Ивасейко);
Виномъ го підливано,	Другая ягодийка —
Шафрономъ підсипано.	Молодая сванейка (дружейка) Мару-
Марно зілейко заквилло,	сейка.
И маленько зародило,	

(Lozinski, стр. 126).

1237.

Ой брезнули кола
Зъ батенькового двора,
Чула тоє Маруся,
Въ оконечка сидячи.

— Иванку, душеньку,
Старайся меду й вина,—
Іде моя родина,
Мій батенько рідний.
(Полоски, Бѣльск. у.)

1238.

Отвори, мати, новий двірць,
Ведемо ти дітя на вибірць;
Отвори, мати, пекарню,—
Ведемо ти сікарню;
Отвори, мати, світлицю,

Ведемо ти робітницю.
До пола робітницю,
До комори влючницю,
Отвори, мати, ліску,
Ведемо ти невістку.
(Lozinski, стр. 123).

1239.

Ой на дворі колодязь и ведро—
Де-сь нашої Марисі не видно.
Ой ци її по водицю послали,

Ой ци її до коморн сховали?
Се по водицю вислали—верніте,
Се до комори сховалп—вгажите.
(Полоски, Бѣльск. у.)

1240.

Ой вийди, вийди, матеньво, погляди,
Ой що тобі бояре превезли.
Да привезли скриню юваную,
Ще й невістку коханую.
Да й привезли скриню-повистку,
Ще й молодую невістку.

(С. Колошовка, Черниговск. у., Новицкій).

1241.

За воротами вишня —
Туди наша матінка вийшла,
Ягодки забрала,
Молодої невістки ждала.

Вийди, матінко, погляди,
Ой що тобі бояре превезли:
И скриню, й пернну,
И молодую княгиню.
(Нар. вж. рус. глс. Метлинскаго, стр. 230).

1242.

А.

1 Ой вийди, мати, погляди,
2 Що-жъ тобі бояре привезли:

3 Чи вівцю, чи яреу,
4 Чи невістку казанку?

- 5 Тобі, мати, не журитися,
6 Тобі, мати, веселитися:
7 Тобі, мати, въ печі не топяти:
- 8 Тобі, мати, діжи не міссти,
9 Тобі, мати, хати не мести,
10 Тобі, мати, порядокъ вести.
(Шендерева, Камевск. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Да привезли скриню и перину,
4 И невісточку-княгиню.
5 Да привезли скриню кованую
- 6 И невісточку коханую;
7 Да привезли скриню рубленую
8 И невісточку любленую.
(Изъ рук. сб. Булики).

1243.

- Вийди, матінко, зъ хати
Невістку вітати:
Вчора була наречена,
А сёгодня обвінчана.
Вийди, матінко, зъ хати
- Оглядати дитяти.
Щожъ тобі, матінко, привезли?
— Одно врожденее, а другое на-
реченее.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1244.

А.

- 1 Вийди, мати, съ хати,
2 Погляди дитяти:
- 3 Шо одно нарождене,
4 Друге сужена.
(Новицкій).

В.

- 1 Б=1 А,
2 Да щось ми привезли?
3 Чи козла, чи барана,
4 Чи невістку кохану.
(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1245.

- Вийди до насъ, матіонька!
Пріхало дитятонько:
- Мала съ перше едное,
Теперь маешъ ажъ двое.
(Lozinski, стр. 123).

1246.

А.

- 1 Привезена тетеречка
2 Не сёгодні — теперечка;
3 Не вишкайте, не полохайте,
- 4 Нехай вона прилітає.
5 Въ свому дому привикає.
(Щасновка, Козелецъ. у., Новицкій).

В.

- 1 В=1 А Прилетіла..., 2 В=2 А Да не вчора...,
3 Сіла на воротечкахъ,
4 Въ червонихъ да чоботечкахъ.
= Да..., не лякайте, 6 В=4 А ... привикає,
7 Хліба, солі поїдає.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 Приїхала да сова зъ села (bis),
2 Сіла собі да на покуті:
3 В=3 А, 4 В=6 Б Да...
5 Додому не тікає.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1247.

Що-жъ ми тобі привели—
Вийди, матінко, погляни.
Ци калиношку, ци малиношку,
Ци молоду невісточку?
А где калінка зята,

Тамъ молоденька зята
Відъ вітця і відъ мати
До молодого хати;
Відъ великого роду
До бogaцьного дому.

(Lezinski, стр. 124).

1248.

А.

- 1 Ой зацвіла калинонька зъ ожиною, 6 Що приїхавъ зъ дружиною до тебе.
2 Приїхавъ Івась зъ дружиною; 7 — Не гнівався, мій савоньку, якъ ти
3 Приїхавъ підъ ворота, схопився, рісь,
4 Батецькові въ ніженьки вклонився. 8 Не гніваюсь, що дружину ти привізъ.
5 — Не гнівайся, мій батеньку, на мене,

(Кравинъ, Острожск. у.).

В.

- 1 В=5 А, 2 В=6 А.
3 Моя дружбонька
4 Буде тобі годити,

- 5 По твоїмъ дворі садъ —
6 Виноградъ садити.

(Заславск. у.).

1249.

— Куди ти іхавъ, молодий Іванко?
„Въ чужую сторонуньку“.

— На що-жъ ти давъ нашимъ дівкамъ
Таку досадоньку?
А ти думавъ, привезешъ, якъ пташку?
А ти привізъ, якъ осмалю палку.

(Полоски, Бяльск. у.).

1250.

Отвори, мати, хату,
Ведемо ти пелехату:
Діжи ти не замісиль,
Бо ей цяпка зъ носа вісиль;

Халупи ти не замети,
Бо си животь погнете;
Корови ти не здоить,
Бо ся огона боить.

(Lozinski, стр. 124).

1251.

М невістці не рада,
Еще мъ сама не баба:
Халупу си замети,

Хлібойка си напеку,
Світлойку си укалу,
А ю кіємъ вивалю.

(Lozinski, стр. 124).

1252.

Чи рада-жъ ти, моя матінко,
Що я на войну їздивъ?
Звоєвавъ да дівокъ танокъ;

Вибравъ собі одну—
Дівоньку молодую.

(Плотниця, Пинск. у.).

1253.

— Чи рада ти, моя матонько.
Що я оженився?
„Рада була, мій сипотку,
Що ти народився;
А тепера и радніша,

Що ти оженився.
Вибравъ собі дівку,
Червону, якъ калвоньку;
Що ступить, не похпилься;
Що скаже, не помилитьсь“.

(Плотниця, Пинск. у.).

1254.

Пусти, сваху, въ хату.
Ой докц-жъ ми та стоимемъ,
Зелену траву та поптатимемъ

Червоними чобітками,
Зеленими підківками.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1255.

Ото-жъ тебе Господь нагодивъ,
Що ти мене въ чипчикъ нарядивъ;

Бо вже мені бинда обридла,
А вже-жъ мені чипчикъ прилипчивъ.

(С. Колюска, Ушицк. у.).

1256.

На калпюньці
Дві агодошці...
Благослова, Боже,

И вотець, и мати,
Своему дитяти
На постель засидати...

(Lozinski, стр. 125).

1257.

Сидить котъ на полиці
Въ червоной рукавиці;

Витрищіль очинята,
На наши молодята.

(Lozinski, стр. 125).

1258.

Ивасюнева мати двери відхилила
И съ зорею розмовляла:
„Ой, зоре моя, зоре,
Зоренько вечерняя!

То же-сь ми присвітила:
До дому поприятницю,
До поля робітницю,
До комори кляшницю.

(Lozinski, стр. 126).

1259.

Погнулися лавки,
Якъ сіли перезвянки;

Ще й не такъ угнуться,
Якъ меду напьються.

(Полоски, Вѣльск. у.).

1260.

Наші сваткове-ливці
Іздили на вловоньки,
Злапали зверину;

Сховали подъ перину;
Перина трасеться,
А зверина сміється.

(Полоски, Вѣльск. у.).

1261.

Стрійся, Марисю, стрійся,
Та нічого не бійся:

Високо піднімайся,
Съ сорома викупайся.

(Кривинъ, Острожск. у.).

1262.

Ясная скала на стріку впала,
Молодая Марися на двіръ наїхала.
Скоро упала—стало світати,
Скоро наїхала—стала питати:

—Чи буде зима, якъ тихе лито,
Чи буде свекорко, якъ рідний батенько?
Не буде зима, якъ тихе лито,
Не буде свекорко, якъ рідний батенько.

(Полоски, Вѣльск. у.).

1263.

Снігомъ, конику, снігомъ,
Ми за тобою слідомъ,

Зъ усею родиною,
Зъ своєю дитиною.

(Полесья, Вільск. у.).

1264.

Прилетіла сорока: че, че, че!
Де мені сістоньки на печі?
Печи, матюнка, калачі,
Будуть пєъ тобі два паничі.
Будуть косоньку трепати,
Буде матюнка плавати.
— Не плачь, мати, по косі,

Не плачь, матюнка, по красі.
Білую блаванку підъ лавку,
Румяний вінець на столець,
Русую косоньку подъ чепець.
Подъ чепець клала — зломала,
Подъ серпаночокъ сковала.

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

Молодицъ встрѣчаютъ съ хлѣбомъ и солью, и ведутъ въ избу. Невѣста, переступивши хатній порогъ, вынимаетъ изъ-подъ пола чорную куряцу и бросаетъ ее подъ печку. Часто при этомъ молодая, входя въ домъ жениха, и, боясь злой свекрухи, съ которой ей прійдется жить и въ зависимости отъ которой она должна находиться до тѣхъ поръ, пока мужъ не отдѣлится отъ своихъ родителей, бросаетъ курицу подъ печку и говоритъ, заглядывая незамѣтнымъ образомъ въ печку:

„А чи глибока въ печі яма, чи умре до року мама?“ Если эти слова произнесетъ невеста—*свекруха* непременно умретъ въ продолженіи года.

Новобрачныхъ просятъ за столъ, угощаютъ водкою; а бояре переносятъ привезенныя вещи *молодоі* въ *комору*, которая передъ свадьбой очищается.

К о м о р а :

Въ то время когда родители жениха принимаютъ новобрачныхъ за столемъ, *на посаді*, въ *коморѣ* готовится для нихъ постель, на которой они должны провести первую ночь. Дружка приноситъ кулъ соломы въ *комору*, куда приходятъ свахи, и всѣ вмѣстѣ готовятъ постель, а свахи поютъ:

1265.

Цвѣтъ калиноньку ломить,
Сонъ головоньку клонить.

Підіте, постеліте,
Спатовьен положіте.

(Плотниця, Пинск. у.).

1266.

А.

1 Ой хто буде спати,	4 Сіньця пудь колінця,
2 Будемъ ёму да постіль слати:	5 А м'яги пудь п'яги,
3 Соломки въ головки,	6 Щобъ було м'ягко спати.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Б=1 А... хоче..., 2 Б=2 А Треба...
3 Підъ боки соломки,	5 Підъ головки жита,
4 Підъ колінця сіньця,	6 Щобъ не була Маруса бита.
- (Млиновъ, Дубенск. у.).

1267.

Гдзе-жъ тая весельная маці?	Сладі, доспілаці,
Нехай дає ключи одъ комнаці,	Молодикъ спаць класці.
Будемъ поспіль сладі,	
- (Михалково, Мозирск. у.).

1268.

Не сами-жъ ми прийшли —	Білоє да біленькое
Прислала насъ маці	Да Марухні молоденької.
Відох ложе сладі,	
- (Михалково, Мозирск. у.).

1269.

Ой піїдемо, да поїдемо	Да калгнову стрілку,
Да ранкомъ по-підъ замкомъ;	Да постелемо, да постелемо
А вибъємо, да висічімо	Марусі постільбу.
- (Кривинь, Острожск. у.).

1270.

Ой привезли да сову зъ села,	Тутъ вона да непрошеная,
Садовили да на покуті;	Буде вона покундошеная.
- (Борисполь, Переяславск. у.).

1271.

А.

1 Ой бреди, Марусю, бреди,	3 Изъ висока да пудийнайся,
2 Да не буйся холодної води,	4 Изъ сорома да викупайся.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Бери, Марусю, бери,
2 Б=2 А,
3 Високо поднимайся,
4 В=4 А.

(М. Гостомль, Київск. у.).

1272.

По двору, по двору Що куна ходила,
Да пороша упала; А свекорко важе:
А на тій поросі — Да не есть то куна,
Слідки хороші. То невіхна моя.
Да свекруха важе,

(Новицькій).

1273.

Ой квітами да постіль шита,
— Чи не будешь, да Марусю, бита? По постелі да покочуся,
„А я цёго да не боюся, Изь сороба да викупиюся.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1274.

Ми-жь були у постілоньки,
Ми-жь уміли постіль слати. На окола подушечки,
Вь середині дві душечки.

(Лушны, Овручск. у.).

Приготовивъ постель, владуть *кожуухъ*, котрымъ бы новобрачные могли уерыться. Въ головахъ постели ставяють икону и владуть хлѣбъ и соль. Когда въ *коморі* все приготовлено, *дружко* являеться въ хату, гдѣ молодые сидять за столомъ, и говоритъ:

„Старости, пани підстарости! Благословіть молодихъ на упокой повести!“

— Богъ благословіть.

„Вь друге и вь трете!“

— Тречи разомъ!

Тогда *дружко* ведеть *молодихъ* въ *комору*; ихъ сопровождаютъ: *свашки* и *тіддружый* въ это время поють:

1275.

Не хочу я істоньки да питоньки,
Бо вже мое тіло спатоньки схтіло.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1276.

Же-бъ я була знала,—
Въ панцірѣ би мѣ ся вбратя.

Панцірѣ не поможе —
Ведуть Марисю до йожа.
(Рахонь, Холмск. у.).

1277.

Дрімле невістка, дрімле,
Видно спатоньки хоче.

Заведемо въ комороньку,
На білу постілейку.
(Мокрань, Кобринск. у.).

1278.

Не плачъ, не плачъ, дівко Марисю,
По своему дівованнечку;
Понеси свое дівованнечко
До батейка въ садочокъ.

До батейка итимешъ —
У садочокъ зайдешъ,
Дівовання заберешъ.

(Щасновка, Ковелецк. у.).

1279.

„Ой, мамцю, мамцю,
До комори ведуть“.
— Цить, доню,
Тобі меду дадуть.
„Ой, мамцю, козакъ

На мене лізе“.
— Цить, доню,
Вінъ тебе не заріже,
„Ой, мамцю, вже й ножигъ виймає...“
— Цить, доню, вінъ боже думає.

(Полонное, Новоградволинск. у.).

1280.

Горохъ, мати, по дорозі, якъ череда,
Ведуть... на пригоні, якъ бугай;
А... реве до йде.

— Якъ дойду въ ночі, —
Повиколюю очи.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1281.

Нашъ куръ кокаче,
На сідало хоче,

Нашъ молоденькі Ивась
Та вже спати хоче.

(Луцк. у.).

1282.

Иду, иду до комори по
Радуйся

Сподівайся въ гості
..... ёго мосці.

(Полонное, Новоградволинск. у.).

1283.

Ти, річенько бережистая,	Бо й зопхну зъ кроваті.
Ти, Маръечко наровистая.	Да нехай живуть,
Не ціловавши,	Полюбившися;
Не мпловавши	Да нехай-же сплять
Не йди, Йвашку, спати,	Заголившися.

(М. Боризноль, Переяславск. у.).

1284.

Да не куръ, куръ сокоче, Да ведуть въ кліть спати...
Да на сідало хоче, Треба правду казати.

Въ *коморі* *молоду* раздѣвають—сбрасываютъ съ нея нарядъ, не исключая даже *серезжокъ* и *намиста*. Расчесываютъ ей волосы и ищутъ, нѣтъ-ли въ нихъ *протора*, шпильки или же чего либо въ этомъ родѣ. Надѣвають на нее бѣлую, свѣжую рубаху и заставляютъ ее сбрасывать молодому сапоги, въ которыхъ обыкновенно на этотъ случай женихъ прячетъ подъ *усті* жами нѣсколько серебряныхъ монетъ. Невѣста сбрасываетъ сапоги и ищетъ въ нихъ денегъ, которія и беретъ себѣ.

Въ это время поють:

1285.

„Дівчино моя,	Кого знатиму;
Роззуй мене на“.	Ледачого обиду,
— Роззуватиму	Не займатиму.

Въ слѣдъ за тѣмъ *молодицъ* укладываютъ въ *коморі* въ постель, укрываютъ ихъ сверху *кожухомъ* и всѣ уходятъ изъ *комори* въ избу, за исключеніемъ *свахи* и *дружка*, которые остаются при *молодицъ*. Въ другихъ же мѣстностяхъ молодыхъ самихъ оставляютъ въ коморѣ; всѣ уходятъ и возлѣ дверей оставляютъ сторожа—*дружка*, для того, чтобы дверь сейчасъ-же была отперта, когда женихъ постучитъ въ нее. *Свахи* и *дружки*, уходя изъ *комори*, говорятъ *молодимъ*: „не лінуютьсѣ-же тутъ, людей не воловодьте“. Въ это время родственницы жениха сидятъ за столомъ, пьютъ водку и поють:

1286.

Ми гости не самі —	Дайте намъ хлѣба, соли
Ми гости запроханіе.	И горілки доволі.

(Плотниця, Бѣльск. у.).

1287.

Не сами-жъ ми прийшли —
Прислала насъ маці;
Не кужелю-жъ прясці,

Не починаи виці —
Прислала насъ маці
Да горілочки пиці.

(Михалково, Мозирск. у.).

1288.

А въ нашого пана свата
Горохъ не молочень,
Горохъ, горохъ, горохъ не молочень;

Да будемо молотити,
Горілочку' пити.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1289.

„Ой, зятю, зятю гордуешъ нами:
Не хочешъ пйти горілки зъ нами.“
— Я не гордую, тилько сумую,
Що ваши вози пообмерзали,
Що ваші сукні порбмозали.

Ой дай-же, Боже, на небі зори,
На небі зори, завтра погоду;
Жебъ ваши вози пообтавали,
Жебъ ваши сукні пообспхали.

(Полоски, Більск. у.).

1290.

А ви насъ не просіте,
А но намъ доносите.
А ми будемъ їсти.

А ми будемъ пити
И весели ходити.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1291.

Ой вижду я за ворота—млинъ меле,
Не гнівайся, свекорку, на мене,—
Суди мене кониченькі замчали,

Тутъ мене ніченька обпяла,
Тутъ у мене господонька певная.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1292.

Дала мене моя мати за мужъ,
Дала мене за дунай бистрий,
Дала мені човничокъ плисти,
Дала мені и веселечко:
„Пливи, доню, мое сердечко“.
Дала мені калинову вітку:
„Заткни, доню, за біду намітку;

Щобъ кални да не поламати,
И ягодокъ да не подавити —
Свого роду да не прогнівати“.
— А є въ мене, мій рудице пишний,
А є въ мене да чужая мати,
Щобъ не вигнала зъ хати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1293.

Кислие буряки,
А грецькая ваша.

Гуляйце молодзички —
Цеперь пора ваша.
(Туровъ, Мозырск. у.).

1294.

Туцу, туцу, коло діжечки,
Навідала сирогіжечки.

Чи сирогіжечка брати,
Чи невістку витати?
(Гостомль, Кіевск. у.).

1295.

Ой, маці, кохай мене,
За музику не дай мене;

Бо музика лядащица,
По веселлі волочиться.
(Туровъ, Мозырск. у.).

1296.

Годі, свату, да сваритися,
Ой, ну-жъ, свату, да миритися,
Худобою да ділитися:

Тобі, свату, гороквінначю,
Намъ — скриня й перина,
И Маруся внягня.
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1297.

Ой наша Марьюхно,
Да винесь хвартушокъ семи пуль;

Нехай хвартушокъ мае,
Нехай моя родзіна гулае.
(Михалково, Мозырск. у.).

1298.

Пришли ко мне хлопці,
Добрие молодці:
Одзінъ Прохоръ Баранчукъ,
Другий Сидоръ Макарчукъ.
Ишовъ сяломъ вулицею,

А-жъ на конце хата,
А въ той хаце сорокъ дзевоекъ,
Одна черевата.
Ни совири, ни ножа —
А черево, якъ дзежа.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1299.

А.

1 На дворе гай, гай...
2 Ти, Марушко, дай, дай!

3 На дворе лесь, лесь,
4 А ти, Ивалъ, лезь, лезь.

(Туровъ, Мозырск. у.).

В.

1 В=1 А На влеще..., 2 В=2 А... та Иванку..

(Михалково, Мозирск. у.).

1300.

А.

1 Гуска гусака кличе,

5 Иванко Марьюхни просиць:

2 Крузь плуць колосокъ тиче,

6 — Позволь-же мені,

3 — Гусочко моя, сіренька моя,

7

4 Дай-же мені колосокъ иззісти.

(Михалково, Мозирск. у.).

В.

1 В=1 А Гусакъ гуску... 2 В=2 А... тинь...

3 И гуско моя, и голубко моя,

4 В=4 А На-жъ тобі..., 5 В=6 А , 6 В=7 А,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1301.

Наіхали да гушці зъ Ромна

А чорная да по золотому;

Да питають: да почимъ вовна?

Руно на руно складають,

— Білая ніть ни почому,

Въ середині дяркі шувають.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1302.

Стрепену я грушку

Скүйлькі въ пелені

За гувльку,

Дулѣкъ,

Посипались грушкі

Стуйлькі въ Марусі

Въ пелінку.

Думокъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1303.

Ой не сідай, свахо, на лавці,

И не починають;

Сядь собі на ослоні,

Ой якъ будуть грати,

Якъ грають собоі.

То й ми будемъ знати.

Да ще-жъ бо й не грають

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1304.

Оддай, свату, наше!

Посадимъ на сані —

Якъ не одласп ти самъ,

Ідь, Марьечко, зъ нами.

До возьмемо сами,

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1305.

Котилося колесце зь кліткі,
Обнімітєся хорошенько, дітві,

Щобъ вамъ солоденько,
А намъ веселенько.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1306.

Гуска рава носіць,
Теща зяця просиць:
— Дамъ тобе да сорочечку,

..... мою дочечку
Дамъ тобе все убраньє
За твое

(Михалково, Мозирск. у.)

1307.

Горобей да по бочецці скаче,
Заглядає у вороночку:
— Відна моя да головочка,

Шо малая да вороночка.
Шо не влізе да головочка.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1308.

Заспівайце, молодзічки,
Полескаго зайца:
Самъ серій,

Хвостъ белій,
Поджарні..

(Туровъ, Мозирск. у.)

1309.

Гойна да гойна!
Що въ Кракове война:

Усе дзевки яловіци.
Только една дойна?

(Туровъ, Мозирск. у.)

1310.

И батько велівъ,
И мати казала,
Сама захотіла

Червоного буряка
До білого тіла.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1311.

Михелю, Михелю!
А я тобі викилю
Заднюю й передню,
Боковую й середню.

А староста просивъ свахи,
Просивъ въ неї

— Вона ёму відповіла;
Ти съ не годенъ мого тіла.

(Новицкій).

1312.

Захотіла валача
 Зъ медкомъ, зъ медкомъ,
 Я-жъ була
 Да пудъ парубкомъ;

Я-жъ думала
 Умру, умру,
 А я-жъ цее
 Довно люблю!

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Новобрачныхъ оставляютъ въ покоѣ на весьма непродолжительное время. Черезъ часъ не болѣе къ нимъ является *сваха*, освѣдомляется относительно перваго вступленія въ сожителство, которое новобрачные должны совершить тотчасъ послѣ того, какъ ихъ оставятъ въ постели. Свахи, подучивъ на предложенный жениху вопросъ, благопріятный отвѣтъ, — зажигаютъ свѣчу и идутъ къ новобрачнымъ въ комнату. Физиологическій процессъ новобрачные совершаютъ въ другое время, а теперь невѣста, по наущенію свахъ, сейчасъ же отталкиваетъ жениха, какъ только онъ лишитъ ее дѣвства. Иногда злые люди, а иногда и сама невѣста, дѣлаютъ жениху такъ, что онъ обазывается несостоятельнымъ къ лишней невинности. Въ такомъ случаѣ онъ долженъ разорвать рубаху на своей невѣстѣ, и чары потеряютъ свою силу. Если же неопытный женихъ этаго не сдѣлаетъ, то его долженъ замѣнить старшій дружокъ или бояринъ; это впрочемъ никогда не соблюдается. Невѣста, въ подобномъ случаѣ, устраняетъ бѣду при помощи собственныхъ рукъ. Нецѣломудренныя дѣвушки иногда обманываютъ своихъ неопытныхъ жениховъ, для чего употребляютъ кровь, которою наполнены концы перьевъ молодыхъ птицъ; ложась въ постель, перья прячутъ подъ руку, за кобу и проч. Но по установившемуся народному обычаю, она должна первая пропѣть: „А въ лузі калина“. (Если она, будучи нецѣломудренной, пропоетъ эту пѣсню, то это не пройдемъ ей даромъ).

Съ невѣсты снимаютъ ту рубаху, которая была нѣсколько времени тому назадъ ими-же надѣта на невѣсту, даютъ ей ту рубаху, которую она сбросила и надѣвъ на ея голову шапку, заставляютъ пѣть:

1313.

А.

1 Темного лугу калина,
 2 Доброго батька дитина;
 3 Така вона дренька,

4 Язъ рожа новненька;
 5 Нічого дивувати;
 6 Така була, її й мати!

7 Записати її въ листи,
8 Щобъ її були такі и сестри;

9 Записати її въ квіти,
10 Щобъ були її такі й діти.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр 234—235).

В.

1 В=1 А А въ лузі...
2 Весь лугъ окрасила
3 В=2 А,
4 Весь рідъ звеселила.

(М. Борисполь, Переяславск. у., Дудари, Каневск. у.).

Послѣ невѣсты ту же самую пѣсню нѣсколько разъ поють *свахи* и, при-
мачивая ей голову водкою и надѣвая *очінокъ*, повергъ котораго обыкновенно
повязываютъ *серпанокъ* или *намітку*, хотя иногда, если невѣсту оставляють
въ коморѣ съ *молодимъ*, *намітку* надѣвають на другой день утромъ. По-
томъ *молода* садится возлѣ *молодого* на постели, куда *свахи* несутъ хорошую
настойку, хлѣбъ и непременно печеную курицу — это ужинъ *молодымъ* су-
пругамъ. Они ужинають, ложатся спать, и уже ихъ до самаго утра больше
не беспокояють. Свадебная дружина, которая по большей части не ложится
спать до самаго бѣлаго дня, — поють:

1314.

Чи сміла ти, мати,
Такее дитя дати,

Такее молодесеньке,
Якъ ягода чирвесеньке.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1315.

Прокрутивъ павузь стелю,
Да й впавъ на постелю;

Де Марися спала,
Тамъ калинонька стала.
(Млиновъ, Дубенск. у.).

1316.

Годувала мати бобра,
Що її дочка добра,

Що її дочка гожа,
Якъ повная роза.
(Плотниця, Пинск. у.).

1317.

А.

1 Ой казали, говорили люде,
2 Що наша Марьюхна не добра буде,
3 Ажъ вона добра,

4 Поймала въ житі бобра;
5 Вона така добресенька,
6 Якъ роза повнесенька.
(Полонное, Новоградволинск. у.).

В.

1 Чого, свату, мисна не повна?

2 Чи тожъ наша дівка не добра?

3 Б=5 А Ажъ..., 4 Б=6 А.

(Дударя, Каневк. у.).

1318.

Не кощеса приданы
По своей дальней дорозе—
Зацвела калинонька
На лютотъ морозе.

Не цвела калинонька къ Петру,
Да зацвела калинонька въ Роздву,
Зъ Марьюхною нашего Ивана у коморі,
У нашой Марьюхни у подолі.

(Михалково, Мозирск. у.).

1319.

Калинонька наша, Маруса,
Підъ калиною лежала,
Калину ломала;
Чорнимъ шовкомъ у пучки в'язала,
На дорожку бросала,

До батенька слала:
— Отъ тобі, батенько,
Отъ тобі да подарочокъ—
Червоная да калинонька
Одъ лубої да дитиночки.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 284).

1320.

Якъ маці родзіла,
Такъ она й ходзіла;
Якъ була въ нелюшвахъ,

Такъ лягла въ подушкахъ.
Якъ була подъ крестомъ,
Такъ стала й подъ вінцемъ.

(Михалково, Мозирск. у.).

1321.

Ой пійду я у лугъ по калину,
Да виломлю калинову вітку,
Да застромлю за білу намітку,

Нехай моя калинонька в'яне,
Нехай моя родина гуляе.

(Нар. вж. рус. п'єс. Метлинскаго, стр. 284).

1322.

А.

Ой у полі да овесь расенъ,
Хвалить Бога, що нашъ рідъ красенъ,

А дітоньки—якъ квітоньки,
Господиня, якъ калина.

(Плюгница, Пинск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А У насъ весь...

3 У нашому роду,

4 Да не має переводу.

(Косеневъ, Новоградволынск. у.).

1323.

А у насъ овесь рясенъ, Яна мати, така дочка,
А у насъ увесь рідъ красенъ: Якъ красна калиночка.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 235).

1324.

Да виведьте наше! Червоними чоботкамъ,
Да нехай намъ попляше, Золотими підковкамъ.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 232).

1325.

Ведемо тура въ хату,
Чи туръ, чи туриця,
Чи хороша молодиця.
(Заславск. у.).

1326.

Йде Маруся зъ ложа,
За нею Матеръ Божа.
Наложила поровочку
На єі головочку.
(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1327.

По двору, по двору
Да пороша упала,
А на тій пороші
Слідки хороші.
Да свекрухна каже,
Що куна ходила,
А свекорко каже:
— Да не єсть то куна,
То невістка моя.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 232).

1328.

Що жъ бо то за зілля,
Чорне да насіння?
Вчора було да на стеблі,
А сѣгодня на землі.
Що жъ бо то за порови,
Да у нашої Марусі?
Вчора була та у батенька,
А сѣгодня у свекорка.
(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 231—232).

1329.

Ой наша Марьюхна
Обрусь роскоціла,
Увесь рудъ звеселила.
Да гуляйце, братці, гуляйце,
Мого сороба не знайце,
Ще жъ я сороба не дойшла,
Красною дзевкою къ вамъ прийшла.
(Михалково, Мозирск. у.).

1330.

Въ огородзе ячмінь
Весь золотомъ зацвівъ,

А нашої Марьюхни снота
Да дороже того злата.

(Михалково, Мовырск. у.).

1331.

Роди, Боже, жито,
Густую пшеницю,
Всяку пашницю,

Щобъ наши дітки мали,
По сто кіпъ нажинали.

(Косеневъ, Новоградволинск. у.).

1332.

Розливайтесь береги,
Не втішайтесь вороги!
Заробила Маруся пироги,
Хочъ не пшенишні, да яшні,

Своему родові подячні.
Первий рідъ—свекорківъ,
А другой рідъ—батеньківъ.

(Нар. вж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 233).

1333.

Да пішовъ дожчикъ краплистий,
Да уродивъ черчикъ черчистий.
Да не вмѣла Маруся носити,
Да мусила Іванка просити:

„Ой окраси, Іванку, сей черчикъ мій,
Да звеселимо увесь рідъ свій!
Що первий рідъ—свекорківъ,
А другий—батеньківъ.

(Нар. вжн. рус. пѣсни Метлинскаго, стр. 233).

1334.

Батько по донечці тужить,
Та цілу ничъ матірѣ

— Отдала, стара, цюю,
Будемъ стараться на другую.
(М. Пендеревка, Каиевск. у.).

1335.

Ой іхали, моя мати, щось за пани,
Взяли мою русу косу підъ жупани,
Стали мою косоньку трепати,

Стала моя матюнка плакати.
— Не плачь, матюнко, по косі,
Заплачь, матюнко, по красі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1336.

Ходила Маруся надъ ровомъ,
Виглядала батенька зъ родомъ.
— Ой до мене, родоньку, до мене,

Не буде соромъ у мене.
Ой есть у мене пелина,
Що викупить мене зъ соромъ.

(Кривань, Острожск. у.).

1337.

Не співайте сороміцької,
 Заспівайте старосвіцьку!
 Сидить медведь на крозіві,
 Да колотить вінъ сливи.
 Гилечка обломиласе,
 Дакъ медведа и убила.
 Дакъ медведь и стогне,
 Дакъ медведь и погне,

Медведь умірає,
 Медведь промовляє:
 — Сванечки, мої голубочки,
 Захочайте мене,
 Поминайте мене
 Суницями, полєницями,
 Съ молодими молодницями.

(Колошовка, Чернигов. у.).

1338.

Хто въ мене по сінечкахъ походить, Я жъ думала, що чорная галка,
 А хто въ мене ділечко поробивъ? А жъ то моя невіхна коханка.
 (Нар. ж. рус. пѣс. Метлинскаго, стр. 232).

1339.

Що схіли, те зробили,
 Що схіли, нзліпили:

Съ княпа паляницю,
 Зъ дівки молодцю.
 (М. Полонное, Новоградволинск. у.).

Свадебная дружина, отправивъ пословъ къ родителямъ невѣсты, ожидають ихъ прихода и поють:

1340.

А.

- 1 Ой добрая та годинонька
- 2 Настала:
- 3 Наша Марися по матінку
- 4 Послала;
- 5 Послала вона семеро коней,
- 6 Восьмий візъ,

- 7 А дев'ятого возниченьку,
- 8 Щобъ привізъ.
- 9 А дала вона сто червонихъ
- 10 На страву,
- 11 Щобъ привезли її матінку
- 12 На славу.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 Б=3 А, 4 Б=4 А, 5 Б=5 А... чотири коні,
 6 Б=6 А П'ятий..., 7 Б=7 А А шостого, 8 Б=8 А.

9 За чимъ, за чимъ, моя матінко,	15 Червоніи чобіточки
10 Воішся?	16 На нуйжки,
11 Не буйся, моя матінко,	17 Потопчемо неславоньку
12 Не буйся,	18 Пудъ нуйжки.
13 Въ червоніи чобіточки	
14 Обуйся.	

(Плотнощи, Пяск. у.).

ются въ избу, гдѣ рубаха показывается сначала родителямъ жениха, а потомъ *старшому свату*.

Старший сватъ, или, какъ его называютъ въ другихъ мѣстностяхъ, *дружка*, а вмѣстѣ съ нимъ и *свахи*, становятся на *лавку*, закрываютъ рядомъ или же утиральникомъ иконы, и показываютъ всѣмъ присутствующимъ рубаху *молодой*, говоря:

„Дивиться, пани родичі, отъ на цю кошулю... Дай, Боже, щобъ и вони за своїми дітьми дождали такої!“

Убѣдившись по окровавленной рубахѣ, что невеста, благодаря хорошему воспитанію своихъ родителей, сохранила свою дѣвственность, всѣ приходятъ въ неистовый восторгъ; восторгъ выражается пляской по *лавкамъ*, по *ному*, по столамъ, битьемъ горшковъ и пр.

Посольство къ матери невесты.

Родители жениха въ это время наливаютъ бутылку хорошей настойки, къ шейкѣ бутылки привязываютъ калиновую кисть и съ братомъ невесты, сопровождаемымъ музыкой, отсылаютъ родителямъ невесты въ знакъ признательности за то, что ихъ дочь, благодаря ихъ заботливости, сохранила цѣломудріе до вступленія въ бракъ.

Въ Липецкой слободѣ, Харьк. губ., всѣ гости, подъ предводительствомъ *дружка*, отправляются къ родителямъ невесты, чтобы увѣдомить ихъ о поведеніи ихъ дочери; при чемъ *дружка* беретъ съ собою рубаху невесты. На дорогу имъ даютъ водки, которую они распиваютъ, усѣвшись на пути гдѣ нибудь въ удобномъ мѣстѣ. Выпивку эту сопровождаютъ пѣніемъ.

1346.

А.

1 Не бійся, матінко, не бійся,	6 Нашому роду подячни.
2 Въ червони чоботки обуйся;	7 Нашъ овесь таки рясенъ,
3 Топчи вороги підъ ноги:	8 Нашъ весь родъ таки красенъ.
4 Заробля Маруся пироги;	9 Тутъ намъ заробили и пати, и істи,
5 Хочъ не пшенични, то ячни,	10 И на покуті сісти.

(Новицкій).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=3 А, 3 Б=4 А, и т. д.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А, 3 В=3 А, 4 В=4 А... твоя дочка..., 5 В=5 А,
6 В=6 А Аби були..., 7 В=5 А... то житні,
8 Аби були родові величчи.
(Заславск. у.).

Г.

- 1 Г=1 А, 2 Г=2 А... озуйся, 3 Г=3 А, 4 Г=4 А, 5 Г=5 А, 6 Г=
6 А... родові...
(Шендеревка, Каневск. у.).

Д.

- 1 Д=1 А, 2 Д=2 А, 3 Д=3 А,
4 А супостатамъ підъ п'яти, 6 Щобъ ажъ підковки брязчали,
5 Щобъ перестали брехати; 7 Щобъ вороженьки мовчали.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

Е.

- 1 Е=1 А Не журися... не журися, 2 Е=2 Г, 3 Е=4 А, 4 Е=4 В.
(М. Тивровъ, Винниц. у.).

Ж.

- 1 Ж=1 А, 2 Ж=2 А, 3 Ж=3 А, 4 Ж=4 Д.
(Колошовка, Черняговск. у., Новицкій).

З.

- 1 Да чого жъ ти, матінко, барися,
2 Да нести мого сорому боішся?
3 З=1 А, 4 З=2 А, 5 З=3 А, 6 З=4 Д, 7 З=5 Д.
(Нар. вж. рус. п'бс. Мелгинскаго, стр. 233).

1347.

А.

- 1 Спасибі тобі, таточку, 6 При собі снотокъ носила.
2 За кудрявую м'яточку, 7 Прохали хлопці — вона не дала,
3 За запашний василёкъ, 8 Куповали купці — не продала;
4 За твою учтиву дитину, 9 Шовкомъ нїиженьки звязала,
5 Шо вона по ночамъ не ходила, 10 За всіхъ тому Іванку держала.
(Борисполь, Переяславск. у.).

В.

- 1 Темного лугу калина,
2 Доброго батька дитина;

3 Б=5 А Хоть..., 4 Б=6 А Та... калину..., 5 Б=8 А... вона..., 6 Б=7 А, 7 Б=9 А, 8 Б=10 А Для свого друга...

9 А мій Івашко розограє,
10 Шовку ниточку разорвавъ.

(Дударь, Каневск. у.).

В.

1 В=1 А... сваточку, 2 В=2 А,
3 За хрещатий барвінокъ,
4 В=3 А,
5 За червону калину,
6 За твою чесну дитину.

(Дударь, Каневск. у.).

Г.

1 Г=1 Б А въ лузі червона..., 2 Г=2 Б
3 По ночамъ не ходила,
4 Своєї цноти не згубила,
5 Цноти не втерала,
6 Г=10 А Для Івася...

(С. Дубище, Старокопстантиновск. у.).

1348.

Знати Марусю, знати,
Въ котрій вона хаті!
И лавки, и прилавки

Зъ червоної китайки;
Калиною обтигана,
Ровою обсипана.

(Нар. вж. рус. глс. Метлинскаго, стр. 284).

Когда подходятъ въ дому матери невѣсты:

1349.

Та добри-день, матінко, добри-день, За хрещатий барвіночокъ,
Лучча була ниченька, якъ сей день. За запашненький василічокъ,
Спасибі тобі, сваточку, За червону калину,
За твою кудряву м'яточку, За твою добрую дитину.

(Изъ рук. сб. Булина).

1350.

Й а зъ калиночки дві квіточки... (bis)
Дякуємъ тобі, сваточку,
За твою добрую дочку.

(С. Копєєвскі, Ушицк. у.).

1351.

Були ми у свата на часті, *)
Ли рибочку, безъ кости,
Пили горілку—запеканку,
За свою дівочку-коханку.

Не сміхомъ, сваття, не сміхомъ,
Да неси горілку, хотъ міхомъ;
Не нарокомъ, сваття, не нарокомъ,
Унеси горілку, хотъ зъ глекомъ.
(Изъ рукъ сб. Кулиша).

1352.

А.

1 А зъ калиночки дві квіточки...
2 Вчора було свято и въ насъ:
3 Залетіла утинка ваша до насъ,

4 А ми її не б'ємо, а не лаємо,
5 Тільки хорошенько приймаємо.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

В.

1 В=1, 2 В=2 А... неділя..., 3 В=3 А... наша до васъ.
4 А ви єі не б'йте, не лайте,
5 В=5 А... привітайте.

(Новицкій).

Войдя въ хату, три раза обходять вокругъ стола, при чемъ поють:

Не бійся, матінко, не бійся... № 1346.

Родители невѣсты потчуютъ ихъ водкой: сначала поднесеть всѣмъ по рюмкѣ отецъ, послѣ мать. Когда „дійде черга матері частувать дружка“, онъ прячется подъ стіль и оттуда подаєть ей рубаху (*покрасу*) новобрачной. Послѣ отца и матери всѣхъ присутствующихъ угощаєть *дружко* своей водкой. Затѣмъ, посидѣвъ немного, всѣ *придѣлки*, подъ предводительствомъ дружка, отправляются въ обратный путь.

Передъ выходомъ *дружко* обращается къ хозяйну и говоритъ:

„Свату! намъ путь-дорога; намъ десь придется на дорозі наймати квартиру; дайте-жъ намъ на дорогу горілки“.

Получивъ водку, всѣ отправляются въ путь. На дорогѣ гдѣ нибудь опять останавливаются, пьютъ водку и поють:

Темного лугу калина... № 1347, Б.

Возвратившись въ домъ родителей жениха, вся компанія садится за стіль. Имъ дають ужинать. Поужинавши всѣ расходятся по домамъ. Заужиномъ поють:

*) На прощаньи.

1353.

Суботонька—то збірний день,
Неділонька—весільний день,
Понеділок—избавь дівку;

Въ вісторожъ—пиймо горілку,
У середу—повотімъ бочку,
А въ четверъ—до домочку.
(Дубице, Старокопстантиновск. у.).

1354.

А.

1 Іхала перезва до дому,
2 Кликала Марусю зъ собою:
3 „Ой иди-жъ, Марисю, зъ нами,

4 Дамо тобі віночокъ зъ перлами.
5 „Рада бъ я іхати зъ вами, не мушу.
6 Полюбила Иванка, якъ душу“.
(Дубице, Старокопстантиновск. у.).

В.

1 Да до дому, приданочки, до дому!
2 Бо поїли коники солону
3 Б=2 А Да возьммо..., 4 Б=5 А Да не мушу, сестриці..., 5 Б=
6 А Вподобала...

(Плотнича, Пинск. у.).

1355.

Сватеньку, да голубчику,
Присунься къ оконечку,
Подивися въ облоночку:
Чи ідять вони сіно,

То ще посидимо;
А якъ—солону,
То ідьмо до дому.

(Плотнича, Пинск. у.).

1356.

Уже жъ вамъ, приданки, часъ и пора,
Бо вийшовъ місяць и зоря:

Місячокъ доріженьку осветить,
А віточокъ (ворота) одчинить.
(Плотнича, Пинск. у.).

1357.

Туда идуть дружечки пишні,
Несуть вони корогву; якъ огонь,

А на твої корогві листоньки,
То жъ нашої Марусеньки мислоньки.
(Новицкі).

1358.

Та горілки, свату, горілки,
Теперь же намъ годіте,

Цебромъ горілку носіте.
Боробочку миші проїли,

Посипався черчикъ до долу.
Чась вамъ, приданки, до дому!

— Ми будемъ черчикъ збирати,
Та до світа будемъ гуляти.
(Шендеревка, Каневск. у.).

1359.

Ой рано ще, рано!
А якъ буде пізно,
Розійдемося різно.

(М. Тьвровъ, Винницк. у.).

П е р е з в а.

(Понедѣльникъ).

На другой день утромъ новобрачные встають изъ постели и идутъ въ избу. Переступивъ *хатній порогъ*, молода говорить:

„Добри-день вамъ, будьте здорові зъ понеділкою!“

Потомъ она умывается и, утершись *рушникомъ*, кланяется родителямъ и родственникамъ.

Въ понедѣльникъ, точно также, какъ и въ воскресенье, невѣсту одѣвають въ праздничный нарядъ и кромѣ того на голову надѣвають ей *намітку*. *Намітку* кругомъ обвязываютъ красною лентою—символь дѣвичьяго цѣломудрія. Спереди, щадя цѣломудренную скромность молодой, напускаютъ на глаза ей *намітку*.

Старший бояринъ на крышѣ ставитъ длинный шестъ, къ верхней части котораго прикрѣпляетъ красный шерстяной поясъ или платокъ; на воротахъ вывѣшиваютъ красную *запаску* новобрачной; перевязываютъ бутылки, съ которыхъ потомъ пьютъ водку, красною шерстью или такого же цвѣта ленточками; *старший бояринъ* получаетъ отъ невѣсты красную ленту, которую перевязываетъ черезъ правое плечо; *друзьки* опоясываются красными поясами, а иногда ихъ перевязываютъ черезъ плечо; приданки обвязываютъ себѣ красными лентами головы поверхъ платка или *намітки*, — однимъ словомъ, въ это время на свадьбѣ красный цвѣтъ бросается въ глаза отовсюду.

Якъ молода не чесна.

Но не то бываетъ, когда дѣвушка выходитъ замужъ „загубивши свій віночокъ“. Тогда веселое настроеніе свадебной дружины превращается въ недовольство и злобу, благодаря которой, родители невѣсты точно также какъ и

самая невѣста, претерпѣвають отъ свадебной дружины самыя непріятныя оскорбленія и насмѣшки, выражающіяся циническими пѣснями. Иногда одна и таже пѣсня самаго пасквильнаго содержанія повторяется по нѣсколько разъ, пропеютъ пѣсню, а въ концѣ прибавивъ:

„А після цієї,
Да вп'яють за єї“,

начинають пѣть сначала ту же самую пѣсню.

Нѣсколько раньше было сказано, что передъ тѣмъ какъ отправляться въ *комору*, молодые сидятъ за столомъ. Если невѣста, „дівуючі, загубила вінокъ“ и желаетъ избѣжать тѣхъ многочисленныхъ насмѣшекъ, которыя переносятъ потерявшая преждевременно свою дѣвственность, то она встаетъ изъ за стола, сознается публично въ своемъ проступкѣ и у всѣхъ присутствующихъ на свадьбѣ проситъ прощенія:

„Простіть, люде добрі, я грішна передъ Богомъ и передъ вами — простіть, люде добрі...“

Она подходитъ къ каждому изъ пожилыхъ мужчинъ и женщинъ, цѣлуетъ у нихъ руки и кланяется на всѣ четыре стороны.

Ей отвѣчаютъ:

— Нехай тобі Вуйгъ прощає, не ти одна въ світі. . . по цѣму люде будуть.

Иногда бываетъ такъ, что невѣста, потерявшая свою дѣвственность до брака, не сознается прежде чѣмъ идти въ *комору*; и если послѣ обнаружится, ее спрашиваютъ:

„Що-жъ це таке?“

— Не знаю, я не знаю, отвѣчаетъ она, не находя оправданія: я не виновата.

Если при этомъ молодой раньше брака посѣщаль ее и она не допустила его до очень близкихъ отношеній, желая замаскировать свою невинность, тогда женихъ беретъ нагайку, (которую во многихъ мѣстностяхъ онъ носитъ при себѣ отъ самаго начала свадьбы) бьетъ ее, приговаривая:

„Ти-бъ зъ разу призналась и людей не воловодила — иди, халавище, и проси людей!“

Невѣста идетъ въ *избу* и проситъ прощенія точно также, какъ и та, которая созналась прежде чѣмъ идти въ *комору*. Но теперь не спѣшатъ отправлять посольства къ ея родителямъ (см. стр. 450), которые, послѣ дол-

гихъ ожиданій, наконецъ присылають въ домъ жениха по большей части брата невѣсты — если у нее есть братья. Братъ, узнавъ о случившемся, начинаетъ бить свою сестру. Присутствующіе рознимають ихъ и уговаривають:

„Годі, годі!... цѣго вже не вернешь... Годі тобі битися! Що зъ воза впало, те пропало. Цѣго вже не можна завернути“.

Потомъ молоду ведуть въ комору, запирають ее на цѣлую ночь и не дають ей ужинать. А въ избѣ поють:

1360.

1 Говорили Оленковскі люде,
2 Що Маруся добра буде;

3 Вона така добра,
4 Якъ дрява торба.

(Изъ рукъ сб. Кулиша).

В.

1 Б=1 А Ой казали, говорили..., 2 Б=2 А... наша..., 3 Б=3 А
А жь..., 4 Б=4 А.

1361.

Хочь ідь, матінко, хочь не ідь,
Бо вже донечці роздеръ медвѣдь,
Да ходімо до плота,

Да роздеремо kota;
Занесемо підъ перину,
Та зробимо калину.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

1362.

Въ огородзе грушка
Уже потрушена,

Наша Марьюхна
Уже поворухена.

(Михалково, Мозырск. у.).

1363.

А.

1 Підъ сосною спала
2 Шишка въ впала.
3 Долотомъ добвавъ, не видовбавъ

4 Сверломъ вертѣвъ—не вивертѣвъ;
5 Всадивъ кишку—вийнявъ шишку.

(М. Полонное, Новоградволынск. у.).

В.

1 Б=1 А... ілкою...

2 Не дзівкою встала,
3 Зъ гори повацілася,
4 Да на шишку пробилася.

(Михалково, Мозырск. у.).

1364.

За влубочокъ валку
... зъ малку.
..... п'ять сорочокъ,
Що дві увъ іржиці,

А дві въ коноплиці,
А п'ятая тая,
Що матюнка дала.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1365.

Да насіло мачку на точку
Да батьку за дочку.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1366.

Спала Марися съ хлопомъ,
Згубила вінокъ зъ злотомъ.
По коморойці ходить,

Талари въ руці носить:
Хто здивавъ, то верніте,
Талари сі возьміте.

(Рохань, Томашгородск. у.).

1367.

А.

1 Тихо, тихо дунай воду хитає,
2 А ще тихше мати дочку питає.
3 — Доненьку ти моя,
4 Чи ти іла, чи ти пила?

5 „Ой якъ би я іла,
6 То бъ смутна не сиділа;
7 Якъ би я пила,
8 То бъ весела була“.

(Кривинь, Острожск. у.).

В.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А. 3 Чи іла ти, моя доненько, тута?
4 Б=5 А, 5 До бъ такъ не змаріла.
6 Б=7 А, 7 Б=8 А... ходила.

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1368.

Вівсоньку рясний,
Нашъ роде прикрасний!

Пийте, гуляйте
И все те покривайте.

(Шендеревка, Каневск. у.).

1369.

Ой були жъ у Бога,
Та молился Богу

Й святому понеділку,
Щобъ провертивъ дірку.

(Шендеревка, Каневск. у.).

1370.

Ой візь у пшениці,
А корова у житі;

Перестаньте тужити,
Будемо горілочку пити.

(Шендерезка, Каневск. у.).

1371.

На барану вовна,
А на козлу осці;
А ти, Марьюхно,

А ти, душечко,
Частуй свої госці
Для своїй поцтивосці.

(Михалково, Мовирск. у.).

Свадебная дружина, придя въ домъ родителей невѣсты, начинается надъ ея отцомъ и матерью: отцу на шею налѣваютъ соломенный хомутъ и подгоняють его сзади кнутомъ, если онъ сопротивляется и не хочетъ идти туда, куда бы желательно было свадебной *дружинѣ* повести его; потомъ заставляютъ его втаскивать сани на крышу, а равно и старое развѣженное колесо; винимають изъ пятки ворота; набрасываютъ въ *мазницю сажі* и, размѣшавъ ее съ водою и смолою, вымазываютъ стѣны избъ *изъ окола*, т. е. изъ внѣшней стороны. При этомъ поють:

1372.

Ой знати, знати,
Де взяли халаву,

Обмазали дѣгтемъ хату,
И стѣни, и лави...

Матери надѣваютъ также на голову рѣшето, сбрасываютъ ей *очінокъ* и прочее.

Отецъ невѣсты, претерпѣвая различнаго рода насмѣшки, выражающіяся не только въ словѣ, но и въ дѣйствіи, проситъ у *дружини* прощенія:

„Годі вже, люде добрі, кглузувати. Простить мене, коли не вмівъ дочки научати. Сідайте лучче за стуїль, я васъ пошаную“.

Натѣшившись надъ ними, *дружина* оставляетъ ихъ въ покоѣ, за что родители невѣсты просятъ ее за столъ и угощаютъ водою.

Само собою разумѣется, что въ такомъ случаѣ на свадебной дружинѣ нѣтъ ни поясовъ красныхъ, ни лентъ, ни запаски на воротахъ, ни „покраси“ на крышѣ, даже, если кто пришелъ изъ дому въ красномъ поясѣ, то и тотъ пьяные сбрасываютъ, говоря:

„Наша молода не принесла намъ калины—їй покраси не треба“.

Если невѣста потеряла до свадьбы свою дѣвственность и именно съ тѣмъ,

съ кѣмъ она вступила въ законный бракъ, и ея признаніе подтвердить женихъ, то ей прѣщаютъ.

Въ настоящее время всѣ эти обычаи существуютъ въ Малороссіи только какъ преданіе.

„Дружки“ приносятъ въ понедѣльникъ „молодій снідать“.

Въ невѣстѣ въ понедѣльникъ *дружки* приносятъ *снідать* — завтракъ, который состоитъ преимущественно изъ разныхъ лакомствъ. Такъ, наприимѣръ, приносятъ пряники и конфеты, которые покупаютъ на базарѣ, а иногда приносятъ завтракъ домашняго приготовленія — *вареники зъ сиромъ та зъ сметаною, млинці зъ саломъ, пироги и пр.* Мать *молодой* приноситъ *дружкамъ* кварту водки и на закуску сала, сметаны, *холодного*. Потомъ *молода* проситъ всѣхъ *дружокъ*, принесшихъ *сніданья* (безъ *сніданья дружки* и не являются къ *молодій*), сѣсть за столъ и угощаетъ ихъ. Затѣмъ *молода* вноситъ изъ *комори верчъ*, который она привезла отъ родителей своихъ и раздаетъ всѣмъ *дружкамъ* по куску. Раздавая, она говоритъ:

„Натѣ, дружэки, да щобъ и ви за собою дождали давати; щобъ и васъ такъ шанували!“

Дружки, посидѣвъ немного, расходятся по домамъ, а *молода* въ иныхъ мѣстностяхъ, какъ наприимѣръ въ Новоградволынскомъ уѣздѣ, отправляется съ музыкой и со всею *дружиною* къ священнику; а въ другихъ мѣстностяхъ она принимается *пекти пирожки*, которые посылаются къ ея родителямъ вмѣстѣ съ верчами.

Печеніе пироговъ; „намітка свекурсі“; поднесеніе хлѣба съ медомъ „молодимъ“.

Невѣста печетъ въ понедѣльникъ маленькіе пироги, которые потомъ раздаются и высылаются по два разомъ. Къ каждому пирожку прикладываютъ другой, связываютъ ихъ вмѣстѣ красною заполочью и намазываютъ сверху медомъ. Когда пирожки готовы, *молодыхъ* просятъ за столъ и кроми того невѣсту прикрываютъ сверху *наміткою*. Потомъ *поджуютъ* її, т. е. *дружка* беретъ палку, и держа ее, какъ обыкновенно держутъ копье, три раза ударяетъ концемъ ея въ стѣнку, цѣлясь при этомъ на *молоду*, причемъ говоритъ:

„А ну, чи поможе мені Богъ цюю лисицю встрелити?“

Потомъ снимаєть концемъ той же палки *намітку* съ *молодої*, махнєть єю три раза надъ головами новобрачныхъ, а потомъ отдаєть *намітку* матери жениха.

„На тобі одъ молодої невістки гостинець“.

Та берєть поднесенный подарокъ и благодарить:

— Спасибі молодій невістці и її матюнці що придбала; а вамъ за труда спасибі.

Послѣ этого *дружки* подають на столъ ножъ и медъ. Тотъ же самый *дружко*, который снималъ палкою съ *молодої-намітку* и подносилъ ее матери жениха, берєть *пальницю* и разрѣзываетъ ее на тоненькіе кусочки, которые потомъ намазываетъ медомъ, насаживаетъ на одинъ конецъ ножа и подноситъ ко рту *молодого*, который этотъ кусокъ долженъ брать съ ножа губами. Подавая хлѣбъ съ медомъ, *дружко* два раза обманываетъ, а за третимъ разомъ отдаєть. Потомъ подносятъ такимъ же образомъ и невістѣ, послѣ которой подноситъ остальные куски на тарелкѣ всѣмъ родителямъ и родственникамъ. Когда раздача хлѣба съ медомъ окончена, *молода* встаетъ изъ застола, берєть черную курицу, привязываетъ къ ея шеѣ *пучечокъ калини* и передаетъ ее *дружкѣ* въ *притѣлъ*. *Дружко*, кромѣ курицы, забираетъ еще пирожки съ мискою, наготовленные для родителей невісты, потомъ садится вмѣстѣ съ женихомъ на возъ и ѣдутъ къ отцу невісты, который сейчасъ же проситъ пріѣхавшихъ гостей за столъ; усѣвшись, *дружко* говоритъ:

„Кланяємось тобі, батьку, одъ твоєї дочки діломъ“.

— Спасибі, що ви моєї дочки да привезли труда.

Потомъ *дружко*, вручивъ курицу, роздаєть по два пирожка, связанные вмѣстѣ красною бумагою и намазанные медомъ, всѣмъ роднымъ, которые при этомъ поютъ:

1373.

Пекла Маруся пирожки,
Не пшенишні, дакъ яшні,
Для свого роду удашні.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Посидѣвъ немного, зять берєть тещу подъ руку и съ музыкой ведєть въ свой домъ, за ними слѣдуетъ весь родъ невісты, при этомъ дорогою поютъ:

Молодые идутъ къ священнику за благословеніемъ.

Нѣсколько раньше мы сказали, что въ нѣкоторыхъ уѣздахъ, новобрачные въ понедѣльникъ съ музыкой и со всѣми присутствующими на свадьбѣ идутъ къ священнику, который ихъ вѣнчалъ, за благословеніемъ. Послѣ завтрака утромъ, новобрачные сейчасъ же, забравъ съ собою музыку, идутъ къ священнику, а *старший сватъ* беретъ бутылку водки, курицу и хлѣбъ. Получивъ отъ священника благословеніе, всѣ возвращаются домой, гдѣ на дорогѣ встрѣчаютъ такъ называемую *перейму*, т. е. молодые парни ставятъ на дорогѣ, по которой новобрачные возвращаются отъ священника, столъ; на этотъ столъ кладутъ хлѣбъ, бутылку водки и понемногу ржи, пшеницы, овса, гречихи и проч. Это считается особенною честью для молодыхъ и для *дружинны* и потому то женихъ за *перейму* щедро вознаграждаетъ деньгами тѣхъ парней, которые ее устраиваютъ.

Дарятъ „молодихъ“ въ домѣ жениха.

Отецъ и мать жениха садятся на покуті, а вокругъ стола садятся всѣ родственники и поютъ:

1379.

Уведіте наше,
Да нехай воно пляше;

Воно буде частувати,
А ми будемъ дарувати.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

Выводятъ *молодихъ*—они подходятъ къ родителямъ и цѣлуютъ имъ руки. Потомъ *молодий* беретъ на тарелку рюмку, наливаетъ въ нее водки и подноситъ тестю, который пьетъ водку и говоритъ:

„Дарую тобі, сину, дочку!“

— Спасибі, тату, за добрее слово, за добрі речі!

„Дарую тобі, сину,—продолжаетъ отецъ—до дочки да й корову съ телятъ, щобъ дочка рано вставала да корову доіла!“

— Спасибі, тату, и за корову.

Такимъ же точно образомъ водка подносится и всѣмъ родственникамъ, которые, подобно отцу невѣсты, пьютъ водку и дарятъ: кто даритъ пару гусей, кто поросенка, кто утку, курицу и проч. При этомъ, такъ называемый *тисаръ* записываетъ ухватомъ на потолокъ т. е. проводитъ черту на потолокъ и говоритъ:

„Якъ не даси поросяти (або тамъ гуски), то нехай тобі ёго вовкъ за-
давить!“

Въ это время поють:

1380.

А.

1 Ой роде, роде багатий,	7 А ви, протулі, (sic) очкури;
2 Даруй товаръ рогатий;	8 А ви, пропійці,—по кошійці.
3 А ви, брати,	9 Дала мені мати бодню
4 Даруйте все бики;	10 Та на пьядь не повну,
5 А ви, сестриці,	11 Та на ті серпаночки,
6 Даруйте все ягниці;	12 Що здарують приданочки.
- (М. Шендерева, Каневск. у.)

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 А ви, печурки, хочъ курки,
4 В=А ви, сварушльці..., 8 А,
5 А ви, приданки,—серпанки.
- (М. Борисполь, Переяславск. у.)

В.

- 1 В=1 А, 2 В=2 А Та..., 3 В=6 А А ви, зовиці..., 4 В=5 Б,
5 А ви, перезвяне, гадайте, 7 Буде въ містечку армарокъ,
6 Та по таляру складайте, 8 То купить Маруся серпанокъ.
- (С. Дубище, Староконстантиновск. у.)

1381.

Прихала матюнка	Додому кличе,
Въ воторокъ,	А вона не йде—
Привезла грошей	Бо й тутъ мені
Куйиъ сорокъ.	Добре жити;
И гроші дае,	А до тебе въ гости
Вона не бере;	Ходити.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

Обдаривъ новобрачныхъ, дѣлять *коровай молодого*. Дѣляжь этотъ про-
изводится точно также, какъ и у невѣсты. Вся разница состоитъ только въ
томъ, что при раздѣлѣ *коровая молодого* или же вовсе не поють, или же
если и поють, что впрочемъ бываетъ очень рѣдко, то тѣ же самыя пѣсни,
которыя *дружки* пѣли при раздачѣ *коровая невѣсты*.

По окончаніи свадьбы, во вторникъ, собираются у матери невесты на послѣдній пиръ. Пиръ этотъ бываетъ обыкновенно очень шумный, сопровождается пѣснями, часто весьма нескромными, *перезвянскими*. Холостые люди здѣсь, какъ и вообще въ *перезві*, не участвуютъ.

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Малороссіи существуетъ обычай въ заключеніе свадьбы *цганить*. Во вторникъ, когда уже выпьютъ всю водку, приготовленную для свадьбы, гуляющіе отправляются ряжеными по селу за добычей преимущественно къ тѣмъ, которые принимали участіе въ свадьбѣ и родственникамъ жениха и невесты. Переодѣваются за *цгана*, за *цганку*, за *москаля*, за *жиду*, а иногда мужчина рядится женщиной, другой — церковнымъ старостой и всѣ вмѣстѣ, въ сопровожденіи музыки, отправляются *цганить*. При этомъ *цгани* и *салдаты* воруютъ все попавшееся подъ руки, а *жиди* переводятъ. Нѣкоторые изъ участвующихъ собираютъ деньги будто на церковь или на сиротъ и проч. Все выпрошенное и украденное потомъ продается, за исключеніемъ домашней птицы, которую рѣжутъ и ѣдятъ; на вырученныя деньги покупаютъ водку.

„Перезвявскі пісні“.

Всѣ нижеслѣдующія пѣсни, называемыя *перезвянскими*, поются *перезвою*, начиная съ понедѣльника, до тѣхъ поръ, пока не окончится свадьба.

Такъ какъ онѣ поются подгулявшими бабами, когда какая вздумается, то потому въ нихъ нѣтъ и систематическаго порядка такого, какой соблюденъ въ другихъ отдѣлахъ свадьбы.

1382.

Чия то перезва	Якъ рій гуде,
Черезъ й улоньку перешла?	Якъ має цвіте,
Ивасѣва перезва	Якъ рожа процвітає.
Черезъ й улоньку перешла,	

(Дубище, Староконстантиновск. у.).

1383.

Гарілки, свату, гарілки,	Цебромъ гарілку носіте;
Та було не брать въ насъ дівки,	А хоть не цебромъ, дакъ відромъ,
Та було не вертати їй...,	Приїхала Маруся изъ добромъ.
А теперъ-же ви намъ виніте —	

(М. Ворисполь, Переяславск. у.).

1384.

Перепивай, муй батеньку,
Волами, коровами,
Дрюбною монетою.

(Кульчинь, Бѣльск. у.).

1385.

Батенько стає, перепиває,
Рюдненькій стає, перепиває,

Все то Марисі на помаганне,
Все то молоденькуй на спомаганне.

(Д. Кульчинь, Бѣльск. у.).

1386.

Чого свати да наіхали,
Чи пива допивати,
Чи хліба одъдати,
— А ми ни пива одпивати,
Ни хліба одъдати.
А за мою да тетерею,

Що вчора привезена.
И не бийте її, и не лайте її,
Пшинця посипайте,
Принаду давайте,
По череву приглажуйте,
Тутъ її принажуйте.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1387.

Горілки, свату, горілки,
Та занявся хвартухъ у дівки.
А пришовъ Івась загасивъ;

Нехай би горівъ до пуга,
Щобъ було намъ горілки куфа.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1388.

Чий же то перезовъ
Черезъ вулоньку перейшовъ?
Гето нашого сватойка перезовъ

Черезъ вулицю перейшовъ,
Одъ хати до хати
Ліпшої шукати.

(Шотница, Пинск. у.).

1389.

Да варохи, свахи, варохи!
Дайте намъ да варохи, хочъ трохи!

Ми у тебе да й учора не були,
И твоєі да варохи не пили.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1390.

Перезвінки, панінки!
Познайте свою дочку:

Вчора була у віночку,
А теперъ у рубочку.

(С. Хорошаня, Бѣльск. у.).

1391.

Чия то родзіна
По вулице блудзіла?
Отъ субботи до субботи

Да ни будзе по работи;
Отъ недзелі до недзелі,
Щобъ людзе поглядзелі.
(Туровъ, Мозырск. у.).

1392.

Хорошая перезовъ наша
Да по вулице ишла,
Червонуу короговъ несла.

Отъ якого пана?
Иванкова слава.

(Туровъ, Мозырск. у.).

1393.

— Ой, зятю, зятю гарздешъ нами:
Не п'єнь горилки разомъ изъ нами.
„Я не гордзю, тилько сумую,

Що ваши вози позамерзали, (bis)
Що ваши шуби позамокали“.

(Хорошанка, Бѣльск. у.).

1394.

Я вареноі не хочу,
А сирои да сама вточу,

А сирая да недобрая—
На живіть нездоровая.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1395.

— Чи ти, свахо, глуха!
Чого миска суха?

„Чую, свату, чую,
Да горилки готую“.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1396.

Проніла мати дочку
На солоднімъ медочку;
Добре було медъ пити,
Нема ся кімъ послужити;

А ни свічочки, ни угарочка—
А ни чимъ засвітити;
А ни Марисі, а ни дівонькі—
Нема кімъ поробити.

(Lozjnski, стр. 14).

1397.

Есть у лузі калина, калина;
Перепивае вся Ивашкова родина;
Не такъ родива, якъ всень (sic) рідъ, якъ всень рідъ,
Его батенько навперідъ, навперідъ.

Ой проступіте, всі люде, всі люде,
Нехай до мене мій батенько прибуде, прибуде.
Єго батенько витає, витає,
А вінъ батенькові до білихъ нігъ кланяє, кланяє.

(Хорощанка, Б'явск. у.).

1398.

Ой щожъ то за ворона
Стоїть коло порога?
И ротъ роззявила,

И крилечки розставила;
Якъ би не неділя,
Знялася-бъ, полетіла.

(С. Жаботинь, Черкасск. у., Новицкій).

1399.

Несила сьмо пили,
Марисю сьмо пропили;
За квартиру горілки
Повбили сьмо ся дівки;

А за другу пива—
Будь донейко щаслива,
Жеби съ въ углахъ не стояла,
Віконцѣмъ не втівала.

(Lozinski, стр. 164).

1400.

Ой нопе, паночку,
Одчини брамочку,
Ведемъ тобі підданочку
Въ тонкому серпаночку.
Вчора була у віночку,

А сёгодня въ серпаночку.
А въ нашого пана
Золотая брама,
А срібни одвірки...
Дастъ намъ панъ горілки.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1401.

Ой були ми у пана,
Була намъ повага:

Пили медъ-горілку
За Марусю-жинку.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1402.

Не страхайся, свату,
Ой насъ ту не багато:
Єно двадцять чотирі

И сто коней воронихъ,
Другихъ сто за горами,
Ту й ступають за нами.

(Lozinski, стр. 142).

1403.

Ми-жъ, свати, не відали,
Самі коні заіхали;

Съ тинкою туптанкою,
За своєю коханкою.

Ми-бъ тутѣ не бували,
Коли-бъ насъ не прухали;
Мусили ярипати,

Дитяти одвідати:
Вчора була у віночку,
А тепера въ серпаночку.
(Луцкій у.).

1404.

У нашого свата
Кармазинова хата,
А тисовні столи,

Молівани лави,
Би предани посідали.

(Lozinski, стр. 149).

1405.

Да нема свата дома,
Да поїхавъ до торгу
Чарокъ купувати,
Перезвянъ шанувати.

Роспихай, свату, хату,
Иде насъ тамъ багато;
Роспихай также й сіни,
Щоби придани обсіли.
(Lozinaki, стр. 142).

1406.

Росточи, свату, хату,
Росточи, свату, сіни,
Щобъ перезвяни сіли.
Якъ сіли перезвянки,

То й погнулися лави;
Ще й не таеъ погнутъся,
Якъ меду й вина нап'ються.

(Хорощанка).

1407.

Розсунуть, свату, хату
Ще й вербови сіни,
Щобъ перезвяне сіли.

1408.

У нашого свата
Петрущана хата.

Петрушка зопріла,
Хата ся розвалила.

(Lozinski, стр. 143).

1409.

Теща зятя
Любила, любила,
Кожухъ ёму
Купила, купила.
— Ой будь, зятю,
Добренёкъ, добренёкъ,

Буде кожухъ
Тепленёкъ, тепленёкъ;
Ой якъ будешъ
Лиховатъ, лиховатъ,
Буде кожухъ
Лиха братъ, лиха братъ.
(Изъ рус. сб. Кулиша).

1410.

Поїхала сваха до торгу,
Накупила огірківъ торбу.

Огірківъ купувати—
Перезовъ шанувати.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1411.

Да старощі наши, старощі
Дождали въ Бога радощівъ:

Підъ житнімъ снопомъ сидіти,
Да бобрамъ въ очи глядіти.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1412.

Маруся молода
По ночамъ ходила,
Да при собі рожу носила.
Купували купці—не продала,

Прокали хлопці, вона не дала.
Шовкомъ ніженьки звязала,
А для свого Іванка держала.

(Ковтопъ).

1413.

Підъ калиною лежала,
На калину ноги поклала,
Да калину схитнула,
Да калина капнула

Да на білу ю пелену,
Да на білеє обличче,
Щобъ було роду величче.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1414.

Бодай тебе, да морозоньку,
Що зморозивъ да калиночку,
Да засмутивъ всю родиноньку:

И близькую, и далекою,
И матінку рідненькую.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1415.

Ой качань—качаночку,
Качай мене що раночку,
Въ мене шкура овечая—
Качай мене що вечора.

Покотивъ, поваливъ,
Зъ дівки жінку зробивъ,
Изъ пирога—паланицю,
Изъ дівчини—молодицю.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1416.

Ой пійду я у лугъ по калину
Да виломлю калинову вітку,
Да застромлю за білу намітку.

Я жъ стережуся,
Я жъ бережуся,
Щобъ ціі калиноньки да не роздавити,

Свої родиноньки да не розгнівоти. А въ мене мій батенько грізний,
А въ мене мій рідъ пишній, А въ мене чужая мати,
А въ мене мій батенько грішний, Щобъ не випхала зъ хати.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1417.

А въ неделеньку, до сходъ сонця, — Мені цѣго шовку надобно:
Схопилась хвиля на морі, Старості старому до шапки,
Розбила судно й кораблі, Ворожому, конику до гривки,
Та потопила крамарі, Ой щобъ же нашъ староста красенъ
Та прибила стежечку въ бережечку. бувъ,
Пойшла сванечка води брати, Ой щобъ ёго конь вороний славенъ
Та не брала води,—все шолки. бувъ.
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1418.

А у мене ни сорочечки, Не по весілляхъ ходити.
А у мене ни сподничечки, Ой пойду я да за городище,
А у мене ни наміточки. Вирву я товсте лопушище,
Ой пойду я до сусідочки, Да пошню рясне сподничище:
Позичати да наміточки. Зваду рясно, а спереду красно;
А намітки не позичила, Таки-жъ бо я навидалася,
Вона днищемъ одпрацевала: Й на весілі нагулялася.
— Да робити, суко, робити,
(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1419.

Що въ липині да въ осичині, У доріжечку красную
Тамъ староста да траву косить, По Марьечку молоденькую;
А восячи, да коню носить, А въ доріженьку щасную
„Ой їжъ, коню, да сію траву, По Марьечку красную.
Да поїдемъ у доріжечку,
(Изъ рук. сб. Кулиша).

1420.

Віжіть, біжіть, воронні коні, до води,
А на тихъ коняхъ шовкові поводи.
А чи чуєте, воронні коні, на ноги,
Чи перебіжите чотирі милі дороги,
А п'ятую да залізними мостами,
Щобъ Марьечку у батенька застали?
(Козелецк. у.)

1421.

Ой, були ми вь попа,
Була намь повага:

Пили медь-горілку
За гарную жинку.
(Новицкій).

1422.

Стиха, бояре, йдите,
Намь порогівь не ломіте;
Вь нась пороги яворові,
Столикі тисовні,

Обруски повковні,
Кубочки золотні,
Дружечки молодні.

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1423.

Зять тещу веде за ручку
У білимь кожушку.

Теща боітся, щобь не впала,
Щобь кожушка не звалляла.

(С. Колоськи, Ушицк. у.).

1424.

Святий понеділку,
Завиваймо дівку:

Не турь, не туриця—
Хороша молодниця.

(Рохань, Холмск. у.).

1425.

Годі тий молодиці
Седіти вь темниці,

Треба їй світлость дати
Покривайло здняти.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1426.

Молоденька Марисю,
Ти, одважний возаче,
Якъ-же ти одважилась

Козацькую барву брати,
Зь козаками мандрувати?

(С. Млиновъ, Дубенск. у.).

1427.

Ти, Марисю, калина, малина, (2)
Та на тебе дивитися мило,

И на твою вроду,
Що чесного батька й роду.

(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1428.

Ой, що то за новинонька настала,
Що Марися по батенька прислала?

Прислала вона чотири коні, а п'яти візь,
А шостого возниченька, щобъ привізь;
Тільки тні долини, що стояли скрині,
Тільки тні купочки, що стояли скрині.

(С. Хорошанка, В'яльск. у.).

1429.

Вже ми, Марисю, поїдємъ,
Тебе, молодю, покинемъ.
Треба, Марисю, рано встати,
Свого свекорка запитати:

Що на сніданне готувати?
Ци гусатину, ци курятину,
Ци билиньку лебедину.

1430.

Ой, стояла Маруся на ганку,
Ой, краяла червону китайку.

Ой до мене, родойку, до мене,
Не буде вамъ сорома у мене.

(Новицькій).

1431.

Помай Вігъ, сосідожки, ми до васъ:
Чи не залетіла ваша гусонка межі васъ?
Наша Марусенка білокрилонка, значена,
Где намъ ся діла въ неділейку зъ вечора.

(Lozinski, стр. 142).

1432.

Слідомъ, батейку, слідомъ,
Горою, долиною,
За своєю дитиною.

(Lozinski, стр. 142).

1433.

Не плачь, матіночко мила,
Допіро ту въ неї була.

(Lozinski, стр. 147).

1434.

Заказавъ староста своїмъ пишнимъ
 бограмъ:
— Ви, бояре молоденькі,
Куйте коні вороненькі,
Бо будемо їхати містами-каменами.
Буде камень дудніти,

Підкивонька звиніти;
Якъ почувуть міщане,
То слава намъ стане,
А ще славній буде,
Якъ почувуть люде.

(С. Млинювъ, Дубенск. у.).

1435.

Дали сте намъ соколку,
Дайте і сокола
Да тисового стола.

(Lozinski, стр. 145).

1436.

Ой, знати Марисю, знати,
У которий вона хаті:
Черчикомъ да й обсипанная,

И лавки, прилавки
Съ червоної кптайки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1437.

Ой, шурину, да боярину,
Веселіше (?) не буйся,
Да на покуть садися,

Ой, тутъ твоя сестра
Да стала панянкомъ.

(М. Борисполь, Переяславск. у.).

1438.

Та добри-день, матінко, добри-день!
Лучча була ніченька, якъ сей день.
Спасибі-жь тобі, сваточку,
За твою кудряву м'яточку,

За хрещатий барвіночокъ,
За запашний василечокъ,
За червону ю калину,
За твою добрую дитину.

(Новицкій).

1439.

Ой випили, вихилили
Меду-вина бочку;
Видурили, виманили
Въ пана свата дочку.

Ой ми-жь її не манили,
Сама-жь вона хтіла:
Наложила сиву шапку
Та й мижь нами сіла.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

1440.

Чий то намъ соколонко
Ходить по столонку?

Єго ноженкі въ сафьянойці,
А самъ въ щиримъ золотойці.

(Lozinski, стр. 145).

1441.

Скидай, Марисю, скидай,
Покриватися не дай,

Бо тобі не подоба,
Не пристає до лоба.

(М. Тьвровъ, Винницк. у.).

1442.

Ой, хто у насъ (bis)
Да жалує жуїнни?
То-жъ Иванъо (bis)
Да жалує жуїнни:
Самъ плаття пере
И въ жлукто кладе;

Якъ лме окруїпъ,
Такъ... опієъ.
„Цуръ тобі, пекъ тобі:
Я не буду ни прать,
Ни золить,
Лучше буду у чорному ходить“.

(М. Борислоъ, Переяславск. у.).

1443.

Ой глянъмо ми да на сванечку:
Чи не суне вона,
Чи не рине вона
Да вареної зъ печі

Да попарити плечі,
Да вареної зъ груби
Да попарити губи.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1444.

Горобчикъ по бочці літає,
До воронки прилягає:

Чи хороша вороночка,
Чи велика головочка.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1445.

Ой піду я да до торгу до нового,
Да наберу полотенця кращого,
Да пошю сорочку у сімъ пілзъ;
Сюди-туди повернуся —

Ажъ роспіръ.
Треба мені кравчика молодого
До свого роспору красного.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1446.

Заграно, забубняно,
А въ князімъ дому рано.
А збірайтеся, а зъїзжайтеся,
Во ми підемо, та поїдемо
Та до славного міста;

Ой вибъємо, та вишибемо
Камъяну стінку;
А возъємо, та привеземо
Та Ивасєві жінку.

(Млиновъ, Дубенск. у.).

1447.

Цівчинонька та у батенька
Га коханочка була.
Га кохалася вона, якъ утя на воді,

Якъ рожа на городі,
Марусенька у господі.

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1448.

Ой привела калинонька люблена,
А у тій калиноньці гніздечко,
А у тому гніздечку двос діточокъ. —
Да колибъ не тні діточки,
Тутъ-же-бъ ми да не пили горілочки.

(М. Боршань, Перемисл. у.)

1449.

Ой виїхавъ козаченько мимо ліски,
Да вирізавъ три різки,
Да вдаривъ кониченька підъ нежки:
„Біжи, біжи, кониченьку, швиденько,
Тутъ наша Маруся близенько;
Біжи, біжи, кониченьку, ще швидче,
Тутъ наша Маруся ще ближче“.

(Изъ рукъ сб. Булина).

1450.

Ой добре тому, хто кози ріже:
Обівся м'ясиська, на пічъ не вилізе.
Ой добре тому, хто козената:
Накормивъ жінку, ще й дітятата.

(С. Хорошанка, Бѣльск. у.)

1451.

Стояла вербонька на дворі,
Спустила віттячко до землі;
Спустила віттячко додому —

Чесь намъ, перезвіни, додому;
Вже вітєрь ворота одчинивъ,
Вже місяць дорогу освітивъ.

(Полоски, Бѣльск. у.)

1452.

Ой мовила зора місяцю — рано, рано!
Зора місяцю — ранесенько!
Ой мовила молода Маруся — рано, рано:
Си раній встанешъ, мене обудишъ — ранесенько!

(Д. Кульчинъ, Бѣльск. у.)

1453.

Глянь, зятю, на мене,
Краща свість одъ тебе:

Въ сестринимъ віночку,
Въ червонимъ поясочку.

Зять на мене та не дивиться,
Зять мені супротивиться;

Сестра направляє —
Зять мене нишкомъ лає.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1454.

Де ти, Марусю, ходила,
Що твоя голова побіліла?
„Ходила я, матінко, въ вешневий садъ,
А на мою головоньку весь цвітъ павъ.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

1455.

Вітрець повіває,
Лёнець полягає;

А Марусина родина,
Якъ макъ процвітає.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

1456.

Вийди, Марусю, зъ комори,
Біжи личенько родові:
І таке-жъ воно, якъ було,

Чи твое личенько прибуло?
— Вже-жъ мое личенько біленьке,
Таки-жъ воно родові миленьке.

(Млинновъ, Дубенск. у.).

1457.

Вийди, Марусю, вийди,
Чи не маєшъ ти кривди,

Бо йде отець и мати
Кривди ся впоминати.

(С. Колюсика, Ушицк. у.).

1458.

Ой, люлю, люлю!
Піднявши кошулю

Тонку та біленьку,
Гуляй, гуляй помаленьку.

(Ушицк. у.).

1459.

— Де-жъ ти, Марье, родилася?
Де ти чарівъ навчилася?

„Въ мене чари все готови:
Біле личко, чорни брови“.

(Ушицк. у.).

1460.

Танцювала риба зъ ракомъ,
А петрушка съ пугернакомъ;

А цюбуля ся дивувала,
Що петрушка танцювала.

(Ушицк. у.).

1448.

Ой припела калинонька люблена,
А у тій калиноньці гніздечко,
А у тому гніздечку двоє діточокъ. —
Да волибъ не тні діточки,
Туть-же-бъ ми да не пили горілочки.

(М. Борисполь, Переяславск. у.)

1449.

Ой ви́хавъ козаченько мимо лівки,
Да вирізавъ три різки,
Да вдаривъ кониченька підъ нижки:
„Біжи, біжи, кониченьку, швиденько,
Туть наша Маруся близенько;
Біжи, біжи, кониченьку, ще швидче,
Туть наша Маруся ще ближче“.

(Изъ рук. сб. Булина).

1450.

Ой добре тому, хто кози ріже:
Объвся м'ясиська, на пічъ не вилізе.
Ой добре тому, хто козенята:
Накормивъ жінку, ще й дітянята.

(С. Хорошанка, Б'льск. у.)

1451.

Стояла вербонька на дворі,
Спустила віттячко до землі;
Спустила віттячко додолу —
Чесъ намъ, перезвіни, додому;
Вже вітєрь ворота одчинивъ,
Вже місяць дорогу освітивъ.

(Полоски, Б'льск. у.)

1452.

Ой мовила зора місяцю — рано, рано!
Зора місяцю — ранесенько!
Ой мовила молода Маруся — рано, рано:
Си раній встанешъ, мене обудишъ — ранесенько!

(Д. Кульчинъ, Б'льск. у.)

1453.

Глянь, зятю, на мене,
Краща свість одъ тебе:
Въ сестринимъ віночку,
Въ червонимъ поясочку.

Зять на мене та не дивиться,
Зять мені супротивиться;

Сестра направляє —
Зять мене нишкомъ лає.
(С. Ждановка, Полтавск. у.).

1454.

Де ти, Марусю, ходила,
Що твоя голова побіліла?
„Ходила я, матінко, въ вешневий садъ,
А на мою головоньку весь цвітъ павъ.

(Млинювъ, Дубенск. у.).

1455.

Вітрець повіває,
Лёнець полягає;

А Марусина родина,
Якъ макъ процвітає.
(С. Колосяки, Ушицк. у.).

1456.

Вийди, Марусю, зъ комори,
Поважи личенько родові:
Чи такеє-жъ воно, якъ було,

Чи твоє личенько прибуло?
— Вже-жъ моє личенько біленьке,
Таки-жъ воно родові миленьке.
(Млинювъ, Дубенск. у.).

1457.

Вийди, Марусю, вийди,
Чи не маєш ти кривди,

Бо йде отець и мати
Кривди ся впоминати.
(С. Колосяки, Ушицк. у.).

1458.

Ой, люлю, люлю!
Піднявши кошулю

Тонку та біленьку,
Гуляй, гуляй помаленьку.
(Ушицк. у.).

1459.

— Де-жъ ти, Марье, родилася?
Де ти чарівъ навчилася?

„Въ мене чари все готови:
Біле личко, чорни брови“.
(Ушицк. у.).

1460.

Танцювала риба зъ ракомъ,
А петрушка съ пустернакомъ;

А цибуля ся дивувала,
Що петрушка танцювала.
(Ушицк. у.).

1461.

Ой гукъ, да гула!	Я-жъ не Тетяна,
Мені-жъ мати дала,	Я-жъ не Маруся,
И приказувала,	Я-жъ не давала,
Щобъ я хлопцямъ не давала	Я й не боюся.
Й не показувала.	

(Изъ рук. сб. Кулиша).

1462.

Якъ я була у батенька,	Якъ пішла я до свекрухи,
То я була чубатенька:	Обдзѣбали чубокъ мухи:

(Ушниц. у.).

1463.

То-жъ то мене поре, ріже,	Ой кобъ гарний и догідний,
Якъ до мене паршукъ лезе!	То-бъ забула за всі злидні!

(Ушниц. у.).

1464.

Ой дивчино, чия ти?	— Не питайся чия я;
Чи не підешъ гуляти?	Якъ ти підешъ, піду я.

(Ушниц. у.).

1465.

Ой чи такъ, чи не такъ,	Чепурненько ходити,
Чому хлопці не люблять?	Будуть хлопці любити.

(Ушниц. у.).

1466.

Ой гуляла належито,	Якъ не стало а ні зерна,—
Доки було въ мішку жито;	Відчепися, я мізерна.

(Ушниц. у.).

1467.

Ой казала мені мати,	А въ неділю весь день грає,
Щобъ музику не кохати,	Въ понеділокъ пропиває,
Бо музика ледащиця,	А въ вівторокъ весь день п'є,
Цілий тиждень волочиться.	А въ середу жінку б'є,
А въ п'ятницю купивъ струни,	А въ четверъ оглядівся,
А въ субботу далі суне,	Щобъ чого доброго наівся.

(Ушниц. у.).

1468.

Ой не коси, буську, сіна,
Заросишся по воліна;

Нехай ёго чапля косить,
Що високу суеню носить.

(Ушицьк. у.).

1469.

па, гопа, гопасеньки,
Любили мя два ляшеньки.
Ідень любивъ — кожухъ купивъ,

Другій любивъ — жупанъ купивъ.
А въ кожусі тепло буде,
А въ жупані гарно буде.

(Ушицьк. у.).

1470.

Ой хочу я горілочви, хочу,
Хйба піду сама вточу

У малесеньку черепушечку
Прокропити свою душечку.

(Новицькій).

1471.

Цілувавъ, цілувавъ —
Не націловався.

А въ саду соловей щебетавъ —
Не нащебетався.

(Борисполь, Переяславск. у.).

1472.

Папу-лапу по драбині,
Залізъ котикъ до скрині;

Котку можна, бо е за що,
А тобі не можна, бо-сь ледащо.

(Ушицьк. у.).

1473.

Ой тупнула, підскочила,
Ажъ обцасина відскочила.

(Ушицьк. у.).

1474.

Горбомъ ишла,
Біду трясла.

Траси, траси —
Муви даси.

(Ушицьк. у.).

1475.

Гопъ, гопъ, гопона!
Завтра підемъ до пона.

(Ушицьк. у.).

1476.

Ой у полю метелиця— И ложкою, я мискою,
— Чому старий не женишся? Ще до того волискою.
„На що-жъ мені женитися,
Коли треба журитися На що-жъ мені женитися,
Буду и такъ жититися“.

(Ушицк. у.).

1477.

Ой казала Ганнуса, Завела мѣ ёго въ поливникъ,
Що я попа боюся: Дала мѣ ёму медівникъ.

(Ушицк. у.).

1478.

Ой поїхавъ мій миленькій до млина, — Пекъ тобі, продивусе,
А я собі прудивуса привела. Яки въ тебе руди вуси!
— Цуръ тобі, прудивусе, Сама собі дивуюся,
Яки въ тебе руди вуси! Съ продивусомъ цілюся.
Сама собі дивуюся, Ой приїхавъ мій миленькій у ночи.
Съ прудивусомъ цілюся. Заставъ мене съ продивусомъ на печі.
Ой приїхавъ мій миленькій въ ранці, Пекъ тобі..
Заставъ мене съ прудивусомъ на лавці.

(Ушицк. у.).

1479.

О півночи, таки въ ночи Ходь у мене сухи очи,
Такий вітеръ віє! Але серце мліє.

(Ушицк. у.).

1480.

А. °

1 Ой чия то парубчина,	5 Ой чия то парубчина,
2 Ой чия то чванька:	6 Ой чия то чванька?
3 Зъ боку хустка, набакіръ шапка,	7 Закрасила мама штани,—
4 На бороді слина.	8 Вінъ каже китаїка.

(Ушицк. у.).

В.

- 1 В=1 А,
- 2 На баверъ шапчина?
- 3 Шапка набігъ, хустка съ боку,
- 4 В=4 А.

(Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 Б, 3 В=4 А По... тече,

4 Сомнелъ по коліва.

(Ушицк. у.)

1481.

Поздоровъ, Боже, мого милого,

Та й мене коло нѣго.

Вінъ мене любить,

Рано не будить;

Якъ світъ світає,

Вінъ мене прикриває:

— Ой спи, миленька, чорнобривенька,

Щобъ була съ молоденька.

(Ушицк. у.).

1482.

А.

1 —Ти до мене не ходи, кучерявий враже,

2 Я за тебе не піду, бо мати не каже.

3 „Ой на мені кучеряки, якъ на барвіночку;

4 Дають мені дівчата доганочку.

5 Дають мені доганочку, дають мені догану,

6 А ще-жъ буду сімъ літъ ходитъ, не візьму погану“.

В.

1 В=1 А Не ходи,, 2 В=2 А.

3 Ой не ходи, не ходи и не трать ночи,

4 Я за тебе не піду, бо мні ся не хоче.

(Ушицк. у.).

1483.

По підпеньки ходила,

Фартушину загубила,

А позовичъ пшовъ.

Фартушину знайшовъ.

— Поповичу, сучий сину,

Віддай мені фартушину.

1484.

А въ середу родилася — горе-жъ мені, горе!

Не піду я за старого—бородою коле.

Але-жъ піду за такого, що сіються вуса, —

Вінъ до мене заговорить, а я засміюся.

Вінъ до мене заговорить, а до нѣго моргну,

Его серце веселиться, що я його люблю.

(Ушицк. у.).

1485.

Ой вийду я на улицю, — на улиці хлопці;
Бідна моя головонька, я въ чорний сорочці.
Ой піду я до кімнати сорочечку брати,
Ой вийду я и съ кімнати — хлопців не видати.

(Ушицк. у.)

1486.

Пішла Гандзя на бураки,
А за нею всі двораки,
А поповичъ попереду:
— Почкай, Гандзю, куплю меду.

„Не буду я меду витя,
Бо мя двораць буде бити.
Котрий мене двораць любить,
Нехай мені меду купить.“

(Ушицк. у.)

1487.

Дала ми ся біда въ знаки,
Буду мужа шанувати,
На долині припинати,

Крапивою годувати,
А золою напувати.

(Ушицк. у.)

1488.

Ой піду я до млина та до парового,
Сподобаю мельниченька вучерявого.
— Ой мелнику, мелниченьку,
Спетлюй мені пшениченьку.
— Не змелю тя, то спетлюю,

Прийди, серце, поцілую.
— Тамъ то, мамцю, мельникъ,
Тамъ то, мамцю, добрий,
Тамъ то, мамцю, хороший:
Меле жито безъ грошей.

(Ушицк. у.)

1489.

Коби мѣ була біду знала,
Не йшла бѣ заміжъ, погуляла;
Теперь треба біду знати:
Пізно лягати, рано вставати,
Треба въ пецу запалити,
Діжу хліба замісити;

Хату мести, сінн мести
И до плуга обідъ нести.
Въ пецу паяю, хлібъ мішу,
Дитя плаче—я колишу.
Охъ, охъ, голя, голя,
Головонька бідна моя!

(Ушицк. у.)

1490.

То за маму, то за тата,
То за діда, то за бабу,

То за всенку родиноньку—
Турь, турь хоць годиноньку.

(Ушицк. у.)

1491.

Почувала мѣ я вѣ лёху,
Наздоптала мѣ на блоху.
Ой піду я до попа сповідатися,
Та й за тую блоху признаватися.

А піпъ мене радить,
По головці гладить,
Та й за тую блоху,
Та й не маю гріху.

(Ушицк. у.).

1492.

Завівъ мене вѣ околоті,
Хотівъ мене заволоти,

А я кричу: „ой гвалтъ, люди,
Вже мені смерть тутай буде“.

(Ушицк. у.).

1493.

Ой попаде, попаде, попова невіство,
Вари хлопцямъ пироги, а попамъ тісто;
Вари хлопцямъ пироги, щобъ ся поживили,
А попамъ галушки, щобъ ся подавили.

(Ушицк. у.).

1494.

Приснився ми сонъ дивненькій,
Я казала, що миленькій.
Ой я встала, засвітила,
Нема того, що мѣ любила.

Поставила хлібъ на столі,
Сама сіла на постелі.
Ой сіла, підперлася,
Заплакала, обтерлася.

(Ушицк. у.).

1495.

И по хаті тинни,
И по синяхъ тинни,
Вари, жінко, нині, нині:

(Ушицк. у.).

1496.

Ой піду я до попа
Богу молитися;

Нема жита ні снопа
Варити вареники.

(Ушицк. у.).

1497.

Якъ я була сімъ літъ вдовою,
Не чула я землі підъ собою;

Якъ я пішла за вражого сина,
Побила мя лихая година.

Ой коби я знала,
Не йшла за мужъ, та гуляла.

Лучче було мені гуляти,
Ой якъ теперъ бідувати.

(Ушиць. у.).

1498.

Була собі колись Гандзя,
Каліка, небога,
Божплася, молилася,

Що ноги боліли,—
А въ танцю поздоровіли.

(Ушиць. у.).

1499.

Не стій, дівко, підъ коршмою,
Съ парубківъ не смійся:

Задри фартухъ на голову
Та й до дому війся.

(Ушиць. у.).

1500.

Піду я до млина,
Що ся въ млині діє?
Вода камень обертає,
Питель муку сіє.

Пшениця на комі,
Проставъ мельникъ до душі.
И мірочки не бере—
Поцілує, обійме.

(Ушиць. у.).

1501.

Ой красная коломийка
Та межи горами,
Ой кращая дівчинонька
Съ чорними бровами.

Ой гуляла, коломийка,
На межі гуляла,
Судосила Яська ненька,
А межі долами.

(Ушиць. у.).

1502.

Ой піду я лісомъ, лугомъ,
Тамъ мій милий оре плугомъ;
Оре плугомъ, въ дудку грає,
О инчий милий думає.

А я піду ёму сважу,
Най вінъ того не думає;
Най вінъ того не думає,
Бо вінъ иншу милу має.

(Ушиць. у.).

1503.

Що ти въ мене, милий, хочешъ,
Якої причини?
Чи въ мене не чорні брови,
Чи очі не сиві?

Брови чорні, очі сиві,
Личко румянее...
Чого жъ тобі, мій миленькій,
Та некоханеє.

— Нехай буде твое личко,
Якъ въ саду калина,

Ой що зглянуть мої очи,
То съ серцю не мила.

(Ушицк. у.).

1504.

Біду собі купила
Та за свої гроши;
Кажуть біду любити—
Біда не хороша:

И старий, и сліций,
И низького зросту—
Приходиться утопити
Зъ високого мосту.

(Ушицк. у.).

1505.

Черезъ гречку котилася,
Кому хтіла, не судилася;

А кого зъ роду не знала,
Зъ тимъ ся звінчала.

(Ушицк. у.).

1506.

Шелестъ, шелестъ по дубині...
Съ вімъ я спати буду нині?

— Ой съ хлопцями, моя доню,
Я жъ тобі не бороню.

(Ушицк. у.).

1507.

Гиля, гиля, білі гуси,
Ой гиля на дунай.

Чого хтіла, не достала—
Теперь сиди та й думай.

(Ушицк. у.).

1508.

Не сама я иду—ведуть мене,
А сзаду бьють мене.

Якъ положить на драбині,
Трясуть мене три години.

(Ушицк. у.).

1509.

Тато спить, мама спить,
А миленька въ середині лежить.

Ой люляй, люляй, донечко,
Поки не зійде сонечко.

(Ушицк. у.).

1510.

Кобъ ти тамъ бувъ, де я була,
Кобъ ти то чувъ, що я чула,
Кобъ ти то знавъ, що я знала,
Кобъ ти то мавъ, що я мала.

Підъ коліномъ, підъ литею
Маю гроши съ валиткою;
Хоць съ тобою спати ляжу,
Таки тобі не покажу.

(Ушицк. у.).

Ой коби я знала,
Не йшла за мужъ, та гуляла.

Лучче було мені гуляти,
Ой якъ теперъ бідувати.

(Ушицк. у.).

1498.

Була собі колись Гандзя,
Каліка, небога,
Божплася, молилася,

Що ноги боліли,—
А въ танцю поздоровіли.

(Ушицк. у.).

1499.

Не стій, дівко, підъ коршмою,
Съ парубківъ не смійся:

Задри фартухъ на голову
Та й до дому війся.

(Ушицк. у.).

1500.

Піду я до млина,
Що ся въ млині діє?
Вода камень обертає,
Питель муку сіє.

Пшениця на копі,
Приставъ мельникъ до душі.
И мірочки не бере—
Поцілує, обійме.

(Ушицк. у.).

1501.

Ой красная коломийка
Та межи горами,
Ой кращая дівчинонька
Съ чорними бровами.

Ой гуляла, коломийка,
На межі гуляла,
Судосила Яська ненька,
А межі долами.

(Ушицк. у.).

1502.

Ой піду я лісомъ, лугомъ,
Тамъ мій милий оре плугомъ;
Оре плугомъ, въ дудку грає,
О инчий милий думає.

А я піду ёму скажу,
Най вінъ того не думає;
Най вінъ того не думає,
Бо вінъ иншу милу має.

(Ушицк. у.).

1503.

Що ти въ мене, милий, хочешъ,
Якої причини?
Чи въ мене не чорні брови,
Чи очі не сиві?

Брови чорни, очі сиві,
Личко румянее...
Чого жъ тобі, мій миленькій,
Та некоханеє.

— Нехай буде твоє личко,
Якъ въ саду калина,

Ой що зглянуть мої очи,
То съ серцю не мила.

(Ушицк. у.).

1504.

Біду собі купила
Та за свої гроши;
Кажуть біду любити—
Біда не хороша:

И старий, и сліций,
И низького зросту—
Приходиться утопити
Зъ високого мосту.

(Ушицк. у.).

1505.

Черезъ гречку котилася,
Кому хтіла, не судидася;

А кого зъ роду не знала,
Зъ тимъ ся звінчала.

(Ушицк. у.).

1506.

Шелестъ, шелестъ по дубині...
Съ кімъ я спати буду нині?

— Ой съ хлопцями, моя доню,
Я жъ тобі не бороню.

(Ушицк. у.).

1507.

Гиля, гиля, біли гуси,
Ой гиля на дунай.

Чого хтіла, не достала—
Теперь сиди та й думай.

(Ушицк. у.).

1508.

Не сама я иду—ведуть мене,
А сзаду бьють мене.

Якъ положить на драбині,
Трасуть мене три години.

(Ушицк. у.).

1509.

Тато спить, мама спить,
А миленька въ середині лежить.

Ой люляй, люляй, донечко,
Поки не зійде сонечко.

(Ушицк. у.).

1510.

Кобъ ти тамъ бувъ, де я була,
Кобъ ти то чувъ, що я чула,
Кобъ ти то знавъ, що я знала,
Кобъ ти то мавъ, що я мала.

Підъ коліномъ, підъ литвою
Маю гроши съ валитвою;
Хоць съ тобою спати ляжу,
Таки тобі не покажу.

(Ушицк. у.).

1511.

А.

1 Пішла баба въ танецъ,	7 Не боюся я нікого,
2 А за нею горобецъ,	8 Та не вражого мужа свого,
3 За горобцёмъ индикъ,	9 Чортъ би ёго ма!
4 Що ногами дриндикъ.	10 Калачівъ напекла,
5 Тупъ, тупъ я молодиця,	11 А я въ ночі приберуся,
6 Що нікого не боюся;	12 Калачами поживлюся.

(Ушицк. у.).

В.

- 1 Отъ тобі вінець,
2 Б=1 А.. бабуська..., 3 Б=2 А, 4 Б=3 А... пороси,
5 Закопюрбилося. 8 Въ трубу трубить,
6 Бай, бачинице, 9 Погулати любить.
7 Въ кулакъ свище,

(Ушицк. у.).

1512.

Лкий іхавъ, таку здивавъ,
Не подобавъ, лишъ пошпигавъ.

(Ушицк. у.).

1513.

Коло пеца навстоячѣи
Жерновала корецъ гречки.
Гірка жъ мені тая гречка,

Одберлася, якъ овечка.
Гошъ! сіла, та на себе погляділа:
Була жрасна, теперь біла.

(Ушицк. у.).

1514.

Охъ ніжечки—кортѣжечки,
Бодай же васъ поворчило, поморозило,
Бодай же важъ добре було.

Вчера гульки, ниньки гульки,—
Обернуса—нема гульки.

(Ушицк. у.).

1515.

Отакечки, отакечки,
Приперлася до терлички,
А терлиця торохъ, торохъ,
Обернуса—онде хлопецъ въ синихъ штанихъ.

(Ушицк. у.).

1516.

Як би тобі така біда, як мені,
Тобі ти лежеш як день, так ніч в млині.

(Ушицьк. у.).

1517.

Вчора сіла за хатою,
Ниньки пішла за платою.

(Ушицьк. у.).

1518.

— Деж твоя хатинка, Грицю?
„Там моя хатинка, близько кирниці“.
— Не ходи, Грицю, по воду в кирницю,
Во будуть бити добре в
Будуть бити—не зможеш сісти
Спажуть тобі, Грицю, послі звісти.

(Ушицьк. у.).

1519.

Коло млина кремена
Сама вогню вренше.

Чорнявая дівчиннонька
На всі хлопці бреше.

(Ушицьк. у.).

1520.

Ой під мостомъ,
Риба з хвостомъ,
А на мості лобода,

Ходила старша дружка,
А потому молода.

(Ушицьк. у.).

1521.

И сплю и дивлюся,
И заснула бь, и боюся,

Бо милий прийде,
Маше сплячу найде.

(Ушицьк. у.).

1522.

Віють вітри, віють буйні,
Ще будуть віяти,

Не розвіють того вітра,
Що Богъ має дати.

(Ушицьк. у.).

1523.

Ой знавъ, на що бравъ, я не твоя ривия,
Бо ти ткачъ, ниткопуть, а я бондарівна.

Ой знавъ, на що бравъ таку невеличку,—
Мене мати годувала, якъ перепеличку.
Ой знавъ, на щось бравъ, я не вмiю жати,—
Буде твоя пшениченька въ полю зiмовати.
Ой ти знавъ на що бравъ мiщаночку въ мiста,—
Я не iла и не буду ячмiнного тiста.

(Ушицк. у.).

1524.

Комарi гудуть,
Спати не дають,
Сховаю я головоньку

У ячмiнну половоньку—
Най собі тнуть.

(Ушицк. у.).

1525.

Умеръ батько—байдуже,
Умерла мати—байдуже,
Умеръ милий, чорнобривий—
Жаль менi ёго дуже.

И за батька—отче нашъ,
И за мати—отче нашъ,
За милого душу—
Танцювати мушу.

(Ушицк. у.).

1526.

Гой, гой, шулякъ,
Помежъ вурять,

Бо курята въ коробцi,
Тобi дiдько въ головцi.

(Ушицк. у.).

1527.

Журилася Катерина,
Що коротка кожушина.

Катерина гречку вiязала,
Кожушину собi задрiпала.

(Ушицк. у.).

1528.

Посадила вража баба на трiхъ яйцякъ гусава,
Сама вийшла за ворота та вдарила тронака.

Гопъ, гопъ, гопана!

Сиди, сиди, гусаченьку, та виведи гуси,
А я пiду до коршмоньки за копiйку впiюся.

Гопъ, гопъ, гопана!

Я курочку пiдъ пахочку, а iй хвостикъ видно,
Не дивiться, сусiдочки, бо буде вамъ стидно.

Гопъ, гопъ, гопана!

А я плати не беру нi въ вашiй скринi,

Такъ я годна заплатити, якъ ви, господні.

Гоць, гоць, гопана!

(Ушицк. у.).

1529.

Пішла Гандзя по петрушку,
Нашла собі щебетушку.

Щебетушка щебетала,
Гандзі спати не дала.

(Ушицк. у.).

1530.

А.

- 1 У сусіди капитанъ ночувавъ,
- 2 А до мене решета приславъ.
- 3 А ёму решета не дала,

- 4 Тільки ёму сорома задала.
- 5 — А коли ти капитанъ, при полку,
- 6 Держи собі решето на кілку.

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А, 3 В=3 А, 4 Б=4 А.

5 Капитанъ зробить мене жоною,

6 Гарною, красною и молодою.

(Ушицк. у.).

1531.

Було літо, теперъ зіма,
Були хлопці, теперъ нема.

Еще такий вечіръ буде,
Що мій хлопець въ мене буде.

(Ушицк. у.).

1532.

Ой зле орешъ, мій миленькій, зле орешъ,—

Не вродиться пшенпченъка, лишъ овесъ.

Кобъ я знала, мій миленькій, що ти мій,

То-бъ я тобі постелила фартухъ свій.

Шкода фартушине валити,

Бо ти будешъ зъ инчою гуляти.

Кобъ я знала, мій миленькій, що ти нашъ,

То-бъ я тобі проказала отче нашъ.

(Ушицк. у.).

1533.

Мама зъ хати мене вигнала,
А би мѣ въ полю жито жала;
Я до серпа мѣ ся не брала,
Тільки въ борозні лежала.

Ще жито зеленіе,
Мої руки змучени.
Най ся жито доспіе,
Най ся зъ хлопцями посмію.

(Ушицк. у.).

1534.

А.

1 Сімъ день молотила,	9 Гарно підголився,
2 Чекъ, чекъ заробила.	10 Въ жуланъ нарядився,
3 Сама собі дивувала,	11 Кгудзи ёму у контуша...
4 Щозъ ляшенькомъ прогуляла.	12 Охъ ляхъ, моя душа!
5 Не жаль мені грошей,	13 Ой ти, арендару,
6 Бо ляшенько хороший:	14 Дај горілки чару.
7 Ручка въ ручку потискає,	15 Не барися, дај скоренько,
8 Ще й сердечкомъ називає.	16 Щиримъ серцемъ да й ловненько.

(Ушицк. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Заробила п три гроши,
4 Бо бувъ хлопець хороший.

(Ушицк. у.).

1535.

— Ой, мамо, люблю Гриця, Гриць на мене не дивиться. Ой порадь мене, моя мати, Якъ би Гриця очарувати. „Влий, доню, личко молокомъ, Обітри черчатимъ рушникомъ, Чорною саджою брови помасти,— И такъ Гриця собі примаста.	Возьми, доню, квартиру меду, Заведи Гриця до городу, Тамъ го споїшь, поцілуешъ, Гриця собі причаруешъ“. Прийшла осінь—мати плаче... — Не плачъ, мати, не плачъ, мила, Ти-жъ Гриця чарувати Мене сама научила.
---	--

(Ушицк. у.).

1536.

Сама мама мя послала, Щобъ заступа де достала,—	И заступа не дали И въ куточку застукали.
--	--

(Ушицк. у.).

1537.

Закувала зозуленька на високімъ ганку,
Гранатовий сурдуть на моімъ коханку,
И ваксований бутъ,
Не шуруйся коло стіни, бо пожичаний сурдуть.
А капелюхъ не твій власний,
Бо па твою голову цясний.

(Ушицк. у.).

1538.

А й вінъ бідний
Не гулявъ ні гди;

А теперъ мусить,
Бо го біда трусить.

(Ушицк. у.).

1539.

Чи-же мѣ тобі не казала,
Якъ телата заганяла:

Вийди, вийди на обору,
Я съ тобою поговорю.

(Ушицк. у.).

1540.

А бабуня юпки тне,
А не знае кожухъ де.

Прийшовъ москаль взявъ підъ плащъ,
Теперъ сиди та плачъ.

(Ушицк. у.).

1541.

Чи я звѣла, чи я спила,
Чи мене підлято,

Чи самъ возаць любить не ставъ,
Чи его відбито?

(Ушицк. у.).

1542.

Варвара и Демьянъ
Сварелися за бурьянъ;

Варвара Демьяну
Не давала бурьяну.

(Ушицк. у.).

1543.

Тутъ моя родиночка,
Тутъ моя мати;

Тутъ мені напиться,
Тутъ погуляти.

1544.

Ой, мамуню, охвицеръ на порігъ,
А я ёму на талірку перігъ,
А вінъ мене батіжкомъ по ногахъ,
А я его періжкомъ по зубахъ.

Вінъ мені принієсь штары рублі,
А я грошей не брала,
И дурнемъ назвала.

(Ушицк. у.).

1545.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальця;

А ми вальця не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.

(Ушицк. у.).

1534.

А.

1 Сімъ день молотила,	9 Гарно підголився,
2 Чекъ, чекъ заробила.	10 Въ жупанъ нарядився,
3 Сама собі дивувала,	11 Бгудзи ёму у контуша...
4 Щоъ ляшенькомъ прогуляла.	12 Охъ ляхъ, моя душа!
5 Не жаль мені грошей,	13 Ой ти, арендару,
6 Бо ляшенько хороший:	14 Дай горілки чару.
7 Ручка въ ручку потискае,	15 Не барися, дай скоренько,
8 Ще й сердечкомъ називае.	16 Щяримъ серцемъ да й уовенько.

(Ушицк. у.).

В.

- 1 Б=1 А, 2 Б=2 А,
3 Заробила п три гроши,
4 Бо бувъ хлопецъ хороший.

(Ушицк. у.).

1535.

— Ой, мамо, люблю Гриця, Гриць на мене не дивиться. Ой порадь мене, моя мати, Якъ би Гриця очарувати. „Влий, доню, личко молокомъ, Обітри черчатимъ рушникомъ, Чорною саджою брови помасти,— И такъ Гриця собі примаста.	Возьми, доню, кварту меду, Заведи Гриця до городу, Тамъ го спойшь, поцілуешъ, Гриця собі причаруешъ“. Прийшла осінь—мати плаче... — Не плачь, мати, не плачь, мила, Ти-жъ Гриця чарувати Мене сама научила.
---	--

(Ушицк. у.).

1536.

Сама мама мя послала, Щобъ заступа де достала,—	И заступа не дали И въ куточку застукани.
--	--

(Ушицк. у.).

1537.

Закувала зозуленька на висовімъ ганку,
Гранатовий сурдуть на моімъ коханку,
И ваксований бутъ,
Не шуруйся коло стіни, бо позичаний сурдуть.
А капелюхъ не твій власний,
Бо на твою голову цясний.

(Ушицк. у.).

1538.

А я вінъ бідний
Не гулявъ ні гди;

А теперъ мусить,
Бо го біда трусить.

(Ушицк. у.).

1539.

Чи-же мѣ тобі не казала,
Якъ телята загаяла:

Вийди, вийди на обору,
Я съ тобою поговору.

(Ушицк. у.).

1540.

А бабуня юпки тие,
А не знае кожухъ де.

Прийшовъ москаль взявъ підъ плащъ,
Теперъ сиди та плачъ.

(Ушицк. у.).

1541.

Чи я ззіла, чи я спила,
Чи мене підлято,

Чи самъ возавъ любить не ставъ,
Чи его відбито?

(Ушицк. у.).

1542.

Варвара и Демьянъ
Сварилися за бурьянъ;

Варвара Демьяну
Не давала бурьяну.

(Ушицк. у.).

1543.

Тутъ моя родиночка,
Тутъ моя мати;

Тутъ мені напитися,
Тутъ погуляти.

1544.

Ой, мамуню, охвицеръ на порігъ,
А я ёму на талірку перігъ,
А вінъ мене батіжкомъ по ногахъ,
А я его періжкомъ по зубахъ.

Вінъ мені принісць штыри рублі,
А я грошей не брала,
И дурнемъ назвала.

(Ушицк. у.).

1545.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальця;

А ми вальця не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.

(Ушицк. у.).

1546.

Крутилася, вертілася
Не знати, де ділася;

Тутъ була, тутъ нема—
Поїхала до млина.

(Ушниц. у.).

1547.

Печерички горою,
Ходи, серце, зо мною;

Печерички добра річъ,
Ходи, серце, на всю нічъ.

(Ушниц. у.).

1548.

Ишовъ баранъ по-надъ гори,
Та закрутивъ роги.

Багацькая дівчинонька—
Та за ноги.

(Ушниц. у.).

1549.

Нехай загородять,
Куди лямби ходять;

Нехай стежка буде,
Куди ходять люди.

(Ушниц. у.).

1550.

Ой идіть, хлопці, въ танецъ,
Беріть рукавиці;

Стоїть мати н дочка,
Всі три, якъ телиці.

(Ушниц. у.).

1551.

Було не копати
Підъ порогомъ ями;

Було ма не брати
Відъ рідної мамі.

(Ушниц. у.).

1552.

Ой славноя коломпйва
По дворі ходила,

А жъ зійшла на долину,
Води ся напила.

(Ушниц. у.).

1553.

Ой ти, мій миленькій, ти, милий соколю,
Якъ пускаєшь ма межі люди, дай-же ми волю.

Ти, мій милий, сивий голубку,

Не даєшь ми, серце, волю, то най сижу въ бутку.

(Ушниц. у.).

1554.

Вдарила нога въ ногу,
Ходімо до дому.
Запалила дурна Гандзя
На хаті солому.
А солома не горіла,

Тілько ся куряда,
А дівчина не робля,
Тілько ся журила.
— Хора я, хора я, може я вмру,—
Підіте, приведіте кого я люблю.
(Ушицьк. у.).

1555.

Иду я по-підь млинъ,
А вінъ стоить самъ ідень;
Стала я гадати,
Якъ би ёго назвати?

Назву ёго Василёмъ,
Василикі пахнуть;
Въ млинні люди ночують,
Василикі почують.
(Ушицьк. у.).

1556.

Я зъ своїмъ дідомъ
Коли схочу, то поїду:

Чи пізненько, чи раненько
Тюрю, тюрю помаленьку.
(Ушицьк. у.).

1557.

Сухе літо було, коноплі не було,
На сорочку не наляла, бо не було зъ чого.
Мокре літо було, конопленьки були,
На сорочку не наляла, веретень не було.
Веретена були—чоломилися,
На сорочку не наляла мъ, бо не хтілося.

(Ушицьк. у.).

1558.

— Чоловіче, чоловіче, дай-же мені раду,
Бо я зъ тими коноплями на віки пропаду.
Якъ давъ мені чоловікъ раду,
Ажъ ся мені підрипала спідниця сзадю.

(Ушицьк. у.).

1559.

Дідъ свою бабку хвалить,
Що ёму добрий борщикъ варить;

А молодий свою гудить,
Що не зварить, то спаскудить.
(Ушицьк. у.).

1560.

Нігди би мѣ ся не здрімала, коць би день біленькій,
Щоби седівъ та говоривъ хлонецъ молоденькій.
Сиділа би мѣ и прjala би мѣ, щобъ ся розсвіталo,
Ино щоби седівъ коло мене молодий Михайло.

(Ушицк. у.)

1561.

Ой горіла, горіла стирта сіна;
Хто-жъ її запаливъ? дівчина Марина.

(Ушицк. у.).

1562.

Черезъ садъ - виноградъ по воду ходила;
Не судивъ мені Богъ, кого я любила.
Присудивъ мені Богъ, що зъ роду не знала,
Та за мій перебіръ, що мѣ перебірала.

(Ушицк. у.)

1563.

Ой ідь миленькій, не бався,
Бо ти мені подобався;

А я тебе такъ жадаю,
Безъ віконце виглядаю.

(Ушицк. у.).

1564.

Ти бѣшъ, ти пѣшъ, може-бъ я робила?
Накупивъ есь веретенъ, нема мотовила.
Було въ мене мотовило, але поломила,
Не горіли въ пѣцу дрова, а я підпалила.

(Ушицк. у.)

1565.

Якъ я була молода, не лівная,
Догонила джигуна коло Києва.
Фартухъ чорний,

Квасницъ повний;
Тому тивъ, тому тивъ,
А все добрихъ квасницъ.

(Ушицк. у.).

1566.

Біда, мамцю, не ляшокъ,
Нема таки й на вершокъ;

Сурдутина тонесенька,
Обіймає злегесенька.

(Ушицк. у.).

1567.

А.

1 Пряду, пряду—нитки рвуться,
2 Надо мною хлопці б'ютьця.

3 Не бийтеся, нема за що:
4 Котра гарна, то ледащо.
(Ушицьк. у.).

В.

1 Ой на горі вовки в'ються,
2 Б=2 А, За дівкою. . . .; 3 Б=3 А, 4 Б=4 А.
(Ушицьк. у.).

1568.

Не займай мене, Грицю,
Поваляєшь спідницю.
Мені мати купила,

Штири гроши ввапала;
Ще й деніжку доклала,
Та лямівки набрала.
(Ушицьк. у.).

1569.

Прийди, мій мльенькій,
Горобчика звару:
Зъ ребрець—холодець,

Зъ голови—печеня,
А зъ ніжовъ—добрий борщикъ,
(Ушицьк. у.).

1570.

Пішовъ кіть топиться,
А кіточка дивиться,
Кіть въ полонку,

А кітеа ёго за головку:
„А стій, коте, не топися,
Ще на мене подивися“.
(Ушицьк. у.).

1571.

Ой, грайте, музика,
Въ мене великі,

Въ мене трясуться,
Зъ мене хлопце сміються
(Ушицьк. у.).

1572.

Нічого я не робила,
Тільки бички пасла.

А въ ставочку, холодочку,
Щоби мѣ була красна.
(Ушицьк. у.).

1573.

Сварилася, сварилася кума съ кумою:
— Що до тебе хлопці ходять моей улицею.

„Якъ що тобі оте шкодить, то перегородися,
Якъ до мене хлопці ходять, то ти не дивися.“

(Ушицьк. у.).

1574.

Ой казала дівчина музиці:
„Заграй мені, дамъ тобі живиці“.
Казала: „дамъ тобі живиці,
Зъ підъ тої дорогої спідниці“.

(Ушицьк. у.).

1575.

Наїлася бараболі
Сирової оттакої,—

Ані кістовъ, а ні зобра,—
Покушай но, яка добра.

(Ушицьк. у.).

1576.

Черезъ греблю вода йде,—
Помий ноги, копаде.
„Не помню, нехай такъ,

Бо прийде вражній дякъ;
Ажъ въ неділю помню,
Бо ся пана сподію.

(Ушицьк. у.).

1577.

Нуте, хлопці, нуте, гожі,
Прддивіться отий рожі;

То не рожа, а но дівка,
Процвітає, якъ маківка.

(Ушицьк. у.).

1578.

Чи я тобі не казала:
— Не бери-жъ ти мене,

Бо я роду гуляцького,
Не навчишь ти мене.

(Ушицьк. у.).

1579.

Ой вмеръ мій Давидко,
Поховали—ноги видко;

Поховала підъ вербою,
Накрила лободою.

(Ушицьк. у.).

1580.

Погутьвало зъ верби впало,
Підъ вербою цапки стало.

А хто иде, най ся дивить,
А вено ся йому вривить.

(Ушицьк. у.).

1581.

Іжъ, коли хочъ,
Незасипаний борщъ;

А я тобі на біду
Кучу хлопцівъ приведу.
(Ушицьк. у.)

1582.

Ой зъ дуба та на пенъ—
Тікай, дівко, на весь день;

Ой зъ дуба на ліщину—
Загубила запащину.
(Ушицьк. у.)

1583.

Ой на горі журавель,
На долині гуськи;

Пішла пані до костёла,
А панъ до Ганнуськи.
(Ушицьк. у.)

1584.

Пошла, смерть, пошла прочъ,
Теперь мене не морочъ,

Бо я часу не маю,
На празнику гуляю.
(Ушицьк. у.)

1585.

Ой іхала, іхала,
Надигала Михала,
Надигала Ивася—
По-підъ боки взялася.

„Ой Ивасю купчику,
Возьми мене, любчику;
Возьми мене зъ собою,
Буду тобі жоною.
(Ушицьк. у.)

1586.

Ой шли дівки зъ Бодичивкі,
Надигали джуса,

Посадили на пенёкъ,
Заврутили вуса.
(Ушицьк. у.)

1587.

Ой рипу, рипу!
Чекай, серце, звару рибу.

Чи сляе, чи таеъ зморщу,
Чекай, серце, звару борщу.
(Ушицьк. у.)

1588.

А хто жъ тутъ тікае,
Що мене лякае?

Змовлялася съ дякомъ,
Лякае мя іжакомъ.
(Ушицьк. у.)

1589.

Ишли дівки за вівцями,
Найшли чорта зъ ремінцями.
Ідна каже: „ділимся“,

Друга каже: „обійдімся“,
Третя каже: „йдіть до дому,
Ліпнть его на потому“.

(Ушицьк. у.)-

1590.

Ой тупну я ногою,
Зоставайся вдовою.
Зосталася молода,
Буде хлопцямъ коляда.
Признаюся, хлопці, вамъ,

Якъ давала, такъ и дамъ;
Ходить хлопці въ будяки,
Я вамъ дамъ по трошки;
Ходить, хлопці, не вертється,
Дамъ вамъ покрепиться.

(Ушицьк. у.)-

1591.

Тато білий, мама чорна,
Зробивъ тато зъ мами жорна;

Тні жорна не мололи,
Взяли тіло, розкололи.

(Ушицьк. у.)-

1592.

А въ покою за двірочками,
Стоить постелька зъ подушечками;
На тій постельці Маруся лежить,

Меже ногами держить.
Ой треба добре Марусі просити,
Щоби дала зажити.

(Ушицьк. у.)-

1593.

Кучерявий мельникъ,
Завівъ мене въ темникъ;

А я ёго въ будяки,
Ажъ погубивъ ходаки.

(Ушицьк. у.)-

1594.

— Добри-вечеръ, кумцю моя,
А въ городі свинка твоя.
„Нехай, кумцю, ночує,
Вона морковцю чує“.

— А я тобі, кумцю, мовлю,
Що я свині ножики вломлю.
„Нехай кумъ загородить,
Бо то разъ літо родить“.

(Ушицьк. у.)-

1595.

Летіли возуленьки куючи,
Надбали Василечка орючи:

„Ой Василю, Василеньку, зле орешъ,—
Не вродиться пшениченька, лишъ овесъ“.

(Ушицк. у.).

1596.

Добри-вечеръ, кумцю моя,^о
Ось я иду, ось я иду,
Загубила мѣ шендерендю
Та й не найду.

Ой тамъ хлопці на улиці
То найдуть,
То будуть надъ нею збиткувати,
То будуть кучерички заплітати.

(Ушицк. у.).

1597.

Бодай тебе гримъ убивъ,
Що ти мене не любивъ;
Купила мѣ ти ходаки,

За три гроши волики,
За шостака файку,
Щоби съ налагодивъ мою таратайку.

(Ушицк. у.).

1598.

Шіду я до гаю,
Накопаю, що знаю,
Дамъ своему миленькому,
Щобъ до дому ходивъ,
Щоби иншихъ не любивъ,

Мого серця неволивъ.
Тамъ то очи, якъ теренъ,
Коли мене не бере;
Прийде таки неділя,
Що въ насъ буде весілля.

(Ушицк. у.).

1599.

Наварила, напалила,
Нема дровъ и води;

Ходи, серце, поцілюю,
Та й на панцину йди.

(Ушицк. у.).

1600.

Дуду, рудуду,
Родила мѣ ся на біду;

Соломою палила,
Горшкомъ воду носила.

(Ушицк. у.).

1601.

Прийди, червонястий,
Якъ не прийдешъ, буду клясти.
Прийди, прийди, дамъ ти воду,
Якъ не прийдешъ, ззішь хоробу.

Вінъ прийшовъ, поторохкавъ;
Я не вийшла, вінъ заплакавъ;
А я вийшла: „а чого ти?“
— А я прийшовъ па залѣти.

(Ушицк. у.).

1602.

Любивъ мене молодець,
Купивъ мені грібинець;

Купивъ мені щітку,
Росчесати кітку.

(Ушицк. у.).

1603.

Зъ-за кордону вандрувала,
Въ бараболяхъ ночувала;

Гірки жъ мої бараболі,
Де ся мацну, то мня боле.

1604.

Нікому такъ не гораздъ,
Якъ тий молодиці:

Сама лежить на постелі,
Ноги на полиці.

(Ушицк. у.).

1605.

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати, коли я нелюба;
Було не копати підъ порогомъ ями,
Було мя не брати відъ рідної мами.

(Ушицк. у.).

1606.

Ой чня то дівчинонька въ синій запащані?
Най же вона иде до дому надоіти свині;
Єдни свині подоіти, а други
Годі, годі, вража дочко, на хлопцівъ брехати.

(Ушицк. у.).

1607.

Пігнала Настя Костя до води,
А той Костинъ задрать хвостинъ догоря.
„Ой мамусю, мамусю, люблять мене хлопці,
Дають мені півъ талара и жита по корцю.
Я жита не хочу—тільки грошей,
Я поганихъ не люблю, тільки все хорошихъ.
Ой мамусю, мамусю, люблять мене лашки,
Дають мені горілочки съ зеленої фляжки.
Я горілки не хочу, тільки хочу грошей,
Я поганихъ не люблю, тільки все хорошихъ“.

(Ушицк. у.).

1608.

А мій чоловік
На Волощину втікъ.
А я ціпъ продала,
Музикантівъ наняла.
— Музиканти мої,
Та заграйте мені,

А я піду гоцка!
Ой є въ мене три сорочки:
Ідна сорочка на мені;
Друга на свині,
А третю каглу затикаю.

(Ушицк. у.).

1609.

И ти така, и я така,
Тільки въ тебе голова широка.

Ідно другому не вірили,—
Взяли аршинъ та й зміряли.

(Ушицк. у.).

1610.

Колотила добродзійка лемішку,
Та вдарила добродзея по виску:

— Ото тобі, добродзею, лемішка.
Не заглядай підъ фартушокъ, бо грішка.

(Ушицк. у.).

1611.

Ой на ставу, на ставочку
Пливе обичайка;
Любивъ мене ідень дурень,
Та й той величайка.

Чимъ ся вінъ величає:
Сірими волами;
Сіри воли поздіхають,—
Вінъ піде съ торбами.

(Ушицк. у.).

1612.

Мазуръ, мазурочокъ
Влязъ на пець до дівочокъ;

А ще мазуръ не обруцілъ,
А вже дябелъ съ пеца труцілъ.

(Ушицк. у.).

1613.

Заграйте мні, стари баби,
Най гуляють мої шкраби;

Бо я маю брата певця,
Полатає шкраби взавтра.

(Ушицк. у.).

1614.

Засідають хлопці въ садку
Та на мене тлусту, гладку;

Нехай, нехай засідають,—
Біду собі напитають.

(Ушицк. у.).

1615.

А въ городі пиломъ
Та зацвіло біло, біло.
Розгнівався мій миленькій
Та за марне діло.
А въ городі дві грядкі кукурудзи,
А третя маку,

Любивъ мя, не взявъ мене,
Теперь поцілуй
А въ городі кукуруза и рута,
Любивъ есь мя, не взявъ, есь мя,
Теперь цілуй тута.

(Ушицк. у.).

1616.

Била мене мати, била,
Що мѣ начиння не помила.

Ще й казала буде бити,
Якъ застане не помите.

(Ушицк. у.).

1617.

Била мене мати зъ ранку,
Що подерли хлопці дранку.

А я дранку полатаю,
За хлопцями поманджаю.

(Ушицк. у.).

1618.

Відъ кудели плечи болять,
А до коршми добре стоять;
До роботи, то не я —
Болить мене голова.

Відъ кудели руки дрижать,
А вилишокъ добре держать.
До роботи, то не я —
Болить мене голова.

(Ушицк. у.).

1619.

А до мене . . . , а до мене решта,
Беріть мене, хлопці, въ танецъ,
Бо я сирота.

(Ушицк. у.).

1620.

Недалеко перешла до Лучинця,
Давай, мати, пелёнокъ, уповити Якімця.

(Ушицк. у.).

1621.

По маленьку, Иване,
Бо поваляешъ галуни;

Мені мати купила,
Штири гроши ввалила.

(Ушицк. у.).

1622.

Чорна греча, білі крупи,
Тримаймося, серце, купи;
Якъ не будемъ тріматися,
Будуть люди сміятися.

Летить мисва до порога.
— Чоловіче, що ти робишъ,
Що ти що дня п'яний ходишъ?

(Ушицк. у.).

1623.

Якъ помащуся єдониною,
.... хлопцівъ швалубиною.
Купи, миленькій, срібний дзвіночокъ,

Та причепити підъ подолочокъ.
Куди ся рушу, дзвонити мушу,
А все, миленькій, за твою душу.

(Ушицк. у.).

1624.

Ой ти, гарий Семене,
Не сїдай коло мене,

Мене слабість напала.
А би мѣ ти не зваляла.

(Ушицк. у.).

1625.

Журилася дівчинонька,
Що ся не віддала;
Взяла біду на полиці
Та по місту драла.

Журилася, журилася,
А теперъ не буду,
Куплю кимку за три гроши,
Вбиратися буду.

(Ушицк. у.).

1626.

Котилися вози зъ гори, а все зъ барилками,
Сякий-такий, а все за дівками.
Котилися вози зъ гори поломили ярма,
Сякий-такий, а все вибирає, де дівчина гарна.

(Ушицк. у.).

1627.

Пігнала дівчина коровицю на росу,
Побачила дівчинонька порося:

Ой лихо, матусенько, не роса,
Наше то дівне порося.

(Ушицк. у.).

1628.

Гопа, гопа, гопашечки,
Любило мня два лашечки.

Ідень любивъ — хустку купивъ,
Другий любивъ — та й ту злупивъ.

(Ушицк. у.).

1629.

За городомъ вівці пасла,
Напратала горщикъ масла;
Напратала діжку сира,
А всіхъ хлопцівъ запросила.

Намастила лоємъ,
Щобъ ходили хлопці роємъ;
Намастила купервасомъ,
Щоби було часомъ.
(Ушицк. у.).

1630.

Прийди, серце Миколю, —
Поросятко заколю;
Чи заколю, не заколю —
Прийди, серце Миколю.

Прийди, серце Миколю,
А я тебе підголю.
И безъ бритви, безъ мила,
Була би мѣ ты підголила.
(Ушицк. у.).

1631.

До мене, хлопці, до мене,
Кудлатая у мене,

Кудлатая ягниченька
На кошарці у мене.
(Ушицк. у.).

1632.

Гопа, гопа,
Люблю хлопа;

А хлопъ мене —
Буде зъ мене.
(Ушицк. у.).

1633.

По городі ходила,
Буряченьки садила;

Буряченьки садила,
Два ляшеньки любила.
(Ушицк. у.).

1634.

Ой Петрусю, Петрусю,
Явий ти ладненькій:

Очи сиві, брови чорни,
На личку біленькій.
(Ушицк. у.).

1635.

Черезъ греблю йду,
Якъ голубка гуду,

Сама собі дивуюся,
Що хороше вбрана йду.
(Ушицк. у.).

1636.

Хоць стій, хоць дивися,
Хоць на хліба та живися;

То сь відколи вродився,
То тимъ зіллємъ не жнивися.
(Ушицк. у.).

1637.

Боло дядя лежала,
Сама собі думала:

Ой чи дядё, чи ні —
Сподобався мені.

(Ушниц. у.).

1638.

Чи я тобі не казала,
Щобъ нікому не давала,

А ти мене не слухала, —
Ажъ трехъ разомъ годувала.

(Ушниц. у.).

1639.

А ти, козакъ, що тамъ буде,
Я не іду меже люди:

Меже люди ходила, —
Хустину згубила.

(Ушниц. у.).

1640.

А въ нашой Тетяни
Повна сметани;

А хто схоче спробувати,
Треба перше полизати.

(Ушниц. у.).

1641.

Ой на ставу, на ставочку
Дрібни каченята:

Поголили дівкамъ голови (чуби)
На зелени свята.

(Ушниц. у.).

1642.

Пішли дівки оманцями,
Найшли дівку зъ ремінцями:
Ідна каже: „ділимся“;

Друга каже: „лішимся“;
Третя каже: „яка тлуста,
Буде смачна капуста“.

(Ушниц. у.).

1643.

Ой на ставу, на ставочку
Білий гусакъ гигнувъ.

Дала би мѣ ти три копійки,
Щоби съ мене вибвѣ.

(Ушниц. у.).

1644.

Стоїть Пилипъ надъ водою,
Зъ великою бідюю:
Дівки кричать: „Пилипъ, Пилипъ,
А вінъ бідюю теліпъ, теліпъ“.

(Ушниц. у.).

1645.

Будивъ мене Вакула,
Та я добре не чула.

Якъ порушивъ Кирило,
То ажъ ми ся змикало.

(Ушицк. у.).

1646.

А.

1 Гонъ-чукъ, підскочила, —
2 Роздерлася спідничина;

3 Теперъ стидно мені буде
4 Показатись меже людп.

(Руданскій).

Б.

1 Б=1 А, 2 Б=2 А... сорочина.

3 Сама мати провинила,
4 Що сорочки не зашила.

(Руданскій).

1647.

Мамцю, мамцю, тамъ-то Хведь!
Якъ цілує, то якъ медъ.

(Ушицк. у.).

1648.

Якъ я була дівкою,
То стояла цівкою;

Якъ пішла за Івана,
То стала погана.

(Ушицк. у.).

1649.

Очеретомъ качки гнала,
Запуталась та й упала;

Не такъ-же я ся убила,
Й но сорочку замочила.

(Руданскій).

1650.

Ой сердюся,
Не обернуся:

Подумала въ голові,
Що не добре мені.

(Руданскій).

1651.

Якъ я була сімъ лѣтъ вдовою,
Не чула землі підъ собою;

А якъ пішла за старого діда,
То я за півроку баба стала.

(Руданскій).

1652.

Черезъ пліть лізла,
Скалка въ ногу залізла:

Ой козаче, їди, поможи,
Вийми скалку зъ ноги.

(Ушицк. у.).

1653.

Любивъ мене попівъ Яківъ,
Принісъ мені торбу раківъ;

Гірки-жъ мені тні раки —
Роздеръ кафтанъ до остатка.

(Ушицк. у.).

1654.

Сіла собі на порозі,
Росклала обі носі, —

Нехай їхъ вітеръ провіває,
Коли мене піхто не обіймає.

(Ушицк. у.).

1655.

На припичку сиділа,
Сова въ горщикъ влетіла;
А я мамі не казала, —

Сова въ горшку ночувала,
Дивітєся, хлопці,
Совенята въ бочці.

(Ушицк. у.).

1656.

На тмъ боці, на толоці
Крутий каминь меле.
Питається козакъ дівки:
— Чи підешъ ти за мене?
„Ой не піду я за тебе
Піду за Дениса;
А въ Дениса грошей скриня,
Буду господиня.

Ой не піду за Дениса,
Піду за Івана,
А въ Івана грошей яма,
Буду що день п'яна.
Ой не піду я за тебе,
Піду я за Марка, —
Або въ Марка срібна чарка, —
Буду я шинкарка“.

(Ушицк. у.).

1657.

А хто п'є? — скрипка та дудка;
А хто горує? — мати-голубка.
Й а випийте, маточко,

Й а випийте, любочко,
А випийте ажъ до дна
Доброго щастя и добра.

(Ушицк. у.).

1658.

На городі бараболя,
Ахъ десь моя лиха доля?

Ой десь вона волочиться,
Колись вона приточитьсья.

Який тобі дідько стався,
Що ти мене відцурався?
Ой походишъ та й понудишъ,
Таки мене любить будешъ.

Я цибулі не сіяла,
А петрушка не зійшла —
Бідна моя головонька,
Що я замужъ не пішла.

(Ушицк. у.).

1659.

Дала мені мати корову
Та на мою бідну голову:
До корови треба рано встати,
А я люблю до полудня спати.
Пожену я корову въ діброву,
А сама вернуся до-дому.

Хотівъ мене ведмідь їсти,
Я мусіла підъ пліть сісти.
— Ведмідю, ведмідочку,
Не їжъ мене таку молоденьку.
Волівъ би съ ти ту бабу зїєсти,
Що не може съ печи злізти.

(Ушицк. у.).

1660.

На городі кукурудза,
Нема мого драгтягуза;

Нема ёго та й не буде,
Вінъ за мене не забуде.

(Ушицк. у.).

1661.

Не теперъ, не теперъ по гриби ходити,
Въ осені, въ осені, якъ будуть родити.
Не зъ мішкокомъ, але съ торбинками,
Не сама, але съ парубками.
Васъ два, я сама — буде мати бити,
Якъ за три гроши копу молотити.

(Руданскій).

1662.

Я не тихъ багачокъ,
Що по вісімъ сорочокъ;
Въ мене ідна, я,
Та й та білая.

Въ вечіръ виполощу,
А въ півночі розстелю,
На розсвіті роскачаю,
А въ день убираю.

(Ушицк. у.).

1663.

Пасу, пасу вівці
На Хведорівці;
А вовкъ за горою,
А я за другою.

Вийди, матюно, съ коцюбою,
Вовчика бити,
Мене боронити.

(Ушицк. у.).

1664.

Якъ би я знала, що ти мій,
Я-бъ тобі дала перстень свій;
Перстень злотий,

Німецька работа;
Просю до вечери,
Вечерайте сами.

(Ушицк. у.).

1665.

Ой ходила дівчина беріжкомъ,
Та гонила качура батіжкомъ:
А тась, а тась, качуре, до-дому,
Продамъ тебе жидові рудому.

Ой продала качура, продала,
За рублика дудника наняла:
— Заграй мені, дуднику, на дуду,
Най забуду за біду.

(Руданскій).

1666.

Сиділа киціня на кухні,
Ажъ їй оченьки запухли.

Кухарки печеню ззіли,
Та на бідну киціню повіли.

(Ушицк. у.).

1667.

На будяку родилася,
На черсаку зросла,
Въ личаки взулася,
За богача пошла.

Й а въ богача півъ калача,
Тамъ то богачъ плаче,
А въ бідного ні скринючка,
Та й то бідний скача.

(Ушицк. у.).

1668.

Пішли наши козаченьки, тільки шапки видко,
Зосталася сама шляхта, дивитися гидко.
Пішли наши козаченькі, та й стали обозомъ, —
Молодвіці пішли пішки, а дівчата возомъ.

(Ушицк. у.).

1669.

Якъ на ставу, такъ на річці,
Дайте покій тий Марійці.
Видко, видко, що Марія,
Бо сміється, каналія.
Якъ на ставу, такъ на річці,
Подобався козакъ дівці;
А дівчина козакові,

Бо въ дівчини чорни брови.
Лісомъ, лісомъ, дубиною,
Ячмінь жала собірою,
Коцюбою громадила,
Козаченька принадила;
Ще буду громадити,
Щобъ другого принадити.

(Ушицк. у.).

1670.

Похилився дубъ на дуба, явіръ на калину,
Похвалився іденъ дурень, що я за нимъ гину.
А я явіръ перескочу, ще й не дотулюся,
А я дурня занехаю, ще й не подивлюся.
Я ячміню не сіяла, не буду косити,
А я дурня не гнівала, не буду просити.
Самъ ся ячмінь посіявъ, самъ ся ячмінь скосятъ,
Самъ ся дурень нагнівавъ, самъ ся й перенросить.

(Ушицк. у.).

1671.

Здається, не дивиться мій миленькій на мене,
Якъ погляне, серце въяне, якъ у нѣго, такъ въ мене.
Радъ-би мене зачепити,
Та молодий, ся встидає.

(Ушицк. у.).

1672.

Добре тії ляшки роблять, що ся покумають,
Лишь ся взяли за рученьки, то все ся витають.
Ой лихо не кума,
Куди гляну все кума.
Болить мене головонька, ще й меже плечамп,
Нема того цидулика съ чорними очами.

(Ушицк. у.).

1673.

За нашою слободою	То той буде гора знати.
Росте жито зъ лободою.	Катерина жито жала,
А хто буде жито жати,	Катерина гора знала.

(Ушицк. у.).

1674.

Поїхавъ мій миленькій на ярмарокъ,
Купивъ мені фігу-мигу, ще й обараногъ.

(Ушицк. у.).

1675.

Ой вмпрала панна Ганна,
Пяталася пана Яна:

— Ой ви, яне, ви, вашпеці,
Чи є хлопці на тимъ сьвещі?

Ой вмирала панна Ружа,
Питалася пана Юзя:

— Ой ви, Юзю, ви, вашеці,
Чи є хлопці на тимъ съвеці?

(Ушицк. у.).

1676.

Світъ мені морочитьсѣ,
За старого не хочетьсѣ,
За молодця моя воля, —
Нещаслива моя доля.
Колибъ мене молодий

Хоть по хаті поводиць!
Сядь собі коло мене,
Ще й ніжечки протягни;
Я до тебе заговору,
А ти мене обійми.

(Ушицк. у.).

1677.

Жену курочку черезъ вулочку:
— Иди, курочко, до-дому,

Знесп яечко на снідання,
Та мому милому.

(Ушицк. у.).

1678.

Иде дощъ на білу березу,
А я свому мленькому торочку мережу.
Мережила, мережила синіми нитками,
Щоби ёго я пізнала меже парубками.

(Ушицк. у.).

1679.

Щобъ ся когутъ збудивъ,
Що вінъ мене рано збудивъ.
А въ Петрівку нічка мала,
Аже-же я ся не виснала.

Причини, Боже, ночи
На моі чорни очі,
Причини ще й другую
На мене молодую.

(Ушицк. у.).

1680.

Ой варяла орлиця лободу,
Та послала орлиця по воду;
Нема, нема орлика, ні води.
Й а взяла орлиця макогінъ,
Та побігла за орликомъ наздогінъ.

Здогонила орлика на мості,
Та вдарила орлиця по хвості:
— Ото-жъ тобі, орлику, та й вода,
Внепила лободиця ажъ до два.

(Ушицк. у.).

1681.

Ой підучъ бо я греблю коло ставу,
Сама не знаю, кому-жъ ся я достану?

Чи тому дідові, що зъ сивою бородою,
Що вінъ не вміє говорити зо мною?
Дідова борода, та якъ білая глина,
Мое лпченько, якъ червона калина;
Дідовою бородою прппічки замітати,
Мое личенько хлопцямъ ціловати.

(Ушицк. у.).

1682.

Ой зродили опенчки... А зімою — чортъ съ тобою,
Сватай мене теперечки, Я не стою за тобою.

(Ушицк. у.).

1683.

Чи ти, дівко, одуріла, чи ти опаліла,—
Три корови на оборі, — ти бика здоіла.
Не трафила на корову, та трафила на бика,
Сюди, туди коло бика; „давай, бигу, молока“.

(Ушицк. у.).

1684.

Казавъ мені Гараспмъ, А я спати не хочу,
Щобъ лягати спати зъ нимъ; Бо вінъ стелить опанчу.

(Ушицк. у.).

1685.

Підъ вишнею, черешнею лягла спати собі.
Ой впшенько-черешенько, не шуми на мене,
А ти, милий-чорнобривий, не сварись на мене.
А якъ будешъ сваритися, то я буду журитися,
То слабенька буду, то робити не буду.

(Ушицк. у.).

1686.

И вмеръ—не тужила, Якъ на лаві положу;
И оживъ—не тужила, Тільки тоді заплачу,
Тільки тоді ватужу, Якъ на лаві побачу.

(Ушицк. у.).

1687.

Напила мъ ся, ледве стою, Бо лихого мужа маю:
Иду до дому, та й ся бою: Буде бити, добре знаю.

(Ушицк. у.).

1688.

Напила мѣ ся гардеману, А якъ дійду свого стану,
Не вдала мѣ ся въ свою маму; Ще й перейду свою маму.
(Ушицк. у.).

1689.

Ой тамъ на горі Малёвали, танцёвали,
Малёвали малярі; Та й до себе пригортали.
(Ушицк. у.).

1690.

Покінь тую негідницю, На припічку ноги грію,
Возьми мене, робітницю. руки пару...
Я робити добре вмію, Тівай, дурню, бо тя вдару.
(Ушицк. у.).

1691.

А зъ середі на четверъ — Ведіть мене въ лободу,
Памятую, якъ теперъ — То я засміюся.
Завели мя дяки Ведіть мене въ лободу,
По коліна въ будяки. Во лобода дрібна,
— Не ведіть мя въ будяки, Стеліть мені жупани,
Бо я поколюся; Бо я того гідна.
(Ушицк. у.).

1692.

Ой піду я на майданъ, Богачові голову натовчу,
Кому схожу, тому дамъ; А бідному сорочку наточу.
(Ушицк. у.).

1693.

Мене мати годувала, въ папірѣ завивала,
Кавалерівъ вибирала, за наймита дала.
— Наймите, наймиточку, возьми мою дочку,
А я тобі за вигоду вишию сорочку.
(Ушицк. у.).

1694.

Вже минають сніпці, полуниці,
Ой вже настають осенні вечерниці.
(Ушицк. у.).

1695.

Гарбузь, мамцю, качається,
Мене дурень чипляється.
Одчепися, дармоіде,
Бо до мене кращий иде.
Видчепися, дармодаю,
Бо я тебе давно знаю.
(Ушицк. у.)

1696.

На що мені чужий вілзь,
Коли въ мене милий свій.
Оравъ милий цілий день,
Та посіявъ вонопель.
Вродилася горстка,
Ні мала, ні шорстка.
Чи мочити,
Чи на люди ручити?
Чи тіпати,
Чи на люди роздати?
Ой въ людей по сімъ кіпъ,
Та й всі потерті
.

1697.

Я шарнула по-підъ стіль,
Знашла чобіть и постіль;
Якъ шарнула по-підъ скриню,
Знайшла стару кожушину...
Убралася та й пішла.
Черезъ греблю йду
Якъ голубка гуду:
Ти знай мене, мій родоньку,
Що я вбрана иду.
Іденъ каже: „попада“;
Другій каже: „паня“,
Не могли мене розпізнати,
Що хороше вбрана.
(Ушицк. у.)

1698.

Медвідь, медведоньку,
Не їжъ мене, молоденьку;
Волишь тую бабу ззісти,
Що не хоче зъ пеца злісти.
(Ушицк. у.)

1699.

Сама греблю викопала,
Сама висипала;
Сама ляшка полюбила,
Сама висватала.
— Ляшеньку, пташеньку,
Не ходи до мене,
Бо ти видишь мою нужду,
Мене бьють за тебе.
(Ушицк. у.)

1700.

Мамка спить, татко спить,
А я молоденька
Стеха - помаленьку
Въ поставнигъ.

Прихожу тамъ,
А тамъ лежить панъ,
Постеливъ жупанъ,

А підъ мене, любку,
Та простеливъ шубку,
Та й лягає самъ.

(Ушицьк. у.).

1701.

А.

1 Ой лихо, не кума,
2 Відки гляну — все кума.
3 Болить мене головонька,
4 Ще й межі плечима,
5 Нема того цирульнива
6 Съ чорними очима.

7 Та не того цирульнива,
8 Що кровъ пускає,
9 Але того цирульнива,
10 Що вірне кохає.
11 Ой лихо, не кума,
12 Відки гляду — все кума.

(Ушицьк. у.).

В.

1 Добре тії ляшки роблять,
2 Що ся покумають:

3 Лишь ся взяли за рученьки,
4 То все ся витають.

5 Б=1 А, 6 Б=2 А, 7 Б=3 А, 8 Б=4 А, 9 Б=5 А, 10 Б=6 А,

11 Б=1 А, 12 Б=2 А.

(Ушицьк. у.).

1702.

Ой мамцю моя,
Люблю Гриця коваля.
Я до печи,—

Гриць за плечи:
„Ажъ теперъ ти моя“.

(Ушицьк. у.).

1703.

Ой не ори, Грицю, поля,
Поїдемо на Подоля;

Ой не ори, не волочи,
Поїдемо середъ ночи.

(Ушицьк. у.).

1704.

Нещасливий парубокъ, —
Нема щастя до дівокъ.

(Ушицьк. у.).

1705.

Гей я тую багатую
Сімъ разъ бачивъ за хатою.

(Ушицьк. у.).

1706.

Ой чи чула, чи не чула,
Якъ я тебе кликавъ,

Якъ я тобі кукурудзу
По-підъ нисъ тикавъ.

(Ушицк. у.).

1707.

Ой ти іхавъ, а я спала,
Ой ти свиснувъ, а я встала,

Та забула поптати,
Чого ходишь коло хати.

(Ушицк. у.).

1708.

Чи бачите, брате Климе,
Въ очереті качка плине;
Плине качка съ качатами,
Добре жити зъ дівчатами,

А ще лучше зъ Мариною,—
Якъ накрие периною;
Добре жити зъ Параскою,
Якъ накрие запаскою.

(Ушицк. у.).

1709.

Ой прийшовъ кумъ до куми,
Кума грядки поле:
Добре, кумцю, що прийшовъ,
Мій пійшовъ у поле.

Ой прийшовъ кумъ до куми,
Кума місять тісто;
Добре, кумцю, що съ прийшовъ, —
Мій поіхавъ въ місто.

(Ушицк. у.).

1710.

Іхавъ, іхавъ, чомъ до мене не вступивъ?
Мого нема въ дома, бувъ би съ мене покропивъ.

(Ушицк. у.).

1711.

Ой де були ті луги, то теперъ вирниці;
Втративъ я щастя-долю черезъ молодиці.

(Ушицк. у.).

1712.

Дівчина-горлиця
До козака горниться:
А козакъ, якъ орель,
Коло дівчини вмеръ.

— Ой, дівчино, віръ мені,
Не зраджу я, бігъ-ме, ні;
Видишь мене якого,
Не зрадивъ-емъ нікого.

(Ушицк. у.).

1713.

Гативъ-емъ криниченьку цілий день,
Не видівъ я милу колибъ весь тиждень.
Ой у полю криниченька видво дно;
Чому-жъ моїй миленькій не видно?
А я тую криниченьку пригачу,
Ще й свою миленьку побачу.

(Ушицк. у.).

1714.

Колібъ въ мене така сила, Полетівъ би на Вкраїну,
Якъ въ пташини крила, Тамъ живе моя мила.

(Ушицк. у.).

1715.

— Ой не ходи по-надъ воду, — Якъ-емъ ходивъ по-надъ воду,
Бо въ полонку впадешъ; Такъ ходити буду;
Ой не люби чужихъ жінокъ, Якъ емъ любивъ чужихъ жінокъ,
Бо вайданъ не ввійдешъ. Такъ любити буду.

(Ушицк. у.).

1716.

То-жъ то мене зо світу губить,
Що мою дівчину ляда дурень любить.

(Ушицк. у.).

1717.

Молодице моя, Попади ти мені,
Понадице моя, Буде добре тобі.

(Ушицк. у.).

1718.

Пішли ткачи по деркачи, „Виряжайте хутко плуги—
Здїбала їхъ Настя; Не минете щастя!“

(Ушицк. у.).

1719.

Ой вийду я на улицю та стану,—
Ідна мила несе пироги, а друга сметану.

(Ушицк. у.).

1720.

Ой хлопці зухвали,
Така-жъ ваша була мати;
Бодай вона сто літ жила,
Що васъ такихъ народила.

Полюбила піддячого,
Того дідька смердячого.
А піддячий—чортъ смердячий—
Та вивернувъ борщъ безъ рацій.
(Ушицьк. у.).

1721.

Ой жаль-же мені,
Що не взявъ її:

Ой казали мені люде—
Господина зъ неї буде.
(Ушицьк. у.).

1722.

Ой дуду, дуду,
Самъ не знаю, куди йду:
На якую обачу,
Тамъ я щось забачу.
„Ой Клими, мати, Клими,
Добре було спати зъ нимъ;
Коли бъ ёго побачити,
Ёго ласку віддячити“.

Журилася моя мати,
Що мѣ не мала съ кимъ спати.
„Не журися, моя мати,
Маю я съ кимъ спати:
За річкою Артеми є,
А въ Артема синъ є:
Лягай, мати, а зъ Артемомъ,
А я ляжу зъ ёго синомъ“.
(Ушицьк. у.).

1723.

Ой не ходи до чужої жінки,
Ой не носи чужої горілки;
Бо чужая жінка, то твое здоровля,
Якъ чоловікъ зловить, буде безголовья.
Не багацько я ходивъ, сорому набрався,
Ой ідного коня мавъ и того постратився.

(Ушицьк. у.).

1724.

Иде черчикъ дорогою,
А черниця дібровою.
Гопъ-чухъ, черчикъ ладний,
На черчику пасъ едвабний.
Я му даю миску проса,
А вінъ каже: „ходи боса“.

Я му дала миску крупъ,
А вінъ каже: „за те трутъ“.
Я му даю чорну квочку,
А вінъ — халъ за овечку!
Гопъ-чухъ черчикъ ладний—
На черчику пасъ едвабний.
(Ушицьк. у.).

1725.

Ой ишовъ я зъ вечерницъ та й впавъ въ яму,
Не трафивъ я на дівчину, а на її маму.
А вже-жъ мені не ходити на ти вечерниці,—
Стоять чари у дівчини въ горшку на полиці.

(Ушицк. у.).

1726.

Бодай-же тя, дівчинонько,
Паралюшъ нарушивъ:
Начипляла реферивъ,—
Мене дідько зкусивъ.

Багацької дівчиноньці
Въ спідниці ходити,
Начипляє кораликівъ,
Не хоче робити.

(Ушицк. у.).

1727.

Отъ я коваць Царенко,
Зъ бандуркою веселенько,
Нігди въ життю не заплачу,
Гучу, кричу, гра-мъ и скачу.
Трасця тому, хто мя бідить,
Хто надъ грошомъ тільки сидить.
Черезъ гроши, черезъ нуди,
Тну голубця я въ присюди.

Чи мною ради, чи не ради —
Зъ бандурею до челади;
Коли ми ся лобъ підхмилить,
То и лобъ розвеселить.
Охъ, ти, красна, ой, ти, гожа,
Коби весна, коби роса;
Чоломъ я вамъ, чорни очи,
Гей, ото-жъ для васъ не охочи!

(Ушицк. у.).

1728.

Ой на горі дівки (явки) гнуться,
На долині дівки б'ються,

Поглядають, якъ совоньки,
Що я ходжу до дівоньки.

1729.

— Ой впаду съ коня, впаду,
Ой дівчино, дай ми раду;
Ой впаду, розіб'юся,

А въ той кутюкъ, де Ганнюся.
„Ой не падай, не бий собою,
Не буду я жити съ тобою“.

(Ушицк. у.).

1730.

Ой згину, мати, згину
Черезъ тую Катерину;
Черезъ її чорни очи,

Не спавъ же я чтири ночи.
Ой ще жъ би м'я штири не спавъ,
Кобъ її въ руки доставъ.

(Ушицк. у.).

1731.

— За тобою, моя мила, за тобою дуже
Болить мене мое серце, бо ти другій туже.
„Ти-жъ не знаєшъ того, що вінъ за мною тужить.
Я не хочу тя любити, бо ти дурний дуже“.

(Ушниц. у.)

1732.

Ой надъ ставомъ яворина
Сама вогню вреше;
Ото стерво, не дівчина,
Що на хлопця бреше.

— Ой дівчино моя любя,
Въ тебе чортова губа:
Набрехала съ на мене,
Що я ходивъ до тебе.

(Ушниц. у.)

1733.

А кумъ куму полюбивъ,
По садочку поводивъ.
Тамъ то кума, тамъ то душа,
Тамъ то кума хороша.
А кумъ куму...

Дамъ ти грошей калиточку.
Тамъ то кума...
А кумъ куму за ребро:
Дамъ ти, кума, все добро,
Тамъ то кума...

(Ушниц. у.)

1734.

Підъ гаємъ козаць грає
Самою лициною:
— Не здивався, пане брате,
Зъ моєю дівчиною?
„Ой здивався, не здивався,
Що-жъ тобі питати?“

Пішла твоя дівчинонька
А зъ гаю до хати.
На ній сукня гранатова,
Сама чорноброва,
Фартушина зелененька,
Сама молоденька“.

(Ушниц. у.)

1735.

Ой ишовъ медвідь, здивавъ бабу,
Найшовъ торбу, востромивъ лабу.

Якій медвідь, така баба,
Яка торба, така лаба.

(Ушниц. у.)

1736.

Якъ були бугайченьки
На моїй оборі,
То стояла медъ, горівка

Квартами на столі,
Якъ не стало бугайченьки
На моїй оборі,

То не стало меду, горівки
Та на моімъ столі.
Мене жиди напали,

За чуприну кравали,
Стусанами били,
До двора водили.

(Ушицк. у.).

1737.

Ой дана, дана, дівчино кохана,
Покажи мені коліна,
Чи таки твої, якъ мої?
Якъ таки твої, якъ мої,
Будемо женитися обоє.

Черезъ греблю сама иду,
Несу хлопцямъ біду;
Ой чи хлопцямъ, чи дівкамъ,
За душу віддамъ.

(Ушицк. у.).

1738.

Недавно я оженився,
Буде ривъ въ Петрівку,

Возьму діти въ торбину,
Та піду въ мандрівку.

(Ушицк. у.).

1739.

Кукуріку, чоловіку,
Твоя жінка Хвеська

Наварила гарнець бобу,
Закликала Яська.

(Ушицк. у.).

1740.

Гуляли парубочки,
Ажъ коршма гуділа;
Батецькая дівчинонька
Підъ коршмой сиділа.

— Ой не сиди, дівчинонько,
Иди съ до дому;
Най мама вибье гниди,
То прийдешь потому.

(Ушицк. у.).

1741.

На ставочку, на ставочку,
Забивъ качуръ гуску,
А я свою мазурочку
Обернувъ по-руску.
— Мазурочко чорнявая,
Мазурочко біла,

Чи ти въ поле не ходила,
Що съ не обгоріла?
„Я въ поле не ходила,
Ино бички пасла
А въ садочку, холодочку.
Аби була красна“.

(Ушицк. у.).

1742.

Ой я тебе, ткачу, за річкою бачу,
Верни-жъ мені основицю и всю мою працю.

— Я до тебе не ходивъ основці брати,
Сама-жъ мені принесла съ та до моїй хати.
Сама-жъ мені принесла съ та ще й положила,
А на мене, молодого, неславу зложила.

(Руданскій).

1743.

Ой казали хлопці дівці: Поший штани, ще й штанята—
„Поший штани—займемъ вівці; Займемъ вівці, ще й ягнята“.

(Руданскій).

1744.

Ой ходивъ Максимъ до Параски — Не буду я въ хаті спать, бо кусають
Приносивъ їй нови запаски. блохи;
— Ой, Параско, коли твоя ласка, Доки часъ есть, полюбимся трохи.
Нехай то буде тобі запаска.

(Ушицк. у.).

1745.

— До-дому, до-дому, неробо моя, „Най не ість, най не п'є, най поляже,
Не іла, не пила худобонька твоя. Нехай си нероба ще погуляе“.

(Ушицк. у.).

1746.

— Шендри-тендри-тендри-тана, Чомъ не скажешъ кого любишь?
Чого ходишь задріпана, „Я сорочки не підрублю,
Чомъ сорочки не підрубишь, И не скажу кого люблю“.

(Руданскій).

1747.

Ой дівчино, го-го-го! Женитися гадаю;
Прийми мене, голого! Ні сорочки, ні штанивъ,
Я сорочки не маю, Тільки торба сухарівъ.

(Руданскій).

1748.

Бідна-жъ моя головонька, що молода дуже:
Колибъ мені хочъ такий, що обручі суруже.
Вінъ би мені настругавъ, а въ місто понесла,
Сама мъ би ся поживила, ще й ёму принесла.

(Руданскій).

1749.

Чобіть мені распоровся,
Палець мені видко;

Усі дівки на гулянні,
Й по моєй не видко.

(Руданскій).

1750.

Ти, руда, иди сюда,
А ти, чорна, постій тамъ;

Я зъ рудою поговору,
А до тебе прийду самъ.

(Руданскій).

1751.

Не журися, дівчино,
Не до тебе йду!

Якъ ти мене не полюбипъ,
То я вращу найду.

(Ушицк. у.).

1752.

Ишли кури на сідало,
А когутибъ: „коткудакъ!“

Усі хлопці поженились,
И но я бідний ходю такъ.

(Руданскій).

1753.

Ой тряслася трясовина,
Ой тряслася владка;
Носивъ хлопець молоденькій
До дівчини ябка.

Носивъ перше солоденькі,
А послі квасниці;
Вона ёму відповіла:
„На зімні м'ясниці“.

(Ушицк. у.).

1754.

— Ой попова сіножать,
Я не вмю жати,—
Буде твоя пшениченька
Въ полю пропадати.
Не веди ма въ поле жати,

Заведи ма до своєї хати.
Завівъ її до своєї хати.
Вона каже: „Отъ тутъ добре гос-
подарувати“.

(Ушицк. у.).

1755.

Ой зъ вечера, о півночи, якъ місяць мівився,
Ишовъ кривий до дівчини, сліпий придивився.
„Чекай, чекай, кривий дурню, дамъ я ті дівчину,
Якъ заженемъ сіри воли въ зелену лісчину.
Якъ заженемъ сіри воли на зелену пашу,

Тоді підешь до дівчини на молочну кашу.
Пожену сіри воли підъ круті гори,
Зачешу си кучерики по-підъ чорни брови.
Нехай мої кучерики вітрець продуває,
Най ся моя дівчинонька ще різь пограє.

(Ушицк. у.).

1756.

Нашъ козаць нашій дівці
Зробивъ копу на гречківці.

Черезъ річку, черезъ ставъ
Козаць дівку кличе въ ставъ.

(Ушицк. у.).

1757.

Чернець бабу поваливъ на лёду:
„Давай, бабо, коляду!“
Баба ся въ черці просить,

Головкою лёдвє носить:
— Славажъ тобі, черче, твоїй благостині,
Що ти порадивъ моїй головчині.

(Ушицк. у.).

1758.

А староста просивъ свахи,
Просивъ въ неї табаки;

Вона ёму відповіла:
— Ти не можешъ кохати.

(Ушицк. у.).

1759.

Ой дівчино, дай же, дай же,
До неділи зачекай же;

А въ неділю коня продамъ,
Въ понеділокъ гроши віддамъ.

(Ушицк. у.).

1760.

Завіяло, замело,
Шо й дороги не видно;

Ой не видно дороги
До милої небоги.

(Руданскій).

1761.

Коли бъ мені до дівчини допитатися,
Чи не дала бъ гребінчика розчесатися.

(Руданскій).

1762.

А я хлопець жвавий, жвавий,
Хитаються въ мене жили;

Не такъ жили, якъ сугавъ,
Бо меже дівками ставъ.

(Руданскій).

1763.

О піді я до криниці,
А тамъ ходять молодиці;

То русяві, то чорняві—
Відви зайду, то все браві.

(Руданскій).

1764.

Ишла баба на ярмарокъ,
Сіла собі на лёду:
— Чипляйтеся, раки, ср...
На ярмарокъ понесу.

Прийшла вона на ярмарокъ,
Сіла собі на стілець.
— Відчепиться, раки, ср...
Бо вже на васъ есть кунецъ.

(Руданскій).

1765.

Дівчина хороша,
Полюбила, голиша,

Полюбила такого,
Що не має нічого.

(Руданскій).

1766.

Изъ гори на долину,
Кажуть люди, що я згину,

Ой згину, таки згину,
Черезъ тую вражю дівчину.

(Руданскій).

1767.

Не велика поляночка—густі копиці;
Утративъ я дівчиноньку черезъ молодиці;
Утративъ я літо й зіму, утративъ я й весну,
Утративъ я дівчиноньку—й но въ долоні сплесну.

(Руданскій).

1768.

— Ой, тату, не бий мамі,
Не роби насъ сиротами.
„Забью, забью, замордую,
Приведу вамъ молодую“.

— Ой ти, тату, зъ бородою,
Лихо тя бравъ зъ молодю:
Молода насъ не родила,
Молода насъ буде била.

(Руданскій).

1769.

Штани мої дубовні,
А волюші вербовні,

А оцкуръ зъ бузини,
А матня зъ пелени.

1770.

Ой піду я до дунаю,
Беру воду та й думаю:
Чи не вийде моя мила,
Голубочка сива.

Ой виходить моя мила,
„Двінь добрий“ сказала,—
Такъ мое серденько,
Якъ ножемъ проняла.

(Ушицк. у.).

1771.

Оженився Гарасимъ,
Та взявъ собі доню;

Посадивъ її на припичку,
Проклинає долю.

(Ушицк. у.).

1772.

Яка була московочка,
Така є;

Якъ давала хлопцямъ істи,
Такъ дає.

(Ушицк. у.).

1773.

Терномъ, терномъ, терниною,
Кумъ до куми долиною.
— Бодай тебе, бодай мене, бодай насъ обоє,
На що ся ми народили обоє!

(Ушицк. у.).

1774.

Ой тату, я ся женю,
Беру собі въ попа Ксеню,

Не такъ Ксеню, якъ Параску—
Буду мати въ попа ласку.

(Ушицк. у.).

1775.

Журилася дівчина, журилася:
„Шо я бідная буду робила“?
— Не жури ся, дівчино, не жури,
Гляди собі Господа до пори.

(Ушицк. у.).

1776.

Таки ходивъ, таки просивъ,
Таки ёго мара носивъ:
— Ой дівчино, рибчино моя,

Дівчино, любе серце,
Дай же мені риби,
Що давала перше.

(Ушицк. у.).

1777.

Ой піду я на той бігъ,
Тамъ ся оженю;

Возьму собі таку жінку,
Сховаю въ кешеню.

(Ушицк. у.).

1778.

По тімъ боці, на толоці
Крутий камень меле,
Питається козаць дівки:
„Чи підешъ за мене?“

— Я за тебе не піду
Зъ далекого краю,
Будешъ бити, зневажати. —
Я роду не маю.

(Ушицк. у.).

1779.

— А де ти ся заталапавъ?
„На долини качки лапавъ;

Качки лапавъ, сіно микавъ,
И до себе дівки кликавъ“.

(Ушицк. у.).

1780.

Закурився димъ изъ смоляної бочки;
Купивъ хлопець дівчині ковточки.

(Ушицк. у.).

1781.

Біда, біда козакові,
Нема сіна коникові;

Нема сіна, ні оброку,
Тільки жінка коло боку.

(Руданскій).

1782.

По тімъ боці, по толоці
Сивий вінъ въ кульбаці;
Не віръ, дівко, парубкові,
Якъ тому собаці.

Не віръ парубкові,
Що вінъ тя цілує,
Бо вінъ тебе молодую
Зъ розуму пробує.

(Ушицк. у.).

1783.

Ідень чобіть на обцасі, а другій на кореу:
А хто хоче біду знати, нехай візьме дворку.
Ой чи дворка, чи не дворка, аби въ дворі була,
Вже жъ вона, пане брате, робити забула.
— Ідень чобіть на подкові, другій на обцасі,

Хоць я въ дворі була, тобі відь мене зася.
А хоць бо я въ дворі була, а въ дворі служила,
Такн бо я, дурню, господарську роботу робила.

(Ушицк. у.).

1784.

Бігла коза одь вовченька,
Позбивала роги.

А чия то дівчинонька
Загадила ноги.

(Руданскій).

1785.

Качата, гусята гречку поїли,
Въ попове озеро пияи полетіли.
Піпъ молоденькій,
На личку биленькій
По броду ходять,

Качата ловить.
— Ой попе, попе, не гони качать,
Бо на нихъ мій значокъ.
Качки злетіли, знакъ показали,
Бідного пона водою обплескали.

(Ушицк. у.).

1786.

А я Гандзі воли пасъ,
Мені Гандзя штани дасть;

А я штанцівъ не хочу,
Коло Гандзі торкочу.

(Ушицк. у.).

1787.

Ой я чумаекъ нещасливий,
Зъ журби, зъ лиха ледве живий.
Ой іхавъ я до Одесси,

Тамъ мавъ грошей два череси;
А зъ Одесси повертаю,
Ні копіечки не маю.

(Ушицк. у.).

1788.

Котра дівка чорнявая,
То та любить квасъ;

А я їй що вечора
За три гроши принесу.

(Ушицк. у.).

1789.

Мету хату, мету сіни—мені ляхъ на умі
Чорнявенькій, білявенькій—сподобався мені.

(Ушицк. у.).

1790.

Ой ви, люди, ви, сусіди,
Не бачили моїй жінки?

Моя жінка знайома,
Задріпана въ неї свита

И на ногу налягає,
И на плечахъ горбикъ має,

По підъ носигъ шмаркатенька,
И на очи каправенька.

(Ушицк. у.).

1791.

А.

1 Де я буду, то буду,
2 То робити не буду;
3 Куплю собі санчата,
4 Буду возити дівчата.
5 Зроблю собі копаниці,

6 Буду возить молодичі.
7 — Ой де идешъ? вернися,
8 Въ мого батька наймися;
9 Въ мого батька дівчина
10 Съ чорними очима.

(Ушицк. у.).

В.

1 В=1 А, 2 В=2 А.

3 Найму скрипку, цимбали,

4 Щобъ ніженька дригали.

5 В=3 А Зроблю собі..., 6 В=4 А,

7 Санчата вербові,

8 Дівчата понові.

9 Я їхъ буду возити,

10 Вони будуть поїти.

(Ушицк. у.).

1792.

Ой зъ-за гори вітеръ віє;
Чужа жінка не загіє:

Зімно въ руки, зімно въ плечи,—
Чужа жінка нездоречи.

(Ушицк. у.).

1793.

Бісь би тебе, Грицю, вбивъ,

Чомъ ти мене не любивъ?

Купила мѣ ти ходаки,

За шостава волоки,

Куплю тобі файку,

Щоби съ часомъ полюбивъ

Мене, тарадайку.

И волоки обгоріли,

И ходаки облетіли,

И волоки волочаться,

И робити не хочеться.

(Ушицк. у.).

1794.

А хто ходить по підъ городъ,

Нехай ходить тихо.

А хто любить Грицишину,

Буде ёму лихо.

Вийшла, вийшла Грецишина,

Стала на порозі.

— Ходить, хлопці, до Грецихи,

Бо Гриць на сторожі.

(Ушицк. у.).

1795.

Ой сидить Адамъ въ краю рад
И на свою Єву поглядає:
— Ой Єво, стара бабо,
Було жити, не грішити,
Вибачай же теперъ.
Господь въ неба глаголяше:

„А що жъ ти, Адаме, тутъ робише?“
— А тутъ въ кутку,
Бідний, въ смутку
И зъ Євою небогою
Тішу біду свою.

(Ушицк. у.).

1796.

Качки гречку полопали,
Що я, бідний, буду мавъ;
А всімъ людямъ по дівчині,
Мені бабу дідько вихавъ.
Ніхто мене не всилує,
Щобъ я туя бабу взявъ,
Бо я собі на стороні
Дівчиноньку сподобавъ.
Я на бабі не утрачу—
Продамъ бабу, куплю влячу;
„Кляча здохне—шкуру зуплю,
А за шкуру дівку куплю.
Качки гречку полопали,
На спідъ зерно впало;
Все твоє, дівчинонько,
Изъ очей пропало“.
— Брешешъ, дурню, бурлачино,
Не було тутъ зъ очима.
Все то твоя пуста мова,
Нема гречки, лишъ полова.
Піду тебе позивати,
Гречку мені заплатишъ.
Розбійнику, волоцюго,
Дідьки тобі въ маму влізли.

„Займу качки я на воду,
Самъ зъ ними поплину,
Якъ мя ідешъ позивати,
На слідъ зъ ними утону.
Отякъ, качки, пропадайте,
И зъ рибкою розмавляйте.
Було гречку не спасати,
И зъ рибкою розмовляти“.
— Не топися, гультяечку,
Я ще тому пораджу,
Зачекаю до осені,
То ся о тимъ загляджу.
Може ти ся ще покаєшъ,
Свої качки затримаєшъ.
Будемъ обое орати,
Будемъ гречку посівати.
„Не покаюсь, дівчинонько,
Не покаюсь, а нітъ, ні;
Съ тобою не піду орати,
Хоць головку втни“.
— Чортъ тя бери зъ головою,
Та съ такою дурною!
Коли съ не хтівъ орати,
Було заразъ не займати.

(Ушицк. у.).

1797.

— Не злапаєшъ, дурню, риби,
Хоць закладаєшъ хватку.

„Вчи ти собі свого батька,
Вчи и свою матку“.

(Ушицк. у.).

1798.

Кинешъ камінь до кірниці,
Сколишеться вода,
Якъ не любишъ молодиці,
Не буде тя шкода.

Вона въ дома зъ мужемъ зладить,
Ще й то ёго вина,
Що на люди випровадить
Козацького сина.

(Ушицк. у.).

1799.

—Хоць дівчина небагата,
Але въ мене есть своя хата.
Хоць ти козаць, я сирота,
Не згинемо коло плота.
Якъ ти хочешъ мене взяти,
Ніхто тобі не має сперечати;

Але тільки підемъ въ церкву,
Щіть благословить нашу жертву.
„Ой розумна съ ти, дівчино,
Поздоровъ тобі, Боже,
Але знай о тімъ, що козаць,
Женитися не може“.

(Ушицк. у.).

1800.

— Ой я Гриць, а ти Оляна,
Я тверезий, а ти пъяна.
„Пъяна зъ тверезимъ якъ потанцює,
Мені—забава, а тобі—дула“.

(Ушицк. у.).

1801.

Стара баба Семениха гаманъ загубила,
А я ишовъ и звайшовъ, вона мене била:
„На що тобі, вражий сину, той гаманецъ здався“.
— На кресало, на тютюнъ, щобъ не розсипався.

(Ушицк. у.).

1802.

Сидить Грицько на припічку,
Припъявъ собі на ниточку:

Зъ киточкою ся забавляє,
За ниточку потягає.

(Ушицк. у.).

1803.

Ой у полю дубокъ зелененькій;
— Женися, сину, поки съ молоденькій.
„На що мені женитися, на що мені жінка,
Коли мені молодиці вупують горівки“.

(Ушицк. у.).

1804.

Сижу собі на коннику,
Горілочку лику, лику;

Горілочка припалена,
Летить въ горло, якъ шалена.

(Ушицк. у.).

1805.

Сидить козакъ на стерні,
Сорочку латає;

Їго стерня въ ноги воле,
А вонъ її лає.

(Ушицк. у.).

1806.

По долині гуси н на горі гуси...
А въ Ганнусі дві подусі,
А третя маленька—

Якъ же жъ її не любити,
Коли молоденька.

(Ушицк. у.).

1807.

— Ой, въ полю вриниченька,
Золоти ключи;
Обіцала та й не дала,

Гага-гага-гага-чи!
Обіцала ірхи дати,
Кожухъ залатати.

(Ушицк. у.).

1808.

— Ой, дівчино, відчини,
Собі врижди не роби.

„Не буду я відчиняти,
Бо ти будешъ зо мною спати.“

(Ушицк. у.).

1809.

Тутъ моя родиночка,
Тутъ моя мати;

Тутъ мені напиться,
Тутъ погуляти.

(Ушицк. у.).

1810.

Ой дівчата, молодиці,
Чого я васъ попрошу:

Купить мені шаравари,
Най драньтя не пошу.

(Ушицк. у.).

1811.

Ой дівчино, трясця твоїй мамі,
Я за тебе седівъ въ ямі!

Ой дівчино, трясця тобі,
Я за тебе седівъ въ бабі!

(Ушицк. у.).

1812.

Видно гору, видно гору, видно підгорочку,
Не видно дівчини та її на подвірочку.
Скажу гори покопати, ліси порубати,
Щоби видно до дівчини, до її хати.

(Ушицьк. у.).

1813.

Не стій, коню, на препоні,
Не їжъ околата,

Та не важи, сивий коню.
Де сь бувъ на залётахъ.

(Ушицьк. у.).

1814.

Ой бувъ же я въ Міхалівці,
Бувивъ стёнку дівці.

Добра дівка жарти знає,
Що парубка зачинає.

(Ушицьк. у.).

1815.

Любивъ козавъ Олену,
Бувивъ стёнку зелену,

Причинивъ її до уха:
— Яка жь гарна, псяуха!

(Ушицьк. у.).

1816.

Чижижъ, чижижъ, де ти бувъ?
— За горою водку пивъ.

Якъ не водку, то наливку,—
Люблю дівку Катеринку.

(Ушицьк. у.).

1817.

Катерино, Марино,
Мені сь тебе дивно:

Відтоптала черевички,
Теперьъ въ ноги зімно.

(Ушицьк. у.).

1818.

Прийшовъ, прийшовъ, покалатавъ:
— Відчини мя, буду плакавъ!

Не відчиню, бо ся бою,
Бо мь іла бараболю.

(Ушицьк. у.).

1819.

Седівъ дідъ на печі, баба на припічку:
„Бабко-любко, чомъ не обідаешъ?“

— Чортъ ты бери съ твоімъ обідомъ!
Бивъ ти мене, волочивъ ти мене,
Серце дідуно, не навчивъ ти мене.

(Ушицк. у.).

1820.

Гандзя, Гандзя кучерява
Підъ решетомъ почувала.
Якъ решето подереться,

Гандзя лиха набереться.
— Гандзю, Гандзю чорнобрива,
Чого въ тебе брода крива?

(Ушицк. у.).

1821.

Гопъ-чукъ, Тетяна,
Чорнобрива кохана!
За Тетяну сімъ кіпъ дамъ,

Бо Тетяну возьму самъ;
За Маруху пятака,
Бо Маруха не така.

(Ушицк. у.).

1822.

Ой дина, дина,
Сурдунько по коліна

И штани по кістки—
Нема щастя до дівки.

(Ушицк. у.).

1823.

По тамтій стороні річки
Зацвіли пожички;
А на моїй дівчпні
Жовти черевички

И чорний бонтожокъ;
Якъ же не любити—
Само серце каже

(Ушицк. у.).

1824.

Пішли качки лѣдомъ, лѣдомъ,
Горіличка добра зъ медомъ.
Горілку добре пвти,

Зъ дівчатами говорити.
Плила качка съ качатами,
Добре жити зъ дівчатами.

(Ушицк. у.).

1825.

Чи ти мене, серце, любишь?
— А якже, а якже!
Я зъ вечора поцілую,
О півночі также.

А зъ вечора поцілую,
Щобъ я добре спала,
О півночі поцілую,
Щобъ ся рано встала.

(Ушицк. у.).

1826.

Ой казала Марця,
Щобъ ми ишли вальца.

А ми вальца не ходили,
Бодай Марцю пси гонили.
(Ушицк. у.).

1827.

Гопъ-чувъ, баранчувъ,
Надъ водою дудка;

Коби мені не дівчина
Не бувъ би я тутка.
(Ушицк. у.).

1828.

Крутилася, вертілася,
Не знала де ділася:

Тутъ була, тутъ нема,—
Поїхала до млина.
(Ушицк. у.).

1829.

А хто любить гарбузь, гарбузь,
А я люблю дині;
А хто любить господара,
А я господині.

А господаръ—губи, губи,
А я—печериці;
А хто любить дівчаточка,
А я молодиці.
(Ушицк. у.).

1830.

Гей, гей, иде зіма,
А чоботи кепськи,
-Штанивъ нема.
Гей, гей було літо,

Тра було робити на то.
Гей, гей роболося;
Лику, лику!—пропилося.
(Ушицк. у.).

1831.

Дівчино-забавчино, забавила съ мене,
Стоять коні на припоні, чекають на мене.
(Ушицк. у.).

1832.

А що жъ то за парубокъ,
Що впередъ танцює?
Що взявъ дівча за рученьку
Та й не поцілує.

Нема жъ тобі, пане брате,
А зъ того нічого,
Що я її поцілую,
А тобі нема кого.
(Ушицк. у.).

1833.

Не самъ я зайшовъ, вода мене занесла,
Переночуй, дівчинонько, темна нічка зайшла.
Темная нічка, невидная,
Де я буду почувати, голово бідная?
Ой буду я почувати въ гаю при долині,
Що я буду вечеряти?—Гарбузі та дині.
Гіркі жъ мої гарбузякі, не солодки дині,
Обірвали кучеряки паньскі господині.

(Ушицк. у.)

1834.

За що люблю, за то люблю,
Що жінка маленька,

Хоць її виб'ю, хоць полаю,
То все веселенька.

(Ушицк. у.)

1835.

А дідъ баби купивъ лапці,
Та короткі були,

А вінъ утявъ пальці,
Саме добрі були.

1836.

Коби не Маруся,
Тоби не женився;

Запалила душу,
Женитися мушу.

(Ушицк. у.)

1837.

Ой втративъ я літо, втративъ я весну,
Втративъ дівчину, якъ суку облесну.

(Ушицк. у.)

1838.

„Ой годі, годі по ринку ходити,
Ходімъ до дому, будемъ говорити“.
— Якъ ся зійде та гора зъ горою.
Тоді буду говорити съ тобою.

(Ушицк. у.)

1839.

Біда мені нужному,
Що я виненъ кажному:

Тому грішъ, тому два,
А Хаймові півъ рубля;

Дувидові старому
Сто рубливъ самому.

А ще дамъ, а ще дамъ
Хаимові на кафтанъ.
(Ушицк. у.).

1840.

Любивъ дівку безъ Петрівку,
Давъ їй півгрішъ на горівку;
Любивъ дівку безъ масниці,
Давъ їй півгрішъ на кіслиці.

Бодай ти, дівчино, хоріла, боліла,
Не трохи ти моїй праці кіслиць не-
реїла.

(Ушицк. у.).

1841.

Великою махай, махай,
А малою нехай, нехай;

Великою візьмуть люди,
А малая наша буде.
(Ушицк. у.).

1842.

На тій стороні купалася врона,
А я думавъ, що то моя жона.

(Ушицк. у.).

1843.

Ой на горі два яворі, третій похилився,
Якъ не возьму кого люблю, не буду женився.

(Ушицк. у.).

1844.

Говорили старі люди,
Що вже чумака не буде.

Чумакаъ иде, ще й гукае,
До милої навертае.
(Ушицк. у.).

1845.

Тонкая та високая тополя,
Чорнявая дівчина то моя.

Тонкую, високою зрубаву,
Чорнявою дівчину кохаю.
(Ушицк. у.).

1846.

Шинкарка каже: „Перестань, чумаче, пити,
То я молодая буду тя любити“.

— Перестань, дівчино, хліба, солі їсти,
А я перестану медъ горівку пити.

(Ушицк. у.).

1847.

Не я виненъ, но ти винна,
Ти давати не повинна;

Бо я спавъ підъ грушкою,
А ти вишла съ подушкою.
(Ушицк. у.).

1848.

А вчора изъ вчора
Мене куца

Коби я бувъ за дня пішовъ,
Бувъ би собі съ хвостомъ найшовъ.
(Ушицк. у.).

1849.

Ой на горі підпенёчки, на долині гречка,
Не сватай русинъ польки — буде суперечка.
Якъ прийде субота, та ерщі варити,
Тогді буде русинъ польці вості ломити.

(Ушицк. у.).

1850.

„Ой, дівчино, куди идешъ?
Скажи правду, що несешъ?“

— На що жъ тобі куди иду,
Що питаешъ, що несу.

(Ушицк. у.).

1851.

Ой зродила верба групи, калина ожини;
Якийсь дидько дівку зродивъ, на мене вложили.

(Ушицк. у.).

1852.

Прийшовъ кумъ до куми,
Кума градку поле:

— Добре, кумцю, що съ прийшовъ,
Мій пійшовъ у поле.

(Ушицк. у.).

1853.

Чи жъ я тобі не казала: не бери жъ ти мене,
Бо я роду гулацького не навчишь ти мене.

(Ушицк. у.).

1854.

Задри, задри, бабо, ногу,
А я скажу: „слава Богу“.

(Ушицк. у.).

1855.

Ой казала дівчина,
Що гарбузь не дорісь;
Якъ ми дала половину,
То мѣ насилу донісь.

Гарбузь добра страва,
До гарбуза треба сала;
Треба сала и молока,
Ще й дивчини коло бока.

(Ушицьк. у.).

1856.

Ой на горі монастирѣ,
Тамъ стоить каплиця;

Тамъ би я бувъ за пона,
Каби молодця.

(Ушицьк. у.).

1857.

— Ой скажи, дівчино, скажи,
Скажи правдоньку, де живешъ?
„Ой не скажу нікому,

Тільки тобі одному.
Покажу де моя хатка—край води,
Зъ добірного дерева,—зъ лободи.

(Ушицьк. у.).

1858.

Хвала Богу, що ладна,
Піду замужъ безъ посагу.
„Ой ладная дівочка,
Буде зъ мене подушечки.
А де жъ тая подушечка,
А нема а ні пірѣчка“.

— Ой на ставу есть качечки,
Зроблю собі подушечки.
Думаешъ, що багатий?
Старий чобіть, нові лати,
А ковнірѣ зъ галѣнами,
Будуть вони дурнями.

(Ушицьк. у.).

1859.

Ой вже чумакъ зачумаковався,
Противъ штани и учурѣ порвався.

Серце, чумаче,—голубче,
Чомъ ти не робишъ, якъ лучше?

(Ушицьк. у.).

1860.

Ишовъ Журило лѣдомъ,
Нісь горілку зъ медомъ.
— Сину, Журило, сину,
Не толочъ мого ячміню.
Сиділа на колодці,
Моргала на хлопці.

— Зъ гаю, молодці, зъ гаю,
За що я чорними очима моргаю?
„Дідько тя бери зъ ними, дівко,
Ти дурись мене.
Якъ би ти мя не дурила,
Давно би ти людьми була“.

(Ушицьк. у.).

1861.

— Не дивися, дівчинонько, що я волочуся;
Щоби съ мала штири воли; и тебе не хочу.
„Якъ би я штири воли мала,
То-бъ такими шмарзачами плоти підперала“.

(Ушицк. у.).

1862.

Приходивъ Тодірѣ до Параскі, „Параско, Параско, прошу тебе ласки,
Приносивъ штини до запаски: Примірай штани сині до запаски“.

(Ушицк. у.).

1863.

Молоденькій Иванъ на капусту оравъ,
Молодую дівчиноньку погоняти нанявъ.
— Дівчинонько моя, погоняй вола,
Щоби моя капуста кучерява буда.
И капуста моя, и качаннячко,
И молоденькій Иванко—закоханячко.

(Ушицк. у.).

1864.

И ти гусаръ, и я гусаръ. Гусареви дочки;—
Ідна гола, друга боса, третя безъ сорочки.
И ти гусаръ, и я гусаръ. Оба гусари взяли
Дівку на коліна та й заколисали.

(Ушицк. у.).

1865.

Я вазавъ, що гола молодиця,
Ой лихо молодиця, лихо молодиця,
Не полежить коло мене тихо.

Я би коло тебе полежавъ,
Та за подержавъ.

(Ушицк. у.).

1866.

Завела мя въ околоті,
Хтіла мені дати,
Навіжена варіатка— (?)
Не хтіла стояти.

Пішли дівки по жорови,
Натрафили на бикі,
Взяли бика за.....
Давай, бикю, молока.

(Ушицк. у.).

1867.

Ой дівчино, дівчино,
Яка ти надобна:
Кучерики, якъ фасольки,
А голова, якъ довбня.

Ой дівчино, дівчинонько,
Яка ти гарненька:
Очи въ тебе, якъ у жаби,
Сама зелененька.

(Ушицьк. у.).

1868.

Трошки гречки, трошки жита...
Не дамъ, не дамъ, бо зашита.

(Ушицьк. у.).

1869.

Пшовъ дідъ по гриби,
Баба по колосся;

Прийшовъ дідъ безъ очей,
Баба безъ волосся.

(Ушицьк. у.).

1870.

Не рубай ліщини, най горішки родить;
Не бери дівчини, най ще рікъ походить.
Зелена ліщина, якъ ся розвивала,
Плакала дівчина, якъ ся віддавала.

(Ушицьк. у.).

1871.

Сію гречку на горбочку, вітрець повіває,
Кличу дівку въ талець, вона ея ховає.
— Бодай-же ся ховала відъ всього миру,
Щоби тебе облизжали, якъ гниду кобилу.
Щоби тебе обминали на дюринимъ мості,
Щобъ до тебе заїздили сухи дітки въ гості!

(Ушицьк. у.).

1872.

Колибъ мені сивий вінь—
Я вульбаку маю—
Поїхавъ на майданъ,
Тамъ дівчину знаю.
Приїхавъ я на майданъ,
Кажуть мені сістя,

Даютъ мені на полудень
Бараболі істи.
На полиці варениці,
Я не поглядаю;
На постелі молодиці,
Я ся присуваю.

(Ушицьк. у.).

1873.

Ой сідла чайка вь житі,
Колисала діти вь кориті.

— А що-жъ тобі, чайко, заплатити,
Коли вь тебе нема де помістити.

(Ушицк. у.).

1874.

Прийшовъ рудий до рудої:
„Давай, руда, бараболі“.
Сирі дрова, не вгоріли,

Бараболі не вкипіли!
Взяла вона по поліні,
Бараболя докипіла.

(Ушицк. у.).

1875:

Ой жаль не помалу,
Любивъ дівку зь малу.
А ще дівка кашу іла,

Якъ до мене жевоніла;
А ще дівча рачковала,
Якъ мені ся сподобала.

(Ушицк. у.).

1876.

Ишовъ я до Камянця люльку купувати,
Не ставъ-же я нікимъ люльку торгувати.
Укравъ-же я, тікавъ-же я черезъ три городи,
Замотався вь гарбузиння та наробивъ шкоди.

(Ушицк. у.).

1877.

— Ой Парасю, Парасенько, ручки не до того,
Шкода, Парасенько, личка румяного.
„Вь тебе личко румянее, вь мене—якъ калина,
Тебе мара нападає, що я чорнобрива“.

(Ушицк. у.).

1878.

— Ой дівчино {люба,
Не гуляй—буде буба;

„А я буду перебуду,
Якъ гуляла, такъ и буду“.

(Ушицк. у.).

1879.

Самъ, собі думаю,
Що жінки не маю;

Сівъ, зажурився,
Що не оженився.

(Ушицк. у.).

1880.

Сонце гріє, вітеръ віє,
Ходить козаць до Маріі.
А Марія присягає:
„Бігъ-же! козаць не буває“.

Очереть, осока,
Чорни брови въ козака.
На що мати родила?
Щобъ дівчина любила.

(Ушицк. у.).

1881.

Калиночку ломлю,
Калиночка гветься;
Чужі жінки люблю,

Горілочку куплю;
А свою мерзену
До-дому пожену:

(Ушицк. у.).

1882.

— Де-жъ була, де-жъ була
Моя навіженна?
„За дворомъ брала лёнь,

Брала конопельки;
Нема мене до роботи,
Но на витребеньки“.

(Ушицк. у.).

1883.

— Ой лісь-осичина,
Въ тебе жінка позичена.

„Ой не правда твоя,
Бо то жінка моя“.

(Ушицк. у.).

1884.

„Катерино серце,
Прийми підъ раденець“.
— Не казала мати,

Підъ радно приймати,
Бо ти хлопець молодий,
Будешъ жиртувати.

(Ушицк. у.).

1885.

Ой трясеться волосся,
Любить мене Явдося;

Ой трясеться чуприна,
Любить мене Юстина.

(Ушицк. у.).

1886.

— Відти гора, відти скала,
Скажи, серце, съ кімъ ти спала?
„Ой спала сама съ собою,
Прийди, прийди, буду съ тобою.

Ідну нічку на припичку,
Другу нічку на запичку,
Третью нічку на століку, —
Прийди, прийди, соколику“.

(Ушицк. у.).

1887.

Катерина гречку в'язала,
Катерина правду сказала.

Въ Катерини чорни очи,
Катерина добра до ночі.

(Ушицк. у.).

1888.

Молодий молоду
Посадивъ на лёду.
Молода плаче,

Молодий скаче.
— Та тікай, молода,
Забере тя вода.

(Ушицк. у.).

1889.

Питалася Катерина Василя:
„Чи далеко, Василюку, до села?“
— Не далеко, мила,

Катерино чорнобрива,
Катерино моя,
Чорноока моя!

(Ушицк. у.).

1890.

Сидить дідъ надъ водою,
Мие тіло бородою;
На нимъ штани подрани,

На три п'яді завалани.
— Мати моя, не дай мене,
Бо прийде свиня, з'їсть мене.

(Ушицк. у.).

1891.

Нене, нене, дідъ ходить,
Нене, безъ чобіть.

Якъ би ти, нене, робила,
То би сь, нене, безъ чобіть ходила.

(Ушицк. у.).

1892.

Хоць трясися, не трясися,
Ти велика—не дасися.

Подивися, Гапко,
Затруситься шапка.

(Ушицк. у.).

1893.

Ой дівчино Тетяна,
Чого въ хаті погано?

(Ушицк. у.).

1894.

Ой на ставу, на ставочку
Пливе обичайка:

Котра дівка чорнивая,
То та величайка.

(Ушицк. у.).

1895.

— А звідки ти?— „Зъ Попелюхъ“.
— На що-жъ тобі капелюхъ?

— А звідки ти?— „Я зъ Бендеръ“.
— Чортъ би тебе лихомъ деръ.
(Ушицк. у.).

1896.

Ой сівъ, зажурився,
Що зъ малою оженився.

— Не журися, мій паночку,
Підросту я въ серпаночку.
(Ушицк. у.).

1897.

— А звідки ти? „Зъ Могилёва“.
— А чия ти? „Ковалёва“.

— Охъ якъ би ти Ковалівна,
То-бъ ти була всюди рівна.
(Ушицк. у.).

1898.

— Ой, матусю, де я була,
Ой, матусю, що я чула?
Ой, матусю, що я чула?
Кажуть люди що я в...

А я би ся забожила,
Що я дівча справедлива.
„А я би ся самъ закладавъ,
Що съ тобою спавъ“.
(Ушицк. у.).

1899.

— Старий діду, старий діду,
Де-жъ ти забарився?
„На майдані, моя пані,
Зъ дівками сварився.

Зъ ідною сварився,
А зъ другою бився,
А третю хтівъ зачипати,
Але малу не втопився“.
(Ушицк. у.).

1900.

Оженився бісоватий,
Та взявъ собі жінку яку;

Приперъ її до припічка,
Та й тре нею маку.
(Ушицк. у.).

1901.

Ой на горі гарбузъ, на долині дині...
Оженився дідъ зъ бабою въ старий кожушині.
Женився, женився — баба ся радує,
Чортъ... въ черепокъ и бабу частує.

(Ушицк. у.).

1902.

Нашъ Иванъ нічимъ ся не журить,
Сівъ середъ хати та й люльку курить.

(Ушиця. у.).

1903.

Старий дідъ въ корчмі напився,
Борода въ муці, руки въ рошціні,
Ще й самъ замастився.

(Ушиця. у.).

1904.

Ой дівчино, дівчино, якъ я мізернійо:
Везу яйця до Кременця, а бурми гальмую.

(Ушиця. у.).

1905.

Ой тамъ на обори
Козакъ дівки не доборе;

Якъ напъявся,
Таки дівці не поддався.

Ушиця. у.).

1906.

На городі бурякъ, висока травця,
Задеръ козакъ ногу на пліть, роздерлась норавица.

(Ушиця. у.).

1907.

Катерина полюбила
Старого Дениса,

А въ Дениса чорне тіло
И голова ляса.

(Ушиця. у.).

1908.

Ти Гринь, а Маринка,
Въ тебе яйця, въ мене ринка;

Підемъ собі на долинку,
Будемъ яйця битъ объ ринку.

(Ушиця. у.).

1909.

Ой тамъ дідъ на долині
На бабу звалився,

Лялька въ зубахъ, шапка въ ногахъ,
Во впися.

(Ушиця. у.).

1910.

Гая, гая, гая,
Не по мислі жінку маю;

Кого любивъ, то не взявъ,
Тільки собі світъ зав'язавъ.

(Ушицк. у.)-

1911.

Стань, братуню, передь мене,
Перепий до мене,
Съ повною повночкою,

Зъ доброю годиначкою.
Якъ Богъ дасть,
То вамъ дасть.

(Ушицк. у.).

1912.

На зеленимъ мачку
Пасла Тетяна качку;
Пасла, пасла — загубила,
Шукаючи заблудила.
Охъ виїду я на поле,
Тамъ мій Гнатъ оре;

Погонить, погонить,
За Тетяну говорить:
— Охъ чия то жито
Такъ не рано жато?
Подай, Тетяно, мито,
То виждемо жито.

(Ушицк. у.).

1913.

Ти-жъ мене підманула,
Ти-же мене підвела,
Дала мені вечерати
Та не дала ложки;

Дала мені въ черепочку,
Якъ собаці, трошки,
Та й дна не дістати,
Та й не дала гуляти.

(Ушицк. у.).

1914.

Отакъ разъ, отакъ два,
Чортъ би побивъ твою ма.
Й а ви, ляшки, въ дома сидіте,

Всю біду творіте.
Не даймо імъ сповою на годину,
То все зле згине.

(Ушицк. у.).

1915.

Сію редьку, поливаю;
Рости, редько, чешушата,
На зіму сковаю.
Кажуть мені редьку істи, редька гіркенька,
Кажуть мені жінку бити, жінка молоденька.
Я вдаривъ жінку разъ — тіло почорніло,

Я плакавъ цілий рікъ, поки ся згоіло.
Я вдаривъ другій разъ — вона хтіла вмерти,
Я зарікся жінки бити до самої смерти.

(Ушицк. у.).

1916.

Рачки, рачки А Параска рада була,
До Параски; Варешнівъ родобула.

(Ушицк. у.).

1917.

— Де-жъ ти була, моя навіжена?
„За дворомъ брала лѣнъ, собака скажена.
Брала лѣнъ, брала конопельки,
Нема мене до роботи, лишъ на витребенькі.
Ой їжъ, коли хочъ,
Не засиплиний борщъ;
А я тобі на біду
Сігъ паръ хлѣнцівъ приведу“.

(Ушицк. у.).

1918.

И ти козакъ, и я козакъ — Ти безъ грошей, а я босай; —
Ми обидва козаки; Ми обидва дураки.

(Ушицк. у.).

1919.

На горі товаръ, на долині вівці,
Ой не купуй, пане брате, подарунки дівці.
Вона твої подарунки має ні за що,
Ходять та говорять, що вдовинъ синъ ледащо.

(Ушицк. у.).

1920.

— Забирай, бабко, все свое білля,
Нехай тебе повезу хочъ разъ на весіллі.
Ой взявъ дідъ бабку по-підъ біли боки,
Трутивъ дідъ бабку на дунай глибокій.
— Тутъ, бабко, кайся, тутъ поламайся,
Тутъ вода текучая, трошки покупайся.

(Ушицк. у.).

1921.

Наївнися, напивнися,
Гвалть, хочу женитися.

А якъ же я зголодлію,
Де-жъ я жінку подію?

1922.

Головочко моя бідна,
Заболіла моя жінка.
Ідну мам та й та згине,
Чоловікъ марне загине.
Болить голова, ще й траєця
И короста на нещастя.

— Чоловіче, дай ми раду,
Безъ доктора на вікъ пропаду.
Запрягайте, хлонці, коні живо,
Я сорочку вберу білу,
И сорочку, и ка(п)танку,
Ще й коралі на останку.

(Ушниц. у.).

1923.

Ой дівчино Ганно,
Волаєть істи даймо,
Та поженемъ до води,
И понапуваймо.

Ой дівчино-вишенько,
Буде тобі лишенько;
Буде лихо и біда,
Не йди замужъ молода.

(Ушниц. у.).

1924.

Віжить заєць дорогою та й скаче,
Обтирається лабочками та й плаче:
— А всі-жъ бо я города обшуставъ,
Нігде-жъ бо я капуста не кушавъ.

(Ушниц. у.).

1925.

Й а варила орлиця лободу,
Та послала орлика по воду.
Нема, нема орлика, ні води.
Й а взяла орлиця макогінъ,
Та побігла за орликомъ на здогінъ,

Здогонила орлика на мості,
Та вдарила орлика по хвості:
— Ото-жъ тобі, орлику, та й вода,
Википіла лободиця ажъ до дна.

(Ушниц. у.).

1926.

Звітки ти, пане брате, чи не зъ Городеньки?
Чи не видівъ, чи не бачивъ дівчини Оленки?
— Хоть я видівъ, чи не видівъ, не буду казати,
Гнала воли до череди коло моїй хати.
Осїдаешъ воронъ коня, поїдешъ шукати.

Ой ишовъ-же я коло неї та вправъ у помні,
Не дала мені загинуть дівка чорнобрива.
Ой ишовъ-же я по-подъ стінку та гравъ въ сопілку,
Кажусь люди, що я гультай, а я маю жінку.

(Ушицк. у.).

1927.

Ой дідь-дідусюкъ
Зробивъ бабі кожушовъ;
Зробивъ, зробивъ та й надівъ,
Та й на бабку поглядівъ.

А дідь бабу поглядивъ,
На ярмарокъ попровадивъ;
Забувъ бабку розчесати,
Не мігъ дідь бабки продати.

(Ушицк. у.).

1928.

Пасе чабанъ вівці
На золотий гірці;
Та що ввасе,
То своїй жінці привесе.

Заробивъ торбу
Кислиць повну,
Та ще тихъ добрикъ
Червонобоникъ.

(Ушицк. у.).

1929.

Ой на горі вільковецькій зродили ожини;
Ой ходімо, пане брате, та й до Парасини.
Ой Парася продалася — ручки нічого,
Шкода, Парасино, личка рум'яного.

(Ушицк. у.).

1930.

Клюють — не курчата: снілаю просо — не клюють;
Біда — не дівчата: просю їсти — не дають.
А то въ мене старі жури, що посулюю, то клюють,
А то въ мене молодичі, лишъ попрошу, то й дають.

(Ушицк. у.).

1931.

Ой на дубі на вершечку
Та посіявъ козаць гречку:
Зірвалася шура-бура,
Козакові гречку здула.
Ой ні гречки, ні полови,

А въ козака чорни брови.
— Чорна гречка, білі круни,
Тримаймося, серце, куні;
Якъ не будемо триматися,
Будуть люди сміятися.

(Ушицк. у.).

1932.

Ой чухъ, гочаки,
Плетуть баби личаки;

Що заплете личака,
То все возьме п'ятака.

(Ушиця. у.).

1933.

Ой біда — не дяшокъ,
Нема шапки, лишъ вершокъ;
Ой біда — не мазуръ,

Нема штанивъ, лишъ очкуръ.

Ой біда — не паничъ,

Нема грошей, а ні гичъ.

(Ушиця. у.).

1934.

Ти думала, дівчинонько,
Що я вже втопився?

Я на твоє безголовья

Берега вчепився.

(Ушиця. у.).

1935.

Ой дівчино, будь весела,
Бери торби, йди на село;
Бери торби съ сухарями,

Йди, шукай запаццини,

Ще й палочку тернову,

Щобъ не кусавъ песъ за ногу.

(Ушиця. у.).

1936.

Ой зъ-за гори, зъ-за гори
Іде возакъ молодий,
Іде, іде та й куняе,
Дівчина на нѣго моргае:
„Ой козаче, встань съ коня,
Та ідемо до млина;

Во въ млині мое жито,

Нема кому ёго збирати“.

— Ой не піду, бо тамъ мельникъ,

То буде мене бити.

„Ой не буде, ой не буде,

Бо съ тобою маю жити“.

(Ушиця. у.).

1937.

Ой дівчино, куди идешъ?
Скажи мені, що несешъ?

Чи грушки, чи ябка,

Чи хлопцямъ забавка?

(Ушиця. у.).

1938.

Ой піду я въ лісь по дрова,
Моя жінка чорноброва;
Ой піду я вівці пасти,

Хотять въ мене жінку вкрати.

Ой піду я по петрушку,

Москаль зъ жинкою въ подушеу.

Ой піду я по цибулю,
Москаль жінку поцілує;

Ой піду я по воду,
Москаль жінку вь повозку.
(Ушиця. у.)

1939.

Ой на горі Тимко косить,
Біжить дівка та й голосить,
Налякалася вовка,
Біжить просто до Тимка.
Ой прибігла: „Тимку, Тимку,

Дери мені пазушинку“.
А той Тимко кинувъ кісь,
Ложить дівку на покись.
Якъ взявъ їй Димко дерти,
Викрутилась ажъ відъ смерті.
(Ушиця. у.)

1940.

Гей, мамцю, умру я,
До Ганнусі піду я:
На Ганнусі коралі,
Що справили ковалі.

Ой, мамцю, умру я,
До Титяни піду я:
На Титяні коралі,
Що справили ковалі.
(Ушиця. у.)

1941.

Ой ремезе, ремезочку,
Не клади хатки на лѣдочку,
Бо лѣдочокъ буде ся ростопляти,
Твою хатку забірати.

Поклади хатку вь темнимъ лісі,
Вь темнимъ лісі на горісі;
Во горіхъ буде ся розвивати,
Твою хатку прикривати.
(Ушиця. у.)

1942.

Ой вже рікъ и неділь вісімъ,
Якъ заблудивъ козакъ вь лісі;
Якъ заблудивъ та й блуває,
Краю ліса не видає.
Надлетіла возуленька,
Сіла на калину та й питає:

— Чого, козакъ, блукаєшъ,
Та й край ліса не видаєшъ?
Я тутъ діти згодувала,
Краю ліса не видала;
Підлетю я на ялину
Та врубаю ліса половину.
(Ушиця. у.)

1943.

Я волівъ не пожену,
Маю жінку навигженну:

Я піду зь волами,
А жінка зь москалями.
(Ушиця. у.)

Свадьба, записанная въ м. Борисполѣ, Переяславскаго
уѣзда, Полтавской губерніи.

(Голоса положены на ноты Н. В. Лисенкомъ).

Якъ парубкові прийде пора одружитись и якъ вуняъ найде собі дівчину по сердцю, вродливу, ще й до того хозяйку, и вони змовляться мунжъ собою побратись, то вона ёму й каже:

— Пришли свою матірѣ и сестру спитать мого батька й матірѣ, чи позволять.

Отъ тоді хлопецъ просить своїхъ піти до дівчини. Ті беруть хлѣбъ, сіль и йдуть. Приходять, поздоровкаються и питають:

— А що, повиносили сіно изъ покутя? Ми йдемъ гребені витягати, да прѣсти будемъ, а Вуняъ поможе напрусти, да й зъ собою може забережъ. А що, свахо, ми прийшли до васъ, спитайте ви насъ.

— Скажіте ви намъ,—каже сваха, мати дівчини.

— Що якъ би намъ, кажутъ тії, Вуняъ помігъ те взяти, що думаемъ спитати?

— Якъ зъ Богомъ прийшли, то Вуняъ и поможе.

— Якъ би Вуняъ помігъ нашому Ивану, да заручить вашу Марусю, да імъ Вуняъ помігъ на світі пожитъ би.

— Дай, Воже!—каже мати дівчини.—А пойди, Марушко, позви батька зъ клуні.

Приходить батько, здоровкається зъ гостями.

— А що, каже ёму сваха, ми вже свахи питали, да ще свата дожидаемо.

— Ну, старий, каже жунка,—прийшли нашої дитяти питати. Якъ душашъ, чи оддати намъ.

— А що, каже той, чи оддати—ми ще не знаемо. Роспитаемось людей, да й дівчини спитаемось. А тачочки—не спитавши людей, люде скажутъ: на порозі хустыі подавали, да й сміяться ще будуть зъ насъ. Хіба вона въ насъ нерестарілась!

— Да що тутъ, свашчо, говорити, каже мати молодого,—коли вони вже потоворили, молоді діти. Уже Иванъ намъ всю правду росказавъ: идіть, каже,

мамо, я договоривъ. Тутилько идть поспитайте, щобъ люде не сказали, що ми набивасмо, може.

— Такъ де жъ ти, Марусю? Їди, лишень, у хату — кличе мати дівчину. — Такъ, донечко, якъ твоя охота, ми боронить не будемо. Нехай Вуйгъ помогає.

— Спасибі, мамо, каже дівчина, а я мамо, люблю Йвана и піду за него — пана не дождуся.

— Правда, дочко, каже до неї мати парубка: — я, слава Богу, тиха людина и немощная, — я тебе жадить буду.

— Да вже намъ не скуйльки жить, каже її мати; а вони якъ любляться, поберуться, да й будуть жить, якъ Вуйгъ дасть. Да вищъемо, свахо, по чарці, то й речей бильше найдемо. Піди-но, донечко, та принеси горілку.

Дівчина приносє горілку, стане пуйдъ дверима и кричить:

— Мамо, нате цю горілку, я въ хату не пойду; бо будете питъ, да про мене говорить, я не хочу слухать.

Стара бере одъ неї горілку, бере чарку и каже:

— Дозвольте жъ, свахо, въ свої хаті й нашимъ могоричемъ почастувать.

— Почастуйте, каже сваха.

Отъ вона наливає вина и говорить:

— Господи, поможи жъ намъ це діло начать, да й пончить веселенько. Дай, Боже!

— Дай, Боже.

Вищъють по чарці, по другій, балакають.

— Якъ я вамъ, сванечко, розкажу свою пригону, каже хозяйка: — якъ я дай, Боже, цій донечці лучче — а якъ я отдавала старшую! Да й сдаться воно ще молоде було, було бъ и не оддавать, а я й приневолила. Такъ вражі люде мене подбили: одчиняй, кажуть, ворота, якъ одчиняються, да такъ и дочку, якъ ягодочку, отдавай. Якъ поспіває, кажуть, то й рви її, бо якъ поспіє, то й сама опаде. А теперъ, сама бачу, утопила я її головоньку! Що дня приходить да й плаче. Якъ тиєі кажуть привази:

Гля, гля, сїри гуси на пісокъ;

Утопила головоньку, думала на часокъ.

Отъ такъ-то, кажу, теверечки прийде бідна дочка да й плаче; плаче да й жалується: „десь, каже, матусю, я въ васъ діла не робила, що ви мою головоньку на вікі втопили. Людєй слухали, а свого розуму не достало; ще й въ роду не ддавали, да й присиловали. А теверечки дожду до веслідиго

да й скажу: охота твоя, дитино, то йди, вибiрай сама, — мені зъ нимъ не жити.

— Ні, каже гостя, свашко, не буйтесь, у насъ дѣго не буде. То семъя, а ви знаєте, що въ мене туйлькi дiвчина да я, а бiтька й зовсiмъ немає. А вона, якъ буде слухать, то я їхъ десять разъ буду жалувать.

— Уже, мамо, нераненько, каже свашина дочка; пора, набуть и до дому. Добалакайте, якъ, чи сѣгодня старостивъ присилать, чи на завтра одложите.

— Да якъ же знаєте ви собi, каже ховийка.

— Да що жъ, свашко, каже сваха, ще люде чутимуть, що ваша дочка ще не посватана, до будуть лiзти и набивать вамъ голову. Треба сѣгодня й платкi подавати.

— Ну, якъ знаєте собi. Одно вже починають, да й кончать — думатимемъ одно. Во це вже таке, коли кончать, до кончать, якъ урешъя пришло. Ну, вишесь же ще по чарцi на комi; бо ще жъ це треба и приготувить усе, и старостивъ зобрать.

Вишють по чарцi и сваха зъ дочкою йде до дому.

Якъ туйлькi вони прийдуть до дому, синъ заразъ й питає ихъ:

— А що, мамо, якъ вамъ сказали?

— Да якъ же сказали — добре. Спасибi вамъ, дiти, що напередъ поговорили, я вже за готовимъ ладомъ. Сваха така викарана, — що старшу дочку приневолила, то за цiєю вже нічого й не озивалась. Позвала ii да й каже: „якъ знаешъ, донечко“. А вона — спасибi ii — така вишла смiлесенька, да веселенька, хоть и молода ще, да й каже: „я люблю и пойду, мамо, за ѣго“. Теперъ же, сину, я тебе поцiлю; пойди ти до дядька и до сусiда и непроси ихъ, да йдiть за платками зараненька — що вони скажуть!....

Синъ заразъ збiрається и йде. Приходить до дядька и, увiйшовши въ хату, кланяється и говорить:

— Добри-вечоръ вамъ, дядьку, та Боже вамъ поможи.

— Спасибi; прохоть да сiдай у насъ.

— Да сидня нічого, дядьку, не дасть; я прiйшовъ до васъ съ просьбою.

— Чи не въ старости може? — питається дядина.

— Да такъ, дядино, що й вгадали.

— Отъ и вамъ свiтiлiвi будуть, каже дядькова дочка. Боже, тобi неможи.

— А ви, дядечку, каже молодий, прошу я васъ не оставте мене, будьте у мене й за старосту, й за батька; бо въ мене, якъ ви знаєте, батька нема.

— Да вже-жъ — каже дядько — такъ, не дасть Вуйгъ дождать; одного сына

мавъ, да й то... Й въ насъ діти ростуть, Вуйгъ знае! Треба послухать. Чи ще-жъ ти кого просивъ, чи ні?

— Н просивъ; дакъ казавъ пойду. Прошу-жъ васъ, дядечку, якъ би заразъ и іхать раненько, щобъ и не дожидали.

— Збере молодий старостунъ и привозить їхъ керить до себе.

— А що, стара, каже дядько, будемо благословлять удвохъ. Нехай не бурлакуе, да буде хованомъ; а то тамечки на нашій улиці говорили, що вже й кілля поламали на їхъ, б'ючи.

— Да нуте вже, дядьку, того не споминайте, а то ще мати розсердиться та скаже: робить не здушатишъ на старость.

— Да вже й такъ ці святки наскучило мені, спиниючи ёго. Всю нуйтъ гуляе, а въ ранці спить! Дівчина й волакъ дае й наповас; а вуйнъ виснитъ да и зновъ пошовъ! Въ загороді повно й кунзякунъ и всёго, — не поприбірае нічого; це вже коло святъ оханувся, да поприбіравъ, повнвоинъ траки.

— Да нуте вже, мамо, годі жалуваться,—давайте по чарці горилки, да благословить, да будемо іхать.

— Да вже-жъ сідайте да ідъте, чого-жъ будете дліаться.

— Да вечерайте-жъ ви, старости, а я ще пойду, попрошу товарища собі.

— Хіба ти це й досі не просивъ?

— Да я вже просивъ, дакъ казавъ прийду, да щось и досі нема!

А той двери одчиняе й каже:

— Осъ я йду й самъ.

— Отъ и спасибі, каже мати, коли самъ идешъ.

— Може ще й за тобою доведеться, каже дядько. Спасибі, що послухавъ!

— Да може-жъ Вуйгъ поможе й мені, до й мене не одцураються!

Посили, повечерали, по чарці горилки випили. Сідае дядько зъ матерью на ослоні передъ столомъ, спиною до образунъ, а молодий кланяється имъ и каже:

— Благословить мене, дядьку, такъ якъ батько зъ матерью.

— Нехай тебе Вуйгъ благословить, да й помагае тобі у всімъ добрімъ. Вуйнъ кланяється имъ въ ноги, а вони разомъ благословляють ёго хлібомъ, сунялю.

— Ну—каже молодий послі товарищу—иди-жъ да заверни коні.

Виходять, посідають и ідуть. Якъ вже привідуть до молодой, свати идуть похъ віно.

— Вечеръ добрий вамъ!—вричать.

— Охъ, Марусю, вже старости приіхали, — вийди зъ хати, каже мати до дівчини.

— А пустить, будьте ласкави, въ хату. Шо ви за люде? Чи ви Бога не боітесъ! Чи ви по дорогахъ не іздили? Осъ яке лихо на дворі, а ви въ хату не пускаєте!

— Да Вуйгъ же васъ знає, каже батько зъ хати — шо ви тамъ за люде такі, шо добиваетесь! Ночна доба: хто васъ тамъ знає, чи ви зли, чи ви добри!

— Да за окномъ же не вгадаєте! Пустить, будьте ласкави въ хату; хочъ гроши возьміть, а пустить!

— Да пейди-жъ, старий, одчини; вони-жъ не жиди обзиваються — такі-жъ люде, — може лихо, заверуха! Та не дай, Боже, и душею пострадають!

Батько одчинає двері, а мати засвічує свічку. Дочка на задвіркови двері — рипъ! а тутъ її Иванъ зъ товаришомъ — цапъ за руку.

— Буди ти, серце, тікаешъ? Яка цікава: втекати хоче!

— Чи ти бачишъ! Ви мабуть тутъ изъ дня стоіте?

— Да чого-жъ тікати? Ти-жъ уже знаєшъ не вчора й не сёгодня мене, да ще захотіла, щобъ ми тебе шукали по куляхъ и по ожередахъ.

Молоді остаються въ сіняхъ, а старости йдуть въ хату.

— Дай вамъ, Боже, вечоръ добрий, да й поможи вамъ, Боже, мати, а намъ те, шо задумали взяти.

— Оттакі ви люде добрі, шо просились почувати, да будете вже насъ грабувати!

— Кланяємося вамъ, свате, хлібомъ и сунілю.

— Спасибі вамъ за хлібъ и за сунілю. Проходьте да сідайте въ насъ.

— Да тутъ не такъ щобъ сідати, коли-бъ чого пошугати.

— Ви такі все одной! Ми васъ и садовимъ, а ви все такі своє! Ви такі, мабуть, не добрі люде.

— Да тамъ добрі — не добрі, а ви дайте намъ пошукати куніці, шо ховається пундъ соломъяни копиці.

— Де-жъ такі ви чули соломъяни копиці? Слава Богу, сей годъ жито вродило — все въязали въ снопи, а сіно въ копиці греблі.

— Дозвольте намъ, сватусю, пошукати, коли не куніці, дакъ лисиці, а ми найдешъ и въ соломъяний копиці. А то ми де чого ще й більше-бъ балакали, дакъ нема съ кімъ: те старе, а те мале, а такого й нема, щобъ побалазати

съ кімъ; бо у насъ ще тутъ на дворі єсть люде. А ну, де ви тутъ, хлопці, идіть, лишень, у хату!

Одчинає двери й кличе:

— Да ми ось, кажуть хлопці съ сїней — йдемо, да ще й зъ собою ведемъ.

— Ой, Ивасику, уперается молода, идіть-бо ви сами въ хату, а я войду сама, а то чудно! Ай лишечко, якъ оце тіло труситься! — Не хочу я иди разомъ!

— Да ходімъ бо, кажуть молодий и товаришъ.

— Ой, Карпусю, братіку, йди бо зъ Иваномъ; я войду сама.

Сватъ одчинає двери и зновъ кличе їхъ:

— Да що це ви, хлопці-козацина, й досі коней не порозсїдлували!

— Да ми то вже коні порозсїдлували, дакъ уздечкі не внесемъ.

Ведуть за руки молоду въ хату—вона упирається. Якъ вже въ хаті її пустять, вона хоче у комнату,—старости не пускають.

— Це-жъ, кажуть, не уздонька, це-жъ молодая дівонька. Бачъ, свату, кому чого треба, то й найде. Ми такі въ хаті; спасибі, що пустили.. А що, свату, вже тутъ нічого довго балакать. Чи оддаєте за сьго Йвана свою дочку? Ось и наши хлопці,—подивитесь собі. Пройди, лишень, Иване, по хаті, чи не кривий, чи не горбатий, чи не сліпий, чи не безбожний.

Бере ёго староста за руку й проводить по хаті.

— А йди, лишень, Марусю, подивися, бо це-жъ не грушву скоптовать,—треба вікъ жити!

Товаришъ виводить її за руку. Вона ёму нишкомъ каже:

— Да ну-жъ бо, не веди,—хіба я ёго не знаю, чи що?

— А що, свату, подобавъ на мого парубка. А нашъ парубокъ ваш дівку подобавъ. Кажить уже, докіль воду варить—пора й ладъ робить. И ти, стара мати, думай да кажи, та йди, стара мати, шувай платківъ—твоя вже діло таке...

— Платкі то найти не диковина—каже батько—та ще вона мені не зробила—й весілля нізащо обдувати. Да я й не думаю її сей годъ оддати, хоть у їхъ тамъ платкі и єсть, дакъ мені їхъ платкі не въ моді...

— Да ну вже, старий—уступається мати—воду вари—вода й буде.

— Ну коли такъ, до вносїть платкі, да й мені чарку горілки дасте.

— Отто й спасибі, свату, за добре слово! каже староста.

— А що-жъ—каже батько—це таке зілле, що зробила до въ сврину зїла жила, а що придбала зъ собою забрала.

Мати вносить платні крами, кладе на стуйль, а староста бере молодого за руку, молодий молодю, да й становить въ парі. Якъ вони стануть, отъ вунь імъ и загадує:

— Бийте, діти, поклони.

Ти перехрестяться и ударять по три поклони. Батько и мати сідають на ослоні до образуйвъ плечима и благословлять:

— Нехай, кажуть, Бунгъ помагає вамъ издружитись, да й въ світі нажяться; дітей дождати, да й попаровати, такъ якъ ви теперъ сами з'їднуетесь.

Поблагословивши, й платі дають. Молода бере за столомъ платокъ и на-самъ-передъ дає молодому; вунь кладе ёго въ кишеню; потимъ дає старостамъ и товаришу. Староста бере й каже:

— Дай-же вамъ, Боже, на світі прожити, дітокъ наглядати и пряхи свої мати й заміжъ давати.

— Сідайте, старости, за стуйль, просять батько й мати молоді, а діти й товаришъ нехай идуть да покличуть сусідъ на могорничъ.

Ти дншли, а староста, сівши за стуйль и виивавши горілку, каже:

— Дайте намъ аршина, — у насъ є друибний товаръ — треба помірати да й попробувати.

Хазяїнъ дає чарку: Староста наливає, дає сватові — батьку-бъ то — и каже:

— Спасибі, що послухали молодихъ. Нехай імъ Бунгъ помагає; якъ началось, щобъ такъ и кончилось — веселенько да тихенько.

— Дай, Боже, каже батько. Випьють по чарці и ждуть сусідъ и молодихъ дітей.

Тимъ часомъ молодий, молода и товаришъ ходять по селу и просять сусідъ и знакомихъ. Якъ прийдуть до кого, молода входить въ хату, а ти стоять за воритьми. Якъ молода увійде, стане коло порога, поклониться всімъ и каже:

— Просивъ батько й мати, и я прошу на хлібъ, на суйль, на сватанне.

— Спасибі, кажуть, батьку й матери, й тобі за трудъ, нехай тобі Бунгъ помагає. А за кого тобі Господь судивъ?

— За Щегля, за Йвана.

— Отто, кажуть, хороши люде и зъ діда и зъ прадіда.

Трохі побалакають; молода виходить и йдуть дальше.

Посходяться сусіди, її рундѣ, хлопці, дівчата до молоді. Їх садовлять за стунѣль, частують гарілкою. Кого частують, той каже:

— Спасибі вамъ, сусіде, що й насъ не забули; нехай вамъ Госнодь по-
може и дітямъ вашимъ.

Зачинають співати:

1 (см. приложеніє въ концѣ книги).

Пісню цю співають три рази. Випивши могоричъ, свати подякують и идуть съ значками до матері молодого. Тамъ трохи посидять, їх почастують гарілкою и вони росходяться.

Домовини.

Черезъ шість-сімь днівъ до молодого збирається увесь ёго рундѣ и вразомъ идуть до молоді, котора збирає увесь свуй рундѣ. Всі разомъ зидуться до цупи. Батько й мати молоді садовить їхъ за стунѣль, частують гарілкою и змовляються скунѣлькѣ мати молоді повинна дати матері молодого хустокъ (50—100); а молодого мати дає матері молоді чоботи, 5—10 очиняківъ. Якъ у молоді єсть хрещений батько, то ему мати молодого дає пряникъ, батькові—накожні, сестрі—черевикі. Коли вже змовляється, поблакають, погуляють, вишьють гарілки и росходяться...

Бганне верчивъ и короваю.

Замужняя сестра молоді або молодого иде до сусідъ и кличе їхъ до себе бгать верчи и коровай.

— Просивъ батько й мати, каже вона—и я прошу на хлѣбъ, на сунѣль, на коровай.

— Спасибі, кажуть ти — батькові й матері й тобі за памѣять.

Бере всяка паланицю пундѣ руку и иде на коровай. Вйде въ хату и дає хлѣбъ матері молодого, або молоді й каже:

— Боже вамъ, поможи на все добре.

— Прошу я васъ—каже мати—изобгайте моімъ дітямъ коровай.

Сідають ти вругомъ стола, на которому тісто лежить; кожен бере собі по куску того тіста и починають бгать и співати:

2—7 (см. прилож.).

Становлять посередь хати ослінь, а на ёго діжку - пікнун; на діжи ставляють віко рубцями вверхъ, кладуть нахрестъ соломи и місяць изъ всього борошна коржъ. Коржъ, руками роспліскувать не годиться: вачалкою треба. На солону кладуть коровай и гроши тичуть въ нёго, а після обкладають шинками и співають:

8 и 9 (см. прилож.).

Парубокъ уходить изъ-за порога, тричи въ печи помиломъ махне, а тоді сажаять коровай.

Коровай обліпляють кругомъ свічками; свічокъ шість приліплять, и беруться въ чотирохъ за солону, виймають зъ віка и несуть сажать.

Посадивши въ пічъ коровай, жонкі миють руки, удвохъ беруть ту воду несуть на туйкѣ и кажутъ:

— Скуйлькі паръ руки мили, щобъ стуилькі паръ нашъ Івашко воливъ мавъ.

Входять після въ хату и всі, скуйлькі ихъ есть въ хаті, беруться за діжу, носять її по хаті и співають:

10.

Ой пічъ стоить на сохахъ,
Діжу носять на рукахъ.

Пече наша, пече й ваша
Испечемо коровай изъ речей.

Потімъ сідають за стіль, сховавши діжу пуйдъ пілъ. Імъ дають вечерять. Повечерявши, прощаються.

— Спасибі вамъ — важе імъ сваха — спасибі, що ви насъ послушали. Прощайте, да завтра прибувайте жъ.

С у б о т а.

Въ субботу въ ранці молоду одягає старша дружба, и удвохъ идуть просятъ руйднихъ на весілля. По дорозі до ихъ пристають дівчата и цілимъ гуртомъ идуть, співаючи:

11.

Ой летіла возуленька,
Да й куче;
Отце тобі, Марусю,
За тее:
Не плети кісоньки

Утрое,
А заплети кісоньку
Въ дробушки,
Вже тобі не ходить
По дружки.

12.

Косо моя, русая,
Не руйнеъ я тебе кохала,
Що собітонькі чесала,

Що неділенькі красила.
За одинъ вечоръ зносила.

13.

Шли дружечки рядочкомъ
По підъ зеленимъ садочкомъ,

Вирвали квіточку зелененьку,
Обтывали Марусю молоденьку.

Молодий тежъ ходить удвохъ зъ бояриномъ и скликає до себе людеі.
Молода вертається до дому и коло хати дружки співають.

14 (см. прилож.).

Мати виходить и просить їхъ до хати. У хаті садовить їхъ кругомъ стола и почтує горілкою и закускою. Закусивши, дружки „вильце вьють“. Беруть девять палокъ въ аршинъ завздошки, убірають їхъ бумажними квітками и потімъ зативають їхъ у хлібъ. Якъ це роблять, співають:

15.

Не йдіте да молодиці,
Да до насъ гильца (вильца) вить,—
Ми зовъємо сами
По-пуйдъ небесами,

Да по-пуйдъ ганочками
Зъ красними паняночками,
Зъ чорними галочками.

(Поється на гогось № 9.)

16 и 17 (см. прилож.).

Якъ изовьють гильце, дружки и молода виходять изъ за-стола; музикъ начинає грати, вони йдуть танцввати и танцюють покі молодой приїде.

Тимъ часомъ молодой, зібравши свій руйдъ, иде до молоді зъ музиками, боярами, зъ родомъ. Подходять до хати молоді, стають коло порога и співають:

18 (см. прилож.).

Цю пісню співають три рази. Уходячи у хату, дають бочонокъ горілки. Сестра молодого несе квітку съ трёма восковими свічками. Приїде до порога и жеде, покі не вийде молоді мати, также зъ восковою свічкою; тоді вони поставлять свої правиі ноги на сінечний поруйгъ—ця съ цієї сторони, а та съ тої, поцілуются и вже мати молоді просять їхъ до хати:

— Прошу, свати, до хати—каже вона.

Отъ вони уходятъ всі у хату и кажуть:

— Дай, Боже, вечеръ добрий; поможи вамъ, Боже, на все добрее.

Пустіть насъ подорожнихъ людей перегріться.

Молодий самъ сідає на покуті; коло ёго кругомъ съ правої сторони руйдѣ.

Изъ сіней уводять молоду. Вона вносить на тарільці платокъ и каже:

— Старосто, пане-подстаросто! благословіть молодому руці придати.

Подає молодому платокъ. Той бере его и затикає за поясъ. Молода наливає чарку горилкі, ставить її на тарілку и подає молодому. Вуйнѣ випиває, а на тарілку кладе гроші. Після молода виходить у сіни и збірає собі дружокъ, а братъ її бере палку, підіймає угору и каже:

— Старосто, пане-подстаросто! благословіть сестру за стиль завести!

— Ради слухать! каже староста.

Тоді братъ тиею палкою стукне навхрестъ у дверяхъ и каже:

— Всі три рази заравомъ!

— Ради слухать!

Братъ бере сестру, за платокъ—вона держить у руці платокъ—и веде за стиль.

Дружки співають:

19.

Ишла Маруся на посадь,

И зъ долею щасливою,

Стрічає її Господь самъ;

И зъ доброю годиною.

Тождь не Господь самъ,—Причиста,—

Посядуть молоди въ парі; у молодого по праву руку ёго руйдѣ, а у неї по ліву руку її руйдѣ.

Співають дружки:

20.

Ой, ви, бояре.

Чи ви бували въ Ольгові

Ясні да соколонькі,

Да на торгові?

Чого ви до насъ не рано

Чи купували коники вороні

Да наїхали?

Чи набірали жупани голубі?

Свахі и світилкі:

21.

Ой, ви, дружечки, сиві голубочки,

Мя не бували въ Ольгові да на торгові,

Не купували кониковъ да вороненькіхъ,

Не на́бирали да жу́панивъ голу́бенькіхъ:

— У насъ коники посі́дланіе стояли,

У насъ жу́пани пошитіе лежали.

Мати уносить решето хустовъ — тихъ, що на змовинахъ вимовляли — и дають всьму роду. Якъ роздадуть хусткі, дру́жко бере тарілку, ставить на неї чарку, підходить до молодої, вона наливає горілки, а вуйнъ ходить и частує всіхъ. Руйдъ молодого дарує молоду за хусткі.

Дру́жки співають:

22 (см. прилож.).

Дру́жко бере дві тарілки и подає свасі; вона на одну кладе пряникъ, на другу — калачъ, або два; вуйнъ несе тії дари и говорить:

— Дивіться, старости, пани-подстарости, ось які одъ нашого пана сват подарки йдуть!

Свати, що за столомъ, беруть тарілки въ руці и кажуть:

— На, свату головатий, ось які подарки нашого свата!

Батько й мати беруть и кажуть:

— Якъ-же теперъ не годувать дочокъ — ось які подарки дають!

Свахи дають, а дру́жко подносить бублики и оріхі роду молодої.

Дру́жки співають:

23 (см. прилож.).

— Старосто, пане-подстаросто! каже старшая дру́жка: — благословіть молодому квітку пришити!

— Ради слухать! кажуть вони.

— Всі три рази заразомъ!

— Ради слухать!

Тоді старша дру́жка бере зъ молодого шапку и одволує у молодої квітку.

Співають:

24—26 (см. прилож.).

Якъ старша дру́жка вже пришиє квітку, надіває шапку на голову:

27 (см. прилож.).

Дру́жко викупає у дру́жкі шапку, и довго зъ нею торгується покіль не викупить; підносить їй на тарілиці могорича и гроши.

Дружки співають:

28 (см. прилож.).

Дружка скидає зь себе шапку и надіває на молодого.

29 (см. прилож.).

Тимъ часомъ готують вечерять.

30 (см. прилож.).

Подають вапусту.

31 (см. прилож.).

Дають юшку.

32 (см. прилож.).

Поївши юшку.

33 и 34 (см. прилож.)

Повечеравши:

35 (см. прилож.).

Дружко береться за платокъ, що въ бока молодого, и виводить молодихъ; обводить їхъ три рази вругомъ стола. Музика грає „проводної“. Молодий зь молодою тричи поклоняються въ усі чотири сторони; тоді руйдъ ёго иде до дому, а молодий зь дружками и свахами остається. Мати молодіи уносить изъ комори рушнікі да и в'яже дружка керезь плече й каже:

— А що, попались, хлопці въ коморі! Добри люде спать пошли, а ви чого осталися? На розглядини у насъ, чи що?

— А що-жъ—кажуть дружки—простіть, свахо, ми осталися разглядать, чи нема де сала. Да ми такі свое візємо, хоть ви и пов'яжете насъ. Коли хочете, помиримся почеській, да вип'ємо могоарича, а то не теперъ, то въ четверъ візємо свое!

Імъ дають по чарці. Вони вип'ють. Сваха каже:

— Сей разъ прощаємо, а въ другое не робіть такъ, а що на васъ повішено, то понесіть такъ.

— Изъ цімъ—кажуть дружки—прощайте, свахо й свату, а такі насъ сподівайтеса! Ми що схочемъ, то зробимо!

— Щаслива дорога вамъ, дружки—каже сваха --да не робіть шведи, прошу васъ.

За цімъ всі розходяться—идуть до дому спать.

Неділя.

Молодий и молода, каже зъ свого дому, идуть до церкви — до утрені. Помоляться и идуть каже до свого дому. Молодий, якъ вернется зъ церкви, бере съ собою двоохъ свахъ, світилокъ дві або три, двое або трое бояръ и дружківъ и йде до молодоі. Уходять прямо въ хату. Мати молодоі дає вінъ хусткі. Батько й мати сідають на ослоні и благословлять молодихъ хлібомъ и суйлю:

— Нехай вамъ Буйгъ поможе изъїздить до вінчання, кажуть.

Тоді молоді идуть до церкви—до вінця.

Вінчаються на рушнику, що розстилає дружко. Пуйдъ рушникъ кладуть гроши. Старша дружка, що стоїть за молодою, шепче їй нишкомъ:

— Протягни, сестричко, рушникъ, щобъ и я скоро за тобою пішла.

Молодому держитъ вінця парубокъ. Вінець треба держать правою рукою, лівою не годиться.

Якъ вийдуть изъ церкви, дівчата співають:

36—38 (см. прилож.).

Якъ пуйдуть двуйр:

39—41 (см. прилож.).

Батько й мати виходять до нихъ за поруйгъ зъ вікомъ, на ѓму лежить и суйль. Молоді нахиляються, їхъ благословляють и кажуть:

„Нехай васъ Буйгъ благословить довго въ світі жити“.

Потімъ пуйдидмають у гору віко и молоді пуйдъ нимъ проходять у хату. Хто небудь кладе на покуті кожухъ шерстю вверхъ,—вони сідають на кожусі.

— Та дайте намъ оддыхать—каже староста—та дайте намъ істи, ми зъ дороги приїхали.

Іхъ поштують горілкою и дають обідать.

За обідомъ дружки співають:

42—44 (см. прилож.).

Даютъ капусту:

45.

Изъ-за гори гуска летіла,
Наша капуста съ перцемъ кипіла;—

Съ перцемъ не съ перцемъ,
Просимо съ щиримъ сердцемъ.

46. (см. прилож.).

Якъ дадутъ юшку:

47 (см. прилож.).

Свахи одспівують:

48 (см. прилож.).

Дружки до світилки:

49—51 (см. прилож.).

Дружко виводить молодихъ, также само, якъ и на дівичь-вечорі и веде ихъ танцѣвать. За ними виходять и дружки.

Молодий иде додому. Мати садовить потімъ всіхъ обідать зъ боярами, світилками и дружками. Послі обіда и одъ молодоі, и одъ молодого идуть на базаръ, а въ селахъ у шинокъ танцѣвать. Потанцюють и расходяться.

Молодий иде до себе, а молода до себе додому. Молодий, якъ прийде додому, заразъ сідає за стуйлѣ, а за нимъ світки й свахи, й бояре. Тоді вже, якъ посідають, беруть шанки у бояръ и пришивають квітки, співають такъ само, якъ и тоді, коли пришивають квітку молодому. Потімъ виходять изъ-за стола и йдуть на двуръ, а тутъ уже буває приготовлена діжка пікна на ослоні зъ хлібомъ-суїллю и кіля ослона повне відро води. Молоді и зъ старшимъ бояриномъ стають передъ хлібомъ-суїллю. Тоді виходить стара мати, вивернувши кожухъ, сідає на граблі верхомъ, держучи у приполі овесь, оріхи и друїбни гроши, ти що збірає одъ того часу, якъ родиться синь (той, що жиниться). Дружко веде коня (граблі) и обводять кругомъ діжки три рази, а за нимъ иде бояринъ и поганяє коня. Стара мати иде и обсипає молодого й боярина тімъ, що держить у приполі, а світилкі співають;

52 и 53 (см. прилож.).

Переспівавши цее, сідають усі на вози, идуть и співають отакъ:

54 (см. прилож.).

А якъ доїзжають уже до двора молодоі, дакъ такъ:

55 (см. прилож.).

Боло двора молодоі на воротяхъ стоять парубки и не пускають у двуръ

ни молодого, ни ёго поїзда; тоді молодий дає їмъ вивупу — пляшку горілки и верчъ. Увійшовши въ двѣйръ, дружки співають:

56.

Пусти, свату, въ хату, Ми кубочки попорожнимо,
Тутъ насъ не багато; А Марусю собі вунзьємо.
Ми тобі не докучимо,

57 и 58 (см. прилож.).

Покіль ще молодий на дворі, у хаті брати молоді збираються, беруть молоду и ведуть її за ступіль, садовлять на покуті и сами коло неї сідають „продавать молоду“. Пришовши до хатніх дверей, старости просяться въ хату, якъ и учора, а дружки співають:

59.

Ишла Маруся на посагъ, Зъ долею щасливою,
Стрїчавъ її Господь самъ, Зъ добромъ годиною.

Тутъ старший братъ молоді сидить зъ нею рядомъ, замість молодого, а меньший сидить дальше одъ молоді. Молода нахиляється надъ столомъ, її накривають платомъ и кладуть зверху палиницю и соли дробокъ. Тоді дружки співають:

60 (см. прилож.).

Молодий и свати входять у хату; дружки вже сидять за столомъ и співають їмъ:

61 (см. прилож.).

Якъ це співають, молода пундъ платомъ плаче.

Дружкѣд підходить до стола зъ палицею въ рукахъ и каже, дивлячись на бративъ молоді:

— А хто це наше місце зайнявъ?

Старший братъ молоді одвічає:

— А шо ви таке за люде, що ще насъ и питаєте; ми заробили шо тутъ сіли!

Дружкѣд, приступаючи близше до стола, каже!

— А ну! покажіть де ви заслужили; бо въ насъ (пунднимае палицю) єсть чимъ васъ прогнать.

Братъ, показуючи, шо вінъ дружка не боїться, одвезує:

— И въ насъ же есть; а ви думаете, що туйлько въ васъ... И ми ще зъ вами здоляемъ...

Въ цімъ часі одинъ проти одного наміраються палицями. Затімъ узновъ каже дружкѣ:

— А знаєте що? Чи не лучше-бъ намъ помиритися?

Братъ бицімъ-то не хоче того, а послі й каже:

— Ні, отакі бродяги повязани, да ще хотіли зъ намъ битися,—такъ-би ви давно зробили.

Дружко, пуйдшучуючи, каже:

— А нуте-бо вже не споминайте, бо ажъ стидно слухать.

Потімъ вони перестають собі споритися, а друзки починають співать:

62 и 63 (см. прилож.).

64 (голосъ см. прилож.).

Ой летать галочки	Да на покуті.
Да у три рядочки,	Всі дружечки заспівали,
Зозуленька да попереду;	А Маруся заплакала.
Що усі галочки	— Ой, чого-жъ ти плачешъ,
По вишенькахъ сіли,	На кого жалуешъ,
Зозуленька да закувала:	Молодая дівко Марусю?
Ой, вшли дружечки	Чи жаль тобі вишнёвого саду,
Да й у три рядочки,	Чи батькового подвір'ячка?
А Марусенька	— Ой, не жалько мені
Да попереду.	Ні вишнёвого саду,
Що усі дружечки	Ні батькового подвір'ячка,
По лавочкахъ сіли,	Ой, жалько мені русої коси
А Марусенька	Да дівочької краси.

Замовенуть друзки; дружкѣ уп'яють до братуивъ:

— А ну виц'ємъ могорича, да упустіть намъ оце місце!

— Ми могоричу и такъ нап'ємося—одвічають брати—а за місце гроші вуйзьмемъ.

— Нехай вамъ місце—говорить дружко—а намъ оте, що накрите.

— Е...! Голуб'ята; у насъ те, що накрите, дорого стоить. Воно у насъ поіло полу, солому, вапусту; качани варили да годували.

— Да хочъ би подивитися, каже дружко, що воно таке е.

Пудиймае платокъ да й дивитися.

— А скуйлько-жъ вамъ грошей за ёго?

— Дасте сто червунців?

Дружко, злякавшись буцімъ-то, каже:

— Охъ, лихо, якъ дорого; за сто червунцівъ сто й купити можна.
Ну, нате вамъ (кине трохи грошей на тарілку)! Чи всі?

— Ні, це не всі, ще стуйлько положите!

Дружко, кинувши ще скуйлько небудь грошей, питає:

— А теперъ усі?

— Усі уже, говорить братъ, беручи гроші.

Зробивши торгъ за молоду и расплатившись, п'ють могоричъ и приговорують:

— Дай, Воже, на пожуйтокъ, щобъ ви въ добримъ здоров'ї гроші пропили, а ми на вуизъ зложили да повезли, каже дружко; а теперъ купи да й луни дручками їхъ!

Брати по-пудь столомъ тікають на двурь; молодий сідає за стуйль, пуйдводить молоду и цілує її, а дружки співають:

65 (см. прилож.).

Якъ молодий поцілує молоду, сівши за стуйль, до дружки, проснівавши цюю пісню, мовчать. а якъ що ні, до співають отаєъ:

66 (см. прилож.).

Потімъ роздають подарки, ті що молодий привезе: очіпки, чоботи і друге.

Дружки співають:

67 (см. прилож.).

Роздавши подарки, починають роздавать коровай. Дружко, помивши руки и помолившись Богу (Оче нашъ), пуйдходить до корваю, що стоїть на столі, да й каже:

— Якъ цей хлібъ має передъ нами служити, то лучше ми передъ нимъ послужимъ! А ну, пани родичі, поблагословить цей хлібъ чесний да велишний на миръ роздаты!

Ему хто нибудь изъ родни одвічає:

— Вуйгъ благословить!

Дружко оп'ять озивається:

— Всі три рази заразомъ.

— Богъ благословить! и въ друге одказують родичи.

Тоді дружок перерізує коровай навхрестъ, а дружки співають:

68 (см. прилож.).

Дружок обрізує шишки на короваю и дає ихъ батьку и матері, приго-
вораючи:

— Де старий батько й мати? Ось який гостинець одъ молодихъ дітей
вамъ!

— Спасибі молодимъ дітямъ и вамъ, пани маршалки, за цей гостинець.
Таєъ визиває дружокъ всіхъ, кому треба короваю дати.

Притому, якъ роздають коровай, дружки співають:

69—71 (см. прилож.).

Свахи и світилки:

72 (см. прилож.).

Якъ перестануть усі співать, тоді дружокъ повернется до родичівъ та й
каже:

— А що, пани родичі, чи всімъ довелися одъ молодихъ дітей подарки?

Батько й мати одвічають:

— Якъ намъ, даєъ и всімъ. Спасибі.

Дружки узновъ співають:

73 (см. прилож.).

А свахи и світилки одспівують:

74 (см. прилож.).

Після нѣго дають на стуйль: капушту, юшку и др. страву, се-бъ то ве-
черять. Дружокъ несе ложки особливе и, якъ донесе до стола їхъ, каже:

— Старосто, пане-підстаросто! Благословить цей друїбний товаръ на
стуйль положить!

А тії одвічають:

— Богъ благословить!

Побравши въ руки ложки, приймаються вечерать всі, туйлькьо молодий да
молода й ні.

Дружки співають:

75—77 (см. прилож.).

А свахи й собі починають:

78—80 (см. прилож.)

Якъ вечерають, молода начинае прощатся съ дружками. Вона чисте їхъ, а вони свидають їй на тарілку гроші и співають:

81 и 82 (см. прилож.).

Потімъ дружко до бояривъ каже:

— А пора, бояре, до коней!

Молода, якъ почуе це, просить дружокъ, щобъ вони заспівали їй одъ іздної.

Вони й співають:

83—86 (см. прилож.).

Проспівавши одъизну пісню молодій, друзки вилазять изъ-за столъ и цілуются кезезъ стуйлѣ зъ молодою, котра ще остається за столомъи чисте їхъ горілкою, а свахи и світилкі приспівують:

87.

Даруйте, дружечки, даруйте,
По золотому скуйдайте,

А завтра буде ярмарокъ,
Купимо Марусі серпанокъ.

Попрощавшия зъ молодою, друзки йдуть до дому, иноді муїжъ ними бувають таки, що й плачуть. Идучи, вони кажуть:

— Прощай, сестрице! дай, Боже, побачится мабутъ жуїнкою, бо не бдешъ дівкою.

Дружко випровожаетъ ихъ и, насміхаючись, каже:

— Ага! дівчи-дівчата, догадалися! Не плачте, и вамъ те буде. По сивъ васъ теперъ за цибулю.

Свахи впъять співають:

88 и 89 (см. прилож.).

90.

Ой, коню, коню нашъ сивий,
Ой, чи чуешся ти на силу,
Чи звезешъ нашу княгиню,
На тую гору крутую,
У тую світлоньку новую;

А въ тий світлоньці
Медъ, вино пьють,
Тамъ нашої княгині
Давно ждуть.

Якъ свахи и світилкі переспівують, тоді ведуть молодого зъ молодомъ въ комору вечерать. Це бува отакъ. Дружко гукае:

— А ну, свахи, въ комору!

Свахи и світликі зъ-за стола виходять, а дружко бере молодихъ и виводить вуйдтила насередъ хати; вони тутъ потанцюють трошки; поклоняться на всі чотири сторони и йдуть у комору. Сюди мати приносить жарену курку и смашної гарілки и угощає свахъ и молодихъ. Молоди вечерають. Після того, якъ повечерають, дружко каже:

— А ну, бояре, коні пуйдвертайте, да йдіть сала шувайте.

Бояре беруть: скриню, подушки и одежу и виносять на вуйзъ. Тоді виходять изъ комори всі и коло воза свахи співають:

91.

Отдай, свату, наше;
Якъ не оддаси
Ти самъ,

До вуйзьмемо сами,
Посадимъ на сані...
Идъ Марусю зъ нами.

92.

Годі, свату, да сваритися,
Ой нумъ, свату, да миритися,
Худобою да ділитися:

Тобі, свату, горохвиннячко,
Намъ скриня, й перина,
И Маруса княгиня.

Дружко виводить молодихъ изъ комори и перше веде у хату. Тамъ батько й мати сидять на ослоні и, якъ молоди до їхъ пуйдойдуть и начнуть кланяться, вони благословлять їхъ ціми словами: „Щаслива вамъ доруйженька въ дорогу їхать!“ Молоді цілують у руку батька й матір и всіхъ родичів одъ старшого до меншого; вони тожъ бажають молодимъ усєго доброго и кажуть: „Дай, Боже, тобі доіхать, дівочко, бо завтра будешъ жуїночка“. Молоді виходять изъ хати; імъ дають у руки: молодій—Бога и верчъ, а молодому—хлібъ и суніль; а якъ сядуть на вуйзъ, то ще й вурку.

Молода садовиться на вуйзъ, молодий вуйдає ій пуйдъ ноги вурку, ту що вуйзьме; дружко дає єму въ руки платокъ, той що въ бока носить, и обводить єго три рази округъ воза. Молодий за кожнимъ разомъ, якъ пуйдиде до молоді, бєе молоду й каже: „Куйдай“ батькови норови, да бери мої!“ Після цєго и самъ сідає на вуйзъ. Свахи сідають тежъ коло молодихъ, и де-котрі бояре, якъ помістяться, а якъ що ні, до сідають на другихъ возахъ. Якъ посідають усі на вози, тоді мати молоді бере за поводи воні молодого, виводить за ворота й каже: „Щасливая тобі, донечко, доруйженька и цяя нуїченька“.

Ідучи співають:

94.

Осталося днище, Я приїду ще,
Да ще й гребенище; Да й те заберу.
Не журися, теще,

95 и 96 (см. прилож.).

Якъ зачують родичи молодого, що вуйнъ їде вже зъ молодою до дому, то вони ёго стрічають. Въ воротахъ запалюють куль соломи. Молодїи і увесь поїздъ ёго переїзжають черезъ огонь. Уїхавши въ двурь, вставть зъ воза и зносять у комору скриню, подушки и все друге. Батько й мати молодого стрічають ёго зъ молодою, держучи въ рукахъ хлїбъ и суйль, такъ ж само, якъ їхъ стрічають тоді, коли вони одъ вінця йдуть. Ведуть їхъ у хат и садовлять за стуйль. Молода, йдучи мимо печи, видає туди курку, вми у свого батьва. Покуйль ще молоди сидять за столомъ, у комору вносять куль соломи и дружко съ свахами стелють для молодихъ постель и співають:

97.

Ой, хто буде спати? Сінця пуйдъ колїньця,
Будемъ ёму да постіль слати! А мѣяти пуйдъ пѣяти.
Солимки въ голуивки,

Пославши у комори постіль, дружко и свахи виводять молодихъ изъ-за стола и внять співають:

98 (см. прилож.).

Потуймъ ведуть у комору. Якъ що молода знає, що вона вже грїшна, то передъ туймъ, якъ ведуть у комору, вставши изъ-за стола, и каже: „Простїть, люде добри, я грїшна передъ вами и передъ Богомъ, простїть, люде добри!“ Цїлує старихъ у руки и кланяється на всі чотири боки. А люде її говорять: „Нехай тобі Богъ прощає; не ти одна въ світі: по цѣму люде будуть“. Після цѣго ведуть у комору спать, тоді тамъ усе тихо.

Ботра жъ нечесна, да за це й не скаже, вставши изъ-за стола, до молодїи у коморі тоді бере нагайку, що носить вуйнъ отъ самої суботи про всякий часъ и пече її такъ, якъ тую хаяву и приговорує: „Ти бъ зъ-разу призналась и людеи не воловодила! Иди, хаявище, та проси людеи!“ Молода їде и такъ само просить и кланяється, якъ и та що й за столомъ призналась. А люде, якъ вона кланяється, кажуть: „Да ти бъ давно такъ зробила“... и все те, що туймъ казали.

Її руйдна мати жде, жде — нема звістки; присилає свого сина; брата молоді. Братъ приходить и, якъ узнає, що таке случилось, б'є й собі її въ пиву и де не попало, й каже: „На що ти, сяка така, тутъ веретенишъ такъ“. Люде заразъ пуйдскакують и кажуть: „Годі, годі! ц'єго вже не можна завернуть“. Тоді братъ оставляє и йде до дому, щобъ сказати матері. Мати, почувши про дочку таке, плаче й тужить.

Молодихъ ведуть у комору и тамъ запірають, не давши їмъ и повечерать. Въ хаті тоді співають:

99.

За клубочокъ вальку и проч.
(См. № 1364, стр. 458).

100.

Да на сію мачку на точку,
Да на батьку за дочку.

Вернувшись до молоді батька, придани надівають йому хамуть и пога-
няють батогомъ; потуймъ беруть мазницю натрушують туди сажн и обмазують
изъ-окола хату, кричачи:

— Знати, знати, де взяли халяву; обмазали д'єгтемъ, да сажою хату.

— Батько, пристиджений каже:—Годі, люде добрі, глузovati, простить мене, коли не вмівъ дочки научати; сідайте лучше за стуїль, я васъ пошаную.

Коли жъ молода чесна, то вона мовчить. Якъ уведуть її въ комору, за разъ скидають изъ неї увесь нарядъ и сережки, въ косахъ лапають, щобъ не було чого. Після того свахи надівають на неї білую сорочку; загадують їй розбувать молодого, — а якъ розбує — шукать пуйдъ устїлками грошей. А тоді вже їхъ владуть, убривають кожухами, становлять у голови Бога и хлібъ зъ суїлля, приказуючи: „Не лінуйтесь и людей не воловодьте“.

Одна сваха и дружка остаються у коморі зъ молодими, а туйї йдуть у хату.
У хаті молодого руйдъ співає:

101.

Ой, не сідай, свахо, на лавці, и проч.
(См. № 1303, стр. 441).

102 (см. прилож.).

103 и 104 (см. прилож. №№ 1301, 1310, стр. 441 и 442).

105—107 (см. прилож.).

108 и 109 (см. прилож. №№ 1291, 1292, стр. 439).

110 и 111 (см. прилож.).

Після того, трошки згодомъ, свахи уводять у вожору дружуйвѣ, котри питають, идучи тудя: „А що справились, молодні діти?“ Туні кажуть: „Ще, або вже“. Якъ ще, до тоді молодого бьють, лають ёго; виймають колочки изъ возуйвѣ и изъ дверей; шукають у подолбахъ молодої голки, чи не встривѣ хто на капость и якъ найдуть: „Отто, бісова душа посміялась!“ А якъ „вже“, то молоду пундводять; надівають на неї другу сорочку й шапку и загадують їй співають:

112 (см. прилож.).

Якъ молода переспіває, до свахи впять починають цю пісню; примчуютъ молодий гарілкою косу и надівають очіпоєъ. Вона тоді сїдає въ постіль коло ёго. Тудя приносять смачную гарілку и курку печену непремїнно. А якъ не чесна молода, не приносять нічого. Повечеравши, несуть кошулю у хату и співають.

Дружко у хаті становиться на ослоні, закриває образи й каже: „дивїться, пани родичі, отъ на цю кошулю, дай, Воже, щобъ вони за своїми дітьми дождали“.

Потимъ увесь рундѣ и свахи идуть до її батька, дяковать. Тамъ співають:

113—117 (см. прилож.).

У батька молодої показують кошулю такуймъ-же побитомъ, якъ и тамъ. Рундѣ молодої тутъ ходить по лавкахъ, танцює, веселиться и співа:

118 (см. прилож.).

Батько молодої просить їх сїдять. Вони сїдають, пьють горілку и їдять. Закусивши и нагулявшись тутъ, идуть въ шинюкъ гулять и гуляють до самого ранку.

П е р е з в а.

(Въ понедѣлокъ).

Весь рундѣ молодої збирається до батька її, а потимъ всі гуртомъ идуть до батька молодого. Доходя до ёго двора, співають:

119 и 120 (см. № 1487, стр. 747) и всякі перезвянські пісні.

Входять у хату, цілуються зъ молодою и сідають за стуйль, співаючи:

121 (см. № 1383, стр. 465).

А молодого руйдъ одвіча:

122.

Викотили, викотили

Смоловую бочку;

Виманили, виманили

У Пацюрихи дочку;

Положили, положили

На новій кроваті;!

Що хотіли, те й робили

Чужому дитяті:

Хто хотівъ, той вертівъ,

А кому верчено, той тернівъ.

Потуймъ вилазять изъ-за стола, йдуть у комору зъ молодою, садовлять її на ослуйнці, щобъ братъ росплітавъ кошу. Вуйнъ росплітає, а руйдъ співа:

123 (см. прилож.).

Росплітаючи, братъ примочує голову молодій горілкою. Якъ росчешуть, тоді надівають вп'ять очіпокъ, завивають въ намітку и співають:

124.

Дають же їй завивало,

Ще їй вічнеє покривало.

Молода виймає свої косникі и ріже на шматкі. Жонкамъ надіває на голову по шматочку косника, а чоловікамъ чепляє черезъ плече и всякій, кому дано шматочокъ косника, каже: „Дай, Боже, щобъ ти дождала за своїми дітьми“. А тоді, якъ усімъ уже роздано по коснику, збираються вмісто и йдуть въ шинокъ, співаючи:

125—129 (см. прилож.).

Въ ранці вішають на воротахъ корогву съ червоної запаски на те, щобъ знало все село, що молода чесна.

Годі-жъ друзки приносять до молоді сніданне: сало, сметану, млинці, пряники, конфети и другі закуски. Молодої мати дає друзкамъ кварту горілки и одъ себе закуску. Всіхъ друзокъ молода садовить за стуйль съ собою и шанує, якъ можно найлучше, а потуймъ вносить той верчъ, що одъ батька свого привезла, ріже и дає всімъ друзкамъ, кажучи: „Нате, друзки, да щобъ ви й за собою дождала давать, щобъ и васъ таєъ шанували“.

Пошановани дружки всі розходяться.

Молода захожується пекти пирожки, щоб послать їх через дружка до свого батька. Пирожки ці робляться маленькі, складаються одинь на одинь по парі и каждая пара звязується червоною заповоччю и показується зверху медомъ. Трохи цихъ пирожківъ ставляють на ступінь и садовлять молодихъ на повуть, накривши молоду наміткою, а потімъ її *пундиглюють*. Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“. Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“. Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“.

Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“.

Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“.

Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“.

Пундиглюванне це бува такъ: Дружко бере ціпокъ и тричи стукае въ стіну, націлючись на молоду, а далі й каже: „А ну, чи поможе мені Богъ цюю лясцо встrelить“.

Даютъ дружку нуніжъ и ставляють на ступінь медъ; вуніжъ ріже наляниці свибочками; намазуе на скунібочкахъ ножемъ медъ; настромлюе потімъ в нуніжъ тії скунібочки и дае молодому. Якъ молодой простягне руку, щоб узять ту скунібочку, до дружко й назадъ потягне — обманить. Такъ робить разъ и въ друге, а за третімъ разомъ уже оддае. И зъ молодою те-жъ робе, а далі дае усімъ родичамъ на тарільці.

Роздавши хлібъ зъ медомъ, молоді виходять изъ-за стола, беруть чорі курку и привязують до голови калину. Дружко бере курку въ припуніжъ, а перожкі зъ мискою въ руніжъ, сідае зъ молодимъ и другимъ старостомъ в вуніжъ и ідутъ до батька молоді. Прихавши до батька зъ куркою и перожками, сідають за ступінь и кажуть: „Вкланяємось тобі, батьку, одъ твоєї дочкі діломъ“. — Спасибі, одвічае батько, що ви моєі донечки да привезли труда“.

Дружко и тутъ ділять весь руніжъ хлібомъ, намазанимъ медомъ. А руніжъ співа:

130.

Пекла Маруся перожки,
Не пшенишни, дакъ янни,
Для свого родоньку удашни.

Зять бере тещу пуніжъ правее ребро и веде її до себе зъ музиками и зъ усімъ її родомъ. Усі ідутъ и співають:

131 (см. прилож.).

На сінешнихъ дверяхъ стрічае їхъ бояринъ зъ червоною заповочкою на те-

чині. Якъ зять зъ тещою пуйдиде до сіней, бояринъ їхъ обмахуе запаскою, а тоді вже вуйнъ веде її въ хату. Руйдъ співає:

132 (см. прилож.).

Якъ дарують у понеділокъ.

Всі родичи садовляться кругъ стола; батько й мати сідають на повуті. Руйдъ співає:

133.

Уведіте наше,
Да нехай воно плаше;

Воно буде частувати,
А ми будемъ дарувати.

Уводять молодихъ. Вони, увійшовши, цілують батьва й матірь у руки, а туні дарують. Потуйнъ молодий пуйдносить на тарілці тещю горілку. Тещь йому дарує: „Дарую тобі, сину, дочку...“

— Спасибі, одвічає молодий, за добрее слово, за добрі речі.

— Дарую — зновъ каже тещь — тобі, сину, до дочки да й корову зъ телямъ, щобъ дочка рано вставала.

— Спасибі, тату, говорить молодий, и за корову.

Такъ частується мати й руйдъ. Всякій, кого частують, дарує й приказує. Дарують хто що може: овечку, курву, порося, гуску и друге. Писаръ стотъ зъ рогачомъ виля комена и записує углемъ тамъ хто що дасть, а якъ хто вище горілку да не подарує тамъ чого, дакъ каже: „Якъ не даси поросяти (гуски, або чого другого), то нехай тобі ёго вовкъ задавить“. А співають тоді, якъ дарують такъ:

134 (см. прилож.).

Діляниця короваю въ молодого.

До короваю приступаючи, дружки микють руки, моляться Богу, ріжуть верхні шишки и роздають такъ само приказуючи, якъ и въ молоді.

Тоді, якъ роздадутъ коровай, сідають вечерять и, повечеравши, расходяться до дому.

Батько й мати остаються и йдуть въ комору зъ зятємъ и дочкою и тамъ балакають: „Чи добре тобі тутъ, донечко?“ мати каже. — Добре, матюнео, вона одвічає, якъ будуть свариться, я буду жалиться. Тутъ пьють горілку и жаренимъ закушують. Частує їхъ молода.

Випивши й закусивши, батько й мати прощаються и йдуть додому.

Ц и г а н щ и н а.

(Въ вуйвтороць).

Хто хоче зъ родні гулять въ весілі, той прибірається за-здалегідь и завиває до себе весільнихъ, а потуйимъ уже, якъ обуїдуть усіхъ, починають циганить. Убіраються циганами, циганками, москалями, жидами; иногді зъ чоловіка роблять жуїнку, а изъ жуїнкѣ чоловіка; чоловіка завивають въ намітку; одного роблять церковнимъ старостою й дають ёму кашуєць зъ дзвонкомъ, а другому—карнавку и йдуть тоді всі до сусідуйвѣ, до родні и цілимъ гуртомъ обийдуть такъ хатъ тридцять зъ музиками и циганять: цигани да москалі крадуть, жиди переводять; а други на церкву да на сирітскі діти просять. Попереду идуть, просять, а ззаду идуть, крадуть. Все що випросять, обо вкрадуть, несуть до батька молодого. Тутъ все те продають, а туйї, що крадуть да просять, сами-жъ и купують—все переводять на гроші.

Найбільше крадуть муку, гречку, жито, кури й гуси. Курей и гусей не продають, а ріжуть и ідять сами, якъ пьють горілку.

Перезуївки.

Въ четверъ и п'ятницю приходять до молодого погостѣвать. Одъ молодого йдуть до дружка, а потуйимъ до ёго брата, дядька и сестри, якъ вона є. Въ усіхъ гостюють чесненько, гарнесенько, не крадуть и не просять уже такъ, якъ робили въ вуйвтороць. Молодий и молода ходять зъ нуйми, весільними, и гостюють почески. Гостюванне таке зветься *перезуївки*.

Одклуйнщини.

(Въ суботу).

Въ суботу до молодого и до молоді батькуївѣ збираються всі родичи. Якъ що въ батька синъ жениться послідній, або послідня виходить дочка за муйжъ, то вьють вінокъ и надівають на голову батьку, а якъ нема батька—на матірѣ. Надіваючи вінокъ, говорять до молодихъ дітей: „Щобъ на васъ дождали надівать такъ, якъ за вами надівають на насъ“. — Спасибі, таточку, дякують молодні.

Якъ надінуть вінокъ—гуляють, пьють и танцюють цілий день.

Гуляючи, уносять въ хату жлукто и ставляють на покуті. „Це, кажуть, у насъ на літо будуть пчоли“. А далі уносять ночви снігу и приспівують:

Проспівавши, ще гуляють, а поту́ймъ прощаються: „Прощайте, пани родичі, дай, Боже, вікъ довгий“—и йдуть додому.

Керезъ ту́йждень пу́сля вінчаннѣя молодий зъ молодою везуть до її батька и матері пероги. Перогу́йвъ везеться сімъ и зовуться вони *велики пероги*.

136—138 (см. прилож.).

Свадьба, записанная въ с. Ждановкѣ, Полтавскаго уѣзда.

Розглядини.

Молодий отпра́вляється ви́стѣ съ *старостами* съ хлѣбомъ и солью до *молодоі*.

Если родители *молодоі* обмѣняютъ хлѣбъ, то этимъ они выражаютъ полу-согласіе, а если нѣтъ — то только благодарятъ за честь.

Мать невѣсты, взявши двухъ человекъ, отпра́вляється въ домъ жениха и осматриваетъ его имущество.

Если мать согласна отдать послѣ *розглядинъ* свою дочь замужъ, то она закусываетъ у жениха, и назначаетъ время, когда тотъ долженъ прислать за *рушниками*; а если не согласна, то прямо отпра́вляється домой, не закусывая.

Сва т а н ѣ.

Женихъ приглашаетъ двухъ мужчинъ женатыхъ въ *старости*, которые берутъ ржаной хлѣбъ и кусокъ соли и отпра́вляються къ невѣстѣ. По приходѣ въ домъ *молодоі*, одинъ изъ *старостъ* стучитъ въ дверь три раза кулакомъ.

Отецъ невѣсты ему на это отвѣчаетъ:

— Коли добрі люде, та зъ добримъ словомъ, то просимо до господи; а коли такъ собі, то вибачайте.

Старости, войдя въ хату, кланяются, кладуть хлѣбъ и соль на столъ и говорятъ:—Добри-вечірѣ! Дай, Боже, вечірѣ добрий.

Женихъ молча стоитъ у дверей.

— А що ви за люде—спрашиваєть отецъ—и відкіля васъ Богъ принісѣ? Чи зъ далека, чи зъ близька? Може ви охотники яві, а може вольні козаки?

— Ми люде німецьки—отвѣчають старости—ідемо зъ землі турецької, разъ дома, у нашій землі випала пороша. Я й кажу товаришу: що намъ ди-

в'ється на погоду, ходімъ лишень шукать звірного сліду. Отъ и пішли. Ходили, ходили — нічого не знайшли; ажъ-гулькь! назустрічъ иде нашъ князь (*молодого* обыкновенно называють княземъ), підніма у гору плечі и говорить намъ таки речі: „Эй ви, хлопці, добрі охотники! будьте ласкові, покажіть дружбу мені. Трапилась мені куніца, красная дівиця. Не імъ, не пью и не сплю одъ того часу, та все думаю, якъ її достати? Поможіть її мені поймати“. Отъ ми й пішли по слідамъ, по всімъ городамъ, а все куніци не знайшли. Отъ якъ у це село ввійшли, тутъ уяць випала пороша: ми вранці встали и таки на слідъ напали. Вірно що звіръ нашъ та пішовъ у двіръ вашъ, а зъ двору у хату, та й сівъ у кімнату. Тутъ и мусимо ёго поймати. Тутъ застряв наша куніца. Оце-жъ нашому слову koniecъ, а ви дайте ділу вінецъ: оддайте нашому князю куніцю—вашу красну дівицю. Важіть-же діломъ, чи віддасте, чи нехай ще підросте?

— Що за папастъ така! — отвѣчаєть отецъ — відкля се ви біду тку навликаєте? Дочко, чи чуєшь? Порадь, будь ласкова, що мені робити съ цимъ молодцями?

Въ это время молода подходит къ печевъ и, молча, „пальцемъ волупає пічъ“.

— Бачете, люде добрі—продолжаєть отецъ—чого ви натворили: мене старого зъ дочкою пристидили. Такъ ось-же що зробимо: хлібъ и сіль приймемо, доброго слова не цураємося, а за те, щобъ ви насъ не лякали, що ми недержуємъ куніцю, або красну дівицю, васъ пов'яземо. Прийшовъ и нашъ чередъ доладу слово сказати. Чи такъ, жінко?

— Роби, якъ знаєшь: ти—батько и нашъ усімъ голова: якъ скажешъ, такъ и буде.

— Що я, то я; а то й ти таки, стара, скажи!

— Та нехай и такъ буде—говорить мать.

Отець обрацаєть къ дочери:

— Чуєшь, дочко? Годі тобі пічъ волупати—давай чимъ оціхъ молодцівъ пов'язати. А може и рупняківъ нема? Може нічого не придбала? Не зміла прясти, не зміла шити? В'язи-жъ чимъ хочъ, хоть мутуземъ.

Невѣста идетъ къ сундуку, вынимаєть оттуда *рушники* и *хустку* бѣлуу, вышитую красною бумагой, кладєть ихъ на деревянную тарелку, ставить на столъ; а потомъ перекладываетъ принесенное изъ тарелки на тотъ хлібъ, который принесли и положили на столъ *старости*. Потомъ кланяєтья по три раза отцу, матери и *старостамъ*. Послѣ поклоновъ невѣста беретъ *руш-*

никъ, кланяется и подаетъ его старостѣ; потомъ беретъ другой *рушникъ* и также съ троекратнымъ поклономъ подаетъ другому *старостѣ*. Каждый *староста*, получившій *рушникъ*, обращается къ отцу невесты съ слѣдующими словами:

— Спасибі-жъ батькові и матері, що своєю дитину рано будили и всякому добру вчили; спасибі и тобі, дівко, що рано вставала, тонку пряжу пряла и рушниківъ придбала.

Старости перевязываютъ сами себя *рушниками*; невеста-же, взявши *хустку*, направляется къ *молодому* и останавливается въ двухъ или трехъ шагахъ предъ нимъ. *Молодой* подходитъ къ ней, а она тогда затываетъ ему *хустку* за поясъ.

Послѣ этого жениха и невесту сажаютъ *на покуті*. Около невесты садятся отецъ и мать; а около жениха — *старости*. Мать сейчасъ-же встаетъ и подаетъ ужинъ, приноситъ водку и угощаетъ всѣхъ гостей, раньше приглашенныхъ на этотъ вечеръ.

Когда гости приглашаются сѣсть за столъ, отецъ выходитъ изъ-за стола для того, чтобы подчивать ихъ водкой, а на его мѣсто и мѣсто матери садятся дѣвѣнцы и поютъ (см. №№ 20, лит. В, 25, 30, 38 лит. В, и 74).

Послѣ ужина являются *парубки* и танцуютъ съ *дівчатами* до очень поздняго времени. Когда всѣ разойдутся, мать невесты непременно сама стелетъ постель *молодымъ* „на землі, у хаті“. Жениху необходимо ночевать эту ночь въ домѣ невесты.

Сговоры о подаркахъ.

Отецъ *молодого* прѣзжаетъ къ отцу невесты для сговора о подаркахъ. Женихъ покупаетъ своей будущей тещѣ *чоботи юхтові*, тестю — *поясъ и шапку смушеву*, сестрамъ невесты — если таковыя есть — покупаетъ *красні стѣжки*, если-же есть замужняя сестра у невесты, то платокъ, теткамъ невесты тоже платки.

Невеста свекрухѣ покупаетъ *плахту*, свекру — сорочку, *світильні* — платокъ, себѣ, *молодому* и *боярамъ* покупаетъ на вѣнки стѣжки, платокъ для связыванія рукъ во время вѣнчанія, двѣ ложки деревянныхъ — себѣ и *молодому*.

Послѣ этихъ сговоровъ назначается воскресеніе для вѣнчанья — и съ этого времени невеста ходитъ въ вѣнчальномъ костюмѣ, только безъ *рушника*, которымъ она повязываетъ *юнку* (свиту) въ день вѣнчанія.

За два дня до вѣнчанья, то-есть въ пятницу, въ дождѣ *молодого* и *молодой* бьютъ *коровай*.

Коровай у „молодой“.

Коровай начинается съ утра. Мать невѣсты посылаетъ родственницу свою или хорошую знакомую, но непременно женщину, просить знакомыхъ *коровай бати*. Женщина, приглашающая гостей бгать коровай, входя въ каждую хату, приглашаетъ гостей такимъ образомъ:

„Добри-день! Просимо на хлѣбъ, на силъ та й на коровай“.

Съ утра сходятся всѣ женщины-гости въ домъ невѣсты; однѣ изъ нихъ *учиняють* тѣсто на коровай, другія рѣжутъ лапшу, пряники мѣсятъ, варятъ и готовятъ. Въ середину коровай кладутъ 27 варениковъ; а когда тѣсто, назначенное для коровай взойдетъ, берутъ *віко з діжси*, посыпаютъ пшеницею, овсомъ и просомъ, *щобъ музика спідки не виризз*, потомъ кладутъ въ *віко* кусокъ тѣста и украшаютъ его такъ: по срединѣ ставятъ два голуба, выдѣланные изъ тѣста, а кругомъ налѣпливаютъ всевозможнаго рода шишечекъ. Когда уже окончено украшеніе коровай, тогда въ него съ четырехъ сторонъ втыкаются 4 восковыхъ свѣчи; потомъ берутъ большую восковую свѣчу и прилѣпливаютъ ее къ ножу, положенному на дно *діжси*, затѣмъ нѣсколько женщинъ берутъ осторожно *віко з короваємъ* и накрываютъ *діжсу*.

Кромѣ коровай дѣлають *лежень* (большой калачъ), потомъ дѣлають двѣ большія шишки, которыя послѣ испеченія красятся суримомъ и назначаются для *молодого* и *молодой*. Съ этими шишками *молоді* ходятъ приглашать къ себѣ на свадьбу. Во все время выдѣлыванія *коровай*, *лежня*, *шишокъ* и *калачикъ* женщины поють:

Хвалимо Бога: масляний буде нашъ коровай.

Зеленая та дѣбровонько *),	А рідного та ні одного.
Чого въ тебе яворівъ много,	Порадоньки ні відъ одного:
Зеленого та ні одного,	Усе такі, що напиться,
И листоньківъ не відъ одного?	Та нікому пожуриться;
Молодая та Марусенько,	Усе такі, що пити й гудяти,
Чого въ тебе та батьківъ много,	Та нікому порадоньки давати.

Короваю, короваю,	На дворі місяць ясний,
На столі тебе бгаю —	А на столі коровай красний.

Также поють №№ 501, 502 лит. Б.

*) См. вар. № 145.

Дружко выметаетъ печь для коровай, а *баби-коровайницѣ* ноютъ:

Кучерявий пічъ вимітає,
Кучерява въ пічъ заглядає.

Эта пѣсня поется до тѣхъ поръ, пока не будетъ выметена печь. А когда посадятъ коровай въ печку, тогда четыре бабы берутъ *дѣжу* на руки, поднимаютъ ее до самаго потолка, кружатся съ нею и приговариваютъ: Пічъ наша и проч. (см. № 355 лит. Б.).

Пропѣвши эту пѣсню, ударяютъ *дѣжою* о потолокъ и накрестъ цѣлуются. Это повторяется три раза. Послѣ, когда *дѣжу* оставляютъ, мать невѣсты почувствуетъ своихъ гостей и даетъ имъ ужинать. Потомъ приходитъ музыка, сходятся парни и дѣвицы и продолжаютъ танцовать до субботы.

Въ этотъ-же вечеръ у *молодого* тоже готовится коровай точно такимъ-же образомъ и съ тѣми-же пѣснями, вставляють только въ нихъ имя *молодого*.

„Дѣвичь-вечоръ“.

Въ субботу утромъ невѣста отправляется до *старшої дружки*, которая обыкновенно выбирается изъ зажиточныхъ, потому что она должна *одбутъ у недѣлю въ вечері дружчини*, то-есть угостить всѣхъ ужиномъ. Дружка вѣщаетъ съ невѣстой идетъ *скликать дѣчатъ*; а потомъ уже всѣ дѣвицы идутъ къ невѣстѣ одѣвать ее. Невѣста надѣваетъ красныя сапоги, *платку, червону попереднику (запаску)*; если лѣтомъ — то надѣваетъ шерстяную или ситцевую *тунку* (свиту), пошитую *до п'яти нілѣ (усиків)* и кругомъ обшитую чернымъ бархатомъ, (зимомъ — *кожушанку*) и подвязывается *рушникомъ*, по концамъ котораго вышиты орлы; на шею надѣваетъ очень много наместа, если богатая невѣста, *кромѣ того надѣваетъ и добре наместо* (коралы), и *дукачі*.

Голову повязываетъ шелковымъ платкомъ, обматывая его такъ, что верхняя часть лба и затылокъ закрыты, а остальная часть головы, темя — остается непокрытою. Поверхъ платка невѣста надѣваетъ искусственные цвѣты. Если у ней есть отецъ или мать, то коса заплетается и въ конецъ косы вплетаютъ очень много лентъ (*кісників*); а если круглая сирота, то коса расплетается и только около сѣмага затылка перевязывается лентами; если у невѣсты одинъ только отецъ или одна мать, то коса расплетается только до половины.

Къ головному платку съ правой стороны прикалывается вѣнокъ, сплетенный изъ ленты. *Старшая дружка* одѣта также, какъ и *молода*; только безъ вѣнка. Когда уберутъ *молоду*, *старшая дружка* заворачиваетъ въ цвѣтной

платовъ шишку, обращенную сурникомъ, и тогда *молода*, въ сопровожденіи *дівчатъ*, отправляется просить гостей на свадьбу. Она идетъ впереди, а *дівчата*—позади и поютъ (см. №№ 138, лит. А, 194 и 196).

Молода съ двумя *дружками* входитъ въ хату, а остальные остаются на дворѣ; *старшая дружка* кладетъ на столъ красную шишку, а *молода* влянается и приговариваетъ:

— Просивъ батько, й мати, и я прошу на хлѣбъ, на сѣль та й на весілля, хлопцівъ у бояре, а дівчатъ у дружки.

— Спасибі, прибудемо! — отвѣчаютъ обыкновенно на это хозяева.

По уходѣ изъ хаты *молодой*, хозяинъ отдаетъ обратно *старшей дружкѣ* красную шишку. Пригласивъ гостей, *молода* возвращается домой, гдѣ *дружки* сейчасъ-же приступаютъ къ *ильцю*. Онѣ идутъ въ садъ и вырѣзываютъ вишневую вѣтвь, которую приносятъ въ сѣни и втыкаютъ въ ржаной хлѣбъ. Потомъ перевязываютъ *ильце* красною лентою и на каждой *илечці* (пточкѣ) прицѣпляютъ пучки калины и колоски ржи; стволъ *ильця* обертываютъ бѣлою бумагою, красною и т. п. При этомъ, поютъ (см. № 99 лит. В).

Потомъ *старша дружка* входитъ въ хату и говоритъ:

— Пане старосто и підстаросто! Влагословіть це гільце на стілѣ поставити!

— Боже благослови! — отвѣчаетъ староста.

Послѣ этого *дружки* вносятъ *ильце* и ставятъ его на столъ; *молода* подчуетъ *дружковъ* водкою, онѣ закусываютъ валачонъ; затѣмъ *молода* садится на *покуті*, а *дружки* около нее съ правой стороны, а съ лѣвой стороны садятся гости. До ужина *дружки* поютъ (см. №№ 152, лит. В, 160, 171 лит. А и 286).

Послѣ пѣсень подаютъ ужинъ, за которыми слѣдуютъ сейчасъ же танцы, а послѣ танцевъ расходятся домой.

Тоже самое происходитъ и у молодого.

Вѣнчанье.

Въ воскресенье утромъ женихъ, взявъ благословіе у своихъ родителей, отправляется со всемімъ поѣздомъ къ невѣстѣ. Отецъ и мать невѣсты встрѣчаютъ жениха съ хлѣбомъ, солью и съ иконою; когда его поблагословятъ, онъ входитъ въ хату. Въ хатѣ невѣста *обдарює*; а послѣ этого отправляются въ церковь.

Послѣ вѣнца женихъ отправляется въ свой домъ, а невѣста—въ свой; ихъ встрѣчаютъ съ хлѣбомъ-солью и обсыпаютъ рожью.

Въ то время, когда молодые въ церкви, дома готовится столъ. Столъ покрывается бѣлою скатертью и посерединѣ его ставится *ілице*, къ которому прикрѣпляютъ четыре восковыя свѣчи, коровай, *лежень*, *калачи*, двѣ бутылки водки, перевязанныя красными лентами, двѣ ложки, которыя тоже перевязаны красною лентой, *холодецъ* въ мискахъ, деревянная тарелка, на которой лежить вѣнокъ *молодого*.

Послѣ обѣда (мы уже прежде сказали, что новобрачные изъ церкви идутъ особо; каждый изъ нихъ идетъ въ домъ своихъ родителей, гдѣ и обѣдаютъ). Молодая садится на *посади*, возлѣ нее съ правой стороны садятся дружки и *поютъ* слѣдующія пѣсни, до тѣхъ поръ, пока не пріѣдетъ женихъ (см. №№ 708, 712, 714, 715, 716, 717, 718 лит. А, 720 лит. В, 728, 731, 732, 745, 747, 746 и 751).

Рано, рано де зозуленька

Гніздечко звивае, ранесенько,

Тамъ соловейко кругомъ неі облітае.

Рано, рано де зозуленька

Гніздечко звивае, ранесенько,

Тамъ да Марушка віночокъ звивае.

Рано, рано де Марушка віночокъ звивае, ранесенько,

Тамъ Иванко кругомъ двору обізжае—ранесенько,

Та въ тестівъ двіръ заглядае.

Рано, рано да Маруся віночокъ звивае, ранесенько.

Родители *молодого* благословляютъ его иконою, хлѣбомъ, солью и обсыпаютъ овсомъ. Затѣмъ женихъ отправляется съ своимъ поѣздомъ къ невѣстѣ. *Свѣтила* молодого беретъ пучокъ *васильківъ*, втыкаетъ въ середину три большихъ восковыхъ свѣчи и перевязываетъ все вмѣстѣ красной лентой.

Поѣздъ ѣдетъ и все время поетъ, пока не приблизится къ воротамъ невѣсты, пѣсни (см. №№ 661, 676 лит. А и 834).

Когда женихъ пріѣдетъ къ дому *молодой*, то ворота запираютъ и его не пускаютъ; женихъ старается ворваться во дворъ невѣсты, а когда ему это не удастся (что обыкновенно бываетъ), то онъ покупаетъ воду и тогда уже свободно входитъ въ ворота. Дружки при этомъ поютъ въ хатѣ (см. №№ 851 лит. А, 875, 876 лит. В).

Въ это время теща беретъ *кухоль*, наполняетъ его овсомъ, житомъ и просомъ, и вынесши на дворъ, высыпаетъ *молодому* подъ ноги, а *дружко*

перебрасывает *кухоль* через хату. Теща потом надѣваетъ козую шубку снаружи и три раза подступаетъ въ *малодому*, желая его испугать. Затѣмъ *дружко* идетъ въ хату и покупаетъ у *старшої дружки* вѣнокъ, который лежитъ на тарелочкѣ, и отдаетъ его *сватицѣ*, которая пришиваетъ *малодому* на дворѣ. Когда вѣнокъ пришьютъ, *дружко* и *молодой* входятъ въ сѣни; *дружко* оставляетъ *молодого* въ сѣняхъ, а самъ идетъ въ хату, гдѣ обращается къ старостамъ съ слѣдующими словами:

— Кланявся свать сватові, а сваха свасі, буяринь дружці, а князь молодой. Підстаросто и пане старосто, благословить князя молодого въ хату ввести. Староста отвѣчаетъ: „Боже, благослови!“ (Какъ первый, такъ и послѣдній возгласъ старости повторяется три раза).

За третимъ разомъ *сватица* подаетъ *дружковѣ рушникъ*, *дружко* привязываетъ имъ самъ себя, отправляется въ сѣни за *молодымъ* и вводитъ его въ хату. Женихъ, не сбрасывая шапки, идетъ въ хату и останавливается возлѣ стола. Братъ молодой становится на лаву, беретъ въ руки палку и держитъ ее надъ головой своей сестры; съ другой стороны невѣсты стоитъ *староста* на лавкѣ и держитъ въ рукахъ тарелочку, на которой стоитъ рюмка воды и пряникъ.

Молодой покупаетъ себѣ доступъ къ невѣстѣ у своего шурина, бросая на тарелку *старости* деньги. Если шурина покажется мало, то онъ начинаетъ палкой ударять въ потолокъ, пока женихъ не дастъ ему желанной суммы. Въ это время *дружки* поютъ:

Ти, братіку, не лякайся, *)	За три за чотирі,
Ти, братіку, постарайся:	За два золотні.
Не продавай сестри	Гроші тобі—слина,
За три, за чотирі,	Брату сестра мила.

Когда *молодой* войдетъ въ хату, тогда невѣсту покрываютъ платкомъ. Послѣ продажи братъ невѣсты выпиваетъ рюмку водки, которая стояла на тарелкѣ у *старости*, беретъ тамъ-же деньги и уходитъ; а *дружки* сейчас-же поютъ:

Татаринь братиень, татаринь,	За три, за чотирі,
Продавъ сестрицю за таларь...	За два золотні.

Послѣ покупки невѣсты, женихъ заходитъ за столъ и садится возлѣ невѣсты; съ нее платокъ; возлѣ *молодого* садится *сватилка*, зажигаетъ

*) См. вар. № 935.

свѣчи, которыя были въ вазильбахъ, и держить ихъ въ рукахъ. Когда всѣ усядутся, тогда *свашка* входитъ съ рѣшетомъ и поетъ:

Решето тараточе, *)	Одъ князя молодого,
Та чого-сь воно хоче?	Одъ кониківъ вороненькихъ,
Срібного, золотого	Одъ бояривъ молоденькихъ.

Женихъ бросаетъ нѣсколько копѣекъ въ рѣшето, что дѣлаютъ по его примѣру и другіе; а въ это время дружки поютъ пѣсни (см. №№ 944, 947, 950 и 952).

Дружко беретъ тарелочку, кладетъ на нее пряники и даетъ присутствующимъ, говоря: „Одъ пана молодого, одъ пані молоді подароць“. Во все время раздачи подарковъ дружки поютъ (см. № 993 лит. А).

Когда дарятъ свашокъ платками:

За хатою липа	Підіть обдеріте
Золотомъ оббата,	Дружечокъ подаріте.

Во время этой пѣсни молодая „вицлітуе“ изъ косы ленты и даритъ ихъ дружкамъ; а староста кладетъ на тарелку шапку и поясъ и подноситъ отцу невѣсты, говоря: „Приймайте, батько, поясъ и шапку отъ князя молодого“. Потомъ онъ подходитъ къ матери невѣсты и подноситъ ей въ даръ отъ молодого *чоботи, платокъ и пряху*, сдѣланную изъ тѣста, говоря при этомъ: „Приймайте, мамо, подарки одъ князя молодого“.

Получивъ подарки, мать перевязываетъ черезъ плечо платокъ, надѣваетъ только что полученные сапоги, поднимаетъ пряху вверхъ, кружится и поетъ (см. № 991 лит. А).

Затѣмъ мать невѣсты подчуетъ всѣхъ присутствующихъ на свадьбѣ водкой; *дружко-же* подходитъ къ старостѣ и кричитъ: „Пане старосто и підстаросто, благословить князя молодого на прогулянки вивести!“

На этотъ возгласъ староста отвѣчаетъ: „Боже, благослови!“

Получивъ благословіе, *дружко* беретъ хустку и подаетъ ее *молодому*, который беретъ за нее и идетъ за *дружкомъ* „на прогулянки“. Невѣста идетъ вслѣдъ за *молодымъ*. По выходѣ на дворъ, женихъ и невѣста подходятъ къ музыкантамъ, которые въ это время играютъ исключительно для молодыхъ. Невѣста пройдетъ нѣсколько разъ подъ музыку, но, впрочемъ, не выбывая *тропака*, „щобъ у свекрухи горшки не билась,“ а молодой стоитъ — ему нельзя танцовать. Погулявъ немного, они опять возвращаются въ хату,

*) См. вар. № 1003.

гдѣ за столомъ занимаютъ свои прежнія мѣста и начинается обѣдъ. За обѣдомъ дружки поютъ (см. № 794).

Свашки, отставивъ бояръ (см. № 792).

Дружки, отвѣчая (см. № 793).

Свашки, поютъ (см. № 795).

На этотъ же голосъ дружки отвѣчаютъ (см. №№ 796, 767 лит. Б).

Свашки на тотъ же голосъ (см. № 799 лит. Д).

Дружки отвѣчаютъ тѣмъ же самымъ голосомъ (см. № 799 лит. В).

Обѣдъ оканчивается. Дружки и бояри идутъ въ гости къ старшей дружкѣ. На пути поютъ (см. №№ 1112, 1119).

Всѣ входятъ въ хату *старшої дружки* и начинаютъ вторично обѣдать.

Послѣ обѣда возвращаются назадъ къ молодой уже безъ пѣсень и садятся опять по своимъ мѣстамъ. Мать невесты складываетъ на возъ приданое своей дочери; а въ это время *свашки* и *дружки* въ хатѣ поютъ:

Брала Маруся лёнь, лёнь, *)

Виганяла дружечокъ вонъ, вонъ.

На що-жъ насъ збирати,

Якъ насъ виганяти?

И пѣсни (см. №№ 1101, 1111 лит. А, 1153 лит. В, 1158).

Дружко начинаетъ дѣлать коровай.

Первый отрѣзанный кусокъ подносится *молодикъ*, которые во время дѣла коровай сидятъ за столомъ; остальные куски роздаются по старшинству всѣмъ присутствующимъ на свадьбѣ, начиная съ отца и матери невесты. Самая нижняя часть коровай — *спідка* принадлежитъ музыкантамъ. Дружки и свашки, на мотивъ выше означенной пѣсни, поютъ (см. № 1053).

Послѣ этого *дружки* отправляются по домамъ, потому что народный обычай не позволяетъ дѣвницамъ оставаться въ домѣ *молодой* послѣ захода солнца (а въ это время солнце уже на закатѣ). *Музыка* входитъ въ хату и начинаетъ играть что нибудь печальное; *свашки* разстилаютъ кожухъ, на который становятся молоді и кланяются отцу и матери. (На кожухѣ стоятъ для того, „щобъ багаті були“). Родители благословляютъ ихъ; а когда *молода* выходитъ изъ хаты, *свашки* поютъ (см. №№ 1205 лит. А, 1206, 1145 лит. З).

Дружко и староста выносятъ на дворъ *дѣжу*, насыпаютъ въ нее жита и поютъ: Старий діду, стара бабо (№ 1166).

Послѣ этой пѣсни сейчасъ-же подають лошадей, на которыхъ поѣдутъ

*) См. вар. 1124.

молоді въ домъ жениха. Лонтади украшаются красными лентами; а если *молоді* отправляются въ домъ жениха на волахъ, то кромѣ красныхъ лентъ, ихъ рога обклеиваютъ золотою бумагой. *Молода* садится на свою повозку вдвоемъ съ *молодичъ*. Она держитъ въ рукахъ хлѣбъ и *гѣмце*, а *молодий* — образъ. На другія же повозки садятся *свашки*, *боляре*, *музыка* и поѣздъ отправляется до *молодого*, салютующій иногда выстрѣлами. Во время поѣзда, *свашки* поютъ (см. №№ 1203 лит. В, 1228 и 1230).

Когда поѣздъ подъѣзжаетъ къ воротамъ *молодого*, на дорогѣ зажигаютъ кулъ соломы, черезъ который *молоді* должны переѣхать. Отецъ и мать *молодого* встрѣчаютъ ихъ съ хлѣбомъ-солью, образомъ и обещаютъ ихъ житою, „щобъ життя хороше було“. *Свашки* поютъ (см. №№ 876 лит. В, 1243).

Молодые входятъ въ хату, ихъ сажаетъ за столъ; а въ это время, когда молодые сидятъ за столомъ, *свашки* вносятъ сундукъ, а *боляри* — постель въ комору и сами ее стелютъ. Потомъ *свашки* раздѣваютъ *молоду* и затѣмъ уже, раздѣтая, она отправляется въ комору спать. Послѣ часоваго сна она, вмѣстѣ съ *свашками*, выходитъ изъ коморы.

Свашки поютъ (см. № 1346 лит. Д).

Невѣста по пріѣздѣ въ домъ своего жениха, надѣваетъ на свекра рубашку, а на свекровь — плахту, которые въ этихъ костюмахъ танцуютъ. *Молодому* даютъ *очинокъ*, который онъ долженъ надѣть своей невѣстѣ. *Очинокъ* этотъ невѣста сбрасываетъ съ головы и бросаетъ къ порогу два раза; а за третьимъ разомъ надѣваетъ.

Послѣ этого всѣ присутствующіе на свадьбѣ пьютъ *варену* и ложатся спать. При этомъ, если невѣста „дівуючи, не згубила віночка,“ то свекровь даетъ ей половину той *плахты*, которую получила отъ нее-же въ подарокъ; а если наоборотъ, то свекровь не даетъ ей ничего, говоря: „ти не стоїшь того, щобъ тобі плахти дать“.

Понедѣльникъ.

Утромъ *дружко* и *староста* врадуть у *молодоі* *попередницю*, которую долженъ потомъ *молодий* выкупать. Невѣста, вставъ съ постели, одѣвается и идетъ по воду, которую потомъ подносятъ умываться *свекрові*. Когда онъ умоется, молодая ему даетъ свой *рушникъ* вытереться и потомъ вѣшаетъ его возлѣ иконъ. Если есть близко церковь, то *молодичъ* ведутъ *скривать*, а если церкви вблизи нѣтъ, то ихъ ведутъ для этой же цѣли къ колодцу и тамъ они сами *скриваются*. *Скриваются* возлѣ колодца слѣдующимъ

образомъ: накрываютъ платкомъ *молодого* и *молоду*; покрытые они должны умыться, и потомъ вытереться тѣмъ же самымъ платкомъ, который прикрываетъ ихъ головы. Если *молода* не потеряла своей дѣвственности (*віночокъ*) до вступленія въ бракъ, то ее отъ колодца ведутъ съ краснымъ флагомъ, который несетъ *старший дружка*, а *свашки* несутъ шинку, украшенную пучками калины и поютъ (см. № 1427).

Ой брехали—говорили люде,
Що зъ нашої та Марусі буде,
Вона гарна, гарнісінька,
Якъ рожа повненька.

Потомъ молодые отправляются съ визитами и когда подходятъ къ чьей либо хатѣ, то *свашки* поютъ:

Ой у нашего пана
Сребряная брама,
Золоти одвірки—
Дастъ намъ панъ горілки.

Вошедши въ домъ, староста отъ лица молодыхъ даетъ пряникъ и хустку хозяину дома, а молодые кланяются хозяину три раза въ ноги. Послѣ чего хозяинъ угощаетъ гостей.

Когда визиты кончены, молодые возвращаются домой, садятся за столъ и обѣдаютъ. Во время обѣда *молодий* и *молода* „частуютъ гостей,“ а гости необходимо должны имъ что нибудь подарить. Родъ жениха даритъ невѣсту, а родъ невѣсты даритъ жениха. Если кто даритъ молодымъ теленка, то всѣ кричатъ, какъ теленокъ: „бу! бу!“, а если овцу, то кричатъ какъ овца—бе!.. и т. п.

Во время обѣда *дружка* дѣлитъ коровай *молодого*.

Послѣ обѣда всѣ отправляются въ домъ невѣсты и тамъ опять обѣдаютъ и ея родъ даритъ жениха. Къ вечеру отправляются всѣ опять въ домъ жениха. *Свашка*, *свати* и *дружка* везутъ тещу въ шинокъ, а женихъ долженъ ее выкупить. Затѣмъ начинается въ шинѣ кутежъ, послѣ котораго молодые, возвратившись домой, ложатся спать.

Вторникъ.

Во вторникъ *свашки*, *старости* и *бояри* переодѣваются циганами, дѣлаютъ складчину и гуляютъ уже сами, безъ участія молодыхъ.

Свадьба, записанная въ м. Гостомлѣ, Кіевскаго уѣзда.

Батько зъ двома сватами йде сватать дівку, а синъ ёго, парубокъ, стоить підъ вікномъ и слушае. Йдучи, беруть хлѣбъ, дробокъ соли и кварту горілки. Увійшовши въ хату, кажуть: „Добри вечоръ вамъ. Тутъ десь наша лисичка (або теличка) забігла до васъ у двіръ, треба пошукать“. Імъ одказують: „Здорові, — шукайте!“ Свати пійдуть, найдуть дівку и приводятъ у хату. Якъ що вона хоче вийти за-мужъ, то буде колупать коженъ, гризти платокъ и пальцями перебірать. Отъ свати вже й догадуються. А якъ що дівка не хоче вийти—заразъ плаче и утібае. Якъ же вона уже согласна, то ссилається на батька й матіръ—ті соглашаються.

Мати вносить изъ бодні платки и дае сватамъ, а свати обь цимъ дають звістку матері молодого. Вона приходить сюда и молодого вводять у хату, ёго зъ молодою заставляють кланяться перше Богу, а після батькові й матері молоді, котрі разомъ — благословлять їхъ хлѣбомъ и силлю, а потімъ кланяються батьку й матері молодого и цілують ихъ ноги; вони благословлять тожъ. Свати й старі остаються и тутъ пьють горілку, а молоді удвохъ идуть на вечерки, и тамъ пьють горілку зъ хлопцями и дівчатами. На другий день сосѣди, що були на сватанні, просять їхъ до себе на чарку, а якъ свать у цѣму селі, то й свать кличе, а якъ въ иншому, то вінъ, не кликавши до себе, прогуле тутъ, у батька молоді, днівъ два або й три.

Неділь черезъ три назначають весілле. Въ субботу бувае дівичъ-вечоръ. У це время молодий підносить молодій чоботи на тарілці и у чоботи накидае бубликівъ и оріхівъ, а бояринъ підносить устілки. Молодихъ заразъ садовлять за стілъ и частують. Дружки й бояри садовляться тожъ. Якъ посадовляться, то тоді починають пришивать молодому на шапці квітку, співаючи:

Я швачка зе Львова,	Въ мене пучки тоненькі, —
Въ мене хорошая мова,	Не швода мені дати
Въ мене ручки біленькі,	Квітки пришивати *).

Дружкѣ кладе на тарілку семигривенникъ грошей. Молода бере гроші и кладе шапку. Дружка бере шапку и надівае собі на голову, приспівуючи: Поглянь, затеньку, на мене, **). Шостаць не шостаць —
Кращій я козаць одъ тебе; Гривень шість,
Да на мені шапочка—ковшечокъ, Я тобі, затеньку, рідна свість.
Готуй, затеньку, шостачокъ!

*) См. вар. № 389, стр. 191—193.

***) См. вар. № 396, стр. 195.

Пришивши квітку молодому, дружки вьють ильце и співають:

Благослови Боже, Се ильце явити,
Пречиста госпоже, Сей домъ звеселити.

Извивши ильце, співають (см. №№ 124, 125, 126, 131 лит. Д).

Мати молоді дас старшій дружці пляшку горілки. Горілку тую пьють всі ідять капусту и співають: (см. № 56 л. В) *).

Якъ немає въ суботу музики, то погуляють трохи и йдуть до дому — проти неділі довго не гуляють.

На другий день молодята идуть въ цервовъ на утрєдню різно. Якъ немає въ тому селі, де бува весілле, церкви, то йдуть зъ вечора, щобъ поспіть до утрєдні. Йдучи, весільні співають:

Ивана мати родила, **)	Зорою підперезала
Місяцемъ обгородила,	Дай до шлюбу випроважала.
Ой дай, мати, шубу,	Намъ піпъ руви звяже,
Підемо до шлюбу;	Усю правду скаже.

Въ церкви вистоять утрєдню и на службі Божій вінчаються. Молодого держить вінець старший бояринъ, а молодій — дружка.

Повінчавшись, идуть зъ церкви, співаючи (см. №№ 172 лит. Г, 695 лит. Г, 700, 701, 713 лит. Е, 722 лит. А, 733 лит. І, 734 лит. В, 740 лит. А, 744 лит. А, 754 лит. В)

Не вій, вітре, у розі—	По червонимъ поясу:
Повій по дорозі,	Розстелимъ по волосочку,
Розмай косу росу	Розберемъ по волосочку.

Ой коню нашъ сиви ***)	Звінчавъ діточокъ одно-літочокъ
Чи чуєшся ти на силу?	Въ одинъ часъ.
Чи зведешъ нашу княгиню	Якъ не будешъ піпоньку вінчати,
Та на тую гіроньку крутую,	Будуть твої кудроньки трещати;
Да у тую церковку Святую?	Якъ лютий морозъ на дворі,
А въ тій церковці святий Спасъ	Такъ твої кудроньки на голові.

Въ це время коровайниці у молодого печуть „коровай“. Ихъ просять мати молодого; вони йдуть и несуть зъ собою хлібъ и муку. Коровайниці миють руки и благословляються місить коровай. Якъ вінъ изийде, то тоді

*) См. вар. № 1120 и 1159.

***) См. вар. № 821, стр. 316.

***) См. вар. № 1146, стр. 404.

лілять и співають (см. №№ 487 лит. Е, 491 лит. Г, 501 лит. И, 509, 506 лит. Г, 533 лит. В, 546 лит. А, 574 лит. А)

Самъ Богъ денце місіть,
А Пречистая світить,

А янголі воду носять,
Господа Бога просять.

А теперъ же въ насъ да зрадоіа:
А пічъ наша да бика привела,
А припічокъ да телушечку,
А запічокъ—егнушечку,

А вочерга да яецъ нанесла,
Ступа на яйцяхъ сиділа,
А лисця хвостомъ вертіла,
А помело вудкудакало.

На коровай наліплюють чотири бочонки зъ тіста, чотири голубці, чотир вареники зъ сиромъ и четверо яецъ; кругомъ короваю накладають шишки. Після того місіть изъ житнїі муки коржъ, посипають ёго овсомъ, кладуть на ёму коровай, запалюють по бокахъ чотири свїчки зъ воску и садовлять въ пічъ. Якъ посадять въ пічъ коровай, то тоді беруть діжу, въ которий було тісто для короваю; — беруть діжу въ шестёхъ и піднимають її на рукахъ вгору, приспівуючи:

Пічъ на сохахъ,
А діжа на рукахъ;
Поцілуймося,

Помилуймося,
Хто кому радъ.

Після цёго сідають за стилъ випить и закусятъ.

У молодой печуть коровай тоді-жъ, якъ и въ молодого — въ неділю въ ранці, и співають также саме.

Випивши й закусивши, ждуть молодихъ зъ церкви. Батько й мати молодого стоять у хаті коло порога зъ горілкою. Якъ молодой увиде зъ молодом, то їхъ частують; вони або п'ють, або виливають назадъ себе. Потімъ садовлять ихъ за стилъ, співаючи (см. № 3).

А якъ що молода сирота, дакъ співають иншу (см. № 5).

Умісті зъ молодими сідають и другиі и починають обїдять.

За обїдомъ до калусти співають:

Черезъ садъ гуска летіла и т. д.

Пообїдавши, виходять изъ-за стола и співають (см. № 803 лит. Д).

А якъ проспівують цюю пісню, тоді трохи потанцюють и расходяться: молодой иде просить свахъ, а молода—приданокъ; мати просить молодежі, щобъ вона поїздъ обшила. Молодиці входять въ хату и кажуть: „Пані-староста, пані-подстароста, благословіть поїздъ обшити!“ Вони одказують: „Богъ благосло-

вить—разъ, и въ другий разъ, и въ третій разъ“. Молодичі обривають изъ нильця квітки и пришивають до шапѣвъ, співаючи:

Я швачка ze Львова... (и т. д., якъ и співали).

У вечері молода сідає за стилъ вечерять; дружки зъ нею. Якъ пойдять усе те, що імъ подадуть на стилъ, співають (см. № 1096)

Ой боромъ, боромъ боровиною *), „Я не одчинюся — батька боюся“.
Ой хто жъ то іде вечориною? — Не бійся отця, да бійся мене молодця:
Ой іде, іде Иванко п'яни, Батькова гроза, якъ літняя роса,
— Одчиняй, Мар'є, я твій кохани. А мої пригрози, якъ люти морози.

Не куй, старосто, золотого ножа,
Та підкуй, старосто, вороного коня.
Будемо іхати боромъ кам'янимъ,
Бірь буде шуміти, камень буде дзвеніти;
Якъ зачують люде, то намъ слава буде,
Якъ зачує Маруся — намъ слава буде,
Якъ зачує сванечка — намъ буде славочка.

Переспівавши, ждуть молодого зъ дому.

Молодий проїзжає, або приходить, и остановлюється коло воріть у молоді.
Ті, що зъ нимъ идуть, співають:

Крийся, зятю, крийся, Нась тутъ небагато:
Да въ хату просися! Четверо, да п'ятеро, да всіхъ дев'я-
Пусти, свату, въ хату, теро.

Поїзжанъ молодого и ёго самого молодіжъ, що стоить зъ другого боку воріть, въ двір не пуска. Тоді дружки пов'язжуть їхъ ружниками; вони й пустять.

Уходять у хату. Молода сидить на покуті и, нахилившись надъ столомъ, прикривається платкомъ. Дружки співають:

Летівъ чорний воронъ, Що ви тута уживаєте?
За вдавъ дружкамъ соромъ: Гляньте ви на Бога
Чи ви дома да не маєте, Да напийтеса дома.

Іхъ (це поїзжанъ молодого зъ нимъ) стрічають на порозі зъ свічкою; вони й собі тежъ зъ свічкою проти тіхъ, співаючи:

Кремень, кремень! ой, дай-же намъ огню
Свічи засвітити,
Цей домъ звеселити.

*) См. вар. № 1094.

Потімъ свахи цілуются и приспівують:

Да до мене, сванечко, до мене,	Поділуймося, свашко,
И въ тебе свічка и въ мене.	На сінешнімъ порозі,
Зложимо свічечки доуши,	На лютому морозі.
Зведемо дітей до хати.	

Молодий, увийшовши въ хату, сідає за стіль коло молодої и цілує її. Вона тоді підводиться и розкриває платокъ. Въ те время співають:

Ивану свиней не пасти,
А Марѣ не заганяти,
Бо вміє вінъ цілувати.

За стіль сідають всі, скільки поміститься; п'ють по чарці горілки й закушують. Тоді заразъ вносять коровай, а на ёму очіпокъ и намітку. Співають (см. №№ 1005 лит. В и 1048).

Переспівавши, ділять коровай. Ёго роздає дружокъ.

Розділивши коровай, починають скривать молоду: одна родичка молодо а друга молодого беруть и розплітають молодої косу, приспівуючи:

Розплітала мене дядина нежалослива;
Сестра принялася, слёзами облилася.

Дружки надівають очіпокъ и, надіваючи, співають (см. № 1039).

А якъ надінуть очіпокъ, то тоді ведуть молодихъ у комору вечерать и співають (см. № 1077).

Повечеравши,—молоди въ коморі, а стари въ хаті—випроважають молодихъ до молодого. Родня молодого, що пришла зъ ними, и родня молодої идуть всі до молодого зъ молодятами. Якъ випроважають, то родня молодого співа (см. № 1157).

Тоді бояри забірають усе придаче молодої на візъ, сідають на ёго сами и идуть.

Якъ що у молодихъ есть візъ и коні, то молодий сажаетъ молоду на візъ, а тоді й самъ сідає; їхъ укутують рядномъ. Батько бере хлібъ и, перейшовши три рази ворота, співа вмісті зъ другими:

Розступітєся, вороги,	И наша ненька старенька,
Не переходьте дороги;	Щобъ була доленька щасливенька.
Нехай перейде Господь самъ	

Після цёго идуть.

Якъ забачять зъ двору молодого, що іде вже молодий зъ молодою то

вить—разъ, и въ другий разъ, и въ третій разъ*. Молодшці обривають изъ
ильця квітки и пришивають до шапокъ, співаючи:

Я швачка ze Львова... (и т. д., якъ и співали).

У вечері молода сідає за стилъ вечерять; дружки зъ нею. Якъ пойдуть
усе те, що імъ подадуть на стилъ, співають (см. № 1096)

Ой боромъ, боромъ боровиною*),	„Я не одчинюся — батька боюся“.
Ой хто жъ то іде вечориною?	— Не бійся отця, да бійся мене молодця:
Ой іде, іде Иванко пъяни,	Батькова гроза, якъ літняя роса,
— Одчиняй, Маръе, а твій кохани.	А мої пригрози, якъ люти морози.

Не куй, старосто, золотого ножа,
Та підкуй, старосто, вороного коня.
Будемо іхати боромъ камъяннимъ,
Біръ буде шуміти, камень буде дзвеніти;
Якъ зачують люде, то намъ слава буде,
Якъ зачуче Маруся — намъ слава буде,
Якъ зачуче сванечка — намъ буде славочка.

Переспівавши, ждуть молодого зъ дому.

Молодий проїзжає, або приходить, и остановлюється коло воріть у молоді.
Ті, що зъ нимъ идуть, співають:

Крийся, зятю, крийся,	Нась тутъ небагато:
Да въ хату просися!	Четверо, да пъятеро, да всіхъ девъя-
Пусти, свату, въ хату,	теро.

Поїзжанъ молодого и ёго самого молодіжъ, що стоить зъ другого боку
воріть, въ двіръ не пуска. Тоді дружки повъяжуть іхъ рушниками; вони й
пустять.

Уходять у хату. Молода сидить на покуті и, нахилившись надъ столомъ,
прикривається платкомъ. Дружки співають:

Летівъ чорний воронъ,	Що ви тута уживаете?
За вдавъ дружкамъ соромъ:	Гляньте ви на Бога
Чи ви дома да не маєте,	Да напийтеса дома.

Іхъ (це поїзжанъ молодого зъ нимъ) стрічають на порозі зъ свічкою; вони
й собі тежъ зъ свічкою проти тіхъ, співаючи:

Кремень, кремень! ой, дай-же намъ огню
Свічи засвітити,
Цей домъ звеселити.

*) См. вар. № 1094.

Потімъ свахи цілуются и присівують:

Да до мене, сванечко, до мене,	Поцілуймося, свашко,
И въ тебе свічка и въ мене.	На сінешнимъ порозі,
Зложимо свічечки доуши,	На лютому морозі.
Зведемо дітей до хати.	

Молодий, увийшовши въ хату, сідає за стіль коло молоді и цілує її.
Вона тоді підводиться и розкриває платокъ. Въ те время співають:

Ивану свиней не пасти,
А Мары не заганяти,
Бо вміє вінъ цілувати.

За стіль сідають всі, скільки поміститься; п'ють по чарці горілки й закушують. Тоді заразъ вносять коровай, а на ёму очіпокъ и намітеу. Співають (см. №№ 1005 лит. Б и 1048).

Переспівавши, ділять коровай. Ёго роздає дружко.

Розділивши коровай, починають сєривать молоду: одна родичка молодо а друга молодого беруть и розплітають молоді косу, присівуючи:

Розплітала мене дядина нежалосливая;
Сестра принялася, слёзами облилася.

Дружки надівають очіпокъ и, надіваючи, співають (см. № 1039).

А якъ надінуть очіпокъ, то тоді ведуть молодихъ у комору вечерать и співають (см. № 1077).

Повечеравши,—молоди въ коморі, а стари въ хаті—випроважають молодихъ до молодого. Родня молодого, що пришла зъ нимъ, и родня молоді идуть всі до молодого зъ молодятами. Якъ випроважають, то родня молодого співа (см. № 1157).

Тоді бояри забирають усе придаче молоді на візъ, сідають на ёго сами и идуть.

Якъ що у молодихъ єсть візъ и коні, то молодий сажаетъ молоду на візъ, а тоді й самъ сідає; їхъ укутують радномъ. Батьво бере хлібъ и, перейшовши три рази ворота, співа вмісті зъ другими:

Розступітєся, вороги,	И наша нєнька старєнька,
Не переходьтє дороги;	Щобъ була долєнька щасливєнька.
Нехай перейде Господь самъ	

Після цёго идуть.

Якъ забачять зъ двору молодого, що іде вже молодий зъ молодою то

кладуть у воротах огонь; він той огонь переїзжає. Передь порогомъ ставлять діжу, кладуть на єї хлібъ и сіль. Изъ хати виходять стари й кажуть:

Тупу, тупу коло діжечки,	Чи сиріжечки брати,
Навідала сиріжечки.	Чи невістку витати.

Молодять беруть и ведуть въ хату. Тутечка всі стоять, а молодихъ сядовлять за стіль и, якъ вони сядуть, дають їмъ по кусочку хліба, намазаного медомъ, співаючи:

Бреди, Маръечко, бреди,	Високо піднімайся,
Не бійся холодної води;	Зъ сорома викупляйся.

Якъ пойдять вони хлібъ зъ медомъ, то тоді ведуть ихъ въ комору. Зъ молодіи скидають ту сорочку, що вона ходила цілий день, и надівають на єї другу — білу. Въ коморі молода скидає зъ молодого чоботи; вінъ роздягається и тоді сплять.

Покіль молодята сплять у коморі, свахи все ждуть ихъ підъ дверми, вносіи молодий изъ середини комори стукає. Свахи вхдять въ комору, беруть сорочку и несуть, радіючи, въ хату. Молодята одягаються и йдуть тежъ у хату. Увійшовши, кланяються батьку й матері, а ціи благословлять ихъ и дякують молодіи за честь. Молода, подавши всімъ значки изъ стѣнжки, йде зъ молодимъ вп'ять у комору спать. Сорочку тую, що свахи внесуть въ хату, заразъ беруть, завертають її въ узоль, кладуть туда хлібъ, жито и горілку и одсилають до старихъ молодіи. Після того жонки й чоловіки починають танцвовать и, обійшовши тречи кругомъ стола по лавахъ зъ музикою, п'ють варену. Попивши варену, дружкѣд забирає всіхъ весільнихъ до себе погулять.

На другий день мати молодіи ходить по селу и скликає перезвянокъ. Хто заможній изъ прошеннихъ, той бере де-що для подарківъ зъ собою и йде. Молодий зъ дружкомъ біжать до матері молодіи и несуть вареники, звязані по парі. Оддавши вареники, молодий забирає тещу підъ руки и веде до себе. Тоді співають:

Ой, зять тещу просить,	А есть у мене
Въ рукахъ шапку носить:	Три бочечки,
— Моя тещенько, моя голубонько,	Три барилечки,
Да прошу-жъ я тебе,	Да солодного меду —
Ходімъ до мене;	Просимо въ беседу.

Мати молодіи йде до молодого. У єго тоді п'ють да й п'ють. Тоді вже немає ні якого порядку, а гуляють часомъ и цілу неділю.

Свадьба, записанная въ с. Лугинахъ, Овручскаго уѣзда, Волынской губерніи.

Свати идуть сватать дівку у суботу ввечері и несуть зъ собою хлібъ, сіль и горілку. Сватами бувають: дядько, батько хрещений, братъ—якъ шо вінъ жонатий. Якъ придуть підъ хату свати, то стукають въ двері и ка-
жуть:

— Одчиніть, пустіть насъ трохи підпочувать, бо ми люде подорожні, зъ дороги збились и не знаємъ куди ити дальшъ. Оце слава Богу, що до-
бились до вашої хати. Ихъ пустять у хату. Вони заразъ хлібъ, сіль и го-
рілку ставляють на стілъ. Дівчина заразъ тікає до сусідъ. Сівши на лаві,
свати починають:

— Дайте-жъ намъ воза (чарки бъ то), то ми виньємъ по чарці, та пу-
стіть насъ переночувать.

Батько, якъ хоче оддаты, то каже:

— У насъ хата тісна—нігде васъ усіхъ тутъ положить, идіть собі у
другу хату. А якъ же не хоче оддаты, то заразъ одкаже:—Веріть собі свій
хлібъ и сіль, та идіть собі зъ Богомъ.

Свати більше всего приходять три рази и за третімъ разомъ уже скли-
кають людей на змовини. Приходить вся родня, часомъ приходять и чужі.
На змовинахъ не буває ни дівокъ, ни парубківъ. Якъ зберуться и начнуть
горілку пить, то свати кажуть:

— Дайте-жъ намъ значки, щобъ люде знали, що ми уже висватали. На
змовини зеликає дівка зъ дружкою, старого й малого, знакомого и чужого,
клянється и каже:

— Просивъ батько й мати, и я прося на хлібъ, на сіль, на змовини.

Сватівъ частує горілкою тютка и обмотує чарку платкомъ, пьє горілку
и бере собі за поясъ платокъ (значокъ).

Черезъ тиждень буває сватанне. Молодого мати пече пироги, а молодий
купує для княгині (молодої) подарки; це все разомъ зав'язують въ хустку
и несуть до молодої. Молодий підносить своїй молодій на тарільці чоботи,
пироги кладе на стілъ. Цю хустку зъ пирогами молодий принієть матері мо-
лодої. Батько и мати молодого сідають середъ хати на ослоні. Дядько бере
молодого за платокъ, підводить къ батькові, той клянється три рази, про-
сить благословенія; його благословляють и вінъ іде тоді за стілъ. Такъ само

и молода своїмъ батьку и матері кланяється и вони благословляють її. Потімъ молода кладе на тарілку платокъ и ставить чарку и п'є до молодого. Вона повинна назвати ёго на им'я. Молодий п'є, бере платокъ, а на тарілку кладе гроши молодій. Молода тоді сідає, а дівчата співають (см. № 44).

Якъ иде молода за стілъ, то співають (см. № 3).

Якъ батько або мати п'є до молоді горілку (см. № 51).

Якъ вона не плаче, то співають (см. № 49).

Якъ ще не плаче, то співають (см. № 50).

Якъ вилазять изъ-за стола и идуть гуляти (см. № 60).

Гулять идуть одні дівчата, а родня остається въ хаті и сідає коло стола. На другий день — у неділю — важне изъ молодихъ иде до церкви особше. Якъ ото випроводять молодихъ, то заразъ захожуються робитъ коровай. Коровайниці, починаючи міситъ коровай, говорять:

— Отець и мати, благословіть починать роботу! — и другий разъ, и третій разъ.

— Богъ благословить, каже хто небудь. Потімъ співають (см. №№ 495, 507).

Якъ пічъ винітають, то співають (см. №№ 526, 551, 553 лит. А).

Якъ до короваю свічку сучуть (см. №№ 499, 500, 530, 591).

Одна жінка несе свічку до комори. Коровай-же той роблять такъ: великий коржъ поспівають овсомъ и кладуть два шаги, після кладуть одна на одну сімъ паляниць и зверху зроблять зъ тіста місяць и кругомъ обсажують п'ятьма шишками, а після поясомъ и подпережуть коровай. Повіль коровай печеться, коровайниці частують и дають імъ їсти печеню.

Въ церкві молодий стоїть съ чоловіками жонатими, а молода — межъ жінками. Якъ кончиться служба, то дружки виводять изъ церкви и росплітають косу, тоді ставляють їх на рушнику и починається вінчання. Дядько держить вінця молодому.

Якъ везуть одъ вінця, то музика грає, а дружки співають дорогою (см. №№ 744 лит. В).

Якъ прийдуть до двора, то їх на порозі стрічають батько и мати съ хлібомъ и сіллю; молодий бере хлібъ у батька, а молода у матері и тоді знову співають тую, що співали, якъ їхали одъ вінця. Дядько заводить молодого за стілъ, а молода иде ззаду. Почастують їх и молоді идуть у комору обідать, а жонки сідають за стілъ и обідають. Пообідавши, молодий иде до дому, а дівчата идуть у другу хату в'ють илце, ёго убірають

житомъ, пшеницею, калиною, барвінкомъ и приліплюють свічечки. Якъ не-
суть илце до молоді, то співають (см. № 178).

Принесуть илце, поставлять на столі; їхъ почастиють и вони идуть до
молодого танцювать. Потімъ виносять на двіръ діжку, на ій ставлять хлібъ
и сіль; всі ходять кругомъ діжки и співають (см. № 818).

Після того молодий іде до молоді, тамъ співають (см. № 664).

Батько перейде три рази дорогу, а молодого обсипають овсомъ. У мо-
лоді застають уже на дворі стіль—не діжку,—коло стола відро води, а на
столі хлібъ и сіль. Теща виверне кожухъ и надіне; тутъ співають (см. № 920).

Теща бере чаркою изъ повного відра воду и дає молодому, молодий пе-
рекидає чорку черезъ плечи, дядько хватає и подає тещі; тоді теща частує
уже горілкою. Дві свахи світять свічи и, ставши одноєю ногою на порігъ, три
рази цілються и співають (см. № 881 лит. А).

Молодий входить у хату и застає молоду въ хаті за столомъ, прихилану
до стола и накриту радномъ; ій співають:

Ишла, ишла *)	Батенько иде.
Да по полю лягла,	„Даль-Бугъ, не встану,
Молодая Марьюхна	Не привітаю,
Къ столу прилягла.	Бо я одъ батька
— Встань, Марьюхно,	Ласки не маю“.

Молодий підходить, піднімає радно и цілує молоду, тоді вже співають:

Даль-Бугъ, устану	Бо я одъ мужа
И привітаю,	Всю ласку маю.

Вносять серпанокъ и росплітують косу, співаючи (см. №№ 633 и 636).

Тоді дружко вносить на голові коровай, поставить на столі и миє руки,
ѣму співають (см. № 1047).

Потре рушникомъ руки, перев'яже ѣго собі черезъ плече и приступає
ділити коровай, ѣму співають:

Дружко коровай крає, **)	Срібную та тарелочку
Золотий ножикъ має,	Обділяти всю родиночку.

Дружко зрізує зъ короваю місяць и оддає молодій въ припілъ, а після
викликає батька и матіръ, одрізує перший кусокъ, кладе на тарілку и под-
носить батьку, такъ само матері и всьому роду по старшинству. Розді-

*) См. вар. 988.

**) См. вар. 1068.

ливши коровай, дають вечерять и по вечері везуть молоду до молодого; при цьому співають пісню (см. № 1151).

Бодня моя нова,
А въ бодні основа;

Бо не рокъ, не два дбала,
А въ бодню не наклала.

Якъ уже посадять молоду на візь, співають (см. № 1214 лит. А).

Передъ порогомъ у молодого кладуть огонь. Молодіхъ сажають за стігъ, почастують и въ комору. Молода скидає молодому чоботи, а вінъ кидає въ чоботи гроші.

На другій день викидають на хату червоний поясъ и несуть до її матері шишки; у понеділокъ у молодого снідають, випють и идуть до молодої, потімъ зновъ идуть до молодого; а після того друже повиненъ зазвать до себе все весілля.

Свадьба, записанная въ с. Млыновѣ, Дубенскаго у., Во- лынскої губ.

Парубокъ питається у роду — батька, матері, дядьківъ, тітокъ, — чи позво-
лить рідъ ёму жениться на такій-то и такій-то дівці; а вони вже людей рос-
питують, чи годиться вона до роботи, чи спокійна, чи добра зъ неї хазяйка?

Попереду до дівчини рідъ парубка посилає *на розвідки* яку небудь жінку,
котра повинна розвідать усе, якъ слідъ. Воля йде у вечері и, увійшовши
въ хату, каже:

— Добри-вечоръ! Чи не забігла, часомъ, моя сюди теличча?

— Здорові! Сідайте у насъ, то будете гостемъ.

Хоть її и просять сідать, але вона не сяде, ажъ поки не замітить, що
батько й мати согласні видать свою дочку заміжъ. Дівчина спочатку кгда-
кається; а тутъ ще й батько приложить своє слово: то скаже, що вона ще
не вміє діла робитъ — нехай перше навчиться, то скаже, що ще вона подар-
ківъ не напярала и нічого ще не придбала. Такъ видумує то се, то те. А
дівчина, якъ хоче вийти, то стоить коло печі мовчки и довбає комінъ; а
якъ не хоче йти заміжъ, то просто каже: „Не піду“, и тіває зъ хата.

Якъ рідня согласна оддать дочку, то кажуть: „То її воля“.

Заразъ дівчині дають горілки, якъ що вона візьме чарку въ руки, то
це значить, що вона согласна вийти заміжъ. Взявши чарку у руки, вона
каже: „я не буду пить горілки, ажъ поки не забачу вашого молодця“. (Ще

найбільшъ буває тоді, якъ изъ другого села парубокъ и вона ёго справді ще ніколи не бачила). Тоді кого небудь пошлють за молодимъ, а сами остаються у хаті и ждуть, поки вінъ не прийде.

Якъ молодий прийде, а зъ нимъ приходять й мати, то ті, що зъ нимъ прийшли, сідають, а вінъ стоить коло порога. Батько молодого п'є до батька дівчини и каже: „Теперь буде згода міжъ нами!..“ Після того загадують пити молодому до дівчини. Тутъ молодий, п'ючи до молодої, повиненъ її назвати по імені; а вона тежъ повинна ёму сказати: „Здоровъ будь, Иване!“ чи тамъ якъ ёго називають. Але вона довго не говорить—соромляється. Випивши по чарці, побалакають трохи и расходяться. Тимъ и кончаються *сватанне*, або *змовини*.

На другий день бувають *заручини*.

Батько молодого бере горілку, калачі пшенишні, яблука, пряники и иде до дівчини разомъ зъ матірью, свахою (сестра, тітка або дядина) и дружкомъ (дядько, або братъ жонатий). Прийшовши у хату, становлять горілку на стіль, а вона на стіль подає закуску, що приготавляє куховарха (баба зъ села). Після того дружокъ бере хустку и каже їмъ взятися за неї; а самъ візьме въ руки, підійме її въ гору и каже: „Пане-господару домовий, просимо благословення—разъ, и вдруге, и втретє!“ Молодята кланяються по три рази въ ноги батькові и матері; а ти їхъ благословляє хлібомъ, испеченимъ въ вуші (*близнята*), пучкомъ жита и кажуть: „Богъ благословить!“ (жита у той день ще вранці приносять изъ влуні чотири пучечки и разставляють їхъ по углахъ, а благословляють тимъ, що на покуті бувъ). Поблагословивши, садять молодого на покуті, а молоду—по лівій руці коло ёго. Коло молодої за столомъ сідає дружка; а коло молодого — сваха; а коло свахи зновъ сідає молодого мати и батько, а рідня дівчини коло стола шанує гостей.

Якъ посідають за стіль, то співають: Благослови Боже (см. № 26).

Якъ горілку п'ють (см. № 6).

Після того всі плещуть въ долоні и співають (см. №№ 33, 43, 66).

Якъ вечерають (см. №№ 53, 56, 57).

Після того дружба співає (см. № 55) и

Не хочемъ ми того,
Дайте намъ другого.

Дайте намъ гиншого,
Що разъ, то ліншого.

Встаючи изъ-за стола (см. № 61).

Всі встають изъ-за стола, а молодихъ виводять хусткою, водять по хаті и приєпівають:

Помалесеньку,
Потихесеньку,
На кумину сіножать
Зеленесеньку;
А кумина сіножать

Непокошенная,
Непотащаная
И въ копиченьки
Непоскладаная.

Молоди ходять по хаті и кланяються, а після потанцюють, або тільки окрутнуться и посідають на лаві. А потім знову беруть їх за хустку и, взявши благословеніє — якъ и першъ, заводять їх за стіль и допіру молоді мати дає хустки батьку, матері, хрещеному батькові и матері, братові — хто є изъ родні. Після хустовъ мати молоді разсилає калачи, пряники, яблука, що тамъ є у неї. Розсилають такъ: мати сидить на полу и коло неї лежить ковпикъ зъ хустками и калачами; до неї дружко приходить зъ тарілкою, вона кладе хустку на тарілку и каже: „То батькові послати!“ А дружко несе и каже: „Обсилає сватъ и сванечка, молодий и молода кгречнимъ подарункомъ. Приймайте мале за велике и майте за вдячне!“ Після хустовъ, розсилає калачі, пряники — що є; а дружки співають (см. №№ 15 и 45).

Після того всі расходяться. Заручини найбільше бувають въ четверть.

У суботу молодий и молода збірають, каже до свого дому, родину. Якъ зійдуться, то співають (см. №№ 285, 316, 355 л. В).

Зібравшись у суботу, рідня молодихъ приймається місити и пекти *коровай*. Підуть у комору, винесуть ночви, поставлять їх посередъ хати, а коровайниці підходять до батька и матері и питають: „Пане свате и сванютко голубко, просимо о благословенство въ першій разъ, въ другий и третій!“ Ті кажуть: „Нехай Богъ благословить!“ Після того дві жінки затикають квітку изъ барвінку за голову, идуть на село и просять на коровай коровайницъ. Котра жінка иде на коровай, то несе зъ собою хлібъ, муку, яйця, сиръ. А якъ уже всі зійдуться до господи, то заразъ приймаються місити коровай; а за роботою співають (см. № 501 л. А).

Въ саду віття вісить,
Самъ Богъ коровай місить,
А янголі воду носять,
Пречистої просять...

Пречистая Мати
Буде намъ помагати
Короваеньку бгати.

Якъ замісять коровай, то оставляють ёго, щобъ вінъ сходивъ, а коровайницъ просять за стіль и дають імъ по чарці сперва, а після подають и закуску. Поки вони закусять та набалакаються за столомъ, та ще неки, ви-

шовши изъ-за стола, натапцюються, то й тісто зйде. Тоді коровайниці ви-робляють коровай и співають (см. №№ 487 л. В, 490).

Якъ пічъ вимітають:

Помелà, дружбоньку, помелà! Якъ не будешъ помела шукати,
Щобъ твоя борода не мела. Будемъ твою бородою вимітати.

Якъ коровай у пічъ садять, співають (см. № 533 л. А).

Якъ усадять у пічъ коровай, коровайниці скачуть по хаті и приспіву-ють (см. № 534, 562, 570, 571).

Якъ виймають коровай изъ печі (см. № 528).

Вийнявши зъ печі коровай, кладуть ёго на віко, застеляне біленькимъ рушничкомъ, и несуть на голові на стіль. Якъ поставлять на стіль, то спі-вають (см. № 594).

Після цихъ пісень чотири коровайниці беруть коровай на руки и, дер-жачи ёго по-надъ головами, носять по хаті и співають (см. № 580).

Походивши зъ нимъ по хаті, несуть у комору, співаючи пісню (см. № 588).

Якъ вертаються изъ комори (см. № 592).

Увійшовши въ хату, всі коровайниці сідають за стіль, п'ють горілку и співають (см. № 513 л. А, 568).

Въ неділю рано збіраються дружки до молодой, вбірають її въ бинди и идуть по селу втрѣхъ просити о благословенство. Кого въ хаті застане мо-лода, вланыється важному и каже:

— Просивъ батько, и мати и я прошу о благословенство! —

Ій одвазують.

— Господь благословить и ми благословимо —

Молода цілується и иде до другої хати, до третїї — и такъ ходить по селу, ажъ поки не обїде всѣго села; а якъ обходить всїхъ, то вертається до дому и дожидає молодого.

А до молодого раненько прийдуть музики підъ вікно, заграють ёму на добри день; тоді батько ёго вийде зъ хати и просить музику до господи. Вони увійдуть у хату, їхъ почастують и допіру молодого виряжають до мо-лодой. Молодий, якъ и перше, підходить до батька и матері просить благо-словення: вланыється їмъ по три рази, а вони ёго благословлять хлібомъ двой-нимъ. Після того молодий и сватъ сідають на коней, дружко, сваха, свашка и два музики сідають на візъ; а батько обходить їхъ усіхъ кругомъ, об-сипає житомъ, кропить святою водою и приговорює (см. № 817).

Дошіру вони ідуть до молодої, співаючи:

Ломіте, свати, роженьку,	Нашому молодому
Стеліте дороженьку	До Божого дому.

Якь прийдуть на двірь до молодої, то її мати стрічає молодого зъ хлібомъ на діжі и просить всіх у хату; вони идуть у хату и вносять изъ двору діжу, ставлять її посередъ хати, кладуть на діжу подушеу и садовлять молоду *росплітати*. До молодої підходить дружка и росплітає одну косу, а свать другу (см. №№ 616 л. Д, 632 л. В, 625, 648).

Після того заразъ же молодихъ виражають до шлюбу. Дружко підводить їх за рушникъ до батька и матері молодої просить благословенія; а ті їх благословлять житомъ и хлібомъ и дають молодий за пазуху два хліба. Молода и сваха виходять изъ хати и сідають на візъ, а молодий сідає верхи на коня и ідуть до церкви.

Виражають, співаючи (см. №№ 670 л. А, 678).

Уже жь бо намъ не спдиться,	Буде насъ зустрічати
Конивамъ не стоїться—	Пречистая мати
Винось, мати, шубу,	Съ повною повночкою,
Виражай до шлюбу.	Та зъ доброю долечкою.

Ломіте, свати, роженьку,	Молодій и молодому
Стеліте дороженьку	Ажъ до Божого дому.

Якь відъ шлюбу вертаються, посідають на візъ такъ: молода, сваха, дружка, свашка и дружко сідають на візъ; а молодий, свати старшій и меньшій—верхи ідуть. Дорогою сваха, свашка и дружка співають (см. №№ 696, 697 л. Е, 690).

Якь доїзжають до воріть (см. №№ 698, 722 л. В).

Якь мати вийде съ хати напротивъ молодихъ, то співають (см. №№ 694 л. А, 740 л. Г).

Якь идуть до хати (см. № 759).

Теща зятя витала,	Той кожухъ зъ метлицями,
Кожухъ вивертала;	Воші въ зятя копидями.

Мати въ вивернутому кожусі частує дітей — молодий и молода, по два рази пригубивши, видають вилишки зъ горілкою назадъ себе, після цілуються сваха съ свахою, входять у хату и сідають, а молодихъ хусткою заводять за стіль. Якь батько перебиває свою дочку, то дружки співають (см. № 810).

Якъ проспіввають цю пісню три рази, то починають співать другу (см. № 685).

Сидячи за столомъ п'ють, закушують и співають (см. № 806).

Якъ куховарки приготавляють їжу, то, сидячи за столомъ, співають (см. № 772 л. А)

Заходять насъ вісти...

Зъ перцями, зъ шафранами,

Та дають же намъ істи

Зъ дорогими приправами.

Після того всі встають и моляться („Отче нашъ“ ..); а по святому Отче-наші, сідають на тихъ самихъ місцяхъ, що й сиділи, за обідь и співають (см. № 773).

Якъ обчастують всіхъ горілкою, то заразъ куховарки приносять на стіл'я миску зъ капустою; дружка, а за нимъ и всі починають їсти, а де які не їдять и співають (см. № 777).

Якъ наїдяться капуста (см. № 783).

За капустою подають на стіл'я м'ясо; за м'ясомъ подають тамъ що варили; а якъ поїдять уже все, то співають (№ 800 л. В).

Подякувавши Богу и хазяїнамъ за хлібъ, за сіль, виходять на двір', потанцюють трохи и виражають молодого до дому. Якъ молодий од'їзжає, то співають ту саму пісню, що й на заручинахъ:

Ой часъ же намъ до домошьку...

Було пити—не впиватися,

А ми пили, не впивалися,

На личенько навидатися;

На личенько приглядатися.

Якъ молодий сяде на візъ, то зъ хати вивесуть горілки, почастують молодого три рази; а сваха и свашка, на возі сидячи, співають (см. № 1149).

Ой радъ, Иванко, радъ,

Що въ Божімъ дому побувавъ,

Підъ царськімъ вінцемъ постоявъ,

Марусю за ручку подержавъ,

Зъ правої ручки перстень знявъ,

А зъ лівої обручку —

Подержавъ Марусю за ручку.

Якъ молодий під'їзжає до дому, то ёго мати вивертає кожухъ, надіває ёго навиворотъ и, привитавши на дворі сина, просить ёго до хати. Молодий у хаті повечерає — и лягають спать.

На другій день, у понеділокъ уранці, молодий зъ сватомъ (хлопцемъ) ходить до товаришівъ и збирає бояръ. Виражаючи молодого за боярами, співають (см. № 1446).

Дружко гддиться зъ боярами, що возьме кождень за службу у молодого—
шуткують. Одинъ каже: „Я на рікъ возьму сто червінцівъ“. А дружко їму
каже: „А по сто квіевъ на день не хочешъ, часомъ?“

Якъ вернеться молодий зъ боярами до дому, то сваха зъ свашкою на-
чинають пришивать квітки боярамъ и співають:

Ідь, дружбоньку, до колу,	Приниємъ квіточку
Та купи свасі голку	Зъ зеленого барвіночку.
И ниточку шовку,	

А після свашка, пришивши квітку, надіне шапку собі на голову, стане
на лаві и співає:

Дружбоньку старесенький,	Якъ не будешъ готувати пошачка,
Голубе свесесенький,	Буде вь тебе шапочка безъ значка.
Та готуй пошачка;	

Бояри дають вивуць за шапку, а свати приспівують:

Ми сваху підманули,	Черепківъ збірала,
Ми грошей не давали,	Свашці давали.
Ми по світі ходили,	

Ті одспівують:

Ми боярѣ підманули,	Ми крапивку збірала,
Ми квітокъ не давали,	А сватамъ давали.

Заразъ після того, якъ пришивають квітки подають снідать, а після сні-
дання співають (см. № 1434).

Богъ тому давъ,	А широко сягає.
Чий то синъ іде?	Ой сягнувъ же вінъ
Чий же то синъ буде?	Ажъ до теці на двірѣ,
Підъ нимъ коничокъ сивий	Ажъ до Марусі на стіль.
Дрібненько ступає,	

А молода вь понеділокъ вранці піде по селу, назбірає дружокъ, приведе
до дому, посадить їхъ за стіль, поставить їмъ пляшку горілки и закуску—
вони п'ють и ідять и співають за столомъ:

За воротечка—бистра річечка	А противъ еі батенько іі
Зъ хибкими владочками;	Съ повними повночками...
Туди ишла молода Маруса	— Частую тебе, моя донечко,
Зъ своїми дружечками;	Зъ твоїми дружечками.

Летіли галоньки вь три рядоньки, *) Всі галоньки по дугамъ сіли,
Зовула по переду; Зовула на калині;

*) Сравни. № 812.

Усі галовьки защебетали,
Зозуля закувала.
Ишли дружечки вь три рядочки,
Маруся попереду;
Усі дружечки та заспівали,
Маруся заплакала.

'Ой, ой-же, ой-же! мій милий Боже.
Що жь бо я вчинила,
Що я матінку вірне любила,
Теперь одступила;
Що я свекрухи родомь не знала,
То матінкою назвала.

Зелена рутонько, *)
Жовтий цвітъ...
Чому тебе, Иване,
Таєь довго ніть?
Чи я тобі віночка
Не звила?
Чи я тобі хусточку
Не вшила?
Вили тобі віночокъ

Дружечки,
Шили тобі хусточку
Свашечки
Темної ночі
При свічі,
Ясного сонця
Вь віконьця,
Для тебе, Иване,
Молодця.

Де ви, свати, забарилися,
Що одь собаць боронилися,
За плоти чиплялися,

Вамъ жупани подралися.
Цілую нічь не спали,
Жупани латали.

Поки друзки сидять за столомь та співають, то й молодий надъїзжає.
Яєь друзки ёго угледять у вікно, то заразъ співають (см. № 1422).

Яєь молодий заїзжає на подвірья, то друзки співають:

Ишла, ишла дорога кь селу прилягла.
Молодая Маруся кь столу припала.
Того жь вона припала?
Що Ивана немає.

Приїдь, приїдь, Иванку,
Та підведи Марусю;
Приїдь, приїдь, підійми,
Та поцілуй, обійми.

У хаті заразъ затуляють вієна и гасять свічки, щобь не було видно, яєь молодий, увійшовши вь хату, буде цілувать за столомь молоду. Яєь молодий поцілує молоду, то ёму нічого не приспівують; а яєь що не поцілує, то друзки приспівують ёму цієі:

Дружкові свині пасти,
Молодому заганяти,
Що не вміє цілувати.

Пієля того всі сїдають и починають роздавать подарєки—першь дають молодій подарєки ті, що молодий привієзь, а потімъ роздають подарєки молоді.

*) Сравни. №№ 77 и 78.

Якъ дасть молодий матері молоді чоботи, то вона надіне їхъ, танцює по хаті и співає:

Чи се тні чоботи,
Що зять давъ;
А за ціі чоботи
Дочку взявъ?

Та за цю поганую
Шкапину
Узявъ мою коханую
Дитину.

Якъ роздають подарки молоді, то співають єі:

Хвалилася княгиня,
Що подарківъ скриня.
Підіть, унесіте,

Бояръ прикрасіте.
Нехай ми будемо знати,
Якъ котораго звати.

Роздавши боярамъ подарки, росплітають молоду, котра сідає за стіль и на коромісло кладе свою косу; а бояре стоять коло неї и кийками розтріпують косу. Дружки стоять и приспівують (см. №№ 621, 1006).²

Молодий підходить до брата молоді и дає ёму за косу сестри гроші; а дружки співають:

Татаринь, братічокъ, татаринь,
Продавъ сестрицю за таларь,

Русу кісоньку за шостаць,
Білее личенько отдавъ такъ.

Росплівши косу, на молоду надівають шапку молодого и співають (см. №№ 1426, 1439).

Після того ділять коровай. Дружко йде у комору, кладе на віко коровай, ставить віко на голову и несе ёго у хату. Переступивши хатній порігъ, вінъ говорить: „Пане старосто, пани підстарости, благословіть цей чесний хлібъ на миръ христіанский розділять!“ Ёму одказують: „Богъ благословіть!“ — Другий разъ! „И другий разъ [Богъ благословіть!“ — Третій разъ! „Богъ благословіть всі три рази заравомъ!“ Дружко тоді ставить коровай зъ вікомъ на столі, а дружки співають (см. №№ 1050 л. Б, 1055, 1060, 1068 л. Г, 1069 л. Б).

Дружко коровай крає,
Золотий ножикъ має,

Срібную тарілочку,
Обсилає родиночку.

Якъ одріжуть кусокъ коровай, положять ёго на дерев'яну тарілку и викликають того, кому, оддати той кусокъ:

„Деь тутъ має бути въ цімъ дому нашого пана молодого рідной батько Павло! Чи є вінъ, чи нема? Нехай ся обзиває, бо нашъ намісникъ обсилає хлібомъ святимъ. Якъ не обізветься, то отдамъ запорозцямъ добримъ хлопцямъ. Вони святимъ хлібомъ не погордують!“ Такъ викликають всіхъ, кому розда-

ють коровай. Після коровай изъ комори бояре виносять на візъ подушки, одѣжу, скриню, и одвозять молоду до молодого; а въ хаті співають (см. № 1152).

Якъ бояре идуть у комору по скриню:

А въ понеділокъ раненько	Тобі, матінко, обора,
Поділімоя, матінко,	А мені воли й корови;
Бо я вчора зъ вчора	Тобі, матінко, комора,
Не вмѣла говорити:	А мені скрині й перни.

Якъ винесуть скриню на двіръ, співають (см. №№ 1205 л. Г, 1194).

Цю саму пісню приспівують и тоді, якъ везуть молоду до молодого. А якъ поїздъ приїде до воріть, то батько и мати молодого виходять изъ хати съ хлібомъ и сіллю стрічать молодихъ дітей. Привитавши їх на дворі, передъ порогомъ, ведуть у хату и садовлять за стиль, поки въ коморі постіль постелять. Молоди сидять за столомъ, а котра небудь изъ молодихъ збігає у клуню, принесе у комору куль соломи підъ боки и сніпъ жита підъ голови. У коморі сходяться жонки, стелять постіль и співають (см. № 1266).

Застелять солому ряднами, зверху положять кожухъ, щобъ було чимъ укриться молодимъ, и ведуть їх у комору спать, приспівуючи (см. № 1275).

У коморі молода роззуває молодого—скидає ёму чобіть изъ правої ноги и шукає тамъ грошей, бо вінъ якъ узувається, то въ чобіть кладе півъ рубля, або й більшъ часомъ; а молодий роздягне молоду и лягають спать.

На другий день бувають *зводни*. Сваха, дві приданки и дружко весільний идуть у комору зводить молодихъ. Дружко, сваха и приданки накладають на молоду вибалку (чепецъ) и хустку, а далі перемітку зверху. Якъ приберуть молоду, то убірають кого небудь за *тура* и ведуть ёго у хату, а молоду оставляють у коморі. Якъ уведуть у хату тура, то співають:

Чи туръ, чи турица,
Чи хороша молодица?

Приведуть ёго до стола, почастують горілкою и ведуть назадъ. Тагъ ёго підводять до стола два рази, и за третімъ разомъ приводять молоду.

Перезва співає (см. № 1456).

Молоду закриту ведуть за стиль и садять коло молодого, — вінъ перше виходить изъ комори (см. № 1425).

Якъ проспівують цю пісню, свекоръ киѣчкомъ знімає зъ молодої покривало, обведе по-надъ головами три рази и кине на пічъ; а приданки співають (см. № 1459, 1387).

Та горілки, зятю, горілки,
Та не брати було у насъ дівки,

Бо наша дівонька зъ бобрами,
Дай намъ горілки цebraми.

За стіль подають молодимъ снідання; вони съ перезвянами ідять, а дружокъ приспівує:

Ви, музики, ріжете,
А я поскачу;
Перезвяне, іжете,
А я не хочу.
Просьте свать
Та на барана,
А сванечка на каплуна;

А въ барана крути роги,
А въ каплуна жовти ноги.
Цапъ и баранъ
На вечеру намъ,
Щобъ наша беседонька
Завше була веселенька
У пана свата за столомъ.

Ви, музики, ріжете,
Ви, перезвяне, іжете,
Ми на тее прибіралися,
Чорного вола вбили,
Чорного, рогатого
Для роду богатого.

Було вола не бити,
Було на хлібъ робити,
Було вбити тетеру
Перезві на вечеру.
Ми були-бъ не били,
Були-бъ на хлібъ робили...

Приданки, якъ зводять молодихъ, оглядають сорочку молодої и якъ *гарно* молода встане, то гарнихъ и пісень їй співають; а якъ же ні, то співають сороміцькихъ.

Якъ добре встане (см. № 1315).

Якъ погано встане (см. № 1361).

У батька молодої, на другий день після того, якъ отвезуть молоду, дождають зятя съ перезвою и співають:

Въ печі палає,
Теща зятя виглядає:
— Чи не іде мій зять любий,

Чи не іде мій зять милий,
Чи не везе калити
Одъ моєї дитини?

У вівторокъ молодої мати збірає перезву зъ жонокъ и чоловіківъ—своєкв и приятелівъ, запрошує до себе и гуляють, поки не надоїсть їмъ, а якъ наскучить у неї, то идуть всі разомъ до кого небудь изъ гостей, а одъ того до другого и такъ перезиваєть одно одъ другого до себе гостей. Запрошені гості посідають на воли и співають, ідучи до молодого одъ матері молодої (см. №№ 1340 л. А, 1374).

Якъ прийдуть на двіръ до молодого, то співають цієї:

У нашого сватуса на дворі
Да стоїть два стлупи золотихъ,
А на тихъ двухъ стлупахъ зовуля.

„Да не куй, зовуле, зъ поваги,
Щобъ намъ не було зневаги“.

Росточи, свату, хату,
А ще росточи сіни,
Щобъ перезвяне сіли.

Стренулися сіни,
Якъ перезвяне сіли,

Ще й не такъ стренуться,
Якъ горілки напъются.

Свадьба, записанная въ с. Колюсики, Ушицкаго уѣзда Подольской губерніи, г. Руданскимъ.

Каждый паренъ жалаеть жениться выгодно и ищетъ невѣсту богатую, трудолюбивую и добрую. Безъ этихъ качествъ рѣдкая дѣвушка, даже и красивая, составляетъ себѣ хорошую партію. На стараго холостяка и на старую дѣвушку, смотрять какъ на нѣчто ненормальное. Хотя крестьяне вѣрятъ, что каждая пара назначается Богомъ еще при рожденіи и что „сужено—не розлучено“, но однако многіе убѣждены, что свадьба часто зависитъ отъ случая и отъ воли людей, знающихся съ нечистою силою. Поэтому дѣвушки прибѣгаютъ къ разнымъ ворожнамъ, чарамъ, гаданьямъ и проч., желая узнать своего суженого и время выхода замужъ. Даже если паренъ бѣднякъ, пьяница или просто лѣвтяй предлагаетъ свою руку дѣвушкѣ—богачкѣ, то родители ея должны хорошенько подумать: отдать ли свою дочь за него или нѣтъ; ибо часто случается, что послѣ отказа первому, она или остается всегда въ дѣвушкахъ, или если и выйдетъ за замужъ, то мужъ бываетъ или тиранъ или пьяница; а тотъ, кому отказала — добрый мужъ и хороший хозяинъ. Отъ этого вошло въ пословицу: „тогда лика дри, якъ ся друтъ; тогда дівку замужъ дай, якъ ся шлють“; или: „тогда ворота відчиняй, якъ ся видчиняють“.

При избраніи себѣ подружки, паренъ имѣеть въ виду главнымъ образомъ расчеты матеріальныя, отодвигая любовь на второй планъ. Паренъ съ порядочнымъ состояніемъ никакъ не посватается на дѣвушкѣ бѣдной, какъ равно и бѣднякъ не осмѣлится сватать богатую, по пословицѣ: „голова шукає місця, а спина прута“; или же: „слякий—такий до такої, а горбатий до слипої“; „чешися кінъ съ конемъ, відъ зъ воломъ, а свиня въ тинь, якъ нема съ кимъ“. Свадьба обыкновенно начинается въ пятницу и вончается не раньше

вторника слѣдующей недѣли. Впрочемъ, у людей зажиточныхъ свадебные гости не расходятся иногда до четверга.

Обыкновенно парень самъ высматриваетъ себѣ невѣсту, но такъ какъ главное достоинство жены, по общимъ понятіямъ, составляютъ: добрый нравъ, не заворность поведенія, богатство и трудолюбіе, — то парень часто поддается совѣту родныхъ и сосѣдей и потому выбираетъ себѣ въ подруги дѣвушку не по сердцу, а по совѣту. Пословицу: „выбери себѣ жену не глазами, а ушами“, часто приходится выполнять простолюдинамъ на дѣлѣ. Выбравши невѣсту, парень избираетъ двухъ родныхъ или другихъ почетныхъ людей — сватовъ и идетъ съ ними въ домъ родителей или родственниковъ избранной дѣвушки для переговоровъ.

Въ сваты выбираютъ обыкновенно люди бойкіе, говоруны. Дѣло всегда начинается вечеромъ. Прийдя въ домъ избранной дѣвушки, сваты идутъ въ хату, а парень остается подъ окнами. Послѣ обычнаго привѣтствія, „добри вечеръ“, сваты вынимаютъ изъ-за пазухи бутылку водки, ставятъ ее на столъ и говорятъ: „Тутъ деєь забігла телиця съ череди; просимо-жъ васъ віддайте її нашому хозяйіну (при чемъ иногда упоминаютъ имя жениха), за що кладемо вамъ могоричъ“. Дѣвушка, по обыкновенію, прячется на печку.

Домашніе отвѣчаютъ: — Видно вашъ хозяйінь ледаще, або пьяниця, або ще дуже молодой та дурний, що відъ нѣго худоба втікає?“ Послѣ возраженія сватовъ, домашніе продолжаютъ: „Та таки, признаться, ми его телиці не бачили; не знаємъ, за що така напасть“. Сваты, какъ бы въ оправданіе, заглядываютъ на печку и воселицаютъ: „А онъ вона!“ и стаскиваютъ дѣвушку съ печи. Если она согласна — то становится у печки, возлѣ „коміна“, опустивъ глаза въ землю и ковыряетъ пальцами коминъ, а если не согласна, то сейчасъ опять уходитъ на печку со словами: „я вашого хозяйіна не знаю — відвѣяжіться відъ мене“. Впрочемъ, если дѣвушка и согласна выйти замужъ, то приличіе требуетъ, чтобы это согласіе было дано не сразу.

Если домашніе скажутъ: „ми могоричу не цураємся“, а дѣвушка останется у печки, возлѣ комина, то это хорошее начало. Въ этомъ случаѣ парень, слѣдившій за ходомъ сватовства въ окно, входитъ въ хату, цѣлуетъ родныхъ дѣвушки въ руку, становится возлѣ порога и стоитъ въ теченіи цѣлаго вечера, какъ бы его ни просили сѣсть.

Вечеръ этотъ — начало сватанья. На немъ женихъ не можетъ добиться положительнаго отвѣта, но по крайней мѣрѣ можетъ получить убѣжденіе, что

ему отказа не будетъ. На другой день родители дѣвушки совѣтуются съ своими родными и, по согласіи, дѣлаютъ „заручини“.

На *заручини* женихъ съ родителями, родными и сватами отправляется въ домъ невѣсты. Войдя въ хату, кладетъ три земныхъ поклона, цѣлуетъ образа, родителей невѣсты въ руку, а невѣсту въ лице. Въ *заручинахъ* проходитъ цѣлая ночь. Теперь окончательно объявляется о согласіи, какъ со стороны парня и дѣвушки, такъ и со стороны ихъ родныхъ и разносятся дѣвушкою подарки жениху и сватамъ. Подарки эти состоятъ въ томъ, что жениху привѣшиваетъ невѣста къ правому боку платокъ, а сватамъ перевязываетъ черезъ правое плече по *рушнику* затѣмъ назначается день свадьбы и вечеръ этотъ оканчивается пирушкой. Въ продолженіи пирушки, водка должна быть доставляема женихомъ, а закуска—невѣстою. Въ этотъ самый вечеръ устриваютъ „печоглодини“. Состоятъ они въ томъ, что тогда заключаютъ условіе—какіе подарки на свадьбу долженъ купить парень—дѣвушкѣ, и какой штрафъ предстоитъ той сторонѣ, которая бы захотѣла отказаться отъ брака.

Въ пятницу, подѣ вечеръ, женихъ и невѣста, нарядившись въ новое платье, идутъ въ село собирать дружбъ и дружекъ. Женихъ, войдя въ хату, послѣ привѣтствія, кладетъ на столъ калачъ и обращается къ хозяевамъ со словами: „Я васъ буду просити, пустить своего Семена за дружбу!“ — Спасибі, цо не цураетесь—отвѣчаютъ домашніе—збирайся Семене, та йди зъ Ивановъ“. Тоже самое дѣлаетъ и невѣста. Пригласивши себѣ такимъ образомъ известное число женихъ дружбъ, а невѣста дружекъ—они, вмѣстѣ съ званными, отправляются по своимъ домамъ, при чемъ дружбы и дружки должны идти изъ дому каждый съ своимъ хлѣбомъ. Невѣста, по приходѣ съ дружками въ домъ, проситъ ихъ садиться за столъ и даетъ имъ „торочити рушники“, т. е. даетъ каждой иглу и нитя, по два или по три рушника и по куску *торочковъ* *), которыя пришиваются къ концамъ рушниковъ. Потомъ, когда сама невѣста усядется за столомъ посреди дружекъ, то старшая дружка, т. е. та, которая сидитъ по правую сторону, обращается къ старостѣ невѣсты со словами:

— Моспане браце, моспане старосто!

*) *Торочки*—это концы полотна, которые были прикрѣплены къ качалкамъ ткацкаго станка. Они остаются съ длинными, висящими нитями. Пришиваются они на свадьбахъ къ *рушникамъ*, какъ для красы, такъ и для того, чтобы увеличить длину *рушника*, который часто бываетъ коротокъ, чтобы въ воскресенье имъ лучше было перевязывать *дружковъ, болриетъ*.

- Ради мѣ слушаць! отвѣчаетъ староста.
- Благословили заручити, благословить и рушнички торочити.
- Най Богъ благословить!
- Повтурни.
- Най Богъ благословить!
- По третѣму.
- Най Богъ благословить!

Послѣ этого дружки начинаютъ пѣть: Благослови Боже, и проч. (см. № 68).

Эта пѣсня повторяется три раза и потомъ продолжаютъ слѣдующія (см. №№ 69 л. А, 77, 79 л. А, 81).

Между тѣмъ невѣста ожидаетъ скорого прибытія жениха, и если онъ долго медлитъ своимъ прибытіемъ, то дружки поютъ:

Зеленая рутоныка—жовтий цвѣтъ *) Післала би мѣ післоньки—не смію.
Чогось нема Ивана—а темненька нічъ, Післа би мѣ сама—боюся;
Писала би мѣ листоньки—не вмію Широкая річенька—втоплюся.

Такъ поютъ, пока не придетъ женихъ съ друзьями и старостами. Какъ только онъ покажется въ дверяхъ, то дружки повторяютъ пѣсню:

Зеленая рутоныка—жовтий цвѣтъ—
Не піду я за нелюба—піду въ свѣтъ и пр. (№ 77).

Женихъ съ своими гостями, поцѣловавши коровай, садится за столъ, причѣмъ каждый изъ гостей жениха кладетъ на столъ по одному калачу. Музыка, пришедшая съ женихомъ, усѣвшись на лавкѣ, играетъ что нибудь заунывное, напр. *Лазаря, Миколая*. Дружки же продолжаютъ пришивать до рушничковъ *торожи* и какъ только работа окончена, то обращаются къ жениху и его гостямъ съ пѣсней, въ которой намекается, что пора давать водку (см. № 83).

Староста жениха говоритъ: „чекайте, люблята, заразъ дамъ!“ и вынимаетъ зъ-за пазухи водку, а дружки: — ха, ха, ха! Сватъ подноситъ ему рюмку. Староста, наполнивъ ее, обращается къ свату: „Дай вамъ, Боже, здоровья!“ — Дай и вамъ, Боже, здоровья, отвѣчаетъ сватъ. „Дай-же, Боже, въ добрый часъ зачати, а въ луччій скінчати“. — Дай Боже! взаєнні зъ вами! — опять отвѣчаетъ сватъ и начинаетъ распивать водку. Музыка пере-

*) Стр. № 78.

ходить въ веселумъ—присутствующія женщины бьютъ въ ладони, танцуютъ и затыгиваютъ: Дай же, Боже, въ добрый часъ и пр. (см. № 66).

Когда водка старосты истощена, свать выставляетъ свою и сейчасъ подаютъ ужинъ. Послѣ ужина, поблагодаривши хозяевъ, всѣ принимаются танцовать. Староста первый идетъ казачка, приговаривая:

Наившися, налившися,
Кввалть хочу женитися!

Погоулявши съ полчаса или съ часъ, всѣ дружки опять садятся за столъ и принимаются за питье изъ барвинку вѣнка для невѣсты. При этомъ старшая дружка обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ „Ради мѣ слушаць“, отвѣчаетъ староста. „Благословили рупники торочити, благословить й вінокъ шити“.—Най Богъ благословить!—„Повтурни“—Най Богъ благословить!—„По третѣму“—Най Богъ благословить!—и дружки начинаютъ пѣть: Благослови, Боже и проч. (см. № 94 лит. В).

Ее повторяютъ три раза, и потомъ начинаютъ пѣть: Шийся віночку, гладко (см. № 106). Шила Маруся барвінковий віночокъ (см. № 108).

Эту пѣсню опять повторяютъ, только, вмѣсто „батеньку“, поютъ „матинко“, причѣмъ невѣста плачетъ до „хліпання“. Потомъ поютъ: Ой у полю та овесъ рясний (№ 109).

Когда вѣнокъ готовъ, то женихъ и всѣ гости расходятся по своимъ домамъ и тѣмъ кончается пятница или какъ они называютъ „торочини“.

Въ субботу утромъ женихъ и невѣста идутъ въ церковь, гдѣ исповѣдываются и приобщаются Св. таинъ и, послѣ обѣдни, возвращаются каждый въ свой домъ. Невѣста, возвратясь домой, застаѣтъ у себя своихъ дружекъ, близкихъ знакомыхъ и родственниковъ. Подаютъ обѣдъ. Послѣ обѣда дружба невѣсты *) идетъ въ садъ, выламываетъ тамъ кудрявенькую вѣточку—*шльце*, вноситъ ее въ комнату и затыкаетъ въ лежащій на столѣ хлѣбъ—*коровай*. Дружки становятся посреди комнаты стулъ, покрытый *кожухою* наизнанку, и сажаютъ на него невѣсту. Потомъ старшая дружка обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“—Ради мѣ слушаць!—отвѣчаетъ староста. „Благословили вінокъ шити, благословить й росу-коєу росплітати“—Най Богъ благословить! „Повтурни“—Най Богъ благословить! „По третѣму!“—Най Богъ благословить! и дружки начинаютъ пѣть: Благослови, Боже (см. № 612).

*) Невѣста, кромѣ дружекъ, имѣетъ еще одного *дружбу* и старосту.

Невѣста сидитъ на стулѣ и плачетъ. Музыка аккомпанируетъ поющихъ дружкамъ. Какъ пропоютъ третій разъ „Благослови, Боже,“ отецъ невѣсты (если есть) подходитъ къ ней, развязываетъ и немножко расплетаетъ косу, послѣ отца—мать, потомъ по порядку—родственники, вообще каждый присутствующій въ комнатѣ, а дружки въ это время поютъ пѣсни (см. №№ 615, 616, 627, 628, 629, 630 л. А, 632, 638, 639, 640 л. А, 643).

Какъ только косы расплетены, на голову невѣсты владутъ вѣнокъ, который приготовленъ еще въ пятницу. Дружки поютъ:

Ой чи вогонь, чи полумень палає,
Чи на Марусі золотий вінокъ сіяє,
А на ню її матінка зглядає.
— Ой не зглядайся, моя матінко, на мене,
Не сходила я кращого вінка у тебе.
Ой не рікъ не два, якъ ся Иванко залицавъ.

Послѣ этой пѣсни, невѣсту поднимаютъ со стула. Каждая изъ дружекъ старается какъ можно скорѣе сѣсть на стулъ, на которомъ сидѣла невѣста, думая, что та, которая напередъ сядетъ, скорѣе выйдетъ замужъ. Если есть у невѣсты родители, то они, а если нѣтъ, то старшіе родственники садятся на лавкѣ, къ дверямъ глазами, имъ подносятъ невѣста по одному хлѣбу съ солью, кланяется въ ноги и цѣлуетъ въ руки. Дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 647).

Дружки поютъ это три раза; при чемъ невѣста три раза кланяется родителямъ, а потомъ по одному разу всѣмъ, кто только есть въ комнатѣ, а дружки продолжаютъ пѣть (см. №№ 646, 659).

Если невѣста не имѣетъ родителей, то ей поютъ инныя пѣсни (см. № 610, 649).

Когда невѣста раскланяется всѣмъ домашнимъ, родители ея подходятъ къ столу, на которомъ стоитъ коровай съ *мльцемъ*; берутъ цвѣты *калени*, *барвінку* (все это уже приготовлено прежде) и привязываютъ до гильца. Сначала это дѣлаетъ отецъ, потомъ мать, а наконецъ всѣ свадебные гости. Дружки продолжаютъ пѣть (см. № 108, 137 л. А).

Затѣмъ всѣ выходятъ на дворъ. Старшая дружка подходитъ къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ -- Ради нѣ слушаць! „Благослови росу-косу росплітати, благословить я на село виряжати“. — Най Богъ благословить! „Повтурни!“ — Най Богъ благословить! „По третему!“ — Най Богъ благословить! — Дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 179).

На дворѣ передь порогомъ—(см. № 181 А, л. 180).

При этомъ мать беретъ святой воды, кропитъ ею сначала невѣсту, а потомъ дружкѣ, вручаетъ дружкамъ по платку калачей и такъ отправляются въ село. Сначала заходятъ къ священнику, а потомъ по всеѣмъ роднымъ и знакомымъ. Войдя въ комнату, невѣста кланяется до земли всеѣмъ отъ старого до малого, а одна дружка кладетъ на столъ калачъ и взаи́мнъ получаетъ какою нибудь подаркомъ: хлѣбъ, курицу, жонъ, пенку и проч.

Тоже дѣлаетъ женихъ, сопровождаемый парнями — дружками. Изъ села невѣста съ дружками идетъ въ свой домъ. Дойдя до дверей, она останавливается передь порогомъ, а дружки входятъ въ хату. Невѣста остается на дворѣ до тѣхъ поръ, пока не приготовятся къ *посагу*.

Дружки, когда уже все къ посагу готово, выходятъ въ сѣни — куда также изъ надвору входитъ невѣста и начинаютъ пѣть: Добри вечеръ тому, (см. № 233 л. А).

Эту пѣсню повторяютъ три раза, на каждый разъ имъ изъ комнаты отвѣчаютъ также пѣсней (см. № 234 А).

Потомъ дружки съ невѣстою продолжаютъ:

Чи гораздъ ми зробили,	Близькую й далекую,
Шо всю родину сходили:	Вбогую й богатую.

Въ хатѣ отвѣчаютъ (см. № 228).

Дружки опять (см. № 235).

Въ хатѣ (см. № 236).

Дружки (см. № 363).

Въ хатѣ (см. 363).

Дружки (см. № 225).

Въ хатѣ (см. № 226).

Дружки (см. № 223).

Въ хатѣ (см. 224).

Дружки (см. № 231 л. А).

Такъ поютъ, пока съ комнаты не скажутъ, что уже все готово. Тогда старшая дружка вызываетъ старосту съ хаты: „Моспане браце, моспане старосто!... Благословили на село виходити, благословить и въ цей димъ вступиити“ — Най Богъ благословить! — „Повтурни“ „По третему“! — Най Богъ благословить! и дружки поютъ: Благослови, Боже (см. № 237).

Тогда староста беретъ палку, дѣлаетъ ею въ растворенной двери три раза крестъ и все стоящiе въ сѣняхъ входятъ въ хату. Невѣста опять

кланяется до земли роднымъ. Потомъ староста беретъ платокъ и даетъ конецъ его невѣстѣ, невѣста, держась лѣвою рукою за платокъ старосты, беретъ въ правую руку свой платокъ и конецъ его передаетъ старшей дружкѣ, которая въ свою очередь, передаетъ такимъ образомъ свой платокъ младшей дружкѣ. Такимъ хороводомъ они начинаютъ обходить столъ, нарочно поставленный посреди комнаты, и поютъ:

Ишла Марюся на посагъ, Зъ щастьячвомъ, и здоровьячвомъ,
Стручае її Господь самъ, И щасливою годиною.

Эту пѣсню повторяютъ до тѣхъ поръ, пока не обойдутъ три раза столъ кругомъ. Потомъ невѣста и дружки садятся за столъ и продолжаютъ пѣть (см. №№ 164, 209, 230, 258 л. Г, 265 л. В, 314).

Летіли галочки *),	А въ три рядочки,
А въ три рядочки,	А Маруся попереду,
Зозулька попереду;	А всі дружечки за столомъ сіли,
А вси галочки защебетали,	А Маруся на посади,
Зозулька закувала.	А всі дружечки заспівали,
Ишли дружечки	А Маруся заплакала.

Если невѣста сирота, то поютъ (см. № 269 В).

Во время пѣнія этихъ пѣсень дружба ставитъ на тарелку чарку, наливаетъ ее водкою и обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто! а проше на дружки!“ Староста указываетъ на отца невѣсты. Дружба начинаетъ: „есть въ цимъ дому нашої пані молоді тато родзоний; просить пані молада и я просю на ту почесну!“ (указывая на рюмку) и во все горло кричитъ: „а проше!“ Отецъ подходитъ, выпиваетъ водку, кладетъ на тарелку копейку или больше, и отходитъ. Дружба опять наполняетъ рюмку и вызываетъ мать. Такъ чарка должна обойти всѣхъ, это только тогда есть въ домѣ; при чемъ староста долженъ слѣдить, чтобы никто не остался безъ приглашенія дружбы и самъ называетъ каждого по имени, а дружба сейчасъ выкликаетъ своимъ громкимъ „а проше!“

Если собрались въ сѣняхъ зрители изъ парней, то и ихъ, пѣснями, приглашаютъ выпить по рюмкѣ (см. № 361 и 362).

Когда чарка уже обошла всѣхъ, а ужинъ еще не подаютъ на столъ, то дружки торопятъ ужинъ тоже пѣснями (см. №№ 420, 422, 456).

*) Сравни № 812.

Когда же подадутъ ужинъ, то дружки обращаются къ невѣстѣ съ пѣсней (см. № 428, 440).

Невѣста встаетъ, влѣняется на обѣ стороны и проситъ кушать вечерю. Вечера обыкновенно начинается борщемъ. Послѣ борщу дружки поютъ (см. № 438).

Послѣ каши, продолжаютъ—(см. № 438).

Кухарка нарочно говоритъ: „Може ще каші?“

Дружки отвѣчаютъ (см. № 440).

Послѣ каши всегда подаютъ жареное мясо: если долго не подаютъ, то дружки поютъ (см. № 441).

Жаркое ставятъ предъ друбою, чтобы онъ его порѣзалъ на куски. Дружба, немедля, принимается за работу, а ему припѣваютъ (см. №№ 443, 444, 445).

Послѣ ужина всѣ встаютъ и поютъ (см. № 477).

Эту пѣсню поютъ три раза, стоя, потомъ садятся и продолжаютъ (см. №№ 466 л. В, 472, 468 л. А, 473, 474).

Тогда ктонибудь изъ домашнихъ, обращаясь къ старостѣ, говоритъ:— Та введіть ихъ зъ-за стола, видите, якъ гарно васъ просятъ. Тогда староста подаетъ невѣстѣ и дружкамъ конецъ платка и такъ выводитъ изъ-за стола въ хату, а потомъ на дворъ, гдѣ уже играетъ музыка. При этомъ поютъ (см. № 469 л. В).

На дворѣ продолжаются танцы до тѣхъ поръ, пока не разойдутся спать. Тоже дѣлается и въ домѣ жениха, и этимъ кончается *посазъ*, который состоитъ въ томъ, что какъ невѣста, такъ и женихъ сидятъ каждый въ своемъ домѣ цѣлый вечеръ за столомъ, на „покуті“, и имъ поютъ приуроченныя къ этому обряду пѣсни.

Въ воскресенье утромъ невѣста идетъ съ старшею дружкой въ церковь къ заутрени. Женихъ также долженъ быть въ церкви съ однимъ друбою. Изъ церкви невѣста отправляется въ свой домъ, гдѣ уже застаютъ своихъ свашекъ, младшую дружку, свѣтилку и др. свадебныхъ гостей. Женихъ также идетъ въ свой домъ. По приходѣ домой, онъ вручаетъ одному дружбѣ, боярину, свою шапку, *козлові чоботи* для невѣсты, куда насыпаетъ овса и бросаетъ нѣсколько кошѣекъ, и отправляетъ дружбу въ домъ невѣсты. Его провожаютъ съ музыкою два старосты. По приходѣ въ домъ невѣсты, староста кладетъ на столъ калачъ, дружба отдаетъ невѣстѣ чоботы, а дружкамъ вручаютъ шапку, которыя сейчасъ пришиваютъ къ ней неболь-

шой вѣнчоекъ изъ барвінку. Между тѣмъ, невѣста надѣваетъ сапоги и въ замѣнъ ихъ, чрезъ того же дружбу передаетъ жениху рубашку. Потомъ, когда вѣнокъ къ шапкѣ пришить, старшая дружка надѣваетъ себѣ на голову шапку и требуетъ, чтобы дружба далъ за нее выкупъ. При этомъ поютъ (см. №№ 394, 401 л. А).

Онѣ владеть имъ на тарелку копѣекъ пять, но они все таки не отдають шапки и требуютъ еще большого выкупа, припѣвая:

Я на тее та не дивлюся,	До стіни оченьнами,
Я відъ того та відвернуса—	До дружби плечиньками.

Тогда дружба прибавляетъ еще нѣсколько копѣекъ, беретъ уже шапку и собирается идти къ жениху. Дружки поютъ (см. № 388).

По уходѣ дружбы, невѣста съ дружками отправляется въ церковь къ обѣдни. Женихъ, надѣвши рубашку, присланную невѣстой, такъ же собирается въ церковь. Отецъ и мать садятся на лавкѣ, берутъ со стола хлѣбъ, благословляютъ имъ жениха и опять владутъ хлѣбъ на столъ. Потомъ сваха обращается къ старостѣ: „Моспане браце, моспане старосто!“ — Ради мѣ слушаць,—отвѣчаетъ староста. „Благословили на посагъ сісти, благословіть отпуй матінці влатятись“.—Най Богъ благословить! — „Повтурни!“ —Най Богъ благословить! — „По третему!“ —Най Богъ благословить! —Женихъ кланяется въ ноги родителямъ. Дружба со свахами поетъ:

Благослови, Боже,	Своему дитати
Отець и мати,	Низенько ся кланяти.

Теперь выряжаютъ къ вѣнцу. Всѣ выходятъ на дворъ. Мать обходитъ со святою водою три раза кругомъ всѣхъ и кропитъ ею жениха и прочіхъ гостей его, а свахи поютъ (см. № 404 л. В).

Ее повторяють три раза, а потомъ—(см. № 659).

Мать говоритъ: „идіть счасливо, най Богъ дае найлучче“, и всѣ выходятъ за ворота.

Тоже было и у невѣсты. По выходѣ за ворота поютъ (см. №№ 172 л. Д, 673 л. А).

Если женихъ или невѣста сирота, то поютъ: Відчени, Боже, ворота (см. № 684).

Такъ поютъ до самой церкви. Музыка, какъ у жениха, такъ и у невѣсты, идетъ впереди и играетъ маршъ. Возлѣ погоста музыка остается, а женихъ и невѣста, каждый особо, идутъ въ церковь. По окончаніи литургіи,

почти всегда тотчасъ бываетъ вѣнчаніе. Передъ совершеніемъ обряда, женихъ и невѣста считаютъ необходимымъ высказать священнику, кто чѣмъ въ продолженіи жизни былъ боленъ и если есть какая нибудь наслѣдственная болѣзнь, то сознаются, въ увѣренности, что впредь никогда подобнаго не будетъ, если скажутъ правду. При вѣнчаніи невѣста старается, какъ бы нехотя, стать на ногу жениху въ увѣренности, что послѣ этого онъ цѣлую жизнь будетъ, какъ говорится, подъ башмакомъ у жены. По вѣнчаніи всегда выходятъ изъ церкви дружными дверьми, т. е. боковыми, думая что счастье, какое найдутъ въ семейной жизни никогда уже ихъ не оставитъ и не замѣнится горемъ. По выходѣ изъ церкви поютъ (см. №№ 697 л. В, 722 л. В).

Сиротѣ — (см. № 733 л. А).

Січена, калина січена: *)
Вже наша Маруса звінчана.

Червоний чобітокъ на носі,
Купивъ її Иванко въ дорозі.

Женихъ и невѣста изъ церкви идутъ по своимъ домамъ, гдѣ ихъ ожидаютъ съ обѣдомъ.

Когда невѣста подойдетъ къ воротамъ, то выносятъ противъ нее стулъ съ хлѣбомъ и солью, при этомъ мать выходитъ въ кожухѣ на изнанку.

Дружки поютъ (см. № 765 л. А).

Невѣста цѣлуетъ хлѣбъ и вноситъ его въ комнату, а дружки продолжаютъ (см. № 744 л. Ж).

Подаютъ обѣдъ. Невѣста садится *на покуті*, кругомъ нее дружки. Мать наливаетъ рюмку водки и пьетъ за ея здоровье три раза, потомъ отецъ — но только одинъ разъ, а тамъ всѣ гости. Музыка играетъ вивать. Пова каждый, кто есть въ комнатѣ, выпьетъ *до молодої* по рюмкѣ, дружки поютъ: (см. № 811).

Съ такою же пѣсней обращаются до *матінки* и потомъ до *милого*, за котораго отвѣчаютъ.... „моя, сердце, воля, рятувать тебе зъ моря“. Потомъ поютъ (см. № 778 л. В).

Затѣмъ обѣдаютъ, и выходятъ на дворъ танцовать. Цѣлый день продолжаютъ танцы на дворѣ, какъ у жениха, такъ и у невѣсты, куда собираются парни и дѣвушки — знакомые и незнакомые.

Вечеромъ при заходѣ солнца, женихъ отправляется въ домъ невѣсты. Это бываетъ такъ: женихъ беретъ *чоботи* для тещи, чепцовъ и платковъ для родни невѣсты, известное число калачей, и даетъ все это нести млад-

*) Сравн. № 720.

нему дружбѣ; старшему даетъ *милце* съ коровай, а самъ беретъ хлѣбъ, которымъ былъ благословенъ, какъ шель къ вѣнцу. Отдавши по поклону родителямъ, всѣ выходятъ изъ хаты. Дорогою свахи поютъ:

По-підъ гаемъ бита дороженька; *)	Взяла калина до него прилівляти:
Ой тутъ іхавъ Иванъ съ боярами,	— Ой не для тебе калина насажена,
Ёму калина дорогу заступила.	Ой для тебе Маруся наряжена.

Виймавъ шабельку, взявъ калину рубати.

Дружба, который несетъ *милце*, во все горло кричитъ: „гопъ! гопъ! гопъ!“ Въ воротахъ невѣсты, его встрѣчаетъ толпа парней съ хлѣбомъ и солью на стулѣ, покрытомъ скатерью. Женихъ снимаетъ шапку, крестится, цѣлуетъ хлѣбъ и говоритъ: „Добри-вечіръ, панове молодці!“ — Дай, Боже, здоровья! — загудитъ вся толпа и заступитъ жениху въ воротахъ дорогу. Тогда свахи поютъ (см. № 878).

При этомъ староста вынимаетъ бутылку водки и ставитъ на стулѣ, гдѣ стоялъ хлѣбъ, а младшій дружба кладетъ четыре калача, и парни разступаются. Передъ порогомъ опять ставятъ тотъ самый стулѣ съ хлѣбомъ. Женихъ цѣлуетъ хлѣбъ и отдаетъ дружбѣ, а свахи поютъ (см. №№ 842, 852, 905).

Ой тещенько-мати,	Тилько шати пересушимо;
Пускай насъ до хати,	А въ насъ такі шати,
Ми тобі не докучемо,	Щобъ Марусю взяти съ хати.

Невѣста тогда сидитъ за столомъ въ хатѣ и ее дружки поютъ (см. № 903).

Дружба жениха вричитъ на дворѣ: „гопъ! гопъ!“ идетъ въ присядку и прицѣвуетъ:

Ой дівчино! го-го-го!	Женитися гадаю.
Прийми мене! голого!	Ни сорочки, ни штанивъ,
Я сорочки не маю,	Тилько торба сухарівъ.

Коли бъ мені до дівчини допитатися,
Чи не дала-бъ гребінчиза росчесатися?

Во время этихъ пѣсень, теща выходитъ къ зятю и обмѣнивается съ нимъ хлѣбомъ. Потомъ старшій дружба беретъ *серпанокъ*, кладетъ въ него три калача и съ двумя старостами вноситъ его до хаты и кладетъ на столъ. Теща вынимаетъ изъ серпанка калачи и на мѣсто ихъ кладетъ свои. Дружъ съ

*) Сравни. 331 и 776.

старостами берутъ опять серпанокъ съ обвиненными калачами и идутъ въ сѣни. Дружки поютъ: Перші послѣ пришли (см. № 882).

Они три раза въ томъ серпанкѣ перебиваютъ калачи. Дружки продолжаютъ: Ой за воритѣи глубокий дунай! (см. № 866).

Когда калачи перебиваютъ третій разъ, то домашніе спрашиваютъ дружбу и старость: „Отъ ми не знаешъ, що то ви за люди?“ — Ми — отзиваеся дружба, — идемъ зъ Туреччини русьскому царю служити, а соцький квартиру тутъ показавъ“. — „Э, бачили ми такихъ людей — говорятъ домашніе — а покажите намъ свѣй пашпортъ!“ Между тѣмъ за столомъ, возлѣ невѣсты стоятъ четыре мальчишка не моложе пяти лѣтъ съ палочками, поднятыми вверхъ; ихъ называютъ *шуринцѣи*. Старший дружба, указывая на нихъ, спрашиваетъ: „А то що таке за козаки у васъ?“ — Це наши воини — отвѣчаютъ домашніе. „А ну, нехай покажутъ свою храбрость,“ — говорятъ дружба съ старостами, и поднимаютъ свои налки; *шуринцѣи* также и между ними происходятъ мнимая борьба. Дружки поютъ (см. № 936 л. А).

Борьба продолжается. Тогда домашніе подходятъ къ нимъ и говорятъ: „Та покажите но, проше, пашпортъ, — а не бийтѣся“. Дружба говоритъ: „Заразь“, и вынимаетъ изъ кармана доскутѣикъ испачканной бумаги и читаетъ: Іхала Хима и проч. (см. № 930).

Когда дружба кончитъ свой *пашпортъ*, то домашніе берутъ тѣ рушники, къ которымъ въ пятницу дружки пришивали *тороки*, подходятъ сзади и вьзуютъ ихъ съ крикомъ: „Ви розбѣлки! ви читаете якесь баламутство, а не пашпортъ!“

Когда ихъ перевьзуютъ *рушниками*, то цѣлуются съ ними и пьютъ могорычъ. Дружба также пьетъ до *шуринцѣи* и даетъ имъ по калачу, вмѣсто выкупа; если же между *шуринцѣями* есть братья невѣсты, то имъ даютъ по складному ножуку. Во время этого дружки поютъ:

Ой зять ся намъ стелить, *)
Передъ порогомъ мелить,
У сѣняхъ барвинкомъ,

У хатѣ василькомъ,
Передъ столомъ — столомъ,
За столомъ, якъ соколомъ.

И когда *шуринцѣи* выпьютъ водки, то поютъ (см. № 970).

Въ продолженіи всей этой суматохи, женихъ стоитъ въ сѣняхъ. Онъ ожидаетъ, пока теща не придетъ къ нему съ оброкомъ. Свахи вызываютъ тещу пѣснями (см. №№ 913, 916).

*) Срав. № 897.

Когда въ хатѣ погоричъ кончатъ, то теща, приготовляетъ горшокъ оброку, т. е. наливаетъ въ горшокъ воды и бросаетъ овса, беретъ хлѣбъ и выходитъ до зятя. Поблагословивши зятя хлѣбомъ, теща поднимаетъ горшокъ съ оброкомъ и говоритъ до зятя: „Сину Иване! дай тебѣ, Боже, адоревья!“ — Дай, Боже! — отвѣчаетъ зять. „Дай, Боже, шебъ бувъ веселій, якъ весна, богатій, якъ земля, а здоровій, якъ вода!“ — Дай, Боже! — говоритъ зять, и теща пьетъ три раза по немногу изъ горшка. Мушма играетъ вивать, а свахи поютъ: (см. № 988).

Теща, выпивъ третій разъ немного оброку, отдаетъ его зятю, который пробуетъ и бросаетъ горшокъ насадъ, чрезъ голову. Если горшокъ разобьется, то это хорошее предзнаменованіе, а если нѣтъ, то во всю жизнь молодой останутся бездѣтными. Въ послѣднемъ случаѣ его снѣшать разбить наглыми друзьями жениха. Послѣ оброна теща пьетъ до зятя водку, приговаривая тоже, что и предъ оброкомъ; а когда выпьетъ зять, то потчуетъ всѣхъ стоящихъ въ сѣняхъ, — послѣ чего всѣ входятъ въ хату, а свахи поютъ (см. № 989).

Друзки въ хатѣ отвѣчаютъ (см. № 990).

Невѣста, при входѣ въ хату жениха, беретъ съ гильца въ руку овса и бросаетъ его въ глаза жениху и сама припадаетъ къ столу, причемъ старшая дружка накрываетъ ей голову платкомъ. Поютъ:

Припадъ, Марусю, до стола,	Потерай-веса,
Чорними очима та й заплачь,	Калиновий цвѣтъ,
Бо вже иде розмай-веса,	Завязаний свѣтъ.

Женихъ идетъ прямо къ невѣстѣ и старается оторвать ее отъ стола, за который она уцѣпилась руками *). Когда отнимаетъ отъ стола, то садится возлѣ нея и цѣлуетъ въ лица. Дружки поютъ (см. № 979).

Цѣлый вечеръ женихъ сидитъ за столомъ возлѣ невѣсты въ шалгѣ, только когда пьетъ водку, то старшій дружка снимаетъ ее на это время. Такъ какъ еще до прихода жениха съ свахами, дружки заняли уже мѣсто за столомъ, то свахи говорятъ имъ, чтобы они подвинулись немножко, а дружки отвѣчаютъ имъ пѣсней (см. № 939).

Теща и тестъ пьютъ до каждого водку. Когда чарка обойдетъ всѣхъ,

*) Иногда невѣста такъ сильно держится за столъ, что женихъ никакъ не можетъ оторвать ее. Тогда жениха поднимаютъ на смѣхъ.

то свахи начинают подносить деревянную тарелку и свахи начинают одаривать родных невесты. При началѣ поютъ (см. № 960).

Свахи на тарелку кладутъ по порядку всё подарки, какіе женихъ взялъ изъ дому, сначала платокъ, по большей части красный, а на него калачъ. Дружба кричитъ: „Есть въ цѣмъ дому нашего пана молодого и пані молоді тато родзоний; просить панъ молодой, пані молода, свать и сваха, и я просю на той чесний подарунокъ—а проше!!!“ Отецъ невесты подходитъ, кланяется во всё стороны, беретъ подарокъ и отходитъ. Потомъ кладутъ для тещи сапоги. Дружба кричитъ по прежнему. Теща, взявши сапоги, кланяется и говоритъ: „Дякую сватові, свасі, пану молодому и дружбі за послугу“. Послеъ этого выходитъ на средину хаты, поднимаетъ сапоги на голову и начинаетъ танцевать, кричѣвая: Чи се ти чоботи, и пр. (см. № 991, л. В).

Во время этой пѣсни всё скачутъ и бьютъ въ лодони, только свахи съ дружбою продолжаютъ обдаривать калачами родственниковъ невесты. Свахи поютъ (см. № 957).

Засвіти, дружбо, свічку,
Гляди роду по запічку:

На печу стареньього,
Въ комисці маленьього.

Дружки имъ отвѣчаютъ (см. № 1070 л. В).

Свахи опять:

А въ насъ дарівъ много,
Въ васъ роду не много.

Есть чимъ дарувати,
Нема кому відберати.

Дружки въ отвѣтъ поютъ (см. № 995).

Потомъ начинаются подарки со стороны невесты. Теща идетъ въ комнату за рушниками, а дружки и свахи поютъ (см. № 993 л. Б, 997 л. Б).

Теща, возвратившись съ рушниками, отдаетъ ихъ дружбѣ невесты. Онѣ кладетъ одинъ рушникъ на тарелку и кричитъ: „Есть въ цѣмъ дому нашего пана молодого староста Петро? Просить панъ молодой, пані молода, свать и сваха, и я просю на цю барву — а проше!...“ Такъ вызываетъ потомъ всю родню жениха. Когда это кончится, то постороннія женщины берутъ рѣшето, влезаетъ на лавку возлѣ печки, стучать въ него и поютъ (см. № 1003).

Свахи, дружки и старосты бросаютъ въ рѣшето по копейкѣ или больше, и если бросили коп. около 15, то женщины слезаютъ съ лавки; а если меньше, то свать поютъ тоже самое, пока не будутъ удовлетворены. Въ это время невеста сидитъ за столомъ и плачетъ. Ея свахи поютъ (см. № 1018 л. В).

Тогда теща подходит ко столу съ серпанкомъ въ рукахъ; перекреститъ три раза, потомъ перекреститъ невѣсту и завязываетъ ей серпанокъ. Послѣ этого женихъ и невѣста цѣлуютъ тещу въ руку, а свахи поютъ (см. № 1045 л. Б).

Дружки продолжаютъ (см. 1033).

Свахи отвѣчаютъ (см. № 1030).

Дружки опять начинаютъ (см. № 807).

Свахи... (см. № 996).

Тутъ подносятъ на тарелкѣ платокъ и кладутъ передъ женихомъ, а дружки начинаютъ пѣть (см. № 1046).

Женихъ выбрасываетъ деньги, сообразно съ цѣнностью платка, а невѣста беретъ платокъ и заткиваетъ его жениху за поясъ, у праваго бока.

Все это продолжается далѣе полуночи. Теперь уже ожидаютъ ужина, который бываетъ часто на разсвѣтѣ. Свахи начинаютъ пѣть (см. № 1076 л. В).

Дружки имъ отвѣчаютъ:

Ой ми ще не палили	Ви, дружбо, по воу,
И вечеряти не варили.	Ви, старости, за вогнемъ,—
Идїть, свахи, по трїски,	Тогди будемъ палити
Ви, свїгилки, по дрова,	И вечерять варити.

Подають ужинъ. Во время ужина, поютъ тѣ самыя пѣсни, которыя пѣли въ субботу за ужиномъ. Свахи ко шамъ требуютъ перцу; имъ дружки отвѣчаютъ пѣсней:

Поїхала баба до Хотиня	Ставь зъ нею на порядку;
По перецъ, покориння.	Приперь її до дверецъ,
А здѣлавъ дїдъ бабу,	Розсипавъ її перецъ.

Женихъ и невѣста въ продолженіи ужина не ѣдятъ ничего; передъ ними стоитъ только пустая тарелка и двѣ ложки. Дружки, шутя, припѣваютъ жениху (см. № 1082, л. В).

Свахи на перескорѣ дружкамъ продолжаютъ (см. № 1083, л. Б).

По окончаніи ужина бываетъ *дружчини*. Они начинаются такъ. Старшая дружка кладетъ свой платокъ на тарелку и ставитъ ее предъ старшимъ дружкой. Дружки поютъ:

Було, дружбо, та не дружити,	Шобъ грошей заробити,
А йти на тївъ молотити,	Шобъ дружку искупити.

Дружба выкидаетъ на тарелку столько денегъ, сколько стоитъ платокъ, беретъ его въ руку и чрезъ столъ подаетъ вонецъ его старшей дружкѣ. Она,

ухватившись за конецъ платка, перелезаетъ прямо чрезъ столъ на средину хаты, и танцуетъ съ нимъ (съ дружбою). За нею выходятъ изъ-за стола всѣ гости. Жениха и невѣсту сейчасъ ведутъ въ комору, гдѣ имъ оставляютъ ужинъ, запираютъ на замокъ дверь и сами уходятъ. Тамъ они остаются ночевать. Въ коморѣ стелютъ на землѣ постель слѣдующимъ образомъ: невѣстѣ кладутъ соломы и подъ голову одну подушку, а жениху дрова, а подъ голову большой камень. Когда жениха съ невѣстою запрутъ въ коморѣ, то старшій дружба, взявши дружку за руку, съ музыкою и прочими гостями, отводитъ ее домой. Дружки на прощанье поютъ (см. № 1140).

Дорогою всѣ кричатъ: „гопъ! гопъ!“ а дружба поетъ (см. № 1115).

По приходѣ въ свой домъ, старшая дружка съ младшей поютъ (см. № 1121).

Тутъ остаются недолго. Дружба оставляетъ дружку а самъ, со всѣми своими гостями, возвращается опять въ домъ невѣсты и, поблагодаривъ за все, гости расходятся по домамъ *).

Въ понедѣльникъ, часовъ около десяти, всѣ свадебные гости, за исключеніемъ дружекъ, которыя уже не приходятъ, собираются въ домъ невѣсты, чтобы „выразать“ ее съ женихомъ, въ его домъ. Когда уже всѣ соберутся, къ порогу подвозятъ нѣсколько повозокъ и на нихъ выносятъ изъ дому постель невѣсты, т. е. подушки, „виллима“ „рядна“—все, что намѣрена отдать ей мать. Но при этомъ нужно „искуплять“ постель. Домашніе садятся на приготовленные невѣстѣ подушки и поютъ:

Я гусята нашла,
По пирячку збирала,
Та въ подушку клала.

Женихъ долженъ взять водки, выпить съ ними по рюмкѣ и выкинуть хоть копѣйку. Когда собираются садится на повозку, невѣста обыкновенно плачетъ. Дружки отъ имени жениха, поютъ (см. № 1202).

Такъ иногда продолжаютъ обращаться къ каждому предмету, который есть въ домѣ; наконецъ женихъ и невѣста, попрощавшись съ родителями, хотятъ садиться на возъ, но свахи удерживаютъ жениха, припѣвая:

Ой зятю, зятю! бійся Бога; За той тепленький пиріжокъ.
Завернися зъ Запорога, Не за той печений,
Та припадъ тещеньці до ніжокъ А за той прирощений.

*) Иногда, въ воскресенье, послѣ ужина, одна изъ женщинъ затыгиваетъ пѣсню. Скрипка аккомпанируетъ ей, а публика слушаетъ. Она поетъ (см. № 1084).

Женихъ принужденъ еще разъ кланяться тещѣ. Дорогою поють (см. № 1222, 1218).

Когда подъезжаютъ къ дому, поють:

Відченая, мати, вістку—	До комори кляшницю,
Веземъ тобі невістку;	До хати робітницю.

Въ воротахъ раскладываютъ небольшой огонь и черезъ него должны перѣзжать возомъ женихъ съ невістою. Слѣзши съ воза, женихъ идетъ въ комнату, а невіста остается у порога. На встрѣчу къ ней выходитъ изъ хаты свекровь съ хлѣбомъ и спрашиваетъ: „Зъ чимъ ти до мене приїхала?“ — Съ хлѣбомъ, солю и твоимъ синомъ—отвѣчаетъ невіста. Потомъ обмѣниваются хлѣбомъ, пьютъ водку и входятъ въ хату. Въ хатѣ снимаютъ съ невісти серпанокъ и заняываютъ ее платкомъ. Поють (см. № 1255).

Иногда при этомъ урѣзываютъ совсѣмъ невістѣ косы. Поють:

Наїхали паничі,	Стали її сїкти-рубати,
Взяли росу-косу підъ мечі,	Стала Маруса плакати.

Стала Маруса зъ ложа,	Замыла воруночку,
За нею Матеръ Божа,	На її головочку.

Послѣ этого невіста всѣмъ цѣлуетъ руки, сейчасъ беретъ метлу и подметаетъ хату. Подаютъ обѣдъ. Послѣ обѣда, невіста съ старшимъ дружкой идетъ къ священнику *на выводъ*. Возвратившись отъ священника, застантъ дома *закуцію*. Всѣ родственники невісты, пообедавши, берутъ палку, наивтываютъ на нее павлю и, съ веретенемъ въ рукѣ, идутъ къ родителямъ жениха будто бы искать своей дочери. Впереди идетъ староста съ пшеничнымъ калачемъ. Дорогою поють:

А зъ калачички дві квіточки...	Ми за нею ходимъ
Вчора була неділя свята,	И зъ пшеничнимъ хлѣбомъ.
Въ насъ Марусю вято;	

Въ домѣ жениха гостятъ недолго; всѣ гости идутъ на *закуцію* въ домъ невісты. Оттуда, послѣ угощенія, возвращаются всѣ, за исключеніемъ родственниковъ невісты, опять въ домъ жениха, гдѣ вечеромъ бываетъ *перезва*.

Женихъ съ старшимъ дружкой идетъ къ тестю приглашать его къ себѣ въ гости.

Тесть набираетъ калачей, чтобы было чѣмъ одарить всѣхъ родственниковъ жениха, и съ музыкою, со всѣми родными и съ женихомъ отправляется

въ домъ жениха. Дорогой зять дѣлаетъ вѣсти тещу подъ руку, при чемъ поютъ (см. № 1429):

Дружба невѣсты несетъ! „милые“ и кричитъ: „гой, гой!“ Изъ дома жениха, родня невѣсты расходится уже послѣ ужина. Въ продолженіи этого времени, между прочимъ, поютъ:

Со стороны жениха (см. № 1350).

Со стороны невѣсты (см. № 1352, л. А).

Свахи отвѣчаютъ:

А зъ калиночки двѣ квіточки... А ми іі а ні бѣмо, а ні ласко,
Втора була неділа свато і в насъ, Тільки хороменнѣо приймемо.
Залетіла утінка ваша до насъ.

Цѣлый день вторнико проходитъ въ томъ, что утромъ вся родня невѣсты идетъ на угощеніе въ домъ жениха и тамъ остается до обѣда. Послѣ обѣда всѣ отправляются къ родителямъ невѣсты, а оттуда расходятся вечеромъ. Когда родня невѣсты идетъ къ жениху, то поютъ (см. № 1455):

А ні скіпочки, ні огарочка—
Нема чимъ запалити;

Нема дочки Марусі—
Нема кимъ послужити.

Знати Марусю, знати *)
Въ котрі вона хаті:
Калиною обтукана,
Черчикомъ обсыпана,
А лавки, прилавки—

Зъ червоної китайки,
Вітрець повіває,
Ленець полягає,—
А Марусіна родина,
Якъ має процвітає.

Передъ порогомъ (см. № 1457).

Утромъ въ среду, вся родня жениха и невѣсты собирается къ родителямъ невѣсты, гдѣ дѣлается *проній*. Теперь послѣ обѣда разрѣзываютъ коровай и даютъ по куску каждому гостю, который приносить домой и держитъ его какъ просфору; гильце также разламывается по части каждому. При этомъ поютъ:

Світи, місяцю, зъ раю **)
До нашего короваю,

Шобъ було видненько
Краяти дрібненько.

Потомъ всѣ гости дѣлають складчину на водку и свадьба оканчивается *пропоемъ*, т. е. женихъ и невѣста каждому гостю подносятъ на тарелкѣ водку, и всякій гость за рюмку выпитой водки долженъ дать новобрачнымъ

*) Срав. № 1436.

**) Сравн. № 4301.

какойнибудь подарокъ на новое хозяйство. Дарятъ обыкновенно гусь, свиню, поросенка; женщины даютъ полотно, пеньку и пр., смотря по состоянію.

Послѣ прѣеза, всѣ гости, пожелавши новобрачнымъ счастья и здоровья, расходятся по домамъ, и свадьба кончена.

Свадьба, записанная въ мѣстечкѣ Полонномъ, Новоградъ-Волынскаго уѣзда, Волынской губерніи, г. Яцинскимъ.

Когда приближается зима и настаютъ морозы, которые не дозволяютъ молодежи проводить вечера на улицѣ, — молодежь оставляетъ ее и собирается по вечерамъ, въ заблаговременно опредѣленный домъ, въ которомъ болѣею частію живетъ вдова, „на вечерницѣ“. Здѣсь-то, „на вечерницахъ“, молодые парни высматриваютъ себѣ невѣсту.

Высмотрѣвши себѣ невѣсту, молодой человекъ старается открыть отцу о своемъ намѣреніи жениться на ней. Недѣли за двѣ или за три до Рождества Христова (у нашихъ крестьянъ обыкновеніе дѣлать свадьбу послѣ крещенія) перестаетъ ходить на „вечерницѣ“ и почти цѣлые вечера проводитъ въ бесѣдѣ съ отцомъ, выискивая удобный случай открыть отцу о своемъ намѣреніи. Болѣею частію случается такъ, что отцы сами, видя, что пора женить сына, говорятъ ему о женитьбѣ, при чемъ указываютъ и невѣсту. Если невѣста, указанная отцомъ, та самая, которую себѣ сынъ высмотрѣлъ, то сынъ благодаритъ отца за его заботливость и охотно изъявляетъ желаніе жениться; если же указанная отцомъ невѣста ему не нравится, то сынъ падаетъ отцу въ ноги и проситъ, чтобы женили его на той, которую онъ себѣ выбралъ. Любящій отецъ никогда не отказываетъ сыну въ подобной просьбѣ, напротивъ, самъ старается разузнать, какого поведенія выбранная сыномъ невѣста, богаты ли ея родители, не пьяницы ли и пр.

Между тѣмъ сынъ, получивъ отъ отца согласіе, съ нетерпѣніемъ ожидаетъ Рождества Христова. Рождество Христово приближается. Родители молодого парня готовятъ къ празднику по возможности лучше; сами лично просятъ къ себѣ родственниковъ, сосѣдей и вообще знакомыхъ, при чемъ стараются разспросить о невѣстѣ кого либо изъ ея родственниковъ.

Вотъ уже праздникъ Рождества Христова насталъ. Первые два дня празд-

ника родители парня провели въ пирушкѣ со своими родственниками и знакомыми, наконецъ, провозая на другой день праздника своихъ гостей, парень и его родители просятъ двухъ или трехъ мужчинъ, большею частію изъ родни выбранной невѣсты, погостить у нихъ еще и на третій день. Тѣ, не желая оскорбить хозяевъ отказомъ, обѣщаютъ придти и на третій день. Насталъ и третій день. Приглашенные, согласно своему обѣщанію, приходятъ. Родители, вѣсть съ сыномъ, очень рады, они стараются угостить своихъ гостей какъ можно лучше. Подъ конецъ угощенія родители, вѣсть съ сыномъ, просятъ своихъ гостей оказать имъ небольшое одолженіе — быть сватами. На что, конечно, тѣ, узнавши, что парень хочетъ жениться на ихъ родственницѣ, соглашаются. Когда день начинаетъ склоняться къ вечеру или, большею частію, когда уже повечерѣетъ совершенно, сваты, взявъ хлѣбъ-соль, отправляются къ тому хозяину, гдѣ живетъ выбранная парнемъ невѣста. Когда придутъ въ домъ, сваты кладутъ на столъ хлѣбъ-соль и начинаютъ заводить рѣчь о дѣлѣ, но приступаютъ къ нему не прямо, а обинякомъ.

Сначала они толкуютъ совершенно о другомъ предметѣ, потомъ все ближе и ближе подходятъ къ дѣлу; и о сажомъ дѣлѣ выражаются различными иносказаніями, большею частію такимъ образомъ: „Ми ослѣдили лисицу, да й ходили все слѣдомъ за нею, и де вона насъ не выводила!... Ажъ нанослѣдокъ ми її зновъ завиділи коло вашего обисця; ми за нею, а вона обігдала разивъ зо два кругомъ вашего обисця, та въ подвірѣ. Ми за нею, и думаемъ: отутъ ми тебе застукали, теперъ ти, голубка, будешъ наша! а вона въ хату. Чи не могли-бъ ви її оддати за нашего паробка?“ И тутъ начинаютъ расхваливать молодого парня: что онъ и хорошъ, и богатъ и не пьяница, — однимъ словомъ отличный человекъ. Родители дѣвушки сначала не соглашаются, говоря, что она еще молода, или что еще не приготовились къ свадьбѣ. Наконецъ вида, что сваты не хотятъ идти, спрашиваютъ невѣсту, согласна ли она выйдти замужъ за такого-то парня. Если невѣста согласна, то даютъ сватамъ платки (хустки или рушники). Когда дадутъ рушники, невѣста кланяется въ ноги отцу и матери и тогда „замочуютъ“ рушники, т. е. начнется закуска и небольшая выпивка, послѣ чего сваты отправляются обратно къ молодому парню, но уже съ *рушниками*, гдѣ тоже вторично *замочуютъ рушники*.

На другой день собираются всѣ женатые родственники невѣсты къ ней въ домъ на пирушку, а родственники парня — въ домъ къ жениху. На

третій день отецъ и мать невѣсты и почти всѣ родственники ѣдутъ къ невестому на *печомядими*, т. е. убѣдиться, правда-ли тому, что сваты говорили относительно молодого парня. Если правда, — то назначаютъ день сватанья (сговора): если же неправда, то иногда, и даже чаще случается такъ, что жениху отказываютъ. Впрочемъ, при этомъ по большой части соглашется и невѣсту.

Если она согласна выдти замужъ за такого-то, то хорошо, если же несогласна, то ему отказываютъ.

Въ назначенный день для сватанья (сговора), молодой парень съ отцемъ и матерью, со сватами и родственниками своими прѣзжаетъ къ будущему своему тестю. Тесть угощаетъ ихъ, а невѣста даритъ родителей и родственниковъ молодого парня подарками, молодой парень въ свою очередь даритъ будущую свою жену или хорошими башмаками, или отлично вышитой рубашкой, или чѣмъ другимъ; но непременно чѣмъ либо изъ одежды, а также даритъ отца и мать невѣсты, и ея родственниковъ. Это дѣлается уже послѣ сговора, когда родители невѣсты и молодого парня, сговорившись, запиваютъ. Во время сговора молодежь — друзья и шафера — поютъ (см. № 31).

Послѣ этой пѣсни, когда уже „замочуютъ сватанье“, въ *дружкамъ* и шаферамъ присоединяются еще и сваки и во все время покойки поютъ: (см. № 1462).

Наконецъ, съ наступленіемъ поздней ночи, а иногда и разсвѣта, расстаются въ домамъ.

Наканунѣ свадьбы, въ субботу передъ вечеромъ, родственники молодой собираются къ ней въ домъ печь коровай. Мѣсятъ и печь коровай собираются молодыя женщины и при томъ такія, которыя умѣютъ хорошо пѣть и танцовать, (вдовамъ и тѣмъ, которыя, овдовѣвши, вышли въ другой разъ замужъ, хотя бы онѣ были отличныя танцовщицы и умѣли отлично пѣть, — пѣсить коровай не позволяется). Въ то время, когда мѣсятъ коровай, поютъ слѣдующія пѣсли.

Когда начинаютъ мѣсить тѣсто на коровай:

Благослови Боже,	Своему дитяті
Пречистая мати,	Коровай бгати.

Когда насыпаютъ муку въ *дѣжу* (см. № 483, л. 3).

Когда мѣсятъ тѣсто на коровай (см. 493, 501, л. I).

Потомъ, когда замѣсятъ коровай, ставятъ посреди комнаты столы,

на ночь дѣжу съ коровакъ и начинаютъ убирать коровай пшеники, выдѣлав-
шими еще тѣста, при чемъ поютъ пѣсни:

Когда начинаютъ убирать (см. № 491, л. I).

Когда уже убираютъ (см. № 491, л. I).

Когда уберутъ и посадятъ въ печь (см. № 547).

Когда проносятъ эту пѣню, въ женщины, мѣсившимъ коровай, прино-
содняются и мужчины, берутъ „дѣжу“ на руки и, вѣютъ съ дежкой, пускаютъ
въ вилеску но божать, поютъ:

Ой пѣчь наша на стовнахъ, Печь же наша, пече,

Дѣжу носятъ на рукахъ. Спечи коровай кгречный!

Наконецъ, натѣшившись вдоволь, ставятъ дѣжу на прежнемъ мѣстѣ, и
сами ставъ чинно вблизи дежи, поютъ (см. № 556).

Послѣ этого отецъ невѣсты долженъ подчивать всѣхъ водкой. Въ то время,
когда женщины ухаживаютъ возлѣ коровай, дѣвушки убираютъ разными цвѣ-
тами вильце, для котораго берутъ почти всегда вишнее дерево.

Когда начинаютъ убирать вильца:

Благослови Боже, Своему дитяти
Отецъ и мати, Вилечко вбрати.

Когда приносятъ цвѣты на вильце (см. №№ 99 л. Г, 100 л. А, 101 л. В).

Когда убираютъ (см. №№ 99 л. Б, 137 л. А).

Когда уберутъ:

Казавъ староста вильце вить,	И вилечко вили
А теперь не хоче викупить.	И горілочки не пили.
Старостоньку-серце,	Коло барялочка були,
Викупи у насъ вильце!	А намъ не дали.

Въ то самое время (въ субботу), когда мѣсятъ коровай и дѣлаютъ вильце
невѣстѣ, родственники *молодого* мѣсятъ коровай и украшаютъ вильце молодцу,
при чемъ поются тѣже самыя пѣсни. Вильце жениху дѣлаютъ большою ча-
стію изъ сосноваго дерева.

Вечеромъ, въ субботу, женихъ съ отцемъ и матерью и съ своею роднею,
въ сопровожденіи музыки, идетъ къ невѣстѣ. Шествіе это довольно торже-
ственной: впереди идетъ старшій *сватъ* и несетъ на головѣ вильце, за нимъ
музыка, за музыкой *свати и свахи* (у нашихъ крестьянъ есть обыкновеніе
вязать сватамъ и свахамъ черезъ плечо красный или синій поясъ), а за ними

*) Срав. № 556.

женихъ съ отцемъ и матерью и своими родственниками. Пришедши въ домъ къ невѣстѣ, свать ставитъ вилъце на столъ (невѣста свое вилъце принимаетъ со стола), а родители невѣсты просятъ жениха, его родителей и всѣхъ пришедшихъ садиться за столъ. Когда всѣ усядутся, невѣста даритъ жениха рубахой и платкомъ, а женихъ, въ свою очередь, даритъ невѣсту деньгами и сапогами, въ которые *свахи* тотчасъ обуваютъ невѣсту и заставляютъ ее пройтись нѣсколько разъ по комнатамъ, а потомъ и потанцевать. Это дѣлается для того, чтобы узнать, хороши-ли сапоги, можно-ли будетъ въ нихъ свободно танцевать невѣстѣ на своей свадьбѣ. Если сапоги будутъ или тѣсны, или слишкомъ велики, то женихъ долженъ взять ихъ обратно, а невѣстѣ дать другіе, лучшіе. Если же сапоги хороши и придутся по ногѣ, то женихъ долженъ угостить всѣхъ присутствующихъ своею водкою. Водку въ нескыхъ ставить на столы. Попойка эта продолжается до поздней ночи; когда всѣ удовлетворены, расходятся по домамъ. Во все это время молодежь поетъ пѣсни (см. №№ 19, 28, 29, 256 л. Б, 268 л. А, 270 л. А, 317).

Ой не жалуй, моя доню, молодихъ виновнихъ квітъ,
Тилько жалуй, моя доню, молодихъ літъ.
Виновіі квіти обновляться,
Літа твоі молоді не вернуться.

Въ субботу женихъ долженъ ѣхать ночевать къ своимъ родителямъ, если они живутъ близко; если же далеко, то женихъ ночуетъ у будущаго своего тестя, а на другой день, въ воскресенье, вставши рано, долженъ идти въ чужой домъ и ожидать тамъ своихъ родителей. Около десяти часовъ утра пріѣзжаютъ родители жениха, приходятъ сваты, шафера, и жениха, съ нuzной, ведутъ въ домъ невѣсты расплетать *молодій* восу.

Когда придуть въ домъ невѣсты, посреди комнаты ставятъ скамейку, вокругъ которой стоятъ дружки и вообще дѣвушки, а между ними братъ невѣсты (существуетъ обычай, по которому волоса невѣстѣ долженъ непременно расплетать родной ея братъ, если нѣтъ родного брата, то двоюродный, или же кто нибудь изъ ближайшихъ родственниковъ, только мужчина и при томъ непременно холостой). На стулѣ кладутъ подушку и сажаютъ невѣсту, при чемъ старшая дружка, обращаясь къ старшему свату, говоритъ: „Пане старосто, пане підстаросто, голубчику нашъ ласковий, благословиши на все добре, благослови ще й молоду росплети“. На это старшій свать говоритъ три раза: — Богъ благословить!

Послѣ благословенія, дружки поютъ (см. № 635 л. В).

Въ это время братъ расплетаетъ косу невѣсты, затѣмъ невѣсту одѣваютъ къ вѣнцу. При этомъ поютъ (см. №№ 618, 622).

Гребиньця, матинко, гребиньця, *) — Подай, Иване, гребинець,
Росчесати косу до вінця; Росчесати косу підъ вінець.
Упавъ гребинець підъ стилецъ.

А я свою та й розпустила,
Косоньками та плечі вкрила,
Слізоньками личенько умила.

Братъ сестрицю расплітавъ, Носивъ на торжокъ не продавъ,
Де-жъ вінъ ти уплатіти подівавъ? Меншій сестриці такъ отдавъ.

— Чомъ ви, соловы, не щебетали, „Ой я-жъ думала, молоденька,
Якъ садн процвітали? Що въ карточки грати;
Чомъ ти, Марусю, не плакала, Ажъ то садяться, благословяться,
Якъ косу расплітали? Косу расплітати“.

Далѣе, когда невѣсту одѣнутъ, стелютъ на полу передъ столомъ коверъ, на немъ становятся родители невѣсты съ иконами, которыми благословляютъ жениха и невѣсту. Въ это время невѣста кланяется въ ноги своимъ родителямъ, дружки поютъ (см. № 325 л. А).

А потомъ, послѣ благословенія:

Давай, мати, шубу, Намъ піпъ ручки звяже,
Поїдемо до шлюбу, Щирую правдоньку сваже.

Невѣсту одѣваютъ, зимой — въ шубу, лѣтомъ — въ лѣтнюю „юбку“, сажаютъ на повозку и везутъ къ вѣнцу. Дружки цѣлаютъ дорогу поютъ (см. 670 л. Е, 679 л. В).

Роступіться, вороги, Некай перейде родина,
Не переходьте дороги; Щобъ була щасливая година.

Когда подъѣзжаютъ къ церкви, поютъ (см. № 688 л. Г).

Когда новобрачные выйдутъ изъ церкви, въ домъ происходитъ страшная суматоха; музыка, состоящая изъ бубна, цимбаль, скрипки, а иногда и баса, играетъ маршъ; свахи танцуютъ, а дружки поютъ (см. № 696 л. Г).

Суматоха продолжается въ домъ до тѣхъ поръ, пока всѣ не уедутся въ повозки. Дорогою поютъ одну и ту же пѣсню:

Дяковать попонькові и пр. (см. № 696).

*) Сравни. № 116.

Прибывши домой, дружки начинают пѣть другую пѣсню (см. № 740, лит. В).

Новобрачные, при помощи шаферовъ, слезать съ повозки, на встрѣчу имъ выходятъ родители съ хлѣбомъ и солью, благословляютъ новобрачныхъ, ведутъ въ комнату и сажаютъ за столъ, при чемъ всѣ поощряютъ ихъ, пьютъ водку и дарятъ кто корову, кто лошадь, кто пару воловъ, кто деньги, кто овцу, гуся и пр., смотря по состоянію и степени родства.

Потомъ подають обѣдъ.

Во время обѣда дружки поютъ (см. №№ 789, 799 л. А, 812).

Когда пообѣдаютъ, дружки поютъ (см. № 803 л. В).

Всѣ выходятъ на дворъ танцовать; за тѣмъ, погулявши на дворѣ часа два, женихъ отправляется домой къ своимъ родителямъ, а невѣста съ дружками ходитъ по селу до самаго вечера изъ дома въ домъ и, кланяясь каждому,—и старому, и малому—въ ноги, проситъ на свадьбу—„на весілля“. Наконецъ, когда настаетъ вечеръ, невѣста возвращается домой, а женихъ собирается идти съ музыкой за невѣстой, при чемъ шафера, выходя изъ дома жениха, поютъ (см. №№ 830, 835).

(Нужно замѣтить, что за невѣстой идутъ въ порядкѣ: впереди всѣхъ женихъ съ старшимъ шаферомъ, за нимъ всѣ шафера тоже по парѣ, за ними музыка, за музыкой—родители и родственники жениха).

Пришедши въ дворъ къ тестю, они не идутъ прямо въ хату, а прежде, ставши у входа въ домъ, поютъ (см. № 922).

Ой, свату нашъ, свату,

Пусти насъ у хату!

Ми тобі не докучимо,

Свої шати пересушимо.

А въ насъ такі шати —

Щобъ Марусю взяти.

Теща, надѣвши на выворотъ шубу, съ полной чашкой овса, выходитъ на встрѣчу своему зятю, при чемъ подчуетъ его прежде овсомъ. Зять, поднесши чашку съ овсомъ къ устамъ, будто бы ояъ въ самомъ дѣлѣ попробовалъ овса, бросаетъ чашку назадъ себя — шаферамъ, которые должны непременно разбить ее въ дребезги.

За тѣмъ теща беретъ отъ свахи водку, подчуетъ зятя и приходшихъ съ нимъ, а свахи въ это время поютъ (см. № 873).

Наконецъ теща проситъ зятя и его гостей въ хату.

Въ то время, когда теща подчуетъ на дворѣ своего зятя, дружки въ хатѣ поютъ (см. № 865).

Оканчивая пѣть, дружки усаживаютъ невѣсту за столкомъ, накрываютъ ее

огромнымъ платкомъ, а возлѣ нее садится ея родной братъ, который долженъ продавать свою сестру-невѣсту жениху. Приведши въ хату, женихъ становится у порога, а *свати* и шафера идутъ торговаться съ шуриномъ за невѣсту, при чемъ дружки поютъ (см. № 938).

Шуринъ, конечно, скажетъ *сватамъ* цѣну неслыханную, а *свати*, напротивъ, будутъ предлагать самую ничтожную цѣну, при чемъ прибѣгаютъ къ разнымъ угрозамъ; но шуринъ, ободряемый пѣсней дружекъ, не продаетъ сестры, не смотря на угрозы сватовъ и шаферовъ (см. № 935 л. А).

Наконецъ сваты, видя, что угрозы ничего не помогаютъ, начинаютъ подходить къ нему съ лаской, уговорами, и стараются его склонить на свою сторону. Шуринъ, наконецъ, продаетъ сестру за 75 к. или за 1 р. Чаще всего случается, что шуринъ продаетъ сестру за 20 или 30 копѣекъ. Когда *свати*, уговорившись съ шуриномъ, ударятъ по рукамъ, дружки поютъ (см. № 972).

Женихъ вынимаетъ деньги, даетъ шурину, при чемъ послѣдній уступаетъ ему свое мѣсто возлѣ невѣсты. Дружки въ это время поютъ:

Татаринъ братічокъ, татаринъ, Русу косу за поствакъ,
Продавъ сестру за таларъ, Вилее личенько пішло й такъ.

Женихъ, сѣвши возлѣ невѣсты, снимаетъ съ нее платокъ, которымъ она была покрыта, и цѣлуетъ ее, а дружки въ это время поютъ (см. № 978).

Если же женихъ не захочетъ поцѣловать невѣсты, то послѣдняя считаетъ себя обиженною, а дружки поютъ другую пѣсню:

Молодому свині пасти,
Бояринамъ заганяти,
Бо же виіе молодой цілувати.

Послѣ того, какъ женихъ поцѣлуетъ невѣсту, родители усаживаютъ новобрачныхъ за столъ, вторично поздравляютъ ихъ и перепиваютъ (нужно замѣтить, что на этотъ разъ, когда родители молодыхъ пьютъ, такъ сказать, заздравную чашу къ жениху и невѣстѣ, то берутъ рюмку не голой рукой, а непременно заворачиваютъ ее предварительно въ платокъ; точно также поступаютъ женихъ и невѣста, принявъ водку отъ родителей). Потомъ подаютъ закуску.

Во время закуски меньшая сестра невѣсты пришиваетъ къ шапкѣ жениха красную ленту. Въ это время дружки поютъ (см. 384 л. А).

Пришивши ленту къ шапкѣ, швачка надѣваетъ ее на свою голову и поетъ (см. 396 л. В, 397).

Далѣ продолжаютъ пѣть дружки (см. № 389 л. А).

Та поглянь, зятеньку, на мене,

Чи не крацій козаць отъ тебе и ир. (см. № 396).

А *швачка* въ это время торгуется съ шаферами за то, что приняла ленту въ шапкѣ. Шафера даютъ ей самую ничтожную цѣну, за которую швачка не хочетъ отдавать шапки; наконецъ, шафера начинаютъ надъ швачкой смѣяться, а дружки въ это время поютъ:

Не впися, дружбоньку, не впися,

Съ повною повночною напиися

И свасці въ ніженьки вклонися.

Женихъ вынимаетъ изъ кармана деньги, отдаетъ ихъ съ почтеніемъ швачкѣ и получаетъ обратно шапку съ красной лентой. Затѣмъ подають ужинъ.

Во время ужина покрываютъ невѣсту.

Обрядъ покрыванія совершаютъ двѣ свахи. Взявъ большой платокъ, не дешевле двухъ рублей, и, ставши возлѣ молодой, одна по правую сторону, а другая по лѣвую, свахи машутъ платкомъ надъ головой невѣсты, при чемъ послѣдняя старается вырвать платокъ, желая показать тѣмъ, что она по прежнему хочетъ остаться дѣвушкой, но всѣ усилія ея вырвать платокъ и бросить подъ ноги остаются напрасны. Въ это время дружки поютъ (см. № 1015 л. А).

Свахи, совершивши обрядъ покрыванія, вѣшаютъ на шею невѣстѣ тотъ платокъ, которымъ онѣ махали надъ ея головой.

А дружки поютъ (см. №№ 1020 л. В, 1041 л. А).

Вже-жъ минулся *)

Ягоди полониці,

Вже настають

Осінні вечерниці.

Идуть сестриці на вечерниці:

„Ходи, Марую, зъ нами“.

— Сестриці, идіте, мене не ждіте!

Попрошудя батенька,

На тиі вечерниці.

На вечерницахъ дудочка грає,

Мое серденько крає.

— Доненько моя, не воля моя,

Просися матінки.

„Ой пусти-жъ мене, моя матінко,
На тиі вечерниці“.

— Доненько моя, не воля моя,

Просися Ивана.

„Пусти-жъ мене, та мій Ивочку,

На тиі вечерниці.

На вечерницахъ дудочка грає,

Мое серденько крає“.

— Марую моя, вся воля моя:

Сидімъ обоє въ дома.

*) Сравни. № 1148.

Що хтіли—зіпчили,
Що хтіли—зробили:

Зъ книшка—палайницю,
Зъ дівки—молодицю.

Хвалилася білая берега:

„Въ мене гилле ажъ до коріня,
Я листонькомъ та широкая“.

Зашумівъ буйний вітеръ:

— Не хвалися, білая берега,

Я твоє гилле обламаю,

Широкій листъ обчухраю.

Хвалилася дівка Маруся:

„Въ мене коса ажъ до пояса,
Въ мене краса та на личеньку“.

Обизвався Іванъ:

— Не хвалися, дівко Марусю,

Я ту косу въ рукахъ зимну,

Я ту красу зъ личенька здійму.

Послѣ этихъ пѣсень, шафера беруть старшую дружку подъ руки и на-
пѣваѣ:

До дружки, бояре, до дружки и пр. (см. № 1113)

ведуть дружку въ домъ къ ея родителямъ. Родители дружки потчуютъ ихъ
водкой и просятъ ужинать. Ужинъ состоитъ большею частію изъ варениковъ
съ сиромъ, блиновъ со сметаною и жаркого. Поужинавши, шафера опять та-
кимъ же образомъ подъ руки, ведуть дружку обратно, на свадьбу, гдѣ тоже
еще застаютъ ужинъ.

Далѣе, когда ужинъ оканчивается, старшій сватъ идетъ въ комору по
коровай. Пришедши въ комору, беретъ коровай, кладетъ его на крышку изъ
дѣжи, беретъ на голову и такъ, въ сопровожденіи музыки, выноситъ въ хату,
при этомъ поютъ (см. № 1050 л. А).

Когда принесетъ въ комнату коровай, ставитъ его на столъ, дружокъ бе-
ретъ ножъ и начинаетъ рѣзать коровай, при чемъ шишку—верхушку съ ко-
ровай, отрѣзываетъ для молодыхъ; потомъ свою обязанность рѣзать коровай—
передаетъ меньшему свату, а самъ принимается раздавать коровай и подарки
родственникамъ и знакомымъ жениха и невѣсты.

Раздавая коровай и виѣстѣ подарки, сватъ, поднявши выше головы обѣ
руки съ тарелками, говоритъ: — Десь у нашего князя молодого и княгині
молодой були близькіі приятели (такіе-то). А е вони, чи нема? Якъ е, то
нехай обизваються, а ні, то запорожцямъ оддамъ. Запорожці—добри хлопці
цей подарочокъ приймуть.

Если есть тѣ, которыхъ сватъ звалъ, то имъ отдаются коровай и по-
дарки, если нѣтъ, то подарковъ сватъ или беретъ себѣ, или отдаетъ обратно
молодымъ, а коровай непременно запорожцямъ.

Наконецъ, когда раздадутъ весь коровай, невѣста, родители ея, и всѣ,
бывшіе на свадьбѣ, ѣдутъ въ домъ къ жениху, при чемъ когда невѣста про-

шается съ своими домашними, родителями, сестрами и др., дружки поютъ (см. № 1145 л. А).

Когда ѣдутъ (см. № 1214 л. А).

Новобрачные и всѣ присутствующіе на свадьбѣ, послѣ ужина (ужинъ бываетъ у родителей невѣсты), отправляются къ родителямъ жениха. На дорогѣ поются пѣсни.

Между тѣмъ бояре, заблаговременно прибывшіе въ домъ родителей жениха, въ ожиданіи новобрачныхъ, разводять огонь у воротъ. Когда новобрачные подѣзжаютъ къ воротамъ, бояре останавливаютъ повозку, берутъ новобрачныхъ подъ руки и ведутъ черезъ огонь, а потомъ — въ домъ родителей жениха. Послѣ небольшой выпивки и закуски, новобрачныхъ ведутъ въ комору. У каждаго простолюдина черезъ сѣни есть кладовая, къ которой хранится все его имущество—эта кладовая носитъ названіе „коморы“. У простого народа такой обычай, что новобрачные первую ночь послѣ брака должны непременно провести въ коморѣ. По этому тотъ хозяинъ, который женить своего сына, подъ свадьбу очищаетъ свою кладовую и ставитъ въ ней кровать для новобрачныхъ. Когда новобрачныхъ ведутъ въ комору, сваты поютъ (см. № 1279, 1282).

Новобрачные не проводятъ цѣлой ночи въ коморѣ, они остаются тамъ не болѣе четверти или получаса.

Въ случаѣ новобрачные пробудутъ въ коморѣ часъ или болѣе, то свахи, подозрѣвая невѣсту въ нарушеніи цѣломудрія, съ упреками принимаютъ открывать дверь въ комору. Отворивъ дверь, свахи съ зажженой свѣчей идутъ къ ложу новобрачныхъ, снимаютъ съ невѣсты рубаху и осматриваютъ, есть ли на ней кровь? Если на рубахѣ есть кровь, то свадьба хорошая.

Кровь, найденная свахами на рубахѣ невѣсты, приводитъ всѣхъ въ неписанный восторгъ. Свахи окровавленную рубаху показываютъ родителямъ жениха, потомъ старшему свату, наконецъ, съ радостными кликами вносятъ въ хату, причемъ старшій сватъ и свахи становятся на лавку за столомъ и, показывая оттуда всѣмъ присутствующимъ на свадьбѣ окровавленную рубаху, начинаютъ плясать и пѣть:

Ой казали, говорили люде..., (см. № 1317 л. А).

Родители жениха въ это время наливаютъ въ бутылку хорошей воды, привязываютъ къ бутылкѣ цвѣтокъ, сдѣланный изъ ягодъ калины, вручаютъ брату невѣсты и съ музыкой отсылаютъ матери невѣсты въ благодарность за

то, что ея дочь лѣта своего дѣвства провела честно и сохранила цѣломудріе до самаго вступленія въ бракъ.

По примѣру старшаго свата и свахи, всѣ присутствующіе поютъ и пляшутъ до тѣхъ поръ, пока не воротится отъ родителей невѣсты братъ ея съ музыкой, а потомъ начинаютъ пѣть. Пѣсни, пляски и кутежъ продолжаются до утра, а когда настаётъ утро, подаютъ завтракъ. Во время завтрака старшая сваха завязываетъ невѣстѣ голову платкомъ, при чемъ младшія свахи и еще нѣкоторыя женщины поютъ (см. № 1339).

Позавтракавъ, новобрачные, съ музыкой и со всѣми присутствующими на свадьбѣ, идутъ къ священнику за благословеніемъ, а старшій свать несетъ священнику бутылку водки, курицу и хлѣбъ. Получивъ благословеніе отъ священника, новобрачные возвращаются домой; хлопцы въ это время „переймаютъ весілле“. Они ставятъ на дорогѣ, по которой будутъ идти новобрачные, столъ, на немъ кладутъ хлѣбъ, бутылку водки и немного ржи, пшеницы, овса, и пр. Это считается особенною честію, поэтому хлопцы за такую, какъ говорятъ „селяни“, переиму получаютъ довольно порядочную денежную награду отъ жениха.

Существуетъ обычай, слѣдующему, бояре, подъ конецъ свадьбы, когда новобрачные, получивъ благословеніе отъ священника, возвращаются домой, оставляютъ свадьбу и идутъ бить куръ *).

Прежде всего идутъ къ старшей свахѣ, а потомъ, по порядку, ко всѣмъ женщинамъ, которыя присутствовали на свадьбѣ въ то время, когда свахи плясали съ окровавленной рубахой. Нѣкоторыя женщины воспрепятствуютъ бограмъ бить куръ, но за то даютъ имъ бутылку водки, кусокъ сала или нѣсколько фунтовъ масла, сыра, сметаны и пр. Набивши куръ, бояре опять возвращаются на свадьбу, варятъ или же жарятъ собранную добычу и снова начинается пляска и кутежъ. Затѣмъ свадьба оканчивается. Если при осмотрѣ на рубахѣ невѣсты крови не окажется, то свадьба нехорошая. И поэтому чистая рубаха наводитъ на всѣхъ уныніе, особенно на родителей жениха. Свахи не пляшутъ, а просто, сѣвши за столъ, начинаютъ пѣть пѣсни уже другаго, циническаго содержанія (см. №№ 1360 л. Б, 1363 л. А).

Родители жениха дѣлаютъ изъ соломы хомутъ, надѣваютъ его брату невѣсты на шею и отсылаютъ въ подарокъ матери невѣсты.

*) Курца, обогрѣнная кровью или украшенная привязаннымъ къ шеѣ пучкомъ красной калины, имѣетъ символическое значеніе и появляется на свадьбѣ вмѣстѣ съ окровавленной рубахой невѣсты.

Свадьба, записанная въ с. Плотницѣ, Пинскаго уѣзда, Минской губерніи.

Родители, желающіе женить своего сына, выбираютъ изъ дальнихъ родственницъ или же изъ близкихъ знакомыхъ сваху и посылаютъ ее къ родителямъ избранной дѣвицы узнать, „чи позволятъ вони старостамъ прийти“. Сваха беретъ хлѣбъ-соль и отправляется къ нимъ вечеромъ, заводитъ разговоръ и, между прочимъ, спрашиваетъ: „чи ви-бѣ, пакъ, позволили старостамъ прийти до вашей дочки?“ Если родители дѣвицы дадутъ отрицательный отвѣтъ на этотъ вопросъ, то сваха прекращаетъ разговоръ и уходитъ; если же согласится, то сваха вынимаетъ изъ-за пазухи хлѣбъ-соль и кладетъ на столъ. Родители дѣвушки принимаютъ хлѣбъ и взаимно его даютъ другой, который сваха относитъ къ родителямъ парня.

— Посылайте свативъ, — говоритъ она отцу жениха — отказу не буде.

На другой день вечеромъ отецъ жениха, вмѣстѣ съ двумя сватами — дальними родственниками, непременно женатыми — отправляются къ родителямъ невесты, взявъ съ собой хлѣбъ-соль и бутылку водки. Тамъ уже знаютъ зачѣмъ они пришли, и потому сваты, вошедши въ избу, здравствуются и приступаютъ къ дѣлу безъ обиняковъ, какіе имѣютъ мѣсто въ этомъ случаѣ въ другихъ мѣстностяхъ.

— А що, свате — говорятъ они, обращаясь къ отцу невесты — чи оддасте намъ свою дівку?

— Подождіть трохи, — отвѣчаетъ онъ — перше помяркуемся, а тоді і скажемъ.

Сваты сидятъ, бесѣдуютъ и ожидаютъ отвѣта. Если родители невесты не желаютъ почему бы то ни было выдать свою дочь замужъ, то сейчасъ же отвѣчаютъ сватамъ:

— Не ходіте, люди добрі, и не перебивайтесь, бо ми ще свої дочки не думаемъ отдавать.

А если согласны, то съ отвѣтомъ не торопятся — ожидаютъ до тѣхъ поръ, пока сваты не придутъ третій разъ и въ это время совѣтуются съ родственниками, спрашиваютъ сосѣдей относительно характера жениха, его привычекъ, состоянія и пр. За третьимъ разомъ отецъ, отправляясь къ невестѣ, беретъ сваху, двухъ тѣхъ же самыхъ сватовъ, которые и прежде хо-

или, и сына. Этотъ вечеръ называется „заручини“. Прийдя въ домъ, всѣ, о обыкновеніи, здравствуются и садятся на лавкѣ; а сваты садятся за столомъ. Младшій братъ дѣвицы, или если у нее нѣтъ братьевъ, то кто либо изъ ея близкихъ родственниковъ, обводитъ „за рушникъ“ жениха и невѣсту вокругъ стола три раза и останавливается около сватовъ, которые идутъ за столомъ. Они садятся: женихъ съ правой стороны, а невѣста съ лѣвой. Сидя за столомъ, невѣста подаетъ жениху платокъ и мѣняется съ нимъ кольцами; а женихъ, взявъ платокъ, даетъ невѣстѣ деньги, за которыя она покупаетъ себѣ къ свадьбѣ серги, монисто, кресты и пр.

Послѣ этого всѣ встаютъ, молятся Богу и пьютъ водку: женихъ пьетъ о невѣсты, свать до жениха. Прежде чѣмъ идти за столъ, женихъ и невѣста подходятъ „до батька молодоі, щобъ вінъ їхъ поблагословивъ на першій посагъ сісти“. Подойдя къ отцу, они кланяются; а сваха поетъ слѣдующія пѣсни:

Подай, матіню, гребенця... и пр. (см. № 616 л. А).

Да чесала дівонька
Білий лёнъ,
Виганяла сватицю
Съ хати вонъ:

„Идіте, сватойки,
До дому,
Не заличайтеса
Нікому“.

Приступи, татоньку, близенько, Батькова ниженька біленька,
Кланайся, дитятко, низенько; Щобъ тобі доленька добренька.

Выпьютъ водку, принесенную отцомъ, побесѣдуютъ и расходятся по домамъ. За день передъ вѣнчаньемъ невѣста ходитъ съ матерью, або зъ братицею по салу; а если у невѣсты есть родственники и въ другомъ салѣ, то къ не просятъ, а только посылаютъ каждому изъ нихъ хлѣбъ.

Вѣнчанье бываетъ по большей части въ воскресенье. Утромъ передъ вѣнчаньемъ женихъ, вмѣстѣ съ отцомъ, сватами и музыкой, отправляется въ домъ невѣсты, гдѣ братъ ея точно также, какъ и прежде, заводитъ *молодцъ рушникомъ* за столъ. Молодые садятъ за столомъ и ожидаютъ, пока придетъ ужина, сдѣлаютъ свѣчи и пр. Когда всѣ уже соберутся, идутъ въ церковь дорогою поютъ (см. №№ 672, 683 л. Е).

Зъ дороги, вороги,
Зъ дороги!
Не переходьте
Дороги;

Нехай перейде
Господь Буйгъ,
Рідна мати
Наперідъ.

Старшая дружка расплетает косу невесты в то время, когда последняя станет перед аналоемъ. Жениху держитъ венецъ товарищъ - паренъ а невесты подруга—старшая дружка.

Возвращаясь домой изъ церкви, поютъ:

Да метяна улонька съ конца,
Да ведяна дівонька зъ венця.

Въ домъ невесты готовится для новобрачныхъ встрѣча: мать и выворачиваетъ *кожухъ* и кладетъ его съ сняжъ на поготові, т. е. на сподручномъ мѣстѣ, чтобы его можно было скоро надѣть, когда новобрачные подойдутъ въ воротамъ; въ сѣни выносятъ *дѣжу* и ставятъ ее на скамейкѣ; *дѣжу* покрываютъ бѣлою скатертью и кладутъ сверху хлѣбъ, сыръ, медъ и калачъ.

Новобрачные, подходя въ воротамъ невесты, поютъ:

Вийди, матенко, съ калачемъ,— *) Вийди, матенко, зъ свечами,—
Уже твое дитяжо съ панячемъ; Уже твое дитятво звенчали.

Услыхавъ пѣсню, мать невесты надѣваетъ вывернутый „кожухъ“, беретъ изъ дѣжи калачъ и выходитъ на встрѣчу молодымъ.

Войдя въ хату, поютъ тѣ же самыя пѣсни и подаютъ завтракъ, послѣ котораго свать, вмѣстѣ съ молодымъ, отправляется домой и приглашаетъ двухъ маршалковъ и двухъ свахъ.

Передъ заходомъ солнца женихъ, вмѣстѣ съ приглашенными маршалками и свахами, музыкой и со всѣмъ свадебнымъ поѣздомъ, отправляется въ домъ невесты. Подойдя къ воротамъ ея, свахи поютъ (см. № 871).

Передъ порогомъ поютъ (см. № 877 л. Д).

Молодая въ это время за столомъ сидитъ на *посадѣ* и ожидаетъ прихода жениха.

Войдя въ хату, свахи поютъ:

Сунтеса, подоляночки, Да садіте місяця
Изъ покутя да до запечка, Коло ясної зірочки.

Когда садутъ „на лавкахъ“, поютъ (см. № 1137).

Господару та коханочку, Хвала Бога, ноги маемъ,
Пусти насъ та до таночку. Трошечки погуляемъ.

Когда просятъ водки, поютъ (см. № 775).

*) Сравни. вар. № 740 л. Б.

Подають ужинь. Всѣ садятся, ужинають и поють (см. №№ 1141, 1136, 1187 л. В).

Послѣ ужина *виражають молоду до молодого*: выносятъ ея сундукъ, подушки, одежду—все это укладываютъ на возъ; на вещахъ садится женихъ, невеста, свахи и ѣдутъ; за возомъ идетъ остальная свадебная дружина съ музыкой и поють (см. № 1217 л. А).

Когда подъѣзжаютъ къ воротамъ жениха, поють (см. № 1253).

Мать жениха встрѣчаетъ молодыхъ точно также, какъ ихъ встрѣчала мать невесты, когда новобрачные возвращались изъ церкви.

Войдя въ хату, сваты поють (см. № 1252).

Въ хатѣ обводятъ молодыхъ вокругъ стола три раза, сажаютъ на *покути* и подають ужинь, во время котораго поють:

Зъ-за горн гуска летіла — *) Чи съ перцемъ, не съ перцемъ —
Капуста съ перцемъ кипіла; Просимо съ щиримъ серцемъ.

На эту пѣсню, сидящіе за столомъ отвѣчаютъ (см. № 1079).

У нашихъ сватей довгіе приси,
Сунуть капусту зъ миси...

Когда на столъ подадутъ кашу, сидящіе за столомъ поють:

Де наша Мелаша, Щобъ намазала кашу!
Що не мазана каша? Мисочку показала
Гукайте Мелашу, Да у пичь сховала.

Когда наисходѣ водка (см. № 1286).

Послѣ ужина свахи отправляются въ *комору*, готовятъ новобрачнымъ постель и поють (см. № 1265).

Ми-жъ були у постілоньки, На около подушечки,
Ми-жъ уміли постіль слати, Въ середині дві душечки.

Приготовивъ постель, всѣ возвращаются изъ *клеті*, или *коморі*, берутъ молодыхъ и ведутъ на постель. Въ это время поють (см. № 1284).

Положили чотири ноги,
А шьяту коротку
На горілку солодку.

Лежась въ постель, невеста сбрасываетъ жениху сапоги. За трудъ этотъ она получаетъ нѣсколько копѣекъ, которыя женихъ бросаетъ въ сапогъ:

*) Сравни. вар. № 779 и 1120.

На другой день свахи идутъ *зводити молодикъ*. Невѣста нѣваетъ рубаху, прежнюю несутъ въ избу и показываютъ отцу, матери жениха и всѣмъ, кто только присутствуетъ на свадьбѣ.

Якъ молода хороша, то її сажаютъ на бодню и завиваютъ; при этомъ поютъ (см. № 1316).

Эту пѣсню невеста должна пропѣть три раза; а потомъ свахи продолжаютъ пѣть (см. №№ 817, 1322 л. А).

Потомъ ведутъ молодую въ хату и поютъ:

Бийте, дружки, кручен,
Вішайте рушнички.

Молодая, войдя въ хату, покрываетъ столъ скатертью. Въ это время поютъ:

Знати, дівоньку, знати,	Зъ тонкої китаечки,
Що въ єї добрая мати:	Тонко пряла, звінко ткала,
Краапа подарочен	А біленько білила.

Въ это время молода роздаєть подарки: матери и свахамъ — *намітки*, а маршалкамъ, музикамъ и родственникамъ — платки.

Получившіе подарки, поютъ (см. № 1002).

Если у невесты нѣтъ подарковъ, то ей поютъ:

Полетіте, соловейки, по плоту,	Теперь моя головонька клопотна,
Издейміте полотна по локтю;	Що немає на подарки полотна.

Подають обѣдъ, послѣ котораго сейчасъ же маршалки отправляются *ю приданикъ*, т. е. по родственникамъ невесты. Когда маршалки выходятъ изъ избы, сидящіе за столомъ поютъ (см. № 1340 л. В, 1342).

Когда мать невесты прійдетъ, виѣстѣ съ маршалками, въ домъ жениха, поютъ (см. № 1344).

Дежъ мое годованое,	Що зо мною піло-іло,
Милое да коханое,	Да одъ мене полетіло.

Перезванъ просятъ у хату, подчуютъ водкою; а они поютъ:

Вишиймо по кубочку, хочъ по два,	А поки ми весіллячева не ждали.
Годовали дівоньку рікъ не два;	Вишиймо по кубочку
Ми її годовали, хитали,	Да за свою голубочку.

Придани пьютъ за здоровье молодой и въ рюмку бросаютъ деньги. При этомъ поютъ:

Озивайся, роде багатий,	А ви, селяночки,
Даруй товариць рогатий;	Даруйте серпаночки.

Всѣ садятся за столъ, пьютъ водку и ужинаютъ. Послѣ ужина родители и родственники новѣсты дарятъ молодыхъ: одинъ теленка, другой овцу, мѣшокъ муки,—однимъ словомъ, каждый даритъ сообразуясь съ своимъ состояніемъ. Послѣ подарковъ пьютъ такъ называемый *бармиш* и поютъ (см. №№ 1354 л. В, 1355, 1356).

Иде матенка до дому,	Полюбила Иванка, якъ душу,
Зове Марусю въ собою.	Положила на рученьці легенько,
„Да не мушу, матенко, не мушу,	Пригорнула до сердейка щиренько.

Отъ *молодого свата* *перезивав* все *весілля* до себе. Въ домѣ его уже поджидаетъ приготовленный для *перезви* ужинъ и водка. Свадебная дружина прощается съ новобрачными, съ отцемъ и матерью молодого, идетъ къ свату и дорогою поетъ (см. № 1388).

Пужинавъ у свата, всѣ вмѣстѣ отправляются къ маршалку, къ старшей дружкѣ, если она приглашаетъ къ себѣ; а предъ закатомъ солнца идутъ въ домъ жениха, *коровай ділитъ*. Маршалокъ, прійдя въ домъ жениха, беретъ коровай на голову, выноситъ его на улицу и танцуетъ; а присутствующіе *перезвяне* поютъ:

Чия-жь то родина	Пудъ короваемъ високимъ,
Пудъ короваемъ ходила;	Пудъ листомъ широкимъ.

Погулявъ на улицѣ, маршалокъ возвращается съ короваемъ въ хату, беретъ ножъ и *ділитъ коровай*. Въ это время поютъ:

Крае, сватъ, крае, *)	На срібную да тарілочку,
Золотий ножикъ має—	На солодку да горілочку.

Каждый отрѣзанный кусокъ кладетъ на тарелку и подноситъ по очереди всѣмъ, начиная съ отца и матери жениха. Получившіе по куску коровай поютъ (см. № 1109).

Свадьба, записанная въ с. Михалковѣ, Мозырскаго уѣзда, Минской губерніи.

Отецъ, посоветовавшись съ женой, съ согласія сына, посылаетъ сватовъ въ домъ родителей дѣвушки, которую желаютъ сватать. Сваты безъ всякихъ

*) См. вар. № 445.

озоличностей, говорятъ родителямъ невѣсты: — Оддайце намъ дзевку. Отецъ и мать отвѣчаютъ: — Нема съ чимъ. Въ это время сваты вынимаютъ изъ кармана принесенную ими водку и даютъ сначала *дзевци*; она проситъ благословенія отца и матери. Если дѣвица выпьетъ подносимую сватами водку, то это означаетъ, что она выйдти замужъ согласна. Въ случаѣ родители будутъ согласны выдать свою дочь за того, отъ кого присланы сваты и выпьютъ принесенную сватами водку, но дочь не соглашается, тогда родители должны возвратитъ ее сватамъ въ такомъ же количествѣ, въ какомъ она была выпита. Обыкновенно вопросъ о сватовствѣ рѣшается при первомъ посѣщеніи; но случается, хотя и рѣдко, что сваты жениха приходятъ для этого раза три, четыре.

Если сговоръ сладится въ первое посѣщеніе, то онъ называется *сватаннемъ*, когда же приходятъ отъ *молодого* въ другой разъ — *змовитамъ*. Если случается сватанье днемъ, то вечеромъ бываютъ *запойни*. На *запойни* созываютъ родственниковъ и сосѣдей невѣсты; со стороны же жениха приглашаютъ только отца и мать; старосты или сваты, само собою разумеется, непрѣмные участники во всѣхъ свадебныхъ обрядахъ. На *запойнахъ* пьютъ водку, купленную женихомъ. Побесѣдовавши немного, сваты говорятъ: — Покажице, за что ми водку пьемъ? Тогда мать *молодой* выходитъ изъ хаты и идетъ въ комнату, откуда возвращается съ *рушниками* на тарелкѣ. Свать, подносятъ на тарелкѣ невѣстѣ рюмку водки и деньги, присланныя ей молодымъ въ подарокъ. Она, выпивши водку, беретъ деньги, а мать ее подноситъ свату *рушникъ*. Свать беретъ и затыкаетъ его за поясъ. Затѣмъ, всѣ скоро расходятся.

Дзевочкие запоіни — (дѣвичь-вечеръ) — происходятъ въ субботу вечеромъ. Молода идетъ къ своимъ подругамъ и, собирая у нихъ *стѣнжски*, проситъ ихъ на *дзевочкие запоіни*. Дѣвушки сходятся въ домъ отца молодой и тутъ гуляя, вьютъ вѣнокъ изъ собранныхъ молодою *стѣнжсокъ* и *барвінку*. При этомъ поютъ (см. № 318).

Затѣмъ вьютъ гильце и поютъ (см. №№ 101 л. В, 383 л. Е).

Потомъ поужинаютъ и расходятся по домамъ.

На другой день, т. е. въ воскресенье утромъ, женихъ подходитъ къ своему отцу и матери и проситъ благословенія. Его благословляютъ. Получивши благословеніе, онъ отправляется со сватами къ невѣстѣ. Съ невѣстой вдвоемъ они просятъ благословенія у родителей невѣсты. Взявши благословеніе, идутъ въ церковь вѣнчаться.

Когда уйдутъ въ церковь, въ домахъ ихъ готовятъ коровай. Родители посылаютъ немедленно за *коровайницами*, которыя приносятъ яйца, муку, сало и пр. „Коровайници“, приступая къ приготовленію коровай, обратившись къ отцу и матери, говорятъ: — Благословице коровай учиняці! Имъ отвѣчаютъ: — Богъ благословить. Послѣ этого начинаютъ готовить коровай. При этомъ поютъ (см. №№ 484 л. В, 513 л. А, 522 л. А, 574 л. В).

Изъ недзели на понедзелокъ годзіна,
Збіралася Иванкова родзіна,
Знесли, звезли семь бочокъ муки на коровай;
Сестриці коровай мясили,
Изъ дунаю воду носили.

Когда готовятъ коровай, то поютъ (см. 548, 572) и затѣмъ сажаютъ въ печь.

Изъ церкви женихъ ведетъ невѣсту къ себѣ обѣдать. Послѣ обѣда невѣста отправляется въ домъ своихъ родителей. Къ этому времени *коровай* уже испеченъ. Вслѣдъ за невѣстой являются ея подруги и гуляютъ до вечера. Вечеромъ молодую сажаютъ за столъ; подруги ея садятся тоже. При этомъ поютъ (см. № 741).

Скотилося солнейко
Изъ гори въ долугъ—
Поклонися, Марусе,

Матухне до нугъ,—
А въ матухни нуженьки біленьки—
Чтобъ тѣбе доленька добренька.

Въ это время является женихъ съ *гостинцями*, такъ называемыми *обаранками* (бубликами), подаетъ ихъ черезъ столъ невѣстѣ и отъ нея получаетъ *хустку* (платокъ). Женихъ тотчасъ идетъ домой, собираетъ своихъ сватовъ приходитъ опять къ невѣстѣ. Молодежь изъ родственниковъ невѣсты стоитъ у воротъ и не пускаетъ его во дворъ. Сваты жениха предлагаютъ имъ водку и хлѣбъ. Тѣ, получивъ затребованное количество водки, отпираютъ ворота. На дворѣ передъ порогомъ ставятъ накрытый столъ и на немъ водку, хлѣбъ и соль. Теща выворачиваетъ тулупъ вверхъ шерстью и пугаетъ молодого со сватами, когда они подходятъ къ порогу, но тѣ, не пугаясь, бьютъ ее кнутомъ, — тогда она обходитъ три раза стоящій передъ порогомъ столъ, при чемъ ей поютъ:

Хотіла теща зятя испужати,
Чтоби дочкі не оддати.

Въ сѣняхъ свахи, встрѣчаясь съ свѣчами, поютъ (см. № 881 л. В и В).

Когда войдутъ въ хату (см. № 844).

Всѣ сидящіе за столомъ, кромѣ молодой, въ это время уходятъ. Мѣсто ихъ занимаютъ прибывшіе съ женихомъ сваты; женихъ садится около невѣсты. Родственники невѣсты поютъ (см. № 1010).

Осіла мене чужина,	А по лівий бочокъ—зовиці,
Вся Иванкова родзіна	Все Марусіна судниці.
По правий бочокъ,	

За сямъ *росплітають косу*; расплетаетъ косу братъ ея, при чемъ поютъ (см. № 635 л. В).

Потомъ молодую *завивають въ завивало*, тогда поютъ (см. № 1034 л. Б).

Когда *завьють молодую*, то сватъ идетъ въ комору и возвращается оттуда съ короваемъ, который онъ несетъ на головѣ. Увидѣвши коровай, поютъ (см. №№ 514 л. Б, 1057).

Старшій дружокъ, обращаясь къ отцу и матери молодой, говоритъ:— Отецъ, маці, благословице коровай краіці! Тѣ отвѣчаютъ: — Разъ, и въ други разъ, и въ третій разъ— Богъ благословиць.

Получивши благословіе, дружокъ начинаетъ „кроить коровай“, при чемъ поютъ (см. № 1051).

Дружокъ коровай крає,	Думаці, гадаці,
А за нимъ да жена сядзиць,	Чимъ дзеці годоваци.
Семеро дзецей держиць.	

Когда нарѣжетъ кусковъ коровай и положитъ на тарелку, то вызываетъ отца слѣдующими словами: — Обсилае князь и княгиня даромъ Божиимъ; не такъ даромъ Божиимъ, якъ покрасою^ъ своею; де тутъ есть Марусинъ отецъ, щобъ и ласковъ бувъ, на сей часъ прибувъ, да даръ Божій принявъ. Озовися, мій голубчику! Чи дома юнъ тамъ, може пошовъ зъ молодими жонками гулять?

Отецъ выходитъ изъ толпы и беретъ съ тарелки коровай, который тутъ же заворачиваетъ въ платокъ; вмѣсто него кладетъ на тарелку 5—20 в.

При этомъ бабы поютъ:

Да слушайте, бояре,
Что мне татко даруе:
Да даруе татко дванадцять да волуйвѣ.
Коли-бъ же цѣму да все правда була,
То-бъ я, молодая, и багата була.

Пѣню эту продолжаютъ пѣть, пока не раздѣлятъ между всѣми коровай.

Сватъ, продолжая раздавать коровай, *гукне запорозкцівъ*. — Хлопці заповці, просимъ на коровай! По этому кличу выходятъ *молодые жоначі* съ *помеломъ и лопатою*, забирають коровай и дарятъ деньги, кто сколько можетъ, говоря: — Даруюць хлопці-заповрозці тиі пчоли, що сидяць въ ульбѣ, гудуть, якъ дурні; кошелями медъ носяць, на глаалі чапляюць; даруюць того кабана, що ходзіць за Дніпромъ — личемъ оре, хвостомъ борунуе, все тее Бугъ поровнуе; и даруюць хлопці-заповрозці ииъ рукавички... Рѣчь эта ованчивается грубымъ цинизмомъ.

Окончивши дѣлежь коровай, свахи и *дружки* поють (см. № 1145 л. Д).

Въ это время *парубки* берутъ *кубло* (постель и др. имущество, которое дается за невѣстой), выносятъ на дворъ и кладутъ на возъ, присланный собственно для этого—отъ жениха. Тогда же выносятся столъ изъ дома на дворъ и ставится около порога; на немъ ставятъ водку, которою отецъ невѣсты *частуе* тѣхъ, кто провожаетъ дочку. При этой церемоніи, поють (см. № 1204 л. В, 1156).

Выпивши по рюмѣ водки, невѣсту ведутъ до воза, на который она садится, чтобы ѣхать въ домъ къ жениху; женихъ садится съ нею рядомъ. Другіе лица, участвующіе въ свадьбѣ, садятся на возы также и ѣдутъ съ женихомъ къ нему въ домъ. Ъдучи, поють (см. №№ 1211, 1212, 1214 л. Е. 1227, 1229).

— Браце, браце, розбою,
Розбивъ ти мене зъ сестрою,
Зъ русою косою.

Дамъ тобѣ кониченьки у седле,
Верни мою сестрицю у косе.

„Не хочу я кониченька, ни седла,

Мне твоя сестрица присягла“.

— Дамъ тобѣ кониченька у злоце,
Верни маю сестрицю у сноці!

„Не хочу твого кониченька и злота,
Мнѣ твоя сестрица и снота“.

Въ домѣ жениха встрѣчаетъ его съ невѣстой отецъ и мать, держа въ рукахъ хлѣбъ и соль. Сваги, поцѣловавшись на порогѣ, идутъ въ домъ, садятся вмѣстѣ съ молодыми за столъ и начинаютъ ужинаць.

Послѣ ужина родственники невѣсты ведутъ ее съ женихомъ въ комнату спать и при этомъ поють (см. №№ 1267, 1268).

Послѣ этого кладутъ спать: Невѣста снимаетъ жениху сапоги. Женихъ при этомъ бросаетъ въ одинъ изъ нихъ копѣекъ пять денегъ, которыя невѣста, ударивши жениха голяницею, вынимаетъ оттуда и беретъ ихъ себѣ. Невѣсту раздѣваютъ до рубахи. Раздѣвши, всѣ оставляютъ невѣсту и жениха наединѣ и поють (см. №№ 1299 л. А, 1300, 1306).

На клеце голубчикъ,	Не градуи мною
А въ клеце голубка.	Будь тобѣ....
Да галубонько-жъ моя,	

Котилось колесо съ клеці
. . . . хорошо дзечи!

Затѣмъ бабы входятъ въ хату, гдѣ имъ даютъ пить водку, а онѣ поютъ (см. № 1287).

Спустя нѣкоторое время, сваты и бабы отправляются въ комнату, „будить молодыхъ“ и, если окажется, что невеста не потеряла до брака дѣвичей чести, поютъ (см. №№ 1297, 1318, 1320, 1329, 1330).

Если же невеста до свадьбы *зубила віночокъ*, то поютъ (см. №№ 1362, 1363 л. Б).

Съ комнаты возвращаются въ избу и гуляютъ здѣсь цѣлую ночь на понедѣльникъ. Утромъ этого дня родственницы молодой собираются въ одну какую либо избу, приносятъ туда съѣстные принасы и водку, приглашаютъ къ себѣ родственницъ жениха и вмѣстѣ съ ними гуляютъ. Послѣ этого родственницы жениха, въ свою очередь, собираются въ другую избу, приносятъ туда отъ себя съѣстное и водку, приглашаютъ взаимно родственницъ невесты и гуляютъ также. Собраніе, устраиваемое родственницами невесты, называется *дзевонька перезва*, а устраиваемое родственницами жениха — *хлудницовска перезва*, хотя—нужно замѣтить—ни въ томъ собраніи, ни въ другомъ не участвуютъ ни дѣвки, ни парни, а одни лишь бабы.

Вечеромъ сходятся въ домъ жениха, гдѣ „дзелять кашу“. Дѣлежъ каши происходитъ такимъ образомъ:

Старшая *тітка* жениха подноситъ каждому на тарелкѣ кашу, приговаривая: — Обсылае князь и княгиня кашою, не такъ кашою, якъ покрасов. Гдѣзе Марьюхна, щобъ вона ласкава була, да цю кашу прийняла? При раздачѣ каши, поютъ (см. № 1371).

Коли каша зъ медомъ,	Оддадзімъ собакамъ:
То оддадзімъ медведзімъ;	А коли зъ ситою,
А воли зъ макомъ—	Даеъ возьмежъ зъ собою.

Затѣмъ выносятъ изъ избы столъ и ставятъ его передъ порогомъ; на столъ ставятъ водку и закуску и гуляютъ до поздней ночи. Потомъ поютъ:

Корогодъ—самъ Бугъ напередъ,
Пречистая Маці

Веліла гуляці.
Ци Бугъ цебе вишісь
Ци Божая маці;
Чому въ цебе такі стань,
Якъ у паненяці.

и расходяться по домамъ.

Свадьба, записанная въ с. Мокранахъ, Кобринскаго уѣзда, Гродненской губерніи.

Першъ усеѣго иде батько молодого до дівчини зъ хлібомъ-сіллю и горілкою на *запоіни*. Якъ дівчина согласна вийти за того парубка, то обміняють хлібъ, випьють горілку батька молодого и батька молодої и батькові молодого дають два рушники черезъ плечи. Часомъ и мати молодого иде на запоіни, їй дають у торбу рушникъ и платокъ. Черезъ неділю, въ суботу, бувають *заручини*, на котрі сходиться вся родина молодої и батько молодого зъ сватовъ-дядькомъ, або батькомъ хрещенимъ. Вони несуть зъ собою три хліби и дівчина їмъ дає — до парі — чотири и гарнець горілки. Перше помоляться всі, батько молодої просить за стіль и дає своєї горілки по чарці, а після пьють горілку молодого. Якъ сидять за столомъ, то співають (см. №№ 28 и 48).

Після вечері міняються хлібами. Мати молодої дає два платки матері молодого и сватові молодого, и расходяться, попереду порадившись, коли повинно бути весілля.

Дівичъ-вечоръ буває въ суботу. Молода збере свою рідню, а молодий свою. Тутъ не буває ні пісень, ні музикъ, навіть нікто изъ чужихъ не буває, все свої и уговорюються: чимъ кому на весіллі быть.

Дружина весільна у молодого:

Староста, дружко-дядько, або приятель жонатий; подружий изъ родні — братъ або товаришъ, може бути жонатий и ні. Всі три зуться боярами. Дружко держить молодому у цервѣ вінець. Бояре мають на шапкахъ віночки изъ барвінку и черезъ плечи у кожного по два рушники.

Сваха — сестра замужня, вона ходить на весіллі въ чоловічій шапці, на котрій повиненъ бути великий вінокъ изъ барвінку и збоку шапки багато червонихъ стѣнжокъ. Вона порядкує піснями.

Музика и дружина молоді:

Дружка — дівчина, у неї на голові великий вінокъ изъ барвінку и стѣнжки звяду. Діло дружки — ходить за молодю тилько для кумпаніи. Дві приданки — замужні, у їхъ дві квітки изъ барвінку заткнуті надъ ушима за намітку.

Вибравши весільну дружину и *разчинивши коровай*, всі разходяться и лягають спати. На другій день, у неділю, вся дружина молодого иде до ёго. Батько ёго сажає всіхъ за стілѣ, а молодий стоить передъ столомъ. Дружко каже:

— Першімъ разомъ, Божімъ указомъ, благословіть, отець и мати, своєму дитяти пудъ царскімъ вінцемъ стати.

Молодий поклониться три рази и всі виходять изъ-за стола и дружко обводить молодого кругомъ стола три рази, держучи за платокъ, и говорить. „Царю небесний“ три рази. Молодий кланяється батьку, матері и всій ріді: батько одказує три рази: „Нехай тебе Богъ благословить“. Якъ сядуть молоди зъ боярами на візъ, батько обходить три рази кругомъ воза, кропить святою водою и говорить:

— Нехай васъ Богъ благословить и я благословлю, ідьте собі зъ Богомъ.

Якъ молодий приїде до молоді, то ёго стрічають коло порога батько и мати зъ хлібомъ, сіллю и горілкою. Батько молоді пѣе до дружка, а після до молодого. Випивши по чарці, просять їхъ до господи и садовить за стілѣ. Молода виносить изъ комори на тарільці платокъ, вінокъ и перстень, подає молодому и каже:

— Прошу, Иване, на перший подарунокъ.

Молодий бере подарунки, дає гроши и каже:

— Я тебе прошу на перший подарунокъ.

Батько и мати садовлять за стілѣ молоду коло молодого и вінъ розплітає їй косу, приданки співають (см. № 608).

Дружко виводить изъ-за стола молоду и за стілѣ заразъ сідає увесь рідъ молоді. Молодий и молода кланяються три рази батьку, матері и всьму роду. Потімъ дружко каже:

— Благословіть, отець и мати, своєму дитяти пудъ царскімъ вінцемъ стати.

Після цѣго дружко обведе молодихъ за рушникъ кругомъ стола три рази и говорить молитву: „Царю небесний“. Після цѣго дружко виводить молодихъ изъ хати и сідають на візъ: молодий, молода, дружко, староста, дві приданки и дружка. Ідучи, співають:

Ламіте валину,
Мостіте дорогу

Молодій и молодому
До Божого дому.

Коло церкви дружко влезить зъ воза и подає вінець довгого рушняка, за ёго беруться молоді, влезать зъ воза и йдуть у церкву: молодий, молода, дружка, приданки, староста и поддружий. Въ церкві, якъ стають на рушникъ, кладуть підъ рушникъ грош и молодий стає першимъ. Якъ уже повинчаються и йдуть до дому, то співають (см. №№ 693, 696 д. Г).

Якъ прийдуть на двіръ до молодухи (см. № 744 л. В).

Назустріч молодихъ виходить батько зъ хлібомъ, сіллю и горілкою и вітає зятя свого. На діжі ставляють хлібъ, сіль и горілку и дружко обводять молодихъ кругомъ три рази, а приданки співають (см. № 711).

Після того батько молоді каже молодому:

— Ну, зять, бувъ наречений, а теперъ суджений.

Входять у хату и ввесь рідъ молодухи сідає, а молоді поклонъ оддають. Потімъ обведуть молодихъ три рази кругомъ стола, посадять и починають питъ да гулять. Після обіда танцюють, більшъ козачка. У вечері поставлять на стілъ коровай, посадять молодихъ; батько, мати и ввесь рідъ молоді починають дарувать молодихъ. Дарують усе, що хто може и передъ тимъ якъ дарують, кажуть такъ:

— Перениваю тебе и щастемъ, и здоровьемъ, и копою жита, и щастливимъ битомъ. Нехай тебе Господь Богъ благословить; дарую тобі те-то.

Коровай ділять такъ: молодуха подає дружку рушникъ, вінъ помие руки, повитирає їх и тоді каже:

— Благословить, отець и мати, сей коровай розділяти.

Батько, виннявши изъ-за дружкового пояса ніжъ, держить ёго въ лівій руці, а потімъ перехреститься самъ, перехрестить коровай: „Благослови, Богъ, и ми благословимо, щобъ сей хлібъ бувъ благословенний на вашъ вікъ, щобъ ви були щасливи, одинъ другого шанували, отця и матіръ не зневажали, то васъ буде Богъ благословить и добріі люде“. Тутъ уже заразъ починають співать (см. № 1063).

На новейкому дворі,

На тісовому столі

Дорогий товаръ лежить.

Онъ не есть же те товаръ,

То Марусинъ, коровай.

Заслужила въ батейка

Не за рікъ, не за два,

Не за одну годиночку,

Ажъ то за цілий вікъ.

На спідку коровай кладуть хлібъ и вносять у комеру для музиць, а після виряжють молодця и молодуху на бічъ.

— Чомъ ти, Маръечко, не вечераешъ
У своѣго батейка?
Якъ ти пуйдешъ до чужого,
Тамъ не будешъ вечерати...

„Есть у мене тамъ мій Иванечко,
Винъ мене пожалуе,
Винъ за відерце, я за друге —
Принесемъ обоє.

Після цѣго укладають *посагъ*, одѣжу, а сестъь остається, ѣго отдають *послі*.
Молодихъ ведуть до свѣкра, співаючи:

Не чміль гуде,
Не пчолочка по бору,

Іде Иванко
Зъ дружиною до дому.

Якъ ідуть до воріть, то співають (см. № 1231).

На двіръ виносять діжу и, поставивши на ій хлѣбъ, сіль, и горілку, обводять кругомъ діжки молодихъ, а *послі* того ведуть ихъ у хату и сажавть за стілъ. Изъ-за стола дружка веде молодихъ въ *стодолу* спать (см. № 1277).

Молоди полежать въ *коморі* съ пів-часа, ихъ знову зводять; сваха и дружка несуть воду умитися, несуть після того вареники и горілку. Музика іде и грає (см. № 814).

Тоді вони встають и імъ дають снідать. Дружка дає горілку молодому, молодий — *молодусі*, а та — кому попаде. Після ведуть молодихъ до хати и *молодуха* підносить свѣкрові отъ свого батька сиръ. *Поснідавши*, подають *молодусі* намітку, співають (см. № 1021).

Въ *понеділокъ періза* — рідня молодого, *приходить* до ѣго, *одвідкинъ* дружка просить до себе. У молодого співають (см. № 1125).

Свадьба, записанная въ Кобринскомъ уѣздѣ, Гродненской губерніи.

Обрядъ престонародной свадьбы, состоитъ изъ четырехъ частей: *допити*, *злюбини* или *дівослюби*, *запоіни* и *винецъ*.

По обычаю, существующему у *поселянъ* Кобринскаго уѣзда, женихъ не избираетъ невесты по собственному произволу, а выборъ ея безусловно предоставляетъ родственникамъ. На *допити* ходитъ мать жениха или, за неимѣніемъ матери, какая либо родственница, пожилая женщина, съ цѣлью узнать о личности невесты, и распросить у родныхъ, намірѣны ли они отдать ее замужъ.

Спустя нѣсколько дней послѣ *допитовъ*, женихъ, съ однимъ изъ уважаемыхъ *поселянъ* (сватою), отправляется на *злюбини*. При появленіи

ихъ невѣста уходитъ. Отецъ или мать, распросивъ ее наединѣ о расположеніи къ пришедшему жениху, извѣщаетъ о томъ свата. Потомъ приходитъ невѣста, одѣтая по праздничному, ставитъ столъ на „покуті“, т. е. въ переднемъ углу избы, накрываетъ бѣлой скатертью (настольникомъ) и, не говоря ни слова, уходитъ опять въ клѣтѣ (въ простинокъ) или въ сосѣднюю хату. Сватъ вынимаетъ изъ дорожной сумы (кошеля) хлѣбъ и ведру, и ставитъ ихъ, на приготовленный столъ. Потомъ, наливъ рюмку водки, начинаетъ привѣтствіе: „Дай же, Боже, щобъ все було гоже! щобъ ся порз щаслива була, ковномъ горілку пила, коробкою дити міряла, и щобъ до старости тішилася собою“. На эти слова всѣ отвѣчаютъ: „Нехъ имъ Бугъ дае, якъ самъ знае и відае“. За сими, при взаимныхъ поздравленіяхъ, начинается попойка, продолжающаяся нерѣдко за полночь. Когда же отецъ невѣсты положить въ кошиль свата три хлѣба и столько же кусковъ холста, это значитъ что ширъ кончился, и что женихъ долженъ возвращаться домой.

Послѣ злюбинъ, въ субботу, бываютъ *заручини* или *запоини*, на которыхъ также невѣста участія не принимаетъ. Въ это время сватъ договаривается на счетъ приданого и срока свадьбы. Иногда на заручинахъ условливаются, сколько будетъ угодно родителямъ невѣсты принять гостей со стороны жениха (бояръ) на свадьбу. Впрочемъ, это узнается и другимъ образомъ, именно по числу хлѣбовъ, полученныхъ отцомъ невѣсты отъ свата.

Въ воскресенье, послѣ заручинъ, сватъ и отецъ невѣсты объявляютъ священнику о предполагаемой свадьбѣ и если священникъ не найдетъ законнаго препятствія, читается въ церкви оглашеніе. Въ предъбрачную субботу заручини повторяются, и на нихъ присутствуетъ уже невѣста, окруженная подругами. Пока женихъ не явится, дѣвушки плетутъ изъ руты вѣнки и поютъ пѣсни:

У зелѣнумъ саду зілечко зацвітає,
У нашой Марьюхни весілля начинає.
Нехъ же юй Бугъ дає да помагає
И рудний батенько нехъ докладає.

Не плачь, Марьюхно, виночки вьючи,
Будешь плакати, зъ Ивановъ живучи,

Свекрови пороги переступая,
Свекрухи нарови переннямая.

Ежели невѣста сирота:

Ой знати, знати, що Марьюхна сирота:
Тісна хатка, узкі ворота.
Пошлю сокола на Україну,
Нехъ на весілля збере родину,

Пошлю до неба сиву зозульку
Звати на весилле свою матульку!
— Ой прійди, прійди, мила матулько!
„Не могу встати, сива зозулько!
Не могу встати, порядокъ дати,
Порядокъ дати своему дитяти.“

Когда женихъ прїѣдетъ, поють:

Ой прїехали запивалочки, Марьохну запивати,
Привевли бочку меду батенька частовати,
А горілоньки дві барилошкі
Для подружечокъ, для родинонькі.

Родители въ сѣняхъ встрѣчаютъ жениха, ведутъ въ клѣтъ (простинокъ) и угощаютъ. Потомъ шаферъ (маршалокъ) дѣлаетъ ему наставленіе, какъ обращаться съ невѣстою. Между тѣмъ въ избѣ поють:

Прїхавъ Иванъ до дівки,	Батько каже до ёго:
Якъ ясний місяць до зуреп.	— Не говори ничего,
Питається батеньку: „що мні говорити?“	Есть маршалокъ для того.

Во время пѣнія этой пѣсни маршалокъ вводитъ жениха въ хату и подаетъ невѣстѣ свадебные подарки: башмаки, чулки, ленты и перстни (праковси) говоря: „Панъ молодой обсилае панну молодую подарками, щобъ була ласкава, приняла“. Невѣста принимаетъ все это, низко кланяется маршалку и вѣшаетъ подарки на стѣнѣ въ углу избы. Маршалокъ невѣсты выходитъ на средину и говоритъ: „Ото панна молодая обсилае подарками отца, матку и маршалка пана молодого, щобъ буди ласкави, приняли“. Женихъ дѣлаетъ низкій поклонъ родителямъ невѣсты, а отъ маршалка принимаетъ *рутяний синокъ* и надѣваетъ его на шапку. Отцу жениха (если присутствуетъ) и маршалку подносятъ по куску холста, которые они завязываютъ себѣ чрезъ плечо. Поднесенный же холстъ для матери прячутъ въ суму, потому что мать никогда не присутствуетъ на запойнахъ. Затѣмъ все садятся за столъ, кроивъ жениха и невѣсты, которыми маршалки навязываютъ платки на руки и трижды обводятъ вокругъ стола. За каждымъ обходомъ невѣста кланяется родителямъ и получаетъ отъ нихъ благословеніе; гости, пока продолжается этотъ обрядъ, поють:

Не вітеръ калину ломить—	— Садь, батеньку, за столомъ.
Коло стола дівка ходить	Казали мні,
И за собою два янволи водить,	Янволи мої
А третёго—	Поклонитися тобі,
Батенька свого.	Батеньку, благослови доле!

Эту пѣсню поютъ и для матери, но окончани же сажаютъ молодыхъ за столъ и начинаютъ пѣть другія пѣсни:

Летили гуси черезъ садъ *) Стелите ковдри въ складный рядъ,
Кликали дівоньку на посадь. Благослови, батеньку, и саду.

Збурная сая субота— Казала замужь не пойду,
Зобрала дівонькі подружкі, Молодца я не люблю.
Посадила въ рядъ и рядъ, А ти, батеньку, не вважай;
И сама сіла на посадь. Мочи ячмінь на солодъ,
Гадала гадоньку тихонько, Купи пшениці на коровай.

За столомъ молодые сидятъ, воздерживаясь отъ ѣды и питья, а гости пируютъ. Наконецъ маршалокъ встаетъ съ женихомъ и, поблагодаривъ слѣдующими словами: „дакую отцу, матери, сватові и сващці за всі позиткі,“ уходятъ. Въ это время дѣвицы принимаются наряжать невесту. Расплетаютъ и причесываютъ косу, повязываютъ голову бѣлымъ платкомъ, убраннымъ разноцвѣтными лентами въ видѣ невысокаго кокошника, надѣваютъ новый чернаго цвѣта армякъ (жупанъ) съ красными застежками и, наконецъ, идутъ по селу изъ дома въ домъ просить на свадьбу: „Просивъ батько и мати, и я прошу на весилле, на хлѣбъ-суль, на коровай и на все, що Бугъ пошле“. Такимъ образомъ приглашаетъ гостей и женихъ на свою свадьбу, которая совершается отдѣльно въ домѣ его родителей. Къ вѣнцу пѣшкомъ не ходятъ — развѣ второбрачные, и то въ такомъ случаѣ, когда еще не кончился трауръ жениха или невесты. Если женихъ беретъ невесту изъ другой деревни, то онъ отправляется въ церковь изъ своего дома въ сопровожденіи своего поѣзда. Невѣсту же увѣдомляютъ о времени выѣзда, чтобы она не опоздала; если же они оба живутъ въ одномъ селѣ, въ такомъ случаѣ женихъ съ братомъ (дружкомъ) и съ маршалкомъ ѣдетъ къ невестѣ. Родители встрѣчаютъ его на дворѣ съ хлѣбомъ-солью, вводятъ въ домъ и усаживаютъ за столомъ. Невѣста съ подругами выходитъ изъ клѣти и подаетъ ему на блюдѣ два вѣнца, платокъ, кольца и ленту, говоря: „Прешу тебе, Иване, на першій порядокъ“. Женихъ принимаетъ все это и въ замѣнъ даритъ невестѣ деньги, усаживая ее возлѣ себя. Послѣ, по приказанію свадебнаго старосты, молодые уступаютъ мѣсто родителямъ, у которыхъ просятъ благословенія, кланаясь имъ трижды. Родители благословляютъ: „Благословитъ отецъ и мати пудъ царскимъ вищемъ стати“. Послѣ дружко съ старостою обводятъ

*) Ср. № 258.

нихъ трижды вокругъ стола и поють: Трисвятую, „Отче нашъ“ и „Воскресеніе твое, Христе Спасе“. Это послѣдняя предбрачная церемонія.

При виїздѣ со двора въ церковь, свахи поють:

Ломіте роженьку,
Стеліте дороженьку

Молодуй и молодому
До Божого дому.

До шлюбу, дівоньки, до шлюбу...
Упади матронці до ножекъ,
Подякуй подружкамъ за виножъ

И краснимъ хлопцямъ за танокъ.
Дівчята виночки звивали,
Молодці танці наймали.

Завидливи ворожоньки,
Уступайте зъ дороженьки
Молодуй и молодому
До Божого дому.

Тамъ імъ рученькі звяжуть,
Вірнее словце скажуть.
Вірніше, якъ батько,
Вірніше, якъ мати.

Бижіте, коники, сиви невелички
На гору крутую,
Подъ церкву святую.

Першая квітонька—молодий молодець.

Бижіте, коники, сиви невелички
Подъ церкву святую,
На гору крутую...

Другая квітонька—молодая дівонька.

Звучное дерево топулле
Въ лісі стояло, шуміло,
Дорогою везѣне звиніло,
На двуръ звезѣне мовило,
Мовило дівоньці въ неділку:
— Навий виночкувъ зъ барвинку,
Не плети коси въ батужки,
Наготуй ручникъ подъ нушки,
И жовту свіченьку въ ручки.

На біломъ ручничку стояла,
Жовтую свічку держала,
Якъ бубъ слѣзонькі ронила,
У Бога доли просила:
— Тутъ мене, Боже, споможи,
Моєго батенька принеси
На сите нове подвуръе,
На записове заступъе.

На гори церковка—Святий Спасъ,
Вийди, батеньку, противъ насъ!

Ой вийди, вийди противъ насъ,
Повинчай дітки въ добрий часъ.

Приближасъ еъ церкви, поють:

Нема попа дома,
Поїхавъ до Львова,
Ключікі купувати,

Церковку одчїнати,
Наші дітки винчати.

Въ церкви слушаютъ обѣду, а по заавонной молитвѣ, свахи и маршалки среди церкви разстилають кусок холста, на краяхъ его кладутъ хлѣбъ, а посрединѣ мелкую монету, расплетаютъ косу у невѣсты и, чтобы она въ жизни не терѣла стѣсненія, разстегиваютъ запонку на воротникѣ рубахи. Во время бракосочетанія, невѣста старается наступить на ногу жениху для того, чтобы нѣтъ надъ нимъ перевѣсъ въ домашней жизни. Отходя отъ налож, при которомъ совершалось бракосочетаніе, невѣста вытаскиваетъ за собою упомянутый подножный холстъ; это дѣлаетъ она съ тою цѣлью, чтобы дружка и подруги ея не ожидали долго жениховъ, но вслѣдъ за нею выходили бы замужъ. По выходѣ изъ церкви, заходятъ на домъ къ священнику за благословеніемъ и приносятъ въ подарокъ — нѣкоторые пѣтуха и бурицу, другіе же только хлѣбъ и воду.

Отъѣзжая, поютъ:

Дякуймо попенькови, *)
Нашому батенькови,
Що насъ звинчавъ,
Немного взявъ:

Пувпьята золотого
Одъ нашего молодого
И литовскую колу
За дивоцькую косу.

Приіхала дівонька зъ шлюбу,
Поклонилась зъ рутонькою
Передъ своєю матюнкою:
— Моя матюнко, роже,
Поздоровъ тебе, Боже,
Що ти мене нарадила

За доброго семьянина.
На мене попи глядять,
На мене дяки глядять,
На мене задивилися,
Що въ всѣнжвахъ помилилися.

Знати Ивана, що звинчаний:

На юмъ винокъ поминаний;
Якъ іхавъ до шлюбу бувъ зъ калинонькі,
А одъ шлюбу—зъ рутонькі.
Іде Иванъ зъ винчанія,
Їго батенько въ воротахъ стоить,
Билий ручничокъ въ рукахъ держить,
Слѣзоньками обливається,
Свого дитятка питається:
— Що ти бачивъ, мое дитятко?
„Бачивъ я, бачивъ усі святні,
Бачивъ и образъ Діви Пречистей.
Пречистая виночкі звивала,
Намъ, молоденькімъ, до шлюбу подала.

*) Сравни. № 695.

Подъѣхавъ къ дому невѣсты, останавливаются у воротъ и поютъ:

Вийди, батеньку, въ свѣчани— *) Чомъ насъ не витаешъ
Вже твої діткі звинчани! И чому не питаешъ:
И ти, матонько-утко, — Чи заразъ шлюбъ брали,
Чомъ не виходишъ хутко, Чи всі приїхали?

Тутъ родители выходятъ навстрѣчу новобрачнымъ съ хлѣбомъ и солью, поздравляютъ ихъ, потчуютъ пивомъ и вводятъ въ хату, приготовились къ обѣду. До обѣда свахи поютъ:

Дайте въ кола Марьюхена свадьба квочка,
Ручнииа до стола: Обідати коче.

Но въ другихъ деревняхъ, родители не вводятъ новобрачныхъ съ гостями въ хату, а угощаютъ отдѣльно въ клѣти. Послѣ чего молодая приходитъ въ домъ и помогаетъ матери потчивать гостей; между тѣмъ молодой осматриваетъ хозяйство тестя и уже возвращается тогда, когда гости отобѣдаютъ.

Танцы начинаются подъ напѣвъ слѣдующей пѣсни, аккомпанируемой музыкою:

Нашъ сватоньку, коханчіку, Нуженькі проломати,
Пусти же насъ до тавчюку, Шубоньми показати.

Когда молодежь порядочно развеселится, свахи начинаютъ пѣть:

Где наші коровайниці
Напьяно цопилися,
Що о насъ забулися?
Вже намъ співаучі, ажъ духъ занимає,
А ніхто и водою не прикропає.

Послѣ сей пѣсни вынимаютъ изъ печки коровай и прячутъ въ клѣть, пока не придетъ время раздѣлять его. Музыка не умолкаетъ, и среди вихря танцевъ, маршалокъ тайно выводитъ молодыхъ на дворъ, усаживаетъ какъ можно скорѣе въ повозку и везетъ на свадьбу въ домъ молодого.

При вѣздѣ на дворъ, поетъ:

Иванъ звинчанний везе батюки подарокъ—
Тоненький, бильний сувалокъ,
Бо вже булимъ годі ждати,
Хоче Марьюхну въ собі взяти.

Отець жениха встрѣчаетъ новобрачныхъ на дворѣ, поздравляетъ ихъ, принимаетъ отъ невѣстки подарокъ, вводитъ ихъ въ жилье и кладетъ пода-

*) Сравни № 740.

рокъ на столъ. Мать принимаетъ съ стола подарокъ, усаживаетъ новобрачныхъ съ гостями за столъ и угощаетъ разными кушаньями. Послѣ начинаетъ играть музыка и молодежь танцуетъ. Спустя нѣсколько часовъ, староста посылаетъ извѣстить родителей невѣсты, что скоро придетъ къ нимъ свадьба отъ жениха. Посланецъ, прибывъ въ домъ невѣсты, извѣщаетъ родителей, сколько лицъ они должны ожидать съ молодыми. Даже, для большей памяти, записывается это мѣломъ на стѣнѣ и уходитъ. По возвращеніи его, старосты начинаютъ пѣть:

Не кунь конитомъ позвонивъ,
То Иванко по синамъ походявъ;
Своего батенька пробудивъ

И такъ ёму говоривъ:
— Ветань, батеньку, довго спишъ,
Мене въ дорогу не радийшъ.

На это отецъ отвѣчаетъ:

Ой ти, муй спивку, козачку,
Выбирай сваньку спивачку,
И старосту старого,

И подружка умного,
Щобись не мивъ сорома,
Бо тамъ чужа сторона.

Затѣмъ благословляетъ новобрачныхъ и отпускаетъ ихъ къ родителямъ невѣсты въ сопровожденіи столькихъ лицъ, сколько было объявлено. Это бываетъ ночью, потому дорогою поють:

У нашего Ивана чорни очі—
Вунъ не боіться чорнеі ночі!
— Чогожъ маю боітись,
Чого маю лякатись:

Бугъ надо мною,
Кунъ подо мною,
Сваньки и присваньки
Вокругъ зо мною.

Родители, встрѣтивъ прибывшихъ гостей, вводятъ ихъ въ клѣтъ, гдѣ невѣста, для отличія отъ своихъ гостей, перевязываетъ каждого холстомъ черезъ плечо. Убранные такимъ образомъ входятъ въ жилие и начинаютъ веселиться. Погулявши, идутъ всѣ въ гости къ дружкѣ. Въ это время свахи поють:

Дружка всіхъ насъ до себе просила,
Уже бочку меду давно викотила.

А якъ буде частовати,
То будемо ночовати.

Повеселившись у дружки, опять идутъ къ родителямъ невѣсты; дорогою поють:

Ми у дружкѣ були
Всѣго доволь миля,
Медъ и вино пили,

Пшеничний хлѣбъ їли,
А одъ мяса и ковбасъ
Маль не пужае насъ.

Когда входятъ въ домъ, оставшіяся дѣвицы поють невѣстѣ:

Не летай, зовулько, зъ вутка синожаткі —
Не такъ добре буде у чужеі маткі!

Соколи сидять,
На тебе глядять,
И возьмутъ тебе на крилочка,
Занесутъ тебе одъ гніздочка.
Не вибігай, молодая Марьюхно,
За свого батенька подвуръечко,
Во бояре сидять,
На тебе глядять,
Возьмутъ тебе одъ батенька
И завезутъ до свіронька.

По окончаніи этой пѣсни, староста съ дружкой выносятъ изъ кладовой коровай, припѣвая:

Мощони мости зъ комори до хати,
Тудою несюно коровай богати.

Когда на столъ положить коровай, родители и родные невѣсты садятся вокругъ стола, а староста говоритъ: — Благослови, отче и мати, своѣму дитяти на посагъ садати. Вслѣдъ за симъ встають родители, а ихъ мѣсто занимають молодые. Дружко ставитъ предъ ними блюдо и поетъ:

Якъ зъ раю, зъ раю сонечко встае,
Такъ молодая Марьюхна на посагъ садае,
И просить батенька о вспомоганне:
— Муй батеньку-мисяцю, споможи мене
Щасливимъ битомъ,
Копю житомъ,
Щастемъ, здоровьемъ,
Долею, покоемъ.

Отецъ отвѣчаетъ:

Нехай тебе, доньку, Бугъ спомагае
И всі святні, и люди добри.

Далѣ дружко поетъ:

Ой роде, роде богатий *)	Корови зъ телятами,
Веди статочокъ рогатий:	Овечки зъ агнятами.

За симъ каждый изъ родныхъ подходитъ къ невѣстѣ и даритъ ей что либо, смотря по своему состоянію. Дружко запикиваетъ каждую подаренную вещь. Староста же наливаетъ рюмку водки, передастъ невѣстѣ, а она — всякому дарившему лицу. При семъ у невѣсты и у каждого, кто отъ нея

*) См. вар. № 998.

приймають рюмку, рука повинна бути обв'язана платкомъ. Этотъ обрядъ називається *перепоемъ*. Но прежде еще, до перепоя, замужнія женщины лляють невѣсту дѣвичьего наряда, надѣвая ей на голову платокъ, а жениху шапку. При этомъ поють:

Завзялися свахі своє діло зробити,
Княгиню уповити.
Приди, батеньку, погляди,

Якъ твоє дитя повили.
Повили, розквитовали,
Що всі люде дивовали.

За перепоемъ слѣдуєть раздѣленіє коровай, при чомъ соблюдається слѣдуюче: Отець невѣсты, дѣлаєть крестообразную нарізку на коровай. Староста тѣмъ же ножомъ вынимаєть изъ коровай крестообразную частицу и, завернувъ въ бѣлий платокъ виєтєвъ съ деньгами, пожертвованими на перепой, отдаєть невѣстѣ. Послѣ того дѣлить на малыя части весь коровай и раздаєть по куску каждому, хто участвовавъ въ перепой. Коичивъ раздѣль коровай, староста поєть:

Староста—визволеній,
Коровай—поділений.
Дай же, Боже, добре літо,

Щобъ родилося намъ жито,
Ячмінь и пшениця,
И всяка пашниця.

А молодая, въ то время, когда староста раздаєть коровай, каждому изъ родныхъ жениха дѣлаєть подарки холстомъ.

При этомъ свахи поють:

Жалься, Боже, дарувъ
Для тихъ пишнихъ боярувъ:
Уміють дари брати;

Не вміють дяковати,
Шапочкі подіймати.

Надѣливъ подарками родственниковъ, молодая складываєть свои вещи и приготавлиєть къ отъѣзду, между тѣмъ какъ родители съ гостями ужинають. Поужинавъ, староста поєть „Достойно естѣ“, а послѣ припѣваєть пѣсню:

Криниченька вгору бѣе —
Марьюхна своему батькови дякує:

— Дякую, батеньку, дякую,
Зъ твєй семі виступаю.

Дальше женщины припѣвають:

Ричная рибонько, чи не жаль тобі буде,
Якъ то говорять добрие люде,
Зъ рикі въ озерн, идучи,
Зелѣну траву мнучи.
Молодая Марьюхно, чи не жаль тобі буде,
Якъ о тобі твоя родина забуде?
Чи не жаль тобі буде, одъ батенька идучи,
Добра-нучъ даючи?

Невѣста вся въ слезахъ виходить изъ кѣтки. Увидя ее плачущую, дѣвочки поють.

Не куй, зозулько, въ темному лісі, Будешь плакати, живучі въ свікріві,
Тобі ковати въ зелѣнуј дубраві! Іі нарочи переймаючі,
Не плачь, Марьюхно, у својі маткі, Хліба и солі уживаючі.

Послѣ староста говорить: — Благослови, отче и мати, свободу дитяти на бити стати. Невѣста кланяется родителямъ и получаетъ благословеніе. Вставъ крестится, цѣлуєтъ хлѣбъ, беретъ его подъ мышку и виходить изъ каты. Въ это время староста поєтъ:

До бору, тетюрко, до бору, Тамъ тобі вода зъ криниці,
Тамъ тобі сосни зъ вибору, Тамъ тобі ягода яриця (земляники).

Дѣвочки:

Неправда, соволо, неправда: Великі винили водицю,
Ковники зѣли травицю, Ягодкі зѣлѣвали щигі.

Староста:

До свикра, Марьюхно, до свикра, Тамъ тобі світѣлка метѣна,
Тамъ тобі вечера гетова, Магка постеля стелѣна.

Дѣвочки:

Неправда, старосто, неправда, Вечеру зовиці зѣли,
Свѣтѣлку дѣвери засіли, Свикруха залегла постелю.

Когда молодая укладываетъ вещи въ повозку, — поють:

Дѣвочки:

Накрой мене, сванечко, полами,
Щобъ не облила матѣнки слѣзами.

Староста:

Убирайся-жь, Марьюхно, убирайся, Уже пора одѣжжати,
Въ кований вузъ вкладайся. Свого бити одвідати.

При выѣздѣ поють:

Дякую тобі, муй батеньку, Я у тебе лихого слова не чула,
Дякую тобі, муй місяцу, Тулько косоньку чесала,
За твое годовання. Біло личцо умивала.
За добре посланне!

Дорогою поють:

Грай, грай, щуко-рибо, по биструмѣ дунаі,
Бо хутко занливешь вже въ чужаі край,
Тамъ будешь зловлѣна,
Зъ лушци влуплѣна.
И молодцеві на обідѣ зварѣна.

Приближаясь къ дому родителей жениха, поють:

Зуренька світова свитає, Ось тобі невістка молодая!
Марьюхна ворота торгає: Чорни очі заплакала,
— Одчини, батеньку, ворота, Що косоньку пострадала.

Радуйся, батеньку, Високу, якъ ялина.
Веземо немісточку, Червону, якъ калина.

Если молодая малаго роста:

Не лякайся, батеньку, На шевку поставимо,
Що невістка малаа; Золотомъ подважимо.
Ми єі подвижшімо,

Въ нѣкоторыхъ мѣстахъ домашніе, заслышавъ приближеніе свадьбы, разводятъ огонь у воротъ и черезъ него молодые должны вѣзжать на дворъ.

На дворѣ поють:

Приіхала пані Не хоче вставати,
Въ чорному жупані, Треба повитати.

Родители жениха выходятъ на встрѣчу, поздравляютъ невісту и вводятъ въ хату. Есть также обыкновеніе, что мать встрѣчаетъ невістку въ шубѣ шерстью вверхъ.

Когда молодая входитъ въ домъ, поють:

Радуйся, мати, Зъ широкими плечима,
Иде невістка до хати, Добрая работуха,
Зъ великими очима, А ліпша колотуха.

Молодая кладетъ привезенный хлѣбъ на столъ и подъ печку бросаетъ курицу; послѣ беретъ ведро и отправляется за водою; между тѣмъ гости ужинають. Для молодыхъ ужинъ приготовленъ особо въ кѣвти. Послѣ ужина староста ведетъ молодыхъ; имъ поють слѣдующую пѣсню:

Вже дівонька зъ ложа иде, Але серденько мое туча заняла;
Свому свікрови добри-день дає. Не могу говорити,
Ой, рада бъ я була добри-день дала, Серденько звеселити.

Приблизившись къ дому, новобрачные начинаютъ танцовать на дворѣ, а за ними и всѣ гости, припѣвая:

Дай же, Боже, добрый часъ, Дай, Боже, добру годину,
Якъ у людей, такъ и у насъ. Умножай ёму родину.

Новобрачные, въ сопровожденіи гостей, идутъ съ поздравленіемъ къ помѣщику, припѣвая дорогою:

Ми до пана идемо, До пана молодого,
Подарокъ несемо; Ми служеньки ёго.

Помѣщикъ обыкновенно съ крыльца принимаетъ подарокъ (холстъ) и, поздравивъ новобрачныхъ, отпускаетъ нѣсколько гарницевъ водки на заключеніе свадьбы.

На дорогѣ встрѣчаютъ возвращающихся отъ помѣщика перезвяне, т. е. подруги молодой, собравшіяся ее поздравить на новомъ быту; заѣзжаютъ въ гости къ старостѣ и дружкѣ, а отъ нихъ опять въ домъ родителей жениха, гдѣ дѣлятъ коровай жениха и здѣсь долго гуляютъ. Когда расходятся поютъ:

Склонилось сонечко до долу, Уже вѣтѣръ ворота видчинивъ
Часъ намъ, панове, до дому. И місяць дорогу осветивъ.

Музыканты, провожаютъ гостей за ворота и поютъ, прощаясь съ хозяевами:

Бери, черте, гостя,
А музику посла.

Свадьба, записанная въ д. Кульчинѣ, Вѣльскаго уѣзда, Сѣдлецкой губ., Адамомъ Марковскимъ.

Родители, имѣющіе взрослого сына, когда приходитъ время—подъискиваютъ ему невѣсту *). Совершается это въ большей части случаевъ слѣдующимъ образомъ.

Мать жениха, взявши съ собой хлѣбъ и бутылку водки, отправляется къ понравившейся ей дѣвушкѣ. Прийдя къ своей будущей невѣсткѣ, она заводитъ съ ея родителями рѣчь о свадьбѣ и—если между обѣими сторонами произойдетъ соглашеніе,—то принесенная водка распивается при взаимныхъ поздравленіяхъ и похвалахъ будущимъ супругамъ. Возвратившись домой, мать заявляетъ сыну объ успѣхѣ и уже цѣлымъ семействомъ рѣшаютъ, что дѣлать дальше. Въ первую же субботу сынъ выбираетъ себѣ изъ лучшихъ людей деревни—*дружка*, котораго онъ приглашаетъ къ себѣ и угощаетъ. Выпивши и закусивши, они снаряжаются въ путь. Дружекъ беретъ съ собой *кошиль*, въ который владетъ хлѣбъ, колбасу и бутылку водки. Молодий цѣлуетъ у родителей руки, кланяется имъ въ ноги, цѣлуетъ съ ними; цѣлуетъ всѣхъ присутствующихъ и отправляется.

*) Если же нѣтъ родителей, то ихъ замѣняютъ ближайшіе родственники или женщины, отличающіяся болѣе или менѣе даромъ слова.

Пріѣхавши къ невѣстѣ, дружка предварительно самъ входитъ въ комнату и говоритъ:

— Я чувъ, ще у васъ есть ялошка до проданья?

— Всть, — отвѣчаютъ родители невѣсты; а невѣста, желая показать что ей стыдно, уходитъ за печь.

— Ну, то я наю купця — говоритъ дружка и зоветъ жениха въ хату. Его сажаютъ за столъ и, въ теченіи цѣлаго вечера, онъ долженъ сидѣть въ шапкѣ. Дружка вынимаетъ свою водку *) и закуски и начинается угощеніе. Сперва дружка пьетъ къ родителямъ невѣсты, они къ жениху, а женихъ къ невѣстѣ, говоря:

— Здорова будь!

— Пий, здоровъ! отвѣчаетъ невѣста. Послѣ она подноситъ жениху сыръ, который тотъ, возвращаясь домой, раздаетъ всѣмъ встрѣчнымъ по кусочку, желая этимъ показать, что онъ уже зарученъ. Уходя, женихъ даритъ невѣсту деньгами.

На другой день отецъ жениха съ *дружкомъ*, взявши съ собою бутылку водки, отправляются къ священнику дать ему *на заповѣдь* (оглашеніе).

Недѣли черезъ двѣ женихъ ищетъ себѣ *маршалка*, съ которымъ ѣдетъ въ окрестныя села просить родственниковъ на свадьбу. Ъдутъ обыкновенно верхами. Войдя въ хату къ знакомымъ или къ родственникамъ, говорятъ:

— Якъ ся маете, чи живи-здорови? Що доброго у васъ чути? Дітки ваши, чи великі моросли, чи високо скачуть?

Послѣ, кланяясь каждому порознь, начиная со старшихъ, говорятъ:

— Просяю, дякую (или тютко, сеструнко, братику), на весілле. Просить батько, мати и я прошу на хлѣбъ, на суль, на що Господь-Вогъ давъ,

Тоже дѣлаетъ и невѣста; только вмѣсто маршалка беретъ двухъ дѣвушекъ и одну женщину, называемую *присвахой*.

Въ пятницу занимаются стряпней. Въ субботу утромъ молодежь идетъ къ женовѣдѣ. Изъ церкви идутъ приглашать родныхъ и знакомыхъ своего села. Вечеромъ всѣ прощенные съѣзжаются и ехоятся въ домъ невѣсты.

Дѣвушки поють (см. ММ 326, 496).

Начинають *росчинять коровай*. Жѣнщины, занимающіяся печеніемъ ко-

*) Рюмку должна подать невѣста собственноручно; если она этого не сдѣлаетъ, то этимъ покажетъ, что не хочетъ за пришедшаго парня выйти замужъ. Въ окрестностяхъ деревни Вольшое-Сѣдлице, въ нынѣшнемъ Холмскомъ уѣздѣ, дѣвушки, въ особеннѣсти ѣдня, просятъ на свадьбу *се дня* первого оглашенія, такъ какъ приглашенныя даютъ имъ муку, хлѣбъ, крупу, горохъ, соль и т. д.

ровай, получаютъ названіе *коровайницъ*. Когда мѣсятъ коровай поютъ (см. №№ 485, 502, 524).

Пшеничное тѣсто
Летѣло черезъ місто,

Впало на ритоуъ,
Зацвѣло, ажъ барвинокъ.

А въ гуроді зѣле,
За гуродомъ весілле,
А въ тимъ дому святий Илле
Зачинае весілле.
Самъ Вігъ пу первѣ ходитъ,
Спаса за ручку водить,
Дуптується, хто той коровай ліпить?
Ци въ села селенна,

Ци въ міста міщенка,
Ци зу Львова буймистрова?
Святая Пречистая!
Ни въ села селенка,
Ни въ міста міщенка;
Но зу Львова буймистрова.
Святая Пречистая!

Если невѣста сирота, *коровайниці* поютъ:

Десь ся мні дівъ, десь ся мні пудівъ
Мій ридний батенько?
Чомъ ни стоить при тѣсовому столу?
Чомъ ни держить труйчестні свѣчи?
Чомъ ни стоить при тому куруваеві?
Чомъ ни просить Госпуда-Бога долі
Свуѣму дитяткові?

Батенько пу сусідоньбахъ ходить,
Сусідонькувъ просить:
— Сусіда, гулубенькі
Пропшу васъ до світлонькі
Меду-вина пити,

Куруваю місити.
Медъ-вино витали,
Курувай зліпшля,
А спудъ горілонькі
Въ красної дівонькі.

Коровайъ приготавливають изъ пшеничной муки *), всѣмъ шюгда до пуда. Когда слѣпятъ коровай, положить его на столъ и начинаютъ убирать. Сначала подходитъ отецъ и кладетъ въ середину нѣсколько копѣекъ, а мать это мѣсто наврынаетъ свѣточью и дѣлаетъ ложкомъ углубленіе, вдавливая деньги внутрь тѣста. Въ это углубленіе кладутъ одѣланное изъ тѣста солонце, а вокругъ него мѣсяць. Послѣ дѣлають изъ тѣста жъ различныя птичекъ, которыя украшаютъ коровай. Когда оны уже испечены, въ него втыкають вышесшия нѣтки обвитыя тѣстомъ, которыя называются *торочками*. Сажая коровай въ печь, поютъ:

*) У бедныхъ нижняя часть коровай, такъ называемая *подочка*, приготавливается изъ житняго тѣста (ржаного).

Пивень въ пічъ заглядає,
Хвостомъ пічъ винітає,
Куруваєві помагає.

Когда вынимаютъ изъ печи лопату, которой сажали коровай, парни отнимаютъ ее у *коровайницъ* и скачутъ съ нею по хатѣ, припѣвая (см. № 553).

Если же имъ не удастся отнять, то въ свою очередь *коровайницъ* скачутъ съ лопатою и поютъ (см. № 554).

Ихъ сажаютъ за второй столъ и угощаютъ. Между тѣмъ надъ первымъ (почотнымъ) столомъ вбиваютъ въ стѣну три колышка длиною вершковъ 10 каждый. Два изъ нихъ вбиваютъ перпендикулярно и на одной линіи — на разстояніи полуаршина другъ отъ друга, а третій немного выше и по срединѣ между первыми. На эти колышки вѣшаютъ кусокъ новаго узенькаго полотна. Стоящую внизу лавку (длинную скамью) покрываютъ рядномъ. Мѣсто это называется *посагомъ* (см. №№ 238, 458).

Коровай вынимаютъ изъ печи и поютъ (см. №№ 536, 585).

Пѣсню эту повторяютъ нѣсколько разъ. Вынувши изъ печи коровай и положивъ его на большое соломенное, покрытое скатертью *віко* (крышка отъ дѣжи), маршалокъ беретъ его на голову и несетъ въ комору, въ сопровожденіи коровайницъ. Возвратившись изъ коморы, коровайницы поютъ (см. № 593).

Отецъ невѣсты, взявши подъ мышки хлѣбъ, а жену свою за руку, начинается „розвѣдять танецъ“ (танцовать). Дѣвушки при этомъ случаѣ поютъ (см. № 64).

Послѣ начинаютъ танцовать всѣ, пока не позовутъ ужинать. Послѣ ужина ожидаютъ пріѣзда жениха, если свадьба у невѣсты; если же у жениха, то собираются ѣхать къ невѣстѣ, несмотря на то, что на дворѣ давно уже ночь. Отправляясь къ невѣстѣ, берутъ съ собою водку, хлѣбъ и говядину; все это кладутъ въ *кошиль* (корзину), къ которому привязываютъ двѣ-три пары *черевиківъ* (башмаковъ), смотря по условію на *дивоснубахъ* (сговорѣ, заручинахъ), *панчохи* (чулки) и *пудвязки изъ кусника* (кусокъ ленты, которая вплетается въ косу). Пара *черевиківъ*, *панчохи пудвязки* — подарокъ невѣстѣ, а все остальное для родной и крестной матери.

Пріѣхавши къ невѣстѣ, не идутъ прямо въ хату, а останавливаются сперва передъ порогомъ. На встрѣчу имъ выходятъ родители невѣсты съ хлѣбомъ и съ водкой. Выпивши по рюмкѣ, всѣ входятъ въ хату. Молодыхъ сажаютъ за столъ и всѣмъ роздаютъ подарки. Молодому даютъ *хустку до боку* и ленту къ шапкѣ (это подарокъ невѣсты), а молодой даютъ *черевички*

и *панчохи*, привезенныя женихомъ; всѣмъ же остальнымъ даютъ *рушники* (узкое полотно длиною не больше двухъ аршинъ, — кому по шире и изъ тонкаго полотна, а кому изъ толстаго, смотря по степени важности занимаемой въ сватбѣ роли *). Дѣлается это слѣдующимъ образомъ: дружбѣ беретъ на палку хустку и говорить:

— Десь тутъ бувъ нашъ панъ млѣдй! А то просить панна млѣда на першй марципанъ, а жеби то було принято зъ ласкою, зъ охотою и зъ подзенькованнемъ!

На это, принимающій подарокъ, положимъ женихъ, отвѣчаетъ:

— Дякую навперудъ Богуви Святому, батькуви й матери (если принимаетъ это либо изъ сватовъ), молодуй и молодому и тому колу (обществу), що сидить у столу, и тоби, дружку, за твою услужку.

Послѣ этого пьютъ такъ называемую *заручную* водку, которую молодой принесъ съ собою.

Вслѣдъ за тѣмъ собираются идти къ вѣнцу. Въ это время происходитъ торгъ за косу молодой. Первымъ торговцемъ со стороны невѣсты всегда бываетъ ея братъ, а со стороны жениха — всѣ его сваты. Братъ невѣсты во время торга обыкновенно сидитъ въ шапкѣ, дѣня косу сестры не менѣе, какъ въ 100 дукатовъ (такъ тогда называютъ копѣйку). При этомъ тѣ и другіе торговцы показываютъ яблоки, огурцы, сахаръ, мясо, водку лучшаго сорта и и друг. предметы, говоря, что будто они тѣмъ кормили еѣ, а другіе — будто будутъ кормить. Торгъ всегда кончается тѣмъ, что брату невѣсты платятъ за косу копѣекъ 10—30, иногда же и меньше *). Послѣ этого кладутъ на столъ хлѣбъ, надъ которымъ невѣста наклоняетъ голову, и братъ расплетаетъ косу; въ ней онъ всегда отыскиваетъ двѣ или три копѣйки, положенныя женихомъ. При расплетаніи косы поютъ (см. №№ 623, 635 л. Г).

Въ церковь идутъ, или ѣдутъ, смотря по состоянію и разстоянію отъ церкви. Въ церковь молодые ѣдутъ отдѣльно, заложивши по парѣ лошадей въ возъ, а изъ церкви возвращаются вмѣстѣ — т. е. на одномъ возѣ. Ёдутъ обыкновенно очень скоро. Собравшіеся ѣхать къ вѣнцу, поютъ:

*) Дѣвушки между тѣмъ прикалываютъ мужчинамъ къ шапкамъ по нѣскольку зеленыхъ цвѣтовъ.

***) Татаринъ, братъ, татаринъ

Продавъ сестру даромъ.

— Не даромъ: за грошъ, за два, за три, за четири
За четири золотні.

До дунаю стеженька *),
До дунаю убита, слёзоньками улита;
Тамъ Маруся ходила,
Русу косу чесала и на дунай пускала.
— Ой, ви те мон влоси,
Плиніте, не тоніте,
Въ Бога доли просіте!

.....
До моёго батенька;
Нехай батенько знае,
За кого мене отдае.
— Знаю, дитятко, знаю,
За кого тебе отдаю,
Но доленькі не згадаю.

Їдучи, продолжаютъ пѣть (по большей части свашка) (см. № 670 л. Л, 674).

Ой, зъ загурья, вороніи кони, зъ загурья,
Випровожай насъ, Найсвятіша Мати, зъ пудвурья,
Найсвятійшая Матка а въ воротечкахъ стояла,
Золотимъ крижомъ намъ дороженьку жегнала **).

Предъ входомъ въ церковь поють (см. № 680).

Обвѣнчавшись идутъ изъ церкви къ священнику, гдѣ, когда запишется въ книгу актъ бракосочетанія, пють *баринь*. У иного священника случается и потанцовать.

Идучи отъ священника домой, поють (см. №№ 696 л. В, 691, 748).

Прибывши домой ***) , молодые, а вокругъ нихъ и вся свадьба, становятся передъ порогомъ избы, на дворѣ. Вся почти свадьба поетъ (см. №№ 733 л. Ж, 760, 863).

Родители невѣсты выходятъ къ нимъ съ хлѣбомъ и водкою. Отецъ пьетъ водку къ зятю, а мать къ дочери. Послѣ вся свадьба пьетъ водку по очереди. Затѣмъ входятъ въ хату. Родители и родственники садятся за столъ, молодая же чета кланяется имъ три раза, начиная отъ родителей, которыхъ сперва цѣлуютъ въ ноги, а потомъ въ руки. За третьимъ разомъ кланяются всѣмъ присутствующимъ. Предъ каждымъ поклономъ дружка говоритъ:—Пане ойче, пані-матко, твоі діти просять васъ о благословенство: счастіте їхъ и благословіте! При этомъ поють (см. № 729).

Если невѣста не имѣетъ родителей, то во время поклоновъ поють (см. № 730).

Послѣ всѣхъ поклоновъ, молодые садятся за столъ такимъ образомъ:

Дружка, держа въ рукахъ *рушникъ*, подаетъ конецъ его молодому, мо-

*) Сравни. вар. №№ 292 и 680 л. Б.

**) Крестила.

***) Послѣ вѣнца обыкновенно отправляются къ невѣстѣ и, только раздѣливши, вечеромъ уже поздно, коровай, ѣдутъ къ жениху.

лодой, свашкѣ и другимъ и въ такомъ порядкѣ обходятъ три раза столъ, за третьимъ разомъ молодне остаются за столомъ, на *покуті*, при чемъ дружо поеть: Цару небесный, удушителю! приди весилися, очистися въ насъ и т. д.

Послѣ этого обѣдаютъ. Передъ обѣдомъ поють:

Дайте намъ колокола,
Бо Марусина дружинонька
Обидати хоче.

Припѣвъ:

Червона рожа, молода Маруса,
Дайте намъ колокола и т. д.

По окончаніи обѣда проводятъ время въ танцахъ и другихъ забавахъ до вечера.

Вечеромъ, въ сопровожденіи нѣсколькихъ лицъ, участвующихъ въ свадьбѣ, маршалокъ вноситъ въ хату коровай на соломяномъ вѣкѣ, накрытый скатертью. Маршалокъ *) несетъ его на головѣ и постоянно оглядывается, пока дойдетъ до стола. Передъ вносомъ коровай въ хату, поють:

Ой видай, батеньку, коровай,	Ой видай на дубове віко,
Ой видай, руденький, коровай,	Ой видай на житномъ комчнні, (?)
Ой видай зъ нової комори,	Ой видай на біли обрусн.
Ой видай на тисови столи,	

А когда внесутъ коровай, продолжаютъ пѣть (см. № 1056).

„Де ти бувъ, що ти видавъ, нашъ сватий короваю?
— Бувъ-же я а въ рудному полю.

Когда же коровай поставятъ на столъ, то молодую *уповивають* такъ: Сватъ владеть ей на голову шапку молодого, а свашка крестообразно чрезъ плечи и грудь повязываетъ ей *платъ* **). При *повиванні* поють:

Марисю, догадайся ***) ,	А чипчикъ подъ прищичокъ,
Вповитися не дайся,	Сама вижди на гулоньку.
Кибалочку ****) подъ лавочку,	

*) Иначе еще его называютъ *коронжий*. Въ иныхъ мѣстностяхъ, напримѣръ въ Холмскомъ уѣздѣ, въ д. Седищѣ, одинъ изъ сватовъ имѣетъ вилки, вхожіе на трехугольничъ съ рукояткой. Рожки этихъ вилокъ обвертываются барвинкомъ, между ними цѣпляютъ колокольчикъ, а въ рукояткѣ «рушникъ»—это называется *маршалакъ*, а несущій ее—*маршалокъ*.

**) *Платъ*—это нѣсколько аршинъ, напр. 5—6, бѣлаго, тонкаго, разунѣется кушечнаго въ городъ, полотна, *завивать* голову.

***) Сравни. вар. № 1037.

****) Капиновый прутякъ, согнутый въ кругъ.

Затѣмъ начинается *перепуи* (перепой): Молодой, не сбрасывая шапки, и молодая сидятъ за столомъ; возлѣ молодого сидитъ сванка, а возлѣ молодой — *дружки*, т. е. дѣвушки, которыя ходили просить на *весііе*. На короваѣ, который, какъ мы видѣли, положенъ дружками на столѣ, ставятъ тарелку. Къ столу подходятъ родители и, прежде отецъ, а потомъ мать, бросаютъ въ ту тарелку деньги, кто сколько можетъ. Молодые кланяются имъ за это и, если это у невѣсты, то она даетъ по рюмкѣ водки замотанною въ платокъ рукою, принимая рюмку обратно также. Послѣ родителей, такимъ же точно образомъ, подходятъ къ столу и другіе, чтобы бросить въ тарелку сколько нибудь денегъ. Молодая *частуе* ихъ, какъ и родителей. Когда родители подходятъ къ столу, то ихъ спрашиваютъ: *А що живого?* Слова эти выражаютъ вопросъ о приданомъ. Вопросъ этотъ сваты предлагаютъ всѣмъ, участвующимъ въ *перепуи* и, если кто скажетъ, даже шута, что дарить, наприм. овцу, „півня“ и пр. — записываютъ на стѣнѣ углемъ. Передъ *перепуемъ* поютъ (см. № 1384).

Во время *перепуя* (см. № 1385).

Сваты, ежеминутно стуча палкой по стѣнѣ, кричатъ: „Проще, панове гости, до перепою, дзисъ бендзе пшеентий шеленгъ за дуката, а ютро не бендзе пшеентий дукать за шеленга“.

Кончивши *перепуи*, дѣлать *коровай* такимъ образомъ: Дружекѣ выкраиваетъ верхушку срединной части коровай и кладетъ ее на тарелку, сюда же кладетъ и *перепуише* деньги и потомъ отдаетъ маршалку, который раздаетъ уже всѣмъ, кому прикажутъ дать, говоря и получая благодарность точно также, какъ и при раздачѣ подарковъ.

Покончивъ съ короваемъ, ѣдятъ *сващину* и дружекѣ *перекуску* и, получивши подарки, ѣдутъ въ домъ жениха, гдѣ ихъ встрѣчаютъ также, какъ и у молодой послѣ вѣнца, съ тою только разницею, что женихъ не пьетъ первого стакана водки, или пива, а отдаетъ старшему свату, какъ это показывается поющаея въ это время пѣсня (см. № 918 л. А).

За сватомъ и остальная братія пьетъ по рюмкѣ водки. Затѣмъ входятъ въ хату и садятся за столъ съ такими же церемоніями, какъ и у молодой послѣ вѣнца.

При этомъ надо замѣтить, что женихъ и невѣста, сидя за столомъ — каждый разъ, — шапокъ не сбрасываютъ до утра вторника, т. е. до того времени, пока молодой надѣнутъ чепецъ. Такъ могутъ дѣлать и всѣ мужчины, участвующіе въ свадьбѣ. Остатокъ ночи противъ понедѣльника и весь поне-

дѣльничекъ до вечера проводятъ въ пляскѣ и разныхъ увеселеніяхъ. Вечеромъ, также какъ и въ домѣ родителей невѣсты, вносятъ коровай, ставятъ его на столъ и дѣлятъ между свадебными при такихъ же церемоніяхъ.

Раздѣливши коровай, ведутъ молодыхъ въ сарай—непремѣнно въ сарай—спать. Ложась, молодая своего мужа *роззубав*, причѣмъ выпадаетъ изъ *чобота* (сапога) копѣйки 2—3 денегъ, — деньги эти принадлежатъ невѣстѣ. Приведшіе молодыхъ въ сарай, выпивъ по нѣсколько стакановъ водки, оставляютъ молодыхъ наединѣ до утра.

Утромъ свашка приходитъ въ сарай, приноситъ съ собою воду для умыванья, *гребенець* и *чепецъ*. Вслѣдъ за ней приходитъ еще нѣсколько женщинъ; убираютъ молодую въ *чепецъ* и *платье*, въ которому по срединѣ прицѣпливаютъ, сложенную крестикомъ, красную ленточку, которую невѣста должна носить въ продолженіи всего вторника, и тогда собираются на такъ называемыя *зводины*. Когда соберутся всѣ, то имъ приносятъ въ сарай хлѣбъ, водку, колбасу и, по обыкновенію, яичницу. Выпивши и закусивши, идутъ въ хату, припѣвая (см. № 1452).

Изъ сарая молодые идутъ въ хату, взявшись за *ручнички* *). Вошедши въ хату, молодые, по обычаю, всѣмъ кланяются, причѣмъ музыка играетъ молодой на *добри-день*, а молодая проситъ каждого потанцевать съ нею, за что потанцовавшій даетъ ей три гроша (1½ коп.). Во вторникъ въ продолженіи цѣлаго дня гуляютъ, пьютъ, ѣдятъ, шутятъ и проч.; наряжаются жидами, цыганами и т. п. и ходятъ по деревнѣ, обманывая встѣчающихся имъ лицъ, прося у нихъ вещи и деньги. Вещи, которыя успѣютъ они выпросить, продаютъ и вырученныя деньги, вмѣстѣ съ выпрошенными, пропиваютъ сообща.

Вечеромъ во вторникъ всѣ идутъ къ старостѣ, куда приносятъ *подстаростий* и отъ себя немного водки, хлѣба и мяса. Во время происходящихъ здѣсь угощеній, молодые сидятъ за столомъ.

Послѣ угощеній опять идутъ къ молодому, откуда и расходятся по домамъ, чѣмъ и оканчивается вся свадьба.

На другой день, т. е. въ среду, утромъ нѣкоторые изъ сватовъ забѣгаютъ къ молодому, будто чего забыли, въ самомъ же дѣлѣ — чтобы похмѣлиться

*) Въ иныхъ мѣстностяхъ, на примѣръ въ д. Седлицѣ, Холмскаго уѣзда, и въ окрестностяхъ ея молодые идутъ изъ сарая, накрывшись *плашью*. Предъ ними ставятъ солому. За столъ они садятся, не обходя его, какъ обыкновенно дѣлаютъ, а переходя чрезъ него по лѣстницѣ, которая также прикрывается соломой. Солому эту сваты въ хатѣ молатъ.

И, наконецъ, въ субботу вечеромъ еще сходятся свати къ молодому и, кувивши на свои деньги водки, выпьють и расходяться овночательно.

Свадьба, записанная въ Харьковской губерніи.

Якъ хоче парубокъ ожентись, то каже батькові и матері и просить ихъ, щобъ его оженили. Вінъ першъ вознається, бачъ, тамъ зъ якою дівчиною и зговориться вже зъ нею. А батько ёго відверта відъ сёго: „Та на що тобі, сину, жениться? Ти ще молодий. Ти знаешъ, що—якъ оженився, то такъ и зажурився. Та тобі тоді ні погуляти, ні підти куди: усе треба біля жінки“.

— Та оженть—важе—хйба лучче, якъ онъ мою дівчину сватають! Якъ не оженте—охотою у москалі піду.

А мати каже:

— Та оженть уже ёго, старий! Тільки мені и поради, що снвъ.

Потолкуються такъ, або инакъ, то батько тамъ и згодится. Отъ батько и каже матері:

— Ну, хай ёму Богъ помагає! Иди-жъ, стара, хлібъ перемінай.

Тоді мати помолиться Богу, бере хлібъ (одинъ), горілки чвертеку або півкварты и иде сама до тнеі дівки, що снвъ казавъ. Увійде мати у хату до невістки (будучоі), поздоровкається, сяде и заведе річъ про що небудь оддалікъ, а хлібъ держить підъ полою. Отъ трохи згодомъ и каже женихова мати невістчинимъ батькамъ: „Може бъ ми по чарці випили?“ А ті їй: „Та випили-бъ, та не хочеться у шинкъ ити“; або тамъ инакъ відможуться. То мати: „Та ось у мене є“.

— Ну, якъ є, то й давайте.

— А що, будемо сватами? — питає порубкова мати.

— Та якъ сватами, то й сватами, одказують їй. Тоді вона отдає хлібъ—

— Натє-жъ хлібъ; а то я держу и не даю вамъ.

Батько, або мати бере у неі хлібъ изъ рукъ, перекреститься, поцілує ёго и положить на стилъ, та й каже:

— Боже-жъ, поможи и вамъ, и намъ!

Потімъ пьють горілку, що принесла женихова мати, а тамъ и сама поставить свої. Отъ мати женихова за горілкою вже сидить и каже: „Де-жъ моя невістка?“

Укличуть дівчину; входить вона в хату, цілує руку у свекруки (як звичайна дівчина). Отъ мати и пита: „Що-жъ ти, дочко, согласна за него сина?“

Дівчина мовчить.

— Е, дочко, не відмагайся! Ти синові казала, що согласна*. Тоді її батько та мати:

— Що-жъ, дочко, кажи! Ми тебе не силуемъ; гляди, щобъ на насъ не жалувала.

— Та я согласна — каже дівчина.

Тоді мати пита:

— Коли-жъ старостивъ прислати за рушниками?

Тутъ вони и уговорюються про се. Потімъ, на прощанні, якъ збирається женихова мати до дому, то невістчини батьки дають и їй хлібъ відъ себе.

— Натє-жъ и вамъ хлібъ.

Мати тежъ перекреститься и поцілує його. Оце звется — *перемінати хлібъ*. Якъ перемінять хлібъ, то батько посила сина по старостивъ*).

Молодий змиє собі голову, убереться якъ слідъ у нову одежу, тоді піде прохать старостивъ. Старости заходять напередъ до молодого у хату. Тутъ молодий поштує їх горілкою заурядъ зъ батькомъ и матірью. Старости тутъ давай молодого *покланять* батькові, и матері и родичамъ, якъ згодяться на ту пору, — значить, щобъ вінъ кланявся їмъ. Молодий помолиться Богови, потімъ кланяється батькові и матері у ноги, а вони сидять зъ хлібомъ у рукахъ иноди и плачуть. „Благослови, Боже, й ви, тату, й ви, мамо, й ви люде добрі!“ просить молодий кланяючись; а ти йому: „Богъ благословить!“

Потімъ молодий, два старости и бояринъ идуть до молодої за рушниками, а по дорозі молодий заходить до родичівъ кланятись.

Старости, прийшовші до дівчини, постають біля хати и гукають підъ вікномъ: „Добри вечір!“ — „Здорови“, озываються изъ хати. Тамъ, бачъ, уже позбірались родичі молодої, ждуть старостивъ. На цю пору молода зъ дівчатами, що позбірала нарощне, сидить у другій хаті, співають; молода тамъ змиється та убірається, то-що. Отъ старости далі й кажуть: „Пустіть на ніч ночувати!“ — Ступайте подалі; отамъ у горі е кватиря — шуткують, бачъ, або: — Теперъ літо, де небудь и підъ хлівомъ переночуєте.

*) У Липецкій слободі, Харьк. у., попереду идуть старости, и якъ нимъ одказу не буде, то на другий день идеть женихъ съ батькомъ и матірью. Молодихъ благословляють попереду батько молодої, а потімъ батько жениха.

— Та пустіть, пожалуста. Ми цей постоялий двір давно знаємо, коли не йдемо, усе ночуємо.

— Та може ви або злодії, або що; може ви коня, або що у насъ украдете?..

— Та ви наші білети заберете, поки переночуємо—хай у васъ будуть.

— Ну идіть и въ хату, це такі люде, що не відможесся.

Війдуть старости; заразъ їхъ садовлять. На столі стоїть уже усѣго на-кладено: по вуглахъ по дві паланиці, а по середині горілка, закуска, стовпъ млинцівъ, смитана и друге. Старости сіли, балакають то се, то те, поки спочинуть *); а далі: „Де-жъ ваша молода?“

Пошлють боярина по молоду у другу хатину, де вона сидить, якъ я ка-завъ зъ дівчатами; або якъ нема другої хати, то у сусідъ. Зъ старостами разомъ виходить у хату молодий и бояринъ. Покличе бояринъ молоду, идуть дівчата попереду у хату, а молода за ними и стане у кочергахъ. Старости випъять питають:

— А де-жъ ваша молода?

— Шукайте: тамъ десь міжъ дівчатами, одкаже хто небудь изъ роди-чівъ її. То старости и шукають, та гляди нарешне и виведуть саме найменше дівчатко насередъ хати; воно опирається, не хоче йти. Тоді старости: „та ні, це не наша!“ Виведуть ище яку, а після вже и молоду. Якъ виведуть її на середъ хати, то тоді старости, дядьки и тітки и кажуть їй: „Молись Богові!“ То молода помолиться та й каже: „Благослови, Боже, и ви, тату, и ви, мамо, и ви, люде добрі!“ и зъ цимъ молода влянається порядъ важному особливе, батькові, матері, дядькамъ, тіткамъ, хрещенимъ батькові и матері. Тоді мати кладе на тарілку рушникъ, а молода підносе його першому старо-сті; цей бере його, надіва собі черезъ плече, а їй на тарілку викине грошей. Потімъ молода підносить рушникъ и другому старості; потімъ подає молодому червоний платокъ на тарілці, а вінъ гроші викине; а за тимъ підносе и бо-яринові платокъ. Підносячи рушники и платки, молода важному тричі кла-няється. Якъ тікі молода-оце обнесе старостівъ, то дружки її заразъ тікають зъ хати, бо старости почнуть надъ ними швелювать; молода за пляшку та за ними та й почагує їхъ, а після чагує старостівъ. Старости попъють го-рілку, повечерають та й идуть до дому.

У иншихъ місцяхъ **) після рушниківъ буває иноді заразъ и сватанне.

*) У иншихъ місцяхъ починають обняками про охоту та про лисицю. (Липецкая слобода, Харьковск. у.).

**) Липецкая слобода, Харьк. У.

Молода з старшою дружкою ходить по селу и скликає гостей до себе, а до жениха просить яка небудь близька його родичка, сестра, тітка, або що. Спершу гості зійдуться до молоді, їх тамь попотчують, а далі батько й мати молоді просять їх до свого свата, и сами йдуть за ними.

Всі йдуть до женихового батька (свата), остається тільки молода з дружками ліпити боярамь вареники. Туть дружки, пустуючи, зліпять кілька вареників з сіллю, з хріномь, з мукою, з оріховими лущайками, з лускою, або що.

Поки у батька молодого грає музика и гості гуляють, молодий з боярами, свашками, світилками и старостами, йде до молоді на вареники.

Доки вареники не поспіють, жених з дружиною повинні ждати на дворі, хочь тамь який дощ, або морозь. Якь вареники поспіли, молода просить гостей до господи:

— Милости просимь на батьків курінь.

Жених дає молодій хліб. Гости сідають за стіл, и молодий повинень стоять коло порога, ажь поки не обнесуть усіх гостей горілкою. Тітка, або сестра молоді ставляють вареники. Якь кому попадеться вареник з *нідманою*, то вінь кидає имь на дружокь. Після вареників дають вечерю, якь слідь, а по вечері молода подає оріхи, а жених свою горілку. Музика починають грать и всі танцюють.

Тимь часомь жених иде до дому за тещою. Прийшовши, цілує тестя й тещу у руку. Теща його питає;

— А що, синку, чи добре вамь було, чи ні? чи не обідивь хто, чи благополучно?

— Усе, мамо, слава Богу—одказує молодий.

Якь одийде вечеря, зять веде тещу до дому, а всі гості, окрімь родичів и тестя, расходяться. Якь батько молоді почне збираться до дому, то свать ему й каже:

— Ну, свату, милости просимо до мене завтра на пораду, порахуємо обділі та й похмелимось заразомь.

Після того батько молоді иде до дому з усіма родичами. Якь одь молоді розійдуться гості, тоді вечеряють свої. Повечерявши, тесть каже зятеві:

— Ну теперь, моя дитино, иди спать.

Молодий з молодою сплять у коморі, у ранці їх будить сестра молоді, або мати и дають имь снідати; поснідавши, йдуть по домамь.

Иноді и того же дни батьки молодого просять батьків молоді до себе похме-

литися и порухуватися об'ї ділі. Тутъ вони уговоряться; хто яке виставить угощенне и хто, кому и які повиненъ дати подарунки, кого треба перев'язати и чимъ, звичайно про весь весільний урядъ.

Досі дівчата не співали ні одної весільної пісні, а співають тіки твѣъ, якихъ-небудь, якъ зъ молодою ждуть боярина.

Печі колупати тутъ не водиться, бо, кажуть, не годиться, погано для молодої. Иноді бува, полуца піть у молодої котра небудь изъ тихъ дівчатъ, що вона покликкала; це питають поганимъ, кажуть: „знахорює на молоду“. За це ту дівчину и съ хати виженуть, а послі скрізь обнесуть її осміють.

Хусткою тутъ зовуть білий платочокъ изъ тонкого полотна, вишитий або заплочачю, або шнурками. Хустки тутъ ніколи молодому не дарують, бо сміятимуться люде молодій; усе дарують платочки вуповани. Хиба тільки де яка дівчина подасть своєму молодому хустку тоді, якъ прийде уже по нѣ.

Перший вечір — дружбини. Дружини робляться у молодої у вечері передъ тимъ днемъ, якъ вінчатись, хочъ сказати у субботу (вінець би то у неділю). У субботу у молодої зранку ліплять, роблять лежень (коровай) и шишку ту, що молода на ній повинна кланятись. Це усе починають робити у п'ятницю; скликають у п'ятницю для цієї роботи тіки родичокъ, зъ чотирі або п'ять; у суботу-жъ кличуть вже и сусідъ. Якъ ліплять шишки, то усе співають жалибнихъ пісень весільнихъ. Осъ яки вони:

Збирайся, родоньку,
Та до мене въ суботоньку...
Вона мене первую дає (bis),
Та порядку не знає,
До стола не перебуває,

Шипальничокъ не привертає.
Шипальнички, мої голубочки (bis),
Та прийдіте ви якъ мені,
И къ моему дитяті,
Бідному сиротаті.

Та Марусенъ батенько (bis),
Передъ Богомъ стоїть,
Господа Бога просе:
„Пусти-жъ мене, Боже,
Изъ неба на землю,
Побачити свого дитяти,
Бідного сиротати.

Якъ батька немає,
То й порядку не знають.
Ой Боже-жъ мій, Боже,
Та й пусти-жъ мене, Боже,
Побачити свого дитяти,
Помічъ дати сиротаті,—
Бо роду не має, а мати не знає“.

Цю пісню співають сироті, якъ батька немає.

— Ой ти, сива зозуленько (bis),
Та й не літай низенько,
Та й не куй жалибненько.
„Ой якъ мені низенько не літати,

Та жалибненько не кувати,
Що одно я зозуленька мала
Та й то утерала:
Посадила въ вишневімъ садочку

На вишенці, на черешенці,
 На вишневій гилоньці.
 Налетіли соволи-бси,
 Взяли мое возуленя въ саду
 Підъ правое крильце,
 Підъ орпузное перце“.
 — Ти, Марусена ненько (bis);
 Та й не ходи смутненько,
 Та й не плачь жалібненько.
 „Ой якъ мені смутній не ходити,
 Жалібно та й не плакати,
 Що й одну я Марусю мала,
 Та й ту утерала.
 Посадила у світлоньці,
 У світлоньці та й на сямненьці,

— Ой чого куєшъ, чого жалуєшъ,
 Сивая возуленько?
 Ой чи жаль тобі темного луга,
 Чи гіркої калини?
 „Ой не жаль мені темного луга,
 Ні гіркої калини,
 Та жаль-же мені політаннячка,
 Раннього куваннячка—
 Що я літала, перебірала
 Вишневими садочками;
 Вибрала собі вишневий садочокъ,
 Що не роде агідочокъ“.

У ти-жъ самі дни (п'ятницю и суботу) роблять шишки, коровай, лежень, калачъ, шишку и у молодого. Жінки, якъ зійдуся ліпити, заразъ тричи просять благословенія у старости, вип'ють по чарці та й за роботу; а якъ расходяться до дому, то імъ дають по шишці и по калачикові. Усі ці весільні хліби робляться такъ, якъ и жадень хлібъ, безъ усякихъ укладивъ у середину чого иншого. У коровай у середину кладуть грошикъ, щобъ багата була мо-лода. Якъ роблять коровай и якъ сажають ёго у пічь (тежъ тричи благо-словляючись), то співають пісень весільнихъ.

У Липецькій слободі, посадивши коровай въ пічь, дружко—а у молоді підружій—староста, або який небудь другий молодий жонатий чоловікъ и дві свашки, вчотир'єхъ, беруть нахрестъ порожню діжу, носять її по хаті и цілу-

Наїхали паничі зъ міста,
 Взяли мою та Марусю съ крісла.
 „Ой зятеньку голубоньку,
 Лебединьку мій,
 Берешъ мою дитиноньку
 Та й до себе въ двіръ,—
 Не дай її на поталу
 Та й нікому:
 Ні старому, ні малому,
 Ні ненці своїй;
 Ой щобъ вона у порогахъ не стояла,
 Ой щобъ вона слізоньками не вми-
 валась,
 Ушитими рукавцями не втералась“.

— Ой чого плачешъ, чого жалуєшъ
 Маруся молодая?
 Ой чи жаль тобі батенько старого,
 Чи подвір'ячка ёго?
 „Ой не жаль мені батенька старого,
 Ні подвір'ячка ёго,
 Та жаль-же мені русої коси,
 Все дівочької краси—
 Що я гуляла, перебірала
 Красними молодцями;
 Вибрала собі красного молодця
 Ивана—осінадца.

ютя через діжу, хто кого поспіє, а хто не поспіє, той повинен пролізати під діжею. Носячи діжу співають: Піч̄ ходе на ногах̄ и проч. стр. 595 и 635. Управшись шинкорниці и коровайниці затикають колосок̄ жита собі за платок̄. (Липецкая слобода, Харьк. у.).

Після обіда у суботу сходяться до молоді дівчата, уберуть її и, убравшись, вона иде по дружки їх прохать на свадьбу. Усі дівчата, які-бъ не йшли за молодою, то усе дружки; а та дружка, що вінця держить у молоді, звется *старшою дружкою*. За старшою дружкою еднають *другу, третю и четверту*, вони такъ по порядку садовляться и за стіль. Старшій дружці молода дає кісниківъ *), перевязує праву руку у цереві; такъ же дає кісники другій **) дружці, третій ***) , четвертий и останнімъ дружкамъ по аршину.

Якъ ходять молода прохати у дружки, то співають пісень опіхъ:

Ой ти, душенько наша Марусю!
А въ городі вишня;
Відкіль тамъ Маруся вийшла,
Якъ ягода повна,

Якъ рожа червона,
Якъ макъ процвітає,
Якъ золото сяє.

Ой ти, душенько наша Марусю!
Шуміла дуброва, шуміла...
Куди наша Маруся ходила —

Зелена рутонька сходила;
Де Грицько походить,
Тамъ барвіночокъ посходить.

Ой ти, душенько наша Марусю!
Щебетавъ соловейко
Въ саду на лану;

Говоривъ Иванъ
Въ своєму дому:
„Ой скучно мені самому“.

Ой ти, душенько наша Маруся!
Ой городъ, городъ Лебединъ;
Іхавъ Иванъ самъ одинъ;
Підъ нимъ коничокъ вороний,
На ёму жупанъ голубий,
На ёму шапочка боброва,

Зъ боку хусточка шовкова.
Шо мати шовку купила,
Маруся хустку пошила,
Темной ночі при свичі,
Ясного сонця—віконця,
Для свого молодця.

Въ вечері, якъ зъ короваемъ зовсімъ упораяться, сідають вечерять. Дружко по тричі просить благословенія у старости завести за стіль и вивести изъ-

*) Два съ половиною аршина.

**) Два аршина.

***) Півтора аршина.

за стола молодихъ. Повечерявши, гості расходяться, а молоді лягають спати.

Молодий зъ молодою до вінця слять що ночі, такъ якъ и всякий хлопець зъ дівчиною батько й мати дозволяють. Але у цю нічъ, у суботу, передъ вінчаннямъ спати молодимъ умісти не можна, бо, кажуть, не годиться, гріхъ, батько и мати не дозволять.

Другий день — неділя. Молодий встає рано, вбереться у луччу одежину, поклониться батькові, матері, дядькамъ, тіткамъ (вони усі походились до ёго), старшимъ братові и сестрі, у сімъ імъ у ноги, а меньшимъ братамъ и сестрамъ — у поясъ, або такъ тільки, не дуже нагинаючись. Усі ёго благословляють: батько й мати образами, а родичі хлібомъ. Тимъ часомъ поприходять до ёго старости, старшій бояринъ и у місті идуть до молодої. Тутъ знову молоді у місті кланяються її родові; молода на цей разъ не кланяється ёго родичамъ. Після цёго идуть усі у церкву, до обідні. Прослухають обідню и обвінчуются. Молода ще у ранці, идучи до обідні, попередъязує дружковъ кісниками. Тоді-жъ свашка пришива цвітки скрипалімъ до шапки — врасного, тронки зеленого. На свадьбі бувають: староста, підстароста, дружка, підружій (ці всі чотири, а зъ ними батьки молодихъ и дядьки присягають у церкві до вінця за молодихъ), бояринъ старний, бояре у молодого; дружка, світилка, свашка. Надъ молодою держить вінця старша дружка, а надъ женихомъ старний бояринъ. Примічають, якъ горять у молодихъ свічі, бо така буде и їхъ доля. Якъ свічі горітимуть темно, то невеселе буде й житте, а якъ у кого небудь изъ молодихъ и овсі потухне, то той безпремінно скоро вмере. Відъ вінця усі идуть до молодого обідати. Дівчата проважають изъ церкви, співаючи:

Ми въ церковьці були,
Ми диво бачили;

Два вінці на головці,
Третій на стілці.

Ой ти, душенько Марусю!
Чесала кісоньку гребінцемъ,
Та впустила гребінець підъ стілець.

„Подай, Иванку, гребінець“.
— Вже-жъ я тобі не молодець,
Щобъ подававъ тобі гребінець.

Музики зостривають молодихъ ще біля церкви; якъ тільки ті вийдуть изъ церкви и проводять їхъ ажъ до дому, — усе грають пісень тихъ, що дівчата співають. Прийшли до свекра, входять у хату. Тутъ ихъ зостривають: батько и мати ёго и усі ёго родичі. Усі її родичі изъ церкви идуть прямо до дому, до молодого не заходять. Молоді, вийшовши, поклоняються ёго родині; ихъ разъ сажають за стілъ на перве місце; зъ ними сідають усі друзьки и бояре.

Старі не сідають ні одні, а стають біля столу поштовати молодихъ. Підносять поштування напередъ молодому, тоді молодій, друзкамъ и боярамъ. Якъ піднесуть молодому чарку, то и молода кланяється йому, (просить щобъ випивъ), а якъ піднесуть молодій, то вінъ поклониться; якъ підносять друзкамъ, та боярамъ, то молоді обое кланяються важному. Ідять тутъ мало: молоді обое тільки пробують, а якъ які, то й не пробують—стидно; друзки тежъ тільки трошки попробують, а бояре за те уминають, не соромлячись. Швидче перекусивши, встають изъ-за столу, моляться Богу, дякують батькові и матері; тоді вона поклониться ёго родичамъ та й иде додому; її провожають друзки. Бояре остаються у молодого. Иноді провожа и самъ молодий, тоді и хто изъ бояръ иде за нимъ. Якъ що вінъ не провожа її, то вони прощаються такъ—поклониться одне одному, та й годі. Поціловатись не можна, бо стидомъ защищають. Въ иншихъ селахъ (Липецкая слобода, Харьковского уѣзда) молоді расходяться по домамъ заразъ изъ церкви. Дома молоду зустріва батько й мати и усі родичі. Музика гра. Молода сіда за стілъ зъ друзками, більшъ ніхто не сіда. Трошки закусять и идуть до старшої друзки. Идучи відъ молодого, співають друзки:

Ми въ свекорка були,
Ми горілочку пили—

Не простую, не користую,
Все зъ медомъ.

Вийди ти матінко проти насъ *),
Глянь-же ти, матінко, на всіхъ насъ.
Кращая Маруся відъ усіхъ насъ.

Або співають ще якіхъ нибуть, аби весільнихъ.

Приходять до старшої друзки, пообідають та й полягають спати. Тутъ уже все иде запросто. Тимъ часомъ якъ молода похочає у ріднихъ своїхъ, то у друзки, молодий збіра коней, запряга повозокъ зо-три, сідають на їхъ бояре, свашки, и усі йдуть до її батька и матері. Відсіль молодий посила до старшої друзки за молодю, посила старшого боярина, а самъ вінъ тимъ часомъ їздить по селу зъ боярами, катається, або заїздять по всімъ церквамъ. Оце прийдуть женихъ зъ боярами злізуть зъ вова, положять три поклони, поцілують замокъ у церкві, тоді й идуть далі до двору, щобъ зустріти молоду. Тоді свашки сидять на возі біля двору молоді ждуть її, музика гра, а вони співають:

Не до свата та заіхали (bis),
Ворітечка позачинені,

*) Ср. № 733.

Замками позамквані—
Стій, зятю, за воротами!
А на зятя та метіль мете (bis),
Дрібний дощичєк иде.

Ой десь ти, Ивасенько,
Тестенька не маєшъ,
 Шо не виїде, не привітає*),
 На здоровья не спитає.
Ой десь ти, Ивасенько,
Тещі не маєшъ,

Ой десь ти, Ивасенько,
Сестри не маєшъ,
Ой десь ти, Ивасенько,
Братика не маєшъ,
Ой десь ти, Ивасенько,
Та Марусі не маєшъ.

Крийся, зятеньку, крийся,
Та кунами, бобрами,
 Чорними соболями,

Куницями та лисицями
Чорними соболицями.

У молодіє къ приїзду молодого запирають ворота, тамъ то я співають пісні. Молода иде зъ друзками и бояриномъ до дому. Дружки співають:

Ой Маруся попереду йде; Ой утинка попереду пливе,
За собою дружечокъ веде, За собою вугинята,
Сімсотъ и чотири, Хороші, золотоголові,
Та всі чорнобриві. Та ще красноногі.

Підходить молода до двору. Молодий сидить на возі. Вона кланяється ёму вінъ їй, тежъ мовчки. Ворота їй відчиняють. Ввходить у сина зъ друзками, а за нею уходить у двіръ и молодий. У синахъ зустрічають її батько и мати зъ хлібомъ-сіллю. Старости молодіє сидять у хаті. Братъ молодіє підходить до дверей и каже:

„Старости, пани старости! Благословіть сестрі Господу Богу помолитися.

Такъ вінъ каже три рази, а старости на кожний разъ одвічають ёму: „Богъ благословить“. Тоді молода кланяється батькові и матері и усімъ родичамъ, кожному по трічи, до землі, а друзки співають:

Не стій, Марусенько, передъ батенькомъ
Та помолися Богу,
Та поклонися своєму отцю й пані-матці
Та низенько.
Червоная калинонько, похилися,
Ти, Марусю, отцю, неньці поклонися.
Віє вітеръ, повіває,

*) Припівъ повторяється послѣ кождыхъ двухъ строкъ.

Братъ сестру отцю, ненці поклоняе:
— Червоная калинонька похилися,
Ти, сестрице, отцю, ненці поклонися.

Якъ сиреті, то після цѣго добавляють:

— Кому тебе, Марусю, поклоняти *),
Що у тебе та батенька та немає?
„Есть у саду яворонько зелененькій,
Есть у мене та батенько нерідненькій!
А я тому яворонці прихлюся,
Нерідному та батеньку поклонюся“.

— Кому тебе, Марусю, поклоняти,
Що у тебе та матінки та немає?
„Есть у саду та вишенька зелененька,
Есть у мене та матінка нерідненька!
А я тій вишенці прихлюся,
Нерідній та матінці поклонюся“.

Поклонилася усімъ молода, поблагословили її, тоді братъ упъять пита:

— Старости, пани старости!

— А ми ради слухать!

— Благословіть сестру за стіль завести.

— Богъ благословить.

Такъ три рази. Тоді братъ веде сестру за платокъ за стіль и сажá на пернімъ місті, а дружки співають (см. № 769 л. А).

Батько й мати заразъ на посаді частують її и дружокъ и дарують молоду грішми, видаючи їхъ у чарку; молода вилива горілку підъ стіль, а гроши бере. Тимъ часомъ дружки співають:

Ой передъ столомъ батенько (або матінька) частуе,
Батенько частуе, щастя даруе:
„Та дарую, доненько, щастя й доленьку,
Щастливую и добрую годину“.

Після цѣго старша дружка нахили голову до шишки, тсєї, що стоїть на столі проти неї, и такъ держить її поки молодого заведуть за стіль. Інша тутъ плаче. У цю пору дружки співають:

Ой у гаю, гаю, въ полі лягла (?), _Кличе тебе батенько“.
Дівка Маруса къ столу прилягла, — Не встану, не гляну, не привітаю.
„Та встань, Марусю,

*) Ср. № 780.

Тимъ часомъ вводять молодого въ хату. Изъ ёго сватівъ хто нибудь пита:

— Старости, нани старости! Благословить молодого въ парі посадить.

— Богъ благословить.

Ёго заводять за стіль за хустку и сажають біля молоді. Узять батько й мати молоді частують ёго, тільки вже не дарують.

У Липецкій Слободі ребяться трохи инакъ. Якъ приїде молодий до молоді, то ёго не пускають у ворота. На двірь идуть тільки старости, міняються хлібами зъ старостами молоді, поштують горілкою усіхъ гостей и просять прийнять и їхъ до кунпаниі. Тоді впускають у ворота молодого. Назустрічъ ему виходить теща и частує горілкою. Далі женихъ торгується съ братомъ молоді и якъ купить собі молоду, то тільки тоді сідає коло ёї.

Якъ посадять молодого, тоді молода підводить голову. Поклоняться одне одному тричі. Дружки співають:

А въ саду соловейко не щebetавъ,
Иванъ Марусі не цілувавъ.

Молодий зніма зъ голови шапку—бо вінъ и досі бувъ у шапці, такъ и у хату ввійшовъ,—цілує молоду. Дружки співають:

А въ саду соловейко защebetавъ,
Иванъ Марусю поцілувавъ.

Туть уже починають гуляти. На столі стоїть шишка, коровай на весь стіль. У короваї повстромляні стрілки, а на нихъ киснячками поприв'язувані конфети и всякі ласощі. За столомъ сидять, окроме молодихъ, дружки коло молоді, бояре сидять передъ столомъ; свитілки коло молодого; свашки коло свитілокъ. Старости сидять поручъ за свашками на лаві. Співають:

Стгнулись пристінки,
Якъ сіли свитілки.
Ще не такъ стгнуться,
Якъ пива нап'ються.
Здвинулись лавочки,
Якъ сіли сванечки;

Одъ стола до порога
Втоптана дорога;
Втоптали бояре,

Одъ стола до прпечка
Втоптана стежечка;
Бояре втоптали,

Ще не такъ здвинуться,
Якъ пива нап'ються.
Здвинулись.....
Якъ сіли бояре;
Ще не такъ здвинуться,
Якъ горілки нап'ються.

Зъ помийниці хлюптали;
Старшій не напився,
Зъ головою втопився.

У пічъ ваглядали;
Чи велики горшки каші,
Чи наїдяться наші.

А бояре відспівують їмъ:

Перва дружка цицата,
Друга черевата,
Третя на дняхъ ходе.

Волові роги
Дівчатамъ міжъ ноги.

Дружки просять свашоєъ та світилоєъ:

Сванечки-голубочки,
Заспівайте хоть одной хорошой,
Пріізжої пісеньки.

А ті їмъ:

Дружечки-голубочки,
Пішки йшли, мившки несли,
Підблялися, потомвлися.

Та великъ перелігъ,
Широка дорога, зелена діброва,
Співайте сами.

Буває, що зновъ співають:

Сванечки-голубочки,
Заспівайте хочъ одной хорошой,
Приізжої пісецьки.

А ті їмъ:

Дружечки голубочки... и пр.

Світилочко-пані,
Вечерій зъ нами!
„Не веліла мати

Рота роззявляти:
Великі зуби
Вісять черезъ губи.

Світилка — шпилька при стіні,
На їй сорочка не їй.
Прийшла сусіда, торкає:

„Скидай сорочку—смеркає,
А якъ не скинешъ, то зниму,
Тобі сорочку наробию“.

Світилка відспівує їмъ:

Врешете, дружечки, якъ свині,
Въ мене сорочокъ три скрині,

А четвертая неповна,
Въ мене сорочка шовкова.

Теперь приспівують молодий:

Має кісонька, має.
Та чого-жъ вона має?
У молодця Ивасенька віночка немає.
Має кісонька, має.
Та чого-жъ вона має?
У молодця Ивасенька хусточки немає.

Обое молоді повстають. Молода бере хустку, переверне на двоє и причесе молодому за поясъ; вінъ їй поклониться, а вона йому и поцідаєть. Сестра по-

лодої стає на стілець проти молодихъ, бере у молодого шапку и каже: „Старости, пани старости!“ — Ради слухати. „Благословіть молодому вінокъ пришити“. — Богъ благословіть. Дружки співають:

Изъ Києва швачка,	До шапокъ пришивала
Міщанська дочка,	Срібно-золотого
Та по місту ходила,	Зятя молодого.
Вінки скуповала,	

Якъ в пришиває, молодий кладе їй гроши и чарку горілки. Якъ прише вінокъ накладає шапку собі на голову и співа:

Та казали люде—зять багатий,	Заглянь у кишеню,
Та казали люде—грошей мїхъ:	Вийми грошей жменю,
Положивъ полушку, якъ на смїхъ.	Положи на тарїлку,
Ой зятю хороший,	Викупи собі дівку!
Викїнь рубель грошей;	Ой глянь, зятеньку, на свою свїсть,
А якъ рубля не даси,	Готовъ, зятеньку, рубливъ шість;
Велю одвести одъ сестри.	А якъ не даси рубливъ шість—
Ой зятю хороший,	Ти мені не зять, я тобі не свїсть,

Дружко підносять їй чарку горілки на тарїлці зъ грїшми, що положивъ молодий. Вона не бере; вінъ добавля ще грошей. Дружко и каже їй: „Бери горілку“. А вона: — Ні, давайте сюди зъ тарїлкою. То, бачъ, якъ би вона узялась за чарку, то вінъ би сховавъ гроші, обманувъ би єї. Бере вона до себе усю тарїлку, схова гроші, випїє горілку, здійма зъ себе шапку и хоче надїти на молодого. Дружки поїдїмають руки, щобъ ухватити шапку: тоді треба-бъ боярамъ викупати її. Бува такъ, що сестра молодї нарешне передасть шапку дружкамъ, то старший бояринъ и викупа уже у нихъ и тоді віддасть свасці. Свашка бере шапку, обводить молодихъ мичемъ тричі; вони сидять и каждый разъ їй поклоняється; вона обведе округи їхъ и стукне у кїчичъ стола. Тодї надїва єму шапку.

Мичъ готується ще передъ дружбинами світїлкою такъ: зрізають зъ хлїба чорного верхню шкоринку, прорізають по серединї дїрку и встромлять туди шаблю до половини. Позверхъ хлїба до шаблі прив'язують васильки, гвоздики, чорнобривці, чебрець и други кїтїж; втикають туди воскови свїчки, покручени и пороблени драбинками, а нтуєть три горить. Підъ хлїбомъ об'язують шаблю рушникомъ, або хусткою. Якъ їдуть до свативъ, або у церкву, то світїлка бере єго зъ собою. На вінчанні вона держить єго при собі и ходить повадь молодихъ зъ нимъ округи стола; якъ прийдуть відъ вінця, то

світілька бере ёго зъ собою; а якъ зійдуться до молодого або до молоді, то вона ставить ёго на повуті.

Якъ обвела свашка молодихъ мичемъ, тоді и сама сіда за стілъ.

Трохи згодомъ починають роздавати подарки, що свашка привезла відъ молодого. Усі подарки роздає сама свашка; до нихъ нема нікому дала, ніхто не мішається. Першъ усёго, свашка підносить батькові калачъ, а матері—чоботи, приказуючи: „Батьку головатий, або мати головата! подарокъ відъ молодого“. — Спасибі сватові, свасі и молодому. Далі роздає подарки дядькамъ и тіткамъ молоді, братамъ и сестрамъ—по калачику або платеу, якъ прийдеться. Якъ стане подарківъ, то роздає и дівчатамъ-дружкамъ. Якъ це стане дружкамъ, то вони їй приспівують:

Свашка не ліпашка,
Шишокъ не ліпила,
Дружокъ не дарила.

Тільки одну изліпила,
Та й ту сама збіла.

Подаруть вечерю. Вечеряють самі тільки бояре; дівчата не сміють: такий звичай. За вечерю дівчата співають:

Ли бояре юшку,
Та вкрали галушку,

Сховали въ вишеню,
Дівчатамъ на вечерю.

Або:

Відъ стола до порога
Втоптана дорога.
Бояре топтали,

У пічъ заглядали,
Чи великі горшки каші,
Чи наїдяться наші.

А бояре відспівують їмъ:

Перша дружка цицата,
Друга черевата,

Трета на дняхъ ходе,
По семеро дітей воде.

Після вечері починають ділити коровай. Старі батько и мати молоді за стілъ не сідали, бо цёго не водиться.

Дружко встає и каже: „Старости, нани старости! Благословить чесний коровай на миръ Божий роздаты!“ Старости обзиваються: — Богъ благословить. Дружко пита у друго и въ трете, ёму відказують тежъ важний разъ. Дружко бере ніжъ, разрізує коровай и роздає усімъ — попереду родичамъ, а не то, кому понадеться; підійме у гору тарілку зъ кусками, то тутъ и розберуть їхъ. Дружки приспівують ёму:

Ой край, дружбонько, коровай,
Все хорошенько роздавай,
Усімъ жіночкамъ шмищеві,

Молодимъ боярамъ кришечки,
А намъ, дружечкамъ, обручи,
Щобъ насъ любили паничі.

Або:

Уже-жъ тобі, дружку, не дружковати, Зъ довгою ломакою,
Уже-жъ тобі, дружку, свині пасти Зъ чорною собакою.

Або:

Дружко головатий И слина котиться,
Віга коло хати, И до дівчатъ регочеться,
И язикъ виваливъ, И дівчатъ цілує,
И очі витрищивъ, И коровай дарує.

Якъ роздали коровай, дівчата встають изъ-за столу и виходять на двір; тамъ грає музика, а вони танцюють. Старша дружка зостається за столомъ, мовъ припинається. Дружко въ шутку витага її зъ-за столу, а молода держиться за неї, не пуска та плаче, що вже більшъ зъ дівчатами не сидітиме. Дружко витягне старшу дружку и веде танцювати на двір. Дівчата и парубки усі вже на дворі. На прощанне молода поштує усіхъ дівчатъ горілкою и сама вип'є чарку. Дівчата співають на прощання:

Брала Маруся лёнь, лёнь, Ми не самп прийшли,
Виганяла дружечокъ вонъ, вонъ. Не сами й відємо.
На що було брати, Прощавай, здорова,
Коли насъ виганяти; Зоставайсь изъ Богомъ.

Якъ вийдуть дівчата зъ хати, баби сідають за стілъ и заразъ співають жалібноі:

Ой душенько наша Марусю,
Та я въ батька була,
Та я въ роскошахъ жила,
Та я свого діла не знала,
Тільки я знала—
Змитись, нарядитись,
За віночокъ, та въ таночокъ.

Посидять трошки, баби заспівають жалібноі пісні та й устають изъ-за столу. Теперъ починають знаряжати молоду до свекра. Тимъ часомъ новиносять подушки и усе приданне молодої на вози. Дружко бере молоду за хустку, що у неї въ рукахъ, и виводить изъ-за столу на двір, а молодий держиться за молоду и собі иде за нею. Дружко обведе молодихъ тричі на дворі, а потимъ молоді поклоняться музні; молода злазе на візъ, перехреститься на всі чотири краї; молодий те-жъ сіда на візъ и ідуть. Молодимъ подають у руки образи и вони казний везе по образу. Дівчата співають на дорогу:

Прощай, прощай, та Марусю, сестро наша.
Ми одъ тебе, сестрице, та идемо,
Щасливую на-добра-нічъ та й даємо.

Дівчата розходяться по домамъ; а молоді ідуть до свекра. За ними ідуть: старости, дружок, свашка и другі.

У свекра молоді стають передъ порогомъ и дожидають батька й матір̄ молодого. Ці виходять изъ хати назустрічъ. Молоді поклоняється. Баби приспівують:

Вийди ти, матінко, оглядись. *)
Що ось тобі бояре привезли.

Привезли сириню, перину,
Любую милую дитину.

Батько й мати поцілюються зъ молодими, заберуть образи и ідуть у хату, а свашка заводить молодихъ спати. Тамъ свашка розбере молоду, расплететь косу, покида намісто, усю роздіне, дасть другу сорочку и зоставить самихъ молодихъ. Молодий скрізь обдивляється, чи нема де голки — щобъ молода, якъ не чесна, щобъ не укололась за-для крові. Свашка часто дослухується, чи готові вже молоді, чи ні. Якъ що вже, то свашка виносить сорочку, що була на молодій, а староста показує її усімъ. А напередъ цього свашка оповіща бабівъ и чоловіківъ, що молоді — уже, то вони вбіжать у хатку, де молоді спали и обдивляються на молоду зо всіхъ боківъ, чи чесна. Після свашка скіда зъ молодої сорочку черезъ голову и вносить въ хату до усіхъ. Тутъ староста заігтує усіхъ: „Старости, пани-старости, благословляйте на миръ Божій красу показати“. — Богъ благословить, відкажуть, и вінъ усімъ покаже сорочку. Тимъ часомъ молода убірається. Баби нападаються, щобъ вона про себе заспівала, якъ що чесна. Вона співа:

Благослови Боже,
Пречистая мати,

Чесному дитяті,
Чесно й заспівати.

Тоді баби співають (см. № 1346 л. Д).

Якъ не чесна и це усі знають, то не будуть заставляти співать. Бува такъ, що не чесна виходить замужъ и якъ нападуться баби (не знаючи, що вона не чесна), щобъ заспівала, то вона и заспіва, обманить усіхъ. Але цей обманъ їй дурно не пройде: якъ що вона сама ні на кого не подума, або подума на себе, то сама умре; а якъ подума на кого другого, або на ёго худобу, то той умре, або худоба ёго пропаде.

Чесність дуже важне діло; черезъ неї саме богатче може зробитись євнимъ біднішимъ, якъ що не чесна подума на ёго худобу.

Молодий самъ надіва своїй молодій очіпокъ, тоді якъ вона одівається ще при бабахъ, бо баби нападуться на ёго, щобъ надівъ.

*) Ср. № 1240—1245.

Три ночі треба молодихъ ночувати безпреривно тамъ, де вони мали собі першу нічъ.

Понеділокъ, третій день. Молодихъ водять у церковь покривати.

Молоді ходять до попа, до дядка, до панівъ, разносять подарки — платки, шишку.

Починаються зазови. Старости вичуть молодихъ и їхъ батьківъ до себе; ці ідуть и тамъ иде гуляня.

Якъ не чесна була молода, то баби співають срамнихъ пісень, а колис було, на батько й на матіръ надівали, ради сорома, соломяний хомуть.

Заганяйте квочку въ бочку;	Ще буде й тобі;
А курчата въ вершу;	Давала попові,
Признавайся, Марусю,	Давала дякові,
Кому давала спершу.	Давала піддячому
Давала Хомі,	Ще й по

Якъ повінчають молоді першу нічъ, та молода одінеться, то баби співають:

Гарно було баранину істи,
Гарно було на Марусю лізти.

Або:

Іду, іду, чи не плачешъ ти?	Якъ би я казала,
Чи матері чи не скажешъ ти?	Я-бъ тобі не давала.

Похорони.

Примѣты, предвѣщаюція смерть.

Народъ вѣрить въ различныя предзнаменованія, котрыя, по его убѣженію, предвѣщають неперемѣнно смерть.

Примѣты эти слѣдующія:

- 1) Якъ сова, або пугачъ кричить на хаті.
- 2) Якъ сволокъ, або боги, або дѣжка лушає.
- 3) Якъ жаба літомъ у хату улізе.
- 4) Якъ ложка перевернется на кутю.
- 5) Якъ удідъ стукає у хатній кутокъ.
- 6) Якъ кутя верха не вижене въ печі (на кутю).
- 7) Якъ паска реще.
- 8) Якъ курка співає, на сідало идучи — хтось умре; якъ заспіває, зъ сідала идучи—на ворогівъ.
- 9) Якъ причащають недужого, и вінъ три дні після причастя проживе—видужає.
- 10) Якъ занедужає хто въ важкий день: суботу, або въ поведілокъ, — то вмере.
- 11) Якъ недужий оглухне—видужає.
- 12) Якъ недужому присниться, що жито спіє, або жне—умре; якъ присниться, що жне вінъ жито зелене—видужає.
- 13) Якъ домовникъ товчеться на хаті, то не противъ добра—хтось умре, або зовсімъ хата опустіє.

14) Якъ курка впаде въ ночі зъ сідала— не противъ добра, а противъ лиха.

15) Якъ присниться, що зубъ випавъ, то непременно дитина умре.

16) Якъ присниться жінці, що очіпка загубила— чоловікъ умре.

17) Якъ присниться, що подошви однадуть— умре або батько, або мати.

17) Якъ чия свічка на вінчанні погасне— той умре.

19) Якъ курка півнемъ співає— хтось умре.

20) Якъ у ночі закричить на хаті сорока, то хто небудь умре.

21) Якъ грядки на огороді присняться, то то— домовини, значить хто небудь умре.

22) Якъ присниться, що іси групи, то занедужаєшъ и вирішъ.

23) Колодязь якъ присниться, то жінка овдовіє.

24) Якъ жінці привидиться дівка, то тежъ жінка овдовіє.

25) Якъ сниться, що рубають у лісі дрова, то значить буде моръ на людей и на скотину.

26) Якъ присниться пшениця, то жінка овдовіє.

27) Якъ привидиться у спі пішъ, то то значить чортъ. Після такого сна, добра не жди, а якъ духовенство присниться, то се значить тяжку хворобу, або и смерть.

28) Якъ присниться покойний батько, або мати, то треба ждати якоїс бідн.

29) Хлібъ печений якъ присниться, то значить печаль.

30) Яблука присняться— умрешъ.

31) Якъ дівчині присниться женихъ, то то чортъ. Після такого сна треба ждати якогось лиха.

Всѣ эти примѣты почти повсемѣстны.

Агонія.

Якъ мала дитина тяжко вірає, то купають у воді, перевареній зъ зіллямъ, або зъ соломю, що на шляху лежить навхрестъ, або виривають на стрісі її тежъ навхрестъ. Дають дитині у ліву руку хрестикъ восковий и свічечку, бо правою, кажуть, на страшнимъ суді буде хреститься. Всі, хто є въ хаті, моляться Богу. (Кан. у.).

Якъ хто тяжко вірає, то зривають стелю. (Каневск. и Переясл. у.).

Якъ хто кончиться, запалюють свічку и дають у руки и при цьому хто не-

будь одинъ остається въ хаті. Хворого кладуть на соломѣ, щобъ легче вмирати. И вже якъ дуже мучиться, то покривають чіємъ небудь врасниімъ. (Переясл. у.).

Якъ хто умирає, то въ ту хату закликають усіхъ ближнихъ сусідь, купують у церкві свічку и дають тому, що умирає. (Острож. у.).

Якъ хто вмирає, то въ хаті бувають одні тільки баби. (Канев. у.).

Підъ тимъ, хто конає, не повинно бути подушки, а найборзій зъ курячого пір'я: довго буде, бідалаха, мучиться.

Щобъ легче було конати, дається у руки засвічена громниця (*Громниця* — страстная или богоявленская свѣча, потому что ее зажигаютъ во время грома, чтобы предохранить домъ отъ удара).

Если кто долго „конає“ и при этомъ сильно мучится, звонять „по душѣ“ „дають на подзвінне“. (Шейковскій, т. I).

Во времена козачества, и даже въ недавнее время, тому базадъ лѣтъ 25, похороны сопровождалась всѣми жителями. Если кто умиралъ, звонили по душѣ въ колоколь протяжно и заунывно. (Терещ. Ч. 3).

Какъ бы ни былъ умершій дорогъ живущимъ, они всегда говорятъ: „слава Богу, що вмеръ“, боясь прогнѣвить Бога ропотомъ о смерти человека.

Приготовленіе къ погребенію.

Умершаго обмываютъ и потомъ одѣвають въ лучшую праздничную одежду. Кто нибудь изъ родныхъ слѣдитъ за тѣмъ, чтобы у покойника глаза были плотно закрыты; если же они закрыты несовсѣмъ, то значить, что еще кто-то умретъ въ томъ домѣ. Повѣрье это повсемѣстное.

Рубашку сбрасываютъ съ мертваго не такъ какъ обыкновенно это дѣлается, а „деруть відъ пазухи, ажъ до долини“. (Шейковск. Т. I).

Когда умираетъ кто нибудь, то родные сейчасъ бѣгутъ къ пономарю и просятъ его позвонить по душѣ покойника. Онъ долженъ въ это время прочитать молитву Господню и псаломъ „Помилуй мя Боже“.

Покойника, послѣ смерти омытаго и одѣтаго въ чистое бѣлье, кладутъ на лавкѣ подъ тою стѣною, гдѣ два окна. Въ головахъ ставятъ зажженную свѣчку, а на окнѣ стаканчикъ съ чистою водою. Крестьяне вѣрятъ, что душа можетъ возвратиться къ тѣлу покойника въ продолженіи трехъ дней послѣ смерти — она въ это время пьетъ воду.

Въ Каневскомъ уѣздѣ, какъ и во многихъ другихъ мѣстностяхъ Малс-

росіян, покойника обмивають и одѣвають исключительно одні только старухи и бабы, мужчины помогают только перенести покойника.

Приготовление къ погребенію дѣтей.

Ребенка хоронятъ въ рубашкѣ, *сорочечці*, но она должна быть непременно опоясана: „не підперезанного не треба ховати, бо на тымъ світі хтось *) дастъ ёму (дитяті) яблучко червоне гратись, то воно катає у пазуху сховати, а яблучко до долу, а воно уп'яють достає, та усе у пазушку, а воно уп'яють до долу, та такъ, бідненьке, и буде мучиться зъ яблучкомъ. А якъ підперезано пояскомъ, тохова, а воно й не випаде зъ пазушки. Ще й нігтівъ не зрізують малому, а то на якусь-то тамъ гору не здереться, чи на святу, чи що бачинь, нічимъ би то буде учениться“. (Шейковск. Т. I).

При похоронахъ дѣтей въ Каневскомъ уѣздѣ отличительная черта отъ прочихъ мѣстностей та, что на столахъ кладутъ только тѣхъ дѣтей, которыя не достигли еще шестилѣтнаго возраста. Если же ребенку исполнилось шесть лѣтъ, то его кладутъ на лавкахъ.

Приготовление къ погребенію дѣвушки.

Покойницу-дѣвушку наряжаютъ, какъ подѣ вънецъ и къ погребальной церемоніи присоединяютъ нѣкоторые свадебные обряды. Этотъ обычай существуетъ въ Харьковской губерніи и вообще на Украинѣ.

Погребеніе помолвленной невѣсты весьма трогательно. Ее одѣваютъ въ нарядное платье, какъ подѣ вънецъ, голову убираютъ цвѣтами и потомъ кладутъ на столъ, подлѣ окна, вокругъ зажигаютъ свѣчи; въ головахъ читаютъ псалтырь. Народъ, по первому звону, сходится толпой проститься съ нею; подружки ея стоятъ вокругъ и плачутъ. Отецъ и мать убиваются надъ ея тѣломъ и страшно рыдаютъ. Они целуютъ ея руки, щоки, губы, шею, голову.

Мать разстается съ дочерью съ такимъ причитаніемъ:

„Прощай моя радость, моя утѣха! Зашло мое солнушко красное! Дочь моя! Ты завяла какъ цвѣточекъ; засохла, какъ трава! Ты покинула меня сиротой! Богъ съ тобой! За чтожь покинула? Скажи, душечка моя, золото мое, сокровище мое, безцѣнная, ненаглядная! Скажи, мой ангель-

*) Въ Полтавской губ. говорятъ: Божа Мати.

чикъ, мое серденько, моя жизнь, моя отрада. Промолви хоть словечко, улыбнись хоть ненарокомъ; протяни свою бѣленькую ручку, раскрой свои черныя очи, посмотри! Пышная и гордая, величавая и румяная, поводишь меня! Оставляешь горемычную безъ радости, поводишь навсегда. Я тебя лелѣяла, смотрѣла за тобою, — кто же меня, старую, присмотритъ теперь? Ты уже на томъ свѣтѣ между ангелами, а я здѣсь! Кто пожалѣетъ обо мнѣ? Всѣ родные—все не ты. Я тебя убрала подъ вѣнецъ, сложила твои ручки, для молодого; сама закрыла ротикъ, цѣловавшій меня, сомкнула твои черныя а, радовавшіе меня. Кто же закроетъ мой? Родные—не доненька моя, родная моя! Богъ тебя взялъ, да будетъ его святая воля! Молись у него за меня грѣшную! Доненько моя, лежишь будто живая. Ты улыбаешься, протягиваешь ко мнѣ ручки,—обними же меня! Доненько моя, голубка сизозрылая, пташечка звонкая, распѣвная. Что-жъ не усмѣкнешся, что-же не порадуешь? Сжался, взгляни хоть на минутку, пробудись. Почему же не говоришь? Ты-жъ меня тѣшила ласковыми словами, встрѣчала привѣтной улыбкой, — а теперь? Молчишь, сложивши ручки; но съ нимъ идешь на встрѣчу Спасителю и твои уста ужъ славословятъ Его. Ты уже не здѣсь, а тамъ, тамъ ликуешь со святыми! Унесла съ собою всѣ наши радости, а намъ оставила слезы и одну горе! Кто оботретъ наши слезы? Кто приголубитъ насъ на старости? Отецъ и мать покинуты тобою, отецъ и мать проливаютъ горячіе потоки слезъ. Они перестанутъ плакать, когда очи ихъ высохнутъ и закроются на вѣки. Тебѣ бы слѣдовало схоронить меня. О, лучше бы я не видѣла божьего свѣта! Кто утѣшитъ меня, кто поболѣзнуетъ со мною? Чье сердце забьется такъ обо мнѣ, какъ билось твое? Но твое сердце уже камень, ты уже во гробѣ: мой стонъ, мой вопль, мои рыданія не трогаютъ тебя! Я слышу пѣніе: „вѣчная память!“. О, доненько, доненько моя! Не долго я любовалась тобою, не думала, не гадала закрыть твои оченки ясныя, твои уста розовыя и закрыть ризою гробовой! О, горе мнѣ бѣдной; я сама сомкнула твои глазнышки до страшнаго суда. Заступница Вожія Матерь, прійми меня скорѣй, успокой меня съ моею доненькой. Укрѣпи, Господи, и помилуй меня“.

Народъ безпрестанно посѣщаетъ усопшую и хвалитъ ее доброе сердце и красоту. Отецъ часто говоритъ въ отчаяніи своей женѣ: „Что же, моя старая? Собирались играть сватъбу—вотъ веселье наше“. Потому онъ заливается слезами и стоитъ неподвижнымъ отъ печали. Потому говорятъ: „Полно плакать, Богъ ее взялъ: она уже въ царствіи небесномъ. Ее Богъ наградилъ. Живой думаетъ о живомъ, такъ и мы съ тобой. Молись лучше. (Терещенск. Ч. III).

Мое дитятко, мое миле!
Я-жь думала, що дождуся весілля твого,
Ажь-но я ховаю тебе!
Ти-жь була моя слуга,
Ти-жь була моя вірна!
Кого-жь я пошлю,
Де я найду тебе,
Моя дитино, моя рідная!
Я-жь думала, що ти мене перше поковаєшь,
Ажь мені прийшлося тебе ховати?
Я-жь думала, що я буду на твоїмъ весілі співати,
Ажь мені прийшлося по тобі тужити!
Моя дитино, моя рідная!
Де-жь я тебе найду,
Де-жь я тебе шукать буду?
Де-жь я тебе буду виглядати,
Зъ которой дороги зустрічати?

(Пинск. у.).

Приготовленіе къ погребенію женщины.

Жінку одягають въ намітку, сорочку білу, спідницю, квартухъ и підвезують червонимъ поясомъ, а за поясъ затикають білий платокъ. У платокъ завязують гроши, більшь по два гроша, щобъ до пари було. Якъ пацѣркі єсть синеньки або чорненьки—то пацѣрокъ, а наміста червоного не кладуть^а. Въ Остерскомъ уѣздѣ умершую женщину одѣвають точно таклиъ же образомъ, съ тою только разницею, что поясъ непременно долженъ быть зеленый.

Повсемѣстно женщинамъ обвертываютъ ноги грубой кисей, „наміткою“, и повѣрье относительно этаго обвертыванья ногъ вездѣ одно и тоже: „щобъ не голыми ногами стала на страшнимъ суді“^а.

Приготовленіе къ погребенію старухи.

Старуху всегда кладутъ въ домовину завернутую въ намітку. (Каневск. у.)
Женщину, а особенно старуху, наряжаютъ непременно въ „завитя“, т. е. въ бѣлую свитку и въ бѣлую намітку. (Шейковск. Т. I).

Старуху всегда одѣвають такъ: надѣвають чистую рубашку и безрукавку (родъ свитки безъ рукавовъ). (Переясл. у.).

Приготовленіє єъ погребенію парубка.

Парубка одягають въ сорочку, штани и подперизують поясомъ; въ головахъ кладуть шапку и до шапки пришивають вінокъ. Шапки и вінка не кладуть въ домовину, а оставляють. (Каневск. у.).

Парубківъ одягають въ синій жупанъ. (Переясл. у.).

За парнемъ більшою частію причитвають сестри покойнаго. Такъ, на-
примѣръ, сестра приговариваетъ:

Братіку, мое сонечко!

Братіку, мій місяцю ясний!

Чомъ ти мене не обогриваешъ?

Чомъ ти до мене не розмовляєшъ?

Чого-жъ ти на мене розсердився,

Мій миленькій братіку?

Де-жъ твої ніженьки ходили,

Де-жъ твої рученьки робили?

На що-жъ глянемо—

Спомннать тебе будемо

И будемо плакати!

Ми-жъ до твого слідочку

Припадать будемо

И спомннати тебе будемо!

Ми всі зойдемося до купочки,

А тебе й немає!

Ой куда-жъ ти, братіку, вніхавъ,

Въ якій край,

Що до тебе ни пісьма написати,

Ни людьми переказати?

Коли-жъ тебе самого

Въ гості дождати?

Яке-жъ наше весілля,

Братіку, не веселеє!

Де жъ твоя пара!?

Де світили зъ дружечками?

Пошли стежки промітати,

А ми будемъ братіка

Підъ руки випровожати!

У якую дороженьку?

Чи до чистого поля?

Чи до синього моря?

Чи до червоної калини?

Чи до чорної могили?

На червоний калині

Зузульки будуть кувати,

Соловейки щебетати,

А ми свого братіка

Въ гості будемъ дождати!

На порові стояла,

Зузуленька кувала,

А я-жъ про свого братіка

Въ неї питала:

— Чи не бачила мого братіка,

Чи не йде вінъ у гостоньки?

Чи столи мені застілати,

Чи ёго въ гостоньки ждати.

Прощай мене, мій братіку,

На останній доріженці;

Прощай мене, мій братіку,

На останній часиньці;

Промовъ-же, братіку,

Хочъ одно слово!

Щобъ я тебе пам'ятаю,

Уже-жъ мені, мій братіку,

Не розмовляти,

Уже-жъ мені, мій братіку,

Не видати тебе, поки світъ сонця,

Тебе, братіку, мій захититель,

Братіку, мій приятель!

Зъ кимъ я такъ наговоруся,

Кому я всю правду розкажу,

Якъ я тобі розказувала?
Я-жь сирота на світі!
Въ мене-жь ні хозяйства,
Въ мене-жь ні дружиночки!
Кому-жь я своє горенько розкажу,

Зъ кимъ я такъ наговоруся,
Якъ зъ тобою говорила?
Все-жь чужина—роду нема,
Я, якъ билина на чужині, сама!"

Приготовленіє къ погребенію женатаго.

Якъ умре чоловікъ, то ёго обшивають и кладуть на ёго все те, въ чімъ ходивъ. На ноги надівають ёму постолы, а на голову шапку. (Кобринск. у.).

Женатаго мужчину считаютъ непремѣннымъ долгомъ положить въ сивень жупанѣ; исключеніє бываєть только въ томъ случаѣ, если покойный жилъ черезъ чуръ бѣдно.

Возлѣ правой руки кладуть шапку и *хустку* (платокъ). (Пересл. у.).

Если покойникъ оставилъ жену, то она становится возлѣ него и начинаєть горько плакать и при этомъ приговариваєть:

Чоловіче мій, хазяіну милий!
Чоловіче муні, господару милий!
Кому-жь ти своє хозяйство вручивъ?
Кому-жь ти своїхъ діточокъ покинувъ?
Хто-жь їхъ до ума доводитеме?
На що-жь ти мене сиротою покинувъ?
Що у мене діточки маленькі,
Да немає хазяіна старшого.
Хто-жь по цѣму двору ходитеме?
Хто-жь цѣму хозяйству порядокъ да-
ватиме?

Якъ я малихъ дітокъ годуватиму?
Да якъ-то я їхъ одружатиму?
До віку я не буду такъ панувати,
Якъ за тобою панувала!
Доведеться мені горювати,
Да нікому розпитати!
Діточки-жь мої милі,
Ви-жь мене слухать не будете
Такъ, якъ батька свого слухали!
Я-жь васъ такъ не пораю,
Якъ батенько васъ порає!
Мої соколята!
Діточки-жь мої милі,

Сироточки безчастні!
Доведеться вамъ горювати,
Свое хозяйство потеряти.
Наскучить вамъ, чужі воли пасучи,
Да чужимъ людямъ годячи.
Да чужий батько не пожалує,
Буде васъ бити,
Буде васъ обіжати,
Будете-жь ви воші годувати,
Будете ви ночей не доспати.
Ой приими-жь мене до себе
У сирую землю!
Не видай мене на горенько!
Зъ кимъ-же я теперъ поражуся?
Що я робитиму сама, бідная?
Чоловіче мій, возулѣ моя!
Я за тебе затулюся,
Та нікого не боюся!
Ой хазяіну мій,
Любий та милий!
Ой я-жь тебе було дожидаю зъ яр-
марку,
Да я-жь тебе було дожидаю зъ Клева,
Да ти-жь, було, йдешь,

Другой играющій ударяетъ жгутомъ покрытаго — „бѣе лубка“ — и тотъ долженъ угадать, кто его ударилъ. Если угадаетъ, — на его мѣсто идетъ ударившій его, если же нѣтъ, его бьетъ ктонибудь другой и т. д. Играютъ также въ *Памбулія* и *Маланку*. Берутъ столько картъ, сколько есть полковъ и даютъ имъ условныя названія: дама какаянибудь, представляетъ собой Маланку, другія карты представляютъ полки, тузъ — палача, король — начальника. Карты эти перемишиваютъ и разбираютъ играющіе. Самая невидная роль *Маланки*. У кого очутится *Маланка*, тотъ идетъ къ начальнику съ жалобой: что ее, *Маланку*, обидѣлъ № полкъ. Начальникъ поспиритъ, чтобы она указала виновнаго. Но какъ полковъ много, то она почти постоянно не попадетъ на виновнаго, за что ее бьютъ.

Домъ, въ которомъ находится мертвое тѣло, нельзя выметать; если же слѣдуетъ это сдѣлать то не иначе, какъ весь соръ сметается въ одну кучу и оставляется подъ тѣмъ мѣстомъ, гдѣ лежитъ покойникъ. Присутствіе мертвеца производить извѣстную перемишну не только въ домѣ, гдѣ онъ находится, но и въ цѣломъ окологдѣ. Такъ, въ домахъ сосѣднихъ съ домою, въ которомъ есть мертвое тѣло „не можно пить у ранці воды, якъ вона перешоуче у хаті, бо душа приходить пить. Треба тую воду вилить“, такъ же точно „не можна рушати насіння, не можна підсипати квочки: курчата не помилуються — позамирають.

Приготовленіе гроба и погребеніе.

Обыкновенно на другой день послѣ смерти, кто-либо изъ членовъ семьи идетъ къ сосѣдямъ или даже къ дальнимъ родственникамъ, приглашаетъ ихъ дѣлать гробъ и рыть могилу для усопшаго. Пришедши въ хату, по обычаю, здороваются и говорятъ: „Прийдіть, будьте ласкаві, до насъ, та ви можете построиць моему батькові (чи тамъ матері) нову хату; не скотівъ у старій житъ...“ Приглашаемые никогда не отказываются, потому что „и самому Богу пошла смерть, то й мені ніхто не схоже ани викопать“.

Малороссъ считаетъ большимъ грѣхомъ работать въ воскресенье; отрубають, напримеръ, кусокъ веревки — и то грѣхъ; но если его просятъ для мертвца гробъ сдѣлать — онъ будетъ работать не только въ воскресенье, но даже на первый день Рождества Христова и Пасхи.

Работники, какъ могильщики, такъ и тѣ, которые дѣлають гробъ, за свой трудъ не получаютъ возмездія; ихъ только подчуютъ водкою и угощаютъ обѣдомъ.

Пришедши въ домъ, гдѣ лежитъ покойникъ, они сперва помолятся за упокой усопшаго и приступаютъ къ работѣ, для которой уже приготовлены на *дривотні* доски.

Каждый хозяинъ, на случай смерти кого-либо изъ членовъ его семьи, имѣетъ въ запасѣ доски; а хозяйка — *серпанокъ* и полотно; если случится такъ, что впрочемъ довольно рѣдко бываетъ, — что досокъ у хозяина нѣтъ въ запасѣ, то для гроба снимаютъ доски изъ *полу*, изъ лавокъ; но у сосѣдей никогда не занимаютъ: „мертвому не годится позичать“. Когда гробъ оконченъ, кто-нибудь изъ женщинъ выноситъ изъ коморы *серпанки*, которыми мастера обиваютъ внутри гробъ; если же нѣтъ *серпанокъ*, то ихъ замѣняютъ полотномъ или немного поношенными рубахами, которыя предварительно разрываются на полосы. Подъ голову кладутъ сѣно, васильки, а иногда мелкія стружки, собранныя тутъ же „на *дривотні*“, гдѣ дѣлаютъ гробъ. На крышеѣ гроба чертятъ топорами крестъ.

Иногда случается, хотя впрочемъ довольно рѣдко, что хилые старики, совершенно подготовившіеся къ смерти, дѣлаютъ для себя гробъ еще за долго до смерти, но тогда сосѣди, приглашенные для работъ, получаютъ заработную плату, могутъ отказаться отъ предложенія и въ праздники работать не пойдутъ (это соблюдается почти повсемѣстно).

„Годивъ за десять до смерти, покойный панъ-отецъ (царство ихъ душ!..) зробили собі домовину; горбатой не хотіли, а таку—зъ дошкою, зъ лісковими колгями, та й латку вкинули въ ріжку (щобъ душі полегкість була виходити на страшний судъ; дубову та просторну, та й лягли въ ню, та й попробо вали, чи не буде коротка, або узька. „Гарна,“ кажуть намъ, „хата буде вічна!“ Потімъ поставили її у коморі, та й насипали повну самої кращої пшениці, та ту пшеницю жоденъ годъ старцямъ и роздавали, а новою насипали упьять“ *).

Легъ скончатъ и обібьютъ домовину, то її майстрі вносять у хату и ставляють на ослоні коло мертвого; а за домовиною вносять у хату сокірі, свердли долота—всю ту майстерію, що робили домовину, и оставляють її у тій господі ажъ до другого дня, а на другий день розбірають.

Когда священникъ отправляетъ похоронны, роздають присутствующимъ восковныя свѣчи — *проводнички*, съ которыми провожаютъ трущъ до могилы. Близкіе родственники умершаго, во время похоронъ, обыкновенно стоятъ возлѣ

*) Записки о Южн. Рос. Булиша, т. 2. стр. 283.

самаго гроба и какъ только священникъ покропитъ святой водою трупъ і гробъ, покойника, сейчасъ же берутъ на руки и кладутъ во гробъ.

Въ домовину кладутъ брати и сестри брата; синь батька кладе; батько синівъ и дочокъ; дочки кладутъ матірѣ; а мати—синівъ и дочокъ. Якъ вложить въ домовину, то заразъ підходить вся родня и помогаетъ выносить із хати.

Покойника изъ избы выносятъ ногами впередъ и при выносѣ, *домовиною* ступають трижды о порогъ — „семьянинъ одклоняется послѣдній разъ семѣі“. Якъ выносятъ изъ хати мертвого, то обсыпають житомъ, щобъ було в оселі житиіе тимъ, що остались. За покойникомъ изъ избы выходятъ всѣ *проводничками*—восковыми свѣчами—и выносятъ ту постель, на которой лежалъ трупъ; она лежитъ на дворѣ до тѣхъ поръ, пока не возвратятся съ кладбища провожавшіе до могилы тѣло покойника. А на томъ мѣстѣ, гдѣ въ изѣ лежалъ покойникъ, кладутъ топоръ, „щобъ бѣльшь ніхто не виравъ“. Въ придиѣстровскихъ деревняхъ при выносѣ мужа изъ дому, жена бьетъ новіи горшокъ и по всему двору посыпаетъ овсомъ.

Если кладбище далеко, то тѣло покойника ставятъ на возъ и везутъ на волахъ; если близко, то несутъ на *маргахъ* (носилахъ).

Въ правобережной Украинѣ, какъ только вынесутъ гробъ изъ избы, покрываютъ его кускомъ полотна, или *рушникомъ* и кладутъ сверху хлѣбъ і *дрібокъ* соли, которое потомъ при опусканіи гроба въ могилу, отдается церковному причту.

Якъ умре стара баба, така, що має багато онуківъ, то завязують і узликъ тропки маку и кладутъ ій коло бока. „На тобі — кажутъ — щобъ було чимъ на тимъ світі онуківъ обсыпать, якъ прийдуть істи просить“.

Якъ вынесутъ мертвого за двіръ, то заразъ хату запірають, щобъ смерть не вернулась, и ворота зъ обохъ кінцівъ завязують червонимъ поясомъ або рушникомъ, щобъ зъ двора не пішло за тіломъ добро: худоба, птица, пчолы“.

Въ Переяславскомъ уѣздѣ собираютъ тѣ щепки, которыя остались отъ обтесыванія для гроба досокъ и выносятъ ихъ за ворота. Щепки эти вешаютъ кто нибудь изъ пожилыхъ стариковъ или бабъ. Точно также кто нибудь изъ пожилыхъ, идя за гробомъ до могилы, роздастъ „коржики зъ идомъ и бублики“.

Когда выносятъ изъ дому умершую дѣвицу, то собираютъ друзей, старость, бояръ и сваху; всѣхъ ихъ бываетъ такое число, какъ на свадьбѣ. Тутъ же роздаютъ и тѣ подарки, какіе слѣдовало роздавать при шествіи къ

вѣнцу. Мать умершей дѣвицы подзываетъ дружекъ и, рыдая говоритъ имъ такіа рѣчи: „не привѣв мене Богъ слухати веселі ваші пісні, не дожила моя дочка до свого весілля. Проведіте-жъ її, дружечки, до темної могили. Нема у насъ ні короваж, замість хустокъ даю вамъ, дружечки, воскові свѣчки въ рученьки. Запаліть ви їхъ и проведіть мою донечку“.

Платокъ, который приготовила покойная, чтобы вязать при вѣнчаніи руки, отдается священнику на крестъ. *Рушники*, вышитыи самой умершей, повязываютъ на большой крестъ, несомый обыкновенно впереди процессіи. Старость и подстарость перевязываютъ также *рушниками*. Свахѣ даютъ въ руки восковую свѣчу и мечъ, какъ водится на свадьбѣ. Дружкамъ повязываютъ на головы черныя ленты и также даютъ зажженныя зеленныя свѣчи и, такимъ образомъ, шествіе направляется къ могилѣ. Дорогою священникъ останавливается и нѣсколько разъ читаетъ евангеліе.

Когда наконецъ, гробъ приносится къ могилѣ, то тутъ опять священникъ служитъ похороны, только уже не большіе, а малые. Когда запоютъ: „вѣчная память,“ — старшій дружокъ подноситъ *сувой* чистаго, новаго полотна, а бояре распускаютъ этотъ *сувой*, ставятъ на немъ гробъ и, придерживая за концы холста, впускаютъ его въ могилу. Въ это время плачь матери ужасенъ: она кричитъ и впрывается изъ рукъ поддерживающихъ ее, но вотъ гробъ засыпанъ уже, тогда въ головахъ покойницы вкапываютъ большой деревянный крестъ... Полотно, на которомъ былъ спускаемъ въ могилу гробъ, отдается въ пользу церкви, а всѣ тѣ *рушники*, *хустки*, *ленты*, которые были розданы при похоронахъ, всѣмъ составлявшимъ свадебный штатъ. Кромѣ всего этого, если умершая была единственная дочь у есиротѣвшихъ родителей, то мать, послѣ похоронъ, съзываетъ къ себѣ всѣхъ подругъ покойницы дочки и, отворивши сундукъ (скриню), начинаетъ доставать оттуда все то, что приготовила для себя въ приданое покойница дочка: плахты, платки, юпки, керсетки и т. д. все это раздаривается подругамъ покойной, съ обычнымъ приговариваніемъ матери: „Всѣго надбала, моя голубонька, да не судишь Богъ покористуваться всіиъ, заберить-же ви, дівчаточка, и носитъ, споминаючи мою доненьку!“

Якъ несутъ умерца—гріхъ дивитись черезъ віпно; хто подивитсья и возьметься рукою де небудь за свое тіло, то у тійм місці буде мертва кістка.

Якъ мертве тіло кого небудь стріне, що іде у село, то ще хто небудь у селі скоро умре.

*) Черкавського уѣзда.

Всѣ родственники и родители умершаго идутъ за гробомъ на могилу, „щобъ послѣдній разъ попрощаться зъ своимъ семьяниномъ“, когда его опускають въ могилу, въ которую предварительно, въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Подольской губерніи, бросаютъ мелкую монету, щобъ купить місце“. Когда священникъ запечатаетъ трупъ покойника и броситъ заступомъ три раза земли, всѣ присутствующіе подходятъ къ могилѣ, берутъ рукой разрыхленную землю и бросаютъ на гробъ три раза; а родственники усопшаго кромѣ того бросаютъ себѣ за *пазуху* тра раза земли и идутъ домой, пригласивъ сперва на обѣдъ священника, церковный причтъ и тѣхъ, которые работали для умершаго; а гробкопатели остаются на могилѣ до тѣхъ поръ, пока не засыплють могилу и не поставятъ на ней деревяннаго креста. Крестъ перевязываютъ *рушникомъ*.

На лѣвой сторонѣ Двѣпра, къ крестамъ поставленнымъ на могилахъ козаковъ прибавляютъ на небольшихъ палочкахъ, укрѣпленныхъ наклонно въ правомъ углу креста, *хусточки*, т. е. холщевые платки.

Возвращеніе изъ кладбища.

Якъ вернуться зъ гробовища, то прямо йдутъ у ту хату, де бувъ жертвий. Тамъ уже на столі стоить приготовленне коливо—кутя, прилятая ситомъ. Поперідъ піщъ, а тоді и всі, хто на похоронахъ, пробують тисі куті, коліва, по три ложки, за душу покойного и тоді вже сідають обідать. Обідають тильки родичі, да ті, що помогали що-небудь при похоронахъ. Старцямъ дають обідать тежъ, тилько не въ хаті, а на дворі; хто небудь изъ роді покойного ходить зъ пляшкою горілки и частує усіхъ. Якъ тилько кому піднесуть чарку, той устає, бере чарку, хрестится и каже: „Царство-жъ ёму небесне, легко ёму лежать, перомъ землю держать; хай тамъ собі царствує, а намъ пошлай, Боже, вікъ та здоровъє“. Отъ якъ уже пообідають, тоді пону и всѣму причту дають гроши за похорони и печений хлібъ. Послі того всі, хто бувъ на обіді, расходяться

Поминаніе.

На третій день після похоронъ зновъ роблять обідъ. Цей обідъ зветься третини. Уже на цьому обіді не буває ні попа, ні старцівъ, а тилько родичі покойного, да близкі сусіди—уличане. Після цього буває зновъ обідъ на сороковини. И не тилько обідами поминають: кожную неділю несуть у церкву хлібъ и стаканчикъ меду и піщъ служить панахиду на душі покойнаго“.

Въ Полтавской губерніи существуютъ еще такъ называемыя *Дмитровы субботы*—время поминальныхъ обѣдовъ—начиная отъ 5 октября и до 1 ноября. Каждая семья, потерявшая своего члена, считаетъ неизменно долгомъ „сробить обѣдъ“ въ промежуткѣ означеннаго времени—въ субботу. На обѣдахъ этихъ преимущественно подаются: *борщи*, *жарене* и *вареники зъ сметаню*. На фоминой недѣлѣ опять бывають поминки—*гробки* или *могицки*. Названіе *гробковъ* получило это поминаніе отъ того, что оно совершается на могилахъ покойниковъ. День поминовенія не вездѣ одинаковъ, такъ въ Полтавской губерніи *гробки* бывають исключительнo во вторникъ на фоминой недѣлѣ; въ Киевской—въ понедѣльникъ, а въ Черниговской, Остерскаго уѣзда, въ воскресенье.

Поминанне на гробкахъ совершается такимъ образомъ: „Часовъ съ двѣнадцати дня, кладбище начинаетъ уже пестрѣть группами народа. Каждая почти могила покрыта чистымъ кускомъ холста, на которомъ лежитъ хлѣбъ, нѣсколько яицъ—*крашанокъ* и бумажка съ ладаномъ. Подходить къ могилѣ священникъ, служитъ надъ ней краткую панихиду и, забравъ разложенное на ней, исключая холста, отправляется въ другой могилѣ и т. д. А на той могилѣ, гдѣ уже отслужена панихида, начинаются поминки. Родные покойника и ихъ знакомые садятся вокругъ могилы, которая въ это время служитъ какъ бы столомъ; пьютъ сначала за *царство небесне* по рюмкѣ воды, а потомъ закусывають „чѣмъ Богъ послалъ“. Въ Переяславскомъ уѣздѣ на поминкахъ этихъ женщины пьютъ одну только *варенику*—водку, вареную съ медомъ, вишнями и другими плодами; водка же простая предоставляется мужчинамъ.

Вся нищая братія тоже присутствуетъ на поминкахъ. Ихъ уже подчуютъ водкой и кормятъ по окончаніи тризны. Нищая братія имѣетъ при себѣ „тикви“ (родъ кувшиновъ съ маленькими отверстиями), нарочно для этого приготовленныя. Туда нищѣ сливають ту водку, которую они не въ состояніи уже выпить, но которая все таки имъ подносится. Въ вечеру съ разныхъ сторонъ кладбища слышится *голосиння*. Красныя лица и бессмысленные глаза попадаются чаще и чаще.

„Синочку-жъ мій, голубе мій, орле сизобридий! Навалили-жъ на тебе важкой сирей землі, що ні встать, а ні голосу подать!“ голосить мать, обнимая могилу; а нищѣ между тѣмъ поютъ религіозныя пѣсни: о душѣ, о угодицахъ, о страшномъ судѣ и т. д.

Многія изъ женщинъ, обезсиленныя рыданіями, а часто при этомъ и ви-

ночь, остаются почевать на кладбищѣ или, правильнѣе сказать, засыпають надъ могилой и такъ остаются всю ночь. Видѣнные ими сны передаются потомъ, какъ дѣло совершившееся на яву. Отсюда и ходять въ народѣ легенды о томъ, что будто бы, кто засыпаетъ надъ могилою покойника послѣ помянокъ, то ему является покойникъ, будить заснувшего и лично благодаритъ за поминовеніе. Отсюда происходитъ и то, что въ Переяславскомъ уѣздѣ нѣкоторыя женщины нарочно иногда остаются почевать на могилахъ, чтобы побесѣдовать съ покойникомъ.

Самоубійца.

Самоубійць погребаютъ на перекрестныхъ дорогахъ и вблизи кладбищъ. Народъ считаетъ даже грѣхомъ упоминать ихъ въ заупокойной молитвѣ, не записываетъ ихъ именъ въ *граматки* (поминальницы), въ увѣренности что душа самоубійцы уже погибла на вѣки и сколько бы не молились о ней, молитва не только не умилостивитъ Бога, а напротивъ прогнѣваетъ его.

Всякій проѣзжающій и проходящій считаетъ непремѣннымъ долгомъ бросить на могилу самоубійцы хотя что нибудь, что попадется подъ руку: кюль сѣна, вѣтку дерева, горсть земли и т. п., для чего это такъ дѣлается, — народъ не знаетъ и отвѣчаетъ только: „такъ треба“.

Народъ крѣпко вѣритъ въ хожденіе мертвецовъ и для устранения этихъ посѣщеній, принимаетъ мѣры, заключающіяся въ слѣдующемъ: могилу ходящаго по ночамъ мертвеца обсыпають макомъ, думая, что вставшій мертвецъ прежде всего долженъ подобрать весь макъ до одного зернышка, а пока онъ успѣетъ это сдѣлать, то запоютъ пѣтухи, а ходящій мертвецъ, какъ вѣритъ народъ, можетъ ходить только до пѣнія пѣтуховъ; или же забиваютъ въ могилу осиновою коль. „Въ салі Рогозові ходила одна жунка до своїхъ дітей. Було ранкомъ сусіди питають дітей: хто це васъ, діточки, повмисувавъ, та поодягавъ? (а батько у їхъ бувъ п'яниця), то вони їй кажуть: „мати приходила до насъ у ночі“. Щобъ звірити, чи правда сьєму, послапали хату попеломъ и на другий день справді що були ступні видно, такъ и видно ноги, наміткою нообверчувані. И таки поти ходила, поки не забили у могилу їй осинового колеа“.

А въ Нестерівці, то ходивъ чоловікъ. Прийде було до своєї хати, сяде на призьбі, та їй почне голосити, и таки багато людей ѓго бачило. Поти ходивъ вінъ, поки одкопавши, не забили ему осинового колеа въ груди.

(Переяславск. у.).

Потерчата.

Дитя, умершее безъ крещенія, называется *потороча*, или *потерча* (потерянное, погибшее). По прошествіи семи лѣтъ, потерчата превращаются въ *мавокъ семилітокъ*. *Потерчата* обыкновенно хоронятся за кладбищемъ или у перекрестка. Есть повѣрье, что души ихъ летаютъ близь мѣста, гдѣ онѣ похоронены, и вечеромъ просятъ у проходящихъ путниковъ врещенія. По этому и хоронятъ ихъ тамъ, гдѣ много проходитъ народа. „Хто—говорить народное повѣрье — почуе голосъ ихъ, то тому треба що небудь кинуть и, выдаючи, дати йому мення, то те потерча и буде уже охрищене. (Шейковскій, вып. 1-й).

Нехрещеченихъ потерчатъ грѣхъ класти на гробовищі, ихъ закопують де небудь підъ деревомъ. Кажуть би то, що душа потерчати переходить у пугача, тїмъ вінъ більше й живе на гробовищі. (Переясл. у.).

Замираніе.

Въ народѣ ходять слухи о замираніи людей. Замиравшій и потомъ опять ожившій рассказываетъ обыкновенно людямъ объ ожидающей ихъ загробной жизни. Рассказываетъ о блаженствѣ рая и о мукахъ ада. Вотъ одинъ изъ такихъ рассказовъ:

„Якъ замірала одна жінка, то розказувала, що бачила на тїмъ світі свого чоловіка. Дивлюсь, каже, а мій чоловікъ сидить на лаві и въ макитрі табаку тре.—Хиба, питаюсь, й тутъ есть такі, що нюхають?—„Ні, каже, це мені таке наказаніе за те, що я на тому світі табаку моловъ у праздникъ“.

(Переясл. у.).

Опечатки.

Напечатано:

Слѣдуетъ читать:

Стран. № пѣсни. Строка.

97	88	1	жѣтій	жовтій
103	101	4	М. Солонное.	М. Полонное.
104	103	5	ялина	ялина
106	108	2	намъ	нимъ
102	134	1	Да ти	Де ти
157	268	1	огни	огні
171	318	2	Да за поиньѣ (?)	Да запоиньѣ
182	362	3	дорогѣ	дорогні
185	374	3	кошулу	кошулі
205	445	1	голубайки	голубойки
208	466	2	пѣшь	пѣшь
255	627	1	затае	за тое
263	714	1	дѣвони звонили	дзвони дзвонили
291	739	1	Сива	Сива
304	782	1	кѣушка	кѣушка
309	803, В	1	до понедѣли	да понедѣли
312	813	2	Соколе	Сокогъ
339	919	1	у вовчинки	увъ овчинки
392	1111, А	4	Коньки	Возьки
445	1318	4	Не концеса приданы	Не кайцеса придане
458	1365	1	Да насѣло	Да насѣю,
503	1624	1	гарий	гарний
518	1720	1	зуховали	зуховати
575	100	1	Да на сѣю	Да насѣю
635	—	9	стовнахъ	стовнахъ

Нѣкоторые пѣсни, показанныя записанными въ м. Лушнахъ, слѣдовало показати въ м. Лугинахъ.

На стр. 261, въ пѣснѣ № 608, послѣ третьей строки пропущено:

Ойцець не зсхце

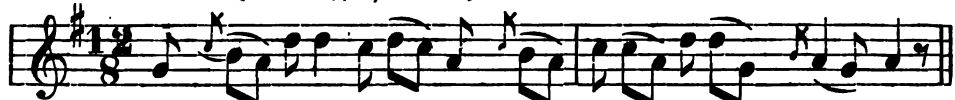
ПРИЛОЖЕНІЕ

къ свадьбѣ, записанъ въ м. Борисполѣ, Переяславскаго уѣзда.

(См. стран. 553).

№ 1.

Andante moderato (не швидко, поволі).

У са - доч-ку дві кві - точ - ки, На сва - тан - ні бу - - ли,

На сва - тан - ні бу - ли, Та га - рі - лоч - ку пи - ли; За ма - лу - ю да ча - си - ночку

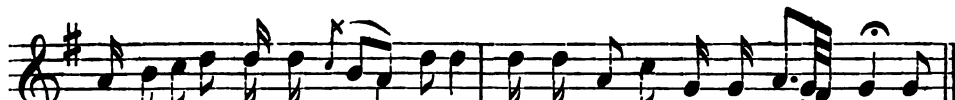
Най - шли со - бі та ро - ди - ноч - ку. У са - доч - ку дві кві - точ - ки:

Пер - ва - я квіт - ка тожъ И - вач - ко! На сва - тан - ні бу - - ли,

На сва - тан - ні бу - ли, Та га - рі - лоч - ку пи - ли!

За ма - лу - ю да ча - си - ночку Най - шли со - бі та ро - ди - ноч - ку.

У са - доч - ку дві кві - точ - ки: Дру - га - я квіт - ка тожъ Марь - сч - ка!

На сва - тан - ні бу - - ли, На сва - тан - ні бу - ли, Та га - рі - лоч - ку пи - ли!

За ма - лу - ю да ча - си - ночку Най - шли со - бі та ро - ди - ноч - ку.

№ 2.

№ 3.

Я ва-шо-го да ко-ро-ва-ю Да й зо-всім не зна-ю.

(b) Замість (a) спочатку співають: (b) **f**

Ой, пой-ду я та до Ду-на-ю.

№ 4.

У са-доч-ку дві кві-точ-ки. Трой-ця по цер-кві хо-ди-ла,

Трой-ця по цер-кві хо-ди-ла Спа-са за руч-ку во-ди-ла,

Да и-ди, Спа-се, до насъ, Да у насъ у-сє га-раздъ,

Самъ Бугъ. ко-ро-вай мі-сять, А Пре-чис-та-я сві-тить,

А Ян-го-лі да во-ду но-сять, За всіх Бо-га про-сять. *fine*

1-a

У са-доч-ку дві кві-точ-ки: Пер-ва-я квіт-ка то жь И-ва-шко; *)

2-a

У са-доч-ку дві кві-точ-ки: Дру-га-я квіт-ка, то жь Марь-сч-ка; **)

* - **) Da capo dal segno d'al Fine.

№ 5.

И - ваш - ко - ва ма - ти по у - лонь - ці хо - - дить
И су - сі - до - чокъ про-сить: Ви су - сі - доч - ки мо - і,
Та хо - дить и къ ме - ні, До мо - го де - та - ти
Ко - ро - ва - ю бга - ти, Си - ромъ, ма - сломъ, да по - си - - ва - ти.

№ 6.

Andante.

До бо - ру, бо - я - ре, до бо - ру,
Да ру - бай - те со - сну здо - ро - ву,
Да ве - зі - те і - і до до - му, Да ру - бай - те і - і
дрі - бень - ко, За - гні - чуй - те ко - ро - вай

я - сень - ко, Щобъ нашъ ко - ро - вай я - сен бувъ.

Щобъ нашъ И - ва - шко сча-стливъ бувъ.

№ 7.

Да ве-чоръ, ма - ти, ве - чоръ, Нашъ ко - ро - вай не спе - чень,

Вже сон - це ви - зень - ко И ве - черъ бли - зень - ко.

№ 8.

Пічъ ма-на ре - го - че Та ко - ро - ва - ю хо - че, А при - пі - чокъ за - ли - ва - е - ться,

Бо - ро - ва - - ю Спо - ді - ва - е - ться.

№ 9.

Бу - че - ря - вий пічъ ви - мі - та - е, А чер - во - ний да за - гла - да - е,

Чи хо - ро - ше да ви - мі - та - е.

№ 14.

Та вий-ди, ма-ти, зъ ха-ти По-зна-ва-ти ди-ти-ти

Да по-меж дру-жеч - ка-ми: Об-ли-ло-ся сі-зоч - ка-ми.

№ 16.

Malto moderato, con dolore (з жалемъ, сумовито).

Ра - - но, ра - но, да Ма-ру-си - на ма - ти

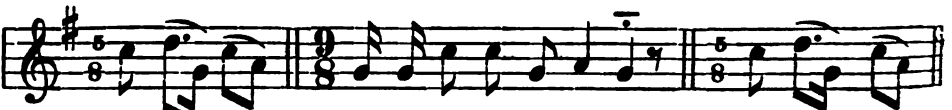

Да но у-лонь-ці хо-дять, да су-сі-до-чокъ про-сять, ра - но, ра-но.

№ 17.

У са - доч-ку дві кві-точ - ки, Я - ра - я ру-тонь-ка,

жов-тій цвітъ, Що на-шо-го И-ван-ка дов - го вітъ;

Пи-са-ла бъ пи-сѣм-ка, — не вмі - ю, По-си-ла-ла бъ по-си-лонь-ка, —

не смі - ю, По-шла бъ я са - ма, — за-ба-ру - ся.

Да-ле-ка-я до-рі-жень-ка, о-по-зю-ся.

№ 18.

У са-доч-ку дві кві-точ-ки, Пу-сти, сва-хо, въ ха-ту,

Пу-сти, сва-хо, въ ха-ту, тутъ же насъ не ба-га-то: Че-тве-ро, да п'я-те-ро:

У сіхъ де-в'я-те-ро. Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ван-ко;

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-вч-ка.

Da poco dal segno e fine.

№ 22.

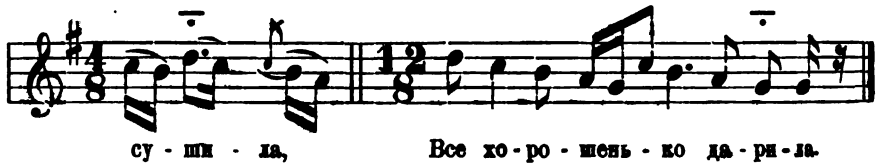
А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки, Го-во-ри-ли лю-де,

су-сі-ди, Що на-ша Ма-ру-ся не при-ха,

А і-і ма-тюн-ка не дба-ха, А во-на ра-нень-ко

№ 23.

№ 24.

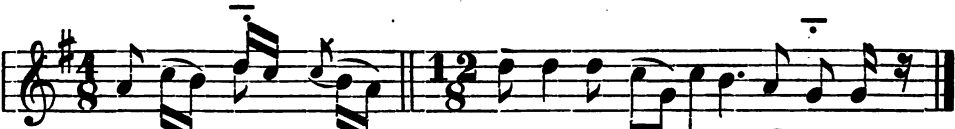

вель - ми радъ, Що взявъ зъ Марь-счки весь на - рядъ,

Да по-нісь ма-тюн-ці на - по - казъ: «О - це то - бі, ма-тюн - ко,

кві - - точ - ка, А зав-тра бу - де жуи-ноч-ка.

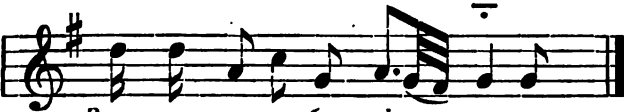
№ 25.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко, Да дай-те ме-ні гол - ку,

Да дай-те ме-ні гол-ку И ни-точ-ку шов-ку При-ши-ти кві-точ-ку

Зъ зе-ле - но - го бар - ві - ноч-ку.

№ 26.

Дру-га - я квіт-ка тожъ Марь-сч - ка. Яжъ я бу-ла швач - ка,

Яжъ я бу - ла швач-ка Яжъ бу-ла да не про - стац-ка:
Да три-ло-ти шов-ку из - - ши-ла,

Зо-ло-ту-ю го-лоч-ку зло-ми-ла, За киль сю-ю кві-точ-ку при-ни-ла.

№ 27.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки. Глянь же ти, бо-я-ри-ну,

на ме-не, Брац-ни я ко-закъ И-ван-ко за те-бе:

На ме-ні ши-чокъ, ко-син-чокъ, ков-па-чокъ; То-жъ не ков-па-чокъ-

шов-ків-ка; То-жъ не шов-ків-ка, Яр-мів-ка.

Три-ло-ти шов-ку вь-ши-ла, Зо-ло-ту-ю го-лоч-ку

зло-ми-ла, За киль сю-ю кви-то-чку при-ни-ла.

№ 28.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки; Ка-за-ли сва-ти ба-га-ти,

Ка - за - ли сва - ти ба - га - ти, Ажъ во - ни да ску - по - ва - ти:

По - ше - ля - гу ви - кла - да - ли, Шли - чокъ Ма - ру - сі ви - ку - па - ли.

№ 29.

Поважно.

Да ой на що ти, да Ма - ру - сю, у - по - ва - ла,

Що ж за - бі да И - ван - ка вно - до - ба - ла? Да чи на ё - го

ху - ди - бонь - ку, чи на гро - ши? Чи на ё - го у - рі - довь - ку

що хо - ро - шій? Да не на ё - го ху - ди - бонь - ку, не на гро - ши,

А на ё - го у - рі - довь - ку, що хо - ро - шій.

№ 30.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Брыз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми,

Брыз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми, Сбир - ни - ми та - рі - лоч - ка - ми,

2*

Ма - ру - си - на че - лядь сі - да - е ве - че - рать.

№ 31.

Пер - ва - я квiт - ка, тожъ И - ван - ко; Іж - те, бо - я - ре, ка - пу - сту,

Іж - те бо - я - ре ка - ну - сту; На - ша ка - пу - ста не пу - ста, На - ша кня - ги - ня са - ди - ла,

Та ра - нь - ко вста - ва - ла, Ча - стень - ко по - ли - ва - ла.

№ 32.

Дру - га - я квiт - ка тожъ Ма - ру - ся. Іж - те, бо - я - ре, юш - ку,

Іж - те, бо - я - ре, юш - ку. Да та - гай - те пе - труш - ку:

У насъ ю - ши гор - ша - ми, А пе - труш - ка град - ка - ми.

№ 33.

А въ са - доч - ку двi квi - точ - ки. І - ли дру - жеч - ки, і - ли,

І - ли дру - жеч - ки, і - ли, Пивъ го - лу - бонь - ка зы - ли,

На сто - лі всі кри-шеч-ки, Пуидь сто-ломъ всі кун - сточ - ки.

№ 34.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ван - ко. І - ли бо-я-ре, і - - ли,

І - ли бо - я - ре, і - ли, Щі - ло - го во - ла зъи - ли,

На сто - лі не кри-шеч-ки, Пуидь сто-ломъ не кун - сточ-ки.

№ 35.

Да чо - го, сва-то-в'є, се - ди - те, Чомъ до-до-монь-ку не йде-те?

Ка-ні го - го - чуть, со-ло-ми хо-чуть, А сва-ти до до-му не хо-чуть;

Щежъ бо Ма-ру-ся на-ша не ва-ша, Щежъ ви і - і да не вунзь-ме-те.

Да хочъ же бо ми се - ди - мо, Да не ва - шу - ю честь п'є - мо,

Хочъ за ва-ши-ми (да) сто-ла - ми Даж за сва - тї-ми ча-ша-ми;

№ 2.

У са - доч-ку дві кві - точ - ки: Ні-хто-жъ не вга - да - - е,

Ні - хто не вга - да - е, А хто у насъ ко - ро - вай бга - е,

А чи зъ мі-ста да мі - ща - ноч-ки, Чи зъ се-ла да се - ля - ноч-ки,

Чи зъ Ки-їі - ва да буй-ми-стра-я въ сѣ-му до - му да пре - чи - ста-я.

У са - доч-ку дві кві - точ - ки. Не вїй, ві-тре, въ го - ру,

Не вїй, ві - тре, вго - ру, Да по - вїй по роз - до - лу,

Да на на-ши ко - ро - вай-нич-ки, Роз - май сер - па - ноч-ки.

№ 3.

Ой, пой-ду я та до Ду - на - ю, Да ста-ну я да по - ду - ма - ю,

А чи ме - ні да во - лу бра - ть, А чи ми - ні ко - ро - вай бга - ть;

Я ва-шо-го да ко-ро-вк-ю Да й зо-всім не зна-ю.

(b) Замість (a) спочатку співають: (b) *f*

Ой, пой-ду я та до Ду-на-ю.

№ 4.

У са-доч-ку дві кві-точ-ки. Трой-ця по цер-кві хо-ди-ла,

Трой-ця по цер-кві хо-ди-ла Спа-са за руч-ку во-ди-ла,

Да и-ди, Спа-се, до насъ, Да у насъ у-сє га-раздъ,

Самъ Бугъ. ко-ро-вай мі-снть, А Пре-чис-та-я сві-тить,

А Ян-го-лі да во-ду но-снть, За всіх Бо-га про-снть. *fine*

1-a

У са-доч-ку дві кві-точ-ки: Пер-ва-я квіт-ка то жь И-ва-шко;

2-a

У са-доч-ку дві кві-точ-ки: Дру-га-я квіт-ка, то жь Марь-еч-ка;

* — **) Da capo dal segno d'al Fine.

№ 5.

И - ваш - ко - ва ма - ти по у - лонь - ці хо - - дить

И су - сі - до - чокъ про - сить: Ви су - сі - доч - ки мо - і,

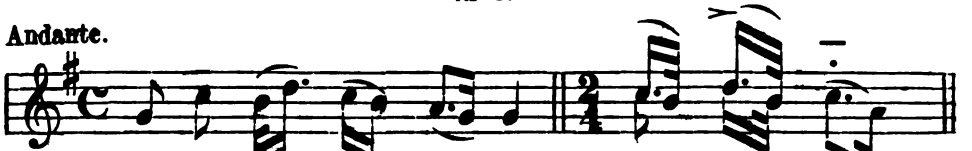
Та хо - дить и къ ме - ні, До мо - го ди - тя - ти

Ко - ро - ва - ю бга - ти, Си - ромъ, ма - словъ, да по - си - - ва - ти.

№ 6.

Andante.

До бо - ру, бо - я - ре, до бо - ру,

Да ру - бай - те со - сну здо - ро - ву,

Да ве - зі - те і - і до до - му, Да ру - бай - те і - і

д्री - бень - ко, За - гні - чуй - те ко - ро - вай

я - снєнь - ко, Щобъ нашъ ко - ро - вай я - сєя бувъ.

Щобъ нашъ И - ва - шєо сча - стивъ бувъ.

№ 7.

Да ве - чєрь, ма - ти, ве - чєрь, Нашъ ко - ро - вай не єє - чєнь,

Вже сєя - де ни - зєнь - ко И ве - чєрь блє - зєнь - ко.

№ 8.

Пічъ на - ша ре - го - че Та ко - ро - ва - ю хо - че, А при - ці - чєкъ за - ли - ва - є - ться,

Ко - ро - ва - - - ю Спо - ді - ва - є - ться.

№ 9.

Бу - че - ря - вий пічъ ви - мі - та - є, А чер - во - ний да за - гля - да - є,

Чи хо - ро - ше да ви - мі - - ть - є.

№ 14.

Та вий-ди, ма-ти, зъ ха-ти По-зна-ва-ти ди - ти - ти

poco rall

Да по-межъ дру-жеч - ка-ми: Об-ли-ло-ся слі - зоч - ка-ми.

№ 16.

Malto moderato, con dolore (з жалєшь, сумовито).

Ра - - но, ра - но, да Ма-ру-си - на ма - ти

Да по у - лонь-ці хо-дить, да су-сі-до-чокъ про-сить, ра - но, ра-но.

№ 17.

У са - доч-ку дві кві-точ - ки, Я - ра - я ру-тонь-ка,

жов - тий цвітъ, Що на - шо - го И - ван-ка дов - го ніть;

Пи-са-ла бѣ пи-сѣм-ка, — не вмі - ю, По-си-ла-ла бѣ по-си-лонь-ки, —

не смі - ю, По-шла бѣ я са - ма, — за-ба-ру - ся,

Да-ле-ка-я до-рі-жень-ка, о-по-зид-ся.

№ 18.

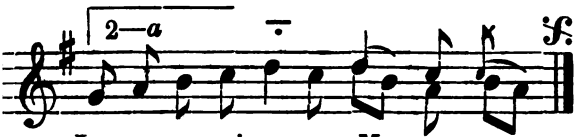
У са-доч-ку дві кві-точ-ки, Пу-сти, сва-хо, въ ха-ту,

Пу-сти, сва-хо, въ ха-ту, тутъ же насъ не ба-га-то: Че-тве-ро, да п'я-те-ро:

У сіхъ де-в'я-те-ро. Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ван-ю;

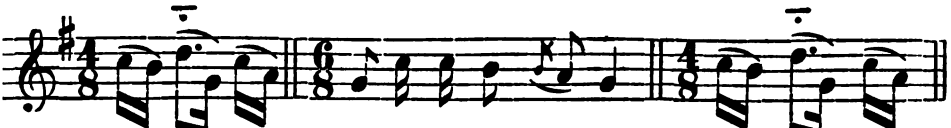
Da poco dal segno e fine.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Марь-еч-ка.

№ 22.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки, Го-во-ри-ли лю-де,

су-сі-ди, Що на-ша Ма-ру-ся не пря-ха,

А і-і-ма-трон-ка не дба-ха, А во-на ра-вень-ко

вста - ва - ла, То - нень - ки - і по - да - роч - ки при - да - ла,
У кру - го - му Ду - на - є - чку бі - ли - ла, У ти - хо - го бе - ре - жеч - ка
су - ши - ла, Все хо - ро - шень - ко да - ри - ла.

№ 23.

Пер - ва - я кві - та тожъ И - ваш - ко; Не - сі - те да - ри за да - ри,
Да на - . . ши - . . і да у - Ки - і - ві - . . ста - ли,
Зъ Бе - рин - по - ля при - ве - зе - ни, Шо - в - комъ ме - ре - жа - ни,
Зо - ле - томъ га - то - ва - ни, Сь - му ро - ду да - ро - . . ва - ни.

№ 24.

Дру - га - я кві - та тожъ Марь - єч - ка, Те - перъ И - ва - нію

вель - ми радъ, Що взявъ зъ Марь-счки весь на - радъ,

Да по-лісь ма-тюн-ці на - по - казъ: «О - це то - бі, ма-тюн - ко,

кві - - точ - ка, А зав-тра бу - де жуи-ноч-ка.

№ 25.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И - ван - ко, Да дай - те ме-ні гол - ку,

Да дай - те ме-ні гол - ку И ни-точ-ку шов-ку При-ши-ти кві-точ-ку

Зъ зе - ле - но - го бар - ві - ноч - ку.

№ 26.

Дру-га - я квіт-ка тожъ Марь-сч - ка. Якъ я бу - ла швач - ка,

Якъ я бу - ла швач-ка Якъ бу - ла да не про - стач-ка:
Да три-ло-ти шов-ку из - - ши-ла,

Зо-ло-ту-ю го-лоч-ку зло-ми-ла, За киль сю-ю кві-точ-ку при-ши-ла.

№ 27.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки. Глянь же ти, бо-я-ри-ну,

на ме-не, Брац-ній я ко-закъ И-ван-ко за те-бе:

На ме-ні шм-чокъ, ко-син-чокъ, ков-па-чокъ; То-жъ не ков-па-чокъ—

шов-ків-ка; То-жъ не шов-ків-ка, Яр-мів-ка.

Три-ло-ти шов-бу из-ши-ла, Зо-ло-ту-ю го-лоч-ку

зло-ми-ла, За киль сю-ю кви-то-чку при-ши-ла.

№ 28.

А вь са-доч-ку дві кві-точ-ки; Ка-за-ли: сва-ти ба-га-ти,

Ка - за - ли сва - ти ба - га - ти, Ажъ во - ни да ску - по - ва - ти:

По - ше - ля - гу ви - вла - да - ли, Шли - чокъ Ма - ру - сі ви - ку - на - ли.

№ 29.

Поважно.

Да ой на що ти, да Ма - ру - сю, у - по - ва - ла,

Ще ли зо - бі да И - ван - ка впо - до - ба - ла? Да чи на ё - го

ху - ди - бонь - ку, чи - на гро - ши? Чи на ё - го у - рі - донь - ку

що хо - ро - шій? Да не на ё - го ху - ди - бонь - ку, не на гро - ши,

А на ё - го у - рі - донь - ку, що хо - ро - шій.

№ 30.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Брыз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми,

Брыз - ну - ли да ло - жеч - ка - ми, Сбир - ни - ми та - рі - лоч - ка - ми,

Ма - ру - си - на че - лядь сі - да - е ве - че - рать.

№ 31.

Пер - ва - я квіт - ка, тожъ И - ван - ко; Іж - те, бо - я - ре, ка - пу - сту,

Іж - те бо - я - ре ка - пу - сту; На - ша ка - пуста не пуста, На - ша кня - ги - ня сад - ла,

Та ра - нень - ко вста - ва - ла, Ча - стень - ко по - ли - ва - ла.

№ 32.

Дру - га - я квіт - ка тожъ Ма - ру - ся. Іж - те, бо - я - ре, юш - ку,

Іж - те, бо - я - ре, юш - ку, Да та - гай - те пе - труш - ку:

У насъ ю - шки гор - шка - ми, А пе - труш - ка град - ка - ми.

№ 33.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. І - ли дру - жеч - ки, і - ли,

І - ли дру - жеч - ки, і - ли, Пуявъ го - лу - бонь - ка зы - ли,

На сто - лі всі кри-шеч-ки, Пуидь сто-ломъ всі кун - сточ - ки.

№ 34.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ван - ко. І - ли бо-я-ре, і - - ли,

І - ли бо - я - ре, і - ли, Ці - ло - го во - ла зъї - ли,

На сто - лі не кри - шеч-ки, Пуидь сто-ломъ не кун - сточ-ки.

№ 35.

Да чо - го, сва-то-в'є, се - ди - те, Чомъ до-до-монь-ку не йде-те?

Ка-ні го - го - чуть, со-ло-ми хо-чуть, А сва - ти до до-му не хо-чуть;

Ще жъ бо Ма - ру-ся на-ша не ва-ша, Ще жъ ви і - і да не вунзь-ме-те.

Да хочъ же бо ми се - ди - мо, Да не ва - шу - ю честь п'є - мо,

Хочъ за ва - ши-ми (да) сто-ла - ми Дак за сва - тї-ми ча - ша - ми;

За-втра не - ді-ля на Бо-га на - ді-я, А Ма-ру - ся на - ша бу-де.

№ 36.

Пер-ва-я кві-тка тожъ И - ван - ко; А сна-си-бі то - бі

по - понь-ку, Що не ба-га, то взявъ кі - понь - ку

За Ма - ру - си - - ну кі - сонь - ку.

№ 37.

Пер - ва - я кві-тка тожъ И - ван - ко; Схи-ли - ла-ся вер - ба,

Схи-ли-ла - ся вер-ба з вер - ху да до ко - - ре-ня,

Він - ча - ла - ся на - ша Ма - ру - ся Из - ран - ку да до по - - лу - дня.

№ 38.

Пер-ва - я кві-тка, тожъ И - ван - ко; Сто - я-ла Ма - ру - ся

пундѣ він - цемъ, Че - са - ла ру - су ко - су гре - бе - цемъ,

Да й у - навъ гре - бе - нець пундѣ сту - лець: «По - дай, И - ваш - ку,

гре - бе - нець». «Яж то - бі, Ма - ру - сю, не вде - вець,

Щобъ я то - бі по - да - вавъ гре - бе - нець».

№ 39.

Дру - га - я квіт - ка тожъ Ма - ру - ся, Рос - ко - ті - те - ся

ко - лис - ця, Од - чи - ні - те - ся во - ріг - ця, И - де наша Ма - руся

одъ вен - ця, Ве - де со - бі И - ваш - ка мо - ло - д - ця.

№ 40.

А нь са - доч - ку дві кві - точ - ки, Вий - ди, ма - тин - ко,

про - ти насъ, Ви - не - си ку - бо - чокъ, час - туй насъ,

Те - перъ же я, ма - тин : ко, гість у васъ.

№ 41.

А въ садоч - ку дві кві - точ - ки; Да виї - ди, ма - ти, зъ ха - ти,

Да виї - ди, ма - ти, зъ ха - ти по - зна - ва - ти ди - тя - ти. Да по - межъ дру - жеч - ка - ни,

Об - ли - ло - ся сі - зоч - ка - ми.

№ 42.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Сті - ну - ли - ся сті - ни,

Сті - ну - ли - ся сті - ни, Якъ бо - я - ре сі - ли; Ще не такъ сте - ну - ть - ся,

Якъ ме - ду на - - пють - ся.

№ 43.

Пер - ва - я квіт - ка тожъ И - ван - ко; Ой на ха - ті зі - ля,

Ой на ха-ті зі-ля, А вь ха-ті не-сі-ля На дво-рі бо-я-ре,

Як має про-ші - та - е.

№ 44.

Дру-га-я квіт-ка тожє Ма-ру-са... Те-перь И-ван-ко вей-ни радє,

Те-перь И-ван-ко вей-ни радє, Що змивє зь Ма-ру-сі вась на-радє,

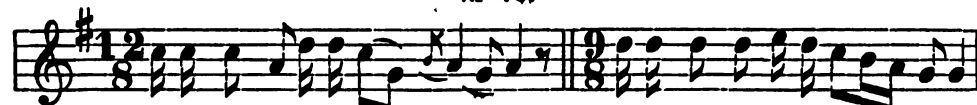

Да по-нісь ма-гюн-ці на-но-кає: О-це то-бі, ма-три-ко, квіт-чє-ка,

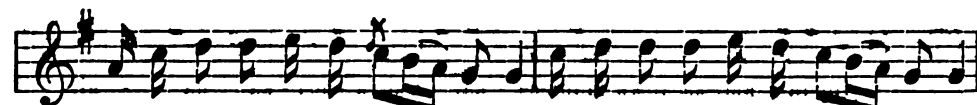

А зав-тра бу-де жун-ноч-ка.

№ 46.

Іж-те, свашки, не ди-ві - те - ся Іж-те, сваш-ки, не ди-ві - - те - ся

На що ин-ше не на-дій - те - ся; Бо ще го-рохє не мо-ло - че-ний

Че-че-ви-ця у ко-нахє сто-їть, Шу-ла ри - ба вь мо-рі,

Пе-рець у мо - - ме - рі.

№ 47.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки, І-ли бо-я-ре юш-ку,

І-ли бо-я-ре юш-ку, Та вєрали га-луш-ку, Схо-ва-ли въ кн-шеню,

Дів-ча-тамъ на ве - - че-рю.

№ 48.

Пер-ва-я кві-тка тожъ И-ваш-ко, Ми ро-ду не зло-дійс-ко-го,

Ми ро-ду не зло-дійс-ко-го, Ми ро-ду не-ро-дівсь-ко-го:

Ми га-луш-ки не бра-ли И въ кн-шеню не хо-ва-ли.

№ 49.

Дру-га-я кві-тка тожъ Марь-сч-ка, Сві-ти-лоч-ка на - - ні,

Сві-ти-лоч-ка на-ні, О - бі-дай ти зъ на-ми.
Я-ка бо ти пиш-на, Яль у са-ду виш-ня.

Въ са-ду виш-ня да яс-нень-ка, Сві-ти-лоч-ка мо-ло-дєнь-ка.

№ 50.

А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки. Якъ бижъ бо я па - ні,

Якъ бижъ бо я па-ні, не се - ді - лабъ зъ ва-ми,
Я се - ді - лабъ зъ па - на-ми, Зъ ни - ми за сто - ла - ми.

Зъ ни - ми за сто - ла - ми, За со - лоу - ка - ми ме - да - ми,

За пше-ниш-ни-ми ка - ла - ча - ми, Зъ мо-ло-ди-ми па-ни - ча - ми.

№ 51.

Пер-ва-я кві-ка, тожъ И - вач - ко, Вже бо ми да по-ни - ді - ли,

Вже бо ми да по - ни - ді - ли, Сви - тонь-ка тай - не ви - ді - ли;

Пуні - де - мо по - гу - ля - е - мо, Сви - тонь-ка по - ви - да - е - мо.

№ 52.

А въ са-доч-ку дві кві-точ - ки, Ой, сій, ма-ти о - - вєсь,

Ой, сій, ма - ти, о - вєсь, Та на нашъ по - їздъ у - вєсь,

Щобъ нашъ о - вѣсь ря-сеиъ, Щобъ нашъ И - ва - шко ща-сеиъ.

№ 53.

Пер - ва - я кнѣ-ка тошъ И - ва - шко, Ма-ти И-ваш-ка ро - ди - ла,

Ма-ти И-ваш-ка ро-ди-ла, Ми - ся-цемъ об-го - ро - ди - ла,

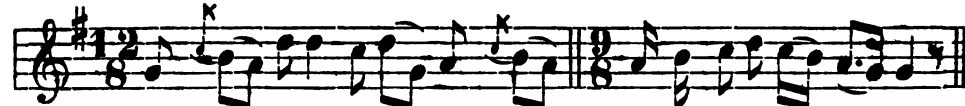

Со-неч-комъ пух-це - ре - за - ла, Въ до-руй-жень-ку ви-про-ва - жа-ла:

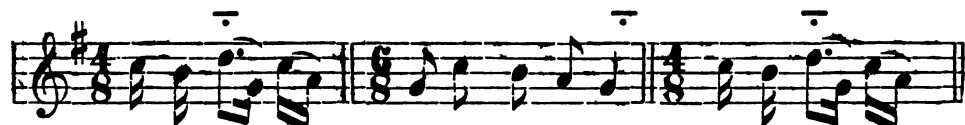

Да ідъ си-неч-ку, не ба - рись, Возьми Маръ-сч-ку дай вер-нись.

№ 54.

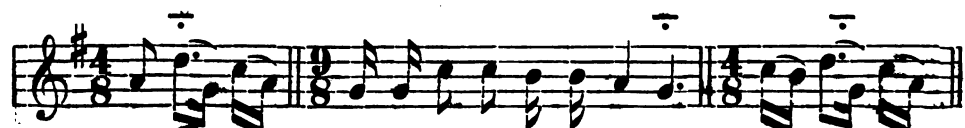
А въ са-доч-ку двѣ кнѣ-точ - ки, Ой, і-ха-ли бо - я - ре

Рядъ по ря - лу, А нашъ И-ваш-ко По-пе - ре - лу,

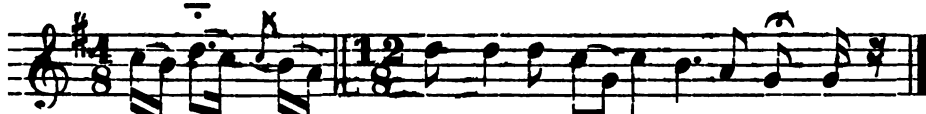
Да ви-рі-завъ три рѣ-ви зъ бе-руи-ви. Якъ у-да-рѣть ко-ниченька

Пухъ нуаж-ви; Сту-пай, сту-пай ко-ни-чень-ку, Ши - ро - ко,

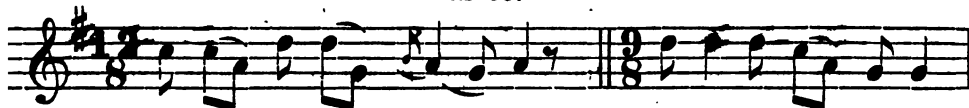

Щежъ до Марь-еч - ки да - ле - ко; Сту-пай, сту-пай, ко-ни-чень-ку,

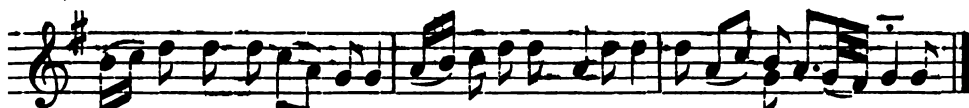

Дріб - нень - ко Вжежъ до Марь-еч - ки Бли-зень - ко.

№ 55.

Пу - сти, сва - ту, въ ха - ту; Ну-сти, сва - ту, въ ха-ту,

Тутъ же насъ не ба - га-то: Чет-ве-ро да пъя-те-ро, У сіхъ де - вья - те-ро.

№ 57.

Пер-ва-я вѣт-ка, тежъ И - вѣш - мо, І - ха-ли да за три ми - лі,

І - ха-ли да за три ми-лі, Ко - ни-ки да по - то - ми - ли,
И шу-бень-ки да по - мо - чи - ли,

Пу-сти-те од-по - чи-ти, Шу-бень-ки по-су - жи-ти, Ми шу-бень-ки про-су - ши-мо

И лу-боч-ки по-по - рож - ни-мо, А Марь-еч - ку со - бі возъ - ме - мо.

№ 59.

Дру - гая вѣт - ка тежъ Марь-еч - ка, Не се - ди Марь - еч - ко,

Не се - ди, од - чи - ни ква - ти - роч - ку, По - гля - ди,

Чи ви - со - во со - нях - ко на не - бі, Чи ба - га - то бо - яръ

На зем - лі, Чи хо - ро - шій И - ван - ко на ко - ні?

Хо - ро - шій, Ма - тюн - ко, чор - но - бривъ, Десь ме - ні, Ма - тюн - ко Буйгъ су - дивъ.

№ 60.

Ой, і - шла, і - шла, по по - лю ляг - ла, У - же на - ша да Маръ - е - ка

Бъ сто - лу при - ляг - ла, Бъ сто - лу при - ляг - ла.

№ 61.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки, Не нас - ту - пай Ли - тва,

Не нас - ту - пай Ли - тва Бу - де межъ на - ми бит - ва, Бу - де - мо би - ти да во - е - ва - ти,

Маръ - е - ки не да - ва - ти, Бра - ті - ку да не - ві - сті - ку, Сядь со - бі да на кри - сли - ку,

Да не про-да-вай сес-три за рубль, за че - ти-ри, Дай не за дви во - ло - ти - і

Бо за - те - ви гро - ши сли-на, Сес-тра бра - ту ми - ла.

№ 62.

Дру-га-я квіт-ка, тожъ И - ван - во; Ка-за-ли: сва-ти ба - га - ти,

Ка - за - ли сва - ти ба - га - ти, Ажъ во - ни сму - по - ва - ти:

По - ше - ля - гу сви-да - ють, Дів - ку ви - ку - па - ють.

№ 63.

А въ са - доч-ку дві кві-точ - ки; Не стій, за-тю, да за пле - чи - ма,

Не стій, за-тю, да за пле - чи-ма, Да не му-лай о - чи - ма;

За-глянь у ки - ше-ню, Вий-ми гро-шей жме-ню, Кла - ди на та - ріл - ку

За хо - ра-шу дів - ку.

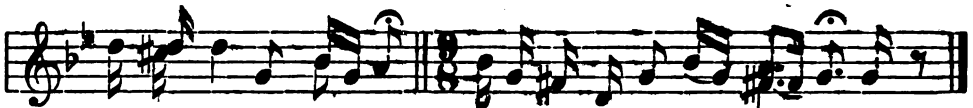
№ 64.

Ой ле - тить га - лоч - ки Да у тра ра - доч - ки,

Зо - зу - лень - ка да по - пе - ре - ду; Що у - сі га - лоч - ки

По ви - шень - кахъ сі - ли, Зо - зу - лень - ка да за - ку - ва - ла.

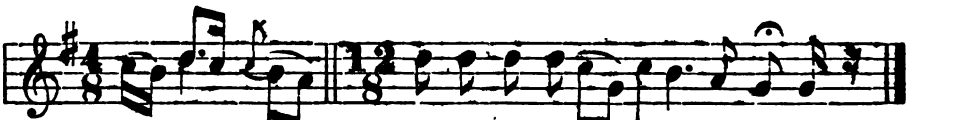
№ 65.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Та - та - ринь бра - тій,

Та - та - ринь, про - давъ се - стрю - цю . За да - ромъ: Ру - су - ю ко - со - нь - ку

За нѣя - такъ, Бі - ле - е ли - чень - ко од - давъ такъ.

№ 66.

Пер - ва - я кві - та ко - жъ И - ван - ко, Ше - лєсть, ше - лєсть по ду - би - ні,

Ше - лєсть, ше - лєсть по ду - би - ні, Ма - сти бо - я - рамъ сви - ні,

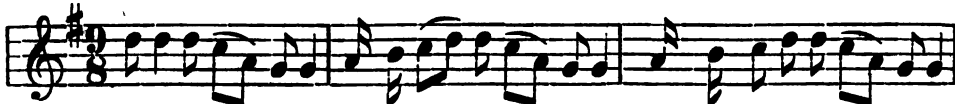

А И-ваш-ку за-га-ня-ти, Що не вмі-є ці-лу-ва-ти.

№ 67.

Дру-га-я кві-тка тожъ Ма-ру-ся; А на-ши-і да-ри,

А на-ши-і да-ри Да й у Ки-і-ві ста-ли; Зъ Бо-риш-по-ля при-ве-зе-ні,

Шов-комъ ме-ре-жа-ні, Зо-ло-томъ га-пто-ва-ни, Всѣ-му ро-ду да-ро-ва-ни.

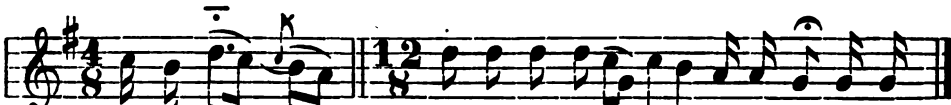
№ 68.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки; Друж-бонь-ку,

Ко-ро-вай край, Дай намъ, друж-жеч-камъ, зо-став-ляй, Бо ми, друж-жечки,

Мо-ло-день-ки-і, Тре-ба намъ ши-печ-ки зо-ло-тень-ко-і.

№ 69.

Пер-ва-я кві-тка тожъ И-ваш-ко; Друж-бонь-ко ко-ро-вай кра-є,

Друж-бонь-ко ко-ро-вай кра-є. Що вкра-є, то вкра-де,

Въ ба-тень-ка мо-го Ой якъ пой-демъ до тво-го;

Що въ мо-го ба-тень-ка о-днѣ день, А нѣ тво-го ба-тень-ка

весь тиж-день, А съ тиж-ня до ро-ку, а зъ ро-ку до ві-ку.

№ 76.

Мо-ло-дѣй И-ван-ку, чомъ не ве-че-ря-ешъ?

То те-щень-ка да на-ва-ри-ла; Ва-ри-ла те-щень-ка

Да все те-те-ря-та За дѣла сво-го лю-бо-го за-тѣ.

Чомъ не ве-че-ря-ешъ, мо-ло-да Ма-ру-сю?

То ма-трон-ка да на-ва-ри-ла; Ва-ри-ла ма-трон-ка

Да все го-лу-бонъ-ки За дѣла лю-бо- - і донь-ки.

№ 77.

Да чи ми-жъ то-бі, та Ма-ру-сю, на-ка-за-ли?

Чи ми-жъ тво-го да сер-денъ-ка не вті-ша-ли?

Бу-ло жъ не вті да до бро-ду ра-но по-во-ду;

Та бу-лобъ то-бі, не слу-ха-ти де два за-гу-де.
Не слу-ха-ти го-лу-бонь-ківъ

Бо ті жъ те-бе го-лу-бонь-ки Да й из-ра-дять,

Од ба-тьо-ка До све-кор-ка пе-ре-ма-нять.

№ 78.

1. Гу-ли, гу-ли, го-лу-бонь-ки, въ по-ле ле-тю-чи,
2. Ой, про-си-ла да Те-тян-ка сво-го бра-ті-ка:
3. Не такъ во-ни, да сес-три-це, по-ле-ну-ли,

Ма-ру-си-не ді-во-ва-не въ кривъ-цяхъ не су-чи.
«Ой, пе-рей-ми, мій бра-ті-ку, си-вихъ го-луб-цівъ».
А щобъ тво-є ді-во-ван-не дай вер-ну-ли.

№ 79.

Да ой чо-го си-дишь, Марь-еч-ко, Чомъ не дя-ку-ешь ба-тень-ку?

— Ой, спа-си-бумъ вамъ, да мушй па - но-чень-ку, За ва-шу-ю да рос - ко-шень-ку.

№ 80.

1. Чо-го сва-товъ-е, се-ди-те, Чомъ до до-монь-ку не иде-те?
2. До до-му, сва-ти, до до-му, По-и-ли ко-ні со-ло-му;

3. На ста-ні сто-ять да го-го-чуть, Сва-ти до до-му не хо-чуть.

№ 81.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки. Жаль же намъ се-стрич-ко,

На те-бе, Що вчо-ра про-си-ла до се-бе,

А сѣ-го дня од-си-ла-ешь одъ се-бе, Да роз-гу-ка на-ша

съ то-бо-ю, Якъ изъ рі-дно-ю се-стро-ю.

№ 82.

1. Да ке - рець сі - неч - ки, да ке - рець но - ви - і
 2. Хто лю - бивъ за сон - ця, сто - іть пундѣ ві - кон - цемъ,

Слі-зонь - ка-ми у - ми - ва - ет - ся, Хто лю-бивъ вір - но,
 Въ сви-сті - лоч-ку да ви - гра - ва - е; Хто хо - дивъ на - ро - комъ,

То сто - іть за двір - ми, тяж - ко важ - ко дай зди - ха - е.
 До се - дить пундѣ бо - комъ, Изъ Марь-сцьо - ю да роз - мов - ля - е.

№ 83.

1. Да чи яжъ въ те - бе, мо - я ма - ти, не ди - ти - на;
 2. Дай же ми - ні про - во - днич - ка хочъ бра - тіч - ка.
 3. Бу - дуть въ те - бе про - во - дни - ки да ді - вер - ки,

1. Ой, ти ме - не про - ти - ніч - ки Дай шлемъ прич - ки.
 2. На що жъ то - бі, ди - тя мо - е, про - во - днич - ки?
 3. Бу - дуть въ те - бе, про - во - дни - ці да зо - ви - ці.

№ 84.

1. Про - дай, про - дай, мій па - но - чень - ку Цей ви - шне - вий садъ,
 2. Що зе - ле - ну - ю да сно - дни - цю по зем - ли - - цю,
 3. Щя - ро зо - ло - тий по - я - со - чокъ на сто - но - чокъ,
 4. На що жъ то - бі, ди - тя мо - е, до - ро - гий на - радъ?

1. Ис-правъ, ис-правъ, мій па-но - - чень - ку, до-ро-гій на - радъ.
2. Щи-ро зло-тій, мо - я - - со - чокъ на ста-но - чокъ.
3. Чер-во-ни-і чо - бо - - тонь - ки на нум-жень - ки.
4. Ягъ у - дас-ся да твуй мн - лий да рев-ни - - вий.

5. Из-ле-жит-ся щи-ро зло-тій, зе-ле-на сно-ди-ца,
6. Чер-во-ни-ї чо - би-тонь - ки ни-ломъ при - па - дуть,

- Чер-во-ни-і чо - бо - - тонь - ки ни-ломъ про-па - дуть.
 Во-ни ме-ні мо - ло - - день - кий жа-лю за-вда - дуть.

№ 85.

1. Ой, на го-рі по - лу - нвіт - ки про-нві - та - ють,
2. Ой, про-си-ла та Маръ - еч - ка да ба - тень - ка:
3. Пу - сти ме-не, муий пан-о - чень - ку на сю - ю го - ру,
4. На що то-бі, ди - та мо - е, той ві - но - чокъ?
5. У - же то-бі, не хо - ди - ти у-та-но - чокъ,
6. Ой, е въ ме-не, пан - о - чень - ку мен-ша - я сес-тра,

1. У сю го-ру камъ - я - - ну - ю у-сти - ла - ють.
2. Пу-сти ме-не муий пан-о - - чень - ку, на сю - ю го - ру.
3. Не-хай же я зъ по - лу - нвіт - кувъ ві - но - чокъ зовъ - ю.
4. У - же то-бі не хо - ди - ти до ді - во - чокъ.
5. У - же то-бі не во - ди - ти под-ру - же - чокъ.
6. Во-на мо-го да ві - - но - чва да до - во - сить.

Пан-о-чень-ка сво-го.

№ 86.

1. А зъ су - бо - тень - ки въ не - ді - лю пі - шла Ма - ри - са въ ше - влі - ю;
2. По - шовъ ба - тень - ко, — не знай - шовъ, вир - вавъ кві - точ - ку, — дай при - шовъ;
3. По - шовъ бра - ти - чокъ не най - шовъ, вир - вавъ кві - точ - ку и той при - шовъ;
4. По - шовъ И - ваш - ко из - най - шовъ, у - зявъ за руч - ку дай по - шовъ.

Хто ме - не най - де у тий шевлі - ся - ці, то то - му я при - ос - та - нусь.
 Пош - ла ма - тюн - ка не знай - шла, вир - ва - ла кві - точ - ку дай при - шла.
 По - шла й се - стри - ця не най - шла, вир - ва - ла кві - точ - ку й та при - шла.
 Ру - тень - ка рас - на, ка - лин - ка крас - на, а ти, ро - же, да чер - во - на - я.

№ 88.

1. На - ша Ма - ри - са одъ ба - тень - ка, одъ і - зджа - - е,
2. Ле - ти, ле - ти, со - ко - лонь - ку, до све - кор - ка въ двурі;
3. Не - хай сто - ли ті - со - ви - і за - сте - ла - - ють;
4. Не - хай сві - чи во - ско - ви - і не зга - са - - ють;

По пе - ре - ду со - ко - лонь - ка по - си - ла - - е.
 Не - хай дво - ри, не - хай дво - ри ви - мі - та - - ють.
 Не - хай хлі - би пше - ниш - - ні - і на - кла - да - - ють.
 Не - хай ме - не мо - ло - - до - і до - жи - да - - ють.

№ 89.

Чи ти, ма - ти, та гар - бузь лу - нишъ, Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - пишъ,

Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - пишъ.

№ 64.

Ой ле - тять га - лоч - ки Да у тра ря - доч - ки,

Зо - зу - лень - ка да по - пе - ре - ду; Що у - сі га - лоч - ки

По ви - шень - кахъ сі - ли, Зо - зу - лень - ка да за - му - ва - ла.

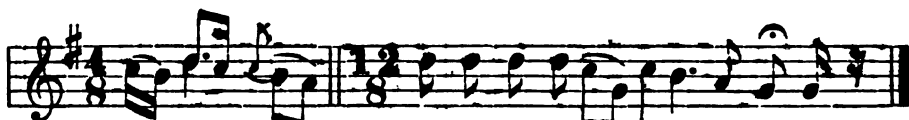
№ 65.

А на са - доч - ку дві кві - точ - ки; Та - та - ринь бра - тій,

Та - та - ринь, про - давъ се - стри - цю За да - ромъ: Ру - су - ю ко - со - нь - ю

За п'я - такъ, Бі - ле - е ли - чень - ко од - давъ такъ.

№ 66.

Пер - ва - я кві - та жожь И - ван - ко, Ше - лєсть, ше - лєсть по ду - би - ні,

Ше - лєсть, ше - лєсть по ду - би - ні, Ма - сти бо - я - рамъ сви - ні,

А И - ваш - ку за - га - ня - ти, Що не вмі - є ці - лу - ва - ти.

№ 67.

Дру - га - я квіт - ка тожъ Ма - ру - ся; А на - ши - і да - ри,

А на - ши - і да - ри Да й у Ки - і - ві ста - ле; Зъ Бо - рин - по - ля при - ве - зе - ні,

Шов - комъ ме - ре - жа - ні, Зо - ло - томъ га - што - ва - ни, Все - му ро - ду да - ро - ва - ни.

№ 68.

А вь са - доч - ку дві кві - точ - ки; Друж - бонь - ку,

Ко - ро - вай край, Дай намъ, друж - жеч - камъ, зо - став - ляй, Бо ми, друж - жеч - ки,

Мо - ло - день - ки - і, Тре - ба намъ ши - печ - ки зо - ло - тень - ко - і.

№ 69.

Пер - ва - я квіт - ка тожъ И - ваш - ко; Друж - бонь - ко ко - ро - вай кра - є,

Друж - бонь - ко ко - ро - вай кра - є. Що вкра - є, то вкра - де,

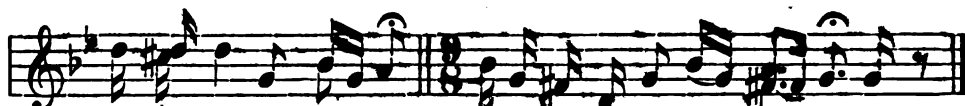
№ 64.

Ой ле - тетъ га - лоч - ки Да у три ра - доч - ки,

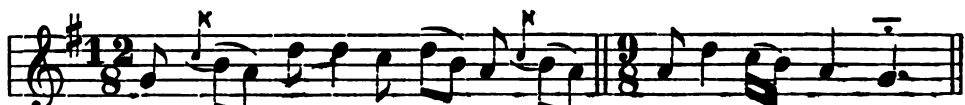

Зо - зу - лень - ка да по - не - ре - ду; Що у - сі га - лоч - ки

По ви - шень - кахъ сі - ли, Зо - зу - лень - ка да за - ку - ва - ла.

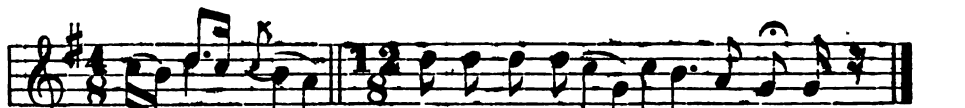
№ 65.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки; Та - та - ринъ бра - тій,

Та - та - ринъ, про - давъ се - стриню · За да - ромъ: Ру - су - ло ко - сонь - ку

За п'я - такъ, Бі - ле - е ли - чень - ко ох - давъ такъ.

№ 66.

Пер - ва - я кві - та жожъ И - ван - ко, Ше - лять, ше - лять по ду - би - ні,

Ше - лять, ше - лять по ду - би - ні, Ша - сти бо - я - рамъ смі - ні,

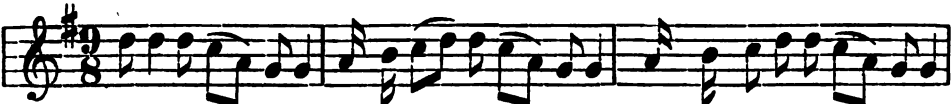

А И-ваш-ку за-га-ня-ти, Що не вмі-є ці-лу-ва-ти.

№ 67.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма-ру-ся; А на-ши-і да-ри,

А на-ши-і да-ри Да й у Ки-і-ві ста-ли; Зъ Бо-риш-по-ля при-ве-зе-ні,

Шов-комъ ме-ре-жа-ні, Зо-ло-томъ га-пто-ва-ни, Всѣ-му ро-ду да-ро-ва-ни.

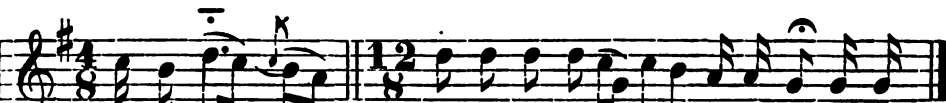
№ 68.

А въ са-доч-ку дві кві-точ-ки; Друж-бонь-ку,

Ко-ро-вай край, Дай намъ, друж-еч-камъ, зо-став-ляй, Бо ми, друж-ечки,

Мо-ло-день-ки-і, Тре-ба намъ ши-шеч-ки зо-ло-тень-ко-і.

№ 69.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И-ваш-ко; Друж-бонь-ко ко-ро-вай кра-є,

Друж-бонь-ко ко-ро-вай кра-є. Що вера-є, то вера-де,

А за нимъ жуни-ка сто-ить, Се-ме-ро да ді-тей дер-жать, Да всі зъ че-ше-ни-ми

Весь ко-ро-вай за - бра - ли.

№ 70.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма-ру-ся; То-бі, друж-ко, не друж-ко - ва - ти,

То-бі, друж-ко, не друж-ко - ва-ти, То-бі, друж-ко, да па-но-ва-ти,

Изъ хо-ро-шимъ ста-номъ у Ки-ї-ві на-номъ.

№ 71.

А въ са-доч-ку дві квіт-оч-ки; Да чи ба-чишъ ти, друж-ко,

Да чи ба-чишъ ти, друж-ко, Що бо-я-ре ко-ро-вай вра-дуть?

За-ві-леч-ко за-хи-ля-ють-ся, Ко-ро-ва-смъ за-пи-ха-ють-ся.

№ 72.

Пер-ва-я квіт-ка, тожъ И-ван-ко; Ой ми-жъ ро-ду не зло-дійсь - ко-го.

Ой, ми-жъ ро-ду не зло-дійсь-ко-го, А ми ро-ду ко-ро-лівсь-ко-го:

Ми ко-ше-ливъ не бра-ли, Ко-ро-ва - ю не кра-ли.
Ми ши - шокъ не бра-ли Въ ки - ше-ню не хо - ва-ли.

№ 73.

Дру-га-я квіт-ка тожъ Ма - ру - ся; Сви - тил-ка шпиль-ка

У сти - ні; А сва-хи со-ро-кі на ло - зі,

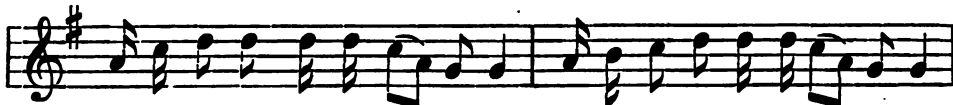

Бо - я - ре пунд - свин - ки въ бер-ло-зі.

№ 74.

Стар-ша-я друж-ка — служ - ка, Стар-ша - я друж-ка—служ - ка;

А дру-га-я — да ко-ло-доч-ка, А тре-тя-я да ко-ро-боч-ка,

Чет-вер-та-я да на дняхъ хо-дить, По се-ме-ро по-ро-сятъ во-дить.

№ 75.

Пер-ва-я квіт-ка тожъ И - ваш - ко; Ве - че-рай, друж - бонь-жу,

4*

Въ ба-тень-ка мо-го Ой якъ пой-демъ до тво-го;

Що въ мо-го ба-тень-ка о-днѣ день, А въ тво-го ба-тень-ка

весь тѣх-день, А съ тѣх-ва до ро-ку, а зъ ро-ку до ні-ку.

№ 76.

Мо-ло-дѣи И-ван-ку, чомъ не ве-че-ря-ешъ?

То те-щень-ка да на-ва-ри-ла; Ва-ри-ла те-щень-ка

Да все те-те-ря-та За для сво-го лю-бо-го за-ти.

Чомъ не ве-че-ря-ешъ, мо-ло-да Ма-ру-сю?

То ма-тѣн-ка да на-ва-ри-ла; Ва-ри-ла ма-тѣн-ка

Да все го-лу-бѣн-ки За для лю-бо- - і дѣн-ки.

№ 77.

Да чи ми-жъ то-бі, та Ма-ру-сю, на-ка-за-ли?

Чи ми-жъ тво-го да сер- - день-ка не вті-ша- - ли?

Бу-ло жъ не йти да до бро- - ду ра-но по- - во-ду;

Та бу-лобъ то-бі, не слу- - ка-ти де два за-гу-де.
Не слу-ха-ти го-лу-бонь-ківъ

Бо ті жъ те-бе го-лу-бонь-ки Да й из-ра-дять,

Од ба-тень-ка До све- - кор-ка пе-ре-ма-нять.

№ 78.

1. Гу-ли, гу-ли, го-лу-бонь-ки, въ по-ле ле-тю-чи,
2. Ой, про-ся-ла да Те-тан-ка сво-го бра-ті-ка:
3. Не такъ во-ни, да сес-три-це, по-ле-ну-ли,

Ма-ру-си-не ді-во-ва-не въ криль-цяхъ не су-чи.
Ой, пе-рей-ми, мій бра-ті-ку, си-вихъ го-луб-цівъ.
А щобъ тво-є ді-во-ван-не дай вер-ну-ли.

№ 79.

Да ой чо-го си-дишъ, Марь-сч-во, Чомъ не дя-ку-эшъ ба-тень-ку?

— Ой, спа-си-бумъ вамъ, да муиі па - но-чень-ку, За ва-шу-ю да рос - ко-шень-ку.

№ 80.

1. Чо - го сва-товъ-е, се - ди-те, Чомъ до до-монь-ку не йде-те?
2. До до - му, сва-ти, до до-му, По-і-ли во-ні со - ло-му;

3. На ста-ні сто-ять да го - го-чуть, Сва-ти до до - му не хо-чуть.

№ 81.

А въ са - доч - ку дві кві - точ - ки. Жаль же намъ се - стрич-ко,

На те - бе, Що вчо-ра про - си - ла до се - бе,

А сѣ-го дня од-си-ла-эшъ одъ се - бе, Да роз - лу - ка на-ша

съ то - бо - ю, Якъ нзъ рі - дно - ю се-стро-ю.

№ 82.

1. Да ке - резъ сі - неч - ки, да ке - резъ но - ви - і
 2. Кто лю - бивъ за сон - ця, сто - іть пундъ ві - кон - цемъ,

Слі-зонь - ка-ми у - ми - ва - ст - ся, Кто лю-бивъ вір - но,
 Въ сви-сті - лоч-ку да ви - гра - ва - е; Кто хо-диль на - ро - комъ,

То сто - іть за двір - ми, тяж-ко важ-ко дай зди - ха-е.
 До се - дять пундъ бо - комъ, Изъ Марь-сцько - ю да роз-мов - ля-е.

№ 83.

1. Да чи яжъ въ те - бе, мо - я ма - ти, не ди - ти - на;
 2. Дай же ми - ні про - во - днич - ка хочъ бра - тіч - ка.
 3. Бу - дуть въ те - бе про - во - дни - ки да ді - вер - ки,

1. Ой, ти ме - не про - ти - ніч - ки Дай шлемъ прич - ки.
 2. На що жъ то - бі, ди - тя мо - е, про - во - днич - ки?
 3. Бу - дуть въ те - бе, про - во - дни - ці да зо - ви - ці.

№ 84.

1. Про - дай, продай, мій на-но-чень-ку Цей ви-шне-вий садъ,
 2. Що зе-ле-ну-ю да сно-дни-цю по зем-ли - - цю,
 3. Ши-ро зо - ло - тий по - я - со - чокъ на сто - но - - чокъ,
 4. На що жъ то - бі, ди - тя мо - е, до-ро-гий на - радъ?

- 1. Ис-правъ, не-правъ, мій па-но - - чень - ку, до-ро-гій на - рідь.
- 2. Щя-ро зло-гий, во - я - - со - чокъ на ста-но - чокъ.
- 3. Чер-во-ни - і чо - бо - - тонь - ки на нуи-жень - ки.
- 4. Якъ у - дас - тся да твуйи ми - лий да рев-ни - - вий.

- 5. Из - ле - жит - ся ши - ро зло - гий, зе - ле - на спо-дни - ця,
- 6. Чер-во-ни - йи чо - би-тонь - ки ни-ломъ при - па - дуть,

- Чер-во-ни - і чо - бо - - тонь - ки ни-ломъ про-па - дуть.
- Во-ни ме - ні мо - ло - - день - кий жа - лю за-вда - дуть.

№ 85.

- 1. Ой, на го-рі по - лу - двіт - ки про-нві - та - ють,
- 2. Ой, про-си-ла та Марь - еч - ка да ба - тень - ка:
- 3. Пу - сти ме-не, муйи пан-о - чень - ку на сво - ю го - ру,
- 4. На що то-бі, ди - та мо - е, той ві - но - чокъ?
- 5. У - же то-бі, не хо - ди - ти у - та - но - чокъ,
- 6. Ой, в вѣ ме-не, пан - о - чень - ку мен-ша - я сес-тра,

- 1. У сво го-ру камъ - я - - ну - ю у - сти - ла - ють.
- 2. Пу-сти ме-не муйи пан-о - - чень - ку, на сво - ю го - ру.
- 3. Не-хай же я зъ по - лу - цит - кувъ ві - но - чокъ зовъ - ю.
- 4. У - же то-бі не хо - ди - ти до ді - во - чокъ?
- 5. У - же то-бі не во - ди - ти под-ру - же - чокъ?
- 6. Во-на мо-го да ві - - но - чва да до - но - сить.

Пан-о-чень-ка сво-го.

№ 86.

1. А зъ су - бо - тонь - ки въ не - ді - лю пі - шла Ма - ри - ся въ ше - влі - ю;
2. По - шовъ ба - тень - ко, — не знай - шовъ, вир - вавъ кви - точ - ку, — дай при - шовъ;
3. По - шовъ бра - ти - чокъ не най - шовъ, вир - вавъ кви - точ - ку и той при - шовъ;
4. По - шовъ И - ваш - ко из - най - шовъ, у - зявъ за руч - ку дай по - шовъ.

Хто ме - не най - де у твій шевлі - ев - ці, то то - му я при - ос - та - нусь.
 Пош - ла ма - тюн - ка не знай - шла, вир - ва - ла кви - точ - ку дай при - шла.
 По - шла й се - стри - ця не най - шла, вир - ва - ла кви - точ - ку й та при - шла.
 Ру - тонь - ка рас - на, ка - лин - ка крас - на, а ти, ро - же, да чер - во - на - я.

№ 88.

1. На - ша Ма - ри - ся одъ ба - тень - ка, одъ і - здажа - - е,
2. Ле - ти, ле - ти, со - ко - лонь - ку, до све - кор - ка въ двурі;
3. Не - хай сто - ли ті - со - ви - і за - сте - ла - - ють;
4. Не - хай сві - чи во - ско - ви - і не зга - са - - ють;

По не - ре - ду со - ко - лонь - ка по - си - ла - - е.
 Не - хай дво - ри, не - хай дво - ри ви - мі - та - - ють.
 Не - хай хлі - би пше - ниш - - ни - і ва - кла - да - - ють.
 Не - хай ме - не мо - ло - - до - і до - жи - да - - ють.

№ 89.

Чи ти, ма - ти, та гар - бузь лу - пишъ, Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - пишъ,

Чи ти ме - ні же - ни - ха ку - пишъ.

№ 93.

Poco sos tentioto.

Allegretto.

За-грі-бай, ма - ти, жарь, жарь, За-грі- бай, ма-ти, жарь, жарь,

Бу - де то - бі та доч-ки жаль, жаль, У - ки - дай у пічть дро - ва,

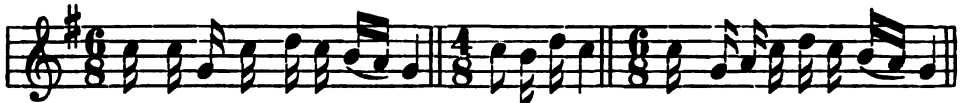
О - ста - вай - ся здо - ро - ва.

№ 95.

Sostenuto assai.

Ой, у - вий-ду у сві-тля - цю, — доч-ки не - ма;

Ой, у - вий-ду у ко-мо - ру, — скри-ні не-ма, Ой, вий-ду я за во-ро - та -

Аж и сідъ. По до-ро-ві ва-си-леч - ки по-рос - ли,

Ту-ди мо-ю до - неч-ку по - вез-ли.

№ 96.

Да вий-ди, ма - тюн-ко, по-гля-ди, Що то-бі бо - я - ри при-вез - ли:

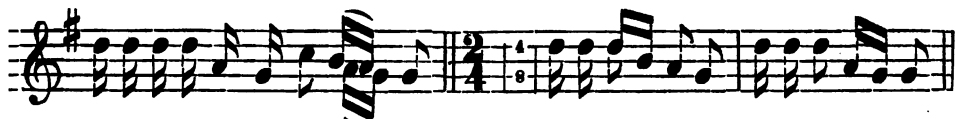

А чи аг - ни - цю, Чи яр - ку, Чи не-ві-сточ-ку ко - хан-ку.

№ 98.

При-і-ха-ла да со-ва зь се-ла, При-і-ха-ла да со-ва зь се-ла,

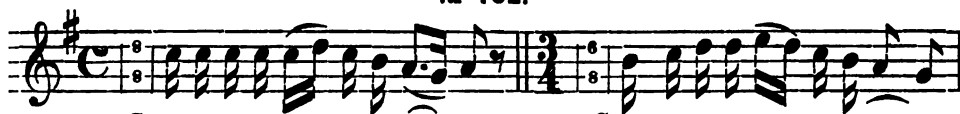

Сі-ла со-бі да на по-ку - ти; И не вш-кай-те, не по-ло-хай-те,

Да не-хай при-ви - ка - е Да до до-му не ті-ка - е.

№ 102.

Стре-пе-ну я груш-ку за гуиць-ку, Стре-пе-ну я груш-ку за гуиць-ку,

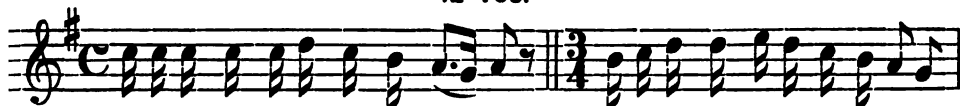

По-си - па-лись груш-ки въ пе-лін - ку; Скуиць-ки въ пе-ле - ні ду-лѣкъ,

Стуиць-ко въ Марь-вч - ки ду - моєъ.

№ 105.

Го-ро-бей да по-бо-чеч-ці ска-че, Го-ро-бей та по-бо-чеч-ці ска-че,

За-гля-да - е у во-ро-ноч-ку, Що ма-ла-я да во-ро-ноч-ка,
Ві-дна мо - я да го-ло-воч-ка

Що не влі-зе да го-ло-воч-ка.

№ 106.

Ой, кві-та-ми да по-стіл сши-та,

Ой, кві-та-ми да по-стіл сши-та,

Чи не будеш да Марь-еч-ка би-та?
А я це-го да не-бо-ю-ся,

По по-сте-лі да по-ко-чу-ся,

Изъ со-ро-ма да ви-ку-плю-ся.

№ 107.

Гу-саєъ гу-ску кн-че,

Гу-саєъ гу-ску кн-че,

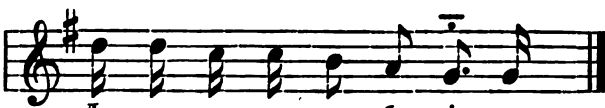
Крузь тинь ко-ло-сокъ ти-че.

И, гу-ско мо-я,

И го-луб-ко мо-я,

На-жъ те-бі ко-ло-сокъ зъ-сти,

Да пу-сти на се-бе зліз-ти.

№ 110.

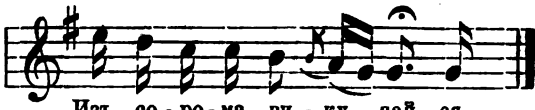
Ой, бре-ди, Марь-еч-ко, бре-ди!

Ой, бре-ди, Марь-еч-ко, бре-ди,

Да не буй-ся хо-ло-дно-і во-ди

Изъ ви-со-ка пу-днй-май-ся

Изъ со - ро - ма ви - ку - пай - ся.

№ 111.

Ко - ти - ло - ся ко - лес - це зъ вліткн, Ко - ти - ло - ся ко - лес - це зъ вліткн;

Об - ні - мить - ся хо - ро - шень - ко, діт - ки, Щобъ вамъ со - ло - день - ко,

А намъ ве - се - лень - ко.

№ 112.

А въ лу - зі ка - ли - на, А въ лу - зі ка - ли - на,

Ввесь лугъ за - кра - си - ла, — До - бро - го бать - ка ди - ти - на

Ввесь рундъ зве - се - ли - ла.

№ 113.

1. Спа - си - бу то - бі, та - точ - ку, Спа - си - бі то - бі та - точ - ку,
2. Про - ха - ли хлоп - ці, во - на не да - ла, Про - ха - ли хлоп - ці во - на не да - ла,

За бу - дра - ву - ю м'я - точ - ку Да за пиш - ний ва - си - лёкъ,
Бу - по - ва - ли куп - ці не про - да - ла,

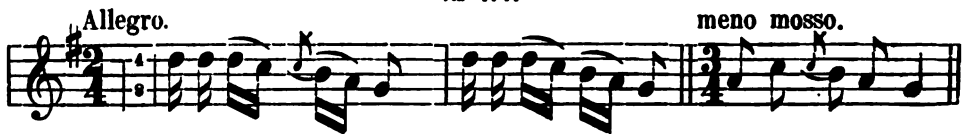

За тво - ю уч - ти - ву де - ти - ну, Що во - на по но - чях хо - ди - ла
Шов - комъ нун - жень - ки зля - за - ла,

При со - бі мо - токъ но - си - ла.
Да все - жь тому И - ванку дер - жа - ла.

№ 114.

Та не - хай жи - вуть, по - лю - бив - ши - ся, А ти, ма - тюн - ко,
Та не - хай же сплять за - го - лив - ши - ся.

не бій - ся, Вь чер - во - ни - і чо - бо - ти о - буй - ся, Тон - чи во - ро - ги

Пудь но - ги, А су - по - ста - ти пудь п'я - ти, Щобь пуд - кі - вонь - кі

Бряж - ча - ли, Щобь на - ши во - рі - жень - ки мов - ча - ли.

№ 115.

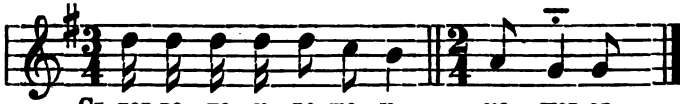
Такъ на - ша Марь - сч - ка ро - би - ла, Якъ і - і ма - тюн - ка у - чи - ла,

У - сю ні - чень - ку не спа - ла, Чер - во - ний чер - чокъ мо - та - ла,

Сь чер - во - но - ю ро - же - ю мі - ша - ла, Та щобь той чер - чокъ при - дав - ся,

Съ чер-во - но - ю ро-же - ю ме - шав-ся.

№ 116.

Ша - та - ла - ся, мо - та - ла - ся, Ша - та - ла - ся мо - та - ла - ся,

Не хо-ті-ла да - ти, чер-но - му со - бо - лю да по-се-редъ ха - ти;

Ой, дай, мо - я до - неч - ка, Ой, у - во - ли ё - го во - леч - ку,

Да у - во - ли ё - го во - леч - ку Чер-но - му да со - бо - леч - ку.

№ 117.

А въ лу - зі ка - ли - на, А въ лу - зі ка - ли - на,

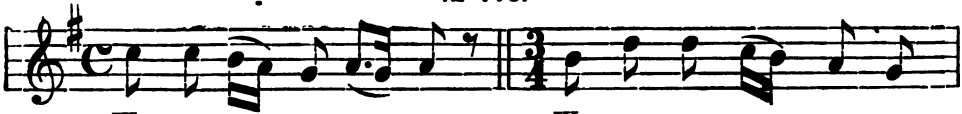

У - весь лугъ за - кра - си - ла, До - бра - го бать-ка ди - ти - на

Ввесь рундъ зве - се - ли - ла.

№ 118.

Що ми за при - дан - ки, Що ми за при - дан - ки,

Що не по - ла - ма - е - мо лав - ки.

№ 119.

Ой, зна-ти, Марь-сч-ко, зна-ти, Ой, зна-ти, Марь-сч-ко, зна-ти,

У ко-то-рий во-на ха-ті, Чер-чи-комъ дай об-чер-че-на,

Ка-ли-но-ю дай об-ти-ка-на-я, И лав-ки и при-лав-ки

Зъ чер-во-но-і ки-тай-ки.

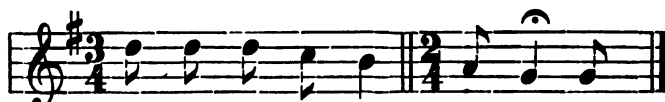
№ 123.

Ой, братъ сес-три-цю рос-влі-тавъ, Дажъ ти-і рос-пліт-ки

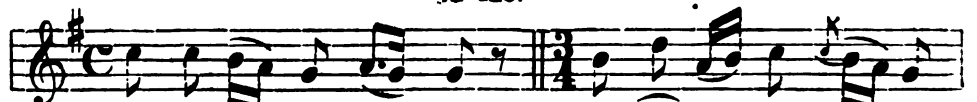

По-ді-вавъ? По-нісь на мі-сто не про-давъ,

Мень-шій сес-три-ці такъ од-давъ.

№ 125.

Ой, вув-сонь-ко ря-сень, Ой, вув-сонь-ко ря-сень

Муи́й ро - де пре - кра - сень, Да гу - лий - те за мно - ю,

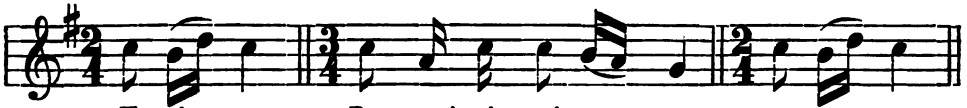

Якъ за я - го - до - ю.

№ 126.

Да не - діль - ко на - ша, не - діль - ко, Вжежъ - бо на - ша Марь - еч - ка

Не дів - ка, Вже вѣ - і - кі - сонь - ка не ма - е, —

Туйль - ко і - і ве - сіл - ле гу - ля - е.

№ 127.

Ой, га - ю муи́й га - ю, Ой, га - ю муи́й га - ю,

Я - жъ те - бе ко - ха - ю, Я - жъ те - бе да ви - ко - шу - ва - ла

На до - ро - гу да ви - но - шу - ва - ла, — Щобъ гай зе - ле - нень - кий,

Щобъ рундъ ве - се - лень - кий.

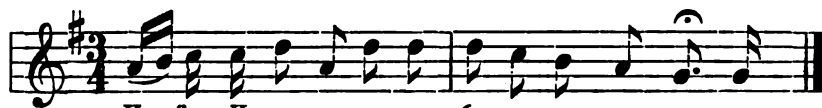
№ 128.

Ти, річень-ко бе-ре-жи-ста-я, Ти, річень-ко бе-ре-жи-ста-я,

Ти, Марь-вч-ка, на-ро-ви-ста-я; Не ці-лю-вав-ши, не ми-гу-вав-ши,

Не їди И-ваш-ку спа-ти, бо зоп-хну зь кро-ва-ти.

№ 129.

Та не-хай жи-вуть, по-лю-блв-ши-ся, За-хо-ті-ла ка-ла-ча зь мед-комъ,
Та не-хай же сплять за-го-лв-ши-ся.

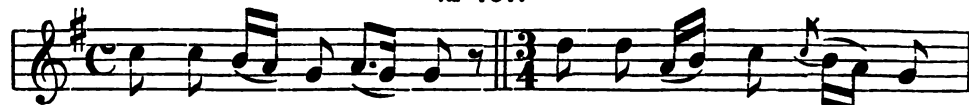

За-хо-ті-ла ка-ла-ча зь мед-комъ, я-жъ бу-ла да пудъ па-руб-комъ,

Я-жъ ду-ма-ла ум-ру, ум-ру, А я-жъ це-е дав-но люб-лю.

№ 131.

Ой, зять те-шу ве-де, Ой, зять те-шу ве-де,

Да за пра-ву-ю ру-ку, Да пундъ пра-ве-е реб-ро,

Щобъ бу-ло доц-ці доб-ро.

№ 132.

При - і - ха - ла ма-тюн - ка во вто - рокъ, При - вез - ла гро - шей

Купиць со - рокъ, И гро - ши да - е, во - на не - бе - ре,

Да до до - му кли - че, а во - на ней - де; Бо и тутъ ме - ні

Доб - ре жи - ти, А до те - бе въ гос - ти хо - ди - ти.

№ 134.

Ой, ро - де, ро - де ба - га - тий, Да - руй - те то - варъ ро - га - тий;

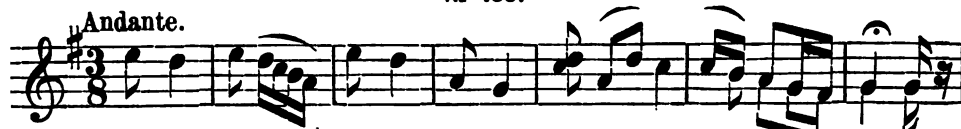

А ви пе - чур - ки, — хочъ кур - ки, А ви ска - ру - тиль - ці —

по ко - пій - ці, А ви ири - дан - ки — сер - пан - ки.

№ 135.

Ой, хто у насъ, ой, хто у насъ да жа - лу - е жуи - ки;

Тожъ И - ва - шко, тожъ И - ва - шко да жа - лу - е жуи - ки,

6*

Allegretto.

Самъ со-роч-ки пе - ре Ягъ нисъ о - вріпъ.
И у жу-кто вля - де.

№ 136.

Да ва - ро - хи сва - хи, ва - ро - хи, Дай - те намъ да ва - ро - хи.
Хочъ тро - хи; Ми у те - бе дай у - чо - ра не бу - ц,
И тво - е - і да ва - ро - хи не пи - ли.

№ 137.

Ой, при-ши-ла ва-ли-нонь-ка лю-бе-на-я, А у туй ка-ли-нонь-ці
Гні-зdech - ко, Ай у то-му гні-зdech - ку дво-е ді-то-чокъ,
Да ко-либъ не ти - і ді-точ - кі Тутъ же-бъ ми да не шл
Го - рі - лоч - ки.

№ 138.

